GUIDO'S GAZETTE 2017 JUL-DEC

Nummer 180A **Doos Gazette** **juli 2017**
guido.vandermarliere@telenet.be

Boerenbetweterigheid uit het verleden

*

Een huis vol dochters, is een kelder vol zuur bier. Dit wil zeggen, in die waar is geen aftrek, *daar is geen trek in den baai*; en de vryers hebben'er *geen bek op*. Want *daar de verkens veel zyn, valt de spoeling dun.*

Carolus Tuynman

*

Doos Gazette, een slim schrift des tijds met meer dan 570 lezers

Beste abonnee

Ik begeleid deze zomer 3 'historische' wandelingen te Poperinge.
De eerste twee gaan onder het thema van **'650 jaar Poperingevaart'** *– de derde wandeling onder het thema '*

Poperinge in de 16de eeuw en de beeldenstorm'.

wandelingen in het teken van de Poperingevaart

15 juli en 19 augustus telkens om 14 uur: **vaartwandeling Poperinge** van ca. 5 km,
vertrek Schipvaarthoeve, 5 EUR/persoon; inschrijven verplicht via: toerisme@poperinge.be

22 juli en 26 augustus telkens om 19 uur: **stadswandeling Poperinge**
vertrek voor stadhuis, 3 EUR/persoon; inschrijven verplicht via: toerisme@poperinge.be

De eerste wandeling die ik begeleid is de *'vaartwandeling' op* zaterdag 15 juli 2017.

We vertrekken aan de 'De Schipvaarthoeve' stipt om 14.00 uur. Voor mensen die problemen hebben met zo lang recht te staan, breng een plooistoeltje mee! Aangezien we even binnen wippen in de brouwerij de Plukker – moeten we al snel rekenen op een duur van een 3-tal uren.
De thema's waar we hier uit putten zijn de volgende: de linnenblekerijen in Poperinge – de Schipvaarthoeve in de 'grooten' oorlogstijd – Roland Garros en het vliegveld – het Reepke en de overdracht– de hopcultuur in de vallei en de brouwerij de Plukker – de hoeve Leichers en Gwalia-cemetery , ja, wij gaan zo ver – de Stedeoevers en de bomenkwekerijen – Het Duits vliegveld 1941 – en zo terug naar de Schipvaarthoeve.
Inschrijving via toerisme@poperinge.be – 5 euro

De tweede wandeling, wordt **de 'stadwandeling'** *in het kader van 650 jaar Poperingevaart op zaterdag 22 juli. Let op dit is een avondwandeling om 19 uur! We gaan de plaatsen langs waar ooit 'vaart – gerelateerde' zaken en bedrijven gevestigd waren.*
We zullen het hebben over: de Kleine Vaart – de brouwerijen – het Gasthuis en de vaart – de Sint Bertinsvijver – de Pottenbakkerijen – de huidevetterijen – de stadsververij – het Puckelstraatje – de markt in de 16de eeuw – de watermolens – de blekerijen – de volderijen – de kalkovens – de papierfabriek en de bouw van het kasteeltje van Achille Van Renynghe.

Voor de tentoonstelling rond 650 jaar Poperingevaart, zie ook :
https://www.arch-poperinge.be/Poperingevaart.html
Al meer dan 1500 bezoeker !

De derde wandeling is in het kader van het Geuzenproject Nieuwkerke.

Wees op tijd – Men zegge het voort! En nog eens voort!

De waterkwestie 1913 – deel II

Het volgende dat we horen over de 'waterkwestie' komt uit **de 'Poperinghenaar' van de 28ste september 1913.** *Daarin wordt er* **een lezersbrief** *gepubliceerd en toen waren ze nog beleefd. En hier gaat het ook eigenaardig genoeg over* **het vullen van de vaart!**

Geachte heer uitgever van den Poperinghenaar
Het heeft mij, en anderen nog, gespeten verleden zondag niets te lezen in uw blad over de waterkwestie.
Wij hopen toch wel dat de schrijver van de bedoelde artikels niet dood is, ook hopen wij dat hij het niet opgeeft. Mij dunkt moet men daarover schrijven en herschrijven om het volk in te lichten over de gevaren die voortkomen uit het gebruik van slecht water, en om de gemeenteoverheid duidelijk te maken wat er kan gedaan worden in zulk opzicht.
Dank aan de artikels over de waterkwestie wordt er hier en daar al gesproken over misbruiken en middels tot verbetering : met veel belang heeft men de oplossingen gelezen die in uw blad voorgesteld wierden op deze vraag: Hoe zal men Poperinghe met veel en goed water gerieven?
Maar de bewerker van deze voorstellen mag het hier niet laten steken. Mocht ik hem een verzoek doen, ik zou hem vragen van eens weder te komen op zijne verscheidene oplossingen: dat zijn goede gedachten, maar iemand die de zaak niet nader bestudeerd heeft, kan maar moeilijk oordelen over de uitvoering van die ontwerpen.
Men wenst een bewijs dat de hoeveelheid water wel zo groot zou zijn als de schrijver het bevestigd heeft. Men wenst een nauwere raming aangaande de onkosten.
Tevens steun ik krachtig het verzoek van den schrijver, dat de overheid streng zou waken dat men de grachten en beken die 't vuil water moeten wegleiden niet zou laten aanvullen en volwerpen met allerlei afval: hier is kaf of strooi van beddingen, daar is het wied en onkruid uit eenen naburigen lochting, en overal zijn het potten en pannen, mooren en kommen, scherfstukken en afbraak!

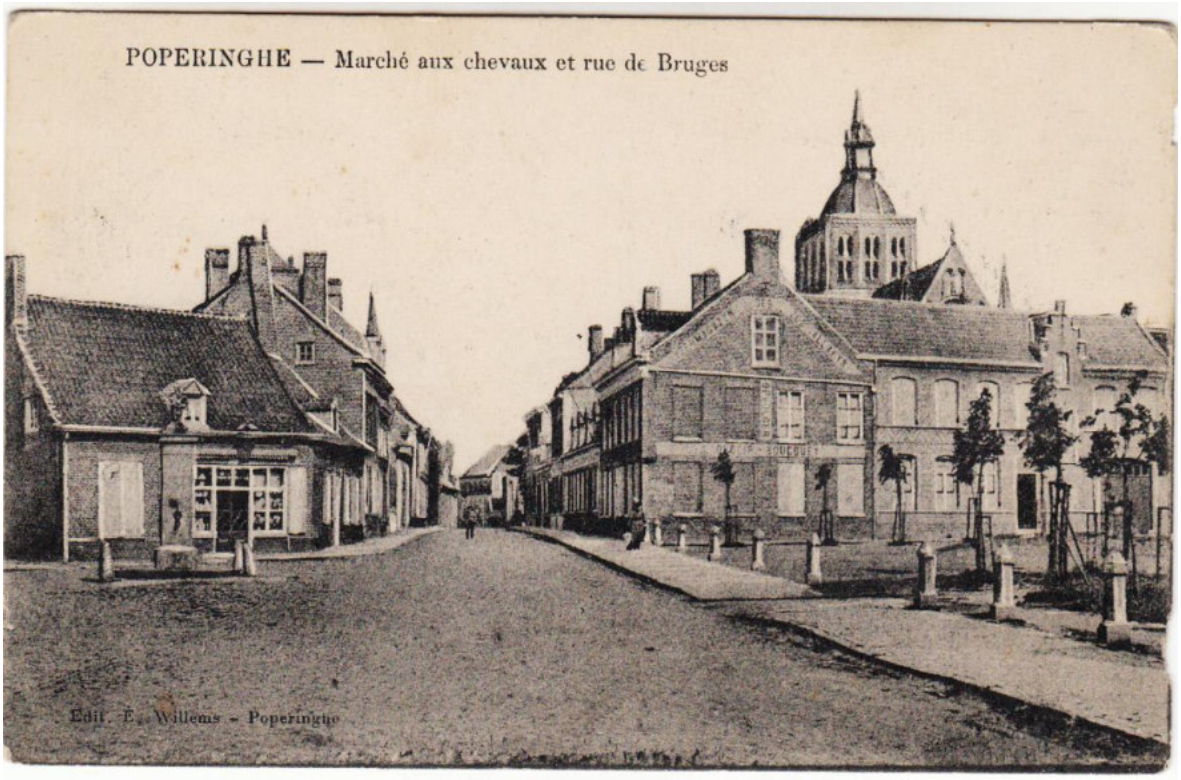

De waterpomp op de Paardenmarkt

Is dat eene liefhebberij van alles wat men te veel heeft in den naasten dijk te gaan dooien? Neen, 't is geen liefhebberij: 't is een gevolg van een onnozel misbruik.
Immers **de vuilkarre**, die 's zaterdags, haren triompfantelijke omtocht rond Poperinghe doet, is een zinnelijk ding, veel te zinnelijk voor een vuilkarre! Ze neemt maar goed vuiligheid mede: peerdenmest, vette mooze uit de duiker en wat afval van tafel en stoof, anders niet! Hebt gij eene gatige koffijkan, eene gebroken teel, zet ze 's zaterdags maar buiten: de vuilkarre zal dat misprijzend voorbijgaan. **Gij hebt niets anders te doen dan die voorwerpen zelve naar vaart te dragen bij den Kalkzak:** en zo komt het dat die voorwerpen, bij het avondduisteren, geen zo verre geraken en gesmeten worden in eene gracht, de naaste is verre genoeg….
De vuilkarre zou moeten alles medenemen. 't Staat haar vrij eene afdeling voor te behouden voor nuttige vuilnis en daar van mesthopen te maken – **en eene andere afdeling voor al de afval die maar goed is om de vaart te vullen…** maar ze moet alles medenemen – is ze niet genoeg betaald, dat men loon naar werken geve – is ze genoeg betaald, dat men ze op haar pootjes duwe!
Dankbaar omdat gij deze reken wilt opnemen in uw verdienstelijk blad, bied ik u, geachte Heer opsteller, mijne beleefde groeten.

En er kwam nog antwoord op deze zeer beleefde brief, en dit op **12 oktober 1913.**

Antwoord van den schrijver der artikelen over de waterkwestie aan den briefwisselaar van verleden week :

1. Dank aan het belang dat gij stelt in mijne voorstellen en om den steun dien gij geeft aan mijn bemerkingen nopens het onderhouden der grachten die het vuil water moeten wegleiden. Hierop kan niet genoeg gelet worden : als dit water geen val heeft, verpest het niet enkel lucht in het gebuurte, maar het besmet nog op onherstelbare wijze de

grondlaag waaruit onze steenputten water trekken. Zal de gezondheidscommissie ook niet eens, desaangaande, verantwoordelijkheden vaststellen?

2. Toelichtingen geef ik hier, met liefde, voor zo veel ik kan: immers nauwe raming der kosten zou een ondernemer van openbare werken of vakman alleen kunnen geven : ik ben onbevoegd. Voor ’t overige, ziehier, meen ik, wat iedereen zal gerust stellen aangaande de hoeveelheid water die men verwachten mag met mijn eerst –ontwerp.

Dit eerste ontwerp stelde voor een vijver te maken tussen de Watoukalsijde en den steenweg naar Crombeke en er water in te brengen van de Vleterbeek. Zie dit blad, 7 september laatst. Zou de beek water genoeg geven? Men zou denken van neen, als men onze vaart soms weken lang, half droog en zonder stroming ziet, maar iedereen weet ook dat er, na een goede regenvlaag ongelooflijk veel water door onze stad trekt. Kan men de hoeveelheid water die op een jaar door Poperinghe vloeit niet schatten of meten?
Voor stromen met gestadige loop, als Maas en Schelde, kent men hoeveel water er op een bepaalde plaats en in een bepaalde tijd voorbij trekt. Maar met onze vaart is het al of niets; nu eens lange stilstand, dan vloed. Toch moet al het water, buiten het geval van overstroming, door de sluizen aan de speikom, men zou daar moeten de breedte en hoogste der opening der sluizen meten, en de snelheid van de stroom op elke dag, zelfs uur per uur, waarnemen. ’t Is schier onmogelijk, en alleszins zulke berekening bestaat niet, wij kunnen er dus geen staat op maken.

Er blijft nog over te zoeken hoeveel water er, tot op zeker plaats, in de beek komt, dit kunnen wij nagenoeg zeggen. Hoort!
Wat gebeurt er met het water dat valt, als ’t regent ?
Een derde deel verdampt en keert weder in de lucht, een derde deel dringt in de grond en wordt er in opgehouden om later uit putten en bronnen uit te wellen, een derde deel vloeit op de oppervlakte naar beken en rivieren. Als ik zeg, een derde deel, is dat breed te nemen, min of meer, maar dat doet niets: gij zult zien dat het op geen sardijntje aan komt.

Hoeveel water valt er op een jaar in onze streek? Middelmatig 70 centimeters hoog : ’t Is te zeggen, moest men het water, dat gedurende een jaar valt, beletten te verdampen of in de grond te zinken of weg te lopen, zo zou het 70 centimeters hoog staan. Zeker, in natte jaren is het veel meer : verleden jaar was het 99 centimeters – in droge jaren is het wat min – door den band is het 70 centimeters.

De Vleterbeek ter hoogte van den Bonaert of van Remi Quaghebeurs, waar men een aftakking voor het water wilde mak’en – Foto: Daniël Liefooghe

Welnu, het stroomgebied van de Vleterbeek tot aan den Boonaart, beslaat 2300 hectaren, weze 23 millioen vierkante meters, op geheel die oppervlakte valt er dus per jaar: 23.000 000 x 0,70 = 16.100.000 kubieke meters.
Wij hebben gezien dat een derde daarvan onmiddellijk naar de beek stroomt, ware meer dan 5.366.000 kubieke meters.
’t Is danig veel, maar de cijfering is juist. Er worde opgemerkt dat wij geen rekening houden van het andere derde deel water dat in de grond dringt en langzamerhand toch door bronnen grotendeels in de beek geraakt.
Wij hebben de behoefte der stedelijke bevolking van Poperinghe breed geschat op 350 kubieke meters daags, dat is omtrent 128.000 kubiek meters ’s jaars : zo blijkt het dat de Vleterbeek jaarlijks ruim een en veertigmaal zoveel water wegleidt als dat er nodig is om Poperinghe rijkelijk te gerieven.

Daarom mogen wij weeldig zijn, en al de mindere regen, deze die geen centimeter per dag hoogte geven, laten gaan : zij zouden dienen om de vaart door te spoelen en te vernieuwen van water, zoals het nu gaat.

Abele ligt ook in het stroomgebied van de Vleterbeek

Enkel de grote regenvlagen zouden wij gebruiken, en er zou nog overvloed zijn. Want sedert 1 oktober van verleden jaar tot 30 september laatst, geven de grote regenvlagen, al te samen 34 centimeters, dat is nagenoeg de helft van een middelmatig jaar : dus nog twintigmaal meer dan er nodig is.
Dit ingezien, stelden wij voor, **aan de Boonaert een sluis** te maken die zou openstaan in gewone tijd – het water zou omtrent heel ’t jaar lopen zoals nu – slechts na grote regens en als het eerste water, het vuilste eens doorgespeld is, zou men de sluis toedoen: ’t water zou er rijzen en weglopen door grote buizen, langs vroeger bepaalde weg naar de vallei van de Hipshoek – vijver geworden. He is dus klaar, meen ik dat er, mits dit ontwerp, nooit een schaarste van water zou te vrezen zijn te Poperinghe.
Deze berekening heeft u, Vriend briefwisselaar, misschien wat droog geschenen, maar gij hebt nauwkeurige uitleg begeerd; dat zal u leren een boer zijn kunsten afvragen.
Toekomende week zoeken wij de gegevens om aan vaklieden de kosten van deze onderneming te laten uitrekenen.

De schrijver is van zijn woord; op de 2de november 1913; krijgen we het vervolg in de Poperinghenaar.
Laatst bewezen wij dat, mits het water der Vleterbeek na grote regens weg te leiden naar de vallei van de Hipsbeek en deze vallei af te dammen, men in de vijver die zo zou ontstaan overvloed van water zou hebben.
Maar dat het niet zonder kosten zou geschieden, dit moeten wij nu tonen.
Die wat ondervinding hebben in delven en metsen, zullen na aanduiding der nodige werken, kunnen berekenen hoeveel het zou kosten.
Vooreerst de vijver. De dam waarop de tram loopt zou, van wege ’t water van de vijver, grote zijdelingse drukking lijden; hij moet dus versterkt worden; beide glooiingen, min steil opgaande, zouden belegd zijn met een muur van ijzerbeton, rustende op sterke grondvesten; elke muur moet 300 meters lang zijn, in ’t midden 5 meters hoog en pianowijs op niet uitgaan

aan de uiteinden. Op de nodige hoogte zouden enige grote buizen, dweers door de dam, uitweg geven aan het water als het hoger dan het peil van 22 meter (boven de zeespiegel) zou rijzen. Indien men nu alles wat beneden het peil van 22 meters onder water steekt, zo verdwijnt het doeningske van Barbara Willemet, heel bij de dam gelegen. De oppervlakte van de vijver zou daaromtrent de vorm hebben van een scheef langwerpig vierkant, met een hoorn uitstekende voorwaarts; de hofstede gebruikt door Achille Leuwers ligt in dien hoorn, om ze te bevrijden, zou men maken dien hoorn te missen en daarom een dijk opwerpen. Insgelijks met ijzerbeton versterkt, voor de vermelde hofstede, van west naar oost gaande, lengte 200 meters, grootste hoogte 2 meters. Met dien hoorn min, zou de vijver nog 15 hectaren beslaan, rekent en telt hoeveel dat zou kosten van onteigening!

Het prachtig dal van de Vleterbeek en Winterbeek ter hoogte van Remi Quaghebeurs – Foto Daniël Liefooghe

Tussen de twee dammen zou de oever van de vijver moeten opgehoogd worden, om te beletten dat vuil water, bijvoorbeeld het spoelwater van de melkerij en van naburige huizen in de vijver kome; daarom zou men de ondiepe boorden van de vijver wat uitdelven, en met de opgeworpen aarde een dam maken van een halve meter hoog en een paar maters breed, dan, al de buitenzijde, een gracht om dat water ringsom weg te leiden naar de beek. Beneden de grote dam. Dat zou al drie duizend kubiekmeters aardewerk geven.
Nu de afleiding van het water der Vleterbeek naar den vijver.
Als wij de Abelekalsijde opgaan, treffen wij ove Schabaillie''s brikoven, links, een aardweg aan, die ons leidt naar **Remi Quagebeur's pachtgoed**, **bij den Boonaert**. De ballie van de weide is nevens de Vleterbeek, juist 24 meters boven de zeespiegel.

De beek zelf ligt daar nog al diep; moest men op die plaats de oevers met wat metselwerk verzekeren, en een sluis maken zonder veel beslag, zou men er het water naar beliefte kunnen doen rijzen: op het peil van 23 meter zou de monding liggen van de waterleiding naar de vijver; het water zou dus één meter val hebben op de afstand van ongeveer 3.300 meters, lengte van de afleiding : dat is meer dan genoeg val, om wel te stromen. Het water in die leiding zou niet onder drukking zijn : ook ware het genoeg cimentbuizen in de grond te leggen, van de grootste uit, zoals men er gebruikt om nieuwmoden steenputten te maken.
Die waterleiding zou men grotendeels onder bestaande wegen kunnen leggen : elders zou men moeten overeenkomen met de grondeigenaars ofwel onteigeningen doen voor de nodige strook lands . eerst na bepaling van de weg, zal men nauw kunnen bepalen hoe lang de

waterleiding zou zijn en hoe diep de buizen op elke plaats zouden liggen : daarvan hangt de berekening der kosten voor de buizen en aardewerk af.

Remi Quaghebeurs pachtgoed – Foto Daniël Liefooghe

Dan blijft nog een waterkasteel te bouwen bij de vijver, en een net waterleidingen door de stad te leggen. Dat is hoofdbreking voor vaklieden.

De Diepen Meers tussen de Watoustraat en de Krombekestraat, de nummers 39 en 42. Het kleine vijvertje dat te zien is op de kaart werd in de 17de eeuw het 'Quagat' genoemd.

Maar – hoor ik u zeggen – dat water in de beek en in de vijver is blootgesteld aan besmetting en zou, hoewel gefilterd ook, nog min voldoen in opzicht van hoedanigheid dan het water dat men uit de bergen zou opnemen of door een diepe boring uit de grond trekken. Waarom dan nog verder van dit ontwerp gesproken?
Wel! 't Is met de hoop dat men eens zal goedkopen, doeltreffende middels vinden om het water in grote massa te ontsmetten. Daar wordt veel naar gezocht : gelukt men het te vinden zou dit ontwerp ons dan meest en beste water geven.

Wat cijfering om te eindigen.
Met een oppervlakte van 15 hectaren en een middelmatige diepte van 1 ½ meter, zou de vijver 125 duist kubiek meters water inhouden. Veronderstellen wij een tijdstip van lange droogte, laat ons onderzoeken voor hoelang die voorraad water zou dienen . wij hebben het gebruik der stedelijke bevolking berekend op 360 kubiek meters daags; daarbij ware te voegen een verdamping die wij breed genoeg schatten op een laag water van 2 millimeters daags, dat maakt nog 300 kubiek meters.
125.000 : 650 = 192 dagen. Wij zijn goed voor meer dan een half jaar. Niemand zal houden staan dat er in zolange geen vlaagske regen zou komen!
Welnu een bonte regen van drie dagen, zoals verleden jaar van 11° tot 13° november – als er overstroming was – gaf 6 centimeters hoogte water dat is genoeg om de vijver drie maal en half vol te steken.

Op de 16de november 1913, kregen we weer het vervolg.
Het ontwerp dat wij liefst zouden zien uitvoeren om Poperinghe met gezond en overvloedig water te gerieven, ware dat men enige bronnen in onze naburige bergen opvange en hun voorraad naar de stad afleidde.
Iedereen kent **de Zwartenberg, de Roodenberg, den Scherpenberg**; en wie een weinig opmerkzaam aldaar een uitstapje deed, zal bemerkt hebben dat de top dezer heuvels zandig is; daar zijn wel gerolde keien, wat platte zandstenen, ook al samengekoekte kiezel, maar de grond bestaat meest uit zand, ijzerachtige, geluw of rood (van daar de naam van de Roodenberg).

Scherpenberg

Die laag is ruim 25 meter dik en men vindt ze met dzelfde kenschetsende eigenaardigheden weder, op de top van al onze Vlaamse heuvels, tot over Leuven, waar ze, omstreeks Diest een aanzienlijke oppervlakte beslaat: daarom hebben de geleerden in aardkunde ze gedoopt: Diestse laag.

Daaronder ligt een dunne laag groenachtige klijtte, een meter of twee dik: deze klijtte is waterdicht en belet het regenwater dat in de bovenliggende zandlaag dringt, dieper te zinken, en doet bronnen ontstaan tot bijna boven op onze bergen. Zeker, wind en zon kunnen het oppervlakkige zand uitdrogen, maar, delft gij een voet diep, reeds vindt gij het zand wak, en hoe dieper hoe vochtige, zo geraakt de zandlaag doordrongen als een spons: maakt men nu een put in 't zand, of een onderaardse pijp tot op de klijtte, zo wordt het water erin getrokken, juist lijk in de draineerbuizen onzer akkers.
Hoeveel water kan er getrokken worden uit de Dietse laag onzer heuvels?
Hare uitgestrektheid op de Roodenberg en het Belgische gedeelte van de Zwartenberg is 60 hectaren : herinneren wij ons dat er in onze streek jaarlijks middelmatig 70 centimeters regen valt en dat een derde ervan in de grond dringt: dat geeft 138 duist kubieke meters water.
Welnu wij hebben de behoefte van water voor onze stedelijke bevolking geschat op 350 kubieke meters daags of 180 duist per jaar. Zo zien wij dat de Diestse laag jaarlijks meer dan genoeg water opneemt om Poperinghe te gerieven: men zou er dus ook evenveel kunnen uittrekken. Maar…

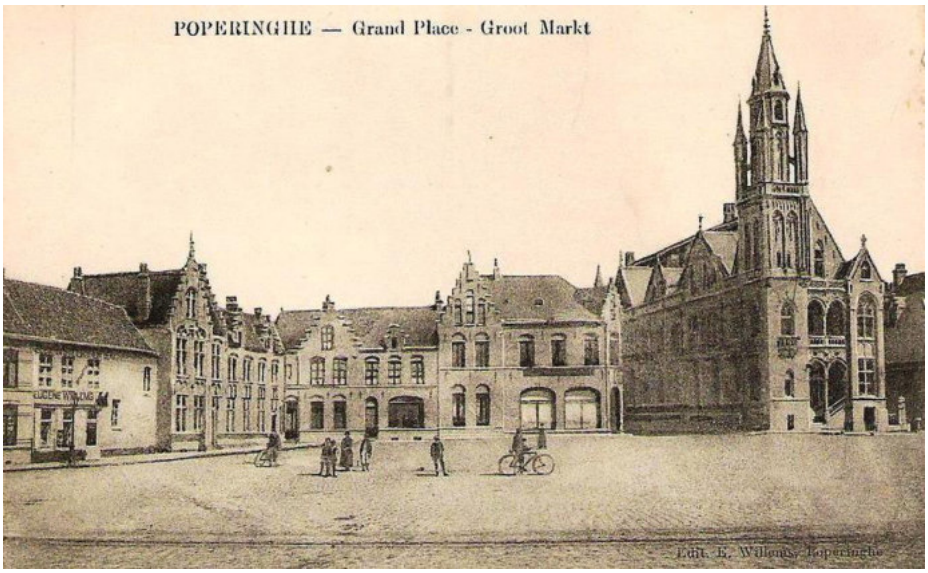

En daar staat de pomp – voor de fotograaf Willems, op de 'Groot Markt' – spelling was misschien niet zijn sterkste kant!

Hier dient nu in acht genomen te worden dat het onmogelijk is heel dien voorraad water Poperinghevaart te krijgen. Immers beekjes en grachten doen van natuurswege wat wij door kunstwerken zouden betrachten: zij trekken ook hun deel water uit de grond, gemakkelijk kunnen wij die beekjes naar onze vervangputten leiden op de noorderhelling, al onze kant, maar dat kunnen wij niet op de zuiderhelling, al de overkant; de bronnen, die aldaar de Doviebeek spijzen, verminderen onzen voorraad.
Daar is echter niets ergs aan. Wij hebben immers nog andere, veel overvloediger bronnen, leger.
Onder de dunne kleilaag even vermeld, vinden wij opnieuw zand, eerst witachtig met veel zeeschelpen, dan bleekblauw, groenachtig of geluw met zwarte korreltjes, dit laatste zand wordt kleiachtig naarmate men dieper gaat en eindigt met een waterdichte klijttelaag te vormen als vloer.
Deze nieuwe zanglagen, te samen ongeveer 30 meters dik, beslaan met de Diestse laag een oppervlakte van 280 hectaren, zijnde de vervoeting van de Scherpenberg, de Rooden en de Zwartenberg.

De waterrijkdom daarvan ?

De pomp aan de stadsbalance

644 duist kubieke meters per jaar! Daarbij weze bemerkt dat vermelde onderste lagen in onze streek niet heel waterpas liggen, maar hellen noordwaarts en ’t water, en brengen ’t water dus al onze kant. De Doviebeek, bezuiden; zal er dus wel een deel water uit trekken, maar het kleinste. Wij mogen milde zijn, geven wij haar en aan enige andere beekjes de helft van de voorraad, nog blijft er ons jaarlijks meer dan 300 duist kubieke meters over, weze 2 maal en half meer dan wij vragen!

Welke werken zou dat eisen?

Op drie verscheidene plaatsen, - gemakkelijk om bepalen – zou men wat grond kopen, een half gemet of daaromtrent. Men graaft er, in de richting van de berg, verscheidene loopgrachten, zo ver en zo diep mogelijk in het zand: men versterkt ze met ankers en metselwerk, zonder ze waterdicht te maken : deze onderaardse grachten of pijpen zouden het water aantrekken, zoals onze steenputten doen, en het leiden in drie grote vergaarbakken, waarin het water, dat na grote regens soms geelachtig is, zou kunnen bezinken en klaren : met drie vergaarbakken van 10 meters op 10 en 5 hoogte zou men water hebben voor meer dan een maand op voorhand. Uit die drie vergaarbakken zouden buizen komen in ijzerbeton die te samen zouden geraken op de Westouter kalsijde en langs daar naar Poperinghe afzakken: lengte 8 kilometers.

De vervangputten zouden liggen 50 meter boven het zeepeil; Poperinghe markt is 19 meter boven de zee, zo zou er te Poperinghe een genoegzame waterdrukking zijn om het water 60 meter hoog te steken in buizen, en in geval van brand zou het spuiten tot boven onze hoogste daken.

Zeer zuiver water, gezegen door een dikke laag zand, de beste filter van al, water met alleraangenaamste smaak, dat mag gesteld worden nevens de meest begeerde tafelwaters –

water op alle verdiepen in onze huizen, dus met mogelijkheid van baden in te richten voor bijzonderen en voor ’t volk – dit al met de minste kost en terstond uitvoerbaar.
Zal het een droom blijven?

Voor de digitale tentoonstelling: 650 jaar Poperingevaart zie:

https://www.arch-poperinge.be/Poperingevaart.html

100 jaar geleden: Den Grooten oorlog – Juli 1917

N° 6 Nagezien door de Krijgsoverheid. 1 Juli 1917.

DE POPERINGSCHE KEIKOP

bladje der Poperingnaars in 't leger.

Abonnementprijs.
SOLDATEN: KOSTELOOS.
BURGERS: 2.00 fr.

Verschijnt 2 maal te maande.

BEHEER :
E. H. Jul. Vanneste, Legeraalm. C 30 / I
H. Gasp. Herpelinck, brank. C 171
H. A. Baert, Noordstraat, 13, Poperinghe

AAN ONZE LEZERS.

— Wie kan ons het portret van de gesneuvelden verschaffen?
— Door veranderiug van center of regiment komen sommige bladjes terug; andere gaan tweemaal (met verschillig adres) naar dezelfde soldaat. Vrienden, om onkosten en moeilijkheden te sparen, zendt SPOEDIG uw laatst en juist adres, samen met het oude (met zoo noodig een woordje uitleg.)
Dank bij voorbate.

HET BEHEER.

POPERINGHE 'S KUNSTSCHATTEN.

Waar is de tijd dat ons geliefde Poperinghe als een verachtend iets door alle zwetsers gescholden werd. Wij Keikoppen, waren aanzien als eene soort middeleeuwers, levende op den uithoek van de wereld, altijd nog opzoek naar 't laatste stelsel van straatverlichting, overblijde dat de buitengemeenten een stoomtram tot aan t' onzent doorlieten.

Maar zie, de oorlog kwam, Luik, Brussel en Antwerpen vielen, Ieper, Dixmude, Nieupoort werden onder ons oogen vernield. Maar Poperinghe bleef staan als de voorpost der wereldlegers. De Duitschers bleven steken voor den berrelen muur!

De Moederstad kreeg haar deel in 't gruwelijk leed van land en volk, 't geschut trof huizen en kerken, maar 't ongeluk zelve bracht hier nieuwen luister bij.

Wie had ooit durven peizen dat de kunstliefhebbers van een halve wereld de schatten onzer tempels zouden gaan bewonderen te Parijs.

Die naar Parijs gaat, ga eens eventjes het Petit Palais bezoeken. Daar, in eene eerste zaal der Belgische afdeeling droomt ge op eens dat ge thuis zijt, in 't koor van O. L. Vrouwkerk getooverd: het kostelijke beeldhouwwerk der zitbanken met hun rugstuk in waar kantwerk, de Communiebank, de bekleeding der twee koorpilaren, alles is daar heropgebouwd tot een harmonisch geheel van 18 eeuwsche kunst: « Ceci des pièces de tout premier ordre, hoorde ik een kenner zeggen, arrachées aux 420 à «Popperinghue»! Ik rees wel een voet en ik keek lange en vele, en 't was mij alles zoo duurbaar geworden omdat het den roem verkondde van mijn duurbare Camelote.

Den preekstoel van O. L Vr. met zijn machtig kopstuk in style empire van 't begin van 1800 vond ik niet, hij is bewaard in de abdij van Valloire bij Montreuil met een kostelijk antependium in vergulden snijwerk, talrijke predellen goud en wit en 't tabernakel van het O. L. Vr. altaar.

't Geen ik wat verder vond was de preekstoel van S. Bertens, ongelukkiglijk niet heropgebouwd.

Ik zag er den groep van S. Thomas, Geloof, Hoop en liefde, met de medaillons van Gregorius, Hieronymus en Justinus, samen uitgesteld met de engelkens van het kopstuk, de gaanderij van den trap, ook den biechtstoel van den Z. E. H. Deken met zijn 4 prachtige beelden. Dit zijn ook stukken van allereerste waarde; voormelde groep bij voorbeeld, dagteekende van 't begin van 1700, werd te Parijs op een waarde van één millioen geschat.

Het voorstuk van het hoogzaal, Christus verbeeldende met zijn twaalf apostelen is ook gered, maar 't is minder kostelijk, 't is een stuk vlaamsche renaissance dat niet kunstig werd afgewerkt. Het portaal « aux cent portes » hebben de kenners te Poperinghe gelaten. De merkwaardige ijzeren kooraf-sluiting bleef ook aldaar in bewaarnis.

Een stuk dat in het Petit Palais ook veel bewonderd wordt is het beste baldaquinum, style Louis XV, wit en goud, dat we zoo dikwijls in onze heerlijke processiën bewonderd hebben en zeker nog bewonderen zullen.

De kostbaarheden van S. Jan zijn er niet, ze werden naar Valloire overgebracht. Daar zijn de communiebank, de koorbanken met hun rugbekleeding, de preekstoel en ook een allerschoonste verzameling van predelles in gulden snijwerk op spiegelgrond bewerkt. Heel de muurbekleeding werd ook overgevoerd en het ontblooten der wanden gaf aanleiding tot het ontdekken der merkwaardige muurschilderingen waarover in een vorig nummer spraak was.

De kostbaarste schat, het lieve Mirakelbeeld van 1479 bleef ter plaats. Het bleef tijdens de beeldstormerij van 1600 het blijft als een machtige stormafleider midden de woede der moderne geuzen. Een moeder immers vlucht den huiskring niet als dood en ziekte dreigen.

Alwie nog naar Parijs trekt moet een uurke gaan wandelen in de tentoonstelling van het Petit Palais waar hij de Poperingsche kunst zal zien prijken nevens de talrijke schatten gered te Reims, Verdun, Ieper, Loo en Veurne.

Hoe heerlijk zal de dag zijn op lenwelken wij die kostbaarheden in onze tempels weer herplaatsen terwijl als slot van een plechtigen ommegang een zegerijk Te Deum onder de gewelven zal weerklinken.

God geve 't ons alras.

E. H. J. D.

HOP.

De stand der hoptuinen in 't land van Poperinghe en in de streek Belle - Boeschepe is zeer bevredigend, niettegenstaande het guur weder in April. In cultuur worden er geen zaken meer gedaan, de vooraad geraakt uitgeput. Voor den handel is er steeds veel vraag van wege de brouwerijen van 't Noord-Frankrijk, die driemaal meer brouwen dan vroeger. (De Hopboer, Mei 1917)

SOLDATENPENNEN.

Overtijd toen ik nog thuis was kwamen de Duitsche stekveugels dikwijls ons onaangenaam verrassen. «Zij komen hun eiers leggen in een anders nest» zei 't volk. De onze gebaarden van geen koude, ze roerden noch poerden. Een Abeelenare zei met pit van reden: «de Duitsche zijn viazeurs, de onze zijn koters.» Sedert is de verandering merkelijk, nu 't en steekt er niet in.

Het uitkomen is wat laté op zijn stikken; 't heeft zeker gewacht om te kunnen pinten op de eindvictorie. Eindelijk toch heeft de koude wind zijn asem ingehouden en onze oude streke is uit heur winterslaap ontwekt. De puids gerren alreeds, de nachtegaal probeert ook al zijn oude vooizeges, en de hommelscheuten groeien dat gij het ziet:

De rankjes
als slangjes
ontspruiten den grond;
zij wringen
en dringen
op de oevertjes rand. (Tahon 1855)

Doch vele hommel werd er uitgeréen, de streke is kale geworden. Jammer dat de bittere hoppe verdwijnt, en met heur de zoete hope van ons Westland.

'k Heb wat vluchtelingen bezocht, schamele menschen die leven van kripsién en miserie, als ze er niet van dood gaan. «En hoe is 't met uwen wettelijken?» vroeg ik aan een oud moedertje. 't Kwam lijk nen brokke in heur kele, «en ja Meneere, zei ze al snikken, Sarel is dood ... van de danige kruisen in zijn doeninge.

'k Heb staan kouten op den akker met boeren die patatten planten. «Ja, zei ik alzoo, plant er maar vele, want we zijn al lange moe van rijs en zwarte boontjes.» «'t Is al wel, wedervoer de oolijke boer, als ze die maar ter jare ook aan den hals niet laten komen. Wat weten ze van den landbouw, als 't goe were was, moesten we strooi laân en als 't vroos dat 't kraakte, dan patatten, en als we zeiden aan die mannen met sterren oj hun krage: de patatten zullen nog nooit op den wagen zijn eer ze zullen vervrozen zijn, antwoorden ze: wat geeft u dat als gij ze toch maar betaald wordt. De boerinne kreesch van spijt, ten anderen, zeiden ze, als ze vervrozen zijn, ze zullen wel ontdooien, ze moeten toch gekookt worden.»

Een boer heeft altijd redens om te klagen of hij peist het, hij is als zuchten ter wereld gekomen en als hij ophoudt van klagen dan zijn we 't einde van de wereld nabij en 't einde van den oorlog. Als de opbrengst klein is «'t is deernesse» steent hij, als er veel beschut is, «jammer, zegt hij, dat er niet veel kleene patatjes zijn voor de zwijns.» Dezen keer toch heeft onze boer gelijk en overschot van gelijk en onze piotjes die 't moeten bezeuren nog meer.

Niettegenstaande alles heeft ons volk moed, ze staan hun steke in hun keikoppen - koppigheid - al zeggen ze wel: Wanneer gaat die « bominabele oorlog gedaan geraken, 't begint fijn mijn botten uit te hangen; gelijk de hommelrank getrouw den draad volgt zoo blijven ze getrouw aan Koning en Land.
Heil U, Vorst en Held! Heil U en dank van ons Poperingen en ommeland.
Licht moge U den vreugd- en zegedrank schinken ons geteisterd hommelland.

A.B.

De Oorlog.

De Toestand

Thans valt daar weinig over te zeggen Eenieder vraag zich opnieuw af wat er gebeuren zal. Voorzeker was er sinds lang geen zoo'n troepenbeweging meer geweest dan sinds een paar maanden. Dat geldt vooral voor 't engelsch front en wel bij 't oord dat we liefhebben. Het is overigens ook hetgeen voor ons van grootst belang is. De tommies deden een gocie stap vooruit èn 't was angstig doch vreugdevol dat wij, na een oorverdovend bombardement, ze zagen oprukken en Wytschaete en Meessen innemen. Zou er nog gevaar zijn al die kant voor onze stad? Laat ons hopen van neen! Nog een « big pust » bij Boesinghe, tenzij aldaar de « fameuze soixante quinze » in werking kwamen! 't Is gelijk van waar het komt, zoo de moffen maar tegen wil en dank maar 't geliefde Poperinghe sparen.

Kreupel zijn van arms of beenen
Wil het, God, mij nooit verleenen:
Maar van mij verwijder, Heer,
't kreupelhertig zijn nog meer.

G G.

" IN MEMORIAM ,,

ONZE GESNEUVELDEN.

Uit het Staatsblad. (vervolg)

519 **D'Amour Cyriel**, 8 Reg. Artil. M. 75, † 20-5-17 voor Dixmude, begraven te Poperinghe.

61924 **Tailleux Kamiel**, 11 Liniereg. 1/II † 28-9-16 voor Dixmude begraven te Adinkerke (1781)

In nummer 4 drukten wij over uit 't «staatsblad» 14914 Lahaye Romain, Sold. in 't fort van Haesdonck, verdwenen den 12-9-14. Aan 't hoofd gekwetst door 't vallen van eenen muur, is **Romain Laheye** *overleden in 't klooster van Haesdonck en aldaar begraven den 12-9-14.*

Meer namen hebben wij, doch zonder nadere aanduidingen, daarom geven wij die nog niet

EERELIJST:

Remi Timperman, kapitein 2 liniereg. ridder in de kroonorde en Oorlogskruis.

Zoo spoedig mogelijk trachten wij die lijsten te volledigen. daarin helpe ons iedereen.

ONDERSTEUNING

Wij hebben ontvangen van:

E.H.Et.Dumon legeraalm. B.L.; H.Val. Billiau, oud-student; elk 25 fr 00
H.Osc.Fiers, gemeenteraadslid; H.Marc. DeBaene, gemeenteraadslid; Kapitein R. Timperman, B.L. elk 10 fr 00
H.Nest.Verhaeghe, onderw.; Jne Billiau, kanten (Abeele); Jr.Aug.DePuydt. Pop.; H.A.Schabaillie, onderw. Staevele; E.H. A.DeJaegher onderp. Pop. elk 5 fr 00

Aan allen hartelijk dank!

Onze Stad.

Burgerstand: 1 tot 15 Juni.

GEBOORTEN:

Spetebroot Gisèle, d. v. Hilaire en Zelie DeBeer, Sectie I bij den Abeele. — Goemaere Irma, d.v. Alois en Elodie Mille, Yper. — Declercq Celina, d.v. Philip en Eveline Defoort, Rousselaere. — Petillon Albert, z. v. Cyriel en Elodie Phlypo, Langemarck. — Vandenabeele Robert, z.v. Achiel en Helene Lermyte, Boeschepest. — Loncke Estella, d.v. Camiel en Maria Ozeel, Sectie D. — Knockaert Maria, d. v. Julien en Emma Verslype, Vlamertinghe.

HUWELIJKEN:

Julien Temperville, smid en Madeleine Delbeke, werkster beide te Poperinghe.

OVERLIJDENS:

Deniere Celina, 53 j. herberg., wed. Cyriel Bonduwelle, Yperstr. — Ghesquiere Leonie, 68 j. landb. wed. Livin Deausy, en hare dochter Emma Deausy, landb. ongeh. beide wonende Oosthoek. — Demuydt Rosalie, 73 j. z. b. wed. Joannes Lampaert, Woesten. — Suply Octavie, 58 j z.b. ongeh. Staden. — Bonduwelle Medard, 18 j. voerman, z.v. voornoemde Deniere Celine. — Dewulf Leopold, 19 j. Becelaere. — Diserynck Arthur, 63 j. statiebediende, echtg. Leonie Vanelverdinghe, Langemarck. — Gombeir Henri, 67 j. wed. Sidonie Devolder,overleden te Proven. — Techel Henri, 74 j. schoenm. wed. Louise Kinoo, overl. te Neuville bij Montreuil. — Colaert Henri 66 j. fabrikant, overl. te Steenbecque.

ALLERHANDE NIEUWS.

— Op 1 Juni II, rond 11 ure in den voormiddag, ontstond brand in de herberg «hoek van vrede» bewoond door den H. Henri Bouw, gelegen langs den steenweg van Westoutre. Na korte stonden was alles in asch gelegd. Het huis was gedekt met stroo, en 't schijnt dat het vuur medegedeeld werd door een locomotief, zoo we er in onze straten zien, en dat steen voerde.

's Namiddags brandde de hofstede af van den Heer Prosper Vercruysse. Ze staat in dezelfde buurt. Alles werd het prooi der vlammen. Schuur en stallingen, 't werd al vernietigd.

— Den 3 Juni was nog eens brand aan den Oosthoek. Tusschen Elverdinghe en Vlamertinghe steenweg werd de hoppekeet, toebehoorende aan den Heer Emiel Lelieur door 't vuur aangerand. Weldra kwam het in aanraking met de hofstede die ten gronde opvuurde met nog twee werkmanshuisjes.

— Twee dagen nadien, om 7 1/2 's morgens is de hofstede van den Heer Cyriel Crevits, bij den Droogentak, geheel en gansch ten gronde afgebrand.

— Rond hetzelfde tijdstip werd Poperinge nog al neerstig medegedeeld. Weinig schade in stad, doch alweer een obus door 't kapelletje van het Collegie,

Het bombardement dat Vrouw Charles Nollet doodde, kwetste ook den man.

— **Nieuwe lichting.** *Het halfjaar opgeroepen om met 1 Juli te vetrekken, telt in onze stad 61 ingeschrevenen.*

Drukkerij "Sint Jozef.., Alveringhem.

— Sedert eenigen tijd heeft men het geraadzaam gevonden de O. L. Vr. kerk tijdelijk te verlaten en in een andere plaats dienst te doen. Het altaar, de communiebank, stoelen en banken zijn, dank aan de goede zorgen van den ijvervollen Aalmoezenier, E.H. Dumon, van de kerk naar het groot gebouw, in den wandel «het slunsekot» overgebracht.

Vrijdag, 15 Juni, feestdag van het H. Hert, was de luchtige kapel veel te klein er werd een plechtig lof gezongen door eenige jonge artisten der stad; onder het lof prak E. H. Dumon en had het over de vereering van het H. Hert van Jezus en de groote plichten, welke de Christenen, vooral in dezen tijd, te vervullen hebben.

UIT DE BRIEVENBUS

BELGISCH LEGER.

— **Lucien Duflou**, C 138, 3 C°:.. laat ik U weten dat Omer Room uit de Pottestraat, nu soldaat bij 't zevende, gekwetst is aan zijnen linkervoet en bil.

Naar het schijnt is het niet erg.

— **Maur. Lava,** C 238. 2 C°. Over eenige dagen ben ik naar mijn huis geweest waar mijn schoonzuster woonde. Ik heb bemerkt dat het huis heel en al onbewoonbaar is door het inkomen van een obus. Mijn schoonzuster met haren man, dochter en kind waren juist uit hun bed opgestaan toen het gebeurde. Ware de goede God met hun niet geweest, bleven allen vermorzeld in huis, maar allen zijn ongeschonden kunnen het huis verlaten.

— **Remi DeBeir,** C 12, 5 er. .... Wij zijn ook met vijf broeders bij het leger, ook iets dat niet veel onder de soldaten gevonden wordt.

— **Maur. Devos**, Amb. Ocean: — Het is vandaag (13 Juni) reeds vijf weken dat ik in 't hospitaal ben ... Mijn oog is ver genezen. maar het zich zal nooit meer goed worden.

— **Alb. Brabandts,** O/L'... Ik ben den 31 Juni in 't huwelijk getreden met Juf. Elisa Lust, vluchtelinge van Ghistel en tegenwoordig woonachtig te Adinkerke.

— **E. Descamps,** C 166. Ik ben in het hospitaal de Panne, gekwetst in mijn linkeren arm door een stuk obus; maar stel het straf goed.

FRANKRIJK.

— **Gustaaf Rouseré**, soldaat der oudste klassen, die den aftocht van Antwerpen heeft medegemaakt, komt te overlijden. Hier in Frankrijk leerde hij zijn ambacht van « Coiffeur » aan verminkte belgische soldaten. Hij was gehuwd en sedert eenige jaren gehuisvest in Antwerpen.

ENGELAND.

— **Rev. Fath. Kestelyn,** belg. Chapl. Bristall. — Gisteren kwam mijn Pastoor met de brieven naar mijne kamer, en de man zag er uit al iemand buiten adem, « A telegram from the front! » « Called up! » De roode omslag had zeker het uitzicht van een engelsch snelschrift; maar de datum van 't verzenden getuigde dat er niets brandde: acht dagen lang had het briefje gereisd, maar de « Keikop » had de submarines gezwicht en bracht een eerste bezoek in 't zwarte Yorkshire. Welkom, Jongen, gij hebt u 3 op uw klakke? Zeg, waar is uw oudste broertje en zusterke gebleven? — Met mij gaat het wel; 't is voort zaaien op den rotsachtigen Engelschen grond onder verstikkende, bedorvene lucht, uitziende op wat zonneschijn.

Zondag 1 juli – Baert A.

't Geschut is vreselijk en de beweging en toevoer ongehoord. Dit jaar kregen wij tot op heden 1360 obussen, 33 vliegersbommen en 13 schrapnels.
Heden komen **10 tanks** toe.
's Avonds vallen 10 obussen van 't Doolhof tot over 't Zwynland, 1 bij M. Weduwe E. Van Merris.

Ons Vlaanderen – 1 juli 1917

VOOR ONZE BOEREN

In ons laatste nummer schreven we over het 'Nationaal Verbond tot Heropbeuring van den landbouw in België'. We hebben op het nut van die maatschappij gewezen en al de landbouwers, zonder uitzondering, aangezet er deel van te maken Vele landbouwers vragen ons uitleg en raad. We kunnen slechts herhalen dat het voor de landbouwers een plicht is tegenover hun zelven, hunne familie en al de andere landbouwers zich bij het Verbond aan te sluiten.
Eendracht maakt macht en als al de boeren samenwerken zullen hunne zaken goed in regel gebracht worden. Ze mogen ook uit het oog niet verliezen dat de regering hare goedkeuring tot het stichten van het Verbond verleend heeft en al de bewerkingen onder haar toezicht zullen geschieden. Er is dus geen 't minste gevaar. De aandelen die ze nu nemen zullen 50/0 opbrengen en volledig terugbetaald worden. 't Is dus terzelvertijde een goede geldplaatsing. Geen enkele landbouwer mag aarzelen. Dat deze die over weinig geldmiddels beschikken een aandeel nemen, de andere kunnen er meer nemen. We zouden zoveel mogelijk aanraden 5 tot 10 aandelen te nemen, 't is een kleine som – hoogstens 200 franks) en zij brengt schonen intrest op. Al de landbouwers wier adres gekend is hebben deze week reeds een omzendbrief ontvangen en volgens we vernomen hebben zijn er reeds een groot getal inschrijvingen binnengekomen. De achterblijvers moeten volgen. Deze die de omzendbrief niet ontvignen zouden wel doen het te laten weten aan M. Sap, Rue d'Amsterdam 70 bis, Parijs, zo ze tegenwoordig in Frankrijk wonen en aan M. Maes, volksvertegenwoordiger, Rousbrugge, zo ze nog in België zijn. Ze kunnen daar ook alle verdere inlichtingen bekomen. 't Is enkel omdat hun adres niet gekend is dat ze persoonlijk niets ontvingen.

N.B. Een landbouwer van Staden die een inschrijving van 10 aandelen genomen heeft, vraagt of het nog nodig is dat hij hier blijft boeren. Wel ja, blijf maar gerust werken en bekommer u nog niet om 't terugkeren. Het verbond zal wel zorgen dat ge op gepasten tijd het nodige vindt om weer in Vlaanderen op uwe hofstede te gaan.

Maandag 2 tot zaterdag 7 juli – Baert A.

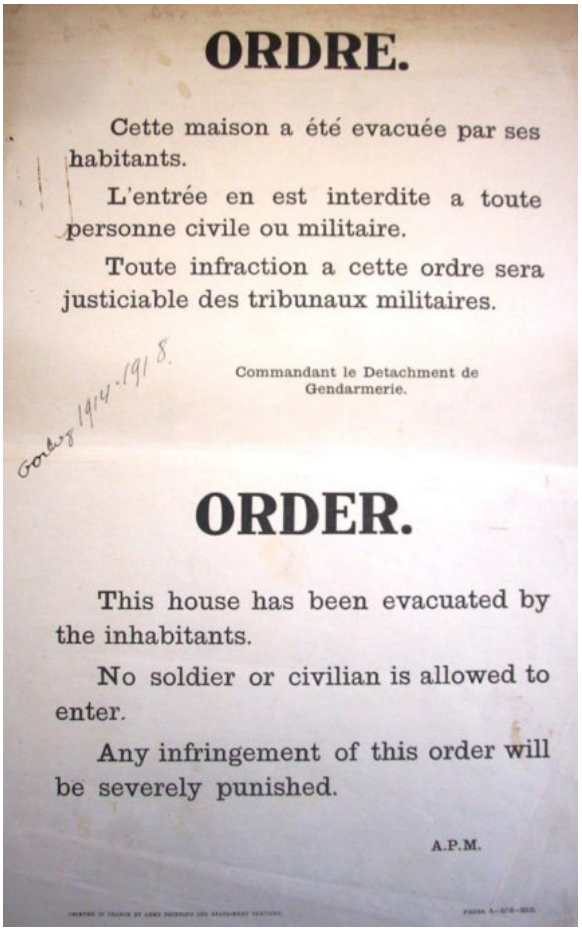

ORDRE.

Cette maison a été evacuée par ses habitants.

L'entrée en est interdite a toute personne civile ou militaire.

Toute infraction a cette ordre sera justiciable des tribunaux militaires.

Commandant le Detachment de Gendarmerie.

ORDER.

This house has been evacuated by the inhabitants.

No soldier or civilian is allowed to enter.

Any infringement of this order will be severely punished.

A.P.M.

Sergier en doodt de vrouw, de zoon – soldaat die in verlof was en een vluchtelinge wiens mans gekwetst wordt. Zaterdag enige obussen rond hofstedenJ. Vanbruwaene en E. Bouw.

2 juli 1917 - Van Walleghem

In de namiddag ga ik naar **den Abeele**.
Ik zie dat er op het groot Engels kerkhof aan **'De Leene'** nog gedurig veel begravingen gedaan worden, vooral werden er veel begraven na **de aanval van Wytschate.**
Ik tel 19 Engelse ballons captifs.

Uit **De Legerbode**

De Amerikaansche troepen ontscheepen.

Twee dagen lang hebben de Amerikaansche troepen in een fransche haven ontscheept. Ze zullen dadelijk naar 't front vertrekken, daar het reguliere troepen zijn van 't Amerikaansch leger.

't Geschut is niet te erg maar de grote beweging houdt aan. Maandag 5 grote obussen tot bij de brijkoven Schabalie en de Drie Meersen, 's morgens 1 en 's middags 5 kleine obussen rond de statie; de Peselhoek krijgt ook nog zijn deel.
Er trekken nog gedurig tanks op. Men weet niet meer waar de soldaten gelogeerd en er komen er maar gedurig toe. De woensdag zien wij een reeks van 200 autobussen met Nieuw Zeelanders. Men zegt dat Oost en Westvleteren en Crombeke ontruimd moeten worden. Met het nakend offensief ligt eenieder met de daver.
Heden is de koning van Engeland in Abeele.
Weeral een 20 tal obussen over de statie.
Vrijdag is de koning van België met **de koning van Engeland** en voorzitter Poincarré op De Lovie en een 30tal obussen komen langs die kanten rond het 'Vogeltje', 1 valt op thuis Th.

De Belgische Koning aan het Westerfront.
Koning Albert (×) bezoekt de verlaten Duitsche stellingen bij Wijtschaete.

Op het Belgisch front werd in de nacht van 28 – 29 een aanval der Duitsers benoorden mijlpaal 16 van de Yser afgeslagen.
Den 29ste hadden er heftige artillerie-acties plaats tegen onze batterijen. Vinnig bomgevecht naar den kant van het Veerhuis, granaatgevecht naar de kant van Dixmuide.
In de nacht van 29 – 30, aanval op een onzer vooruitgeschoven posten naar den kant van

het Veerhuis; de vijand werd afgeslagen na een vinnig gevecht. Felle bedrijvigheid der Duitse artillerie naar de kanten van Steenstraete en het Sas.
De nacht daarop heeft de vijand andermaal zijn poging hernieuwd bij het Veerhuis, maar werd door het spervuur staande gehouden.

De Belgische Koning aan het Westerfront.
De Engelsche generaal Gough wijst Koning Albert (×) belangrijke punten van het gevechtsterrein aan.

Koning Albert aan het front.
Koning Albert van België laat zich aan het Westerfront door een aan zijn persoon verbonden officier der Engelsche eeregarde de stellingen des vijands aanduiden op critieke punten van de gevechtslinie.

4 juli 1917 – Van Walleghem

Om 9 uur ’s voornoens en om 4 ½ ’s achternoens komt de koning van Engeland hier in auto door het dorp gereden. Hij is het slagveld van Meessen en Wytschaete gaan bezoeken.

5 juli 1917 – Belgische Standaard

’t Zal er gaan kermissen - Uit: ‘Vivisektie van den jas in oorlogstijd’ door M.L. De Naeyer
Met een betekenis van ’t zal er gaan stuiven, wordt ’t zal er gaan kermissen bij de karabiniers vooral gebruikt als er sprake is van ‘ze gaan geweldig schieten.’ De zegswijze is van afdoende waarde om de humor van de jas in waar daglicht te brengen. Kermissen in de eerste zin, roept voor de geest een

luidruchtige woeling van ’n feestvierende menigte. Op ’n stap van de dood zal de jas nog zeggen: ‘’t Is weerom kermis te Dixmuiden!’

5 juli 1917 – RAB – Archief Maes

En er kwam een wel heel belangrijk besluit voor de Poperingse neringdoeners.

BESLUIT

DRANKHUIZEN

Regeling der uren van Opening

De Belgische Provoost, afgevaardigde Officier door den Minister van Oorlog van Belgie bij het Hoofdkwartier der Fransche legermachten in Belgie;

Gezien den staat van beleg;

Gezien artikel 3 van de Besluit-Wet en artikel 3 van het Koninklijk Besluit van 11 October 1916;

Gezien dat in 't belang der openbare orde, het noodzakelijk is de uren van opening der drankhuizen te bepalen in de streek der Fransche troepen in Belgie.

BESLUIT :

ARTIKEL ÉÉN. — De opening en het bezoek van al de drankhuizen, daarin begrepen de herbergzalen der eethuizen, alsook der inrichtingen en deelen van inrichtingen waar men dranken, zooals limonaden, koffie, thee, chocolade, minerale wateren, enz. verkoopt, zijn verboden in bovengemelde streek, behalve van 11 u. tot 13 u. en van 17 u. tot 20 uren.

ARTIKEL II. — De inbreuken aan tegenwoordig reglement zullen gestraft worden met eene gevangenzitting van 3 tot 7 dagen en met eene boet van 5 tot 25 frank of slechts met eene dezer straffen, onder voorbehoud der toepassing van artikel 27 van de reglement-wet van 15 Maart- 17 April 1815 en artikel 24 der wet van 15 Juni 1899, teelatende de straffen voorzien door tegenwoordig besluit door tuchtstraffen te vervangen, in geval de overtreders aan het leger zouden toebehooren.

De drankhuizen waar de inbreuken zullen bestatigd geweest zijn, zullen bovendien aan de troepen mogen verboden worden voor een tijdstip, vast te stellen door de bevoegde militaire overheid.

ARTIKEL III. — Het tegenwoordig ~~artikel~~ besluit zal in voege treden op 15 JULI 1917.

Gedaan aan het Fransch Hoofdkwartier, den 5 Juli 1917.

In naam van den Krijgsgouverneur van Westvlaanderen :

De Belgische Afgevaardigde Officier,

BAYART.

Drukkerij ALLAERT, Roesbrugge-Haringhe.

6 juli 1917 – Brievenboek Poperinge

Aan de gouverneur
In antwoord op uw brief van de 30ste juni, heb ik de eer om U te schrijven dat de gemeentelijke administratie akkoord is geraakt met de kapitein dr. Coplans om binnen enkele weken, wanneer onze gemeente zoals we hopen, niet meer onder het vijandelijk vuur ligt, gebruik zal kunnen maken van **de waterput van de melkerij.**
Alle brouwers gebruiken momenteel putwater met uitzondering van de heer Lahaye, die met de toelating van dr. Coplans, bronwater gebruikt van een bron gesitueerd aan rechterkant van de steenweg op Abeele.

De Engelsen spelen Tipperary – Uit: 'Vivisektie van den jas in oorlogstijd' door M.L. De Naeyer
Tipperary? Wie kent het liedeken niet dat onze soldaten leerden van de Engelse Tommies? 'It's a lang way to Tipperary' en dat in alle talen, in het bezette en onbezette land en onder de soldaten van de verbondene legers werd gezongen. Hiervan komt de zegswijze die de karabiniers in de mond ligt en doelt op geweldig bombardement in de Engelse sector bij yper.

6 juli – De Stem uit België

LOOPGRAVEN.

Wij zijn de lange graven,
Vol gezied van gemoedren die zwellen en woelen
Om te breken den dam en als bruisende wateren
Al wat vreemd is en vuil uit den lande te spoelen
En er jubelend vrijheid en zege te schateren.

Wij zijn de lange voren,
Waarin 't bloed en de lijken van Broeders die vielen
Als een zaad voor een eeuwigen oogst ligt geborgen,
Waaruit Kracht zal opbloeien voor duizenden zielen
En glorie en vrede op den nakenden morgen.

VAN MOERLANDE.

De mof zal ze wel wakker schieten - Uit: 'Vivisektie van den jas in oorlogstijd' door M.L. De Naeyer
Eigenaardig is de vitterij die bestaat onder de piotten en kanonniers in oorlogstijd. Als de Duitse hauwitsers kraken nabij de voorposten waar de jassen, ineengekrompen tegen de waggelende heuveling van de loopgracht de loopgracht de dood in hun midden zien waren, al schijnt de geest der jas dood en begraven door dezelfde projectiel die den put dolf en vulde, toch komt hij weder levendiger tevoorschijn. De Belgische kanonniers der legerafdeling naar de mening der soldaten slapen, slapen de godslangen dag.
Zolang het geschut blijft duren op de voorposten blijven de kanonniers op hun stro. De piotten noemen het wraakroepend. De Duitsers schieten opeens verder naar de batterijen. De mannen der voorposten mogen weer ademen. Heerlijk!
Laat ze maar doen, mannen, de mof zal ze wel wakker schieten!'

Er heeft weer ’n rat op ’t koordeken gelopen - Uit: ‘Vivisektie van den jas in oorlogstijd’ door M.L. De Naeyer
Bij ongeluk vliegt er ’n projectiel uit ’n Belgische klakkebusse naar de Duitse voorposten. In de vierde legersafdeling moet dit bij ongeluk gebeuren, anders blijven de kanonnen stil – zo menen de jassen en om het buitengewone van het kanonschot uit te drukken, zeggen ze met ’n lachje vol ironie: ‘Er heeft weer ’n rat – en er zijn er vele in de Yzerstreek – op ’t koordeken van het kanon gelopen om het af te trekken want ze oordelen dat de kanonniers als naar gewoonte, slapen bij hun stuk.

Het Vaderland in Zakskes.

En als de zon in ’t westen diept
En de eerste rat heur hol uitpiept
Dan roept de luitnant, dat de Pruis
Het hoort, ons allemaal uit ons kluis
Refrein
Sa jongen, jongens, oep
Loopt spoedig om uw soep
We gaan het vaderland in zakjes doen
Veel eer dan ’t af te staan aan dien kapoen
Sa jongens, jongens, oep

Dan komt elkeen met zijn marmit
En krijgt een volle koffiekit
En tegen dreigend hongersnood
Nog een boulette en kaas en brood

Elk pakt een schp, elk krigjt een baal
En trapt het af naar Pypergaal
Dan langs Central en Franco-Bels
Al hop en vrezend voor zijn pels

Zo komen we aan point X of X:
Elk vijftig zakjes, lijk als niks
En slaan daar op een parados
Een nieuw tranchée of een boyau

En val nu plat op uwen neus
Want, hoor, daar tikt de mitrailleus
Wacht maar, straks krigjt hij zijn rantosen
Daar ons kanons zich horen doen

Zondag 8 juli – Baert A.

Kermis! Beschieting rond ’t Steentje, 3 tot rond hofstee Pieters. In Watou een Engelse Etat Major, de scholen gesloten.

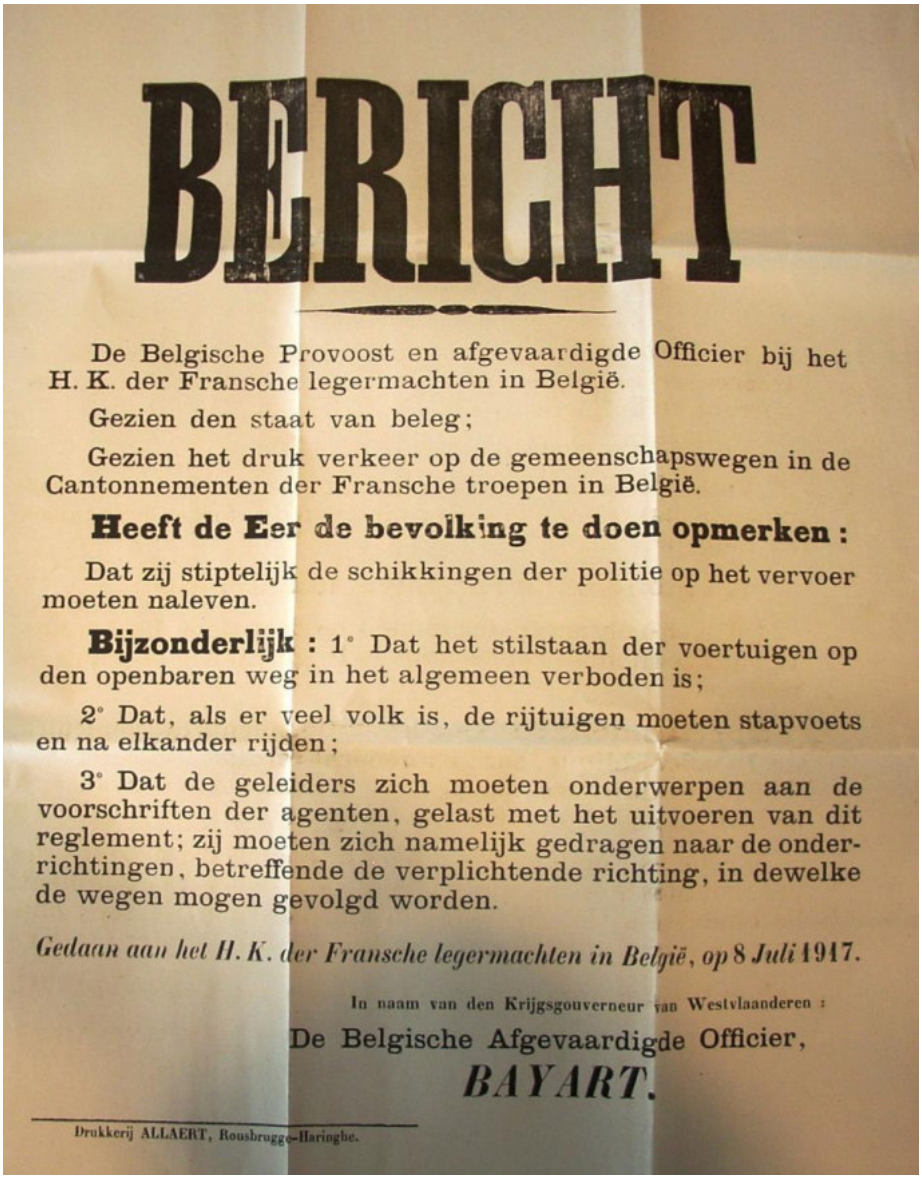

BERICHT

De Belgische Provoost en afgevaardigde Officier bij het H. K. der Fransche legermachten in België.

Gezien den staat van beleg;

Gezien het druk verkeer op de gemeenschapswegen in de Cantonnementen der Fransche troepen in België.

Heeft de Eer de bevolking te doen opmerken :

Dat zij stiptelijk de schikkingen der politie op het vervoer moeten naleven.

Bijzonderlijk : 1° Dat het stilstaan der voertuigen op den openbaren weg in het algemeen verboden is;

2° Dat, als er veel volk is, de rijtuigen moeten stapvoets en na elkander rijden;

3° Dat de geleiders zich moeten onderwerpen aan de voorschriften der agenten, gelast met het uitvoeren van dit reglement; zij moeten zich namelijk gedragen naar de onderrichtingen, betreffende de verplichtende richting, in dewelke de wegen mogen gevolgd worden.

Gedaan aan het H. K. der Fransche legermachten in België, op 8 Juli 1917.

In naam van den Krijgsgouverneur van Westvlaanderen :

De Belgische Afgevaardigde Officier,

BAYART.

Drukkerij ALLAERT, Rousbrugge-Haringhe.

RAB – Archief Maes
Niet alleen in Poperinge – in de Engelse sector was er éénrichtingsverkeer, ook in de rest van het onbezet België bestond de militaire noodzaak om alzo het verkeer te regelen.

Maandag 9 juli 1917 – Baert A.

Stille nacht. Wij kunnen schier door de straten niet van de soldaten en het opgevoerd materiaal. De streek tussen Vlamertinghe, Woesten, Elverdinghe en Poperinghe wordt gedurig bestookt.

Dinsdag 10 juli 1917 – Baert A.

De zelfde streek wordt gedurig beschoten; **80 obussen rond 't Steentje** en enige tot bij Em. Lacour en bij de Statie.

Woensdag 11 juli 1917 – Baert A.

Stilte. Met 1000 den zijn de Fransen banen en ijzerwegen aan 't leggen bij Stavele en Crombeke. Hier maakt men kampen om de Duitse krijgsgevangenen op te sluiten. Om 6 uur enige obussen over de statie, om 8 uur valt een in 't Volkshuis, 1 bij de Sint Jans kerk, magazijn Brutsaert 's namiddags en 's avonds komen nog nu en dan enige obussen en schrapnels 't einden de Bruggestraat en Kouter. 't Allen kante zijn depots van munitie, standplaatsen voor auto's, workshops enz. en nog maar altijd verhuizingen.

De open brief aan de koning

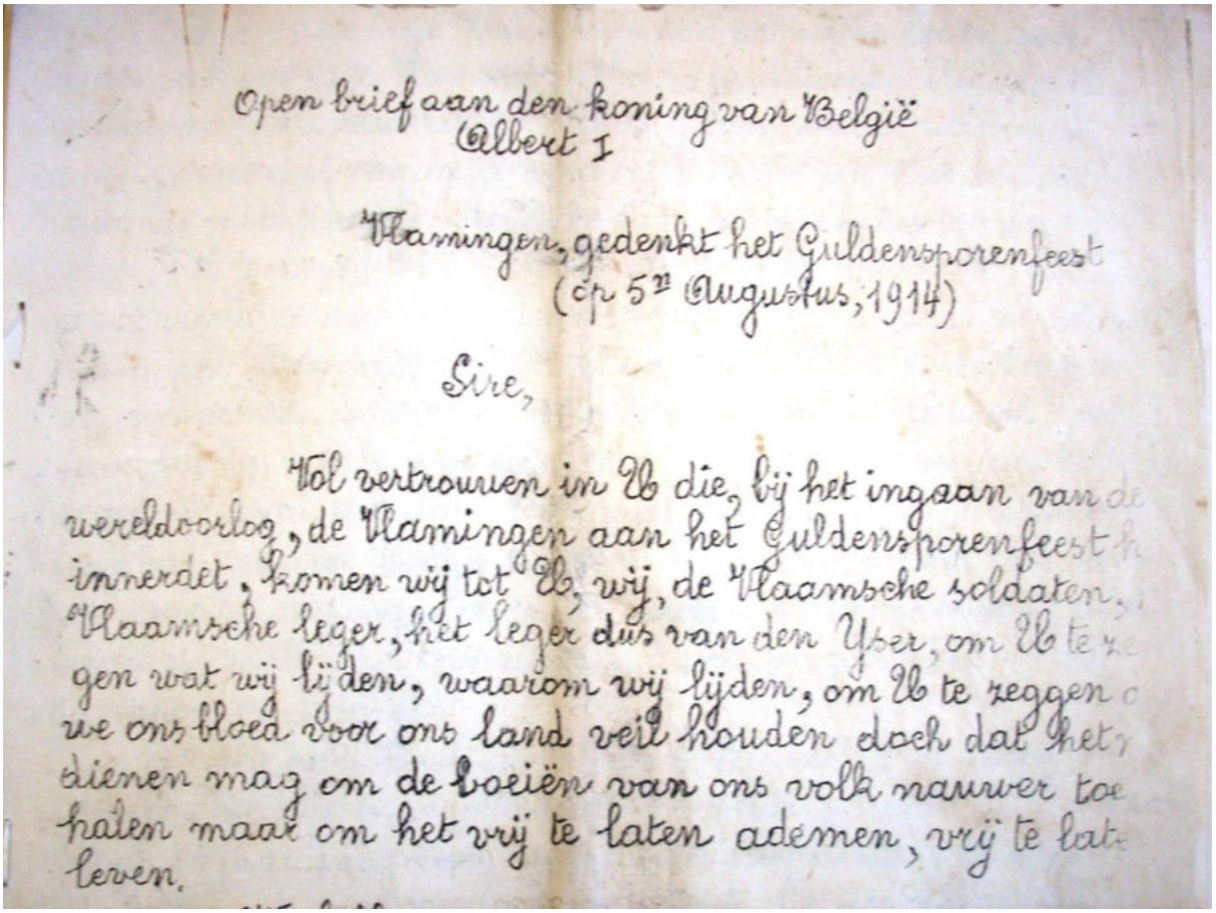

Open brief aan den koning van België
Albert I

Vlamingen, gedenkt het Guldensporenfeest
(op 5e Augustus, 1914)

Sire,

Vol vertrouwen in Uw die, bij het ingaan van de
wereldoorlog, de Vlamingen aan het Guldensporenfeest h
innerdet, komen wij tot Uw, wij, de Vlaamsche soldaten,
Vlaamsche leger, het leger dus van den Yser, om Uw te zeg
gen wat wij lijden, waarom wij lijden, om Uw te zeggen o
ve ons bloed voor ons land veil houden doch dat het
dienen mag om de boeiën van ons volk nauwer toe
halen maar om het vrij te laten ademen, vrij te late
leven.

De gedenkplaat, opgehangen aan de voorgevel van de gemeentelijke basisschool van Alveringem, Nieuwstraat 52, herinnert aan de Frontbeweging en het drukken van de 'Open brief' aan Koning Albert I met de oproep om het lot van de Vlaamse frontsoldaten te verbeteren. De brief wordt in het huis van meester Selschotter gestencild op duizend exemplaren door brancardiers van de 1ste divisie en dat terwijl in andere schoollokalen rijkswachters gekantonneerd zijn. Hij is op 11 juli 1917 verspreid onder de Vlaamse soldaten aan het IJzerfront. . De Sûreté Militaire treedt zeer repressief op. Iedereen die betrapt wordt met dit pamflet op zak, riskeert overplaatsing of een gevangenisstraf.

Deze brief is ook te vinden in het Stadsarchief van Poperinge en werd blijkbaar door meester **Jozef Dekeirsgieter** aan de drukker Sansen gegeven.

Aangezien deze Open Brief blijkbaar ook in Poperinge circuleerde en ik hem nergens integraal op internet vond, en aangezien dit moment zeker een omslag in de Vlaamse houding betekende, deed ik een poging om de brief hier volledig weer te geven. Dat is mij echter niet volledig gelukt, gezien de 'slijtage' van dit document.
Ook 100 jaar later blijft de brief een bijzonder stuk literatuur. De tekst is van de hand van Adiel Debeuckelaere en was eind juni bijgewerkt door een paar bevriende Gentse studenten, onder wie Karel de Schaepsdrijver en Joris Van Severen.

Vlamingen, gedenkt het Guldensporenfeest (op 5de Augustus, 1914)

Sire,
Vol vertrouwen in U die, bij het ingaan van den wereldoorlog, de Vlamingen aan het Guldensporenfeest herinnerde, komen wij tot U, wij, de Vlaamsche soldaten, het Vlaamsche leger, het leger dus van den Yzer, om U te zeggen wat wij lijden, waarom wij lijden, om U te zeggen dat we ons bloed voor ons land veil houden doch dat het niet mag dienen om de boeien van ons volk nauwer toe te halen maar om het vrij te laten ademen, vrij te laten leven. We hebben geen vertrouwen in onze oversten die ons meer dan ooit tegengaan. De pers, die ons gedurig bekampt, wordt gesteund. We wantrouwen de regering die door ons gestemd, misbruik makend van haar gezag ons 85 jaar lang heeft bedrogen.

In U alleen, 0 Koning geloven we nog: op 5 n Augustus 1914, wist gij de Vlamingen aan te spreken, lijk het behoorde, als wilde ge aantonen dat we terecht op U mogen rekenen, zoals op den aanvoerder van het Vlaamsche leger in 1302. Gij staat hier te velde om recht en eer te verdedigen en zult dit nooit bewust dulden dat uw eigen onderdanen door hun en uw machthebbenden in die eer en dat recht gekrenkt worden. Ook daarom komen we U ter gelegenheid van het Guldensporenfeest om ons recht vragen.

SCHILDWACHT AAN DEN IJZER

Van af 1830, begon de lijdensgeschiedenis van het vlaamsche volk. Ons volk is verachterd, verongelijkt, diep vervallen. In België is voor de Walen alles, voor de Vlamingen niets. We wilden dat de grondwet die zegde dat alle Belgen gelijk zijn voor de wet, geen ijdel woord bleef, dat in België waar vrije Walen moesten wonen en leven, ook plaats was voor vrije Vlamingen. Na 35 jarenlange strijd hadden we enkel stukken en brokken van wetten verkregen, die zelfs niet eens nageleefd werden, ons volk was niet ontwikkeld, het mocht knoeien en slaven en hongerlonen verdienen, het was veracht en bespot als het achterlijkste volk, het was verraden door zijn eigen vertegenwoordigers. Wij, Vlamingen, niet alleen met het woord maar ook met de daad, met hart en met ziel, we wilden ons volk geven wat het toekwam, we wilden dat het zich in zijn eigen taal kon ontwikkelen, dat het met zijn eigen taal een eigen leven kon ingaan, en de plaats innemen die hem in België en in de beschaafde wereld toekwam. Spot, noch beschimping, noch laster zouden ons tegenhouden, als ’t moest ten koste van ons eigen zelf, zou ons volk groot en vrij zijn met zijn eigen taal.

Met het uitbreken van de oorlog hebben wij onze strijd gestaakt. We zijn onvoorwaardelijk te velde getrokken. Al was België 85 jaar lang voor ons een echte stiefmoeder, al waren we 85 jaar lang de knecht in ons eigen land, we aarzelden geen ogenblik en trokken ten strijde omdat daar ook ons Vlaanderen lag, dat we Vlaanderen vrij wilden in een vrij België, dat we er op rekenden dat het Vlaamse bloed, dat zo kwistig zou vloeien, het Vlaamse volk zijn rechten zou aanbrengen. Wij hebben erve en goed, vrienden en familie, we hebben ons zelf geofferd, omdat daaruit van zelf de erkenning van ons recht moest volgen. We leden alles, we waren bespot en veracht, we waren belasterd, we waren gekrenkt tot in het diepste van ons hart, we waren geleid in een taal die zovelen niet verstonden, en omdat we die niet verstonden, werden we uitgemaakt voor stommeriken en ezels.

We leden, ze verkropten dat alles, we wilden dat alles lijden om het recht van ons volk te verkrijgen. Terwijl in andere landen zovele volkeren eerst van hun overheersers recht afeisten en bekwamen, terwijl andere volkeren worden vrij gemaakt, soms zelfs door de vijand en

allen het goedkeuren, terwijl zoveel geschrijf gaat rondom het vrijmaken van Polen, Ierland en Finland, en alle bladen, zelfs deze die ons het minste recht ontkennen, daarvoor ijveren, terwijl de inzet van den wereldstrijd nu bijna uitsluitend het al of niet Frans worden is van Elzas Lotharingen, terwijl overal de strijd voor eigen volksrecht wordt aangemoedigd en de Paus openlijk Mgr. Endria, bisschop van Trente, steunt, wanneer hij tegen de wil van zijn wettelijke overheid, volledige ontwikkelingen in eigen taal eist voor 700.000 Italianen, terwijl Wilson zegt dat het gaat om het vrijmaken van ieder volk, zelfs het kleinste en Ribot verklaart dat ieder volk moet zelfstandig blijven, ook hetgeen vroeger een eigen beschaving had, terwijl dat alles gebeurt voor onderdrukten, verkrijgen wij niets, wij die gelden als een vrij volk, wie die de meerderheid van ons België uitmaken, wij de overgrote massa, ten minste 80 % van het frontleger, we lopen gevaar dat ons lijden niet enkel verloren ga, maar zelfs tegen ons volk worde aangewend.

Wij, Vlaamse soldaten, wij lijden om ons Vlaams zijn. We worden geleid door oversten die onze taal niet verstaan, die ze niet willen verstaan, die ze zelfs verachten. Ze vinden het heel rechtvaardig, dat om de zwarten in Congo te leiden, ze Congolees moeten aanleren, dat ze de zo talrijke gewestspraken moeten bestuderen op gevaar weggestuurd te worden, maar waar het gaat om de Vlamingen, een vrij volk te drukken, daar willen ze geen Vlaams kennen, al zijn ze er voor betaal om de Vlaamse jongens die moeten zwoegen en slaven om een korst brood te verdienen, moeten maar zelf de tijd vinden om Frans aan te leren. Ze verachten het Vlaams, ze haten het Vlaams en zoveel officieren zijn er onder de weinig Vlaamskennenden, die blozen en niet durven zeggen dat ze Vlaming zijn, die denken dat ze moeten Frans spreken, al kennen ze het maar half, die bang zijn voor de hoger overheid, die zegt dat Vlaams geen officierentaal is.
De militaire overheid behandelt ons volk als echte slaven, onze burgers worden bespot en verguisd en voor spionnen uitgemaakt, onze vrouwen beledigd en verleid; voor een kleinigheid worden onze jongens voor een krijgsraad gedaagd waar ze zovele juryleden krijgen die hen niet verstaan en toch hun eer en hun leven in handen hebben, terwijl in

dezelfde compagnies, bij dezelfde officieren, velen om tiendubbele feiten zelfs niet gestraft worden. In het leger kan men generaal worden met Frans alleen, maar van een Vlaams korporaal eist men : ‘une conaissance suffisante du français’.
Hoofdofficieren kennen geen Vlaams.

Het kot of het prison te Alveringem

Maar de Vlamingen gaat men zoeken bij de zakskesvullers van den Yser en in al de vechtcompagnies. Onze jongens zijn ware helden : gedurig worden ze bespot en begekt door hun eigen officieren veracht, dikwijls door dokters verzorgd die hun taal niet kennen. Ze staan onder de leiding van zoveel onderofficieren en korporaals die geen Vlaams kennen, bijna drie jaar lang verkroppen ze al dat lijden en vervullen gewetensvol hun plicht. En toch, weten ze dat zij die boven hen staan hun taal niet spreken willen of kennen, dat ze bijna nooit een gemakkelijk postje kunnen krijgen, dat die bijna allen gaan tot de zo weinige Walen uit het frontleger of een Frans kennende Vlaming. Ze weten dat ze gedoemd zijn om zakskensvulder te blijven, gedurig naar de loopgrachten te gaan, zelfs niet eens het recht hebben moe te zijn en dat alles tegen de magere soldij van 2,50 frank per week. Ze weten dat alle bevelen hun in het Frans gegeven worden en wanneer ze zich niet haasten om het uit te voeren, het voor hen arrest, gevang, krijgsraad, boetecompagnie is. Ze lijden dat alles, en wanneer ze eens te fel getergd durven antwoorden, zij die voor de vrijheid vechten, om vrijheid vragen, ze worden gestraft en soms als een misdadiger van hun eer beroofd.
De bordjes en opschriften in de loopgrachten zijn Frans, al zijn diegenen voor wie ze geschreven zijn Vlamingen, waar enkele Engelsen komen, moet dadelijk Engels bijgevoegd, maar de Vlamingen moeten van zelf begrijpen, dat ze eens kwaad durven zijn en de vertaling erbij voeten, O dan, dan is het storm in de officierenwereld.
De vertalingsdienst bestaat, maar dient alleen om aan enkele lievelingen een postje te geven waar ze niets moeten doen. Wee hun, die durven Vlaams voelen en het tonen, wee de aalmoezenier, brancardier en studenten, die met hun volk medelijden hebben, ze helpen en steunen en raadgeven, ze zijn oproermakers in het leger. Wee de geleerden die geld en ondervinding voor het heil der Vlaamse jongens aanbrengen! Men zal ze wel knakken, wee hun die de niet ontwikkelden meehelpen, hun recht vragen: ze zijn ruziemakers, ze zijn

verdacht en bewaakt, hun briefwisseling ingekeken, huiszoeking gedaan, zelfs hun brieven gestolen, wijl ze op het slagveld gekwetst liggen, zij zijn betaald door de Duitsers, om tweedracht in het leger te zaaien.

Alleen zij, de officieren die zich gedurig tegen de Vlamingen aanstellen, voor wie een Vlaming het laagste is wat op aarde rondloopt. Die van de Vlamingen leven en als echte slaven willen drillen, zij alleen zijn echte vaderlanders en bevoegd om voor het heil der soldaten te spreken. Zij alleen verdienen vertrouwen wanneer ze zeggen:
'C'est fantastique! Les Boches disent, qu'ils se sont battus pour la liberté des Flamands!
Ils crient avec les Boches: Vive la Flandre! Mort à la Belgique!

Ce sont donc bien des traitres!...
Les Flamands ont aidé à fusillier nos soldats!
Je sais qu'un professeur d'école moyenne, qui donnait des meetings avant la guerre, et qui avait même publié un article, si je me rappelle bien: In strijd! Avec tendance boches, était vendu aux Boches…
Certains disent qu'ils considerent même comme un déshonneur d'être Flamand..
Ceux qui écrivent sur les murs … ces ont des lâches - Dans les tranchées ils viennent de metre les inscriptions en Flamand sur les planchette portant les dénominations des tranchées!
Eh bien! Ce sont des cochons et il faut les fusiller nécessairement!
Ce gens qui sont vendus au Boches – c'est dommage qu'on ne peut les parquer et les envoyer chez les Boches. Je n'y voit pas d'invonvenient…
Ces quelques inbeciles, qui provoquent ce mouvement boche, mènent des veaux qui suivent comme du bétail.
Il parait qu'au 3° de ligne, il y a un volontaire qui sème la discorde parmi les Wallons et les Flamands, c'est un boche, ou certainement i lest payé par les Boches.
Envoyez moi du moins quelqu'un qui parle un langage civilisé et non du nêgre.
Le Flamand est bon pour les sauvages. Ce mouvement est boche. Le grand quartier général en a les preuves, que les chefs sont en correspondance suivie avec les boches et sont payés par eux.
On le traduira en Flamand, si vous êtes trop bête de compendre le Français!
En verder: 'Soldats de carton, defendez votre patrie, on vous reçoit ici à bras ouverte et vous vous conduisez comme des cochons ! Retournez dans votre sâle et infect pays des Flandres!

We moeten geloven in hen, wanneer ze het edele van onze beweging loochenen, omdat zij zelf noch ideaal, noch opoffering, maar alleen hun eigen belang kennen, wanneer ze bij het spreken tot een groepje seiners – nog een postje – de officier schertsend zegt: 'Il n'y en a que deux qui n'ont pas compris. Vous voyez qu'il n'y a pas tant de boches parmi vous!...
Dat moeten wij lijden en lang genoeg hebben we het verkropt.
We hebben een stelselmatige begekking onderstaan. Jongens zijn weggestuurd omdat ze Vlaemsgezind waren, en we wilden niet geloven dat ze on volk zo diep verachten en ze als slaven wilden leiden.
Dan is het bevel gekomen tegen de studiekringen: onze Vlaamse jongens, die vroeger moesten knoeien en zwoegen en hongerlonen verdienen omdat ze hun vak niet kenden, zochten nu alles in te studeren, ze wisten dat ze op hun vertegenwoordigers niet konden rekenen en zelf de oplossing van zovele brandpunten voor een volksbeschaving moesten zoeken, wilden ze niet meer gefopt worden, ze wilden hun vrijen tijd verdoen, niet om te lopen waar hun plaats niet was, maar om de ontwikkeling op te doen die ze moesten derven.
Het was een echt apostelwerk en die nog iets voor het edele voelde moest die jongens

bewonderen die iedere dag bereid waren te sneuvelen en toch onverpoosd nog werkten voor de toekomst.
Het verbod kwam: de krijgsoverheid is van mening dat u alle intellectueel, zedelijk en andere krachten, uitsluitelijk aan 's lands verdediging gewijd moeten worden.
En het was de militaire overheid, die waar het om Vlaams leren gaat, ons natuurlijk zou meehelpen, de bonden mocht afschaffen. Ze werden verboden. Football, lopen, sport, dat mocht geduld dat moest zelfs aangemoedigd. Daartoe worden ze van oefeningen ontslagen, worden verenigingen gesticht , prijzen toegekend, generaals wonen de wedstrijden bij, naar Milanen mogen ze gaan spelen. Dat is enkel fysische kracht en daar gaat het niet om? Maar, wanneer er spraak is, de toekomst van een volk te verzekeren, 's lands belangen in te studeren, een volk te verbeteren dat wil beter en verstandiger leren en niet meer slaven en hongerlonen verdienen, wijl anderen de vet betaalde plaatsen komen stelen die hun toekomen, waar het gaat om gans het Vlaamse volk en dus ook om België, neen, dat mag niet: Ons volk mag zich verbeesten, maar niet ontwikkelen.
Nu komt verbod op verbod; de boeken die over de Vlaamse beweging handelen, worden verboden of aangeslagen. Vlaamse vertalingen niet toegelaten, Vlaamse feesten tegengewerkt. Niemand mag nog statistieken of nota's opmaken, die na de oorlog kunnen dienen.
Uit naam van de vrijheid, waarvoor we strijden, eist de militaire overheid dat we alle vrijheid verzaken, dat we alles goedkeuren wat zij maar doet, zelfs als het tegen ons zelf in ons eigen bestaan gaat. We mogen ons niet ontwikkelen, we mogen niet nadenken, we mogen niets nagaan.
Nog was de Vlaamse drang te groot, we hadden nog het recht te spreken en enkelingen over onze beweging in te lichten. De jongens, die gedurig onder de talloze bespottingen en grieven leefden, die nu gedurig beseffen wat ze lijden moeten om hun Vlaming zijn, voelden het Vlaamse bloed in zich neersijpelen met de Vlaamse strijd één worden en hoe langer hoe kraniger optreden. Ook daartegen moesten ze opkomen, wij moesten zwijgen!
Dat ze ons gedurig aanvallen, gedurig de Vlamingen bespotten, gedurig kun die zo belangloos onze strijd leiden belasteren, dat mag! Maar dat we ons verdedigen, dat we zeggen wat we denken en voelen, wat we niet verbergen kunnen, omdat het ons eigen hart en ziel is, neen, dat mag niet!
Propaganda is verboden. Waar blijft dan de straf van degenen die juist die maatregel uitvaardigen en ons gedurig aanvallen, die gedurig ons beschimpen en belasteren?
Of is het geen propaganda misschien, iemand gedurig tot in zijn ziel zo te treffen?
We leven in een leger waar langs onder bijna allen Vlaams zijn en Vlaams voelen en denken, waar ze om hun Vlaams zijn lijden, waar zelfs zij die tot een ander volk behoren, in onze strijd met ons meegaan, waar wij, Vlaamsgezinden, het puike, het edele, het beste deel uitmaken. We leven in een leger waar langs boven bijna alles Frans is en Vlaamshatend.
We leven in een leger, waar iedere Vlaming stilaan in bijna iedere overste, hoe hoger hij staat, hoe meer hij het weet – een rechtstreekse vijand ziet, niet omdat hij zijn overste is, oversten moeten er zijn – maar omdat hij hem wil treffen in alles wat hem eigen is, omdat hij hem doet strijden voor het bestaan van het eigen recht, tegen het rechtveerdig bestaan van zijn eigen volk en zijn eigen zelf.
Ons geestesvoedsel is slecht. De pers, waarop we mogen steunen wordt bekampt, de artikels waar het gaat om onszelf worden, willekeurig gecensureerd, de bladen die ons verdedigen worden verboden, de boeken die ons over onze strijd inlichten, worden aangeslagen. Maar waar het gaat om een pers, die iedere dag het stamgevoel van onze jongens aanvalt, die mag kwistig haar gift uitstrooien. Niet alleen hebben ze auto's, maar alles krijgen ze om zo spoedig mogelijk op het front aan te komen en de laatste tijdingen aan te brengen, die de nieuwsgiereigen als lokaas dienen om ook het andere op te slorpen, ze krijgen militaire

verkopers, die zovele nummers, ten koste van onze regering en van ons eigen kas, verspreiden, en er propaganda voor maken?
Wijl andere bladen daar schaars en enkel op aanvraag te verkrijgen zijn, ze worden geldelijk gesteund. L'Opinion Wallonne mag schrijven – dat is haar recht, en dat geven we volgaarne toe – over alles wat ze wil, tien maal meer dan onze bladen, zonder verboden of gecensureerd te worden. Gerard Harry mag openlijk in Le Petit Journal schrijven, 'in volle klaarheid zien de Vlaamsche ... *onleesbaar* ...

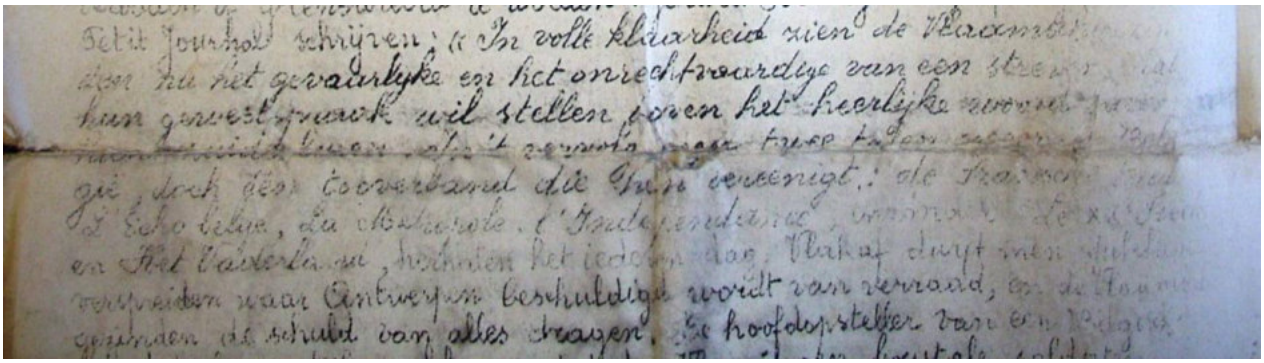

Waar Antwerpen beschuldigd wordt van verraad en de Vlaamsgezinden de schuld van alles dragen, de hoofdopsteller van een Belgisch blad durft openlijk verklaren, dat de Vlamingen brutale soldaten zijn, goed om te sneuvelen en de loopgrachten terwijl de Walen het puik van het leger uitmaken (is het ook
Frontleger) dagelijks schrijven ze tegen ons, belasteren onze voormannen, maken ze verdacht lijk het kan! Weigeren hun te antwoorden. Ze beschuldigen, als of het het hele Vlaamse leger, 80 % aan het front, Vlaamsgezind is en met ons meegaat, alsof wij Vlamingen, het niet zijn die de overgrote meerderheid uitmaken van hen, die de Duitsers aan de Yser bekampen. De feiten uit het bezette land worden door een bureau, met Belgisch, en dus ook met Vlaams geld betaald, stelselmatig verdraaid. Dat is onze pers. Met ons eigen geld kopen we balden aan, die niets ten onzen voordeel mogen aanbrengen, of ze worden gecensureerd, met het geld van België, dus ook dat van de Vlamingen, werden de bladen gesteund, die ons gedurig belasteren. …
We mogen niet meer spreken, niet meer denken, niet meer schrijven, alleen het Vlaamse bloed willen ze nog en dit vloeit zoveel het maar kan. Het Vlaamse volk is lijdzaam, maar niet laf. Wat het drie jaar lang uitstond, met al zijn offers, verdraagt het niet langer meer! Het levensuur van ons volk is geslagen, nu we staan voor het offensief waar nogmaals het Vlaamse bloed zo kwistig zal vloeien, waar bijna niets dan Vlaams bloed zal gestort worden, nu zeggen we tot U, O koning, in u hebben we nog vertrouwen, in u alleen.
We zijn bereid ons bloed te geven, zoveel als het moet, alles zelfs, maar dat dit bloed dient tot de redding van ons volk en niet om nog nauwer de slavenband toe te halen.
Door de schuld van onze regering hebben de Duitsers de Vlaamse Hogeschool te Gent kunnen inrichten. De Vlamingen hebben aangenomen, zij hebben welgedaan. We hoeven ons niet te bekommeren om de inzichten van de vijand, we weten dat het een levensrecht is. Luister naar de woorden van een onzer voormannen.
Bij het overlezen der namen van de ondertekenaars was er wrangheid in mijn ziel? Zovelen kende ik, van zovelen wist ik da ze even zo vaderlands en in deze tijden dus even zo anti-Duits zijn als wie dan ook. Ik wist dat ze in de ziel zouden geaarzeld hebben vooraleer hun naam onder het manifest te schrijven, en dat velen onder hen de vraag; wat moet ik doen? Niet alleen met het oog op het land gericht maar ook met hun ziel voor God geplaatst, zich zullen gesteld hebben. Wat moet ik doen? Mag ik deze gelegenheid laten voorbijgaan? Komt er nog een tweede? Enkelen hebben de donder der kanonnen op de Yser gehoord, terwijl ze

over deze vraag nadachten en aarzelden, zij hebben naar ’t Westen gekeken vol slaggedonder, rood van de avondzon en morgenrood van ’t bloed hunner zonen en dan hebben ze in hun zelf ziel en hart laten spreken in deze voege: ‘Onze zonen offerden wij voor ’s lands recht en niettegenstaande dat zijn we niet zeker of wij Vlamingen van ’t land mogen hopen op ons recht. De toestand is meer dreigend dan ze vertrouwen inboezemt, de redenen tot wantrouwen groeien nu ook aan. Wat te doen?
Wat we nu beslissen is voor ’t Vlaamse volk een levenszaak, in een levenszaak is het plicht het zekerste te kiezen. In Gods naam! Misschien vloeit op dit ogenblik het bloed van mijn zoon, hij doet goed, ik ook offer iets van die eerlijke klank van mijn naam, de schijn van mijn eer, op, dat ook is bloed dat vloeit voor Vlaanderen. Doch ’t moet. Elk zijn plicht, wat het ook koste!’ en daarna hebben ze ondertekend. …
En de regering, die en slotte onze regering zou moeten zijn, die op de Vlamingen steunde om aan het bewind te komen, die ons reeds 85 jaren lang als slaven knechtte, om ons nog diepr de afgrond in te helpen en ons volk nog meer te verbasteren, die ons nu nog alles belooft, gedurig de mond vol heeft van het recht der Belgen, en bijgevolg der Vlamingen, die regering laat dat alles toe.
Nog dieper de afgrond in te helpen en ons volk nog meer te verbasteren, die ons nu nog alles belooft, gedurig roept op het recht der Belgen, en dus der Vlamingen, die regering laat dat alles toe.
Niet alleen hebben we de vijand van buiten te bekampen, ook tegen ons eigen machtvoerders hebben we in te gaan. Officiële mensen zijn tegen ons gekant, zeggen aan wie het maar horen wil, dat de tijd van de Vlaamse beweging uit is, dat België en dus Vlaanderen, romaans zal zijn of niet zal zijn. Overal gaan ze verkonden, dat wij, Vlamingen niet meer voor vrijheid, voor gelijkheid, niet meer voor ons Vlaams recht strijden, maar wel voor de zege van de Franse cultuur.
Maeterlinck en zovele anderen gaan in het buitenland spreken, voor schitterende zaken of schrijven in een warme, weelderige kamer om onzen stam te belagen en in tussen zien wij onze Vlaamse helden vallen met een laatsten Vlaamse klank op hun lippen, uitgestrekt liggen op het kille veld, om hun land en hun volk vrij te kopen.
Hebben ze dan geen eerbied voor het Vlaamse bloed? Waar zijn zij die zeggen, dat Vlaanderen geleid wordt door hen die buiten gevaar leven, wijl zij die ons beliegen, in veiligheid en weelde van ons eigen centen genieten?
Hollandse meters mag men niet hebben of liever de briefwisseling gaat niet. Maar meters mogen zij zijn, de gewetenloze vrouwen die onze jongens van hun plichten afhouden en hen verleiden en hun deugd en eer steunen. Vlaamse boeken zijn moeilijk te krijgen in onze officiële komiteiten, maar op eerste aanvraag wordt een Duits boek opgestuurd. Onze Vlaamse kinders moeten verre van familie in ballingschap leven. Onze kinders worden verbasterd, ze mogen aan hun eigen ouders, hun Vlaamse ouders niet schrijven in hun eigen taal, de ouders kunnen de brieven van hun eigen kinders niet verstaan. Dat is nog niet genoeg, dan moet minister Berryer komen zeggen, dat onze kinderen de Franse cultuur moeten verkiezen, dan moet, omdat ze gesteund wordt, een kloosterzusters onze kinders doen zeggen, dat ze later Frans zullen spreken en aan hun verachterd Vlaanderen de Franse beschaving aanbrengen. Onze kinders mogen geen Vlaams aanleren en intussen wordt hun in Zwitserland Frans en Duits opgedrongen. De regering mag ze gerust broodroven die voor de Vlaamse rechten optreden en durven van haar uitdrukkelijke beloften afvragen, maar gerust kan op haar zwijgen rekenen, hij die openblijk de aanhechting aan Frankrijk vraagt. En wanneer sommigen verbitterd, door de misdadige houding, door het verraad van onze eigen regering, het levensrecht van een volk aannemen vanwaar het ook kome, wanneer zij de regering voor een voldongen feit willen stellen, dan komen besluitwetten uit waarvan de wettelijkheid betwist worden….

Dat men die mannen eerbiedige, en bezit men politieke scherpzinnigheid, dat men voor hun daad huivere. Honderd eerlijke, brave, verstandige mannen hebben in ziel en geweten tot hun land gezegd: ‘Op ’t ogenblik van ’t bloedoffer zelf kan ik u niet betrouwen.
Tot hun land, niet tot hun lief vaderland, maar tot zijn bestuur en niet alleen tot het eigenlijk tegenwoordig bestuur, maar tot zijn bestaan dat sinds meer dan 75 jaar onderhoudend de politiek volgde van veronachtzamen of afschepen van Vlaams recht. I er ooit in de wereldgeschiedenis een politiek zo godsdienstig vervaarlijk veroordeeld geworden? En wat zeggen van Dr. Goossenaerts? Alle bladen huldigen hem om zijn anti-Duitsgezindheid, zelfs dagbladen die gedurig de Vlamingen aanvallen, kunnen niet nalaten hem lof te brengen. Hij die nu tot 10 jaar dwangarbeid door de Duitsers werd veroordeeld om zijn vaderlandsliefde, keurt ook het aannemen der Vlamingen ten volle goed. Niemand kan hem, die lijdt om zijn Belg-zijn, van partijgeest en Duitsgezindheid beschuldigen.
We willen een Vlaams leger, naast een Waals, we willen een Vlaams bestuur in Vlaanderen, omdat voor ons daar het enige redmiddel ligt, omdat we noch verdrukkers, noch verdrukten willen zijn. Van de Duitsers zouden we het zeker niet afvragen, maar kunnen we de daad niet goedkeuren van hen die bestuurlijke scheiding gingen te berlijn halen, toch willen we geen personen veroordelen die nu zich zelf niet kunnen verdedigen. Wat regering en pers erover zeggen, kan ons niet bekommeren. We dulden dan ook geen veroordeling tegen hen uitgesproken in zonder niet door een regering die ons 85 jaar lang heeft bedrogen en door haar eigen verraad zulke houding uitlokte. We dulden niet dat door anderen een enkel haar van hun hoofd gekrenkt wordt; we zullen zelf ons eigen huis kuisen en wat er te veroordelen valt zullen we wel het best weten.
We willen geen gunst: onze beweging leeft van recht, maar dat recht moeten we hebben. We willen de uitdrukkelijke, geschreven, plechtige belofte, dat ons volle gelijkheid, volle recht wordt gegeven onmiddellijk na de oorlog, we willen dat dadelijk die vervolgingen ophouden, dat we onze mening vrij mogen uitspreken, dat we niet meer op haat of tegenkanting, maar op steun van de regering, pers en overheid kunnen rekenen. De inzet van de strijd is onze vrijheid en die willen we geëerbiedigd zien. Nooit zou er beter verstandhouding tussen Walen en Vlamingen heersen dan wanneer ze op de zelfde voet stonden, de zelfde rechten en plichten hadden, op de zelfde eerbied mochten rekenen, hun bloed voor de zelfde vrijheid vloeide. We zijn vrije Vlamingen die een vrij Vlaanderen willen in een vrij België. We strijden tegen de vijand vanwaar hij ook kome, ’t zij uit ’t Westen, ’t zij uit ’t Oosten, we strijden voor ons zelf zijn en verkiezen de dood boven verder knechtenschap.

Uit naam van het Vlaamse leger dat op ons steunt en op onze stem hoort, dat enkel op een wachtwoord wacht, komen wij, Vlaamse ontwikkelden, die met hen mee leven en meevoelen en hun woord aanbrengen. Het geldt u zelf! Het geldt het land! Ook aarzelen wij niet meer, duizenden en duizenden, het ganse leger zou ondertekenen, maar misbruik zou gemaakt worden van onze oprechtheid.
Koning Albert, kampioen van het recht, verdediger van ’s lands eer! Op u rekent het Vlaamse leger, ten minste 80% van hen die aan de Yser staan: ons bloed houden we veil, maar eerbied eisen wij voor ons Vlaams bloed, recht voor ons Vlaanderen, vrijheid voor ons zelf en onze kinderen.

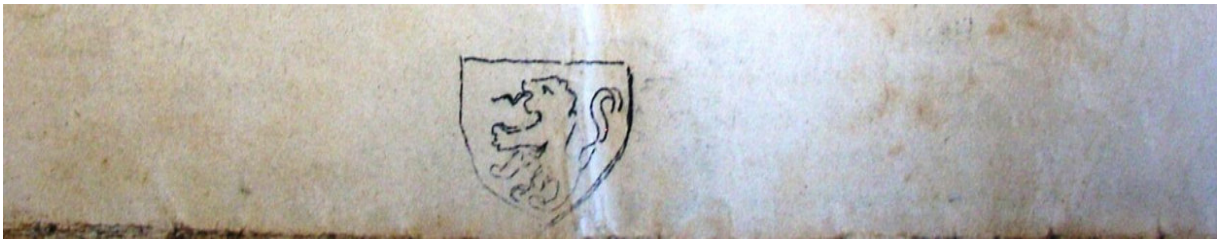

De opsomming van verdachtmakingen, beledigingen en vernederingen loog er niet om. De Veiligheidsdienst begon een klopjacht op zowel de auteurs als de verspreiders en de lezers van de brief. Door het stoken en het verdachtmaken van enkele kranten - zoals Le XXième Siècle van uitgever Fernand Neuray - werd de taalstrijd binnen het leger afgeschilderd als 'heulen met de vijand'. De regering en de legeroverheid waren beducht voor de invloed van de activisten die met de hulp van de bezetter de universiteit van Gent vernederlandst hadden. De bezettingsmacht had dat mogelijk gemaakt. ***Op 21 maart 1917*** *ondertekende de Duitse gouverneur-generaal von Bissing het besluit dat België in twee taalgebieden opdeelde, waarbij Brussel bij Vlaanderen gevoegd werd en Namen de hoofdstad van Wallonië werd. Daardoor beschouwden veel Franstaligen elke bewuste Vlaming als een' boche'. Vooral geestelijken die in het leger als brancardier of aalmoezenier werkten, waren het mikpunt van de Militaire Veiligheidsdienst.*

Van een heel ander gehalte is het eigenaardig verhaal dat Jozef Simons opgeschreven heef en dat in proven zou gebeurd zijn.

Vlamingen gedenkt den Guldensporenslag
Uit ‘Ons Volk – 1919 maar ook in zijn boek ‘Verhalen van een kanonnier.

Jan Geerts was de officiëele vertaler.....

Door Jozef Simons

Daar zijn Vlamingen die de Gulden Sporenslag niet gedenken, en er zijn er van een ander slag, die beweren dat officiële woorden niet veel meer zijn dan woorden in de wind, die zelfs geen betrouwen hebben als die woorden uitgesproken worden door de hoogstaande, wijl gekroonde, Belg!
De historie van Jan Geerts, die ik u vertellen ga, zal bewijzen en illustreren dat zowel de enen als de anderen ongelijk hebben.
Jan Geerts was de officiële vertaler aangesteld bij het hoofdkwartier, - om de onderlinge naijver bij de legerafdelingen te vermijden – laat ons zeggen van de B.A.L., voor de oningewijden, de brigade van het zwaar geschut.
Zo de infanterie tot koningin der slagvelden wordt uitgeroepen, mag men het zwaar geschut wel als koning begroeten – en in die koninklijke brigade, wie er het meest prinselijke leven leidde – hogere officieren, dokters, aalmoezeniers en luitenant kassiers natuurlijk buiten de vergelijking gelaten – was Jan Geerts, de vertaler.
Jan stond op ’s morgens zo haast hij wakker werd, gewoonlijk rond negen uur. Want voor ’t vensterke van zijn kamer liet hij ’s avonds een zwart gordijn neer dat ’s morgens het binnen priemen van het licht verhinderd. Doch, ééns wakker, sloeg hij de twee vleugels van zijn muggenscherm open, wreef zich de ogen en met een: ‘We staan weeral voor een dag’ zat hij op de rand van zijn bed.
Na zijn toilet ging hij naar de mess van de onderofficieren, at er op zijn gemak wijl op zijn ééntje, ontstak een pijp en stapte terug naar zijn kamer. Daar speelde hij een ‘réussite’ op een ‘patience’ om te ervaren of hij vandaag iets te vertalen zou krijgen, met de kaarten evenwel was hij te ongeduldig en toonde hij weinig overleg zodat het telkens uitkwam: ‘Vandaag niets te doen.’
En dan bekroop hem gewetenswroeging. Wanneer zou hij eindelijk eens een begin maken met zijn doctorale thesis? In juli 1914 had hij aan de universiteit zijn tweede examen in de Germaanse talen met onderscheiding afgelegd, toen brak de oorlog los, en overal uit geplakt ziende de woorden van Koning Albert: ‘Vlamingen, gedenkt de Guldensporenslag,’ had hij zich aangegeven als vrijwilliger om eer te doen aan de goede faam zijner voorvaderen. Nu stond hij nog voor zijn laatste examen en zijn thesis, blokken had hij al wat gedaan, doch welke thesis aanpakken?
Hij had al gepeinsd op de volgende: ‘De Vlaamse oorlogsliteratuur van de huidige jaren vergeleken bij die uit de omwentelingsperiode van 1830.’ Dan was hoogst actueel, dat zou bijval oogsten.
Daarbij moeilijk zou het ook niet vallen, want geen van beide perioden bieden uitgebreide stof. De Vlaamse volksziel moet op geen van beide tijdstippen begeesterde ontroeringen hebben ondergaan, daar ze zo weinig hare jubeling uitschreeuwt.
Van 1830 is daar de ‘geschiedenis’ door hendrik Conscience: hoop en al. Thans, buiten enige plastieke frontversen en het dagboek van Streuvels, hebben we enkel De Clercqs ‘Noodhoorn’ met het bevrijdende: ‘Wij houden van trukken noch tirelantijnen.’
En dat is dan allemaal nog niet secundum Lucam… voor het welgelukken van zijne thesis zou hij beter doen De Clercq en zijn poëzie eenvoudig te negeren.

Bij al dit dubben geraakte Jan Geerts geen pas vooruit en tegen de noen gewoonlijk, werd hij korzelig, smeet potlood en schrijfboek waar 't vliegen wilde, liep naar de mess middagmalen en sprong zijn velo op om een rijtoertje te maken.
Nu moet ge niet denken dat Jan Geerts een gans nutteloos leventje leidde. Om de drommel niet! Als vele zijner hogergenoemd medeprinsen, die ambtshalve weingi zweet moeten laten, maakte hij zich nuttig buitenaf.
Jan kende over gans de heerlijkheid 'bachten de kuipe' elk dorp, elke hofstede, elke winkel. Als het armoede was in de kantine, namen officieren en soldaten hun toevlucht tot Jan, die bij de boeren nog beste Poperingse tabak wist los te krijgen tegen acht frank de kilo. Waar een beschoten winkelier naar Frankrijk verhuisde en uitverkoop hield, kocht Jan de tabak op, daarbij sigaren, ingemaakte vruchten, spijs, gelei, wafeltjes, beschuiten, chocolade… alles tegen een geringe prijs, en dar hij bij ' voortverkopen slechts een klein gewin nam, stond Jan in hoog aanzien bij elkendeen, bij cyclist als bij telefonist, bij kapitein als bij majoor. En bij de generaal!
Toen Jans oom die dokter was te Proven, naar Frankrijk vluchtte, had jan diens ganse wijnkelder overgenomen, waarbij natuurlijk de generaal het best vaarde. Daarvoor werd jan door de generaal wat dikwijls bedankt en driemaal uitgenodigd op een lunch.

Nu zult ge me vragen 'Maar hoe was Jan Geerts aan zulk uitnemend schoon bantje geraakt?' En daar heb ik u te pakken.
't Was in de roemrijke tijd van het Engels offensief rondom Ieperen: juli 1917.
Meessen en Wijtschaete waren gevallen en geen dag ging voorbij of honderdtallen yards werden door onze heldhaftige bondgenoten veroverd; en de machtige Britten deden ons, kleine Belgen, de eer aan: de hulp in te roepen van ons Belgisch zwaar geschut.

Het toeval wilde dat de batterijgroep, waarin Jan te dien tijde als eenvoudig cyclist van de staf dienst deed, op 11 juli rond tien uur door Proven zou trekken. In de vooravond reed Jan naar Proven om zijn oom, dokter maar ook eerste schepen te bezoeken en bij deze kennis te nemen van het programma der Groeningherfeesten, want hij, wist dat elk jaar zijn oom de ziel was

der Guldensporenviering in gans de streek. Alo de vlaggen zouden uithangen en Jan kwam nog bijtijds om het uitgaan der fanfare te doen stellen rond 10 uur als zijn artilleriegroep doortocht door het dorp zou houden.
Proven lag in de Engelse sector, tot waar geen Belgisch soldaat ooit doordringen mocht.
Zo had Jan, terugkomend van het bezoek bij zijn oom, gelegenheid om zijn generaal wijs te maken dat de Provense bevolking, vernomen hebbende dat er morgen Belgische tropen – voor de eerste keer! – door het dorp zouden trekken, niet wist hoe lucht geven aan zijn opgekropte blijdschap en vaderlandsliefde.
Aan de Guldensporenslag had de generaal, een Waal, in de verste verte niet gedacht. In de Belgische scholen wordt er rekening gehouden met de susceptibilités françaises en de slag op de Groeningherkouter herleid tot zijn eenvoudigste uitdrukking: tot een hoop Vlaamse voeren die de Franse ridders, verzinkend in de zompige kouter, afmaken met goedendags. Doch laat ons daarbij niet stilstaan.
’s Anderendaags in de voormiddag reed de groep zwaar geschut door Proven, de generaal te paard voorop, en hij commandeerde een geweldig ‘garde à vous!’ toen hij overal de vlaggen zag wapperen, toen de fanfare een dansende Brabançonne uit de kopers blies en daarna een majestatische Vlaamse Leeuw aanhief.
’s Avonds aan het diner, toen de generaal lucht gaf aan zijn ontroering, bengelde nog een traan in zijn oog… ‘ces bons Flamands, au coeur patriotique…braves gans….’
Aan de dokter, de inrichter der vaderlandslievende betoging, zond hij een eigenhandige brief van bedanking, en Jan Geerts, dokters neef, werd van jas-cyclist gepromoveerd tot sergeant-vertaler.
Het eerste oorlogskruis dat in de groep te verloten viel was voor Jan, en drie dagen achter mekaar bod de generaal hem ’s morgens een lekkere Havana-sigaar aan…
Vlamingen, gedenkt de Guldensporenslag!

II

Zo was Jan in de boter gevallen en leefde nu aan het hoofdkwartier van de B.A.L. te Pollinchove, als een prins in een kafkot.
Doch eens dat ge van de dienst achteruit hebt geproefd vergroot de honger en het verlangen naar méér rust. Te Pollinchove kwam er nu en dan nog een obus toe, en jan droeg in zijn schild een vliegende haas met de leuze ‘Liever worde van mij gezegd: Daar loopt hij dan wel daar ligt hij, en hij was het roerend ééns met de ecclesiasticus waar deze uitspraak doet: ‘Beter een levende hond dan een dode leeuw!’
En sinds hij een verlof op de Côte d’Azur had doorgebracht leed hij aan heimwee naar het schone land wo die citronen bhühn. Daarheen! Daarheen trok zijn hart, naar het zonnige zuiden waar geen kanongebrom de nachtrust stoort, waar heerst een eeuwige zomertij, waar schone mensenkinderen,w andelen langs het strand, waar zee en lucht zo blauw zijn, zo eindeloos blauw…
C’est là que je voudrais vivre!...

Gedurende de winter 1917 op 1918 hadden er zowat te allen kant aan het front Vlaamse optochten en manifestaties plaats, met dit gevolg dat er van hogerhand een ijverige flamigantenjacht werd op touw gezet.
Jan Geerts, die zo neerstig achter tabak rondreed op de dorpen en daarbij van uit zijn studietijd uit zeer bedenkelijke gewoonte had bijgehouden algemeen Nederlands te praten in plaats van boerenvlaams, Jan kon niet anders dan als verdacht worden opgeschreven door de vlijtige heren van onze veiligheidsdienst.
Verslag op verslag werd gevraagd over Jans gedrag en dienst, over zijn tafelgesprekken, enz… Zijn generaal, nog onder de indruk van de 11 – juliontvangst te Proven, en van de

naderhandse levering van ooms lekkere Bourgogne, gaf lange tijd de beste getuigenissen. Doch – de vallende drupppel holt de steen – dit gedurig hameren op dezelfde spijker, dit herhaald vragen over de Vlaamse houding van sergeant Jan Geerts, maakte de generaal in het eind ook achterdochtig.
'De Vlamingen zijn toch zo onderduims, zei hij, si cachottiers!'
Op een schone junimorgen vond hij op de deur van zijn bureel geplakt een uitknipsel uit het frontlied, sierlijk gedrukt op een smal strookje papier:
'Van 't sterrenras
Die 't Vlaams nog niet verstaan,
Wensen wij kras
Naar Joost en naar de maan!'

Van waar kwam dit vandaan? Nu werd Jan Geerts van dicht en dichterbij bespied.
Van voorbij trekkende piotten, die het trokken uit hun harmonicas, had Jan Geerts het frontlied geleerd, en op een zondag dat hij de hoogmis speelde te Pollinchove had hij het ongelukkig gedacht het frontlied als sortie te doen opklinken met vol orkest.
Uitgaande, hoorde de generaal achter in de kerk het refrein meeneuriën.
'Wij eisen zelfbestuur
En Vlaamse regimenten!'
Sinds is er in de openbare mening een kentering ingetreden, doch te dien tijde was het nog ketterij van zelfbestuur voor Vlaanderen en van Vlaamse regimenten te durven gewagen.
Nu lieten ze Jan Geerts helemaal links liggen. Geen officier die zelfs nog kwam om broederlijk een praatje te doen, ze zonden allen hun oppasser om tabak. Er was ook spraak dat ze jans velo zouden afnemen… doch, geen velo, geen taak, zei jan en bij de bedreiging bleef het. Niettemin lag hij gans in de ban. Toen men hem om zijn gewaand framingantisme begon te vervolgen, hield jan eens ernstig gewetensonderzoek, en hij kwam tot de bevinding dat hij zwaar gezondigd had door bij het leger gemakshalve en om vredeswille zijn Vlaamse overtuiging e laten insluimeren. De blauwvoet werd in Jan terug wakker, en op 10 juli 1918, 's avonds te proven zijnde, waar hij af en toe naar het huis van zijn gevluchte oom kwam omzien, viel hem wat in.
Hij had in de dag, dank zij de inlichtingen en de speurzin van de champetter, een goede slag thuis gehaald in de tabakshandel, en zat in **de 'Naaldoog'** met de veldwachter een goei fles te drinken.

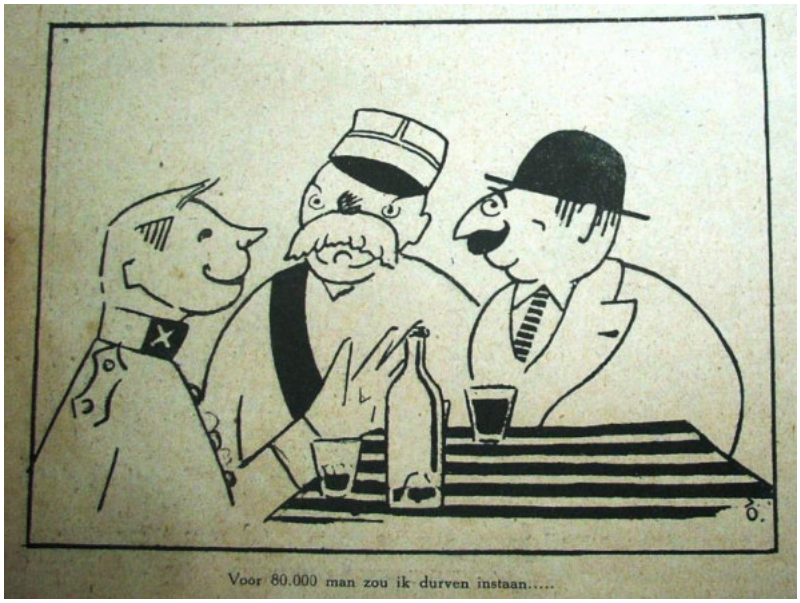
Voor 80.000 man zou ik durven instaan.....

Een agent van de veiligheidsdienst, in burger verkleed, gaf insgelijks een fles ten beste (haalde even zijn notaboekje uit en tekende zorgvuldig de prijs aan onder de rubriek: frais de déplacement) en geraakte van 't gezelschap.
Jan, in de wijngaard des Heren, en zich de roemrijke Groeningerdag van verleden herinnerend, zei krophalzend tot de Veldwachter:
'Marten, wel is mijn oom de dokter in Frankrijk, doch wij zijn mans genoeg om morgen

zonder hem de Guldensporenslag te vieren. Zegt de overblijvende mensen aan dat ze morgen, even als alle jaren, de vlag uitsteken en feesten! Morgen avond kom ik zien en, hebt ge uw best gedaan, zo trakteer ik met champagne.'
De veldwachter knikte toe met begeestering. De agent durfde geen lippen meer aan het glas zetten om toch zijn zinnen niet te benevelen. Hier betrapte hij op heterdaad een dier Vlaamse heethoofden op het inrichten van een Vlaamse manifestatie. 't Kon niet anders of hij had met een der leiders der frontpartij te doen. En met een knipoogje als van verstandhouding vroeg de agent: 'Maar als de Flaminganten van het front morgen, ter gelegenheid van de Guldensporen herinnering eens een algemene manifestatie wilden houden, hoeveel volk, denkt u, zouden ze wel op de been kunnen brengen?'
Jan bedacht zich een ogenblik en antwoordde even diepzinnig: 'De leiders,' zei jan, de leiders beweren dat ze honderdduizend man kunnen mobiel maken en samen trommelen op enkele uren ; dat is misschien wat sterk, doch voor tachtigduizend zou ik durven instaan!'

De agent wist genoeg. Hij schonk de fles ledig, dronk uit, wenste goeden avond en spoedde zich naar het telefoonbureel, want nu zou hij zijn slag thuis halen!
Berichten vlogen in alle richtingen en tegen 's anderendaags werden overal de wachten verdubbeld, al de gendarmen waren te been, patroeljes reden langs al de wegen, de eenheden met rust mochten hun kantonnement niet verlaten, met of zonder pas, niemand mocht De Panne binnen…
De veiligheidsdienst schiep een atmosfeer als die van een nakend onweer.
Te Havre wachtte men angstig de berichten af, te Houthem en in De Panne luisterden de telefonisten aandachtig… in de officiële wereld vreesde men een oproer onder de Vlamingen … alleen de Flaminganten wisten van niets.
11 juli 1918
Jan Geerts werd gewekt door een geklop op de deur te acht uur: 'Geerts, de generaal wenst U ogenblikkelijk te spreken!'
Jan sprong zijn bed uit: 'had hij misschien sigaren van een speciaal merk vandoen?'

Speciaal bewonderd door twee Fransche juffertjes

Jan maakte haast. Streng en koel werd hij op het bureel van de generaal ontvangen.
Geerts, maak U gereed, binnen vijf minuten zal een auto u wegvoeren naar Kales, waar bij een paar stukken zult vertalen. Ei, dat was vreemd!
Te Kales aangekomen, wist een slimmerik hem de draad te geven: 'Vertaal dit' werd hem gezegd, doch dit alles is slechts een voorwendsel. Ik heb last u hier te houden tot morgen vroeg, omdat gij als leider der Vlaamse beweging op zulk een gewichtige dag als vandaag niet op 't front moogt aanwezig zijn.'
Nu kreeg Jan het in zijn horens. Leider der Vlaamse beweging!
Jan dacht dat het gebeurd was. 'Waar kunnen we hier champagne laten halen?' was het antwoord en die avond spoten er vele stoppen tegen de zoldering.
De volgende voormiddag bracht dezelfde auto hem terug te Pollinchove.
Daar wachtte hem een nieuwe verrassing: hij was verplaatst en tot vertaler en rekenplichtige genoemd

op het bestuur van het Belgisch krijgsgasthuis te Col du Caire. Col du Caire! Maar dat was op de Riviera!
Hij kon zijn geluk niet geloven. ‘En wanneer moet ik weg!’ vroeg hij bedremmeld.
‘Zo haast mogelijk!’
‘Maar ik kan toch zo op de stond niet vertrekken, ik heb een heel stel linnen in de was!’ (historisch)
Met dit doorslaande argument verkreeg hij enkele dagen uitstel die hij gebruikte om zijn opgekochte koopwaar te liquideren. Van louter blijdschap gaf hij alles haast voor niets weg. Toen hij opkraamde met pak en zak om zijn trein te gaan nemen te Kleyn Leysele, werd hij uitgeleide gedaan door een hele hoop frontjongens die hem bejegenden met de verering die een leider van – en een martelaar voor de Vlaamse beweging toekomt…
Te Duinkerken was hij niet meer in te tomen. Hij zong uit volle longen, bewonderd door gans het treinrijtuig, en speciaal door twee Franse juffertjes:
‘Connais tu le pays ou fleurit l’oranger?
C’est là que je voudrais vivre
C’est là, oui, c’est là!’
En nu kunt ge Jan Geerts niet gaan bezoeken ginds op de Côte d’Azur, of hij drukt u wel op het hart: ‘Vlamingen, gedenkt de Guldensporenslag!’
Jozef Simons – Nieuwcappele, 10 augustus 1918
Uit ‘Verhalen van een kanonnier’

Donderdag 12 juli – Baert A.

Op ’t front stilte. Nu en dan 1 of 2 obussen of schrapnels rond de statie op ’t reepken, Ouderdom, misschien 50 in gans de dag. Twee burgers worden gedood bij de Galgestraat.

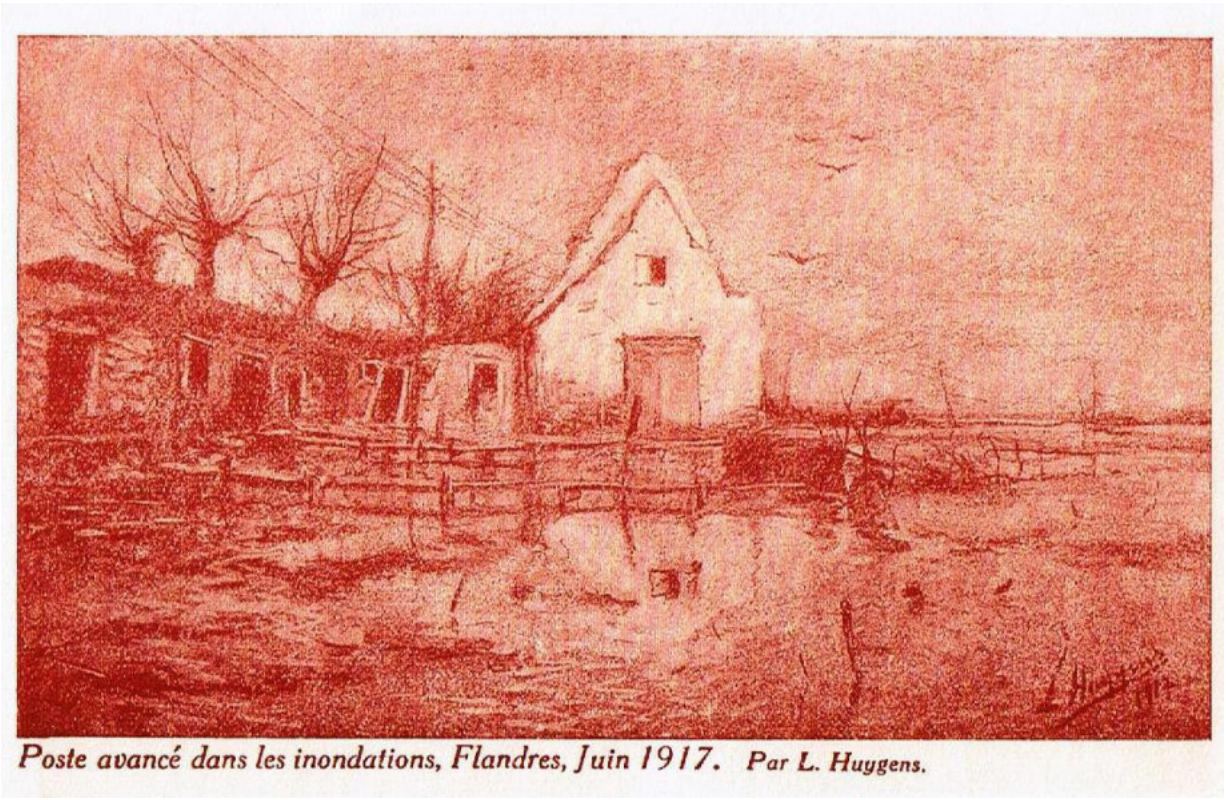

Poste avancé dans les inondations, Flandres, Juin 1917. Par L. Huygens.

12 juli 1917 – Van Walleghem

Heden lezen wij in de gazetten slecht nieuws over het front van Nieuwpoort. Sedert enige dagen was deze secteur door de Engelsen overgenomen in 't vooruitzicht van het aanstaande offensief. Het was een positie van groot belang, de bondgenoten waren er meester van de duinen langs beide kanten van de Yzer, ook de brug was in hun handen, en daardoor was dit punt zeer wel geschikt voor de inzet hunner offensief langs het noorden. De Fransen hadden zich er bijna 3 jaar lang dapper verweerd om de vijand tegen te houden en er meester te blijven en waren erin gelukt. Nu zouden de Engelsen samen met hun vloot er welhaast het offensief aangaan. Helaas een onverwacht offensief der Duitsers ontrukt hen in korte uren gans de rechteroever van de Yzer en brug en vaart wordt een 'Niemandsland'. 't Was voor ons een bittere teleurstelling toen wij de nederlaag vernamen. Meermaals immers hadden wij horen spreken van 't belang dezer stellingen. De Engelse gazetten echter maakten de tegenslag zo klein mogelijk en spraken alleenlijk van het onbeduidend plaatske grond dat zij er verloten hadden §1600 meters breedte op 800 diepte) en van het klein getal prisonniers, doch zwegen van 't belang van deze grond. Zo spraken ook de Engelse officieren met wie ik over deze spijtige zaak redekavelde. Helaas de omstandigheden hebben bewezen hoe erg de gevolgen waren deze nederlaag. Geen middel meer kon er gevonden worden langs die kantom het offensief te beginnen. Wie was er de schuld van deze tegenslag?
De geschiedenis zal het later melden. Nochtans verschillende Franse gazetten konden hun misnoegdheid niet verzwijgen en een Frans kolonel vraagt in de 'Echo de Paris': 'Waar waren dan de observatieballons en de monitors op zee?'

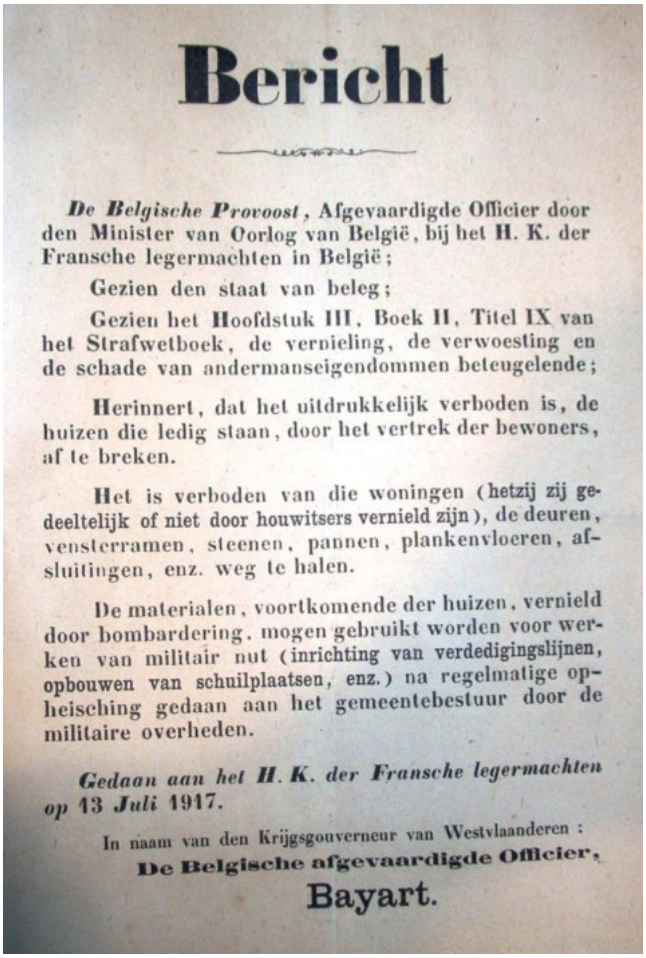

Bericht

De Belgische Provoost, Afgevaardigde Officier door den Minister van Oorlog van België, bij het H. K. der Fransche legermachten in België;

Gezien den staat van beleg;

Gezien het Hoofdstuk III, Boek II, Titel IX van het Strafwetboek, de vernieling, de verwoesting en de schade van andermanseigendommen beteugelende;

Herinnert, dat het uitdrukkelijk verboden is, de huizen die ledig staan, door het vertrek der bewoners, af te breken.

Het is verboden van die woningen (hetzij zij gedeeltelijk of niet door houwitsers vernield zijn), de deuren, vensterramen, steenen, pannen, plankenvloeren, afsluitingen, enz. weg te halen.

De materialen, voortkomende der huizen, vernield door bombardering, mogen gebruikt worden voor werken van militair nut (inrichting van verdedigingslijnen, opbouwen van schuilplaatsen, enz.) na regelmatige opheisching gedaan aan het gemeentebestuur door de militaire overheden.

Gedaan aan het H. K. der Fransche legermachten op 13 Juli 1917.

In naam van den Krijgsgouverneur van Westvlaanderen :
De Belgische afgevaardigde Officier,
Bayart.

Vrijdag 13 juli 1917 – Baert A.

Nu en dan komen vliegers deze nacht, 5 bommen vallen bij de Leene. Binst de dag nu en dan 1 obus tot tegen de statie en Quintens waar Joseph Six gekwetst wordt, sterft 2 agen daarna. Het vervoer voor burgers verboden op de wegen naar Abeele, Watou, Proven.

13 juli 1917 – Commissie Dhuicque

Zaterdag 14 juli 1917 – Baert A.

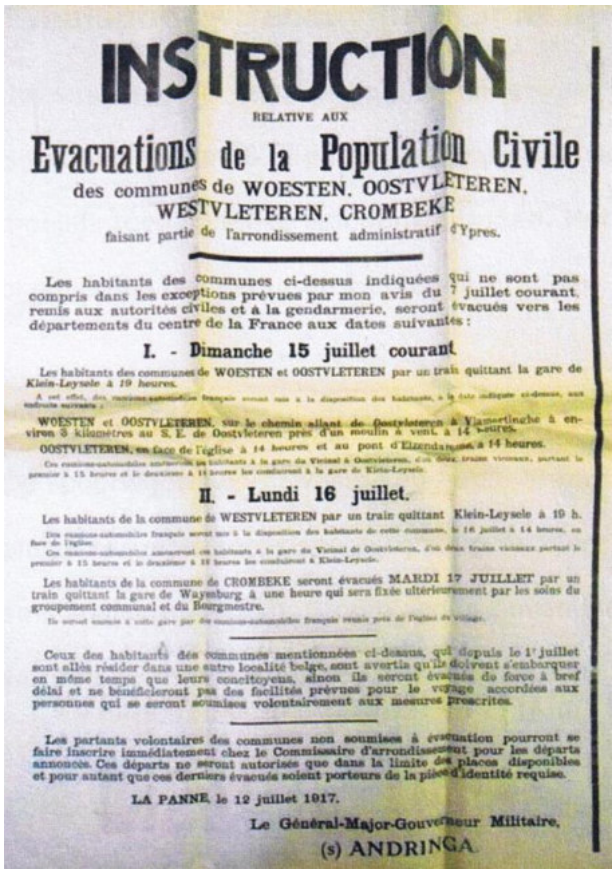

INSTRUCTION

RELATIVE AUX

Evacuations de la Population Civile

des communes de WOESTEN, OOSTVLETEREN, WESTVLETEREN, CROMBEKE

faisant partie de l'arrondissement administratif d'Ypres.

Les habitants des communes ci-dessus indiquées qui ne sont pas compris dans les exceptions prévues par mon avis du 7 juillet courant, remis aux autorités civiles et à la gendarmerie, seront évacués vers les départements du centre de la France aux dates suivantes :

I. - Dimanche 15 juillet courant.

Les habitants des communes de WOESTEN et OOSTVLETEREN par un train quittant la gare de Klein-Leysele à 19 heures.

WOESTEN et OOSTVLETEREN, sur le chemin allant de Oostvleteren à Vlamertinghe à environ 3 kilomètres au S. E. de Oostvleteren près d'un moulin à vent, à 14 heures.

OOSTVLETEREN, en face de l'église à 14 heures et au pont d'Elzendamme, à 14 heures.

II. - Lundi 16 juillet.

Les habitants de la commune de WESTVLETEREN par un train quittant Klein-Leysele à 19 h.

Les habitants de la commune de CROMBEKE seront évacués MARDI 17 JUILLET par un train quittant la gare de Wayenburg à une heure qui sera fixée ultérieurement par les soins du groupement communal et du Bourgmestre.

Ceux des habitants des communes mentionnées ci-dessus, qui depuis le 1er juillet sont allés résider dans une autre localité belge, sont avertis qu'ils doivent s'embarquer en même temps que leurs concitoyens, sinon ils seront évacués de force à bref délai et ne bénéficieront pas des facilités prévues pour le voyage accordées aux personnes qui se seront soumises volontairement aux mesures prescrites.

Les partants volontaires des communes non soumises à évacuation pourront se faire inscrire immédiatement chez le Commissaire d'arrondissement pour les départs annoncés. Ces départs ne seront autorisés que dans la limite des places disponibles et pour autant que ces derniers évacués soient porteurs de la pièce d'identité requise.

LA PANNE, le 12 juillet 1917.

Le Général-Major-Gouverneur Militaire,

(s) ANDRINGA.

Donkere ommegang.
Gans de streek staat overhoop: **Westvleteren, Crombeke, Stavele** 't moet al weg en naar Frankrijk.
Om 9 uur 7 obussen om 11 uur om 9 uur 7 obussen om 11 uur 3 en 1 schrapnel, om 2 uur 3 obussen en om 5 uur 3 en enige schrapnels, vallen: Saint union, pastorij, Sint jan, Dr. Dewulf, Rekhof op huis Louis labaere die gedood wordt met zijn meid en dezes vader, achter de Benedictinen en Paulinen, 1 op brouwerij Rommens, 1 valt bij Elisabeth gesticht en doodt een kloosterzuster.
't Kanon heeft weer in hevigheid toegenomen en de toevoer is ten hoogste.
Plakbrieven, rantsoenering van brood; reglement op 't brouwen, regeling van de verkoop van aardappelen en andere veldvruchten.

De bewoners van Woesten en Oostvleteren moesten samen komen op de 15de juli om 19 uur in het station van Leysele. Op maandag de 16de juli was het dan de beurt aan de bevolking van Westvleterenen op de 17de waren het de mensen van Krombeke die verwacht werden. Deze moesten te Wayenburg opstappen.

14 juli 2017 – Delaere C.

Zaterdag – De brave **zuster Juliana** wordt in het hospitaal Elisabeth te Poperinghe dood geslegen door een stuk shrapnel en de volgende dinsdag 17 juli ga ik naar Poperinghe met de twee oversten, **moeder Agnes en Moeder Godelieve**, de lijkdienst bijwonen.
Poperinghe wordt dikwijls soms nogal fel beschoten en maatregelen worden genomen om het hospitaal Elisabeth te verhuizen.
De 26ste oogst kwam gravin van den Steen aan juffrouw van 't hospitaal het burgerkruis overhandigen, geschonken aan de gedode zuster Juliana.

14 juli 1917 – RAB – Maes – Het middencomiteit van de landbouw

Aan den hooggeachte heer Helleputte
Minister van Landbouw

Rousbrugge, 14 juli 1917
Mijnheer de minister,
De maandelijkse vergadering van het midden comiteit voor landbouwbelangen voorlopig gesteld op dinsdag 10 dezer, heeft geen plaats gehad.
In de voorafgaandelijke vergadering van de 25ste juli, waarvan wij UE verslag lieten geworden, werden al de punten besproken. De ontworpen vergadering van 10 juli had enkel ten doel diezelfde punten te behandelen in de aanwezigheid der hogere ambtenaren, door UE afgeveerdigd en de zienswijze van het middenbestuur in te winnen.
Wij houden ons te uwer beschikking om een vergadering te beleggen op de dag die UE het best zou passen.
Deze tegenwoordigheid ware hoogst wenselijk gezien de droevige toestand waarin onze landbouw verkeert ten gevolge der ontruiming van een twintigtal gemeenten, het bezetten van bijna alle weilanden door talrijke troepen, het vernielen ten gevolge van militaire bezettingen en krijgswerken van weelderige vruchten.
Weliswaar mogen een beperkt getal landslieden in verhouding met het belang der hofstede – ten hoogste vijf – op de pachthoeven blijven, maar hoger bedoelde krijgswerken en bezettingen en het gevaar dat een groot deel van onbezet België bedreigt, hebben voor gevolg dat de landbouwers genoodzaakt zijn zich van een groot deel van het vee te ontmaken, dat aan ongunstige voorwaarden dan moet worden afgestaan en geslacht wordt zonder onderscheid van waarde, ras, geslacht of ouderdom.
De veestapel vermindert op schrikbarende wijze en betreurenswaardig is het dat het vee over de grenzen niet mag gebracht worden, alwaar genoeg weilanden te vinden zijn en waar ten minste onze schoonste runderen hadden kunnen gered worden.
Verder, ten gevolge van de maatregel waarbij vele landlieden genoodzaakt zijn de streek te verlaten, zijn wij ten hoogste bekommerd in welke voorwaarden de oogstwerken zullen geschieden en naar aanleiding daarvan veroorloven wij ons uwe welwillende aandacht op die toestand te trekken en uwe tussenkomt in te roepen opdat al de werken behoorlijk zouden kunnen uitgevoerd worden en de nodige werkkrachten verzekerd.
Gelief, mijnheer de minister, de verzekering onzer gevoelens van hoogachting te aanvaarden.

Van Walleghem

Nacht tamelijk kalm. In de voornoen bommen op Poperinghe. **3 burgers gedood**. … In de namiddag nogmaals bommen op Poperinghe.

Nummer 180B **Doos Gazette** **juli 2017**
guido.vandermarliere@telenet.be

Boerenbetweterigheid uit het verleden

*

Die niet besnot is, behoeft zyn neus niet te vagen. Dit wil zeggen, die geen schuld heeft, behoeft zich niet te verontschuldigen, of het zich aan te trekken.

Carolus Tuynman

*

Doos Gazette, een slim schrift des tijds met meer dan 570 lezers

Beste Abonnee

Ik begeleid deze zomer 3 'historische' wandelingen te Poperinge.
De eerste twee gaan onder het thema van **'650 jaar Poperingevaart'** *– de derde wandeling onder het thema '*__Poperinge in de 16de eeuw en de beeldenstorm'.__

wandelingen in het teken van de Poperingevaart

15 juli en 19 augustus telkens om 14 uur: **vaartwandeling Poperinge** van ca. 5 km, vertrek Schipvaarthoeve, 5 EUR/persoon; inschrijven verplicht via: toerisme@poperinge.be

22 juli en 26 augustus telkens om 19 uur: **stadswandeling Poperinge** vertrek voor stadhuis, 3 EUR/persoon; inschrijven verplicht via: toerisme@poperinge.be

De eerste wandeling die ik begeleid is de *'vaartwandeling' op* **zaterdag 15 juli 2017.**

We vertrekken aan de 'De Schipvaarthoeve' stipt om 14.00 uur. Voor mensen die problemen hebben met zo lang recht te staan, breng een plooistoeltje mee! Aangezien we even binnen wippen in de brouwerij de Plukker – moeten we al snel rekenen op een duur van een 3-tal uren.
De thema's waar we hier uit putten zijn de volgende: de linnenblekerijen in Poperinge – de Schipvaarthoeve in de 'grooten' oorlogstijd – Roland Garros en het vliegveld – het Reepke en de overdracht– de hopcultuur in de vallei en de brouwerij de Plukker – de hoeve Leichers en Gwalia-cemetery , ja, wij gaan zo ver – de Stedeoevers en de bomenkwekerijen – Het Duits vliegveld 1941 – en zo terug naar de Schipvaarthoeve.
Inschrijving via toerisme@poperinge.be – 5 euro

De tweede wandeling, wordt **de 'stadwandeling'** *in het kader van 650 jaar Poperingevaart op zaterdag 22 juli. Let op dit is een avondwandeling om 19 uur! We gaan de plaatsen langs waar ooit 'vaart – gerelateerde' zaken en bedrijven gevestigd waren.*
We zullen het hebben over: de Kleine Vaart – de brouwerijen – het Gasthuis en de vaart – de Sint Bertinsvijver – de Pottenbakkerijen – de huidevetterijen – de stadsververij – het Puckelstraatje – de markt in de 16de eeuw – de watermolens – de blekerijen – de volderijen – de kalkovens – de papierfabriek en de bouw van het kasteeltje van Achille Van Renynghe.

Voor de tentoonstelling rond 650 jaar Poperingevaart, zie ook :
https://www.arch-poperinge.be/Poperingevaart.html
Al meer dan 1500 bezoeker !

De derde wandeling is in het kader van het Geuzenproject Nieuwkerke.

Wees op tijd – Men zegge het voort! En nog eens voort!

1875 - De Papierfabriek van Achille van Renynghe en de vaart -

Achille van RENYNGHE de VOXVRIE
Echevin de Poperinghe, industriel,
1840-1910

De hoofdrolspeler in dit verhaal is **Achille van Renynghe**, *telg van het nobel geslacht van de 'Van Renynghe – Voxvrie'. In de* 'Tablettes des Flandres' *van* Charles van Renynghe de Voxvrie *vinden we een korte bio van deze man.*

Achille – Theodoor – Corneel van Renynghe de Voxvrie werd te Poperinge op de 7de maart 1840 geboren, en zou op reis door dysenterie te Caïro in Egypte sterven op de 22ste maart 1910.
Hij was de zoon van de roemruchte Charles Louis Corneel van Renynghe die 38 jaar burgemeester van Poperinge was.
Hij huwde op de 10de februari 1836 met Nathalie Justine Vercamer en zij kregen vier kinderen.
Charles liet er geen gras over groeien, nog hetzelfde jaar werd zijn eerste zoon geboren.
Jules Cesar (what's in a name?) ° 9 december 1836 – was de oudste en deze werd priester. Hij gaf onder andere les aan het college te Poperinge.
Elisa – Justine, de oudste dochter werd geboren op de 20ste februari 1838. Dan was er **Achille** *en dan nog een zuster Sidonie Cornelia die geboren werd op de 23ste juli 1842.*

In de 'Tabletten' schrijft men dat hij een ondernemingsgeest had en dat hij na de dood van zijn vader een papierfabriek installeerde in de Veurnestraat, samen met een **'klein kasteeltje'***, dat later door Léon van Merris, bewoond werd.*
Hij huwde op **de 29ste november 1871 Leona Narcisse Marie de Slee** *die 9 jaar jonger was en ze kregen twee kinderen:* **William Charles Jules***. Deze was te Schaarbeek geboren op de 8ste januari 1873. Zijn dochter* **Madeleine Marie Joseph Cornelia** *was geboren op de 29ste juni 1874.*

Op de ***2de oktober 1872*** *stelde hij de vraag aan het schepencollege van Poperinge, of hij een papierfabriek te Poperinge kon stichten. Het volgende vonden we in de schepenregister.*

Burgemeester en schepenen der stad Poperinghe
Maken kenbaar dat er op vrijdag **18 8bre 1872** ten 11 uren voormiddag te Poperinghe in het Hotel van Regering zal voortgegaan worden tot een onderzoek van **commodo et incommodo** ten gevolge der aanvraag gedaan door de heeren **Eduward Vermersch** en **Achille Van Reninghe** ten einde te mogen opregten **eene papierfabriek** op de parceel land gelegen te Poperinghe langst de Veurnestraat bekend bij kadaster, **sectie C nr. 946.**
De geene die eenige aanmerkingen of tegenstellen te doe ngelden hebben, moeten hun aanbieden in het hotel van Regeering alwaar alle de stukken hier aan betrekkelijk gedeponeerd zijn.
Poperinghe, den 2 8bre 1872.

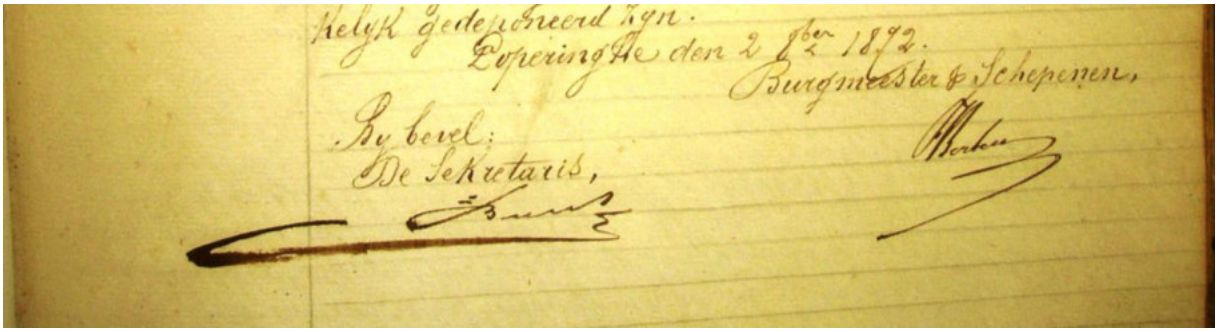

Op de 30ste oktober 1872 leren we het besluit kennen. Het is burgemeester Felix Berten, Charles Devos, schepen en de secretaris Henri Bonte, die het besluit kenbaar maken. Men stelt in het frans dat het op vraag is van de heer gouverneur van de provincie van de 30ste augustus 1872 is, dat men de vraag behandeld om op het perceel – une papeterie – op te richten – en fabrique de papiers gris à l'aide de matières vegetales autres que les chiffons et sans emploie de matières nuisibles.
Het is dus de bedoeling om een papierfabriek op te richten om grijs papier te maken met plantaardige middelen, dus andere dan met vodden en zonder gebruik te maken van schadelijke stoffen.
Gezien de nodige plannen en gezien het proces verbaal van commodo et incommodo waar uit blijkt dat er geen enkele klacht is ingediend, is alles in orde en kunnen beide initiatiefnemers starten met hun fabriek.
Daarbij wordt er echter gevoegd: à la condition que la quantité d'eau employée à cette fabriaction ne nuise pas aux autres industries.
Dus mocht het niet zo zijn dat de door hen gebruikte hoeveelheid water, de andere industrieën niet mocht storen.

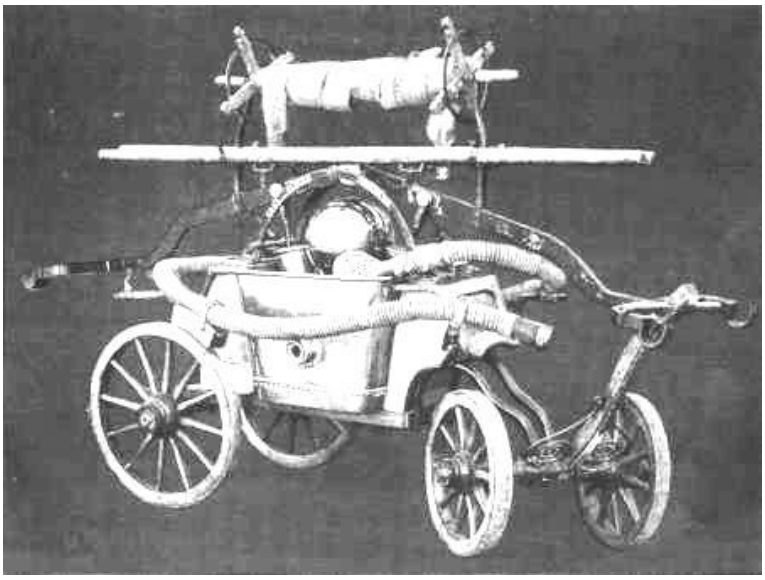

Misschien hielp het wel dat Achille van Renynghe brandweercommandant werd te Poperinge.
In dezelfde schepenraadsregister lezen we immers op **de 22ste oktober 1872** *dat voor Felix Berten, de burgemeester, de heren* **Van Renynghe Achille en Vandenberghe Emile** *verschenen waren, die respectievelijk – volgens het Koninklijk Besluit van de 18de oktober 1872, commandant en luitenant van het brandweercorps van Poperinge werden.*

Brandweerspuit uit de 19de eeuw

Het perceel waar de papierfabriek op kwam was C 946. Op de Poppkaart uit 1864 zien we dit perceel liggen met dwarse greppels of kanaaltjes gegraven. Het was dus de vroegere blekerij die men op het oog had om de papierfabriek op te gaan bouwen.

22 januari 1873 – De oprichting van de papierfabriek *(RAB – archief Van Renynghe)*

Voor de notaris **Felix Berten**, *tevens burgemeester, verschenen op de* ***22ste januari 1873*** **Edouard Vermersch – Boucquey** *samen met* **Achille Van Renynghe – Deslée** *tot het oprichten van hun fabriek.*
Artikel één:
De société wordt opgericht voor een onbepaalde termijn vanaf vandaag. Het doel is de fabricatie van papier – karton.
De zetel van de firma is in de Veurnestraat.
Artikel twee
bepaalde dat het kapitaal van de firma vastgesteld werd op 130.000 frank dat door de vennoten voorzien zou worden.
Daarnaast waren er de gebouwen bestaande uit ***drie huizen, schuren en andere gebouwen*** *met de weiden ter grootte van 55 aren 11 centiaren en dit gekend onder het kadasternummer C 945 en volgende.*
Dit perceel werd samen door de vennoten aangekocht van de heer Ange Albert Coevoet en van Catherine Adelaide Schodduyn, zijn echtgenote.
Daarnaast werd er gezamenlijk een weide aangekocht, 80 aren 12 centiaren groot, van de heer Edouard Wulleman, landbouwer, met als kadasternummer 942.

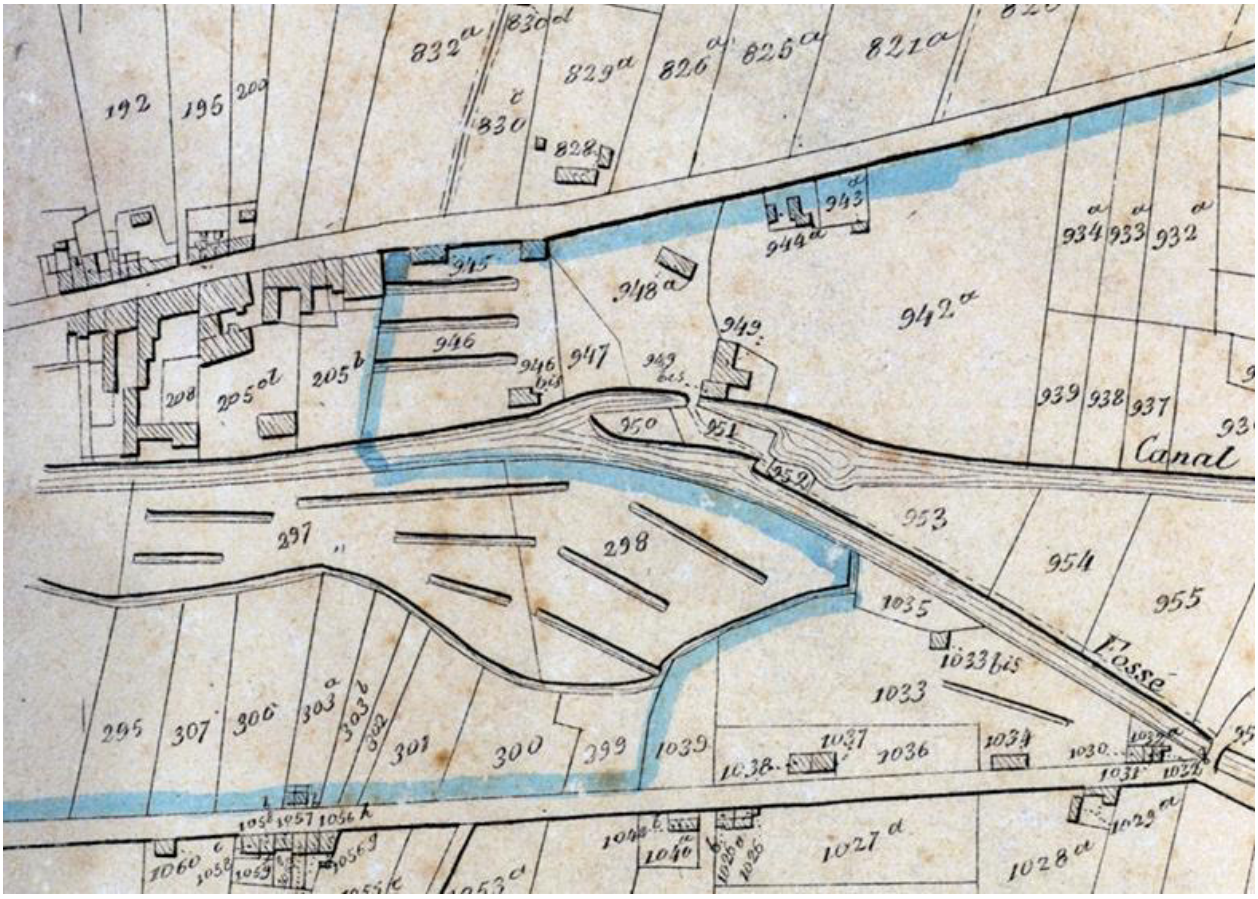

Artikel drie *bepaalde dat beide partners gelijk konden optreden als vertegenwoordigers van de firma.*
Verder werden de gebruikelijke regelingen genomen, waarbij onder andere bepaald werd dat bij overlijden van één van de partners de weduwe en/of de kinderen de zaak konden verder zetten, of indien gewenst zich konden laten uitbetalen.

En daarmee kon Achille van Reninghe, samen met zijn vennoot Edouard Vermeersch beginnen bouwen.
Hoe Achille er in zijn 'commandantuniform' er uit zag, kunnen we weten door de 'Toekomst' van de 6de maart 1873 te lezen. Daarin schreef deze oppositiekrant, naar aanleiding van het carnaval, het volgende:
Achille van Renynghe had voor de eerste maal zijn kostuim van kommandant der pompiers aangetrokken: de sabel en eenen generaal, welken ik d'eer heb niet e kennen maar dien men mij Don Quichotte noemde, slingerde aan zijn zijde.

Achille had voor dezen dag op zijnen manhaftigen kop eenen hoed van d'oude schutterij, versierd met eene raapschelle voor pompon en eene karroot die in den hof van 't collegie gegroeid was.
Veel is het niet, alleen weten we dat hij een sabel had en een muts van de oude schutterij.

Op de 14de februari 1874 blijkt dat Achille nu ook schepen van de stad Poperinge is en dat hij benoemd wordt als afgevaardigde voor de stad in de 'société du credit communal'.

De fabriek draaide alleszins eind 1874 op volle toeren en dit tot groot ongenoegen van de de Poperingenaars en alle buurgemeenten stroomafwaarts. De vervuiling van het water in de Poperngevaart en/of Vleterbeek, was dermate dat er al snel klachten kwamen, tot bij de Bestendige Deputatie.
Daar kwam men op de **10de december 1874** *tot het volgende besluit, een besluit* dat in de register van het schepencollege opgenomen werd.

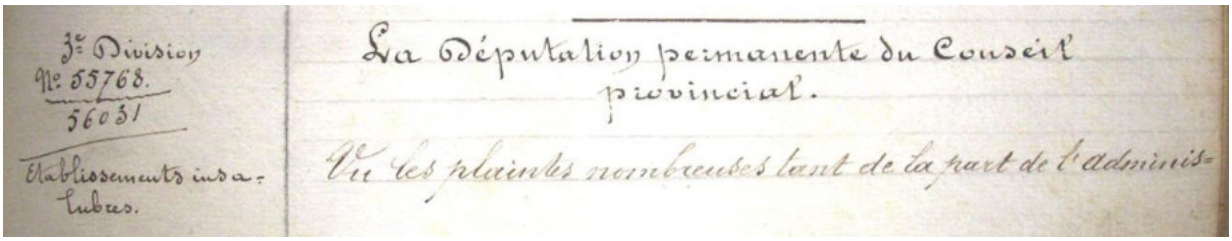
3e Division
No 55768.
56031
Etablissements insalubres.

La Députation permanente du Conseil provincial.

Vu les plaintes nombreuses tant de la part de l'adminis-

Gezien de vele klachten zowel van de kant van de gemeentelijke administratie van de stad Poperinghe als van zijn inwoners over de vervuiling van het water in de Poperingehvaart –
Gezien de petitie van de gemeentelijke administratie van Oost- en Westvleteren, Stavele en Crombeke, die de vervuiling in de Vleterbeek, de Yzer en de Heydebeek aanklagen, te wijten aan de lozing van het afvalwater uit de papierfabriek van de heren Vermeersch en Van Renynghe in het kanaal van Poperinghe, en vragende om hier een oplossing voor te vinden;
Gezien het rapport van de medische provinciale commissie, dat aanvaard werd in de algemene vergadering na voorafgaande analyse van het water op verschillende plaatsen in de voornoemde vaart.
Overwegende dat de conclusies van dit onafhankelijk rapport van die aard zijn, dat hoewel de vervuiling, verschillende oorzaken heeft, de belangrijkste toch is het vervuilde afvalwater van de papierfabriek, zodat men moet besluiten dat de fabriek waarover het hier gaat, een essentiële oorzaak is van deze vervuiling.
Overwegende dat het gebleken is dat er nooit, voor het bestaan van deze fabriek, een klacht van deze aard bestaan heeft,
Gezien ons arrest van de 2de december 1872 waarbij we akkoord gingen dat de heren Vermeersch en van Renynghe, de autorisatie kregen om een papierfabriek op te richten om grijs papier te fabriceren te Poperinghe, en dat we tussen andere voorwaarden gesteld werd dat het besluit om het afvalwater in de vaart te mogen lozen, steeds kon herroepen worden, te allen tijde, indien de ervaring ons leerde dat dit het kanaalwater zou vervuilen.
En dat deze toelating kon teruggeschroefd worden indien de fabrikanten deze voorwaarden overtraden, en dat zij onderworpen konden worden aan nieuwe voorwaarden.
Arrest
Artikel 1 – De heren Vermeersch en VanReninghe zijn gehouden om onmiddellijk de 'syfon' die zij geplaatst hebben om hun water te lozen in het kanaal, te verwijderen
Artikel 2 – Zij zijn gehouden om onmiddellijk een afwatering *((décantation)* met een filter te plaatsen om zo het water bij het verlaten van de fabriek, niet meer in de vaart terecht kan komen.

Dit dient vanaf heden, te gebeuren binnen de twee maanden en dit tot de volle bevrediging van de competente autoriteit, op straffe van de toelating terug te trekken.
Brugge, de 10de december 1874 – De voorzitter : B. Vrambout

HISTORISCHE KRANTEN
De Toekomst (1862 - 1894) | 1875 | 3 januari 1875 | pagina 3

Op de 3de januari 1875 kregen we het volgende te lezen in de liberale oppositiekrant 'De Toekomst':

VERSLAG
over den staat van bederfenis der waters
der poperingsche vaart of Vleterenbeek,
en over de maatregels bekwaam om hieraan hulp
te brengen,
voorgedragen in algemeene vergadering
der Landbouwmaatschappij
van het arrondissement IJperen.

VERSLAG
Over de verderfenis der waters der Poperinsche vaart of Vleterenbeek en over de maatregels bekaam om hieraan hulp te brengen, voorgedragen in algemeene vergadering der **landbouwmaatschappij van het arrondissement IJperen.**
Een toch wat eigenaardige plaats om dit dossier naar voren te brengen. Deze landbouwmaatschappij was gesticht bij K.B. van 28 juni 1848 en had een 'liberaal' tintje. Ze verenigde de boeren van het arrondissement en nam in de loop van de jaren, deel aan vele nationale landbouwtentoonstellingen. Het was dus één van de weinige sociale 'plaatsen' waar men een dergelijke kritiek kon uiten.

Een groot getal landbouwers der gemeenten Oostvleteren en Westvleteen, ons enige klachten toegestuurd hebbende nopens de bedovervene waters der poperingsche vaart die zich samenvoegt met de Vleterenbeek, wij hebben gemeend deze kwestie te moeten onderwerpen aan een diep en ernstig onderzoek, en wij haasten ons heden u den uitslag onzer navorschingen en studien mede te delen.
Over enige maanden heeft men te Poperinghe, nevens de vaart, eene papierfabriek opgericht die haar grondsap stortte in dit kanaal welke waters tot voedsel der stadsbevolking dienen. Welhaast werden die waters zoo slecht dat een algemeen gemor onder de burgers ontstond. Deze reklamatien waren gegrond, want al het visch vond men als schielijk doodgeslagen, en de brouwers moesten op verren afstand drinkbaar water halen voor hunne belangrijke nijverheid.
Ook vond de plaatselijke overheid zich verplicht maatregelen te nemen om deze moeilijkheden te bemiddelen, 't is alzoo dat zij de afdamming deed verhogen die de waters ophoudt aan den uitgang van Poperinghe en dat de papierfabriek van haren kant eene goot van aarden buizen deed leggen langs waar zij rechtstreeks over dien dam hare loswaters deed afleiden in de benedenkom of de lege vaart.
De bezwaren die verdwenen waren in de stad deden zich welhaast gevolgen te lande en dit op eene wijze die zoo veel te heviger was – dat dit kanaal ('t welk buiten de stad tot de engheid der Vleterenbeek vervallen is) op eene uitgestrektheid van meer dan tien kilometers, rijke weilanden doorloopt waarop duizenden ruinbeesten geen ander water te drinken vinden dan dit der Vleterenbeek. 't Is alzoo dat de landbouwers die meest voorzienigheid hadden, van de eerste dagen, de kosten niet spaarden om, dikwijls tot op eenen grooten afstand, drinkbaar water te halen, en daar waar men deze voorzorg verzuimde, men zag welhaast de beesten ziek worden, eene ontsteking verklaarde zich in de oogen, hun hair stond recht en zij gaven maar het vierde meer der melk die zij te voren gaven; eenige koeien verloren zelfs het leven en een veel grooter getal zouden bezweken hebbne, indien eindelijk alle de pachter, de voorzorg niet genomen hadden van in hunne grasweiden kuipen met drinkbaar water te plaatsen.

Het was dan klaarblijkend dat de waters der Vleterenbeekongezonde en ziekmakende stoffen moesten bevatten.
Waarin bestonden deze stoffen?
Zie daar de vraag tot welker oplossing wij onze toevlucht genomen hebben tot de kennissen en de dienstwilligheid van onze ambtgenoot M. Becuwe, wiens medewerking ons nooit te kort blijft.
Wij hebben dan twee flesschen doen vullen met die waters waarvan het eene geput was juist op de plaats waar de fabrieksgoot hare vuiligheden stort in de Vleterenbeek, en het ander op eenigen afstand van daar, en zie hier de uitslag der proefonderzoekingen die door M. Becuwe zijn gedaan geweest:
Het water geschept in de flesch nr. 1 aan de goot, bevat eene merkelijke kwantiteit **zwavelwaterstofzuur** (acide sulfhydrique), terwijl hetgeen geschept was in de flesch nr. 2 een mindere hoeveelheid behelst, maar het bestaan dezer stof in dit laatste water kan men genoegzaam kennen door de eigenschap welke het heeft van het zilver te doen zwart worden en door den walgelijken en bijzonderen reuk welken het uitsasemt wanneer men het verwarmt.
Het zwavelwaterstofzuur is aanzien als een der doodelijkste vergiften, het doodigt schielijk de dieren die het inademen in de staat van gaz en doet meer of min haastig afmageren die welke het inslorpen gemengeld in water volgens de meerdere of mindere hoeveelheid die er zich in bevindt.
Van eenen andere kant dit water bevat ook eene groote kwantiteit chloorkalk (chlorure de chaux); men ontdekt het met er eenige druppels zurkelzure ammoniak (oxalate d'ammoniaque) in te geiten. Hewel, het chloorkalk is niet min nadeelig aan de gezondheid en zou alleen genoegzaam zijn om de ziekelijke teekens die men bestatigd heeft te kunnen voortbrengen.
Het schijnt ons onnodig te zoeken van waar deze twee substancien voortkomen: men zou daarvoor de verschillige inmengsels moeten kennen die gebruikt zijn in de fabrikatie van het papier; maar het bijzonderste is dat wij kunnen verzekeren op eene wijze die allen twijfel uitsluit, dat die waters eene genoegzame hoeveelheid van die verderfelijke stoffen bevatten om het leven der menschen en der beesten in gevaar te stellen.
Dit vastgesteld zijnde, laat ons rijpelijk de middels onderzoeken welke de wet ter onzer beschikking stelt om deze bezwaren te doen verdwijnen.

HISTORISCHE KRANTEN
De Toekomst (1862 - 1894) | 1875 | 3 januari 1875 | pagina 3

Het is een koninklijk besluit van 29 januari 1865 die de gevaarlijke, ongezonde en verhinderende gestichten regeelt, en dit besluit rangschikt de papierfabrieken van alle slach onder de ongezonde gestichten van eerste klas.
Welnu, volgens het artikel 4 van dit besluit, de gestichten van eerste klas moeten toegestaan zijn door de Bestendige Deputatie van de proncieraad, op de voorafgaande onderhooring van het Kollegie van burgemeester en schepenen.
Deze formaliteiten zijn zonder twijfel regelmatiglijk vervuld geweest en de beslissing der Deputatie is vrij gebleven van alle beroep tot hoger recht, maar er volgt daar uit niet dat deze belissing voor altijd hare rechtgeldige kracht moet behouden.
De toelating, zegt het artikel 9 van dit besluit, kan ingetrokken worden, indien de fabrikant de geselde voorwaarden niet volbrengt of indien hij weigert zich te onderwerpen aan de nieuwe verbintenissen welke de bevoegde overheid altijd het recht heeft hem op te leggen, indien de ondervinding de noodzakelijkheid er van bewees.
Het is zeer waarschijnlijk dat, indien de Deputatie voorzien had dat deze nijverheid zoo een belangrijke waterloop als de Vleterbeek zou bedorven hebben, zij uitdrukkelijk zou besproken

hebben dat de afgevallene stoffen en vervuilde waters, die er van voort kwamen, in de beek niet mochten afgelost worden.
Welnu ’t geen zij niet gedaan heeft in het verledene, zij mag het doen voor het toekomdnede. Zekerlijk de nijverheidsbelangen die in het spel zijn, moeten ten hoogsten geëerbiedigd worden, en men moet al doen wat mogelijk is om dezelve niet te hinderen door nutteloze belemmeringen; maar wanneer de openbare gezondheid volkomene maatregels ten hoogste vereischt, de overheid moet de moed hebben dezelve te vewerkstelligen.
Het is ook he gevolen van M. Saveur: ‘Zonder twijfel, zegt deze schrijver, de lasten moeten zoo weinig schadelijk en zoo weinig bezwarend mogelijk zijn voor de fabriekant op wien zij vallen, maar indien de duurbare belangen van het leven en de gezondheid der burgers vereischten dat er zelfs aanzienlijke onkosten gedaan worden aan een nijverheidsgesticht om de groote en welbestadigde gevaren waaraan deszelfs werken aanleiding geven te vermijden, niet alleen het recht van dezelve te bevelen ware ontegensprekelijk, al moest het de werkstaking van het gesticht ten gevolg hebben, maar de billijkheid zou er zelfs niet het minste door lijden.’

Hewel, ’t is hier het voorliggend geval: welkdanig de voorwaarden zijn welke de bestendige deputatie gesteld heeft, de ondervinding is komen bewijzen dat zij onvoldoende zijn, dewijl het blijkt dat dit gesticht de waters der Vleterenbeek besmet tot het punt van het leven der menschen en der dieren die ervan gebruik moeten maken, in gevaar te stellen.
De deputatie mag en moet dan de voorwaarden veranderen die zij in het begin gesteld heeft, op eene wijze die de bezwaren waarover men met reden klaagt, doet eindigen, al moest men de sluiting van het gesticht uitspreken. Wij kunnen dan de belanghebbenden maar aanraden van aan de bestendgie deputatie eene vraag toe te sturen behelzende hunne namen en

woonplaats, de aanwijzing van het nijverheidsgesticht en de melding degrieven die hunne reklamatie verrechtveerdigen.
En indien hunne vraag niet aanveerd is, zij zouden zich kunnen beroepen bij den koning die in laatse gerecht beslist.
Dit is zeker de kortste en de onkostelijkste middel ; maar het is de eenigste niet welken de overlingen kunnen gebruiken om rech te bekomen: ‘de toelatingen van dien aard, zegt het artikel 15 van voormeld besluit, kunnen geene inbreuk doen op de rechten van derde personen.’
Het kan gebeuren, zegt Legoyt, dat de toegestane fabriek de voorziening de administratie bedriegende, eene wezenlijke schade toebrengt aan derde personen door de uitwaseming van verderfelijke gazen. Deze hebben alsdan het recht van vergoeding te vragen aan de rechtbanken.’

Hewel! ’t Is hetgeen gebeurt in het tegenwoordig geval: inderdaad de oeverlingen ondergaan eene groote schade met de waters dezer beek niet meer te kennen benuttigen. Zodner twijfel de papierfabriek heeft ook het recht er gebruik van te maken, maar met verplichting van dezelve weder te storten in hunnen voorigen staat. ’t Is te zeggen bruikbaar, gelijk voorgaandelijk, tot de voeding van het rundvee. Met dezelve integendeel te bederven op eene wijze dieze tot dit gebruik onmogleijk maakt, deze fabriek veroorzaakt zodner recht aan de oeverlingen een verlies dat zij verplicht is te herstellen.
Deze verplichting volgt rechtstreeks uit de artikels 1382 en 1383 van ’t burgerlijk wetboek.
Het artikel 1382 luidt inderdaad als volgt:
‘Ale hoegenaamde daad van den mensch die aan een ander schade veroorzaakt, verplciht diengene door wiens schuld het kwaad gebeurd is, tot deszelfs herstelling.’
En het artikel 1383 voegt er bij: ‘Iedereen is verantwoordelijk voor de schade welke hij veroorzaakt, niet alleen door zijne daad, maar ook door zijne verzuiming of door zijne onvoorzichtigheid.’
Bij gebrek aan andere voldoening, de belanghebbenden zouden dan maar gezamenlijk een geding in te spannen hebben tot herstelling van schade en intresen en zij zouden van den goeden uitval verzekerd zijn. Maar wij hebben de overtugiing dat de voorziening der Bestendige Deputatie bedrogen is geweest en dat dit kollegie, heden beter onderricht, zich zal haasten om maatregelen voor te chrijven die bekwaam zijn hulp te brengen aan de bezwaren waarover de oeverlingen zich met volkomen recht beklagen.
’t Geen vooral noodzakelijk is, ’t is dat de vuile waters der fabriek in de vaart niet meer gestort worden, al moest dit verbod de sluiting der fabriek te weeg brengen, en het is zelfs hoogstnodig, dat eene beslissing tusschenkome, want deze waters zijn vervuld van dikke en zwarte vlokken die nederzinken in den grond der vaart, en indien de tegenwoordige staat van zaken moest blijven voortduren, het zou noodzakelijk worden dat men deze waterloop ten grond ontmoddere, op een ogenblik dat de gemeenten nog maar komen van drije en twitngi duizend frank kosten te doen voor een dusdanig werk.

Dar zijn de moeilijkheden, de gevaren, de ongelukken en de kosten waaraan onze heilige administratie Berten – Decorte de stad en verscheidene gemeenten door hare ontwetendheid blootgesteld heeft.
Tijdens het enkwest de commodo et incommodo ’t welk waarschijnlijk voor het stichten dezer papierfabriek is gedaan geweest, men heeft zich alleenlijk de moeite niet gegeven van de wet te rade te gaan, noch van te onderzoeken welke hindernissen dusdanig gesticht aan de geburen of aanpalende landbouwers kon toebrengen en zonder te vermoeden dat de fabriekanten zelve konden het slachtoffer worden van hunne stoute ondernemng en grootelijks in hunne intresten konden beledigd zijn door de gevolgen van eene te gemakkelijk autorisatie, men heeft zich

gehaast deze twee katholieke families eene vraag toe te staan die ten hoogste aan de alegemene belangen der stad tegenstrijdig was.
Onder onze liberale administratie zag men onze schepen der publieke werken dagelijks bezig aan werken van openbaaar nut en van openbare gezondheid te werken.
Wij zijn verzekerd dat, indien zich alsdan de kwestie der stichting eener papierfabriek aangeboden had, men deze kwestie ten gronde zou gestudeerd hebben en, na de gevaren er van bestadigd te hebben, dezelve zonder de minste partijgeest van de hand zou gewezen hebben.
Wij vragen nu of het de kerkmannen zijn of wel burgerlijke gezaghebbers die onze stad moeten besturen?

612. — **Dissolution de Société en nom collectif. — Raison sociale: Vermeersch-Boucquey et Van Renynghe-Deslée.**

—

Par-devant Me Aimé-Joseph-Corneille Lava, notaire à la résidence de Poperinghe, et en présence des témoins ci-après nommés,

Sont comparus :

M. Edouard Vermeersch-Boucquey, propriétaire, demeurant actuellement à Bruxelles, d'une part, et

M. Achille Van Renynghe-Deslée, industriel et propriétaire, demeurant à Poperinghe, d'autre part,

Lesquels comparants ont déclaré dissoudre, de commun accord et à partir de ce jour, la société en nom collectif, contractée entre eux pour un terme illimité, sous la raison sociale: Vermeersch et Van Renynghe, dans le but de fabriquer du papier, par acte passé devant Me Félix-Joseph Berten, notaire à la résidence de Poperinghe, et témoins, le 20 janvier 1875, enregistré.

Le comparant M. Van Renynghe est seul chargé d'en faire la liquidation et, à cet effet, M. Vermeersch lui donne, pour autant que de besoin, tout pouvoir pour recouvrer toutes les créances et payer toutes les dettes de leur dite société.

En conséquence, la plusdite société a pris fin et un extrait des présentes sera publié conformément à la loi.

D'un même contexte et pour sortir d'indivision quant aux immeubles, etc.

Fait et passé à Poperinghe, en la demeure du notaire soussigné, le 8 juin 1875, en présence de Vital Loncke, peïlier, et Aloïse Verbouwe, tailleur, tous deux demeurant à Poperinghe, témoins à ce requis, et après lecture faite tant en français que par traduction en langue flamande, les comparants, les témoins et le notaire ont signé.

(Signé) Vermeersch-Boucquey, A. Van Renynghe, V. Loncke, A. Verbouwe, A. Lava, notaire.

Enregistré à Poperinghe, le 10 juin 1875, volume 123, folio 138 recto, case 3. Reçu, en principal et additionnels, 6 fr. 60 c., pour dissolution de société et 1,360 francs pour vente. Deux rôles et un renvoi. Le receveur, (signé) Ld Cauwe.

Pour extrait conforme, délivré sur papier libre, pour être joint à l'extrait sur timbre et publié conformément à la loi du 18 mai 1873.

A. Lava, notaire.

(Déposé au greffe du tribunal de première instance séant à Ypres le 21 juin 1875.)

[41 lig.]

Waarschijnlijk had dit rapport van de Arrondissementele Landbouwcommissie als gevolg dat Edouard Vermeersch het niet meer zag zitten om aan de papierfabriek mee te werken. Op de 8ste juni 1875, kwam hij samen met Achille terug voor de notaris Berten om de ontbinding van hun firma neer te leggen. De firma had een goede 2 jaar bestaan.

Achille stopte echter niet met zijn papierfabriek. Hij moderniseerde deze zelf. In de schepenregister van deze tijd, lezen we op de 18de november 1876 het volgende:

Enkwest
Het gemeentebestuur van Poperinghe maakt kenbaar dat ten gevolge der aanvraag door mijnheer Achille van Renynghe gedaan, ten einde te mogen een werktuig stichten om zijn fabriek te poperinghe in de Veurnestraat **bij middel van gas te verlichten** en op dinsdag, **5 december 1876,** ten 11 uren voormiddag, in het hotel van de regering te Poperinghe zal voortgegaan worden tot een onderzoek de commodo en incommodo in het welk alle degene die hun zullen aantoonen, aanhoord zullen worden.

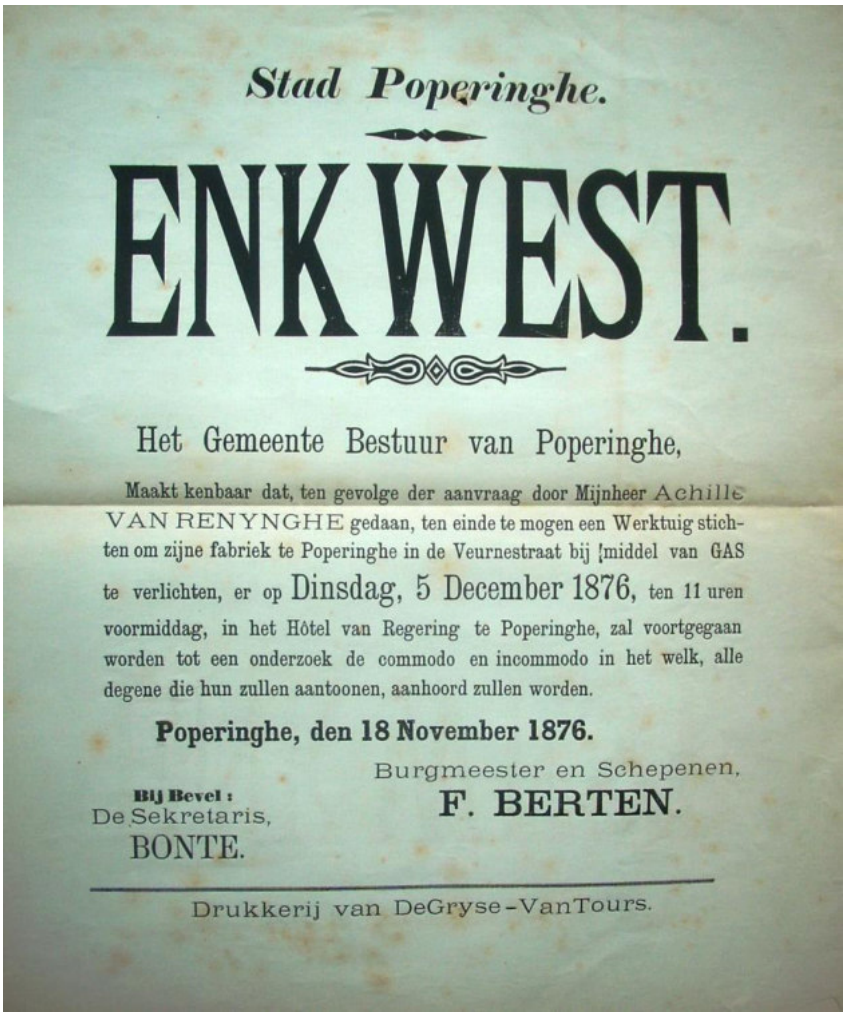

Stad Poperinghe.

ENK WEST.

Het Gemeente Bestuur van Poperinghe,

Maakt kenbaar dat, ten gevolge der aanvraag door Mijnheer Achille VAN RENYNGHE gedaan, ten einde te mogen een Werktuig stichten om zijne fabriek te Poperinghe in de Veurnestraat bij middel van GAS te verlichten, er op Dinsdag, 5 December 1876, ten 11 uren voormiddag, in het Hôtel van Regering te Poperinghe, zal voortgegaan worden tot een onderzoek de commodo en incommodo in het welk, alle degene die hun zullen aantoonen, aanhoord zullen worden.

Poperinghe, den 18 November 1876.

Burgmeester en Schepenen,
F. BERTEN.

Bij Bevel :
De Sekretaris,
BONTE.

Drukkerij van DeGryse-VanTours.

Poperinge den 18 november 1876
Bij het dossier dat naar de bestendige Deputatie gestuurd wordt zat onder andere dit gedrukte bericht en een plan van de inplanting van de papierfabriek.
Het dossier is te vinden in het RABrugge – INV 73 – nr. 2176

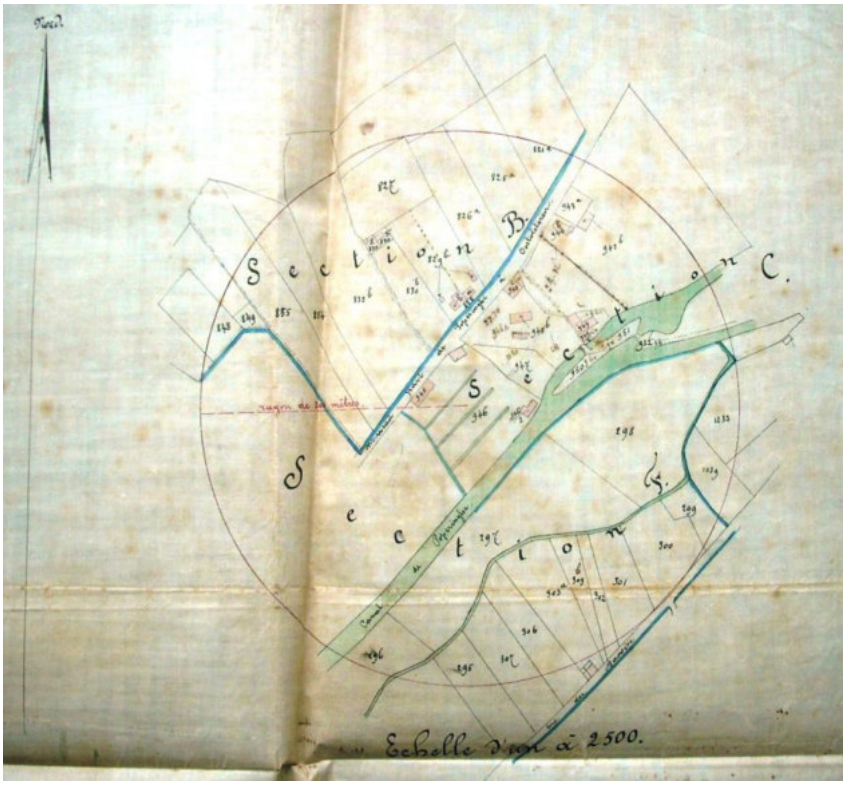

En in het dossier zat er ook een plannetje van de fabriek zelf.

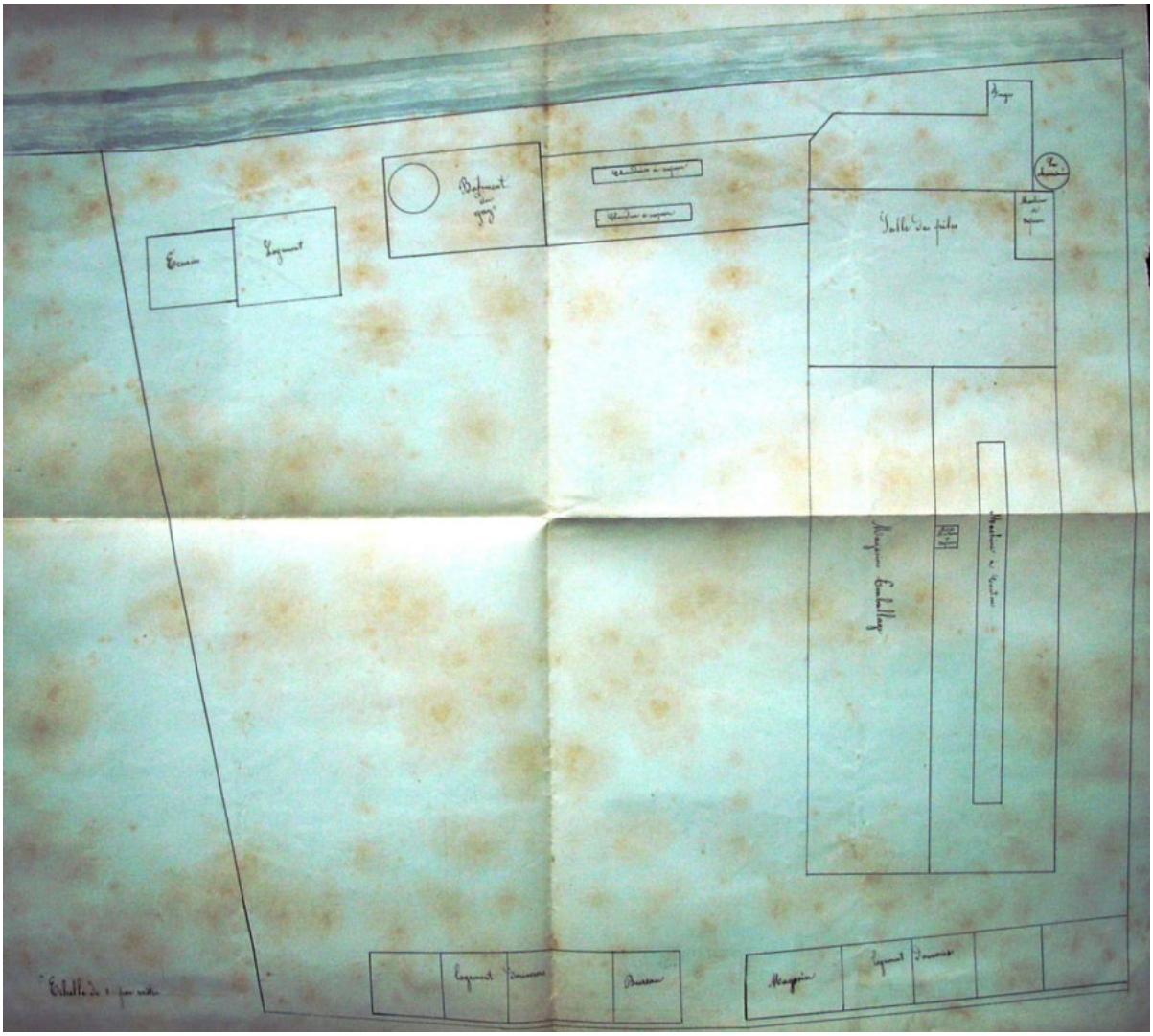

We zien op de bovenkant de Poperingevaart.
De achterste gebouwen zijn van links naar rechts: een 'eductie' of stalling – een logement of 'verblijfplaats' – daarnaast is de 'Basement de gaz' of de 'gasketel' voorzien, met daar naast twee 'tchaudières a vapeur' of verwarmingsketels met stoom.
Naast de 'salle de piles' of de stapelplaats op de rechtse kant, staat er nog een 'machine à vapeur' of stoommachine. Dan vinden we het 'magasin emballage' of verpakkingsmagazijn.
Helemaal op de rechterkant van de fabriek bevindt zich de 'machine a carton' of de kartonmachine met in de zelfde ruimte een kleine stoommachine.
Vooraan het stuk grond, tegen de huidige Veurnestraat aan liggen twee aan één gesloten bebouwingen. Links zien we vier ruimten, waarvan er drie ingevuld zijn als 'logement d'ouvriers' of de verblijfplaats voor de arbeiders, met helemaal rechts de 'brureau'.
Rechts vinden we 5 aaneengesloten woningen, met eerst een magazijn en daarna 4 ruimten voor het 'logement' van de arbeiders.
We hebben dus de stellige indruk dat Achille van Renynhge zijn arbeiders in zijn fabriek liet wonen. Uiteindelijk zijn er daar 8 ruimten voor voorzien.
Mario Worm *die momenteel (2017) woont in het huis Veurnestraat 101 – wat te vergelijken is met de eerste ruimte, bedoeld als logement voor de arbeiders, stelt ook dat er achter deze huizenrij, eertijds zich een pomp bevond*

Achille van Renynghe had dus meteen naast zijn fabriek een 'citéetje' voor zijn arbeiders gebouwd.

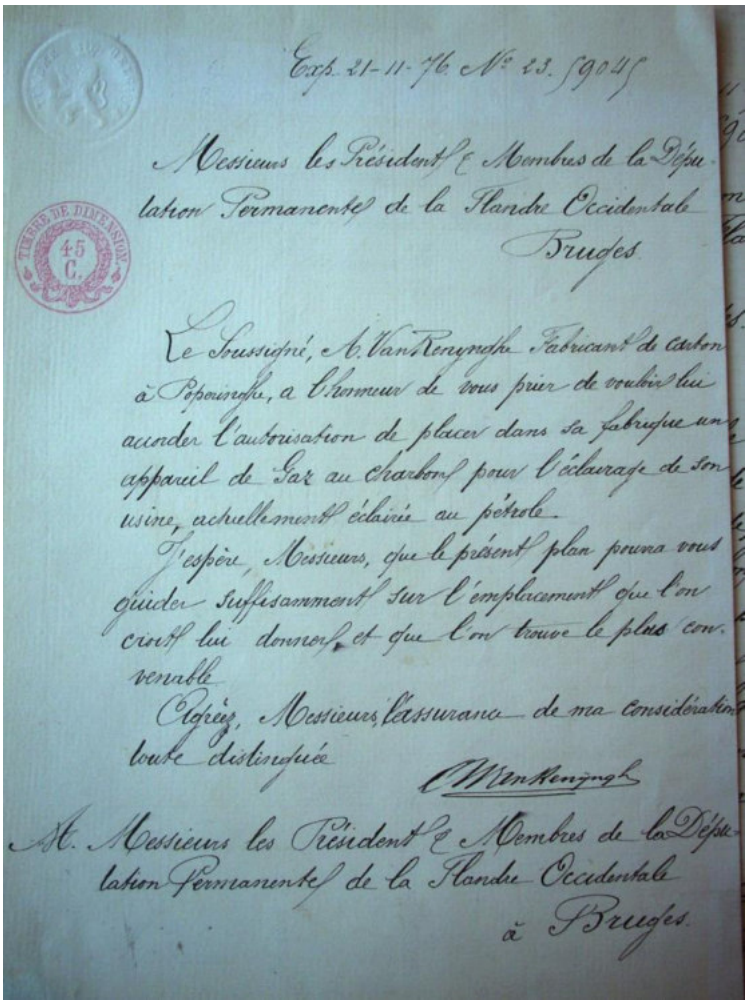

Exp. 21-11-76 N° 23.5904

Messieurs les Président & Membres de la Députation Permanente de la Flandre Occidentale
Bruges

Le Soussigné, A. Van Renynghe Fabricant de carton à Poperinghe, a l'honneur de vous prier de vouloir lui accorder l'autorisation de placer dans sa fabrique un appareil de Gaz au charbon pour l'éclairage de son usine, actuellement éclairée au pétrole.

J'espère Messieurs, que le présent plan pourra vous guider suffisamment sur l'emplacement que l'on croit lui donner, et que l'on trouve le plus convenable.

Agréez, Messieurs l'assurance de ma considération toute distinguée

A. Van Renynghe

A Messieurs les Président & Membres de la Députation Permanente de la Flandre Occidentale
à Bruges.

Achille van Renynghe voegt ook een woordje uitleg bij zijn aanvraag. Hij schrijft:
Mijnheer de voorzitter, leden van de Bestendige Deputatie van West-Vlaanderen te brugge
De ondergetekende, A. Van Renynhge,kartonfabrikant te Popeirnghe, heeft de eer u te bidden om uw accoord te geven tot het plaatsen van een gastoestel met steenkool, in zijn fabriek om de fabriek te verlichten, die momenteel verlicht wordt door petroleum.
Ik hoop, heren, dat het bijgevoegd plan, u in voldoende mate de nodige inlichtingen kan geven over deze plaatsing, een plaatsing die ons beter geschikt lijkt.

Op **de 11de december 1876**
vinden we een antwoord in het frans in dezelfde register van de schepenbeslissingen.
Daarin stelt men dat het college, gezien de plannen en het proces verbaal, en gezien dat er geen enkele 'observatie' is binnen gekomen, hij dit mag doen.
Maar, blijkbaar geleerd door het voorgaande, voegt men er een tweede artikel bij:
Dat gezien het nodig is om maatregelen voor de publieke gezondheid en hygiëne te nemen, wordt aan Achille de voorwaarde gesteld, **dat hij in het kanaal geen enkel residu van deze gasfabriek mag lozen.**

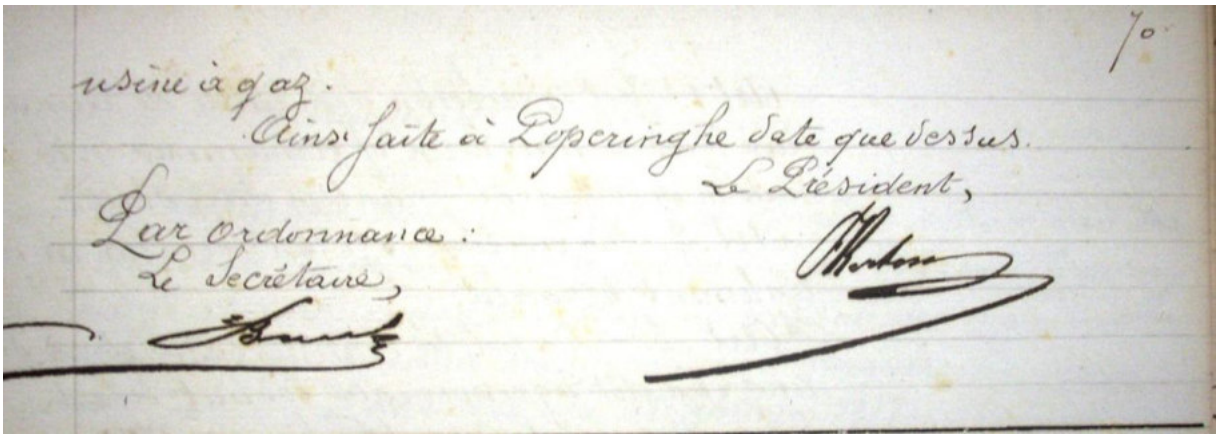

usine à gaz.
Ainsi fait à Poperinghe date que dessus.
Le Président,
Par ordonnance :
Le Secrétaire,

Is Achille veroordeeld geweest? Hebben de 'liberalen' klacht neergelegd bij de Bestendige deputatie? Alleszins is men te Poperinghe voorzichtiger geworden.

In 'De Toekomst' van de **25ste maart 1877** *krijgen we te horen dat Achille voor iets totaal anders veroordeeld werd.*
Daar staat er:
Leest en oordeelt
Rechtbank van Enkele Policie – openbaar ministerie: mr. Ch. Devos, eerste catholieke schepen der stad Poperinghe
Bij vonnis van 16 dezer maand is M. Achille Van Renynghe, tweede katholiek schepene der stad Poperinghe en fabrikant in papieren, veroordeeld in twee gelboeten van 10 guldens ieder (fr. 21 – 16) in overtreding aan het reglement op den ijzeren weg, over valscheverklaring in opgave van gewicht:
1° 2000 kilogr. en 2° 1200 kilogr. meer dan de opgaaf.
Zouden onze zielverlossers absolutie hebben voor zulke zonden?

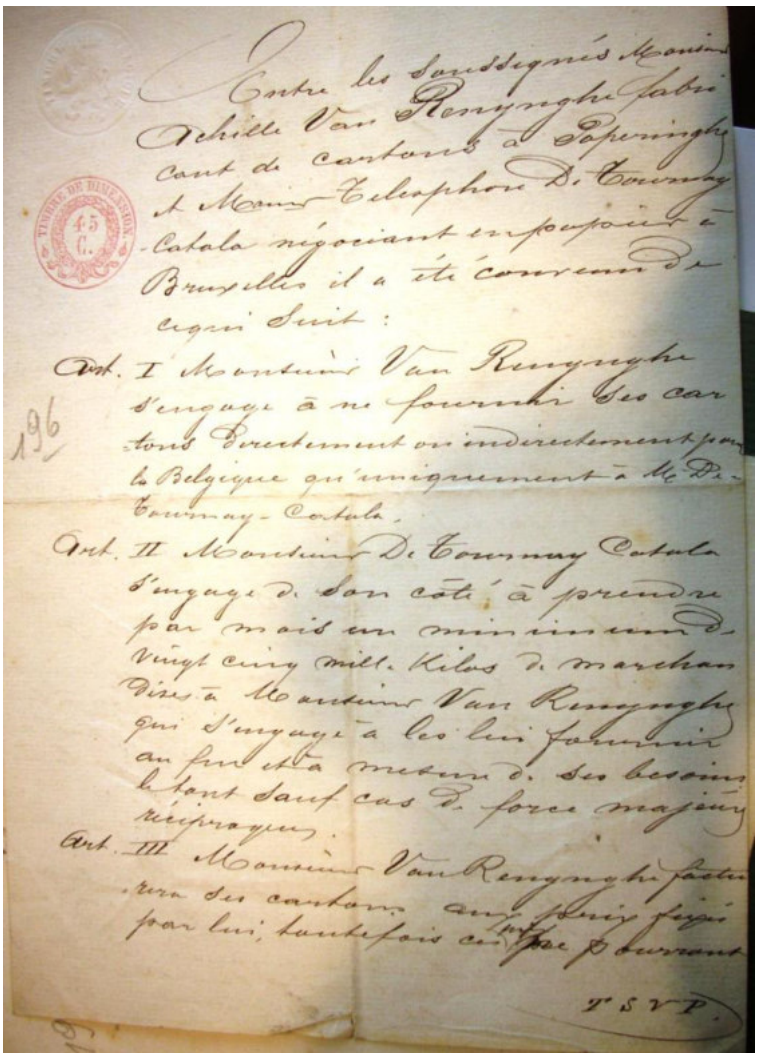

In het dossier van Achille van Renynghe in het RABrugge – INV 349 zit ook het volgende contract opgemaakt op de 30ste juli 1877.

Tussen de ondertekenaars, de heer Achille van Renynghe, kartonfabrikant te Poperinge en de heer **Telesphore de Tournay - Catala**, papierhandelaar te Brussel, is het volgende overeen gekomen.
Artikel 1 – De heer van Renynghe engageert zich om geen karton – direct of indirect voor België te leveren dat allen aan de heer De Tournay – Catala.
Artikel 2 – De heer De Tournay Catala engageert zich van zijn kant om maandelijks een minimum van 25 duizend kilo koopwaar aan te kopen van de heer van Renynhge, die zich engageert deze te leveren
Artikel 3 – De heer van Renynghe zal dit karton factureren aan een vaste prijs – die minder zal bedragen dan de dagprijs – 't is te zeggen minder dan de prijs die men ergens anders zal moeten betalen – *de rest van dit artikel gaat over de facturatie.*
Artikel 4 – De heer van Renynghe stemt toe dat de heer De Tournay – Catala op zijn facturen het volgende mag plaatsen: **Seul depositaire en Belgique des produits de la cartonnerie mécanique de Poperinghe'**

Artikel 5 – bepaalde dat het contract een einde kon nemen door overmacht en artikel 6 stelde voorop dat het contract geldig was voor **de duur van 3 jaar vanaf de 15de augustus 1877.**

Achille van Renynghe verkocht dus zijn gehele productie voor België aan één enkele afnemer, de firma van De Touray – Casata, een firma die ook nog in de jaren 1920 bestond en nog steeds bestaat.

Op de **14de mei 1878** *lezen we in de register van het schepencollege een volgende 'enkweste':*
Burgemeester en schepenen der stad Poperinghe
Maken kenbaar dat er ten gevolge de aanvraag gedaan door d'heer Achille Van Renynghe **ten einde in zijne papierfabriek een derde generateur te mogen plaatsen en ter zelver tijde de andere generateurs te mogen evenwijdig der gebouwen stellen,** er op vrijdag 31 dezer maand ten 11 uren voormiddag te Poperinghe, in eene der zalen van het hotel van Regeering zal voort gegaan worden tot een onderzoek van commodo en incommodo in het welk alle degene die hun zullen aantoonen zullen aanhoord worden.
Poperinghe den 14 mei 1878

Blijkbaar floreert het papierfabriekje van Achille want het jaar daarop bouwt hij een prachtig kasteeltje aan de overkant van de Veurnestraat, wat een blijvende parel blijft voor de stad Poperinge. In de buitenmuur is er een cartouche ingemetseld met daarop:"Anno" (l.) en "1879". *Daarmee weten we gemakkelijk wanneer dit kasteeltje gebouwd werd.*

Het prachtig kasteeltje dat Achille van Renynghe liet bouwen in de Veurnestraat.

Hiernaast zijn echtgenote Léona de Slee – Tablett

Léona de SLEE
Ep. d'Achille van RENYNGHE de VOXVRIE
1849-1932

Foto uit het jaar 1914 genomen in de Deken DeBo laan. Links de kapel van het college. Voor ons het Peperstraatje.

100 Jaar geleden: Den Grooten Oorlog

N° 7 Nagezien door de Krijgsoverheid. 15 Juli 1917.

DE POPERINGSCHE KEIKOP

bladje der Poperingnaars in 't leger..

Abonnementprijs.
SOLDATEN: KOSTELOOS.
BURGERS: 2.00 fr.

Verschijnt
2 maal te maande.

BEHEER:
E. H. Jul. Vanneste, Legeraalm. C 30 / I
H. Gasp. Herpelinck, brank. C 171
H. A. Baert, Noordstraat, 13, Poperinghe

EEN WOORDJE TOT MIJN STADSGENOOTEN IN 'T LEGER.

'k Gerochte over tijd eens op de streke, in onze oude beproefde stad, die elke Poperinghenaar in zijn herte draagt. Herinnert u, om het te bewijzen, onzen Ommegang, den Dinsdag, als 't in ieder huis kermis was. Naar oude vlaamsche gewoonte, kwamen de kinders der stad, door 't leven in alle gewesten, soms sedert jaren en jaren, rondverspreid, naar huis om in familiekring eens te kermissen en over familie en streke te spreken.

'k Gerochte, tijdens mijn bezoek, in innige samenspraak met een stadsgenoot ter stede gewonnen, geboren en vergrijsd, die de stad nog nooit verlaten had, en 't eene woord bracht 't andere bij zooals 't gewoonlijk gaat. We stopten elk een pijpe met een kop, en 't liep, waarover zou men klappen nu, over oorloge en leger. «Als er wel menschen op de wereld waren, die weining van leger en soldaterij wisten, 't was wel wij,» philosopheerde mijn stadsgenoot «we waren wij hier gerust en tevreden en iedereen gerocht algelijk aan zijn knuste brood. We zagen wij nu en dan een keer wat officieren met hunne witte broeks en zwarte getten, uit de rijschole van Yper, een wandelingsken komen doen, ze dronken een pinte bier in een der estaminets op de markt, ze duwden een dobbelen sou, als 't milde waren, een vijfsounare in de vuisten van de jongens die hun peerden hadden vastgehouden, en ze waren weg. We kenden nog, hetgeen ook soldaatachtig was, of moeste zijn ten minste, de pompiers, die den Zondag defileerden in hun blauwkostuumtje, en hun pompen, onder daverende fransche commandos, deden lament geven op Bataillis brouwerij, in den hof van 't Collegie, op de Rooboutschole of de Zwartemutsen, met 't geurige (!) water uit onzen vaart. We zagen ze ook in processie, stoet of festival, iedereen door deftig krijgshaftig optreden, 't oog uitsteken. Er kwam nu en dan een in congé, die bij den troep was, maar die eens thuis seffens weerom «burger» wierd, of op entwaar een uitvaart of bruiloft blonk er ook soms een in grooten tenue, en als de menschen die haren mutsen zagen, of die blinkende shakos, die koorden die blekten, en die knopen die blonken, 't en is niet kwalijk, meenden ze, maar, moet dat toch al geld kosten! En dat was om zeggen, al wat we van soldaat en soldaat zijn wisten en zagen.

«We kenden ook eens 's jaars een soorte van beleg, in den «plok» den Zondag voornoene, toen gendarmen en champetters, en bijgevoegde garden en pompiers, in de stad patrocilleerden, om te beletten dat de vreemde plokkers, 't een of 't ander in de winkels zouden scheefslaan, of als ze eenige glorias te vele binnen hadden, hetgeen nog al regelmatig gebeurde, 't een of 't ander cantientje zouden kort en kleine slaan. «dat wil juist niet zeggen dat de Poperinghenaars niet en konden hun man staan als 't nood deed, de historie is daar om het te getuigen: In den slag der Gulden Sporen deden ze mée, de oude gilden hadden er scherpschutters heengezonden, en in 't vervolg als de Poperinghenaars vonden dat andere gemeenten wat te hard op hun teenen terten, stoof het meermaals, en als ze door de overmacht duim moesten leggen ze hadden nog een ander wapen om zich te wrecken, dat niemand hun ontnemen zou, ze hielden met hun vijanden den aap. Meester Ghybe ging uit, en door spotternij en stoet trokken ze diegenen in brokken tegen wie ze een hekel hadden, de geschiedenis van den kei is genoeg gekend.

«In 't jaar 30,» ging mijn stadsgenoot voort, «deed Poperinghe ook zijn deel, maar 't zit in 't bloed, ze moesten met den eenen of den anderen lachen, vandaar zekere vertellingen. 'k En spreke hier niet van al de stommigheden die ze elders over de Poperinghenaars vertellen, 't zijn oudewijveklaps, zonder kop of steert, te dom om dood te doen. 'k Heb dikwijls hooren vertellen» ging hij voort al glimlachen, en hij schoof zijn stoel een beetje achteruit, «dat er 't jaar 30 een zekere Van Tours was, die in eene opwellinge van vaderlandsliefde zich ging engageeren, hij trok op naar Yper, maar als hij te Vlamertinghe kwam bemerkte hij al met eens dat hij met zijn slaffers op getrokken was, dat kon gelijk niet wel zijn, hij keerde terug naar huis om zijn schoenen aan te doen, maar zijn wijf door schoone spreken en zagen overtuigde hem, dat hij al zelfsopoffering genoeg aan den dag had gelegd, en .. hij bleef thuis!» Intusschen trokken drie vier engelsche soldaten voorbij, een geweldige groote, een oprechte hommelperse, mager dat hij ruttel le «hij gaat zijn beenen verkoopen naar Louise Theeten 's» spotte mijn maat «zij zijn altijd in hun wezen gelijk gewreven met een brikke.! En die dikke moeste hij schobbelen pottestrate boven, hij rolt in eens tot in de gasthuisstrate!» loech hij zijn zweet van zijn woestijne vagende. Naar 't schijnt was 't een Poperinghenaare, die scherrebeende op een wit peerd Yper opreed, toen de omwenteling van 't zelfde jaar 30 was losgebroken. Hij zwaaide een groote vlagge, riep, alhoewel hij moedermensch alleen was dat een heel leger hem volgde, en de Hollanders die nog de stad bezetten staken bout en 't was hij die de nationale vlag op de Halletorre deed wapperen! Kwâtongen voegen er bij dat hij dronke was! maar de geschiedenis vermeldt het niet!» We loechen alle twee eens hertelijk, en 't wierd al stillekens tijd voor mij om mijn matten op te rollen, en op mijn velo te springen.

Maar 'k zou algelijk nog willen entwat zeggen aan mijn stadsgenooten in 't leger, en 't zijn er vele. De oorlog zal gedaan zijn als 't God zal believen. Daarom mogen we Hem niet vergeten. We hebben Onze Lieve Vrouwe van Sint Jan die ons beschermt, we hebben drie prachtige kerken die getuigen dat de Poperinghenaars altijd doorchristelijk waren, we moeten 't ook blijven. We zijn Keikoppen, en we zijn er fier over, houden we ook met keikoppige hardnekkigheid aan ons Geloof en Zeden, want onthoudt het wel en laat u bij 't vuur niet zetten, *'t en is niet al geen goud dat blinkt.*

J. Priem, Krijgsaalm.

OVER VERLOFDAGEN.

Hier geven wij eenen brief waarop we eens te meer de aandacht roepen der burgerlijke- en krijgsoverheid, die in deze zaak alleen bevoegd zijn.

Aan het Beheer van den
Poperingschen Keikop.

In een uwer voorgaande nummers heb ik een artikel gelezen nopens de congés in de Engelsche Zone. Uw schrijven was geheel juist, doch in plaats van verbeteren, wordt het van langs om moeilijker de kampementen der Engelschen voorbij te komen. Wanneer zal dit spel ophouden, 't komt waarlijk onverdraaglijk te zien hoe die mannen in een land dat hun niet toebehoord meester spelen? Indien dit nog een weinig geduurt, zullen wij als oprechte slaven aanzien worden. — Oordeeldt, ik zal u mijn geval in korte woorden uit een doen.

Den 22 Mei één uur vóór mijn vertrek naar 't front ontving ik eene dépeche: *Vader erg zi.k. komt seffens.* Ik ging den commandant vinden, die mijne vraag van congé ondersteunde, en ik kwam naar het front, met een goed gedacht 's avonds den 23 t' huis te komen. — Den 23 kwam ik op het front toe, vroeg mijnen *congé d'urgence* die mij volgens het zeggen mijner grades den 25 moest toekomen.

Doch ik was niet weinig teleurgesteld. Alle dage ging ik naar mijnen congé vragen maar nutteloos.

Daar mijn Vader van dag tot dag verzwakte, en gedurig naar mij vroeg, besloot ik na den 8e dag zonder congé Poperingh'waarts te trekken. Met veel moeite kwam ik t' huis, doch Vader was in stervensstrijd. Des avonds keerde ik terug naar mijne batterie, 's anderdaags morgens telephoneerde men mij dat Vader overleden was.

Ik vertrok opnieuw naar huis zonder congé, en toen mijn congé toekwam, was Vader reeds geschrijnd.

Dus om vier uren verre in *congé d'urgence* te gaan, heeft dit spelleken elf dagen geduurd. — 't Is ongelooflijk; ik heb eene reclamatie ingediend bij den Minister van Oorlog, een onderzoek is geopend. 't Ware te wenschen dat het tot nut strekken voor de andere verlofmannen.

Aanveerd, ...

Willy Gombert.

Vrienden, zoo ge regelmatig het bladje wilt ontvangen zendt uw juist adres. — Wie het adres begeert van vriend of kennis schrijve naar het Beheer.

Onze Stad.

Burgerstand: 16 tot 30 Juni.

GEBOORTEN:

Vandevoorde Bertha d.v. Albert en Emma Mortier, Abeelest. — Boutez Nestor z. v. Louis en Maria Debyzer, Pottestr. — Sobry Anna d. v. Jules en Marie Obyn, Westroosebeke. — Dumon Albert z. v. Jerome en Amelie Vermeersch, Valkenberg. — Bruneel Benjamin z. v. Henri en Emma Haezebrouck, Yper. — Pittellioen Laura d. v. Kamiel en Marie Pittellioen, Crombekestr. — Stockbroek Pierre z. v Pierre en Alice Vermeersch, Werfstr. — Robaeys Antoinette d.v. Emile en Elza Sauty, Passchendaele. — Adriaen Maria d. v. Auguste en Irma Huyghe, Provenst.

HUWELIJKEN:

Mathieu Krantzborn, werkman te Montzen en Juliana Artois, wed. van Romain Colpaert, te Poperinghe. — Cyriel Vandenberghe, werkman en Emma Baelde, te Poperinghe.

OVERLIJDENS:

Werbrouck Leopold, 3 w. Dickebusch. Degraeve Paul, 8 j. Yper. — Ladousnre Silvie, 72 j. z.b., wed. Henri VanElslande, Yper. — Merlevede Virginie, 72 j. echtg. Charles Nollet, Rekhofstr. overl. te Proven, Couthof.

De Vlaming staat zijn eigen taal en zeden af:
hij mag niet.
De Vlaming Wil van ander taal en zeden zijn:
hij 'n kan niet!
De Vlaming 'n heeft, op 't ende van 't spel,
Noch dit noch dat niet!

G G.

Het nieuws van Stad, Oorlogstoestand en Brievenbus ontbreken in dit nummer niet door onze schuld, maar deze van MOEDER CENSUUR.

ONDERSTEUNING

Wij ontvingen nog 165 fr. van bizonder giften. De Namen onzer weldoeners kunnen wij niet drukken door plaatsgebrek. Dus voor nen naasten keer.

Aan allen hartelijk dank!

Nuttige Adressen.

Renseignements sur disparus, blessés ou prisonniers de l'Armée Belge,
Ministère de-la guerre,
boulv. de Strasbourg, 36, Le Havre.
Inlichtingen over verdwenen, gekwetste of gevangen soldaten van ons leger.

— —

Bureau de Correspondance belge
Grosvenor Gardens, Victoria Station
London, W. C.
Om naar Belgie te schrijven.

— —

Bureau des réfugiés belges
17, Lange Voorhout
Den Haag. (Holland)
Bureau des réfugiés belges et français
Hôtel de la mutualité
Lyon (France)
Inlichtingen over vluchtelingen.

ONZE KRIJGSGEVANGEN

IN DUITSCHLAND.

Allèyes Urbain, s. art. 13 brig. Münster
Becquart Alfred, sold. 10 linie, Soltau
Blanckaert Ernest, s. 1 karabin. »
Cappoen Jozef, s. voetvolk, Giessen
Cappelaen Cam. s.col.mun. Altengrabow
Carpentier Maur. s. 1 karab. Thourout
Claeys Cyriel, s. art. Münster
DeByser Maur. s. 4 linie, Cologne
DePoorter Jul. s. 3 linie, Soltau
DePuydt Arth. s. » Mechelen
Deroo Cam. s. 4 linie cycl. Münster
DeWancker Remi, s. 3 linie, Soltau
Garcy Fidèle, s. 1 Jag. te voet 6/I »
Leclaire Emiel, s. 8 linie, Sennelager
Merlevede Achille, s. 3 linie, Gardelegen
Metsu Cam. s. 1 karab. Goettingen
Pattin Cam. s. 3 linie, Soltau
Pelgrim Jul. s. 14 linie »
Questroy Jer. s. 3 art. Münster
Reniere Ern. s. 1 Jag. te voet, Soltau
Rosseel Maur. s. 3 linie 1/II »
Salomé Ach. s. 4 linie Münster
Temperville Prosper s. art. »
Timperman Maur. s. 9 linie »
Top Emeric, s. 3 linie Soltau
VanCayseele M. s. genie 3 D, Sennelager
Vercruyse Cam. s. 1 Jag. te voet, Münster

Zoo spoedig mogelijk trachten wij die lijsten te volledigen, daarin helpe ons iedereen.

Bemerking. Die inlichtingen zijn genomen uit de verschillige lijsten der belgische krijgsgevangenen in Duitschland, volgens de gegeven der duitsche overheid; ongetwijfeld is die onvolledig.

— Om in onderhandeling te komen met de krijgsgevangenen is het volstrekt vereischt klaar het adres af te schrijven en de brieven of pakken te verzenden door de tusschenkomst der **«Comité International de la Croix Rouge à Génève. (Suisse)» service des prisonniers de guerre.** De verzending VAN AF Genève is kosteloos.

ONZE GEINTERNEERDEN

IN HOLLAND.

Cambie Justin.
Caubronne Leon, 2 linie Kamp
Harderwyk bar. 2
Christiaen Elie
Cossey Daniel Onder-Luitenant.
Dalleine Henri.
Decorte Jozef, wachtmeester kamp
Harderwyk bar. 18
Decorte Julien.
Dehaene Maurice.
DeKervel Jerome.
Desagher Jozef.
Devos Omer.
DeWancker Remi.
Lefeirre Cyriel, korp. gren. kamp
Harderwyk bar. 29
Legrand Omer.
Liefooghe Germain.
Maerten Cyriel.
Persoone Julien.
Poutier Maurice, 5 linie kamp Zeist.
Six Gaston.

IN ZWITSERLAND.

Labaere Maurice, parc hotel Boningen
(Interlaeken)

Die lijst is niet volledig, daarom vragen wij dat eenieder helpe de juiste adressen bezorgen.

— Wie kan ons het portret van de gesneuvelden verschaffen?

De hopteelt in onbezet Belgie.

In West-Vlaanderen strekte de hopteelt zich ten jare 1914 uit over ongeveer 1536 hectaren; dan was deze hopteelt tot haar toppunt gestegen, en had van 1910 af ruim 500 hectaren bij gewonnen. Ondanks het uitbreken van den oorlog, kon al de hop geplukt worden.

Doch wat een geduchte knak voor de zoo bloeiende landbouw onzer streek, toen de strijdmachten zich rondom Ieper en op de boorden van 'n Yser samentrokken... De uitvoer onzer produkten, in October - December 1914, was gansch onbeduidend wegens de belemmering van het spoorwegnet. Daar onze hopplanters zich nergens geene nieuwe stakken nog ijzerdraad konden aanschaffen, moesten zij van lieverlede deze teelt minstens van een derde inkrimpen, en op enkele plaatsen geheel en gansch verlaten.

Voor den uitvoer echter kwam er beternis in het voorjaar 1915. Zoo ging het voort in 1916.

Evenwel werd menig hopplanter in het nauw gebracht, de eene door gebrek aan staken en draad de andere door gemis aan plukkers: blijkens de landbouwopteliing in 1916 werden er alhier nog enkel 625 hectaren geteeld: dus 911 hectaren min dan voor den oorlog.

Gewis zal de hopteelt in 1917 nog ingekrompen worden, dewijl dezelfde moeilijkheden voor opleiding en plukken voortbestaan.

A. D. J.

(Uit de Hopboer, Mei 1917 n° 5

Op 1 Mei 1916 waren er in Belgie omtrent 600 gemeenten geheel of gedeeltelijk verwoest. 43198 woningen werden door den vijand of de bondgenooten stukgeschoten.

In West-Vlaanderen	16000
Brabant	5833
Namen	5243
Antwerpen	3553
Henegouwen	3500
Luik	3444
Luxemburg	3000
Oost-Vlaanderen	2500
Limburg	155

Omtrent 400.000 Belgen zijn uitgeweken in Engeland, Frankrijk, Holland en Zwitserland.

Dit is nu meer dan een jaar geleden. Sindsdien heeft het vernielingsvuur, soms noodzakelijk in oorlogstijden, maar bijgenomen.

God betere 't

Nationaal Verbond tot heroprichting van den landbouw.

Voor alle inlichtingen zich wenden:
Voor Onbezet Belgie tot **M. J. Maes,** *Volksvertegenwoordiger, Rousbrugge;*
Voor Frankrijk tot **M. G. Sap,** *Rue d'Amsterdam, 70, Paris.*

In de voorloopige beheerraad vinden wij onder meer den naam van onzen achtbaren *Heer Hector Lebbe*, provincieraadslid, Poperinghe.

Poperingnaars in Engeland en Frankrijk. hebt ge nieuws uit uw bannelingschap stuurt het naar het Beheer dat het aan zijne lezers zal mededeelen.

Drukkerij "Sint Jozef.,, Alveringhem.

Zondag 15 juli 1917 – Baert A.

Weer gans de nacht en de dag beschieting. 's Nachts een 10 tal bij M.K Maurice Lebbe, dan in stad, huis M. Wed. Vanutberghe waar 3 soldaten gedood worden, **huis Albert Denys**, ons huis, koestraatje, m. We. Baeckeroot enz.
De vluchtelingen komen weer toe als in october 1914.

*Het huis van **Albert Denys** op de Paardenmarkt na de beschieting van de 15de juli 1917. Foto overgenomen van Franz Denys:*

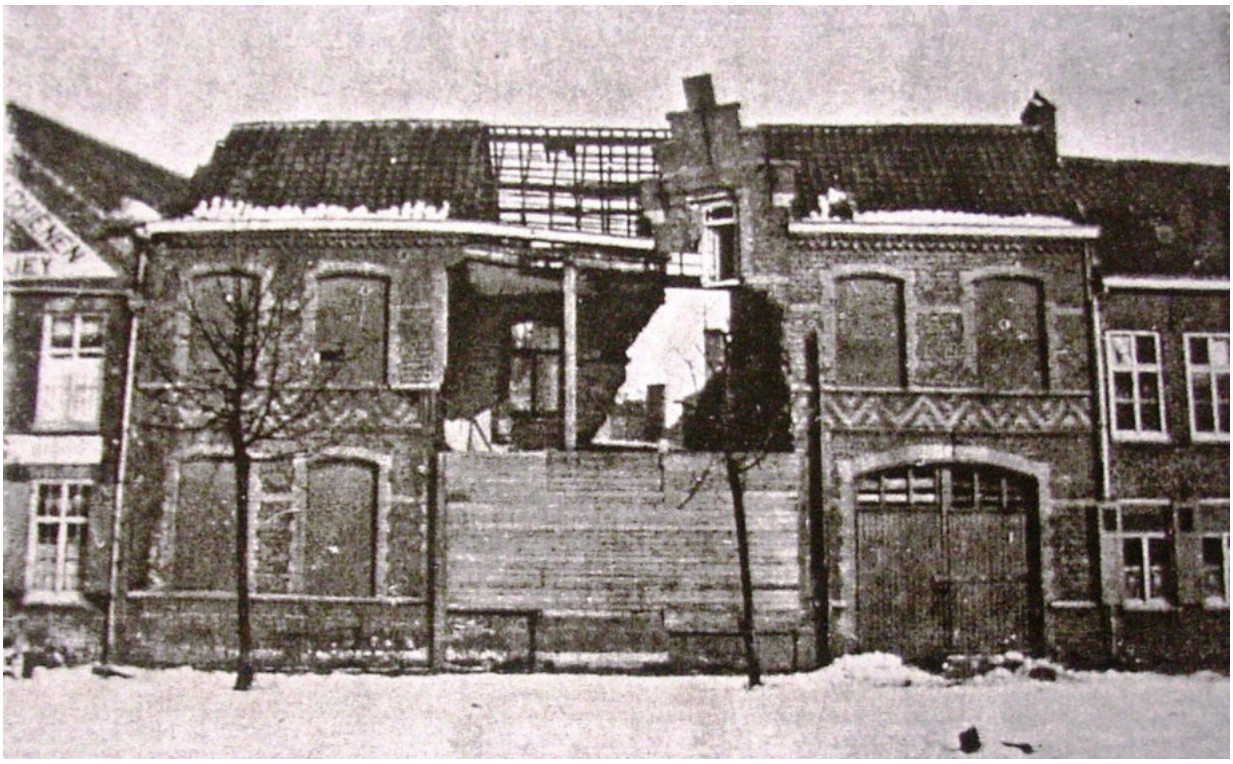

15 juli 1917 – Van Walleghem

Vele obussen op Poperinghe, verscheidene burgers worden gedood, ook soldaten die van de mis kwamen.
Te Dickebusch heerst er grote neerslachtigheid en verontwaardiging om reden van de **evacuaties.**
't Was reeds enige dagen dat er sprake van was. Over 3 dagen werd gans de linker kant van de kalsijde Clytte, Dickebusch, boeten inbegrepen vermaand zich gereed te maken om binnen enige dagen de parochie te verlaten.
Aanstonds reclamaties naar de hogere overheid en daarop mochten enige boeren blijven. …
Al de geëvacueerde personen moeten naar Watou. Deze namiddag om 12 uur moeten allen de parochie verlaten hebben. Het wordt toegelaten een pak mee te nemen, meer niet.
Wat vrede, hatelijke maatregel, die alzo onverwachts de zaterdag avond of zondag nuchtend aangekondigd wordt. Het is de onredelijkste die ik ondervonden heb, want redens daartoe kan ik hoegenaamd niet vinden. Is 't voor 't gevaar?

Maar men heeft reeds genoeg getoond dat men weinig bekommerd is om ’t leven van de burgers, en er is niet meer gevaar voor de geëvacueerde dan voor deze die blijven en allen zijn er op denzelfde voet nodig voor ’t werk van de oogst die aanstaande is.
Is ’t voor spionnerij? Men mag toch peizen zeker na 3 jaar dat de Engelsen reeds slim genoeg zijn om te weten dat de spionnerij voor de burgers onmogelijk is.
Is ’t om meer meester te zijn en te gemakkelijker alles te kunnen gebruiken en vermoorden.? Dat is mogelijk.
Of is ’t een gril van een zotte kop en een wreedaardig herte? Dat is ’t waarschijnlijkste.
Daardoor worden omtrent al onze huisgezinnen geschonden en de vrouwen en meisjes de wijde wereld ingezonden terwijl de mannen mogen blijven. 120 personen worden geëvacueerd.

Oorlogs tijdingen

BELGISCH FRONT

Een gevecht op den weg van Diksmuide naar Woumen

12 Juli 20 uur. — Op den weg van Diksmuide naar Woumen botste een onzer verkenners-detachementen op een vijandelijk detachement. Een lijfgevecht ving aan. De Duitschers ondergingen gevoelige verliezen en lieten 3 krijgsgevangenen tusschen onze handen. Gedurende den dag werkte de artillerie van weerszijden.

Later heb ik nooit geen reden kunnen vinden waardoor die evacuatie kon gewettigd worden. Of er die zondag voornoen op Dickebusch geweend, gesakkerd en gevloekt werd.
En voor dat alles gaf men maar enige uren tijd. Wat de zaak nog wreder en onredelijker maakte.
En de gendarmerie van Dickebusch heeft die wrede maatregel ten wreedsten mogelijk uitgevoerd, de mensen uitlachende.
Hetgeen maakt dat het graantje achting dat ik nog overhad voor sommige gendarmen ook mee geëvacueerd is, vooral de gendarme **Van Assche** van Iseghem heeft zich hierin vermaard gemaakt.
Men zei hun dat het enkel voor 14 dagen was, maar na 3 maanden duren deze 14 dagen nog.
Voor enige bewoners hebben de gendarmen moeten geweld gebruiken en er met de wapens moeten naar toe trekken.
Op verschillende andere parochies **Vlamertinghe,Woesten, Elverdinghe** had de evacuatie ook plaats en het ging er even slecht.
Op de Franse secteur wilde men nog wreder te werk gaan, doch door de krachtige weerstand der burgerij, heeft men toch moeten toegeven. …
Op ’t geëvacueerd deel mag er geen winkel of herberg meer gehouden worden en de burgers moeten er voorzien zijn van een bijzonder laisser passer met portret op. …
In ’t Veurnambachtsche werden er ganse dorpen, boeren inbegrepen geëvacueerd. Het volk werd tegen wil en dank op de trein geladen en naar de midi gevoerd. Zo handelen de Duitsen ook in ’t bezette deel.
Niet te verwonderen dat onze Belgische soldaten mede protesteren en riepen: ‘Wreekt de ontvoeringen!’
Hoe ons Belgisch militair bestuur en landbestuur nu beknibbeld en verwenst werd, omdat men ze te rechte of ten onrechte verdenkt van medeplichtigheid is moeilijk om te beschrijven.
Nochtans een ding is zeker, ’t is dat onze burgerij hier geheel en gans aan haar zelven overgelaten is, zonder iemand om haar te verdedigen tegen de grillen onzer legermannen; en al wat wij van ons gouvernement gewaar worden, ’t is nu en dan een grootse redevoering uitgesproken in de tranchees van St-Adresse met klinken volzinnen over ’t vaderlanden vol schone beloften, maar die ene mens die de werkelijkheid van ’t front kent, zouden doen razende worden. Onze arrondissementscommissarissen zijn nochtans de burgers genegen, maar het schijnt dat hun macht ook zeer beperkt is.
Enkel eenmaal van gans de oorlog is er een minister op het front geweest, ’t was Helleputte, minister van landbouw in 1916.

Reeds van de eerste woorden zijner rede die hij hield in een vergadering van burgemeesters en boerenafgevaardigden toonde hij dat hij hoegenaamd de toestand onzer frontboeren niet kende, en hij had veel beter gezwegen. Ook is hij niet meer teruggekeerd.

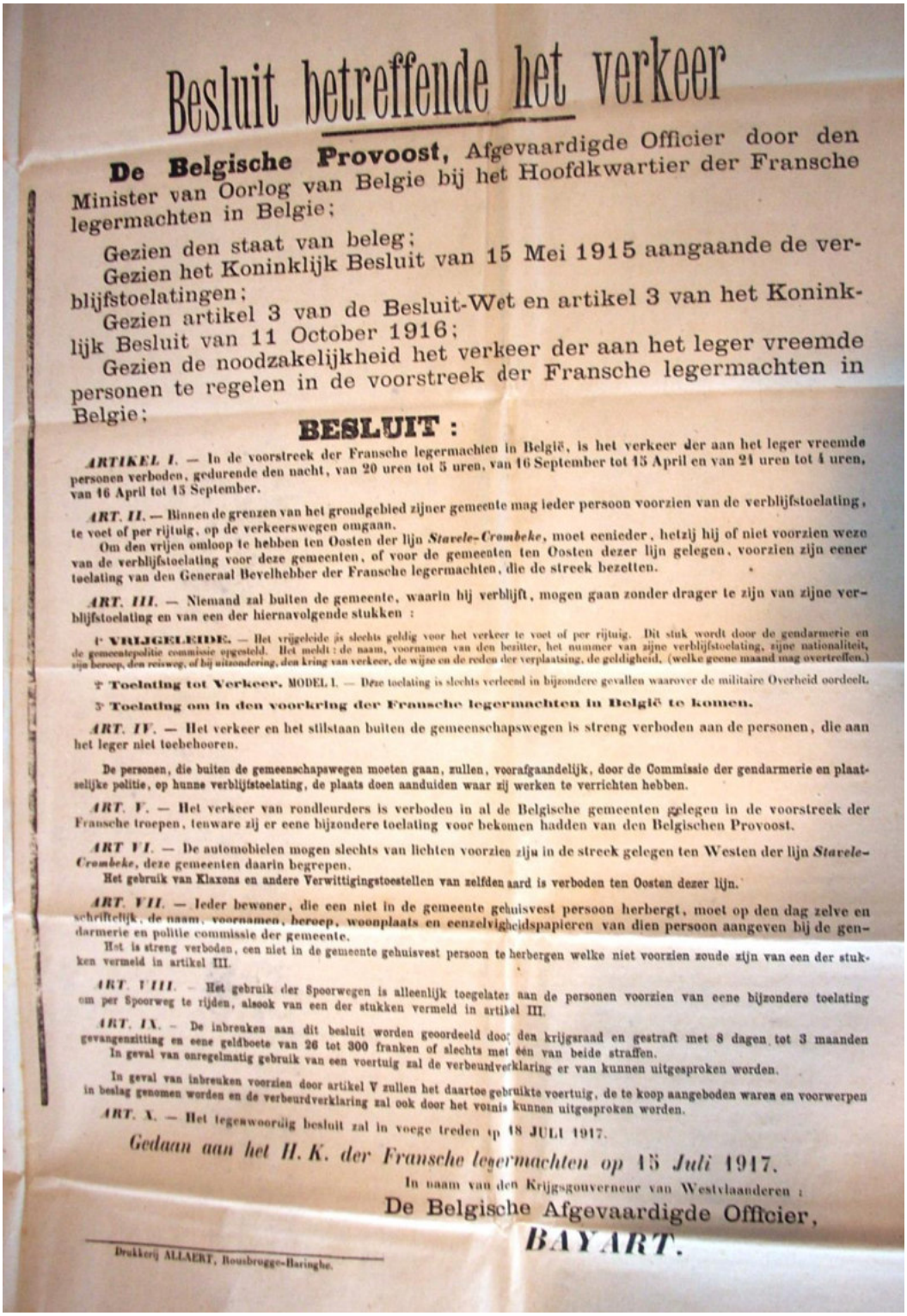

Besluit betreffende het verkeer

De Belgische Provoost, Afgevaardigde Officier door den Minister van Oorlog van Belgie bij het Hoofdkwartier der Fransche legermachten in Belgie;

Gezien den staat van beleg;
Gezien het Koninklijk Besluit van 15 Mei 1915 aangaande de verblijfstoelatingen;
Gezien artikel 3 van de Besluit-Wet en artikel 3 van het Koninklijk Besluit van 11 October 1916;
Gezien de noodzakelijkheid het verkeer der aan het leger vreemde personen te regelen in de voorstreek der Fransche legermachten in Belgie;

BESLUIT :

ARTIKEL I. — In de voorstreek der Fransche legermachten in België, is het verkeer der aan het leger vreemde personen verboden, gedurende den nacht, van 20 uren tot 5 uren, van 16 September tot 15 April en van 21 uren tot 4 uren, van 16 April tot 15 September.

ART. II. — Binnen de grenzen van het grondgebied zijner gemeente mag ieder persoon voorzien van de verblijfstoelating, te voet of per rijtuig, op de verkeerswegen omgaan.
Om den vrijen omloop te hebben ten Oosten der lijn *Starele-Crombeke*, moet eenieder, hetzij hij of niet voorzien weze van de verblijfstoelating voor deze gemeenten, of voor de gemeenten ten Oosten dezer lijn gelegen, voorzien zijn eener toelating van den Generaal Bevelhebber der Fransche legermachten, die de streek bezetten.

ART. III. — Niemand zal buiten de gemeente, waarin hij verblijft, mogen gaan zonder drager te zijn van zijne verblijfstoelating en van een der hiernavolgende stukken :

1° **VRIJGELEIDE.** — Het vrijgeleide is slechts geldig voor het verkeer te voet of per rijtuig. Dit stuk wordt door de gendarmerie en de gemeentepolitie commissie opgesteld. Het meldt : de naam, voornamen van den besitter, het nummer van zijne verblijfstoelating, zijne nationaliteit, zijn beroep, den reisweg, of bij uitzondering, den kring van verkeer, de wijze en de reden der verplaatsing, de geldigheid. (welke geene maand mag overtreffen.)

2° **Toelating tot Verkeer.** MODEL I. — Deze toelating is slechts verleend in bijzondere gevallen waarover de militaire Overheid oordeelt.

3° **Toelating om in den voorkring der Fransche legermachten in België te komen.**

ART. IV. — Het verkeer en het stilstaan buiten de gemeenschapswegen is streng verboden aan de personen, die aan het leger niet toebehooren.

De personen, die buiten de gemeenschapswegen moeten gaan, zullen, voorafgaandelijk, door de Commissie der gendarmerie en plaatselijke politie, op hunne verblijfstoelating, de plaats doen aanduiden waar zij werken te verrichten hebben.

ART. V. — Het verkeer van rondleurders is verboden in al de Belgische gemeenten gelegen in de voorstreek der Fransche troepen, tenware zij er eene bijzondere toelating voor bekomen hadden van den Belgischen Provoost.

ART VI. — De automobielen mogen slechts van lichten voorzien zijn in de streek gelegen ten Westen der lijn *Starele-Crombeke*, deze gemeenten daarin begrepen.
Het gebruik van Klaxons en andere Verwittigingstoestellen van zelfden aard is verboden ten Oosten dezer lijn.

ART. VII. — Ieder bewoner, die een niet in de gemeente gehuisvest persoon herbergt, moet op den dag zelve en schriftelijk, de naam, voornamen, beroep, woonplaats en eenzelvigheidspapieren van dien persoon aangeven bij de gendarmerie en politie commissie der gemeente.
Het is streng verboden, een niet in de gemeente gehuisvest persoon te herbergen welke niet voorzien zoude zijn van een der stukken vermeld in artikel III.

ART. VIII. — Het gebruik der Spoorwegen is alleenlijk toegelaten aan de personen voorzien van eene bijzondere toelating om per Spoorweg te rijden, alsook van een der stukken vermeld in artikel III.

ART. IX. — De inbreuken aan dit besluit worden gecordeeld door den krijgsraad en gestraft met 8 dagen tot 3 maanden gevangenzitting en eene geldboete van 26 tot 300 franken of slechts met één van beide straffen.
In geval van onregelmatig gebruik van een voertuig zal de verbeurdverklaring er van kunnen uitgesproken worden.

In geval van inbreuken voorzien door artikel V zullen het daartoe gebruikte voertuig, de te koop aangeboden waren en voorwerpen in beslag genomen worden en de verbeurdverklaring zal ook door het vonnis kunnen uitgesproken worden.

ART. X. — Het tegenwoordig besluit zal in voege treden op 18 JULI 1917.

Gedaan aan het H. K. der Fransche legermachten op 15 Juli 1917.

In naam van den Krijgsgouverneur van Westvlaanderen :
De Belgische Afgevaardigde Officier,
BAYART.

Drukkerij ALLAERT, Rousbrugge-Haringhe.

Maandag 16 juli 1917 – Baert A.

's Nachts eer een tiental obussen om 9 uur nog eens, om 2 uur idem, om 6 uur weeral. Zijn gevallen: herberg De Kloef, herberg Rekhof, bij Chasseur, statie, Westouterstraat, bij

Elisabeth gesticht, De Zwaan (Casselstraat), hof Dr. Vanderheydre, Werf, aan ’t Zwijnland. Wij tellen 4 vliegrs te samen in de lucht. De schapnels die hier toegezonden worden wegen 100 kilogram, meten 220 mm en bevatten 500 loden bollekens.

Dinsdag 17 juli 1917 – Baert A.

’s nachts rond de 40 obussen, op en rond de stad, ’t zijn nu altijd 220 die veel schade doen aan de huizen: bij ’t Vliegende Peerd, op de Kalkzak, Au Chasseur, magazijn G. Coevoet, Herberg G. Desmarets, Meessenstraat, Diepenmeersch, bij de We Adriaen, enz.
Binst de dag nu en dan een obus of een schrapnell: Brijkoven Schaballie, maurice Lebbe, Kasteel D’Hondt, Statie, Benedictinen, Zwynland, bij ’t Vogeltje en bij den Braband. Veel burelen verhuizen opnieuw : commisaris bij den Bossterpot, vrederechter zet’elt in ’t school vgan Sint Eloy, vrijgeleiden in de wagenmakerij aan ’t Hooghe, post bij de Leene, bank van Poperinghe in ’t Zwynland.

Uitwijking der burgerlijke bevolking
van

Coxyde (St. Idesbaldus inbegrepen) Pollinchove, Reninghe en de dicht opeenwonende bevolking van Forthem. Volgens verordening in date van 15 juli, zullen de inwoners van deze gemeenten op Dinsdag 17 juli uitgeweken worden.
De inwoners van Coxyde (St. Idesbaldus), Pollinchove, Reningheen Forthem met een trein uit de statie van veurne om 7 uur. De inwoners van Crombeke met een trein uit Wayenburg om 19.45.
Automobielen zullen de inwoners vervoeren, van Coxyde op den weg naar Veurne om 4.30; van Reninghe aan de gendarmeriepost om 4 uur, van Pollinchove aan de kerk om 4 uur; van Forthem per tram aan de brug om 5.30; van Crombeke aan de kerk om 17 uur.

Woensdag 18 juli 1917 – Baert A.

’t kanon valt volkomen stil. Wij zien enige honderden chinezen toekomen om te werken. Er is veel schaarsheid van brood. 3 obussen en om 9 uur nog 3 die vallen op den Peselhoek.

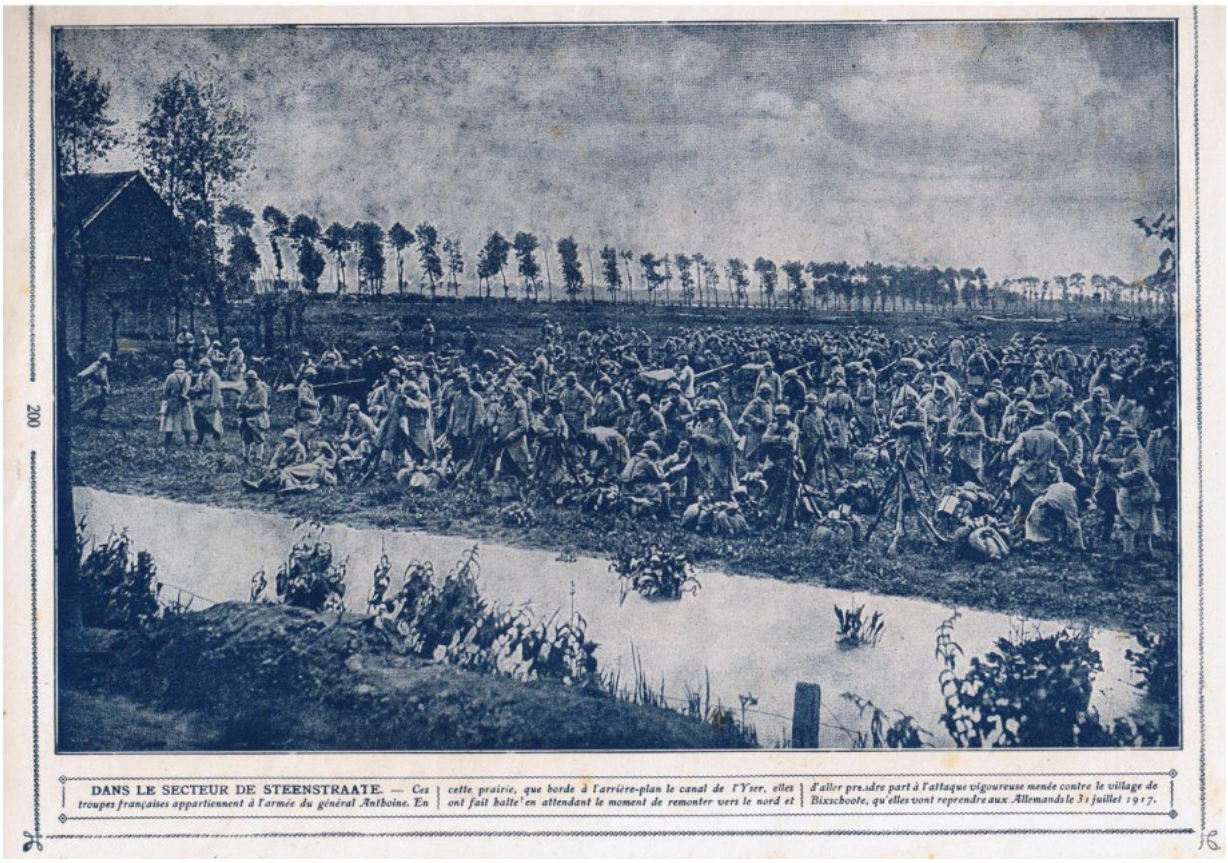

DANS LE SECTEUR DE STEENSTRAATE. — Ces troupes françaises appartiennent à l'armée du général Anthoine. En cette prairie, que borde à l'arrière-plan le canal de l'Yser, elles ont fait halte en attendant le moment de remonter vers le nord et d'aller prendre part à l'attaque vigoureuse menée contre le village de Bixschoote, qu'elles vont reprendre aux Allemands le 31 juillet 1917.

Vrijdag 20 juli 1917 – Baerrt A.

Hevig geschut? Men zegt dat het offensief aan de gang is. Veel Engelse vliegers op gang. Om 2 uur 8 obussen, om 4 uur 5 en om 7 uur 7, die vallen rond J. Laconte, kasteel D'Hondt, Havermuis, nog een aantal obussen ver over de statie. 's Avonds is het gerucht van 't kanon vreselijk en de lucht is al vuur en vlam.

Zaterdag 21 juli 1917 – Baert A.

Vandaag 25 obussen op Peselhoek en een 3 –tal schrapnels boven de statie. We telden 36 vastliggende ballons. De beweging is ongehoord: om een gedacht te geven: op een dag telde men in Abeele 1400 motocycles die voorbij reden.

Zondag 22 juli 1917 – Baert A.

Lastige dag. Rond 7 uur 5 obussen rond de St. Sixstraat en 10 schrapnels en 10 obussen boven de stad. Van 9 tot 11 uur 20 schrapnels en 10 obussen, 1 valt op huis L. Quagebeur, Casselstraat, kapel der zusters Penitenten, huis Demol , Valkestraat, Koestraat. 's Namiddags nog een aantal schrapnels boven Sint jozef en de Kruisstraat.

Cushing Harvey – From a surgeon's journal -

22 juli 1917 - Ik werd bijna opgeleid door een M.P. (Militaire politie) in Poperinghe om 1.30 als een verdachte persoon. We hadden eigenlijk niet in Poperinghe moeten zijn, want dit was werkelijk een 'ongezonde' plaats – ieder dag werd de stad

gebombardeerd - en alg op de rechtstreekse weg naar 'Wipers', en eigenlijk niet op de weg naar ons doel. Maar de vrouwen waren hier nog nooit geweest – en het was slechts een mijl of twee uit de weg en één van hen had een broer in 'Pop'. Zo gingen we toch naar Poperinge en hadden een lunch in een Vlaams Café, Towne en ik, Miss Gerrard, Clifford en de vrouwen – en het was lekker. Terwijl we de wagen water gaven op de Grote Markt, zag ik een inscriptie en toen ik mijn notaboekje nam om dit op te schrijven, kwam er plots een Britse M.P. sergeant op mij af , die wilde weten wat ik aan het opschrijven was.
's Avonds om 11. 30 uur kreeg Cushing het verhaal te horen hoe een Duits vliegtuig een ballon uit de lucht had geschoten. Daarna was de Duitsers door één Brits toestel aangevallen en aangeschoten geweest.

Foto 1

Maandag 23 juli 1917 – Baert A.

Deze nacht bezoek van Duitse vliegers. Een 12 tal obussen rond de statie. Om 5 uur 6 vliegerbommen: Abeele steenweg, Zwijnland, Driehoek. Er komen nog duizenden soldaten toe met honderden autobussen en treinen. Veel beweging maar weinig geschut; de cavalerie is weer in de streek toegekomen. 's Avonds nog enige obussen buiten de stad.

Cushing Harvey – From a surgeon's journal

Poperinghe is zekerlijk een levendige plaats deze dagen, vooral p de grote markt, waar we onze wagen moesten laten, terwijl we een lunch namen in de enige plaats in de stad waar officieren gaan – een plaats die gehouden wordt door gevluchte herbergiers van

Ieper. Alle gebouwen, uitgezonderd die enkele die naar het westen zijn gericht, waren erg ‘gepeperd’, en er waren enkele huizen die tegen de grond lagen. Op één van de gebouwen stond er een groot teken: wind gevaar, en er stond daarnaast een grote sirene die gebruikt werd wanneer er een gasaanval was.
De plaats was geïnfecteerd met troepen en alles had met de oorlog te maken, en van de markt leidde een smalle met een pijl richting oost en een groot plakkaat: To Ypres.
De weg van Popernghe naar Proven was weinig minder druk. Onder andere dingen kwamen we pontons tegen, Frans, geloof ik, om het kanaal over te steken – de eerste die gezien had.

We bereikten nummer 46 rond 3 uur 30 en een vriendelijke padre gaf mij de zaken voor een bad op een rubberen handdoek, en hielp mij om mij presentabel te krijgen. We moesten ons zeker niet haasten, want van alle kanten kwamen er nog troepen binnen.

We konden op geen betere plaats terecht gekomen zijn, ’t was simpel natuurlijk, maar het geheel kamp was beter dan wat we hadden op nummer 11 in Camiers. Vele van de officieren sliepen in gekke kleine canvas Armstrong huts – echt heel confortabel – een gras tennisplein, bloembedden en groentetuinen. Het moet twee jaar geleden, een typische Vlaamse boerderij geweest zijn. Mijn tent staat slechts op zo’n 20 voet van een pitoreske schuur, met stro gedekt en met mos bedekt en er liepen kippen rond. Een groep of Bell tenten voor de officieren van deze nieuwe teams, waarvan wij er één waren, met enige Sawyer stoven, en enige Nisson hutten voor de mannen – alles verbonden met loopplanken. Het eigenlijk hospitaal ligt over de nieuwe viertrack treinweg die naar Proven leidt.
De plaats zoals ik zei, wordt ‘mendinghem’ genoemd. Eerst was dit een grap en was het de bedoeling om dit hier ‘Endinghem’ te noemen, maar dit was zelfs voor een Tommy te cru. Het leger heeft een breoepsnaamgever en Mendinghem staat al op de gedrukte kaarten, en er is verder in deze streek een ‘Bandagehem’ en ‘Dosinghem’, die ik echter nog niet heb kunnen lokaliseren.
Te Mendinghem, de nummers 46 en 12liggen naast elkaar en nummer 64 ligt aan de andere kant van de treinweg. Sir Anthony vertelde mij dat er 15 C.C.S. voor het vijfde leger waren, meer dan elf voor het tweede leger te Meessen. Er waren waarschijnlijk – net zoals bij ons – 200 bedden, een getal dat kon uitgebreid worden tot 1200 of zelfs 1300 – zoals nummer 46 gisteren deed met 1000 mostardgas gewonden.
Arme duivels! Ik heb er teveel van gezien – met hun ogen verbonden, door één man geleid met een touw, terwijl zij zich staande proberen te houden op de loopplanken. Sommige van de ziekteverschijnselen zijn zo uitzonderlijk als verschrikkelijk, zoals het afpellen van de genitaliën bijvoorbeeld. Men had 20 doden van de eerste 1000 gevallen, hoofdzakelijk door longproblemen.

23 juli 1917 – Van Walleghem

In de nacht veel geschot alhoewel wat min dan de voorgaande nacht. Alhoewel tamelijk donker zijn er Duitse vliegers op gang, **meest boven Westouter en Poperinghe**, werpen bommen, dalen tot op een 100 meters boven de soldatenkampen en mitrailleren. In een kamp langs de kalsijde van Poperinghe werden alzo verscheiden soldaten gedood en gekwetst.

Dinsdag 24 juli 1917 – Baert A.

In Abeele werden reeds 300 tank geteld. Nog maar altijd soldaten op: er zijn geen tenten genoeg en ze legeren in open veld. De soldaten zeggen dat de voorbereiding in de Somme niets was in tegenstelling met dat hier gedaan wordt. ’s Avonds een 10tal obussen rond de statie en 1 bij brijkoven Schaballie.

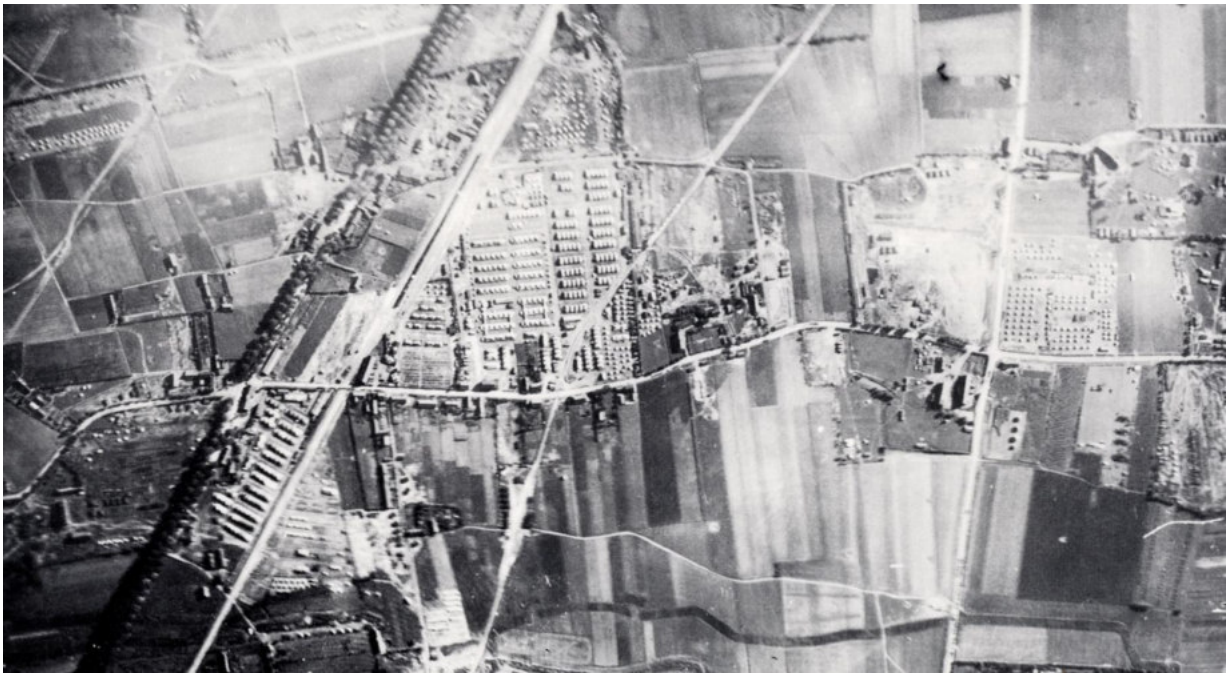

Campementen te Poperinge

24 juli 1917 – Van Walleghem

Gans de nacht zeer geweldig geschot langs Boesinghe en Steenstraat. … Deze avond en gisteren avond bij ’t in komen van de treienen schrapnels op Poperinghestatei. ’s Avonds ook bommen aan de Busseboom.

Woensdag 25 juli 1917 – Baert A.

’t Kanon blijft stil maar de beweging is ongehoord. Enige schrapnels boven ’t vliegplein aan ’t Vogeltje, wat later enige en 3 obussen rond de statie. Geen vervoer voor burgers langs Abeele en Watousesteenweg.

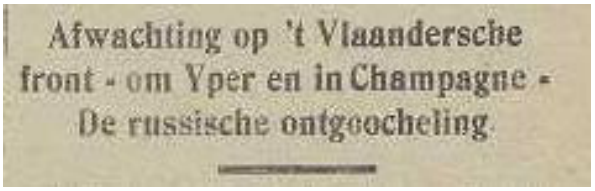
Afwachting op 't Vlaandersche
front - om Yper en in Champagne -
De russische ontgoocheling

Sinds twee dagen is het kanongebulder in den sector van Nieuwpoort tot een ongekende hevigheid gestegen. De Duitse berichten spreken gedurig van plaatselijke Engelse aanvallen naar Lombardzyde, met het waarschijnlijk doel het daar verloren grondgebied terug te winnen. We moeten echter de Duitse berichten op den letter niet geloven – ze zijn van hun eerste leugen niet dood! – zoveel te meer omdat de Engelsen geen gewag maken van gevechten. Overigens de Duitsers kunnen gemakkelijk de patroeljegevechten tot aanvallen bestempelen, om hun volk de indruk te laten dat ze nog steeds om Lombardzyde den baas zijn. 't Zal misschien niet lang meer duren want het kanongebulder wordt met den dag meer betekenisvol. Het breidt zich uit langsheen heel het Vlaanderse front en bereikt om Yper een hevigheid die nooit is geweten. Vrijuit gewaagt men thans van een offensief op het Vlaanderse front, dat zijne sterkste draagkracht zou hebben van af Diksmuide tot de grens. In hoeverre zulks waar is, kunnen we natuurlijk niet zeggen, maar het feit dat, dag en nacht, onophoudelijk de verbondene vliegers alle vijandelijke achterwaartse verkeerwegen ongenadig bombarderen, laat iets ongewoons voorzien. De Duitsers van hun kant voorzien het ook en werken koortsachtig langs den anderen kant om tegenweer te stellen. Alhoewel de berichten desbetreffende alles doodzwijgen kunnen we toch getuigen dat geen dag voorbijgaat zonder een Duitse peiling tegen onze linies.
Ze werken ook tegen, met het doel stokken in de wielen te steken en ons offensief te belemmeren, op het Champagne front, waar de strijd sinds enkele dagen buitengewoon hevig wordt doorgestreden om het bezit van de hoogvlakten van Californie, Casemates en Chemin des Dames.
Het feit dat deze hoogvlakten heel de streek beheersen en dus voordelige uitgangspunten van een optreden zijn, kan voldoende de hardnekkigheid der Duitse aanvallen verklaren. De vijand immers is er van overtuigd dat het geweld in de Vlaanders wel zal gepaard gaan met een duwke op 't Champagnefront
Jammer mag het echter heten dat in deze veelbelovende dagen wij steeds van russische zijde de ene na de andere ontgoocheling moeten beleven.

25 juli 1917 – Brievenboek Krombeke

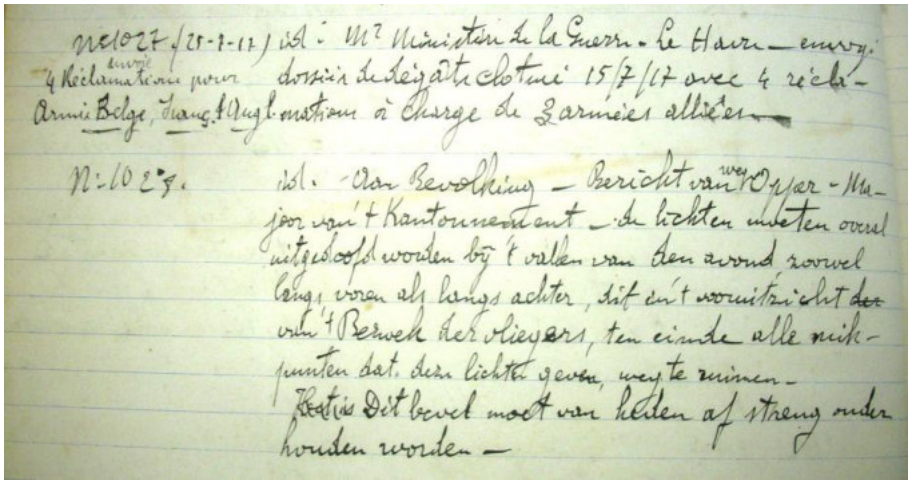
N:1027/(25-7-17) Ist: Mr Ministre de la Guerre - Le Havre - envoy. 4 Réclamations pour dossier de Législation Coloniale 15/7/17 avec 4 réclamations Armée Belge, Transf. d'Inhumations à Charge des Armées alliées -

N:1028. Ist: Aan Bevolking - Bericht van wege Opper-Major van 't Kantonnement - de lichten moeten overal uitgedoofd worden bij 't vallen van den avond zowel langs voren als langs achter, dit in 't vooruitzicht van 't Bezoek der vliegers, ten einde alle mikpunten dat deze lichten geven, weg te ruimen - Dit bevel moet van heden af streng onderhouden worden -

Aan de bevolking – Bericht van wegens de opper-majoor van 't kantonnement – **de lichten moeten overal uitgedoofd worden bij 't vallen van de avond,** zowel langs voren als langs achter, dit in 't vooruitzicht van 't bezoek der vliegers, ten einde alle mikpunten dat deze lichten geven, weg te ruimen.
Dit bevel moet van heden af streng onderhouden worden.

Donderdag 26 juli 1917 – Baert A.

Aanhoudend geschut en maar altijd soldaten op. Het ravitaillement wordt opgevoerd voor 5 dagen. Bij Abeele liggen 8000 paardengasten. Enige obussen te lande, een 50 tal.

Cushing – 26 juli 1917

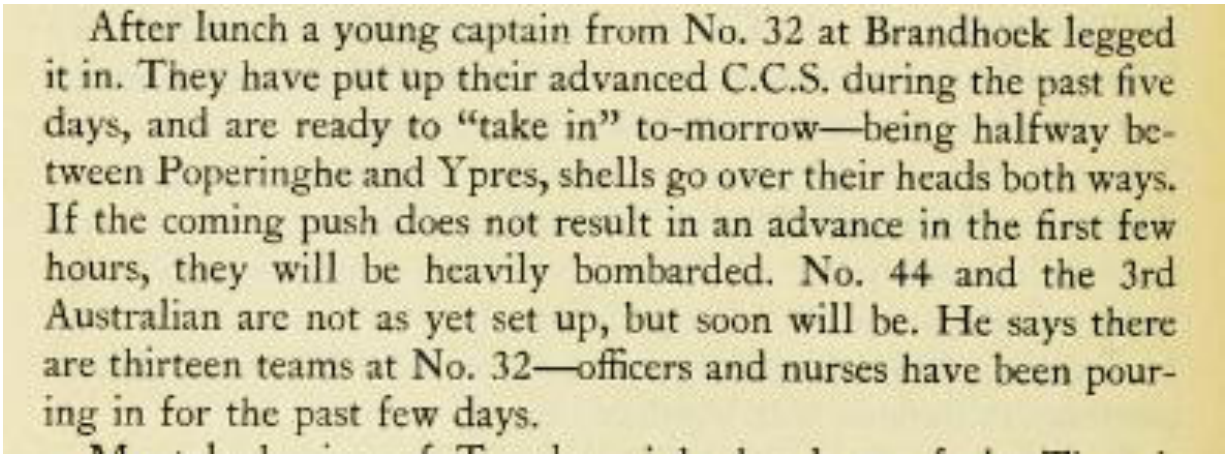

After lunch a young captain from No. 32 at Brandhoek legged it in. They have put up their advanced C.C.S. during the past five days, and are ready to "take in" to-morrow—being halfway between Poperinghe and Ypres, shells go over their heads both ways. If the coming push does not result in an advance in the first few hours, they will be heavily bombarded. No. 44 and the 3rd Australian are not as yet set up, but soon will be. He says there are thirteen teams at No. 32—officers and nurses have been pouring in for the past few days.

In de Brandhoek kreeg het 'hospitaal' bommen van beide kanten over zich heen!

26 juli 1917 – Van Walleghem

Na mijn mis passeert hier langs de ijzerweg door de hoeve **een train blindé** met een reusachtig kanon. Het kanongestel is 25 meters lang en loopt op 32 wielen. Op gans de gemeente van Reninghelst en groeit er geen eik zo lang en zo dik als de buize van dat kanon. Verders zijn er verschillende wagons achter met mannen en munitie, een gehele trein. En de mannen die er op zitten schijnen fier met hun monstermachien.

De Duitsers maken weerom gebruik van vergiftigde gazen en vloeistoffen.
In de ambulancen worden gedurig veel gekwetsten binnen gebracht. Sommigen hebben hun ogen gans verbrand door de gaze en zij ngans blind. Anderen worden bijna gans naakt binnen gebracht. De Duitsers werpen een stof op hun kleren die er doordringt en hen verbrandt en daarom moeten zij aanstonds al hun klederen afrukken.
Die mensen lijden schrikkelijk. Dagelijks melden de communicqués Engelse ritten in 't Yperse en een aantal gevangenen. Alles doet ons voorzien dat het offensief welhaast zal plaats hebben en wij verlangen ernaar.

's Nuchtens om 10 ure is alle vervoer voor burgers verboden. Waarom 's nuchtends? God weet het. 't Is juist dan dat er minst legervervoer is. …

Op deze foto uit begin de jaren '20 zien we boven de deur van de herberg 'De Drie Koningen' nog de geschilde wegwijzer uit de Grote Oorlog.

Vrijdag 27 juli 1917 – Baert A.

Aanhoudend geschut. Nu en dan een zware obus op stad: Brouwerij Parret, Doornstraat, Watoustraat, bij 't Speelhof, hoven juf. De Posch en F. Coevoet. Bloemmagazijn van ast.

27 juli 1917 – Van Walleghem

In de nacht weerom veel geschot en gans de dag blijft het aanhouden. In de avond bommen op Poperinghe. 's Avonds ¼ voor 11 ure komen verscheiden Duitse vliegers boven en werpen bommen te Westoutre op velden en hofsteden niet verre van 't Nieuw Dickebusch. Vervolgens op de hoeve van Achiel lamerant te Reninghelst waar 18 muilezels gedood worden, dan in de weide der kinders Verhaege waar 40 peerden gedood worden.

In juli 1917 wordt een nieuwe spoorweg aangelegd van Izenberge naar Fortem. (Foto KLM)

Zaterdag 28 juli 1917 – Baert A.

's Avonds laat lossen Duitse vliegers 15 bommen rond de Reninghelst kalsijde. **De scholen aan Sint Eloy en aan de Leene** worden gesloten; het gerij voor de burgers is nog enkel toegelaten van 2 ½ tot 6 ½ ure. In stad krioelt het van soldaten. De laatste ontvangen obussen meten 220 mm. En komen van de kant van Hollebeke.

28 juli 1917 – van Walleghem

Te Reninghelst zijn er nu zeer veel troepen en alle herbergen vol.
Dikwijls zijn deze **zonder bier**, daar de brouwers het niet effenaan kunnen maken, doch er wordt veel wijn gedronken. Deze ondergaat de brouwte van de herbergiers met suiker en water maken zij iets zoets dat aanstaat aan de soldaten en wel betaald wordt.
De chocolade kost nu 6 frank de kilo. De tabak kost meer dan 4 frank de kilo.

Ook de burgers roken nu veel cigaretten, zij zien het van de soldaten en winnen gemakkelijk geld om er te kopen.
De Engelse tabak wordt in 't algemeen niet veel gegeerd door onze burgerij: te veel geparfumeerd en te bijtend in de keel.

De Engelsen integendeel roken geen Belgische tabak en voor al wat er is moeten zij hun eigen Engelse merken hebben.

Cushing - 29 juli 1917 -

Het is zoals elke dag, alleen dragen de boeren nu hun zondagse klederen, en hadden wij een koude snack voor ons avondeten.
Nog meer operaties vanmorgen, en onze eerste poging om met een magneet te opereren, wat mislukte. Maar we krijgen er beter zicht op, hoe het zou kunnen.

Maynard Smith neemt mij mee naar de Brandhoek op de weg Poperinghe – Ypres, na het middagmaal. Daar vind je mannen, munitie en modder, want het regende deze morgen. Dit is een tegenslag voor de vooruitgang van de troepen als de regen aanhoudt. Ik herken aan het Rode hand embleem van de Ulster troepen die verder trekken na de slag van Mesen. Delegende vertelt dat twee rivalen probeerden Ierland te bereiken en dat O'Neill – als hij het was – zijn hand afkapte en deze op het land wierp zodat hij als eerste Ierland bereikte.
Eigenaardig genoeg vecht het 16de van de Ieren hier samen met die van Ulster, en beiden onder generaal Cough.
Hospitaal nummer 32 is klaar om gebruikt te worden, alhoewel de nurses nog niet afgekomen zijn. Kolonel Sutcliffe, een goede ziel in een groot lijf, was bezig om de laatste loopplanken in de modder te leggen. Er stonden ongeveer 9 teams van chirurgen klaar, waaronder Miles, Carlng, Sapson en Anderson.
Nummer 44 lijkt minder klaar om in werking te treden, maar wel klaar genoeg om ons op thee te trakteren. De 3de Australiërs, liepen rond in de modder en probeerden zich te installeren, waarbij onze oude bekende, kolonel Newland, chef chirurg was.
Terug in Poperinghe reden we via de 'Pop' – Crombeke steenweg. We vonden daar vele troepen en munitiekolommen en veldbatterijen die op weg gingen met ezels, die elk twaalf bommen – zes aan elke kant – droegen. We reden voorbij het vliegveld en zo naar Dosinghem, waar Richard Harte zat bij nummer 4, Garod bij nummer 47 en Geroge Brewer bij nummer 61. Brewer was van dienst in de receptietent en leek mij gezond en wel. Deze drie hospitalen waren – voor zover het land dit toeliet – neergezet volgens het Skinner plan wat bewonderenswaardig is, alleen werden er kleine tenten gebruikt.
We reden terug naar Mendinghem, stoppen even onderweg aan het kasteel van de Lovie, waar het legerhoofdkwartier is. Een fijn Belgisch buienhuis, niet zo heel anders dan deze van het Franse type, in een groot park met een grote vijver ervoor, waar enige Tommies aan het vissen waren. Alle 'kantoren' waarvan er heel wat noodzakelijk waren, waren dermate gecamoufleerd dat iemand van heel dichtbij moest kijken om ze te ontdekken tussen de bomen.

Zondag 29 juli – Baert A.

Aanhoudend geschut. Gans de nacht trekken soldaten op. Om 5 ure reeds 10 obussen, om 1 ½ nog 10, allen buiten stad. 's Avonds een 12 tal rond de statie: 1 valt op 't plein te midden de

soldaten, 18 doden en 30 gekwetsten, wat later nog een 40 tal rond Ster, Kalkzak, Doorn. Veel geschut.

Het graf van Frank James Goodey op Mendinghem. Op de zwart wit foto van de hand van Matton, de Provense fotograaf zien we het graf in 1917, daarnaast zien we het graf zoals het er nu bijstaat.

GOODEY, Gunner, FRANK JAMES, 88025, 163rd Siege Bty., Royal Garrison Artillery. 28 July 1917. Age 36. Son of James and Mary Goodey, of Witham, Essex; husband of Louisa Goodey, of 9, Grosvenor Rd. East, St. Albans. Grave Ref. III. A. 3.

29 juli 1917 – Van Walleghem

't Is vandaag een schrikkelijke dag voor Armentiers. De arme frontstad wordt terzelfdertijd beschoten met grote obussen en gazebommen. Deze zijn een soort van kleine vaten die bij de val aanstonds breken en een wit poeier bevatten dat allengskens in gaze verandert en zijn moordend werk aanvangt.
Om reden van de grote obussen waren de mensen verplicht in hun kelders te vluchten.
't Was daar dat de stikkende gaze hen kwam aantasten en versmachten.
Meer dan 1000 burgers werden vergiftigd en leden schrikkelijk aan longen en ogen en meer dan 300 zijn gestorven. Het edelste slachtoffer was de Z.E.H. Deken, een voorbeeld van zelfopoffering, die verklaard had enkel de laatste man de stad te zullen verlaten. Hij lag verstikt in zijn kelder nevens zijn 2 meiden.

Maandag 30 juli 1917 – Baert A.

Licht geschut**. Douglas Haig en Petain** door de stad ook 3 duizend paardengasten. We kregen op ’t grondgebied zo wat 150 obussen. ’s Avonds vallen enige in stad in de hovingen van aan de statie tot aan ’t Zwijnland.

30 juli 1917 – Van Walleghem

’t is duister overtrokken weder; wij vernemen rond de noen dat de Engelse aanval gesteld is op morgen nuchtend met aanbreken van de dag. Wij bemerken dat er ’s avonds weinig soldaten in de straten zijn, daar iedereen reeds in positie is voor de aanval. De soldaten hebben er veel moed op en spreken van in korte weken gans Vlaanderen te kuisen. De burgers min en vragen zich ook af, wat zal er van ons Vlaanderen geworden, wat staat er onze familie en vrienden van de overkant te wachten.
’t Is hoop en vrees, vreugde en droefheid terzelfdertijd. Lat ons betrouwen op Gods voorzienigheid en vragen dat Hij met ons handele volgens zijn wijsheid en goedheid.
’t Is reeds 14 dagen dat er op ’t Engels en Frans front geen Belgen meer mogen in congé gaan.

30 juli 1917 – Archief Maes – RAB

In verband met de houten barakken ter beschikking gesteld door het vluchtelingencomité

Poperinghe 30 – 7 – 17
Mijnheer
Ik laat u weten als dat wij altijd gevraagd hebben aan degene die kwamen achter den huispacht voor veranderingen, want gij moet weten, als het regent wij zijn juist gelijk buiten, het is niet mogelijk van in onze bedden te slapen, zo mijnheer, zijt zo goed van ons te willen

antwoorden, wij hebben het al zo dikwijls doen vragen. Maar er is nog nooit iets van gekomen.
Als het mogelijk is gelief ons wat van dat terrepapier te bezorgen, mijnen man zoude het vermaken.
U op voorhand bedankende, groeten wij u vriendelijk
Justin Pittelioen
Route de Crombeke – Villa Louise – Poperinghe

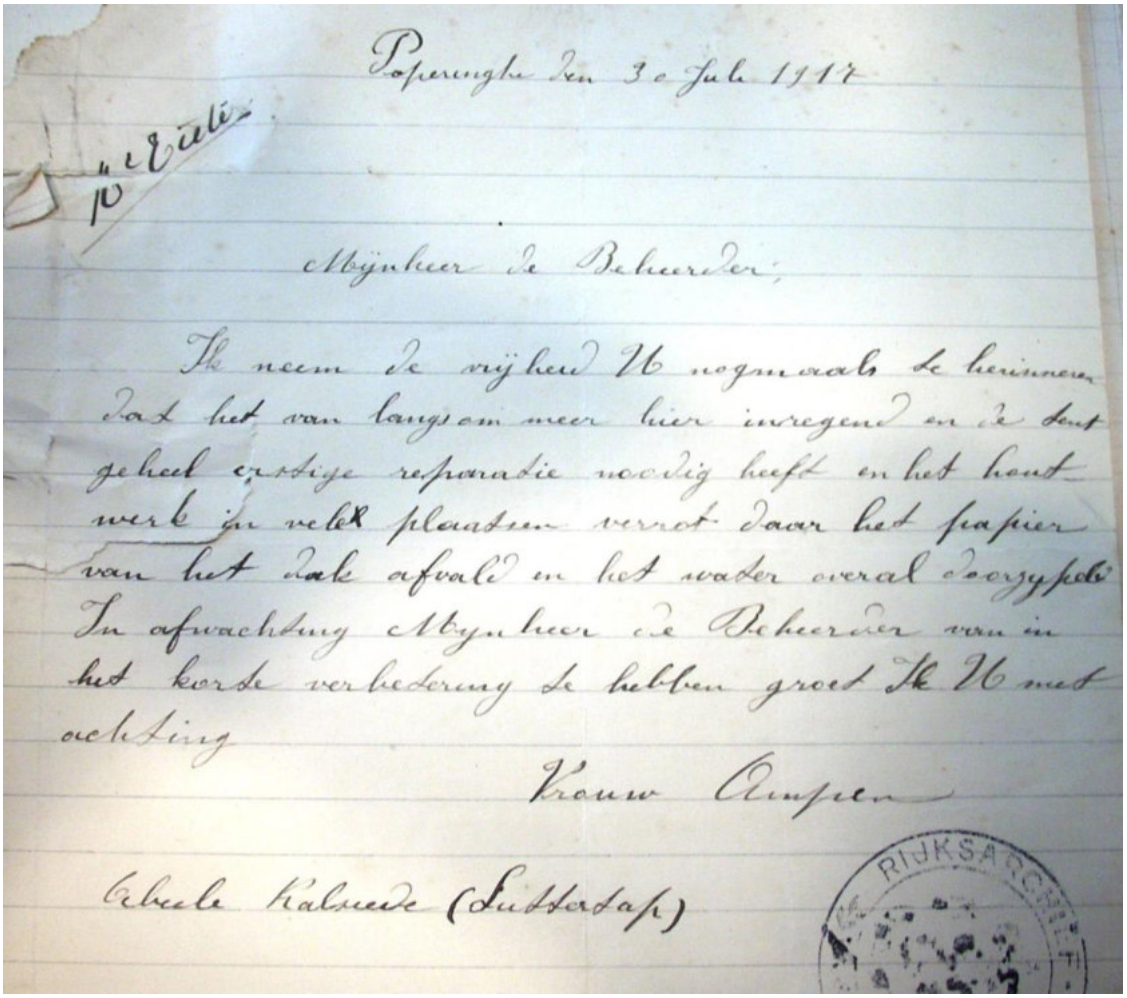
Poperinghe den 30e juli 1917

Mijnheer de Beheerder,

Ik neem de vrijheid U nogmaals te herinneren dat het van langs om meer hier inregent en de tent geheel ernstige reparatie noodig heeft en het houtwerk op vele plaatsen verrot daar het papier van het dak afvalt en het water overal doorspijpelt.
In afwachting Mijnheer de Beheerder van in het korte verbetering te hebben groet Ik U met achting

Vrouw Ampe

Abeele Kalsiede (Luttertap)

RIJKSARCHIEF

Aantekenboekje Sansen-Vanneste - SAP

Verkeer met rijtuigen gedeeltelijk verboden. Men zegt dat van vrijdag verkeer heel den dag zal verboden zijn. Geweldig geschot op ’t front. Van 3 tot 5 uur ’s morgens in Reninghelst 1200 Duitse gevangenen gepasseerd, Eer is gezeyt Langhemark ingenomen en 5000 gevangenen. Om 9 ½ avond alweer eenig bombardement tot 10 ½ ure.
Heel de nacht geweldig slecht weder.

Dinsdag 31 juli 1917 – Baert A.

Gans de nacht ongehoorde beweging van soldaten die op trekken. Om 4 ure begint den dans: een geschut, aanhoudend, oorverdovend, vreselijk, alles schudt in het ronde, de ruiten daveren tot in Watou. Enige obussen rond de Koekuit. Gedurig soldaten, kleine kanons en paardengasten op. Met 3 Oogst mogen de burgers met geen enkel voertuig meer langs de baan. Van aan Nieuwpoort tot Arras liggen 14.000.000 zware obussen. Er worden veel gekwetsten ingebracht. ’t Geschut dat wat verminderd was, herneemt in volle hevigheid.

31 juli 1917 – Van Walleghem

Reeds van in de avond was er zeer veel geschot, doch om 3 ½ ’s morgens wordt het ongehoord geweldig en in de halfduister slaan honderden weerlichten al dooreen. Geen twijfel mogelijk de aanval is begonnen. Om 8 ½ horen wij ’t eerste nieuws dat de aanval zeer wel lukt en natuurlijk veel overdrevenheden worden er verteld. Men spreekt van 5 mijlen vooruitgang. Nochtans wij kunnen welhaast met zekerheid oordelen dat de aanval gelukt is: wij zien dat de vastliggende luchtballen vooruitgegaan zijn, wij horen dat peerden opgetrokken zijn om de kanonnen verder tee voeren en om 9 uur zien wij de Engelse cavalerie afkomen van Westoutre en optrekken naar ’t front. Zij passeren hier 2 uur lang en zijn voorzien van lichte kanonnen.
’t Was lang geleden dat ik Engelse cavalerie gezien had en ik bewonder hun schone peerden en hun talrijk en goed alaam. Het geschot verstilt rond 11 uur.

In de voornoen passeren reeds veel auto's met gekwetsten en in de achternoen gedurig. Wij moeten besluiten dat de Engelsen het zo gemakkelijk niet gehad hebben als bij de overwinning van Wytschaete en hun zegepraal duurder hebben moeten betalen. De zwaargewonden liggen in kleine roodkruiswagens, de lichtgekwetsten worden vervoerd in lorries. Ook veel Duitse gekwetsten worden vervoerd.
Om 12 ½ ure passeren hier 130 Duitse krijgsgevangenen en om 2 ½ nog 30. De mannen zien er mager en vermoeid uit en sommigen schijnen waarlijk sulachtig. 's Avonds nog krijgsgevangenen. De officier zegt mij dat de aanval gelukt is op gans de secteur van het 5de leger en ook op de Franse secteur en zij vooruitgegaan zijn op een breedte van 24 kilometers van Steenstraat tot de Leie en een diepte van gemiddeld 3 tot 4 kilometers.
… De Fransen bereikten hun objectief in 3 uren en bemachtigden zonder veel tegenstand Steenstraat en Bixschote en gingen er over tot bij de Kortekeer. De Engelsen namen de Basseville, nabij Waesten, Verloren hoek, Frezenberg, St. Jelins, Pilkem, 't Hooge en Westhoek.
Reeds 3500 krijgsgevangenen waren geteld. De Engelsen hadden meer verweer tegengekomen en op sommige plaatsen werd er schrikkelijk gevochten.

31 juli 1917 – Brievenboek Poperinge

Ik heb de eer om als antwoord op uw brief van de 16de, te laten weten dat het juist is dat de houten paviljoenen nr. 22 en 17 bezet zijn door een onderwijzer die 20 frank per maand hiervoor betaald in de handen van de heer Maes en dat sedert de eerste mei 1916.
Zie hier deze onderwijzers: De heer Dekeirsgieter Emile, directeur van de gemeenteschool bezet het paviljoen gesitueerd naast het Hoge.

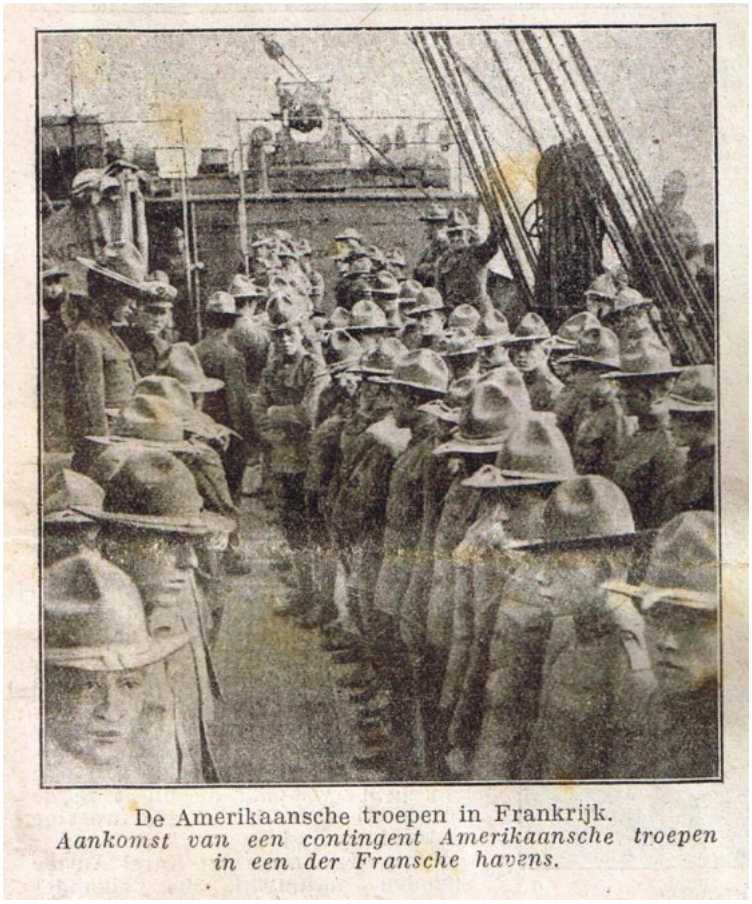

De Amerikaansche troepen in Frankrijk.
Aankomst van een contingent Amerikaansche troepen in een der Fransche havens.

De heer Bourgeois Jules bezet het paviljoen naast de Leene.
Het gemeentebestuur voor de twee jongensscholen gesitueerd bij het Hoge en het andere ten zuiden van de steenweg naar Abeele, naast de Leene gaat akkoord een contract conform uw bijgevoegd model te ondertekenen.
Ziehier de eigenaars van de gronden waarop deze barakken zijn geplaatst:
Barak van de Leene: De heer Louis Quaghebeur, Casselstraat nr. 56
Barak van 't Hoge: De kinderen Dupont, Duinkerkestraat te Poperinge.

Op het einde van juli 1917 komen de eerste Amerikaanse troepen aan in Frankrijk – Uit het Geïllustreerd Zondagsblad

LE GÉNÉRAL ANTHOINE, *qui commandait les troupes françaises combattant en liaison avec les forces britanniques, lors de l'offensive des alliés au nord d'Ypres, qui se déclencha le 31 juillet 1917. Les petits clichés montrent : 1° des soldats français dans les anciennes lignes allemandes ; 2° des ruines à Langemarck ; 3° un interrogatoire de prisonniers ; 4° une petite passerelle de fortune établie sur l'Yser.*

Met dank aan Miel Desmyter

Engelse koning – wytschaete juli 1917

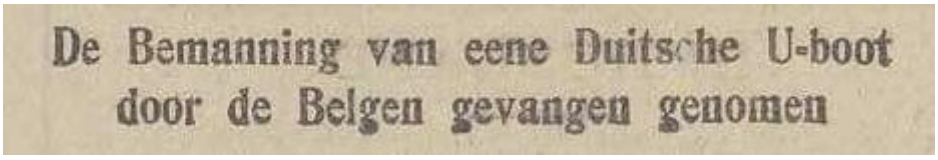
De Bemanning van eene Duitsche U-boot door de Belgen gevangen genomen

De Legerbode – 31 juli 1917

Donderdag in den vroegen morgen, strandde een Duitse duikboot op de kust niet verre van Kales. De boot werd het eerst opgemerkt door een Franse tolbeambte, die weldra aan den bovenbouw en aan het omhulsel zag met welk geducht tuig hij te doen had.
Een peloton Belgische tuiters, die n den omtrek zich aan ’t oefenen waren, werd geroepen. De duikboot trachtte zich brij te maken, mar men zag dat al die moeite te vergeefs zou blijven. Het water liep af, bij lage tijd, trokken de ruiters nader, omringden de boot en de bemanning gaf zich aan hen gevangen. Omringd door ruiters, werden de zeeschuimers langsheen de straten van Kales, onder de verwonderde blikken der bevolking, naar de burelen der plaats opgebracht. Officieren der Franse marine namen bezit van de duikboot en stelden vast hoe zwaar de Duitsers hun vaartuig hadden beschadigd; al de machines waren met den hamer stuk geslagen en de laatste officier, die heenging, had het vuur gestoken aan een grote hoeveelheid petroleum.

Nummer 181A Doos Gazette augustus 2017
guido.vandermarliere@telenet.be

Boerenbetweterigheid uit het verleden

*

Zy zou hem niet laten rieken daar zy gepist heeft. Dit drukt boertig uit de smaadelyke verontwaardiging, waar door een vryer een blauwe scheen zoude te verwachten hebben by een trotsche vryster. Maar *een kat ziet wel op een Keizer. 't Vragen staat vry; dog 't weigeren staat daar by. Duure scheepen blyven aan land.*

Uit 'De nederduitsche spreekwoorden' door Carolus Tuinman – 1720

*

Doos Gazette, een slim schrift des tijds met meer dan 570 lezers

De Belgische militaire ploeg valschermspringen heeft gisteren de eerste plaats veroverd op de 37ste editie van het militair wereldkampioenschap parachutespringen in Qionlai in China. Dat meldt het ministerie van Defensie.

De Belgische ploeg uit Schaffen (Diest), met de naam Hayabusa Defensie ("valk" in het Japans), bestaat uit de broers Andy en David Grauwels, Roy Janssen, Dennis Praet en **Jeroen Nollet** als reserve. De ploeg slaagde er in China in het maximum van formaties te vormen tijdens een vrije val. "Dat vereist een flinke dosis fysieke en mentale voorbereiding. Deze keer won het Hayabusa-team onder moeilijke weersomstandigheden in slechts vier sprongen", aldus Defensie.

Hayabusa Defensie heeft al tal van titels op zijn palmares staan. In april werd het team nog voor de derde keer op rij wereldkampioen Indoor Skydive en in december 2012 behaalde het nipt zilver op het Wereldkampioenschap Outdoor in Dubai. Volgend jaar neemt het team normaal gezien ook deel aan de wereldkampioenschappen in Tsjechië.

De 'wereldkampioen' & Poperingenaar Jeroen Nollet is de zoon van Gilbert en Mia Vandermarliere!

De Papierfabriek van Achille van Renynghe - Deel II

In het dossier van Achille van Renynghe in het RABrugge – INV 349 zit er nog een oprichting van een nieuwe firma:

KANTOOR

van den

Notaris LAVA,

TE

POPERINGHE.

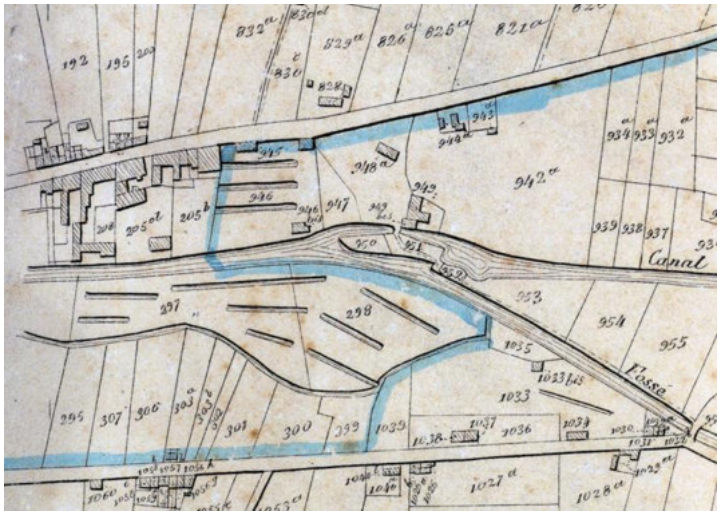

Op de **2de juli 1880** komen Achille Van Renynghe en Henri Ryckebusch, beiden van Poperinge, voor de notaris A. Lava en de getuigen Loncke en Verbouwe, om te verklaren dat ze een 'compagnie' zullen stichten met als doel:
Het malen van graan met 'stoom', en de fabricatie van bakstenen, kloefen en overschoenen.
Een wel vreemde combinatie.
Het kapitaal - 30.000 frank - wordt elk voor de helft, door beide partners ingebracht.
Daarbij komt een huis en andere gebouwen, gelegen op een stuk grond van één hectare één are 30 centiaren gelegen op de **nummers 942 – 943 en 944 van de sectie C** van het kadaster, gesitueerd te Poperinge, in de Peselhoek, langs de Veurnestraat.
Het stuk grond ligt ten oosten aan de grond van François Deroo, ten zuiden aan het kanaal, ten westen aan grond van de comparant VanRenynghe en ten noorden aan de genoemde Veurnestraat. Ze kopen de grond van Edouard Wulleman en zijn kinderen.
Ten tweede kopen ze een stoommachine met de kracht van 40 paarden en een stoomketel, met de andere nodige zaken om deze verscheidene artikels te kunnen uitvoeren of te maken.

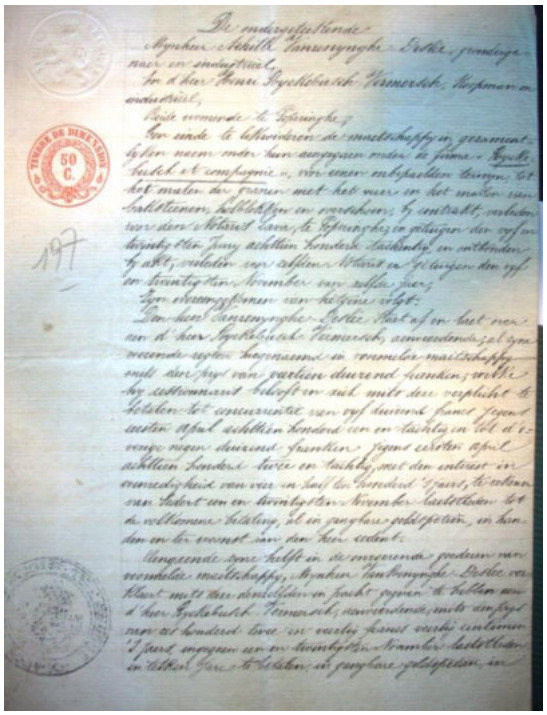

Dit is wel een heel eigenaardige wending in zijn 'carrière' als industrieel, opeens wil hij 'molenaar' worden, naast overschoenen- en kloefenmaker, en dan nog 'bakstenen'?

De firma duurt echter niet lang, nog het zelfde jaar, op de 4de december, komt er een ontbinding:

De ondergetekende mijnheer Achille VanRenynhge, - Deslee, grondeigenaar en industrieel
En d'heer Henri Ryckebusch-Vermersch, koopman en industrieel
beide wonende te Poperinghe
ten einde te likwideren de maatschappij in gezamentlijken naem onder hun aengegaen onder de firma: '**Ryckebusch et compagnie'** voor eenen onbepaelden termyn **tot het malen der granen met het vuer en het maken van baksteenen, holblokken en overschoenen,** by contrakt, verleden door notaris lava, te Poperinghe en getuigen den vyf en twintigsten juny achttien honder tachentig en ontbonden by akt, verleden voor de zelfden notaris en getuigen den vyf en twintigsten november van 't zelfde jaer
zijn overeengekomen an hetgene volgt:
den heer Vanrenynghe-Deslee, staet af en laet over aen d'heer Ryckebusch-Vermersch, aenveerdende, al zijn wezende regten, hoegenaemd in voormelde maetchappy, mits en prys van veertien duizend franken, welke hy cessionaris belooft en zich mits dezen verplicht te betalen tot concurrentie van vyf duizend frncs jegens eersten april achttien honderd een en tachtig tot d'overige negen duizend franken jegens eersten april achttien honderd twee en tachtig, met den interest in evenredigheid van vier en half ten honderd 's jaers, te rekenen van sedert een en twintigsten november laetsleden tot de volkomene betaling, al in gangbare geldspetien, in handen en te woonst van den heer cedent.
Aengaende zyne helft in de onroerende goederen van voormelde maetschappy, mynheer van Renynghe- Deslee, verklaert mits deze denzelfden in pacht gegeven te hebben aen d'heer Ryckebusch-Vermersch, aenveerdende mits den prys van es honderd twee en veertig francs veertig centimen 's jaers, ingegaen een en twintigsten november laetstleden en telken jare te betalen in gangbare geldspetien, in handen en ter woonst van den verpachter.
En voor 't overig zal hy heer Vanrenynghe-Deslee op het eerste verezoek van d'heer Ryckebusch – Vermersch aen dezen laetsen of zynen command, meoen afstaen en overdragen zyne onroerende regten, heogenaemd in meergemelde maetschappy, mits door hem heer Vanrenynghe
1° – Den exclusieven eigendom onvergeld te bekomen den dertien aren tien centiaren grond door mynheer Theohphile Dooken, landmeter van 't kadaster te Poperinghe, ten einde dezen ter zuidwestkante der weide, uitgemeten en gepaeld
2° - Gereed te ontvangen van den heer Ryckebusch of zynen command twaelf duizend negen honderd vyf en twintig francs 45 centimen en
3° - het regt te verkrygen van gedurende vyf en twintig jaren, ingaende met de date van het contrakt van overdragt der gezegd onroerende regten, **de wateren voortkomende van zynen eigendom** in de nabyheid van het maetschappy goed gelegen en alsnu dienende voor

papierfabriek, weg te leiden, op de wyze en manier als hy het zal geradig vinden, der zelfde maetschappelyk goed, **langst de Vleterbeek**, en op eenen afstand derzelfde van ten meesten vyftien meters – tot aen de zuidoosthoek, **ten einde de zelve wateren aldaer te doen vallen in gezegde Vleterbeek of Poperinghevaert** zonder ander last van hem heer Vanrenynghe dan af te dragen en te betaelen de kosten, schaden en interesten hoegenaemd uit dezen waterloop te spruiten.
Is alhier mede ondergeteekend **vrouw Henriette Vermersch**, echtgenoote van voornoemde **heer Ryckebusch,** denwelke met de bemachtiging van dezen laetsten, zich mits deze erkent als solidaire medeschuldenaerster van voorschreven veertien duizend franken, zynde den overlatingsprys der maetschappelyke roerende goederen voro de helft van Mynheer Vanrenynghe – alsmede van denzelfs bedongen interrest
Eindeling is erkend dat voormelde pagt alleenelyk toegestaen is voor twee jaren te eidnigen den eenen twyntigsten november achttien honderd twee en tachtentig, dat het vermogen van overneming van onroerende goed maer tot den zelfden dag kan uitgeoeffend zyn door d'heer Henri Ryckebusch en dat hy al de kosen en rechten er uit te spruiten zal moeten afdraghen.
Verders is er nog utidrukkelijk ondersproken
1°- dat in alle geval d'heer Ryckebusch naer gezegde regt tot aenkoopen der onroerende regten van Mr. Vanrenynghe zal hebben, wanneer hy den voorschreven overlatingsprys der roerende regten dezer laetsen gansch zal betaeld hebben en
2° dat de kosten dezer ten exclusiven laste zyn van Mr. VanRenynghe
In dobbel te Poperinghe den vierden december 1800 tachentig.

De akte werd geregistreerd te Ieper.

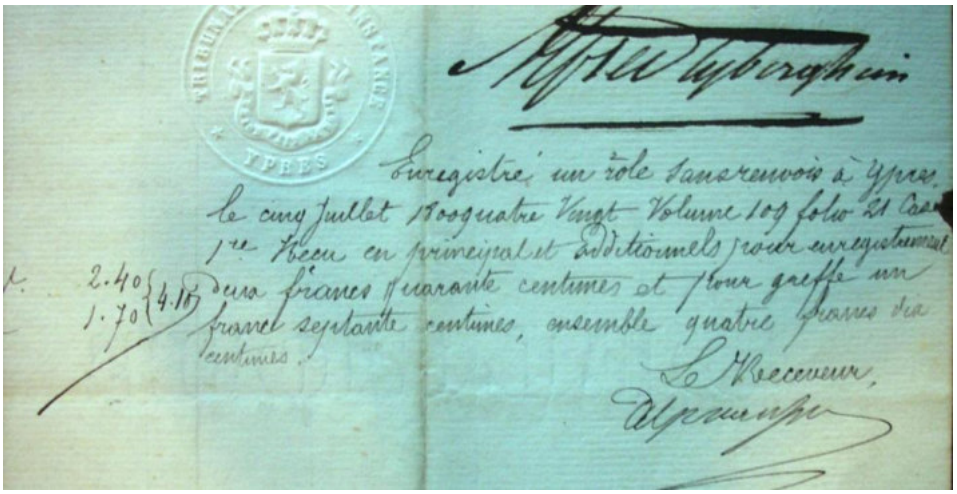

Het lijkt alleszins een heel rare 'carrière-wending' die blijkbaar alles te maken heeft met het kunnen lozen van het afvalwater van zijn papierfabriek voorbij de watermolen en voorbij de speye van Poperinge.
Wat hij juist gefabriceerd heeft om zijn water te kunnen lozen blijft onduidelijk en bracht uiteindelijk ook geen oplossing aan zijn probleem.
Dat neemt niet weg dat Achille zijn nieuw briefpapier uit 1880 voorzag van een prachtige pentekening waarop zijn fabriek en zijn 'kasteeltje' te zien zijn.

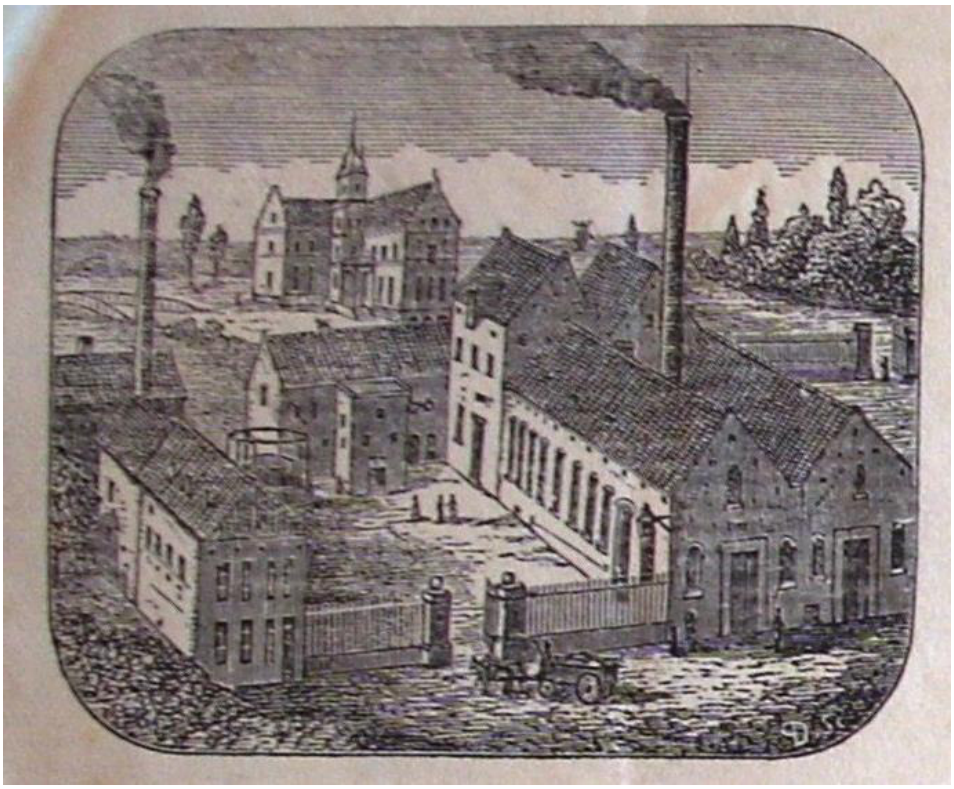

Toch is er gefoefeld met deze tekening. De fabriek lag niet recht voor het kasteeltje, maar wat zijdelings er van. Het lijkt ons dat we de fabriek zien, vanaf de Veurnestraat maar dan zonder de arbeiderswoningen er voor.
De fabriek is dus gedraaid tegenover het kasteeltje. We zien ook de gasketel die voor de verlichting moest zorgen. Het rechtste gebouw was de eigenlijk papierfabriek. Het gebouwencomplex is in 1880 dus aangevuld met het linkse gebouw waarachter zich ook een schoorsteen bevindt.

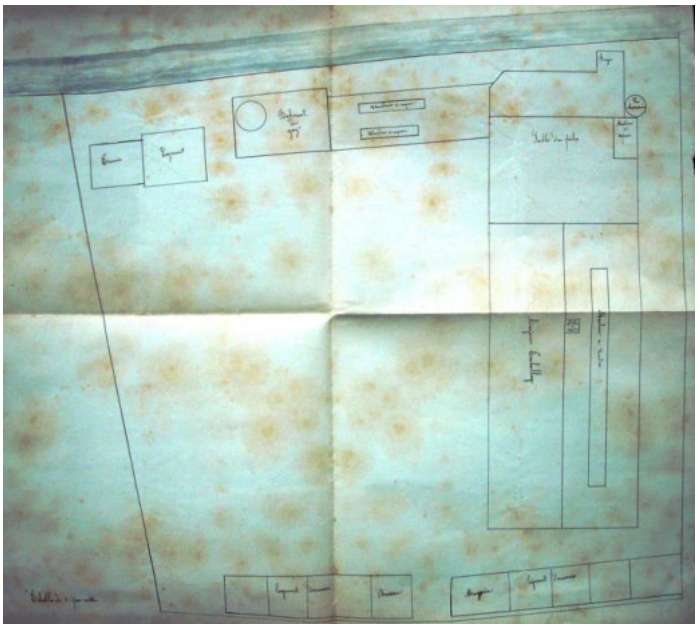

Achille stopt niet met zijn plannen, hij vraagt ook om een 'voetweg' te verleggen. Waarschijnlijk heeft

Stad Poperinghe – enkwest
Het gemeentebestuur van Poperinghe Maakt kenbaar dat er ten gevolge de aanvraag gedaan door mynheer **Achille van Reninghe-Deslee**, ten einde bemachtigd te worden om te verplaatsen **eenen voetweg**, bekend by den atlas der buurtwegen van Poperinghe, **onder nr. 68,** en gelykvormig het artikel 28 der wet van den 10 april 1841, er op vrydag 29 dezer maand, zal voorgegaan worden te Poperinghe in het hotel van Regering, ten elf uren voormiddag tot een onderzoek van commodo en imcommodo in het welk alle degeene die hun aantoonen zullen aanhoord worden.
Poperinghe den 13 juni 1883

We zien deze voetweg nummer 68 liggen in de atlas der buurtwegen uit 1841 en we denken dat Achille zijn toelating gekregen heeft. Alleszins heden is er geen dergelijke weg meer te vinden, maar er bestaat wel een voetweg langs het stuk waar zijn papierfabriek stond.

Wanneer heeft Achille Poperinge verlaten?
In 'De Toekomst' van de **5de juni 1887** - Historische kranten - lezen we:

Sprekende van M. Achille Van Renynghe, wij vernemen dat, niet tegenstaande hij de stad Poperinghe sedert meer dan twee jaar verlaten heeft om zich het Rijsel te vestigen, hij nog altijd deel maakt van onzen gemeenteraad, waar hij nooit den voet zet.
Wij verlangen zeer eenige woorden uitlegging over deze zaak te bekomen.
Wij zouden bijzonderlijk willen weten hoe M. Van Renynghe zijne WEZENLIJKE WOONST te Poperinghe heeft kunnen behouden, volgens art. 7 der Gemeentewet het eischt, toen hij zich te Rijsel gevestigd heeft, om er te blijven, aangezien hij er ingeschreven is onder de gepantenteerden als: Papierfabrikant.

We vinden in het 'Raport sur les travaux du conseil departemental d'hygiene et des commissions sanitaires' *van het* **jaar 1884** *twee aanvragen van* Achille van Renynghe *terug. De eerste betreft zijn papierfabriek. Ook hier stelt men het probleem van het lozen van zijn afvalwater, maar nu in de Deule.*
Daar stelt men dat de heer Achille van Reninghe gevraagd heeft om een papierfabriek op te richten op het terrein waar de oude chemische fabriek van de heer Couailhac, in het gehucht l' épinette*, stond.*
De rapporteur stelt dat hij aan 'de préfet' wilt voorstellen, dat de gevraagde autorisatie kan gegeven worden, indien het afvalwater geleid werd via een 'aquaduct' in open lucht, waarin men constant 'kalkmelk' zou bijvoegen, naar een gemetste, vierkante bassin van 10 meter op 10 en met een diepte van 1 meter 50, waar de niet oplosbare afval zou blijven en het 'klare' water en kalk het bassin zou verlaten – over een bijna horizontale stuw – naar de vaart.
Wanneer de onoplosbare resten, omzeggens de helft van het grote vierkante bassin gevuld hebben, dan zal men het water via een vertakking van de aquaduct, leiden naar een tweede gelijkaardig bassin, om zodoende kans te krijgen om heet eerste bassin te zuiveren.

Daarmee hoopte Achille dus zijn lozingsprobleem op te lossen.
Naast het installeren van zijn Papierfabriek, vraagt Achille hier ook in 1884, de toelating tot het plaatsen van een gasinstallatie aan, op een terrein, kadaster sectie B, nr. 650 - met de bedoeling om deze zowel particulier als publiek te gebruiken.
Niemand heeft hierover bezwaren ingediend.

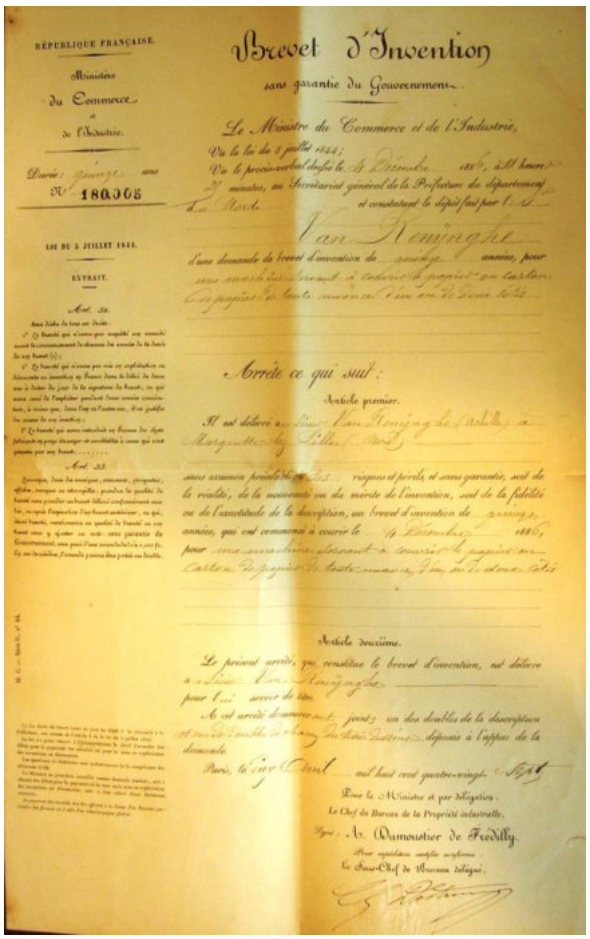

RÉPUBLIQUE FRANÇAISE.

Ministère du Commerce et de l'Industrie.

Brevet d'Invention

sans garantie du Gouvernement

Le Ministre du Commerce et de l'Industrie,

Van Renynghe

Arrête ce qui suit :

Article premier.

Article deuxième.

Paris, le

Pour le Ministre et par délégation :
Le Chef du Bureau de la Propriété industrielle,
A. Dumoustier de Frédilly.

Wat er van Achilles gasfabriek geworden is, is mij onbekend, maar zijn papierfabriek draaide goed. In de 'Tablettes des Flandres' stelt men dat de moeilijkheden met de papierfabriek te Poperinge hem dwongen de stad te verlaten, zodat hij een nieuwe fabriek bouwde aan de oever van de Deule, te Marquette-lez-Lille. Hij kon al snel zijn handel laten bloeien en we vinden in zijn papieren 'verschillende' brevetten die hij liet registreren.

Eén van die brevetten dateert van de ***4de december 1886*** *– om 11 uur 25 minuten – (!) en betrof een machine om het papier of het karton in te pakken.*
Hier staat er ook duidelijk vermeld dat het brevet afgeleverd werd aan 'sieur Van Renynghe Achille à Marquette lez Lille (Nord).
Verder staat er dat er drie tekeningen werden bijgevoegd, maar deze zijn niet meer in het dossier te Brugge – Rijksarchief - aanwezig.

Wat er met zijn Papierfabriek te Poperinge gebeurde is voor mij tot op heden onbekend. Op een schilderij van de stad Poperinge door Bossuwe in 1891 geschilderd, zien we van op de

weg naar Vleteren, Poperinge liggen. Rechts is de Deckers- of eeuwenoude Gervelgatmolen te zien. We hebben verder de indruk dat de hoge brandende schoorsteen deze van de papierfabriek moet zijn.

Het zou tot 1906 duren vooraleer het perceel herverdeeld zou worden in 11 stroken en er daar 11 woningen op kwamen.

We hebben de indruk dat Achille in Rijssel ging wonen, maar zijn fabriek dus stichtte in Marquette-lez-Lille. Van **Bernard Pouseele** *die eveneens zocht naar de figuur van Achille van Reninghe, kreeg ik het onderstaande bewijs van inschrijving in de bevolkingsregister uit 1893.*
Hij ging toen pas wonen in de Rijsselstraat te Marquette.
Achille heeft naast zijn kinderen en vrouw, nog zijn schoonmoeder inwonen en twee meiden: Latzel Marguerite is afkomstig uit Keulen en Leclercq Angéline is afkomstig uit Kortrijk. Van uit Marquette zou hij op 29 februari 1897, toen zijn fabriek overgenomen werd door M. Clabaut, vetrekken naar Rijssel, maar zover zijn we nu nog niet.

Réf. registres aux ***Etrangers*** *inscrits en résidence à* ***Marquette*** *. Registre 1 –* ***1893***

Résidant à Marquette-lez-Lille, rue de Lille , n°24

Nom		Naissance		Parti à
VAN RENINGHE Achille		Poperinge (B) mars 1840	industriel	Lille, 3bis, rue de Bourgogne le 29-2-1897
DE SLEE Léona	Marie	39 ans		Lille, 3bis, rue de Bourgogne le 29-2-1897
VAN RENINGHE William ∝ 1-5-1897 Poperinge DHONT Aline	Enfant	Bruxelles (B) 6-1-1873		Bruxelles rue de l'Association 41 le 23-3-1898
VAN RENINGHE Madeleine	Enfant	Bruxelles (B) 29-6-1874		Lille, 3bis, rue de Bourgogne le 29-2-1897
VANDERMEYDEN Marie	Belle-mère veuve Narcisse DE SLEE	Sint-Niklaas (B) vers 1825	rentière	Lille, 3bis, rue de Bourgogne le 29-2-1897
LATZEL Marguerite		Cologne (D) 25-1-1862	domestique	
LECLERCQ Angéline Marie		Courtrai (B) 14-10-1873	domestique	Tourcoing, rue des Carliers octobre 1896

Comme indiqué dans les lettres référenciées:
Le Père de M. VAN RENINGHE est , en 1895, bourgmestre de Poperinghe et est à la tête du Parti Catholique
M. VAN RENINGHE fils à un frère prieur dans un couvent dominicain en Belgique et un beau-frère chanoine à la cathédrale de Bruges.

http://www.marquette-en-flandre.net/articles.php?pg=art48 Alain Dombrea
Dernière modification le: **16/11/2006 @ 10:29**

Bernard Pouseele vond op de website rond de geschiedenis van marquette de briefwisseling terug rond **het zondagswerk** in de papierfabriek onder leiding van Achille van Renynghe in 1895.
http://www.marquette-en-flandre.net/articles.php?pg=art48

Ludovik Dornez *nam de Franse tekst onder handen en maakte er deze nederlandstalgie versie van.*

De auteur van het stuk schrijft dat in 1895 de heer van Renynghe de zaak 'dirigeerde', van origine een Belg, waarvoor de werkmethoden wat onorthodoks waren. Als bewijs daarvan dient de briefwisseling tussen de parochiepriester Delplancuqe en de Vicaris Generaal van Rijssel. Hij geeft als referentie: A.D.D.4F229 op.
De eerste brief dateert van de 12de november 1895 en is geschreven door de parochiepriester.

"Monseigneur"
Ik verneem via gesprekken in de straat dat M. VAN RENINGHE, industrieel, kartonnenfabrikant in Marquette aangekondigd heeft aan zijn arbeiders dat er voortaan op zondag moet gewerkt worden. Ik heb die Meneer meteen opgezocht om te weten wat er precies van aan is. Hij antwoordde me dat een Pater Dominicaan uit Rijsel, waaraan hij zijn zaak had uitgelegd hem - nadat hij zijn superieuren had geraadpleegd - de toelating had gegeven.
Na een uitvoerig gesprek is overeen gekomen dat M.VAN RENINGHE de uitvoering zal uitstellen tot we elk van onze kant het advies van uwe Grootheid hebben gekregen.
Ik vermoed dat M.VAN RENINGHE u heeft geschreven, zeker ben ik dat niet. Gelieve mij toe te staan, uwe Grootheid, om in een aantal paragrafen de kwestie te verduidelijken.

1 – De persoon, M. Van RENINGHE is een rechtschapen en zorgvuldig man. Hij zal zijn arbeiders niet laten werken als Uwe Grootheid hem zegt dat dit niet kan. Als de Pater Dominicaan het hem had afgeraden om zijn arbeiders te laten werken in plaats van het toe te staan, was deze zaak al lang afgesloten geweest.
M. VAN RENINGHE is meer dan een eerlijk man, hij is christen, hij is regelmatig aanwezig in de kerk, elke zondag. Meestal bij de Dominicanen in Rijsel, hij komt naar zijn eigen parochie vijf of zes keer per jaar. Hij staat geen enkele vorm van wanorde toe; hij is streng in zijn fabriek
M. VAN RENINGHE, Belg van geboorte, heeft **een broer die prior is in het klooster van de Dominicanen in België** en een schoonbroer die kanunnik is in de kathedraal van Brugge. Zijn vader, burgemeester van Poperinge staat aan het hoofd van de Katholieke Partij.
Het grootste gedeelte van de arbeiders van M. VAN RENINGHE zijn Belgen, genaturaliseerd tot Fransen of verblijvend in de regio Marquette sinds geruime tijd. M. VAN RENINGHE heeft slechts twee kinderen.
Het zijn details die Uwe Grootheid dient te kennen.
2 – De fabriek waarvoor gewerkt zou moeten worden : M. VAN RENINGHE maakt **karton met stro.** Als de fabriek stil ligt gaat het basisproduct niet kapot, als die werkonderbreking niet te lang duurt. Er is bijgevolg geen verlies, er is enkel een << lucrum cessans >> (gederfde winst) als de fabriek niet draait op zondag.
De industriële activiteit van M. VAN RENINGHE verloopt voorspoedig, te voorspoedig misschien?
Toen hij de zondag respecteerde heeft hij zijn eigen fortuin en zijn industriële activiteit danig kunnen uitbreiden.
Recent nog heeft hij zijn uitrusting vernieuwd om op die manier een miljoen kilogram extra te produceren per jaar, en dit bijna zonder een hogere kost aan handarbeiders.
Het blijkt dat deze meer-productie voor hem niet volstond en hij berekende, waar ik, een paar dagen geleden, bij was, dat het zondagswerk ervoor zou zorgen dat hij nog 240 000 kg per jaar extra kon produceren.
De fabriek draait nu al dag en nacht. .
3 – De arbeidsvoorwaarden waaronder wordt gewerkt
Tot op vandaag liet M. VAN RENINGHE zijn arbeiders werken tot zaterdag middernacht.
Het werk werd hervat op maandag om 6u 's ochtends of op zondag na 18u.
<< Ik laat aan mijn arbeiders de tijd om naar de mis te gaan, zegt hij>> , maar de nacht en de avond zijn geen zondag.
Ik heb deze fout weerlegd, dat begrijpt u wel, monseigneur!
In het geval waarin men hem niet toelaat om tijdens de nacht van zaterdag op zondag te werken, wenst M. VAN RENINGHE dat hij de toelating krijgt om zondag vanaf 18u het werk te hervatten.

4 – Bezwaren tegen deze manier van werken:
1°) Het zou schandalig zijn! In Marquette wordt er door niemand gewerkt op zondag behalve dan in de fabriek van **Mrs. Bonduelle & Lesaffre**. Als meneer van Reninghe laat werken, zullen andere industriëlen dit als voorwendsel gebruiken om te zeggen dat zij ook ernstige redenen hebben om hun fabriek te doen draaien.

2°) Ervaring leert dat als een arbeider op zondag om 18u het werk verlaat, of eerder nog om 17u, dat hij dan niet naar de mis gaat. Hij is dan gedurende 18u of soms zelfs gedurende 24u in de fabriek, hij is gehaast om meteen te gaan rusten van zodra hij vrij is. Als hij zo heldhaftig is om nog te wachten tot de mis van 6u, dan komt hij naar de kerk rechtstreeks van het werk, in zijn werkkledij. En zal hij in de kerk kunnen weerstaan aan de slaap?

Louis Bonduelle

Louis Lesaffre

Neem daar nog bij dat om terug naar huis te gaan, de arbeiders 20 of 30 minuten weg af te leggen hebben, soms in de tegengestelde richting van de kerk. U begrijpt dat zij zelfde of nooit zullen naar de mis gaan en we kunnen ons afvragen wat er dan nog van hun geloof overeind blijft.

3°) M.VAN RENINGHE beweert dat hij zijn arbeiders heeft bevraagd om te weten of zij tevreden waren om te werken en allen leken hem tevreden. Dit is enerzijds een illusie die hij zich maakt. Het is zo dat zijn arbeiders niet hebben gedurfd (en dat met reden) om hem tegen te spreken, maar ik weet het tegendeel, pertinent zeker, omdat ik ze heb horen klagen, dat een groot deel ontevreden is en dat ze zo goed als allemaal wensen te rusten op zondag.

4°) De redenen of excuses aangehaald door M. VAN RENINGHE om te kunnen werken:
Ik weet niet op welke grond de Pater Dominicaan zich heeft gebaseerd om M.VAN RENINGHE te laten werken, ik ken alleen de redenen die M.VAN RENINGHE zelf mij heeft uitgelegd.
Hij zegt dat :
1°/ elders, in andere kartonfabrieken er gewerkt wordt, waarom zou ik dat dan niet doen? Ik heb hem geantwoord dat schandalen van anderen hem niet toelaten om hetzelfde te doen.
2°/ Soms worden wij verplicht om het werk stil te leggen en als de “voortdurende productie” stilvalt dat iedereen dan stilvalt maar dat is zo in alle papierfabrieken. Iedereen hangt af van ‘voortdurende productie”.
Hij heeft al jaren te maken met het stilvallen van de productie en het stilvallen van zijn werknemers en dat heeft hem niet weerhouden om zijn fortuin aanzienlijk te doen toenemen.
Hij moet zijn mannen toch betalen ook al valt de productie stil, ook al zijn zij verplicht te rusten.
Maar hij laat zijn mannen niet rusten: als de productie stilvalt, krijgen zij ander werk: het vegen van de koer of het werken in zijn tuin.
3°/ Door op zondag te werken kan ik 240 000 kg meer per jaar produceren en ik kan aan de vraag van mijn klanten voldoen. Ik heb hem geantwoord dat je in dat geval nooit meer moet stoppen.
Vind in de week een manier om aan de vragen van je klanten te voldoen, de zondag is voor God.
Alles wat je die dag verdient, is niet gezegend.
5°/ Door de vernieuwing van de uitrusting heb ik een behoorlijke achterstand opgelopen… mijn klanten vragen mij om producten die ik hen niet kan leveren.
Dit is best mogelijk, heb ik hem geantwoord, misschien een reden om een of twee zondagen te werken (want je moet nooit een klant teleurstellen), maar het is nog geen reden om de regel van het zondagswerk voorgoed in te voeren.
U hebt vertraging opgelopen ten opzichte van uw klanten door een vernieuwing van de uitrusting, maar als goede baas hebt u de 14 dagen tot drie weken van de vernieuwing voorzien. Het is waar, heeft hij gezegd, maar nu is die opgebouwde voorraad verdwenen.
Het zal niet lang duren voor u deze terug hebt opgebouwd, heb ik geantwoord. Door de vernieuwing kan je 1 miljoen kg meer produceren per jaar en kan je elke vraag aan. Maar als je nu vlug een oplossing zoekt die God zou afkeuren, ben je zeker dat die meer productie of zelfs de gewone productie nog nodig zal zijn? Zal je nog klanten vinden om deze te plaatsen?
6°/ Hij zegt ook “als ik mijn arbeiders zaterdag om middernacht vrij geef, is de kans groot dat

hun salaris gestolen wordt, het is al eens gebeurd… en sommigen – vooral als het slecht weer is – verkiezen in de fabriek de nacht door te brengen.
Alsof die mannen zichzelf niet kunnen verdedigen! Het zou trouwens niet erg zijn als die arbeiders samen hun nacht in de fabriek zouden doorbrengen: het zijn allemaal mannen.
Ik zou hem aanraden om zijn mannen een andere dag dan de zaterdag te betalen, maar daar had hij geen oren naar.
7°/ Als mijn arbeiders terugkomen zondagavond om middernacht, zijn ze soms dronken.
Volgens mij gebeurt dit niet zo vaak want zijn werknemers zijn doorgaans ordentelijke mannen.
Als ze dronken zijn, kunnen zij nog altijd weggestuurd worden. Ze zullen het geen tweede keer wagen.

En dan heb ik gezegd aan M. VAN RENINGHE, met de theologie in mijn handen, is het dan toegestaan om kwaad te doen voor de meesten om een kleiner onwaarschijnlijk kwaad te vermijden.
Kortom, mon Seigneur, denk ik dat de redenen die M. VAN RENINGHE aanhaalt niets anders zijn dan voorwendsels om een revolutie te verantwoorden waartegen ons hele bewustzijn protesteert. Hij had veel geluk om een Pater Dominicaan te vinden die zijn zienswijze wou bijtreden, of die hem liet zeggen, of die niet alle omstandigheden kende zoals de pastoor van de parochie en vandaag verschuilt hij zich achter deze toelating die hij heeft gekregen…
Jammer voor hem, zegt hij, en als de toelating verkeerdelijk werd toegekend, dan is dat zijn zaak! Ik heb hem geantwoord dat ten eerste, als die Dominicaan de kerkelijke wetten verkeerd heeft toegepast, dat nu duidelijk is dat de interpretatie fout was, dat dit antwoord nietig kan verklaard worden.
Bovendien had de pater in kwestie niet de bevoegdheid om hierover te oordelen, dat dit het recht is van de pontificale overheid en van de bisschoppen.
Het is na deze opmerking dat wij hebben besloten om elk van onze kant ons tot u Monseigneur, uwe Grootheid te wenden en om elk onze zienswijze op deze zaak uit te doeken te doen. M. VAN RENINGHE als industrieel en ikzelf als priester en herder van mijn parochie
Wij wachten beide met volle vertrouwen en onderdanigheid de beslissing van Uwe Grootheid.
Ik ben er heel erg van overtuigd dat M.VAN RENINGHE te gelovig is om u hierin tegen te spreken.
Met de meeste Hoogachting …

II Brief van 13 november 1895 :
Monsieur de Vicaris Generaal,

Onze brieven hebben elkaar gekruist. Ik heb deze ochtend de nota van M.MASSART ontvangen. Ik dacht dat M VAN RENINGHE zijn vraag aan u gesteld zou hebben via een brief, zo waren wij dat beiden overeen gekomen.
Hij verkoos dus om zichzelf te verantwoorden via een persoonlijk gesprek, dat is wat ik afleid uit uw brief.
Ik heb u – al voor ik de brief ontvangen heb – geantwoord op de opmerkingen van M MASSART in mijn brief van gisteren. Ik voeg hier nog enkele voetnoten bij.
1°) Over de regelmatige werkonderbrekingen wegens reparaties en verandering van de productie – gemiddeld 4u per dag van 24u.
Zou het niet logisch zijn als M. VAN RENINGHE het recht zou hebben om zijn productie 24 u per dag en 6 dagen per week (voor een totaal van 24 x 6 = 144 uur per week) te doen

draaien en dat als hij er niet in slaagde om deze 144 uur te draaien, dat hij dan de uren waarop geen productie was kan inhalen ?
In alle fabrieken zijn er reparaties, er zijn er niet meer bij M. VAN RENINGHE dan bij andere bedrijven. Behalve in uitzonderlijke gevallen na buitengewone werkonderbrekingen heeft nog nooit een industrieel gevraagd om op zondag te werken. Kunnen wij werken op zondag toelaten voor doordeweekse reparaties ? We kunnen dan net zo goed zeggen dat werken overal toegelaten moet zijn op zondag.

M.VAN RENINGHE spreekt over de verloren tijd door het veranderen van de productie.
De enige verandering in productie in zijn bedrijf is **het stoppen van een soort karton om dit te vervangen door een ander soort karton.** Dit gebeurt niet elk uur, want M. VAN RENINGHE is niet de persoon die kleine bestellingen aanvaardt en zeker niet diegene die zomaar voor het plezier verandert van productie.
M.VAN RENINGHE spreekt over vier uur verloren tijd per dag van 24u. Volgens mij is dit een overdrijving van een man die zijn gelijk wil halen, hij overdrijft het verlies en neemt uitzonderlijke productiestops voor dagdagelijkse werkonderbrekingen.
Maar stel je voor dat hij effectief 4 uur op 24 uur stilligt, dan blijft er nog altijd 20 uur effectieve werktijd over omdat hij dag en nacht werkt. Het is op een uur na het wettelijk toegelaten maximum. **De wet vereist dat binnen de elf uur werkdag minstens een uur of anderhalf uur rust is ingebouwd.**
M. VAN RENINGHE zou heel goed, zo lijkt me, zijn werknemers kunnen doen rusten tijdens de verandering van productie. En die productie ? Haalt hij die niet ? Waarom haalt hij dan constant dat argument aan ?
Op het ogenblik dat ik deze zin afmaak, krijg ik bezoek van M.VAN RENINGHE. Hij komt me vertellen dat hij dinsdag persoonlijk naar Cambrai geweest is en dat hij er – in afwezigheid van Monseigneur - M.MASSART heeft ontmoet. Hij bevestigt me met een geschreven nota van eigen hand dat wat hij gezegd heeft aan M.MASSAERT niet helemaal klopt. Ik heb aan hem gezegd dat het werk 2 maanden per jaar onderbroken is, ik had vier maanden moeten zeggen ;
Ziehier de nota van M. VAN RENINGHE, ik kopieer dit eerst zoals ik het heb ontvangen.
Jaarlijkse zondag-onderbreking : 39 jaar
Reiniging van de verwarmingsinstallatie – 2x7 dagen = 14 dagen
Borstelen van de verwarmingsinstallatie – 4 dagen
Verloren tijd van 4 u per dag – 51 dagen
Totaal = 108 dagen
Zijnde drie maanden en 18 dagen zonder onverwachte stilstanden. (sic)

Je zou echt denken dat M.VAN RENINGHE denkt dat wij niet kunnen rekenen om ons een dergelijke berekening voor te schotelen.
Of hij denkt – zoals ik al eerder zei – dat hij gelooft dat hij 365 dagen van 24 uur per jaar kan werken. Hij telt voor de stilstand van de zondag 39 dagen, zijnde 52 zondagen met 18uur werkonderbreking alsof de zondag zomaar een gewone werkonderbreking is. In plaats van die 39 dagen zou hij eigenlijk 56 dagen moeten rekenen, 52 zondagen en ook nog 4 andere feestdagen. Maar is dit niet het recht van God ! We zijn dus ver weg van de 108 dagen want de helft van die dagen kunnen we al aftrekken.
M.VAN RENINGHE rekent 14 dagen, zijnde twee keer 7 dagen voor het reinigen van de verwarmingsinstallatie. Ik heb hem erop gewezen dat in andere fabrieken de reiniging (het decristaliseren) van de verwarmingsinstallatie een keer per jaar gebeurt en dat dit 2 à drie dagen duurt en meestal gebeurt dit op een feestdag of een plaatselijke kermisdag.
"Dat klopt" heeft hij me geantwoord, maar ik, ten gevolge van de slechte kwaliteit van het

water (hij gebruikt het water van de Deule zoals alle andere fabrieken) ben ik verplicht om mijn verwarmingsinstallatie twee keer per jaar te reinigen en elke reinigingsoperatie duurt 7 dagen omdat de installatie moet gedekristaliseerd worden !
In elk geval, vermits de reiniging plaats vindt rond Pasen en Allerheiligen moet van die 14 dagen minstens 4 dagen afgetrokken worden, Pasen en Paasmaanden en Allerheiligen en de zondag daarna.

Ik ben zeker dat ik vrij dicht bij de werkelijke duur zit als ik 8 dagen reken voor deze dubbele operatie. En dat is waarschijnlijk nog te veel !
M.VAN RENINGHE rekent vier dagen voor het borstelen van zijn verwarmingsinstallaties, vier dagen verdeeld over verschillende maanden. Als hij op zondag zijn fabriek stillegt, kan hij dit werk op zondag laten uitvoeren.
M. VAN RENINGHE telt 51 dagen werkonderbrekingen, vier uur per dag van 24 uur voor reparaties en verandering van productie. Ik heb al gezegd hoeveel er eigenlijk moeten afgetrokken worden ; maar ik wijs nog eens op zijn manier van overdrijven als hij begint te rekenen.
M. VAN RENINGHE telt 541 dagen, deze 51 dagen komen overeen met 4u x 308 werkdagen van 24u. Bij zijn berekeningen maakt hij dus gewoonweg een fout en rekent de helft te veel. Hij zou moeten schrijven 25 en een halve dag want door **dat vreselijke nachtwerk** verdubbelt hij zijn jaar en in realiteit verliest hij dus maar 25 en een halve dag voor verandering van productie.
We zouden van dat cijfer nog moeten aftrekken, als je bij de 56 zon- en feestdagen de 14 en vier dagen worden bijgeteld voor het reiniging van de verwarmingsinstallaties en de twee dagen van Paas- en Pinkstermaandag en een dag voor de gemeentelijke kermis, 2 dagen per jaar voor de buitengewone herstellingen waarvan M.VAN RENINGHE spreekt, dat maakt een totaal van 79 dagen waarop niet gewerkt wordt en dus 286 dagen waarop wel gewerkt wordt. Bijgevolg is 286 x 4 uur werkonderbreking gelijk aan 56 dagen van 24 voor dubbele jaren ofwel 23 dagen voor een gewoon jaar waarin enkel tot de avond wordt gewerkt.

Ik vat de berekeningen van M. VAN RENINGHE dus als volgt samen :
Gewone werkonderbrekingen (niet gewoon maar verplicht op zondag) : 0
Reiniging van Verwarmingsinstallaties : 4 dagen elke keer als de werken begonnen worden op een feestdag – het borstelen van de verwarmingsinstallatie kan op zondag gebeuren zonder dat de zondagsplicht hierdoor in gedrang komt : 8 dagen dus in totaal.
Verloren tijd door de werkonderbrekingen van elke dag – moeten wij hier rekening mee houden nadat ik hierboven al heb aangehaald ?
Laat ons vrijgevig zijn en 10 dagen rekenen.
We zijn daarmee nog heel ver van de zogenaamde drie maanden en 18 dagen van M. VAN RENINGHE.
Wat is de ‘Auri Sacra Fames’ (de honger naar goud) toch een slechte raadgever !
En hoe is het mogelijk dat hij een Pater Dominicaan heeft gevonden die hem hierin heeft gesteund.
M. VAN RENINGEN – ik blijf het herhalen – doet alsof hij het recht heeft op een fabriek die continu draait van 1 januari tot 31 december zonder de minste onderbreking, dat alle tijd waarop de machines niet draaien verloren tijd is, en dat hij dus de Heilige Dag die de Zondag is mag ondermijnen.

De 2° van de nota van M.MASSART die gaat over : actueel verlies van een halve dag voor arbeiders en bijkomende kosten.

Het verlies van een halve dag is volgens mij geen zorg voor M.VAN RENINGHE en de bijkomende kost ook al niet !

Ziehier hoe hij halve verloren dagen telt : de arbeiders van de nachtploeg beginnen te werken op maandag om 18u tot dinsdag 6 u in de ochtend en dit doen ze vijf nachten op rij ; de nacht van zaterdag werken ze van 6u tot middernacht – dat maakt een totaal van 5 nachten en half. Maar de volgende week werkt die arbeider van 6u ‘s ochtends tot 6u ‘s avonds, dan werkt hij dus zes volle dagen.
Het verlies van een halve dag is dus maar een keer om de veertien dagen van toepassing en niet een keer per week. Als M. VAN RENINGE zijn werk hervat om middernacht op zondag, dan is er helemaal geen verlies.
En wat de bijkomende kost betreft, ziehier de waarheid : **de arbeider die ‘s nachts werkt moet een maaltijd meer krijgen dan de arbeider die tijdens de dag werkt** : dat is wat de ervaring ons leert. De eerlijke conclusie is dus dat de patroon moet betalen om hem te laten eten.
Maar M.VAN RENINGHE besluit : je moet mijn arbeiders laten werken op zondag, zodat ze zich nog meer kunnen uitputten zonder dat de werkgever zijn loon moet verhogen. In de grond gaat het daarover, het is simpelweg gruwelijk dat hij een dergelijk excuus aanhaalt om altijd maar meer en nog meer te verdienen.
De 3° uit de nota van M.MASSART heeft het over de problemen bij het terugkeren om middernacht. Hierop heb ik al vroeger geantwoord.
Het is te betreuren dat familievaders pas zaterdag om middernacht thuis komen. Wel ! dat M. VAN RENINGHE ze dan vroeger laat gaan of dat hij ze dan tot de ochtend laat blijven. Is de arbeider dan niets meer dan een machine die uitgebuit wordt tot er niets meer overblijft ? En is een welvarende economie een reden waarom een werkgever geen limieten meer stelt aan zijn begeerte.
De 4° : M. DAMBRICOURT stopt om 5u30 en herbegint om 6u. Naast dit voorbeeld haal ik Mrs.LECOMTE en DALLE uit Bousbeke aan, zij stoppen om middernacht en herbeginnen om middernacht en ook zij doen goede zaken.
M. VAN RENINGHE verdiende trouwens met het bestaande systeem al een groot fortuin.
Toen ik hem sprak over de voorbeelden van M. LECOMTE en M.DAMBRICOURT heeft M.VAN RENINGHE me gezegd : Maar bij Mrs. LECOMTE is er personeel waarop je kan rekenen. Wel het is net om goede arbeiders te hebben – heb ik hem geantwoord – dat je ze niet mag verbieden om hun zondagse plicht te vervullen. Hij beweert dat hij zijn arbeiders op het rechte pad houdt door ze te doen werken in plaats van dat ze naar de cabarets zouden gaan.

Laat me je zeggen, om deze brief te beëindigen, dat ik niet van gedacht was om zo een lange brief te schrijven, M. de VICARIS GENERAAL, maar deze kwestie ligt me heel nauw aan het hart en ik vraag ook meteen aan GOD dat hij deze netelige kwestie oplost in

ieders voordeel en voor zijn glorie.

Als M. VAN RENINGE werkt op zondag, zullen ook anderen dit binnenkort toelaten : Het voorbeeld van M.BONDUELLE wordt al zoveel aangehaald, hoewel zijn situatie nog helemaal anders is dan die van M.VAN RENINGHE. En eenmaal zondagswerk toegelaten, wat zal er dan nog overblijven van de godsdienstbeleving in Marquette ? Ik bid de Heilige Geest dat hij u bijstaat bij het nemen van uw beslissing en ik benadruk nogmaals het grootste respect dat ik voor u heb, meneer de Vicaris Generaal.

3°) brief van 25 november 1895:

M. Vicaris Generaal
M. VAN RENINGHE heeft me een brief toegestuurd die u hem hebt geschreven over het zondagswerk in zijn fabriek. Ziehier wat hij schrijft :
« Ik heb de eer om u hierbij de brief te laten lezen van de aartbisschiop van Cambrai. –
ik betreur de beslissing die genomen is en die een uitzondering is op de toelating die mijn collega's hebben gekregen van hun pastoors (?)
Deze beslissing is volgens mij niet onherroepbaar, ondertussen zal ik het nachtwerk van zaterdag verlengen tot 5u30 's ochtends, vanuit barmhartige en morele (!) overwegingen zodat de arbeider zijn week volledig kan afmaken, zodat de minderjarigen rustiger zijn als zij terugkeren naar huis.
Vermits de aartsbisschop geen beslissingen neemt zonder voorafgaand overleg met de pastoor van ter plaatse, hoop ik dat je tussenkomst bij de aartsbisschop van Cambrai van die aard zal zijn dat ik deze toelating krijg.
Alstublieft…

A. VAN RENINGHE

U mag ervan uitgaan, M. de Vicaris Generaal, dat ik niets afdoe van de argumenten die ik eerder heb aangehaald : voor mij gelden die voor het zaterdagwerk vanaf middernacht tot zondag 5u30 en voor het werk overdag.

Ik kan me geen principe voor de geest halen waarop M. VAN RENINGHE zich baseert om te zeggen dat de ochtend en de avond geen zondag zijn.
M. VAN RENINGHE haalt een reden van moraliteit en barmhartigheid aan De barmhartigheid zorgt ervoor dat de arbeider de volledige week kan werken, zegt hij – ik heb het u uitgelegd hoe dat werkt als hij de nacht doet (een week op twee dus) – en hij verliest een halve dag. De zaterdagavond begint een nachtarbeider om 18u en beëindigt zijn werk zondag om middernacht, hij heeft dus slechts 6 en een half uur kunnen werken. Ik heb ondertussen vernomen dat de arbeiders die maar om middernacht zijn vertrokken om 7u terug op de fabriek moeten zijn (en dit bijna elke zondag) om de materialen te reinigen en om alles klaar te zetten voor het werk van de volgende ochtend. Ik zeg dus niet een paar arbeiders die moeten terugkeren, maar de complete ploeg van de vorige nacht.
U ziet, alstublieft, meneer de Vicaris Generaal, dat dit een vreselijk misbruik is en tegelijk, het ondermijnen van het Geloof.
M. VAN RENINGHE geeft zijn arbeiders vrij zaterdag om middernacht, diezelfde arbeiders die alle nachten van de week hebben gewerkt en ook op zaterdag van 18u tot 12u en om 7 uur op zondag verplicht hij hen om terug te keren naar de fabriek tot de middag.

Onderweg moet die arbeider nog naar de mis van 6u. Een arbeider die dus om half een thuis gekomen is kan maar rusten tot 5 en half, dan moet hij opstaan om op tijd in de mis te zijn en meteen na de mis moet hij terug aan het werk. Hoeveel zullen er zo heldhaftig zijn om naar de mis te gaan en hoeveel gaan in hun bed blijven liggen ? Noch geen een op twintig natuurlijk. En M. VAN RENINGHE beroept zich ook op de barmhartigheid, maar het is puur egoïsme dat hij bedrijft, om niet te zeggen de tirannie!

Barmhartigheid, zegt hij !

Om ervoor te zorgen dat de arbeider geen halve dag verliest. Hij verliest die niet eens want M. VAN RENINGHE verplicht hem om zondagochtend te werken en geeft de arbeider zo de halve verloren dag terug vol minachting voor of tenminste toch vergetelheid van de wetten van God.

M. VAN RENINGHE beroept zich op de moraliteit ! Hij wil dat de minderjarigen beter in het oog gehouden worden als ze naar huis terugkeren. Ik weet dat dit niet het minste van zijn zorgen is.

Voor de nieuwe wetten zijn uitgevaardigd die nachtwerk verbieden voor jongeren van minder dan 18 jaar, waren in de fabriek van M.VAN RENINGHE **jonge gasten aan het werk van 14,15 en 16 jaar.** Hij stuurde die weg in het midden van de nacht en nooit heeft hij daar enig moreel probleem mee gehad.

Hij heeft het trouwens altijd jammer gevonden (dat heeft hij me zelf gezegd) dat hij die jongens van jonger dan 18 moest wegsturen, dat heeft hij me gezegd, omdat zij vlugger werkten dan zij van 18 tot 20 jaar en hij moest ze maar 1.25 of 1.50 francs betalen terwijl hij nu 3 francs moet aan zij die de jongeren vervangen !! Schone Moraliteit !

Nu hij dus door de nieuwe wetten jongens van 18 tot 20 moet tewerkstellen in plaats van die van 15-16 jaar, is hij zich plots danig bewust van de gevaren die een terugkeer rond middernacht kunnen meebrengen, dat hij hen – om aan die gevaren te ontsnappen – liever doet werken tot 5u30 ‘s ochtends. Credat Judoeus Apelle !

Ik heb daarvoor informatie ingewonnen bij een van de oudste arbeiders van de fabriek : er moeten, ongeveer, tien jongeren werken in de fabriek.

10 verdeeld over de verschillende ploegen, dus vijf per ploeg en om de terugkeer van die vijf gasten te beveiligen zou de hele ploeg op zondag tot 5u30 moeten werken. Maar om 5u30 – voor in de winter, zullen zij dan thuisraken ? Het zal gevaarlijker zijn, want op zondag zijn de cabarets op dat uur open en de jongeren die net de hele nacht gewerkt hebben zullen nog minder weerbaar zijn tegen de verlokking om er binnen te gaan.

Als M. VAN RENINGHE echt bezorgd is van de moraliteit op de terugweg van zijn jongeren, dat hij ze dan in plaats van om middernacht al rond 8 of 9 uur laat vertrekken. Maar hij heeft daar geen oren naar ! Alles moet plooien, zelfs de wet van God ! Eerder dan het reglement van zijn fabriek.

Nooit heb ik op dat punt een aanpassing van hem bekomen. Ik geloof trouwens niet dat de terugweg zo immoreel is als M. VAN RENINGHE wil doen geloven. Een jongeman die gewerkt heeft tot middernacht verlangt om te gaan slapen en M. VAN RENINGHE heeft me zelf gezegd **dat ouders vaak hun kinderen komen afhalen aan de poort van de fabriek rond middernacht.**

Ik vat samen

1°) Ik geloof niet in de redenen die M. VAN RENINGHE aanhaalt om de zondag te werken tot 5u30. Het zijn gewoon excuses om zo een ongeldige toelating te verkrijgen.

2°) De brief van M. VAN RENINGHE toont aan dat hij zich wenst te schikken in de eerste beslissing ; hij zal ook rekening houden met de tweede en zal – dat hoop ik althans – niet meteen opnieuw proberen.

3°) Ik zie het werk dat M. VAN RENINGHE op zondagochtend eist van zijn arbeiders even ongepast als werken in de productie. Overal bij Mevr. THIRIEZ en elders wordt het reinigen

van de machines gedaan op zaterdag en de laatste wetten daarover hebben gesteld dat het reinigingswerk binnen de werkuren van de arbeiders moeten vallen.
4°) Ik denk dat door M. VAN RENINGHE heel duidelijk van antwoord te dienen over dit onderwerp van zondagswerk tot 5u30, dat u Mr de VICARIS GENERAAL meteen kan laten vallen dat ook het gewone opkuiswerk van de materialen en van de machines niet is toegelaten op zondag.
Het is de kans om M. VAN RENINGHE ook daar op zijn fouten te wijzen.
Misschien kan hij dit ook verhelderen zoals hij het gedaan heeft voor andere zaken en misschien zal hij ook verzaken aan dit werk waarover zijn arbeiders zo bitter klagen en die zijn geweten vandaag verzwaard.
5°) Ik wil nog toevoegen dat M. VAN RENINGHE en ook zijn zoon als Belgen niet zal wensen om de legitieme eisen van zijn arbeiders op zijn nek te halen.

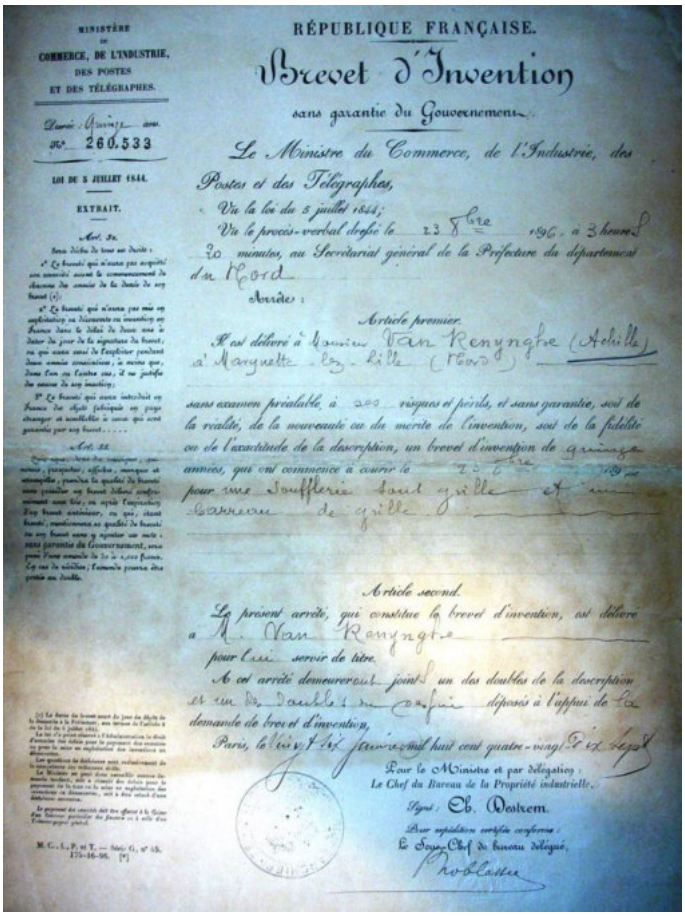

MINISTÈRE DU COMMERCE, DE L'INDUSTRIE, DES POSTES ET DES TÉLÉGRAPHES.

Durée : Quinze ans.
N° 260.533

LOI DU 5 JUILLET 1844.

EXTRAIT.

Art. 32.

Sera déchu de tous ses droits :

1° Le breveté qui n'aura pas acquitté son annuité avant le commencement de chacune des années de la durée de son brevet (1);

2° Le breveté qui n'aura pas mis en exploitation sa découverte ou invention en France dans le délai de deux ans à dater du jour de la signature du brevet, ou qui aura cessé de l'exploiter pendant deux années consécutives, à moins que, dans l'un ou l'autre cas, il ne justifie des causes de son inaction;

3° Le breveté qui aura introduit en France des objets fabriqués en pays étranger et semblables à ceux qui sont garantis par son brevet.....

Art. 33.

Quiconque, dans des enseignes, annonces, prospectus, affiches, marques et estampilles, prendra la qualité de breveté sans posséder un brevet délivré conformément aux lois, ou après l'expiration d'un brevet antérieur, ou qui, étant breveté, mentionnera sa qualité de breveté ou son brevet sans y ajouter ces mots : sans garantie du Gouvernement, sera puni d'une amende de 50 à 1,000 francs. En cas de récidive, l'amende pourra être portée au double.

(1) Le délai du brevet court du jour du dépôt de la demande à la Préfecture, sous terrain de l'article 6 de la loi du 5 juillet 1844.

La loi n'a point réservé à l'Administration le droit d'exercice des délais pour le payement des annuités ou pour la mise en exploitation des inventions ou découvertes.

Les questions de déchéance sont exclusivement de la compétence des tribunaux civils.

Le Ministre ne peut donc accueillir aucune demande tendant, soit à réunir des délais pour le payement de la taxe ou la mise en exploitation des inventions ou découvertes, soit à être relevé d'une déchéance encourue.

Le payement des annuités doit être effectué à la Caisse d'un Trésorier particulier des finances ou à celle d'un Trésorier-payeur général.

M. C. L. P. et T. — Série G, n° 45. 175-16-96. [*]

RÉPUBLIQUE FRANÇAISE.

Brevet d'Invention

sans garantie du Gouvernement.

Le Ministre du Commerce, de l'Industrie, des Postes et des Télégraphes,

Vu la loi du 5 juillet 1844;

Vu le procès-verbal dressé le 23 8bre 1896, à 3 heures 20 minutes, au Secrétariat général de la Préfecture du département du Nord

Arrête :

Article premier.

Il est délivré à Monsieur Van Renynghe (Achille) à Marquette-lez-Lille (Nord)

sans examen préalable, à 200 risques et périls, et sans garantie, soit de la réalité, de la nouveauté ou du mérite de l'invention, soit de la fidélité ou de l'exactitude de la description, un brevet d'invention de quinze années, qui ont commencé à courir le 23 8bre 1896 pour une soufflerie sans grille et un barreau de grille.

Article second.

Le présent arrêté, qui constitue le brevet d'invention, est délivré à M. Van Renynghe pour lui servir de titre.

A cet arrêté demeureront joints un des doubles de la description et un des doubles du dessin déposés à l'appui de la demande de brevet d'invention.

Paris, le vingt six janvier mil huit cent quatre-vingt-dix sept

Pour le Ministre et par délégation :
Le Chef du Bureau de la Propriété industrielle,
Signé : Ch. Destrem.

Pour expédition certifiée conforme :
Le Sous-Chef du bureau délégué,
Noblesse

Met de meeste hoogachting ...

Het is een prachtige discussie, waaruit we onder andere leren dat Achille niet alleen zijn arbeiders uitbuitte maar ook kinderen te werk stelde.
Op de 23ste oktober 1896, kreeg Achille een 'brevet d'invention' of een patent op zijn uitvinding voor een 'soufflerie sans grille et un barreau de grille'.
Mijn computer vertaalt 'soufflerie sans grille' als een 'windtunnel zonder rooster' en 'barreau de grille' als tralies met een rooster.

Wat dat voor een machine was, wordt voor mij daardoor niet duidelijker.
Die 'souffelrie' zal waarschijnlijk te maken hebben met het droogblazen van het karton, maar verder geraakt mijn interpretatie ook niet.
Ook het bijgevoegde plan, verhelderd voor mij zijn uitvinding niet.
RABrugge

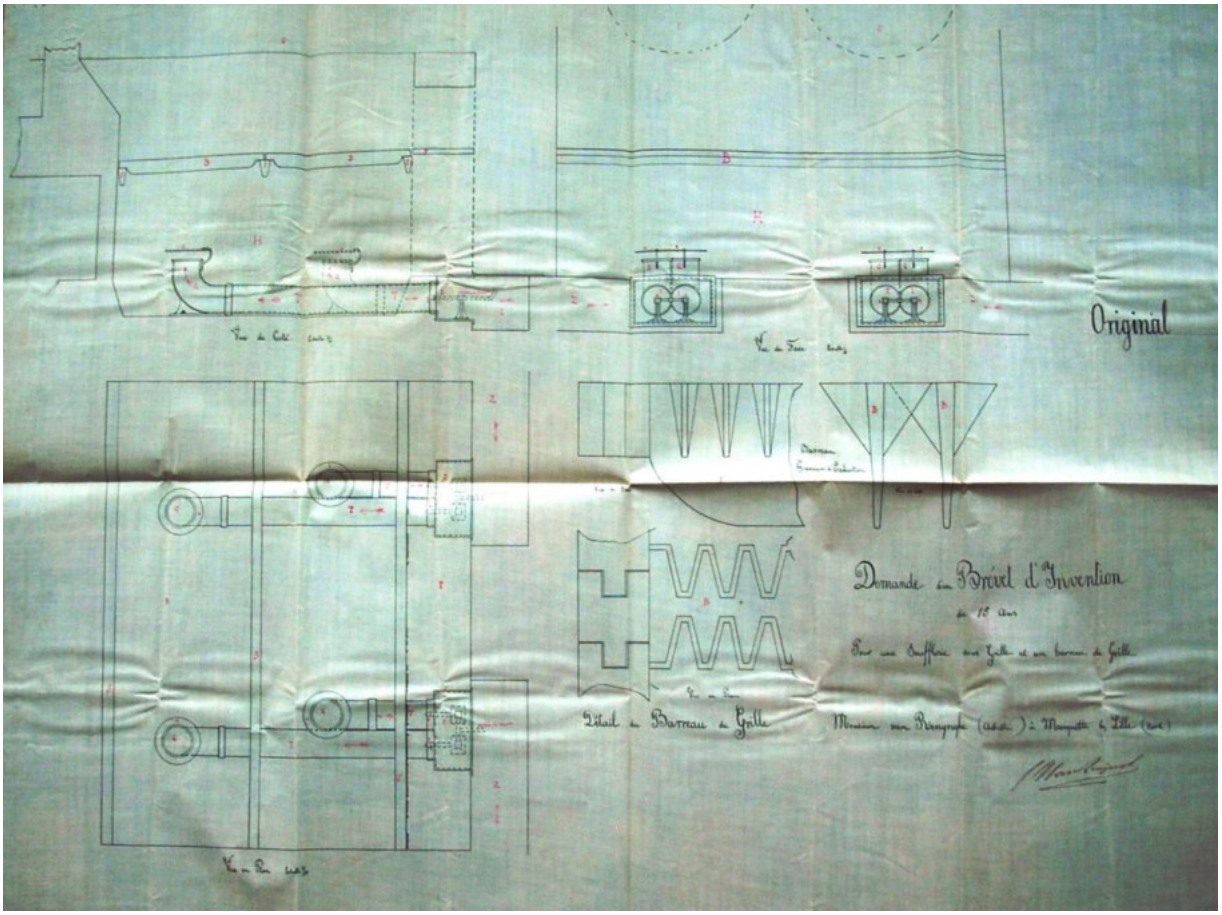

De dood is een einde, maar tevens een begin ; het einde des tijds. het begin der eeuwigheid. Wees steeds gereed, want gij kent noch de plaats, noch den dag.
(LA LUZERNE.)

✠

GODVRUCHTIG AANDENKEN

VAN EDELEN HEER

Achilles-Theodoor-Cornelius

van Renynghe de Voxvrie

ECHTGENOOT VAN

Mevrouw LEONA-NARCISSA-MARIA de SLEE

Gewezen schepen der stad Poperinghe,

te Poperinghe geboren, op 5 Maart 1840 ;
te Caïro (Egypte) ten gevolge van eene korte ziekte overleden, op 22 Maart 1910,
na de heilige sacramenten ontvangen te hebben.

Hij was een man van plicht, bescheiden, eenvoudig, voor allen oprecht en goed ; hij was bemind, omdat hij zichzelven vergeten kon, om alleen aan anderen te denken. (JOB — P. LACORDAIRE.)

Heer, gij hebt hem als een stormwind weggerukt, en ons geluk is zooals eene wolk verdwenen. (JOB)

Tegen den harden slag des doods, vinden wij troost en steun in de gedachte, dat wij dengene wiens afwezigheid wij betreuren, zullen wederzien ; aan die welke hem beweenen, blijft het kostelijkste over : de hoop van zich met hem in de eeuwigheid weder te vereenigen, en, in afwachting, het voorbeeld van zijn uitmuntend christelijk leven. (H. HIERONYMUS — BOSSUET.)

Barmhartige Jezus, geef hem de eeuwige rust !
(7 j. 7 q. afl.)

Zoet Hart van Maria, wees mijn heil ! (300 d. afl.)

Sint-Augustinus' drukkerij, 52, Bergstraat, Brussel.

Achille verkoopt zijn aandelen in de fabriek in het jaar 1897 en vertrekt naar Brussel waar hij gaat wonen in de Rue Royale, of de koninklijke straat nr. 230. Hij maakt vele reizen en zijn zomerverblijf hield hij kort bij Estrun, in de buurt van Cambrai, genoemd 'château de la Rosière'.
Op de 6de juni 1906 kreeg Achille de toelating om zijn naam 'Van Renynghe' aan te vullen met de naam 'de Voxvrie'.
Achille overleed op één van zijn reizen, te Caïro op **22 maart 1910.**
Men liet zowel franstalige als nederlandstalige doodprentjes drukken voor Achille, waarin iedentiek dezelfde teksten werd opgenomen.

100 jaar geleden: Den Grooten Oorlog

N° 8 Nagezien door de Krijgsoverheid. 1 Oogst 1917.

Abonnementprijs.
Poperingsche Soldaten: kosteloos.
Andere Soldaten: 1.00 fr.
Burgers: 2.00 fr.

Verschijnt 2 maal te maande.

BEHEER :
E. H. Jul. Vanneste, Legeraalm. D 65 / I
H. Gasp. Herpelinck, brank. C 171
H. A. Baert, Noordstraat, 13, Poperinghe

ONDER MEER!

Wij dachten het niet overbodig heden met een bijvoegsel (1) te verschijnen en zoo van die gelegenheid gebruik te maken onze « Keikop » te laten varen met een nieuw kostuimtje. Dat hij overal zal welkom zijn staat vast.

Het is nu omtrent zes maanden geleden dat de gedachte een bladje te stichten ons door den kop vloog en wij, eenige vrienden samen, de hoofden bijeen hebben gestoken om wel te weten hoe dat aan boord gelegd, Dat scheen al zoo gemakkelijk niet. Het soldatenleven is zoo iets op zijn eigen en nu vooral bestaat het meest in een gedurig rondreizen. Poperinghe, kan men niet daar geraken naar beliefte. Verders heeft men druk, papier en inkt van doen en opdat de taak ons niet te gemakkelijk voorkome, moet Moeder Censuur over alles haar jawoord zeggen en goed- of afkeuren. Blijft dan nog eindelijk de knoop van 't spel: Men krijgt dat al niet kosteloos.

Goddank, zijn wij niet bij die beschouwingen gebleven en, wat laat misschien maar toch, verscheen ons n° 1 met Maart. Wij waren nu te schepe en moesten varen. We stuurden zoo wat links en rechts én twee, driehonderd exemplaren. Doch hoe zou men ooit al die adressen kennen? 't Ging goed, zij kwamen dapper toe en met Mei steeg men tot 500. Het bladje viel zeer in den smaak en gretig werd het door iedereen gelezen. Maar zie 't was niet voldoende ..... eens te maande. Op zekeren dag kwam ons een vraagske toe (2) ten minste alle veertien dagen uit te komen! De stap was groot voor een pas geboren bladje. En toch met Juni reeds verscheen « De Keikop » op 1 en 15, dank zij de milde ondersteuning van onze stadsgenooten. We melden 't seffens aan de vrienden en nu was 't volop feest. Een ware bui dankbetuigingen, aanmoedigingen en steun kwamen ons overvallen. 't Was dougddoenend te zien dat onze moeite niet vruchteloos was gebleven. U laten we hier zelf oordeelen en geven *onder meer* het een en ander briefje.

(1) Dringend werk is de oorzaak dat 't blad niet juist op tijd verscheen.
(2) zie N° 3 Mei.

Een lange brief in twee, drie reken:

Hartelijk proficiat met uwen Keikop. Nieuws, wetenswaardigheden, een goe woord Alles is er: een echte mozaiek, en daarbij alle 14 dagen! M L.

Een ander evengoed:

Waarlijk, ik kan maar met lof spreken van uw bladje. Het bevat gezonde en nuttige gedachten en weet ook het aangename bij het nuttige te voegen. Reeds van verschillige heb ik gehoord dat uw bladje aanstaat. Mochte het dus veel goed doen, daarom zal ik zooveel ik kan mijn steun trachten te verleenen. M.B.

Hier een woord van een maatje door den «Keikop» uit den slaap gewekt:

Dit om U mijnen dank uit te drukken. 'k Moest het vroeger doen, maar .... mea culpa .... vergeten .... gebrek aan tijd.

Ik begeer zekerlijk mij te abonneeren, niet alleen voor 't bladje zelf, alhoewel ik er niet genoeg over kan loven, maar om uw werk te steunen; om al de Poperingnaars van geboorte of huisvesting zooveel van malkander niet te ontvreemden, door deze ongelukkige tijdsomstandigneden gescheiden. X.X.

Van anderen die spijts hun geringe solde het werk toch willen steunen:

Ik vind veel behagen in uw bladje om het nieuws te weten van mijn streek. Mijn maan is Cam. Gruwier en in dit briefje zal ik een frank steken voor het welzijn van het blad. C.G.

Een ander stadsgenoot:

Mijn besten dank om 't bladje. Ziehier, Mijnheer, ik zend nu mijne gift (5 fr.) mee en mijn adres. R.M.

Verders nog:

Ik kan niet nalaten U aan te moedigen en geluk te wenschen over uw gedacht den Keikop tweemaal te maande te doen verschijnen. Daar de onkosten zeker hoog beloopen zal niemand weigeren het weinige dat hij kan missen bij te brengen om het werk te steunen.

Ziehier van mij tien frank tot voorbeeld voor veel anderen. W.G.

Dit hier eenvoudig maar toch schoon:

Ik en mijn vriend hebben UE. wel te bedanken over het gazetje dat gij ons stuurt. We hebben het in volle gezondheid ontvangen. A.D.

Het nieuws dat het bladje hun brengt doet zoo'n deugd. Oordeelt liever:

Wat doet het ons goed, Mijnheer, soms wat nieuws over ons geboortestadje te ontvangen; het bladje zoekt ons op in de loopgrachten en rustkantonnementen. Het doet een oogenblik onze gedachten zweven naar het lieve Poperinghe, waar onze familieleden en vrienden op ons wachten tot na den zegepraal. L.H.

Nen jongen met én dichtersziele!

... Het doet een frontman zoo'n deugd aan het hert van tijd tot tijd nieuws van de geboortestad te ontvangen; van het lieve Poperinghe, waar wij het eerste daglicht te aanschouwen kregen; waar Moeder ons in deugt opkweekte: dit duurbaar plekje grond waar wij onze gelukkige kinderjaren hebben doorgebracht. Dank, nogmaals dank. N.C.

Een koene strijder deze:

Aan een echte Poperingnaar zooals ik doet het plez er het weinige nieuws te weten van onze geliefde stad, waar dat we over drie jaar nog zoo gelukkig waren, waar dat wij nu a's echte keikoppen ook vechten en strijden voor ons recht en vrijheid. M.D.

Men vindt soms nieuws dat men te huis niet weet. Is 't niet zoo? Luistert:

Niettegenstaande ik het geluk heb dikwijls ne keer naar mijn huis te gaan en allerhand wat nieuws verneem, ben ik toch grootelijks nieuwsgierig uw bladje te overzien, waar ik veel vind, dat ik in mijn huis niet heb vernomen. F.D.

Bij 't nieuws, verkwikt de «Keikop» geest en ziel.

Ik acht mij het een zoete plicht U te bedanken voor uw nieuwsbladje welke ik met veel vreugde ontvangen en met groote aandacht heb gelezen. Het is hier heel moeilijk aan 't front zich zulke kristelijke lezingen aan te schaffen. C.C.

Een ander:

Geen woorden genoeg vind ik om U mijne volmaakste tevredenheid uit te drukken. Ik weet niet, maar mij dunkt, bij het lezen zulks aangaande, nen mensch voelt zich geheel en al in een ander humeur; en is er soms iets dat niet opperbest gaat, wel dan peist men ne keer op ons bladje en Poperinge en men voelt zich weer getroost, bij 't vernemen hoe de zaken staan in stad. J.S.

Hoort hier:

Met wat voor eene vreugde heb ik de geschiedenis onzer « Keikoppen » gelezen! Hoe schoon klink zij niet ..... oprecht, 'k gevoel mij er fier over; en dat deed met eens de strijd onzer voorvaderen herleven. « Vervolgt » zei ik, en van nu al smacht ik om in 't bezit te zijn van dat roemrijk verhaal; gebeurtenis die van kindsgebeente geleerd en bijgevolg nooit uit het bloed der inwoners zal verdwijnen. M.D.

Na lezing deelt men 't nieuws aan anderen mede:

Ik bedank U voor al de weldaden die gij mij gedaan hebt en ook voor de frontbladjes, die gij mij tweemaal te maande zendt. Deze zend ik dan naar mijne Ouders die ook zeer tevreden zijn het nieuws van de streke te vernemen. L.D.

Zoodra ik het gelezen heb, stuur ik het naar mijne familie te P. ...., die het op hunne beurt aan Vrienden en Kennissen overhan-

digen. F.G.

Naar men kan oordeelen is eenieder tevreden, alle goesten zijn voldaan zoo luidt het nieuws van 't front zoo klinkt het uit de zuidersche oorden' zoo waait het over zee. Het grootste bewijs nog is 't geldelijk ondersteun van onze stadsgenooten. 't Is dank aan hen dat wij zoo dapper achtereen verschijnen, 't is dank aan hen dat wij soms iets buitengewoons in 't bladje kunnen geven (3) Wij hopen voor de toekomst.

Eenieder brenge het zijne bij, zoo steunen wij elkander.

Vrienden, zoekt uw maatjes op en laat hun het bladje lezen. Geeft ons uw nieuws 't zij vreugde of wee, zoo kan men zich met u verheugen of deelen in uw droefheid. Helpt ons de helden kenbaar maken zij die vielen of spijts kwetsuur of ziekte nog heden strijden, helpt ons den band vernauwen, onze leuze weze steeds:

Als broeders vechten we helen, zoo leven we ook na dezen!

Estius.

(3) Zoo geven wij van tijd tot tijd de belangstenis onzer helden — helpt ons aan de portretten geraken.

De Oorlog.

De Toestand

Bravo de Russen! 't was zeker buiten verwachting.

Wat stooten al ginder zal hier deugd doen.

Zoo moet het gaan de vijand tusschen twee vuren; zoo goed dat hij niet weet langs waar eerst hulp gezonden.

Jongens 't zal er stuiven hier We vertellen geen nieuws, die dat niet ziet moet blind zijn. Deze maal zijn het geen beloften en vorte-appels..... en dat wij van de brokken zullen deelen staat vast De mof zal op zijn veste krijgen, maar koppig slaat hij geerne weer.

Past op dus en hoult u gereed.

Geen vrees, vol moet aan 't werk.

Ge stelt uwe zaken goed in orde, vergeet uwe ziele niet. Een goeie biecht gesproken, versterkt u met den Heer; en komt de dag: vooruit ge slaat een kruis op Gods genade!

Estius.

Nuttige Adressen.

Renseignements sur disparus, blesses ou prisonniers de l'Armée Belge,
Ministère de la Geurre,
boulv. de Strasbourg, 36, Le Havre.

Inlichtingen over verdwenen, gekwetste of gevangen soldaten van ons leger.

— —

Bureau de Correspondance belge
Grosvenor Gardens, Victoria Station
London, W.C.

Om naar Belgie te schrijven.

— —

Bureau des réfugiés belges
17, Lange Voorhout
Den Haag. (Holland)
Bureau des refugiés belges et français
Hôtel de la mutualité
Lyon (France)

Inlichtingen over vluchtelingen.

Onze Stad.

Burgerstand: 1 tot 16 Juli.

GEBOORTEN:

Bourgeois Marie d.v. Jules en Maria Smagghe, (B) Casselstraat.— Verbrigghe Albert z.v. Achille en Valerie Clarebout Passchendaele.— Vermote Marguerite, d.v. Rene en Juliana Dequeker, Boeschepesteenweg.—Room Laura d.v. Hilaire en Rachel Inion, Brabanthoek. — Desomer Maurice z.v. Camille en Augusta Boudeweel, Werfstraat — Debaene Marguerite d. v. Engel en Maria Demarez Brielen.— Dehouck Ivonne d.v. Jerome en Irma Delanghe Brabanthoek.

HUWELIJKEN:

Richard Harinck gendarme en Georgine Vannieuwenhuyse, naaister, beide te Poperinghe.

Victor Pillaert, sol. van Lievin en Madeleine Kesteman, kantw. te Poperinghe.

OVERLIJDENS:

Declercq Celina, 3w. Rousselaere.— Dezitter Philomene, 69 j, echtg. v. Theophile Sergier en haren zoon Sergier Hector, 27 j, sold, beide van Vogelhoek.— Oestlandt Achille, 33 j, werkm, echtg. van Felicie Masson, Woesten.— Sobry Anna 3w, Rousselaere.—Vandenbussche Charles, 65 j, koopm. en zijne echtg. Huyghe Rosalie, 67 j, beide van Passchendaele.— Delbaere Louis, 76 j gepension. briefdrager.—Deconinck Madeleine, 26 j. ongeh. dienstmeid en haren vader Deconinck Henri echtg. v. Rosalie, Logie, alle drie overleden in het huis van voornoemden Louis Delbaere, Rekhofstraat.

Jan Vandepitte.

gren. gesneuveld op 't veld van eer in Oogstmaand 14 te Elewijt.

ALLERHANDE NIEUWS.

Dinsdag 19 Juni bezweek in het militaire hospitaal te Beveren de soldaat *Camiel Vermeulen.* geboren ter stede den 21-1-1893. Hij miek deel van het 20 linie en werd daags te voren gekwetst geweest bij Boesinghe.

Dat zijne ziel met vrede rustte!

Dinsdag 26 Juni tegen den avond is het huis, bewoond door *Jules Dennequin* Sectie A. Vogelhoek, platgebrand. Naar alle waarschijnlijkheid werd de brand veroorzaakt door sperken vuur uitgeworpen door de treinlocomotief die daar dicht bij loopt.

Vrijdag, 29 juni, speelde het zoontje van *Pieter Merlevede* herbergier in " De Nieuwe Leene ,, met een obuskop. Hij wierp deze nog al hard ten gronde, waar door de kop ontplofte en den jongen op drie plaatsen nog al erg gekwetst werd.

In de laatste dagen van Juni, te midden den nacht, brandde bij St Joseph, het huisje af bewoond door Polley Honoré De bewoners moesten ijlings vluchten de oorzaak van den brand is onbekend.

Vrijdag 6 Juli tijdens eene beschieting, gebeurde een schrikkelijk ongeluk Een obus kwam terecht op het huis van Theophiel Sergier. De zoon Sergier Hector, Belgisch soldaat die juist voor twee dagen in verlof was werd dood geslegen te zamen met zijne moeder en eene vluchtelinge die daar inwoonde. De man dezer laatste werd aan het hoofd gekwetst. Theophiel Sergier die buiten het huis was, bleef ongedeerd. De zinking had Zondag plaats om 3 uren in S. Bertinus kerk. Een dienst tot lafenis der ziel van de ongelukkige slachtoffers had op 10 Juli plaats in de kerk van den Vogel.

Zondag 15 Juli is nog een slachtoffer van het bombardement overleden. Six Jozef, zoon van Jan, Kouter, oud 17 j. werd vrijdag laatst gekwetst en overleed den Zondag. Hij heeft drie broeders in het belgisch leger.

Over een goei 14 dagen, werden 's avonds bij Pieter Vitselauwers, Pieter Vandenbussche en zijne vrouw, vluchtelingen van Passchendaele, dood gebombardeerd.

Dees jaar opnieuw eene bange kermis Fritz liet ons oord niet lang met rust. Voor 't sluiten der feesten (!), bezocht den maandag morgend, Pameltje, onder andere een vijftal herbergen; Rekhof, Zwaantje, Chasseur, Kloef en M[me] Parret.

Sinds de offensief der Engelschen geven de moffen het niet op Poperinghe te beschieten. Het gebeurt om zoo te zeggen dagelijks. Meestal toch missen ze hun doel en niettegenstaande het getal obussen verrichten ze weinig schade. Veel vallen buiten de stad. Men zou waarlijk meenen dat ze het sedert eenigen tijd op de hofsteden gemunt hebben. De stad evenwel behoudt hare bedrijvigheid van vroeger.

Als niets komt tot iet
Dan kent iet zijn zelven niet.

A propos van maskers.

Op 't Belgisch front kreeg een oud vrouwtje, evenals zijn medeburgers, het masker tegen de gazen.

—Wel, moederken, wat dunkt u van dat zakje?

—Zwijg, Meneer, maar 'k weet niet... Riekt 't uwe ook zoo aardig? Mijn masker is voorzeker lang in nen kelder blijven liggen of in een wakke plaats. Hij riekt geweldig en dan nog wel vernuft. 'k Wiesch hem reeds vijf malen ja, met bruine zeep en de reuk en wil er toch niet uit!

Nationaal Verbond tot heroprichting van den landbouw.

Voor alle inlichtingen zich wenden:
Voor Onbezet Belgie tot **M. J. Maes,** *Volksvertegenwoordiger, Rousbrugge;*
Voor Frankrijk tot **M. G. Sap,** *Rue d'Amsterdam, 70, Paris.*

Poperingnaars in Engeland en Frankrijk. hebt ge nieuws uit uw bannelingschap stuurt het naar het Beheer dat het aan zijne lezers zal mededeelen.

Drukkerij "Sint Jozef.,, Alveringhem.

Woensdag 1 oogst – Baert A.

Aanhoudend geschut; 't begint te regenen. Hazebrouck wordt heden voor de eerste maal beschoten. Aanhoudende regen. De cavalerie keert weder, zouden onze verwachtingen bedrogen worden.

Provincie WEST-VLAANDEREN
Province de la FLANDRE-OCCIDENTALE
Arrondissement
YPER — YPRES
Gemeente — Commune de
WOESTEN

Stavele 1 Oogst 1917.

Mijnheer de Burgemeester.

Stavele, 1 oogst 1917
Mijnheer de burgemeester
De onverwachte en spoedige ontruiming der burgerlijke bevolking der gemeente **Woesten** het gevolg zijnde eener voorzorgsmaatregel van wege de militaire overheid.
Bij inlichting van wege de hoogere overheid, vernemende dat er door de zorgen van het gemeentegroupement overgegaan is tot de opzoeking der inschrijving der burgers welke het voorwerp der ontruiming geweest zijn en in de verschillende niet ontruimde gemeenten aangekomen en thans verblijvende.
Ten einde het burgerlijk bestuur van volkomen ontreddering te vrijwaren en tot de verdediging der belangen der inwoners bij te dragen, 't geen moeilijk is bij gebreke aan kennis der verblijfplaats, bid ik U de goedheid te willen hebben mij zoo mogelijk aanstonds de naamlijst te laten geworden der burgers van Woesten welke ten gevolge de ontruiming in uwe gemeente zijn komen vestigen.
In afwachting en met voorafgaandelijken dank, wil aanveerden mijnheer de burgemeester de verzekering mijner hoogachting
Voor de burgemeester – de secretaris Vanhoutte – thans verblijvende te Stavele

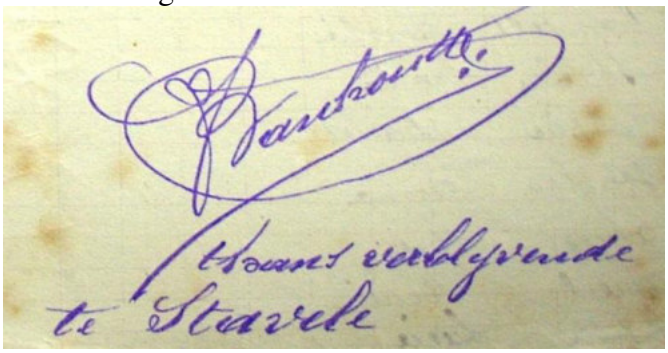
Vanhoutte
thans verblijvende
te Stavele

1 oogst 1917 - Van Walleghem

Aanhoudend regen gans de dag. Welke tegenslag in het offensief der bondgenoten! Zelden van mijn leven was ik zo spijtig om 't slecht weder als nu. Daarbij het weder is zeer verkoeld. Wat moeten de Engelse soldaten afzien in hun nieuwe posities, zonder tranchées en gedwongen te schuilen in obusputten half vol water en onder de plassende regen; zij waren naar het gevecht getrokken in hun zomercostuumtje, korte broek en zonder kapote. Binst gans de dag horen wij heel weinig geschut.
's Avonds om 10 uur 5 obussen op Poperinghe.

De communiqué van deze avond meldt dat de Duitsers gisterenavond hevig ‘gecontratakeerd’ hebben en erin gelukt zijn Ste. Jelijns en de Westhoek weerom te bemeesteren.

Besluit aangaande het verkeer

De Belgische Provoost, Afgevaardigde Officier door den Minister van Oorlog van België, bij het H. K. der Fransche legermachten in België;

Gezien den staat van beleg;

Gezien artikel 3 van de Besluit-Wet en artikel 3 van Koninklijk Besluit van 11 October 1916;

Gezien de hedendaagsche militaire noodwendigheden;

Besluit :

Artikel één. — De besluiten van 30 en van 31 Juli 1917, aangaande het verkeer zijn ingetrokken.

Het verkeer is dus opnieuw onderworpen aan de schikkingen van het besluit van 15 Juli 1917, behalve, niettemin dat, bij regentij, de rijtuigen en voertuigen zullen moeten voortgaan matig geladen te worden, derwijze zij de steenwegen kunnen verlaten en zich op kant zetten zonder gevaar te loopen te diep in de modder te zinken.

Dit laatste verbod zal bekrachtigd worden door de straffen voorzien door bovengemeld besluit van 15 Juli 1917.

Artikel II. — Het tegenwoordig Besluit zal in voege treden op 2 Augusti 1917.

Gedaan aan het Fransch H. K. op 1 Augustus 1917.

In naam van den Krijgsgouverneur van Westvlaanderen :

De Belgische afgevaardigde Officier,

Bayart.

1 augustus 1917 – Delaere C.

Ik trek nog eens naar Poperinghe om voorraad. De stad zelve wordt sedert twee dagen niet meer beschoten. Wie weet, de vijand met zijn gewone kanons kan er misschien niet meer aan daar hij daags te voren moest wijken op 28 km tot bij Waasten en over Steenstrate, Hollebeke, Zillebeke, ’t Hooghe, Frezenberg, Pilkem, Zonnebeke, St. Julien, Langemark, Boxschote enz. wierden hem ontnomen. Naderhand werd Poperinghe feitelijk nogal met rust gelaten. Toch vielen nog obussen statiewaarts en langs de Elverdinghekalsijde en vliegmachienen smeten nu en dan bommen, vooral van 2 tot 6 oogst als St. Omaers, Calis, Dunkerke, Boulogne, enz. ook hun deel kregen. Een bom viel ook in de hof van ‘t college. Duitse tauben kwamen tot boven ons wezenhuis. De 23ste oogst lieten zij drie torpillen vallen op St. Omaers Haut Pont. Zij maakten 7 doden, een dertig gekwetsten en vernielden verscheidene huizen.

POUR ARRÊTER LE FEU DE « LEURS » MITRAILLEUSES

Les Allemands, au cours de cette guerre, auront eu recours à tous les systèmes de défense, comme ils n'auront reculé devant nul moyen de combat. Carrières fortement aménagées d'avance, tranchées organisées ainsi que de véritables forteresses, robustes constructions anciennes transformées en blockaus, réduits en ciment armé : tout leur aura été bon pour se faire des postes d'affût. C'est le siège d'un bloc de maçonnerie solidement casematé par eux que, d'après document fourni par l'état-major canadien, montre le dessin ci-dessus. Pour arrêter le feu meurtrier qui sort de larges embrasures, un tommy se glisse jusqu'au fortin et, dans l'intérieur, il lance une grenade...

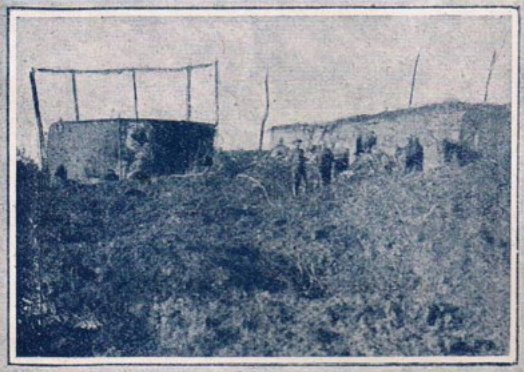

ENTRE DEUX OFFENSIVES. — *Le grand cliché de tête, sur toute la largeur, montre les Britanniques aménageant des positions conquises et préparant la réinstallation d'une passerelle. Dans les deux clichés suivants se voient : une forte position allemande enlevée par nos alliés, et la traversée d'un des petits affluents de l'Yser. Les deux derniers, enfin, représentent une tranchée anglaise au Kemmel et la difficile mise en batterie d'une grosse pièce.*

Donderdag 2 oogst – Baert A.

De regen houdt aan, op ’t front volkomene stilte. Heden rond de 60 obussen en een paar schrapnels, vallen meest te lande rond de statie, Peselhoek, St. Josef. Wij horen van wat vooruitgang langs St. Julijns.

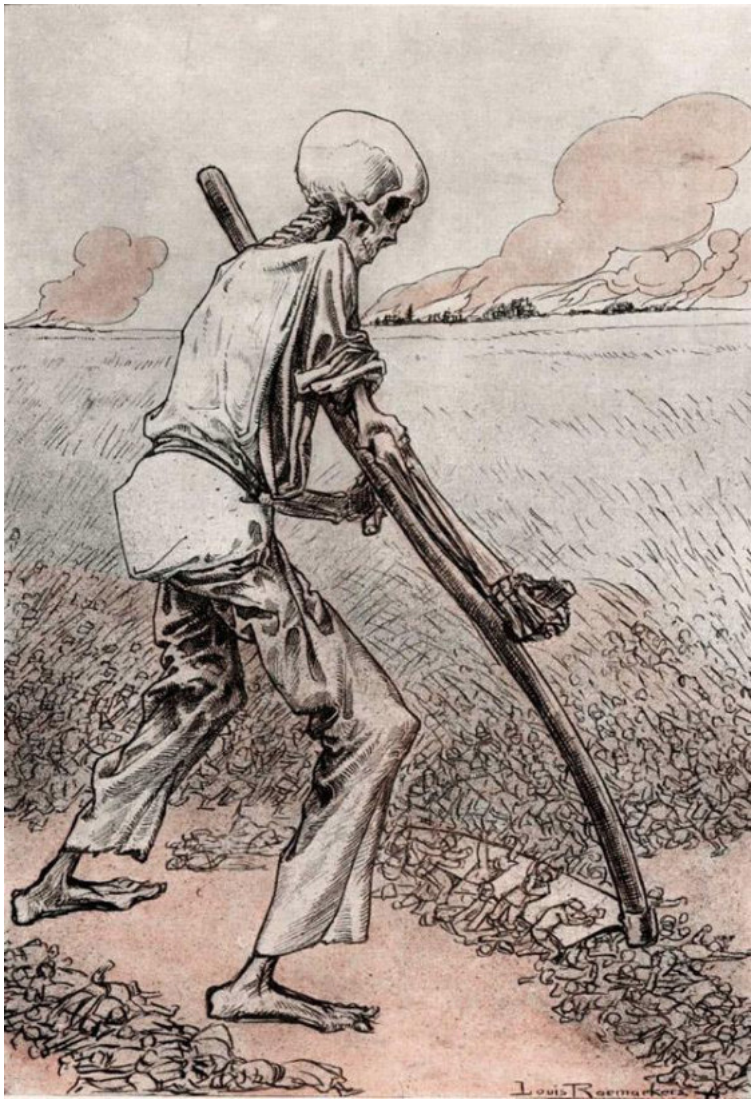

2 oogst 1917 – Van Walleghem

Gans de nacht houdt de regen aan en duurt tot in de voornoen. Ik hoor weinig geschot, doch zie nochtans gedurig weerlichten. Waaruit ik besluit dat de artillerie gedurig in werking is. De Engelse cavalerie, lelijk teleurgesteld keert weder naar Westoutre. Nogmaals bewonder ik het taai geduld der Engelsen die niettegenstaande de tegenslag noch neerslachtig noch misnoegd schijnen.

Louis Raemaekers (1869-1956)

2 augustus 1917

*Op deze dag wordt er een koninklijk besluit gepubliceerd w*aarbij de maximumprijs waartegen suikerij mag verkocht worden, wordt vastgelegd en waarbij de gouverneur gemachtigd wordt ze tegen die prijs op te vorderen. *Het betreft dan ‘groene suikerijwortels, suikerijschijfjes en handelssuikerij in poeier en daarbij stelt men dat men bij de militaire of burgerlijke opeisingen, rekening zal houden met hun waarde op het ogenblik waarop hun opvordering plaats gehad heeft. En daarmee weten we nog niet hoeveel de suikerij of ‘prut’ kostte.*

3 oogst 1917 – Van Walleghem

Nogmaals een ander soort van Duits geschot. Men hoorde de obus niet afkomen. Enkel een grote schok en dan gerommel. Waaruit wij besloten dat het een Engels kanon was die schoot in onze nabijheid en niemand zich verontrustte. Wat waren wij verwonderd ’s anderendaags in onze nabijheid die grote obusputten te zien.
In ’t begin van de oorlog verstonden wij ons veel beter aan ’t geschot, wij wisten heel wel of het een Engels of Duits kanon was dat schoot, een obus of schrapnel een hoever hij wel van ons viel, of hij naar ons afkwam of niet. Doch nu zijn er zovele soorten van geschot, dat wij er niet meer uit wijs worden en dikwijls ’t een voor ’t ander nemen.

Deze nacht ook obussen op Poperinghe.

Vrijdag 3 oogst 1917 – Baert A.

Wij horen watt bombarderen inde verte. Nog al aanhoudend geschut. ’t Regent van langs om meer, ’t is al water en modder dat men ziet.

BESLUIT.

AANPLAKKING DER PRIJZEN

De Belgische Provoost, Afgevaardigde Officier door den Minister van Oorlog van België bij het Hoofdkwartier der Fransche legermachten in België;

Gezien den staat van beleg;

Overwegende dat er belang is, alle prijsberekening op de prijzen van eetwaren en verschillende koopwaren, de troepen te koop gesteld, te vermijden, en het behoud der openbare orde in de streek door de Fransche troepen bezet, te verzekeren :

BESLUIT :

ARTIKEL ÉÉN. — Alle kleinhandelaars zijn verzocht aan de winkelramen hunner magazijnen, een staal ten toon te stellen, van al de te koop zijnde waren, en deze stalen te voorzien van een opschrift, goed zichtbaar, de prijs dezer koopwaren aanduidende. Zij zijn insgelijks uitgenoodigd, binnen hunne magazijnen, de prijzen aan te plakken der koopwaren welke, door hunne hoedanigheid of om gelijk andere reden niet zouden kunnen ten toon gesteld worden.

ARTIKEL II. — De herbergiers zijn insgelijks verzocht, binnen en buiten hun drankhuis de prijslijst van al de dranken welke zij verkoopen, aan te plakken.

ARTIKEL III. — In geval van klacht of twist aangaande de prijzen, zullen de magazijnen of herbergen der handelaars of herbergiers, die zich niet aan de hierboven vermelde voorschriften zouden gedragen hebben, aan de troepen verboden worden, voor een tijdperk waarvan den duur, door de Fransche Militaire Overheid zal bepaald worden.

Een uittreksel van het order, den ingang van een lokaal, aan de troepen verbiedende, zal op de voordeur en de winkelraam van dit lokaal geplakt worden.

De handelaars en herbergiers welke militairen in een verboden magazijn of drankhuis zouden ontvangen, stellen zich bloot uit de legerstreek gedreven te worden.

Gedaan aan het Fransch H. K. den 3 Oogst 1917.

In naam van den Krijgsgouverneur van Westvlaanderen :

De Belgische Afgevaardigde Officier,

BAYART.

Drukkerij ALLAERT, Reusbrugge-Haringhe.

Zaterdag 4 oogst 1917 – Baert A.

’t Regent maar door en men vertelt dat toch zoveel soldaten verdrinken in de obusputten. We kregen heden 75 obussen, enige rond de statie maar mees tallen rond de Keer vanden Ommegang, Zwinland. ’t Geschut herneemt op ’t front.

Le roi Albert. Général Plumer.

LA CLOCHE BELGE RECONQUISE. — Le général anglais Sir H. C. O. Plumer, après avoir repris Wytschaete en juin dernier, a eu la délicate pensée de faire transporter au grand quartier général du roi Albert, pour une remise solennelle, la cloche retrouvée sur le sol belge délivré, dans les ruines de l'église. — Voir *L'Illustration* du 30 juin.

Section photographique de l'Armée belge.

4/8/1917

4 oogst 1917 – Van Walleghem

3de verjaardag der oorlogsverklaring aan België. Nog immer regen en zelfs in de achternoen grote stortvlagen; welke tegenslag in het offensief! Hoe jammer ook voor de oogst. 't Is waarlijk iets ongewetens. Nu, God moet er zijn schikkingen in hebben. Laat ons op Hem betrouwen.
Op deze dag ook overleed Noël Chavasse, geboren te Oxford op 9 november 1884 en arts en kapitein bij het Britse Royal Army medical Corps en één van de slechts drie militairen die tweemaal het Victoria Cross ontvingen. Tijdens zijn eerste levensjaar werden ze getroffen door tyfus. Chavasse groeide op in Oxford totdat zijn vader in maart 1900 aangesteld werd als Anglicaans bisschop in Liverpool. Daar liep hij samen met zijn broer school in het *Liverpool College* waar hij uitblonk in sport. Zijn studie verliep aanvankelijk wat moeizamer dan van zijn broer maar in 1904 werden zij toegelaten tot het *Trinity College* in Oxford. Na deze studies die hij in 1907 met succes beëindigde volgde hij daar de opleiding als arts. De

tweeling was ook succesvol in hun favoriete sport, het rugby. Zij werden geselecteerd voor de voorrondes van de Olympische Spelen van Londen in 1908 voor de 400 m, maar hun tijden waren niet scherp genoeg voor hun deelname.
Hij volgde medische studies. In 1913 kreeg hij via het hospitaal opnieuw belangstelling voor het leger en werd hij Luitenant-Chirurg in het *10th Battalion* van het *King's Liverpool Scottish Regiment*. In dit regiment sloot hij zich aan bij de Territoriale eenheid waar hij ten volle zijn burgerlijke en militaire plichten kon vervullen. Na de oorlogsverklaring op 4 augustus 1914 kreeg hij met de *Liverpool Scottish* een training met het oog op de inzet aan het front. Op 3 november landde hij in Le Havre, waarna zijn eenheid verder reisde naar Blendecques voor een laatste opleiding. Zijn regiment werd in juni 1915 ingezet ter hoogte van *Hooge* bij Zillebeke. Wegens zijn onvermoeibare inzet aldaar, bij het evacueren en verzorgen van gewonden, werd hem het Military Cross toegekend. In april van dat jaar was hij reeds bevorderd tot Kapitein en in november werd hij vermeld in *Mentioned in Despatches*. In augustus van 1916 nam Noel Chavasse in Guillemont deel aan de Slag om de Somme. Hierbij werd hij licht gewond door een schrapnel.. Ondanks het bevel om niet terug te gaan naar de loopgraven, trok hij toch het niemandsland in op zoek naar gewonden. Hij negeerde de beschietingen en redde aldus menig soldaat het leven. Hiervoor werd hem op 26 oktober 1916 zijn eerste Victoria Cross uitgereikt.
In de zomer van 1917 werd zijn regiment ingezet tijdens de Slag om Passendale. Ook hier werd hij gewond door een granaatsplinter, deze keer aan het hoofd. Na verzorging nam hij terug zijn plaats in de veldhulppost in **waar hij samen met een gevangen Duitse arts onophoudelijk gewonden verzorgde.** Toen hij 's anderendaags op 1 augustus andermaal gewond werd moest hij normaal het slagveld verlaten. Ook dan weigerde hij en bleef verder de gewonden verzorgen, ondanks hevig pijnen. Op 2 augustus viel een granaat in de hulppost waarbij zijn helper dodelijk gewond werd en Chavasse een zware verwonding opliep in de buik. Omdat hij een veiliger plaats wou opzoeken sleepte hij zich naar het Wieltje vanwaar hij naar een veldhospitaal in de Brandhoek werd getransporteerd. Daar werd hij succesvol geopereerd maar, omdat hij te veel verzwakt was, overleed hij twee dagen later op 4 augustus 1917. Voor zijn inzet tijdens deze eerste dagen van de Derde Slag om Ieper kreeg hij zijn tweede Victoria Cross pstouum toegekend. Hiermee werd hij een van de drie militairen die tweemaal deze hoogste Britse onderscheiding kregen.

Graf van Noel Chavasse

Noel Chavasse werd enorm gerespecteerd wegens zijn onuitputtelijke energie en blijvende inzet bij het in veiligheid brengen en verzorgen van gewonden. Hij werd begraven op het Brandhoek Nex Military Cemetery.

5 oogst 1917 – van Walleghem

De regen is eindelijk over, doch ’t blijft laf en bevangen; de oogst heeft reeds veel geleden. Alle vruchten liggen plat ter aarde en alle rogge en een deel der haver is reeds ferm geschoten. Wat zal er van geworden?

Bijzonderlijk te **Dickebusch** waar door de evacuatie zulke grote schaarsheid is aan werkvolk. Doch op alle gemeenten is er gebrek aan werkvolk voor de oogst; de burgers die voor 't leger werken mogen hun werk niet verletten en de Belgische soldaten krijgen geen werkersverlof voor de Engelsen en de Franse secteur.
De militaire overheid wil Engelse soldaten geven om te helpen, doch de boeren die weten wat een Engelsman weerd is voor de landbouwwerken houden er niet aan ze te hebben.
Gans de nacht en nuchtend was er veel kanongeschot. De communicqué meldt dat de Engelsen weerom meester zijn van St. – Jelijns.

Op de hoeve van **Cyriel Lamerant** is Franse interprête-priester van de 24ste divisie E.H. **Luneau** gelogeerd, een moedige en verstandige priester van 't bisdom Nantes, die zich deze week zeer gedevoueerd heeft. Alhoewel er geenszins toe verplicht, heeft hijvrijwillig deze dagen in de strijdlinie van Zillebeke overgebracht om er de gekwetsten en stervenden bij te staan en werd er lichtelijk gekwetst in de rug door 2 stukjes van een obus. Nochtans heeft hij alle bijzondere verzorging geweigerd en blijft bij zijn regiment; vandaag doet hij mijn hoogmis. Hij vertelt mij schrikkelijke bijzonderheden over 't gevecht. 't Was zijn divisie die de ergste tegenstand vond langs de Menense kalsijde en Zillebeke. Talrijke en onvindbare Duitse kanonnen beschoten hun op 100 meters. De ierlanders en in 't bijzonder de leinsters vochten er als leeuwen en duizenden zijn er gesneuveld. Zelfs van gans een bataillon zijn er enkel 54 weergekeerd. Doch vruchteloos; de Kantijnebossen bleven in de handen van de vijand.

Kolonel Murphy

Hij spreek vooral met bewondering van de stoutmoedigheid van de Ierse kolonel Morphy, *(Eigenlijk heette de luitenant kolonel Murphy)* van het Leinster regiment, door zijn volk genoemd 'de onkwetsbare'. voor de aanval en te midden de gruwelijkste bombardementen stond deze met een sergeant major boven op het parapet al een pijp rokende rustig zijn orders te schrijven. Dan toog hij ten aanval en hij was de enigste officier van zijn bataillon die nog wederkwam. Een andere maal zat hij in observatie op een boom. Hij werd gezien door de Duitsers die ernaar schoten met hun geweren, doch vruchteloos, dan schoten zij er naar met schrapnels, de boom werd geraakt en de tak waarop hij zat scheurde af en Morphy viel neder!

Doch kalmtjes vaagde hij me zijn hand de aarde van zijn kleren en vertrok op zijn gemak. Doch wat dubbel lastig en wreed waren de gevechten inwater en modder. Op sommige plaatsen zonk men erin tot aan de lenden. Beklagenswaardig was de toestand der ongelukkige gekwetsten. Soms duurde het uren vooraleer men gekwetsten 10 minuten ver kon dragen en alzo zijn er jongens die 2 dagen op het slagveld hebben moeten liggen vooraleer in een hulppost te geraken.
Helaas velen zijn gestorven vooraleer de nodige hulp te krijgen, velen ook versmoord in de obusputten. En zeggen dat al die reddingen moesten gedaan worden onder een gedurig bombardement en mitrailleusengeschot. Nochtans de Engelse brancardiers waren bewonderenswaardig, doch zij waren overmand. In die omstandigheden doen zij zich altijd helpen door de Duitse krijgsgevangenen, en alzo komt het dat men soms 2 dagen na een slag hier nog gevangenen ziet passeren. 't Zijn mannen die gebezigd zijn geweest voor het wegdragen der gekwetsten.
Wat de doden aangaat, onmogelijk ze te vervoeren. Men werpt ze in een obusput en begraaft ze ter plaatse zelve. Enkel sommige hoge officieren of bijzondere mannen worden verder begraven.

Roesbrugge - Haringe

Een Belgische Canadees, afkomstig van Brussel, komt hier met verontweerdiging zijn beklag doen over zijn Engelse collega's die de klok van Voormezele meegevoerd hebben naar Abeele en ze willen overbrengen naar Engeland. 'Neen,' zegt de jongen, dat zal niet gebeuren, al moest het mij 1000 dollars kosten'.

Zondag 5 oogst 1917 – Baert A.

Heden 60 obussen op Poperinghe waarvan 20 in stad en rond 't Zwijnland, 1 valt op de herberg De Ster, Cam. Rabau, W. Gelein. De zoon Derycke is dood gesmeten bij de hofstede.

Boyau de mort

Maandag 6 oogst 1917 – Baert A.

Heden nacht 3 maal vliegers met brandbommen: 13 die vallen rond St. Eloy, hofstede Quaghebeur. Hevig geschut op ’t front. De Engelsen maken 6122 gevangenen. Sint Omer en Hazebrouck werden beschoten. ’s Avonds en 10 tal obussen van de Veurnestraat tot de Pottestraat boven.

6 oogst 1917 – Van Walleghem

In de streek zijn hier **veel chinezen** toegekomen, welke de Engelsen bezigen om te werken. Van waar en hoe die mannen hier komen weet ik niet. Velen zien er nog zeer jong uit. ‘ t Zijn curieuse gasten en zeer kinderachtig van manieren, niet beter dan onze jongens van 10 – 11 jaar oud. Hun liefste bezigheid is staan gapen voor de winkelvensters liefst voor lekkernijen fruitwinkels en als zij iets zien dat hun aanstaat, zij trekken wel met 10 te gelijk binnen, vragen van alles de prijs en als het hun belieft iets te kopen, dan zijn zij zeer achterdochtig dat men hen zal bedriegen. Nochtans zijn veel winkeliers hun doening moe en daarom gebaart dat winkelier zich wel eens kwaad, en dan vliegen ze buiten gelijk de mussen. Geel van kleur, met platte neus en scheve ogen hebben zij bijna altijd een dwaze glimlach over zich en kijken bijna gedurig rond, zodanig dat het te verwonderen is dat er op onze wegen nog geen verongelukt zijn. Zij hebben een kleding van blauw lijnwaard, ook een van een dikkere grijze stof , imperméable en capote, dragen een strooien hoed of bruine calotte met oorlappen doch zijn uitnemend verzot op bugerskleren en geraken zij aan een burgerklak of hoed, dan verlaat deze hun hoofd niet meer. Hun gang is maar lomp en men ziet genoeg dat zij niet gewend zijn zulke zware schoenen te dragen; ik geloof ook dat ze veel gezelschap hebben, want dikwijls ziet men ze bezig met een jachtpartij. Hun sergeanten hebben striepen, hun politie een rode band en men ziet dat deze zeer bewust zijn van hun weerdigheid. Bij iedere compagnie is er een Engelsman, die hun werken bestuurt. Ik zag ook in een van hun kampen een interprête, deze zag er uit als een grote heer en droeg de lange Chinese rok.
Ze zijn gecantonneerd in kampen afgespannen met stekkerdraad en wonen in paraplutenten. Zij trekken per groep naar hun werk. Zij worden meest gebezigd om wegen te vermaken en dijken te delven en nog meest langs de loskaaien. Zij zijn niet lui en werken ten minste zowel als onze burgers en Engelse soldaten.
Doch wat leven als die mannen in groep nevens u passeren. Zij schreeuwen al dooreen en al om ter luidst. Ik hoor ze liever als zij een liedje zingen, hun gezang is niet kwalijk. Zij kennen

allen enige rare woorden Engels doch bijna geen die er kunnen spreken. Zo ebeurde het dat ik nevens hen passeerde, kort voor de noen en ’t was gedurig: ‘Watch, watch?’ – hoe laat is het? Toen ik hun toonde dat het maar 5 minuten meer was van de noen, knikten ze vol genoegen en gingen welhaast hun buikje mogen vullen met hun geliefde rijst. ’t Is bij hen al rijst dat de klokke slaat, ’s nuchtens, ’s noens, ’s avonds, altijd rijst dat zij met hun stokskes binnen smullen. Dezer dagen kwam ik een Chinees tegen die aan iedere arm een monterke droeg, wat was hij preus toen hij zag dat ik zijn monters bezag.

Gevechtstypen aan het Westerfront.
Eenige typen van kleurlingen op het Westerfront gevangen genomen: een inboorling 1) uit Senegal, 2) uit Guinea, 3) uit Somaliland, 4) uit Tunis, 5) uit Anam, 6) uit Soedan, 7) uit Dahome.

Te Reninghelst zijn er verscheidene duizenden van die mannen aan ’t werk en te **Poperinghe** nog meer. ’t Zijn grote kinders en men moet ze ook behandelen als kinders. Daarom om er orde in te houden moet men slaande argumenten gebruiken en alzo hebben hun sergeanten een dunne ijzeren roede, die nu en dan eens op het vel van de mannen neervalt, deze maken daar geen kwaad bloed in, lachen eens en zijn weerom fraai.
Zij hebben ook nog meerdere straffen en onlangs passeerde ik

nevens hun kamp en zag er een met een jok aan de hals – een soort van vertrekbril – en een andere met een blok met ketens aan de hals, en alzo geringeld moesten die mannen een dijk delven. In herbergen mogen zij niet gaan.
Van de oorlog hebben zij voorzeker maar weinig begrip. Als zij een obus horen afkomen, dan staan zij te gapen, en als hij openbarst, dan klakken zij op de handen en lachen.
Nochtans te Poperinghe werden enige van hen dood geslegen en dan waren de anderen dubbel versteld. …
Wat hun godsdienst aangaat, ik heb ondervonden dat er enige katholieken onder zijn. Wijl bijna allen versteld op mij staan te gapen en niet weten wat mijn costuum betekent, ben ik er tegengekomen die naar mij wezen en van daar naar de hemel.
In de tent van Hector Dalle, was er een die mij het kruisbeeld wees en dan daar naar mij, dan naar zich zelven en dan een vinger omhoog stak naar de hemel.
De E.H. Principaal van Poperinghe heeft er verschillende hun biecht gehoord bij middel van 2 tableaux (een Chinees en een Frans) met de goden op, en toen hij hun vroeg een akte van berouw te verwekken, begonnen de jongens te krijsen.
Te Proven heb ik een Chinese priester ontmoet met zwarte slappe hoed en kapote, doch tot welke godsdienst hij behoort weet ik niet.
Op de Franse secteur zijn er geen Chinezen, doch veel Anamieten. Deze zijn gekleed in khakicostuum, zijn min geel en ook minder van gestalte dan de Chinezen, doch hebben er nochtans veel gelijkenis mee. Zij zien er zeer jong uit.

Vandaag lees ik in de 'XX° Siècle' dat ik en de burgemeester van Dickebusch gedecoreerd zijn met het burgerkuis van 1ste klasse voor bewezen diensten onder 't bombardement. Nog enige priesters van 't front zijn in dat geval. Enige dagen nadien verneem ik het van wegens de minister en de gouverneur en een maand nadien wordt er mij op zeker dag een dozeke gezonden met een wit kruis in en daarboven 1914 – 1915.

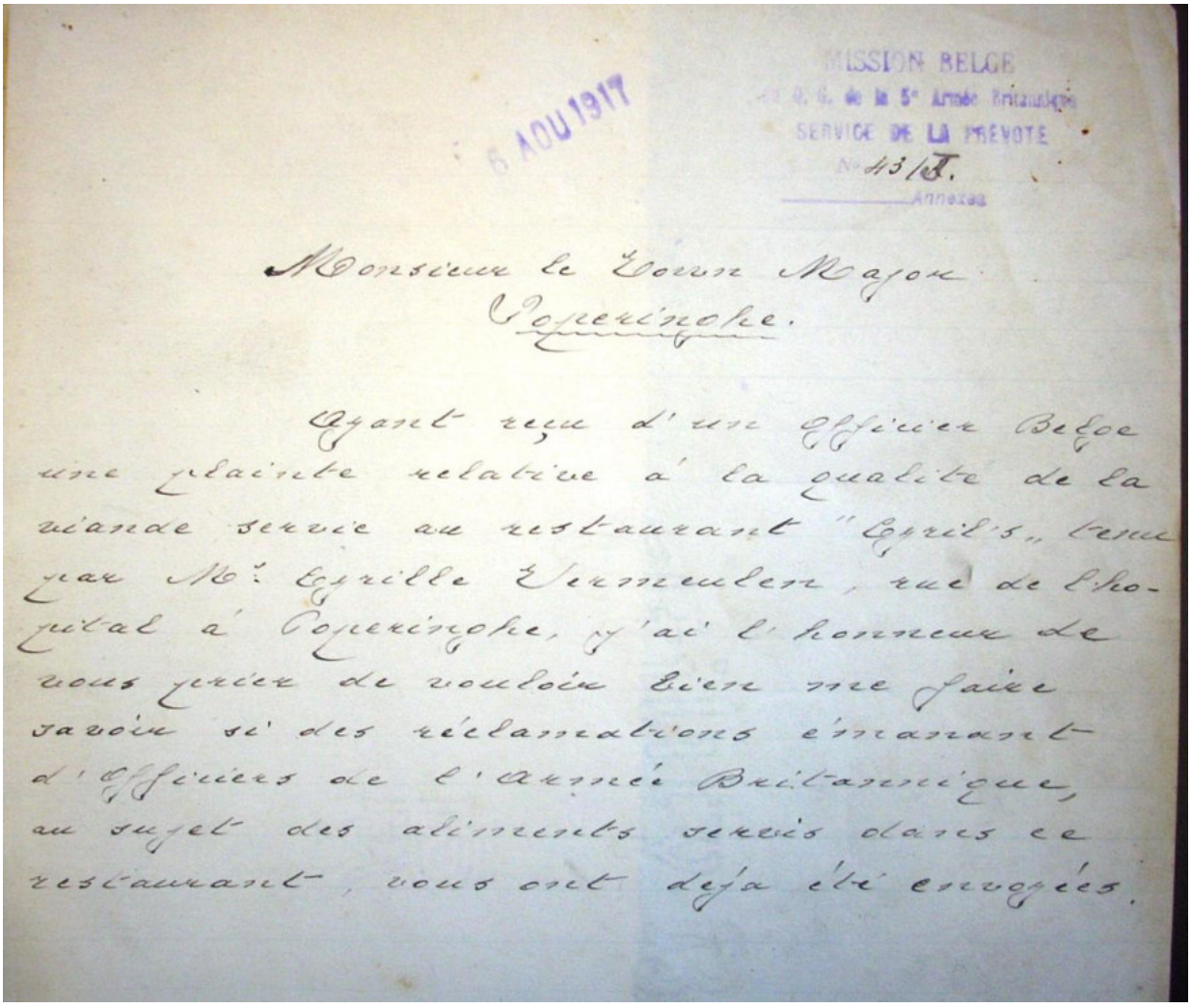

Mijnheer de Town Major – Poperinghe
Gezien de klacht van een Belgische officier over de kwaliteit van he vlees, geserveerd in het restaurant 'Cyril's', gehouden door de heer **Cyrille Vermeulen** – Gasthuisstraat te Popeirnge – heb ik de eer U te vragen en mij te doen weten of er onder de officieren van het Britse leger eveneens dergelijke klachten gedaan werden.

Dinsdag 7 oogst 1917 – Baert A.

't Kanon verstilt nog al veel beweging, enkel een paar obussen rond De Ster, maar 's avonds laat 35 Peselhoek.

Woensdag 8 oogst 1917 – Baert A.

Weer recht trommelvuur dat 's avonds wedijvert met een geweldig onweder.

Donderdag 9 oogst 1917 – Baert A.

Kalmte maar veel beweging. Nu en dan een obus of schrapnel rond of op de stad. Geen nieuws, 't volk wordt weer moedeloos. 1 obus valt op de herberg Em. Feys, keuken G. Coevoet, statiestraatje, herberg de Kloef.

9 augustus 1917 – Brievenboek Krombeke

Affiche van de 8ste augustus 1917 – vertaald en op 20 exemplaren getrokken ter bekendmaking
Toegevende aan het herhaald en aanhoudend aandringen – de militaire overheid verwittigt dat **landbouwverloven aan Belgische soldaten** wederom toegestaan worden in de Engelse sector – Het betaamt de belanghebbenden te voorkomen dat deze gunst uitsluitelijk is toegestaan voor het doen van de oogst en dat , alle misbruik onmiddellijk zal beteugeld worden – wilt dienvolgens maar certificaten afleveren voor wel gerechtveerdigde gevallen – 't Engels leger zal ter beschikking der landbouwers soldaten op de hoogte van de landbouwwerken ter hand stellen – wil me bij hoogdringendheid 't getal gevraagde werkers laten kennen en de aard van het te verrichten werk – de waarschijnlijke duur en de dag waarop in uw gemeente landbouwers werklieden moeten aankomen. Diegenen die zich verschuild hebben in de achterzone zullen kunnen gemachtigd worden zich te begeven in het deel der Engelse zone dat de 25ste juli laatst uitgeweken werd om er de oogst te doen. Zij zullen moeten hun vraag richten met portret aan de Belgische provoost bij 't Engels leger en zich aanbieden voor advies van 't gemeentelijk groepement – dat missie heeft die zaken als dringend af te handelen

"Moving Up." Reënforcements with Stretcher-Bearers

"Coming Back." Lying Cases at a Field Ambulance Ready for Convoy

Bede brede en rappe verspreiding van dit gegeven.
Wie Engelse werklieden te vragen heeft richte zich dus onmiddellijk tot het gemeentebestuur.

Foto's uit Harveys Cushings dagboek

Vrijdag 10 oogst 1917 – Baert A.

Kalmte op 't front. Gans de dag beschieting. Obussen en schrapnels: meestal buiten de stad en rond het kasteel D'Hondt.

10 oogst 1917 – Van Walleghem

't Is waarlijk schandalig welke schade de Engelse troepen nu nutteloos aan de beboerde velden van Dickebusch toebrengen. Jerome de Croos had een schone partij koren gereed om afgepikt te worden en al met eens de Engelsen vallen erop met hun paarden en doen er de manège, zodat zij in een paar dagengeheel vermoord was. En zeggen dat het daarrond al onbebouwde velden zijn, maar neen, zij zullen

bij voorkeur gaan waar zij meeste schade kunnen doen. Bij Celeste Planckeel gaan de soldaten de schoven halen uit de stuiken om er op te slapen of aan hun paarden te geven. Reclameert de boer, men lacht hem uit en zegt dat hij maar op zijn hoeve niet moet blijven. Vele reclamaties zijn volstrekt onmogelijk. 't Eerste dat men vraagt bij een onderzoek tot schadevergoeding is welke eenheid de schade teweeg gebracht heeft. kan de boer de eenheid niet aanduiden, men zegt dat hij geen bewijzen heeft en informeert hij achter de eenheid, dan ik hij een spion, want hij heeft het recht niet zich daarmee te bemoeien. De boeren verlangen niets beters dan zeer hun vruchten te kunnen afdoen en wegsteken, doch helaas waar het volk gevonden?
Eindelijk heeft het landbouwcomiteit de toelating verkregen van 't Engels leger om ook in de Engelse sector, Belgische soldaten toe te laten voor het werk van de oogst. Seffens worden de aanvragen verzonden aan de legercommandanten. Maar 14 dagen nadien nog geen Belgische soldaten te zien. 't Is onredelijk maar 't is legerlijk! Zo komt het dat de boeren die Engelse soldaten aanvaard hebben, nog de beste zijn. Wel is waar, 't is al maar half gedaan, maar 't is toch half gedaan.

10 augustus 1917 – RAB – Maes

Poperinghe, 10 augustus 17
Mijnheer de voorziter,
In antwoord op uw geëerd telegram, heb ik de eer Ued. te melden dat verschillende afgevaardigden mij geschreven hebben
1° - Om te klagen over het niet toelaten van verlof aan Belgische soldaten in 't Engels legergebied (hetgene nu vereffend schijnt) zo over de opeising van tarwe , het niet bekendmaken van de prijs van de opeising, evenals over het niet bekend maken van maatregels voor 't dorsen- zo over het niet toekomen van cokes en sulfer om de hoppe te drogen.
Er ware stoffe genoeg om dat alles te bespreken, dat wij best doen zulks te behandelen in een bestuursvergadering van 't hopverbond. Te Watou en elders begint er mistevredenheid te ontstaan.
Afgeveerdigden hebben mij ook hun beklag gedaan dat de heer gouverneur der provincie allerhande maatregels nopens de landbouw en opeising neemt zonder eens het advies van het middenkomiteit te vragen.
Wegens het houden van vergadering is er wel wat moeilijkheid om passen te bekomen, in alle gval zal ik niet moeten peizen naar Hoogstade te gaan.
Kan Ued. geen klein antwoord geven nopens de zaak Barzeele – over zetten van tarwe oogst – en de zaak van de landbouwers die uitsel hadden voor 3 maanden?
Met hoogachting ued. groetende

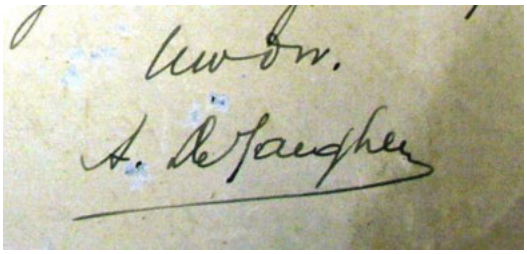

Zaterdag 11 oogst – Baert A.

Deze nacht enige vliegers, lossen 5 bommen bij de Vuile Seule, Watou en enige te Proven. Weinig geschut, een paar obussen over de statie.

Zondag 12 oogst 1917 tot zaterdag 18 oogst – Baert A.

Geen geweldig geschut tenzij den donderdag nacht. Immer veel beweging maar meest rond de stad. Dinsdag morgen 9 obussen: statie, Meessenstraat, Kerkhof, hof Jufvr. Van Merris. Woensdag 50 obussen op Peselhoek en een 6 tal rond de statie. Reepken, Kruisstraat. De

vliegers zijn zeer bedrijvig en de beweging zeer groot, wij zien weer wat cavalerie. Veel gekwetsten en ook gevangenen. ’t Nieuws is goed: vooruitgang langs Langhemarck. ’s Nachts 4 vliegerbommen op den Werf. Vrijdag namiddag 10 obussen rond het Reepken. Zaterdag nacht herhaald bezoek van vliegers: bommen vallen hof St. Union, Dolfyn, rond den Rooden Heert, bij de Leene waar 2 jaarlingen gedood worden bij C. Bollengier en op de hofstede Derycke waar een torille op het hospitaal valt en 2 nursen 4 Engelsen en 14 Duitse gekwetsten dood.

12 oogst 1917 – Van Walleghem

De interprête priester Mr. Luneau, die weerom deze week enige dagen overgebracht heeft te Zillebeke vertelt mij hoe wreed het er ging. ’t Is al modderpoel, maar ’t ergste is toch nog het schrikkelijk bombardement. Soms op een uitgestrektheid van 500 meter vierkant vallen iedere seconde van 3 tot 5 obussen en dat uren lang. Ook verliezen de Engelsen er veel volk. Doch welke moeten de verliezen der Duitsers niet zijn als men rekening houdt dat de Engelse wel 10 maal meer schieten dan de Duitsers.

12 augustus 1917 – Crombeke – Serie valois

12 augustus 1917 – De tweede brief aan de koning – SAP – archief Sansen

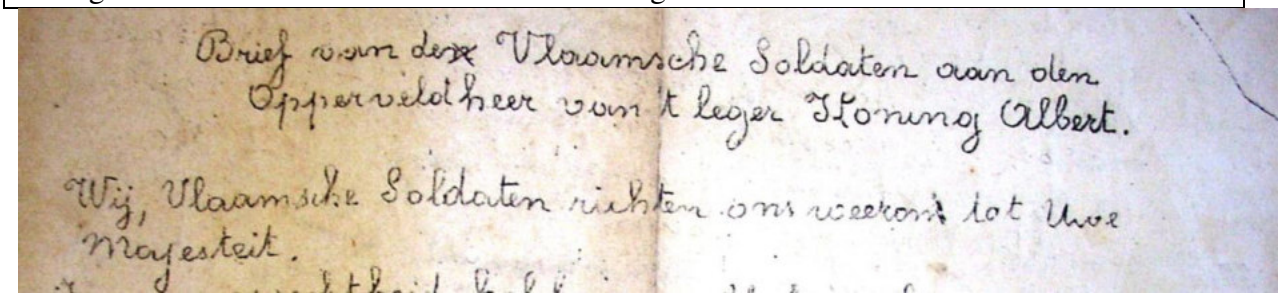
Brief van deze Vlaamsche Soldaten aan den Opperveldheer van 't Leger Koning Albert.

Wij, Vlaamsche Soldaten richten ons weerom tot Uwe Majesteit.

Net zoals de Open brief aan de koning, steekt ook de tweede brief aan de koning in het Stadsarchief van Poperinge.

Numéro de la carte : 13-80

Nom : Markant

Prénoms : Ida

Lieu de naissance : Godewaersvelde

Département : Nord

Date de naissance : 23 Mai 1891

Domicile : Godewaersvelde

Rue et numéro : La Place

Département : Nord

Profession : chicière

(Signature du titulaire.)

Ida Markant

DÉLIVRÉE par le (1) Prévôt français

PÉRIMÈTRE ET MODE DE CIRCULATION (2) :

Canton de Steenvoorde
Ville d'Hazebrouck et Bailleul
Rs de fer pied voiture

Godewaersvelde le 12 août 1917.

(Cachet.) (Signature.)

(1) Indiquer l'autorité civile ou militaire.

(2) Inscrire : Zone non réservée et zone de l'intérieur soumise au régime spécial pour les personnes domiciliées dans la zone non réservée.

Indiquer le canton et les cantons limitrophes pour celles domiciliées dans la zone réservée. Spécifier si la circulation à « cheval » ou en « bicyclette » est accordée dans les cas exceptionnels par l'arrêté du 15 mars 1917.

13 oogst 1917 – Van Walleghem

Om 7 uur ’s avonds vallen verschillende obussen op en rond het kerkhof te Poperinghe. ’t Is daarrond de gevaarlijkste plaats van gans de stad – van aan ’t college tot aan het Elisabethhospitaal. Men heeft er 2 kruisingen van wegen langs waar alle vervoer naar ’t front passeert, en ’t is daarop dat de Duitsers het gemunt hebben.

14 oogst 1917 – Van Walleghem

In de nuchtend Duitse contre attaque.

Nummer 181B Doos Gazette augustus 2017
guido.vandermarliere@telenet.be

Boerenbetweterigheid uit het verleden

*

Zy zet haar mond als of zy pruim wilde zeggen. Dit zegt men van eene, die met een gemaakte staatigheid haren mond in preutsche plooyen trekt, gelykende naar die het woord *pruim* zullen uitspreken. Zo pleegt een pratte Vryster, of pronkende Bruid, te doen.

Uit 'De nederduitsche spreekwoorden' door Carolus Tuinman – 1720

*

Doos Gazette, een slim schrift des tijds met meer dan 570 lezers

Beste abonnee

't Worst een 'Doos Gazette' met heel veel 'eerste' wereldoorlog, maar dan in twee delen.
In het kader van '650 jaar Poperingevaart' wordt er eerst verteld over de Hoeve Leicher – onder de oorlog bekend als 'Gwalia'.
Het artikel is uiteindelijk een samenwerking geworden voor de tekst van Bernard Leicher, William White en ikzelf en voor de foto's Daniël Liefooghe en ikzelf.

De website **'650 jaar Poperingevaart'**
https://www.arch-poperinge.be/Poperingevaart.html
Is een schot in de roos gebleken. We konden op die paar maanden meer dan 1700 bezoekers tellen en honderden keren werd er een artikel hiervan gedownload.
Nog veertien dagen blijft deze tentoonstelling op internet staan en dan halen we die er terug van af. Wacht dus niet langer om nog eens te gaan kijken!
3 fotofilmpjes werden ook op facebook gelanceerd. Het filmpje met de boten van Clairmarais werd 200 keren bekeken, dit over de 'Garonde' haalde 1200 'views' en dit van de overwelving van de markt te Poperinge haalde er 3220.
Ik wil vooral de deelnemers aan de wandelingen danken. Op de 'beek'wandeling waren er 41 deelnemers en 's avonds door de stad sloten er 34 wandelaars aan.
En het belangrijkste was dat ze content waren!
We publiceren nog enkele artikels over de vaart in de volgende nummers van Doos Gazette en dan kunnen we met een goed gevoel dit thema achter ons laten.

Ondertussen werken we aan een DiMPop en een DiMHop, een Digitaal Museum voor Poperinge en een Digitaal Museum over de Hop, maar daar over later.
Allee, deze week komt er nog een fotofilmpje over de Hommel op facebook- onder de titel 'Hommelbloed'.
Ik kreeg immers toelating van Hubrecht Degersem om liederen van hun ceedee van hun opvoering van de operette 'In den Hommelpluk' te gebruiken en daar heb ik oude foto's opgezet. Kom je het tegen op facebook, vergeet het niet te delen, hee!

De boerderij Leicher - Gwalia
Bernard Leicher – Guido Vandermarliere – William White – – Foto's o.a. Daniël Liefooghe

Eén van de hoeves die vooral in de Eerste Wereldoorlog een belangrijke rol gespeeld heeft, gelegen langs de 'vaart', is de hoeve Leicher, die momenteel ook bekend staat als 'Gwalia'. De hoeve heeft een heel oude geschiedenis.

Foto: Daniël Liefooghe

De hoeve Leicher op de kaarten

De hoeve ligt in **de Oosthoek** *van de 'jurisdictie' van Poperinge. Poperinge had naast de 'port' verschillende hoeken op het platteland of 'de boerenbuiten' en vanaf de brug over de huidige Robaertbeek en langs de schipvaart, begon de Oosthoek. De Oosthoek zat dus tussen de 'Edenwaarthoek en de grens van de juriisdictie met Elverdinge.*
In de zeventiende en achttiende eeuw was de Robaertbeek eerder gekend als de **Bommeloze Pitbeek.** *We weten het niet juist, maar het zou mij niet verbazen dat de waterpartij, een vijver, die we langs onder op dit detail van de Ferrariskaart, de 'Bommeloze Pit' is.*
'Bommeloze Pit' wil dan zoveel zeggen als een put zonder bodem. In Gent bijvoorbeeld werd er in 1624 ''n huis verkocht dat de naam 'de Bommeloze Mande' had.
Mijn moeder, **Jacqueline Verhaeghe,** *wiens grootouders aan het 't Reepken woonden, wist mij als kind te vertellen dat er ergens in die hoek een bodemloze put was waarin er al vanalles verdwenen was, zowel boerenkarren, maar ook oude Spaanse soldaten.*
De Bommeloze Pit was en bleef omgeven door legenden.

Op de 'Ferrairskaart' hierna, die in Poperinge rond 1765 opgemeten werd, zien we de hoeve liggen bij het bovenste' nummer' 79, naast het geel punt met 1.

Ferrariskaart 1765

We zien dat de oorspronkelijke hoeve, net als veel grote hoeves in die tijd een omwalling kende, vooral bedoeld om het kleinvee binnen te houden.
Daarbij zou het mij zeker niet verbazen, moesten de bewoners daarvan ook gebruikt gemaakt hebben om wat zoetwatervis te kweken.
Verder merken we binnen de omwalling twee grote gebouwen waarschijnlijk een langgevelhoeve en een grote schuur.

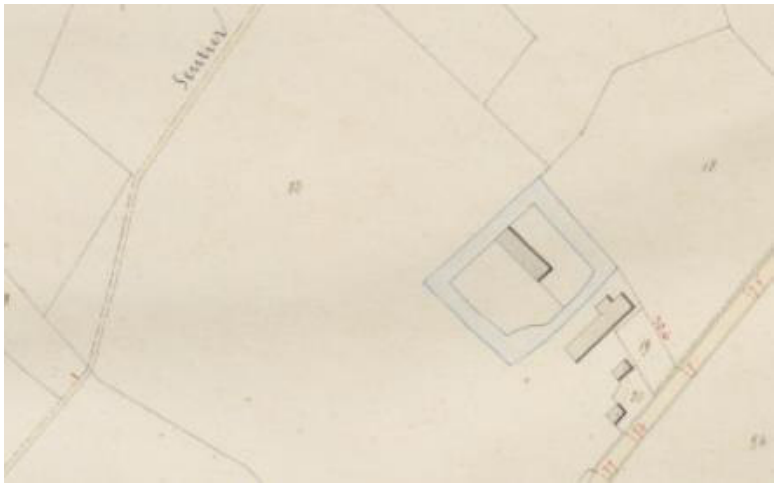

De situatie bleef blijkbaar een eeuw lang onveranderd.

Atlas buurtwegen – 1841

Op de kaart van de 'Atlas der Buurtwegen' uit 1841, zien we de langgevelhoeve – sowieso het oudste gedeelte van de hoeve', recht op de 'steenweg' staan. Die steenweg had in de 18de eeuw de naam 'Bruggenstraat'.
En buiten de wal, bevindt zich een tweede groot gebouw. Zo te zien is dat een tweede hoeve, waarschijnlijk een nieuwe hoeve, die de oude hoeve vervangt.

De Vandermaelenkaart

We voegen hierbij nog de Vandermaelenkaart aan toe.

Let er eens op hoe de Robaertbeek meandert, terwijl de 'schipvaart' echt rechtgetrokken is door de meanders heen.

Bernard Leicher *stelt dat het bouwjaar van de hoeve 1759 is.*
Het jaartal is terug te vinden in één van de resterende oorspronkelijke gevels.
Ik denk dus dat de oude walhoeve in 1759 verlaten werd en dat dan de nieuwe hoeve betrokken werd. 1759 is immers ook in het algemeen een meer welstellende periode in onze plaatselijke geschiedenis. Wat opvalt op dit kaartje uit 1841 is dat het langgeveltype van de boerderij uitgebreid werd met een kruiskeuken.

De familie Leicher – *Alle informatie over de familie Leicher komt van Bernard Leicher*

Leicher Wernerix *werd in 1807 geboren te Hofheim Nassau, zo blijkt uit de bevolkingsregister.*
Hij verhuisde ruim 500 kilometers verder naar Poperinge waar hij met de Poperingse **Melanie Lebbe** *, °1816 en dus 9 jaar jonger, trouwde.*
Hij werd ingeschreven in de Veurnestraat als **'cantinier'** *of herbergier.*
Zoals we kunnen zien in de bevolkingsregister kreeg hij met haar hij vijf kinderen.

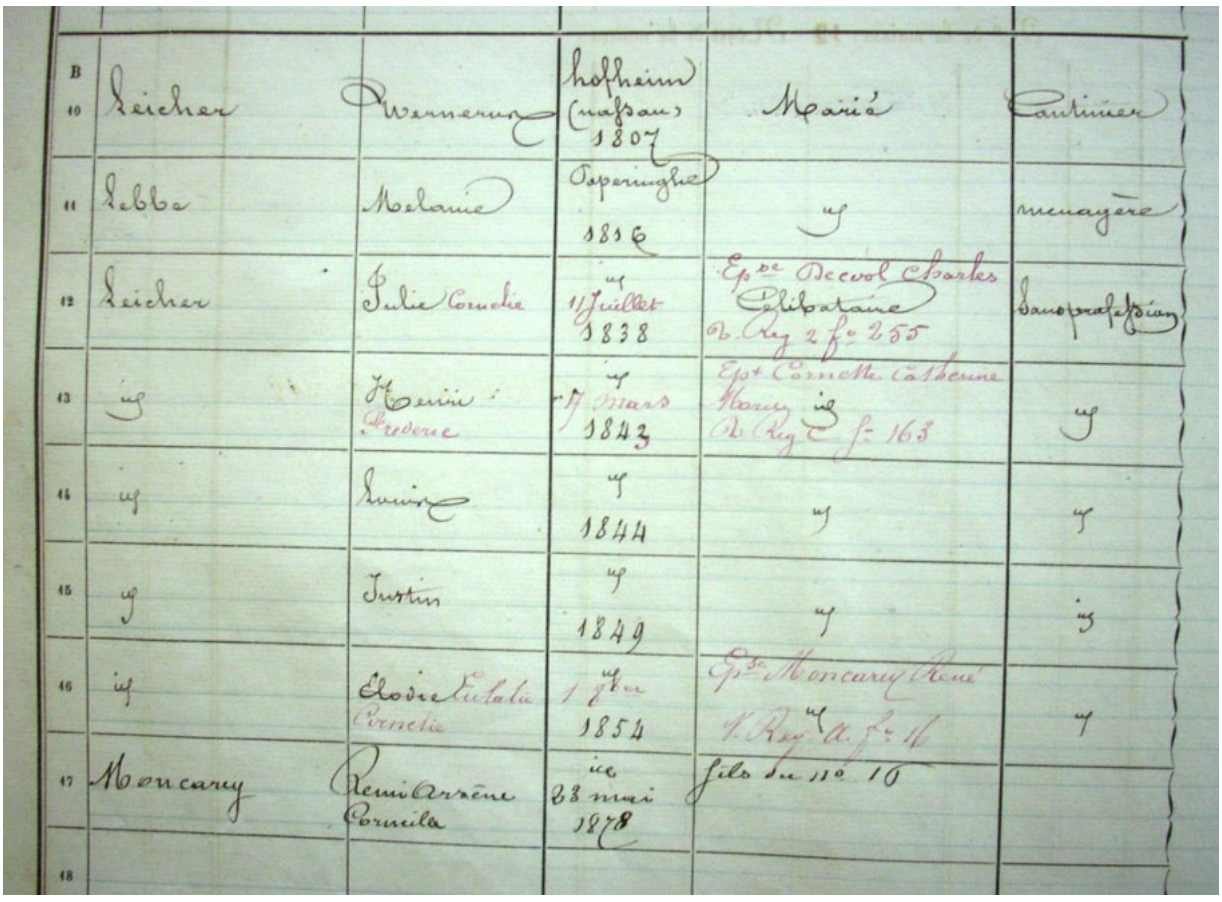

B					
10	Leicher	Wernerus	hofheim (nassau) 1807	Marié	Cantinier
11	Lebbe	Melanie	Poperinghe 1816	id	menagère
12	Leicher	Julie Cornelie	id 11 juillet 1838	Epse Decool Charles Célibataire D. Reg 2 fo 255	sans profession
13	id	Henri Frederic	id 7 mars 1843	Epse Cornette Catherine Marie id D. Reg C fo 163	id
14	id	Louis	id 1844	id	id
15	id	Justin	id 1849	id	id
16	id	Elodie Eulalie Cornelie	id 18 mai 1854	Epse Moncarey René V. Reg A. fo 16	id
17	Moncarey	René Arsène Cornelis	id 23 mai 1878	fils de no 16	
18					

Julie Cornelia, *geboren op 11 juli 1838. Zij zou trouwen met Decool Charles.*
Dan kwam de oudste zoon **Henri,** *geboren op de 7de maart 1843.*
En na Henri, kwam ***Louis*** *in het jaar 1844, tenminste…*
Bernard schrijft dat hun **Ludovicus** *en dus niet* ***Louis*** *geboren werd op de 13de januari 1845 en hij zou sterven op de 29ste april 1897 te Merksplas.*
Jawel, in de landloperskolonie.

Hij stond bekend, zo schrijft Bernard, als **'Karel Adam'** *en was een verstokte herbergklant. Op 27-jarige leeftijd werd hij een eerste maal veroordeeld wegens dronkenschap. Het bleef daar niet bij en de reeks vonnissen ging in stijgende lijn.*
Telkens werd hij door zijn vader vrijgekocht. Tenslotte zien wij zijn signalement als landloper verschijnen. 1,72 meter lang – blauwe ogen, lang gezicht, lichtbruin haar –
Steeds zonder werk zal hij opgesloten worden in het interneringsgesticht te Merksplas waar hij stierf

De jongere zus Louise ° 1844 – Justin ° 1849 en **Elodie Eulalie Cornelia**, *° 1 oktober 1854. Zij zou trouwen met* **René Moncarey.** *Zij kregen eerst een zoon die* **Remi Arsène Corneel** *gedoopt werd, de eerste van vijf kinderen: Hieronymus, Julia, Etienne en Valerius.*
Het was René Moncarey die de handel van 'Adam' overnam, zo bewijst de onderstaande faktuur. .

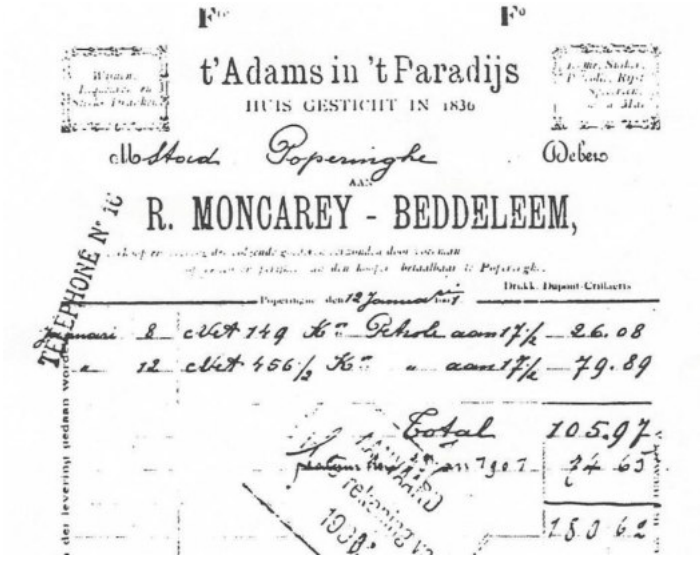

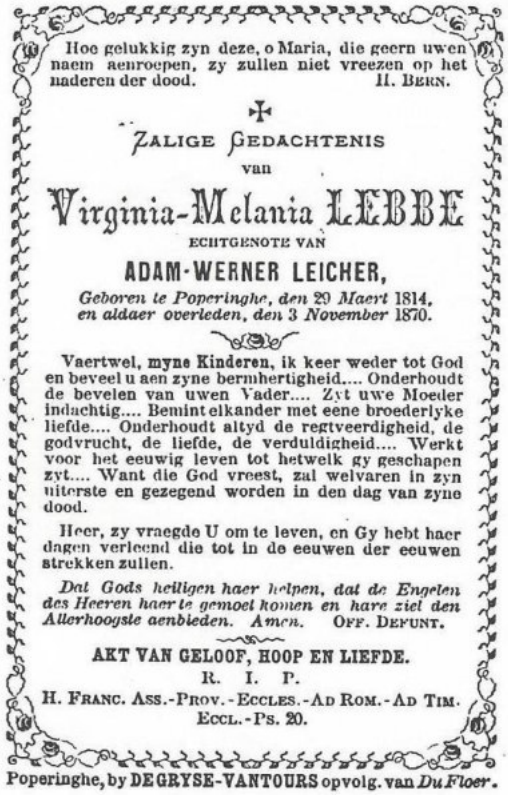
Hoe gelukkig zyn deze, o Maria, die geern uwen naem aenroepen, zy zullen niet vreezen op het naderen der dood. H. BERN.

ZALIGE GEDACHTENIS
van
Virginia-Melania LEBBE
ECHTGENOTE VAN
ADAM-WERNER LEICHER,
Geboren te Poperinghe, den 29 Maert 1814, en aldaer overleden, den 3 November 1870.

Vaertwel, myne Kinderen, ik keer weder tot God en beveel u aen zyne bermhertigheid.... Onderhoudt de bevelen van uwen Vader.... Zyt uwe Moeder indachtig.... Bemint elkander met eene broederlyke liefde.... Onderhoudt altyd de regtveerdigheid, de godvrucht, de liefde, de verduldigheid.... Werkt voor het eeuwig leven tot hetwelk gy geschapen zyt.... Want die God vreest, zal welvaren in zyn uiterste en gezegend worden in den dag van zyne dood.

Heer, zy vraegde U om te leven, en Gy hebt haer dagen verleend die tot in de eeuwen der eeuwen strekken zullen.

Dat Gods heiligen haer helpen, dat de Engelen des Heeren haer te gemoet komen en hare ziel den Allerhoogste aenbieden. Amen. OFF. DEFUNT.

AKT VAN GELOOF, HOOP EN LIEFDE.
R. I. P.
H. FRANC. ASS.-PROV.-ECCLES.-AD ROM.-AD TIM. ECCL.-PS. 20.

Poperinghe, by DE GRYSE-VANTOURS opvolg. van *Du Floer*.

Die wel leeft kan niet kwalyk sterven. De dood der rechtveerdigen is het einde van hun lyden, de schoonste hunner zegenpralen en de deur van het eeuwig leven. H. AUG.- H. BEEN.

BID VOOR DE ZIEL
VAN MYNHEER
WERNER LEICHER,
ZOON VAN
Mynheer Joannes-Adam en van Vrouw Magdalena OHAUS,
weduwaer van Vrouw
MELANIA - VIRGINIA LEBBE,
Geboren te HOFHEIM bij Wiesbaden (Pruisen) den 28 Maert 1806 en godvruchtig overleden te POPERINGHE den 12 Oegst 1885.

Hy was een opregt vroom man, vreesde God en week van het kwaed af. Zalig is hy die den weg der goddeloozen niet volgt en op den weg der zondaren niet blyft staen, maer zyn vermaek steld in de wet des Heeren en dezelve wel tracht te volbrengen.
JOB I, 1. - PS. I, 1.

Ziet heden ga ik in het stof slapen. Ik ben een man van hooge jaren geworden. Zoo lang ik konde ben ik vlytig aen het werk geweest, en myne dagen zyn als eene schaduwe verdwenen. O dood! uw vonnis verheugt den mensch wien de krachten begeven en die van ouderdom vervalt. JOB VII, 21.- JOS. XXII. 27.- H. AUG. - PS. CI, 4. - ECCL. XLI, 3, 4.

Beminde KINDERS, vergeet uwe Ouders niet, maer komt ze ter hulpe door uwe gebeden en door 't Heilig Sacrificie der mis. H. AUG.

Myn Jesus, Bermhertigheid!
100 d. afl.
Zoet Hert van Maria, wees myn toevlugt. 300 d. afl.
R. I. P.

Poperinghe, druk. van Em. Beheyt.

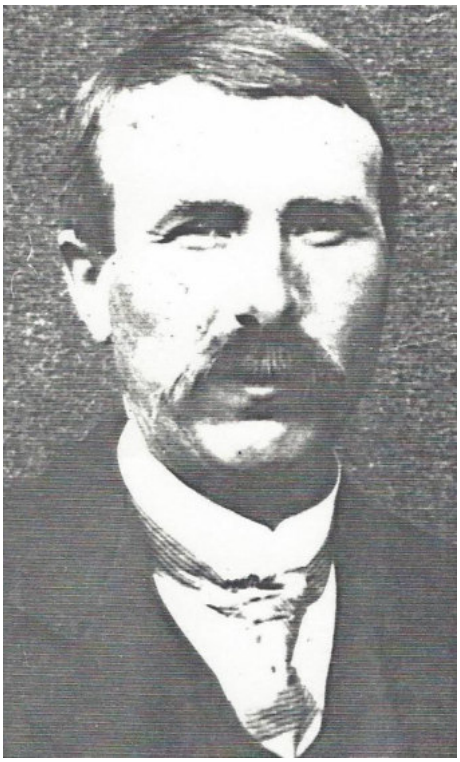

Henri Leicher

Bernard *schrijft daarover:*
Wat betreft de vroegste periode van Werneris Leicher (cantinier), deze had namelijk een winkeltje genaamd ' **'t Adamtjes, in 't Aards Paradijs'.** Het was een winkeltje van allerlei en ook van koloniale waren. Werneris tweede naam was Adam, dat was ook zijn roepnaam. Hij was koopman en deed goede zaken.
De eerste bijnaam van de boerderij, waarop zijn zoon Henri ging boeren, was dan ook ' 't Hof van Adamtjes'. Helaas, zijn zonen hadden niet dezelfde koopmansgeest en waren eerder bekend als pierewaaiers. De welstand ging dan ook vlug verloren.

In **1870,** zo schrijft **Bernard Leicher,** wordt op de hoeve de grote schuur bijgebouwd. De hoeve heeft nog steeds een walgracht als ze in **1875** wordt gepacht door **Henricus Leicher en zijn echtgenote Catharina Cornette.** *Hij is dan 32 jaar ouden heeft reeds 4 kinderen.*

Foto Daniël Liefooghe
Het gezin van Henri Leicher zag er uiteindelijk als volgt uit:

Henricus Leicher x Catharina Cornette:

1) Renatus Leicher: ° 22.08.1868 (Poperinge) + 08.05 1918 x Irma Derycke : 09. 04. 1876 (Reninge)
2) Maria Ludovica Leicher: ° 24.05.1871 +29.08.1930 (Poperinge) x Logie Petrus : 05.10.1898
3) Florentinus Leicher : ° 14.09.1872 (Poperinge) + 23.11.1878 (Poperinge)
4) Maria Lucia Leicher: ° 12.12.1875 (Poperinge) x Thery Henricus 29.09.1897
+ niet teruggevonden (uitgeweken met gezin naar Frankrijk)

Bernard schrijft daar over: Ik sprak in een vorige mail over **'Metje Cornette'**. Hierbij haar gegevens.
Catharina Cornette: geboren te Poperinge op 8 oktober 1846 en overleden te Poperinge op 17 januari 1932. Gehuwd met Henricus Leicher op 19 oktober 1867. Henricus overleed op **27 september 1901** en Metje Cornette bleef inwonen op de hoeve en hielp de kinderen grootbrengen.

Het is dus zeer wel mogelijk dat zij op de boerderij verbleef om er haar schoondochter Irma bij te staan.

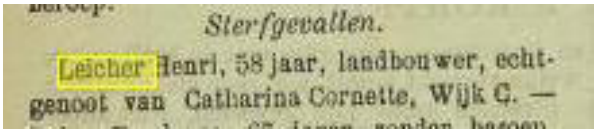
Sterfgevallen.
Leicher Henri, 58 jaar, landbouwer, echtgenoot van Catharina Cornette, Wijk C. —

*In het 'Weekblad van IJperen' van de **5de** **oktober 1901** – pagina 3 – wordt vermeld dat Henricus Leicher overleden is.*
De oudste zoon, **Renatus in 1903 huwt met Irma Derycke.** *Hij neemt in dat jaar de pacht van de weduwe Leicher over.*

De onderstaande foto – van Poperinge verbeeldt - is het kroostrijke gezin van Leicher – Derycke, gefotografeerd rond 1911. De foto is heel waarschijnlijk genomen in de studio van een Poperingse fotograaf. Zittend: vader **René Leicher** en moeder **Irina Derycke** met op de knieën de tweeling **Julien en Lucien** (°5 oktober 1910). Tussen vader en moeder staat **Abel Leicher** (°1908).
Staand: **Sylvain, Stella** (°27 augustus 1905), **Hilaire** (°1901), **Valère en Agnes** Leicher.
Wat opvalt is de typische kledij van toen, de jongens met grote strik en de mooi geborduurde jurken van de meisjes.

En net voor de grooten oorlog uitbreekt, komt daar nog een kleine bij; **Etienne.**
En na Etienne, in de oorlog worden **Albert, Marie-José en Augusta** geboren.
Albert zal zijn naam wel te danken gehad hebben aan Koning Albert I.

HEU004509792 – Poperinge Verbeeldt

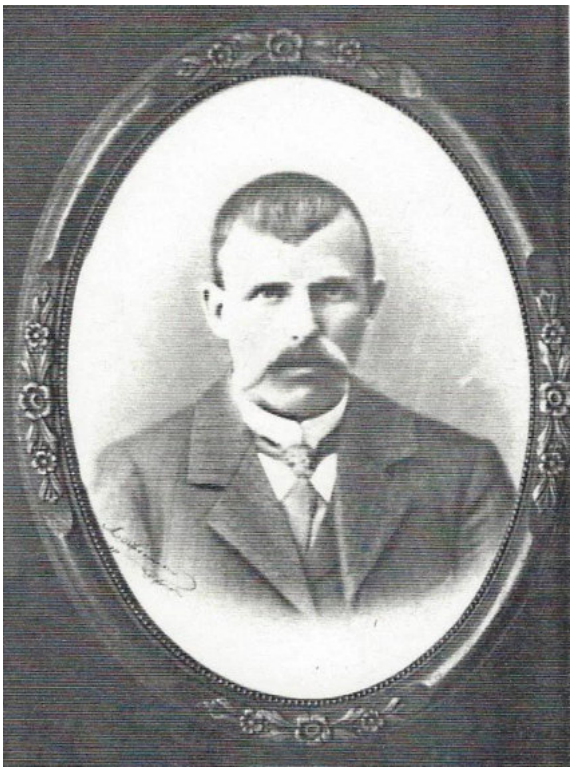

René Leicher

Renatus Leicher x Irma Derycke

1) Leicher **Sylvain** : °07.01.1901 (Poperinge) Merk op - maar zeg het niet voort - dit was een voorkind.
x Gesquière Maria op 03.10.1923 (Poperinge)
+ Bosnormand (Frankrijk) 30.12.1956

2) Leicher **Ernest** : ° 25.07.1904 (Poperinge)
+30.01.1905 (Poperinge)

3) Leicher **Estella** : ° 27.08.1905 (Poperinge)
x Vancaeyzeele Marcel op 12.11.1938 (Poperinge)
+ 29.12.1962 La Londe (Frankrijk)

4) Leicher **Hilaire** : ° 10.09.1906 (Poperinge)

+ 14.05.1940 (Schelle bij Antwerpen) gesneuveld op dezelfde dag dat de boerderij in brand werd geschoten / gestoken;

5) Leicher **Agnes** : ° 07.11.1907 (Poperinge)
x Metsu Camille 01.02.1933
+ 12.08.1973

6) Leicher **Valère** : ° 07.11.1907 (Poperinge) tweelingbroer van Agnès
x Vandermeersch Palma op 25.10.1941 in Bosc Roger en Roumois (Frankrijk)
+ 10.10.1978 Bosbénard-Comin (Frankrijk)

7) Leicher **Abel:** ° 15.12.1908 (Poperinge)
x Huyghe Maria op 29.07.1931 (Poperinge)
+ 08.02.1986 (Poperinge)

8) Leicher **Julien**: ° 05.10.1910 (Poperinge)
x Rommens Paula (Reninge) 15.12.1949
+ niet bekend

9) Leicher **Lucien** : ° 05.10.1910 (Poperinge) tweelingbroer van Julien
x Vercruysse Rachel (Poperinge) 01.09.1942
+ 02.08.1976 Bosnormand (Frankrijk)

10) Leicher **Etienne:** °23.01.1914 (Poperinge)

x Vanackere Irène (Wevelgem) 21.08.1947
+ 31.03.1996 (Antwerpen)

11) Leicher **Albert** : °27.04.1915 (Poperinge)
x Marthe Saint-Germain 07.05.1947
+ 14.11.1982 (Poperinge)

12) Leicher **Marie-José**: °06.08.1916 (Poperinge)
+17.06.1917 (West-Vleteren)

13) Leicher **Augusta (Clara):** °10.08.1918 (Poperinge)
x Cools Albert 16.12.1972
woonachtig in het rusthuis te Poperinge

Irma Derycke

Bernard *schrijft:* Als boer kan je je land en vee niet zomaar achterlaten. Het wordt bang afwachten en hopen. De frontlijn stabiliseert zich uiteindelijk op amper 5 km van de hoeve. Dag en nacht zijn de oorlogsgeluiden te horen.

Je mocht als boer, op eigen risico, op je boerderij blijven, op voorwaarde dat je je kinderen niet aan het oorlogsgevaar blootstelde. Onder impuls van Koningin Elisabeth werden in 1915, verder achter het front, schoolkolonies opgericht om kinderen uit de bedreigde zones te halen. Zo vertrokken 4 broers naar Vinkem en twee zussen, Estella (9)en Agnes (7), naar Bailleul. Ze zullen er de rest van de oorlog verblijven, zonder enig contact met thuis.

Lucien(4), Julien(4), Abel(6) en Valère(7) in Vinkem Het opzet van de koninginnescholen oogt zeer militair. De uniformen zijn 'Nieuw-Zeelands'. Het onderwijs was zeer modern voor die tijd.
Bernard schrijft verder:

HEU004509795
Met dank aan Poperinge Verbeeldt

Een fatale schermutseling
Achter de frontlijn is het een komen en gaan van vreemde troepen. De hoeve wordt gebruikt als doorgangspost, bevoorradingspunt en **eerste hulp-hospitaal**.
René probeert met zijn zoons **Sylvain** (13) en **Hilaire** (8) de boerderij draaiende te houden, terwijl Irma naast Etienne nu ook de kleine Marie-José te verzorgen heeft. Op de achtergrond bulderen de kanonnen.
Tijdens het inhalen van **de oogst in 1916** botst René op een groep dronken soldaten die een paard willen stelen. De omstandigheden van deze schermutseling zijn nooit erg duidelijk opgehelderd. **Boer René krijgt een kolfslag in de hals en zal zich nooit meer volledig herstellen.** Hij blijft ziekelijk achter en zal aan de gevolgen overlijden op **8 mei 1918**.

Op de vlucht
In 1917 bereikt het oorlogsgeweld een triest hoogtepunt en besluit Irma met de kleinsten naar West-Vleteren te vluchten.
Het is een wanhoopsdaad want werkelijk nergens kan men schuilen en de omstandigheden zijn erbarmelijk. Amper 10 maanden oud sterft de kleine **Marie-José op 17.06.1917** tijdens die barre tocht. Men moet van miserie terugkeren naar de hoeve, ondanks het grote gevaar.

Gwalia Farm

Bernard schrijft: De gevechten woeden met wisselende intensiteit. Tijdens grote offensieven wordt de schuur meer en meer gebruikt als noodhospitaal (**M**ain **D**ressing **S**tation) achter het front. Door een ongelooflijk toeval beschikken we over gegevens uit de eerste hand over deze periode. **Colonel David Rorie** (DSO,MD) van het 134th Field Ambulance, doet er verslag van in zijn boek *A Medico's Luck in the War.* Hij neemt de hulppost op **24 juli 1917** over met zijn Welshmen tijdens een hels offensief. De gewonden worden vanuit de vooruitgeschoven posten aan het front naar de Gwalia farm gebracht. Ze worden in de grote schuur eerst geregistreerd en dringend behandeld. Vervolgens komen ze in één van de vele tenten terecht, gesorteerd naar hun soort verwondingen. Alleen al tijdens de maand juli 1917 worden 2516 soldaten binnengebracht. De registers vermelden 20 onmiddellijke overlijdens en 89 niet transporteerbare gewonden. De rest wordt met ambulances verder achter het front gebracht naar een **C**asualty **C**learing **S**tation.

*Het stuk in het boek '*A MEDICO'S LUCK IN THE WAR'*dat over Gwalia farm gaat, vertaalde* **William White** *voor ons. Rorie schreef het volgende:*

Op 24 juli verlieten we **Clairmarais** om in **Lederzeele** op transport gezet te worden richting **Gwalia Farm**, gelegen op de weg van Poperinge naar Elverdinge, waar het XVIIIe Corps M.D.S. [Main Dressing Station of hoofdverpleegpost] gelegerd was.
Onze mannen die instonden voor het transport waren ons enige tijd voordien voorafgegaan met bestemming A.D.S. [Advanced Dressing Station] in Essex Farm, aan de oever van het kanaal, dat een hotspot van de gevechten was. Op de avond van onze aankomst werden vier onder hen gedood door een granaat die ingeslagen was op hun schuilplaats, rechtover The Willows Collecting Post.

We verbleven twee maanden bij het Corps M.D.S. en gedurende heel die periode werd de omgeving constant bestookt door de Hunnen, ook door vliegtuigen 's nachts wanneer de hemel helder genoeg was. De site stond, bij onze aankomst, onder bevel van de O.C. 134th F.A. (die deze op een zeer efficiënte manier ingericht had). We hadden ook collega's van de 1/3rd South Midland F.A.; samen hadden we een capaciteit van ongeveer 1000 bedden voor gewonden. [F.A = Field Ambulances]

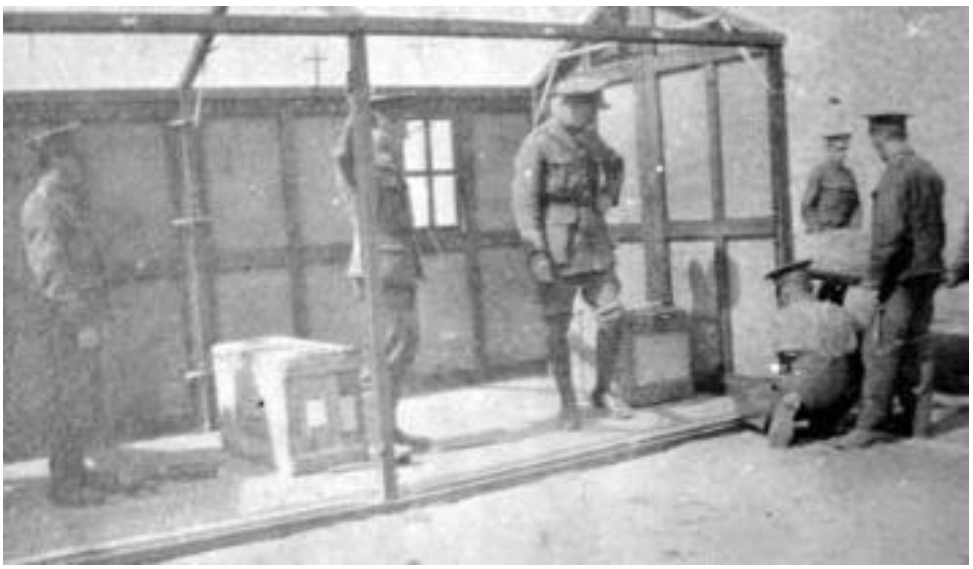

'Armstrong huts' werden opgesteld voor het medisch personeel.

We bevonden ons in een land bezaaid met **hoppe en hopstaken**. We leefden in de betegelde

keuken van een kleine boerderij, waarvan de eigenaars zich in een achterplaats op het erf hadden teruggetrokken - **vader, moeder, grootmoeder, twee jonge kinderen en drie volwassen familieleden,** van wie één tijdens ons verblijf om het leven kwam t.g.v. een granaatinslag aan de overkant van de weg. De keuken had een brede en hoge haardstede waarin een stoof stond; op de schoorsteenmantel stond een plaasteren beeld van Jozef, Maria en het Kindje Jezus onder een ovalen stolp. Boven elke hoek hing voorts een kader met de teksten "Geloofd zy Jesus Christus in Eeuwigheid Amen." en "God ziet my. Hier vloekt men niet." De enige andere muurornamenten waren twee goedkope olieverfschilderijen met religieuze motieven. De keuken diende als eet- en leefruimte voor de officieren van de drie Field Ambulances, die personeel leverden voor de Corps Main Dressing Station. Onze slaapkwartieren bestonden uit - niet al te weerbestendige - **Armstrong-hutten en tenten** die opgesteld stonden in het nabijgelegen veld.

De maquette van de boederij Leicher, gemaakt door Etienne.

Op de site waren alleen ondiep uitgegraven schuilplaatsen (dug-outs) aanwezig ; immers de veiliger, dieper uitgegraven, dug-outs kwamen al vanaf een diepte van 5 à 6 voet [1,5 à 1,8m] of minder onder water te staan. De enige beveiliging die men had rond de hutten en tenten bestond uit wat gestapelde zandzakjes; verder moest men hopen dat er geen directe voltreffers kwamen. Sommige tenten stonden in 2 à 3

voet [60à 90cm] diep uitgegraven grond. Enkelen hadden in hun tent bovendien nog een extra sleuf uitgegraven waarin ze zich [ironisch] *'mochten ze daartoe verleid worden, oncomfortabel in de nattigheid konden terugtrekken wanneer den Duits [Jerry] het luchtruim onveilig maakte'*.

Foto: Daniël Leicher

De grote schuur op de hoeve diende als wachtruimte waar alle gewonden geregistreerd (te weten ingeschreven in het Admission and Discharge Book), vervolgens ingeënt en tenslotte getrieerd werden naargelang de aard van de verwondingen. Stervenden en gewonden die niet konden getransporteerd worden kwamen terecht in een zgn. hospitaal-Nissen-hut. Wie voedsel mocht krijgen ging naar een tent met voedselbedeling, spoedgevallen werden behandeld in het operatiekwartier, enz.. Wie eerste verzorging had gekregen werd gelegd in de rij met hospitaaltenten en zonodig gevoed en verzorgd tot de Motor Ambulance Convoys ze terug naar de verschillende Casualty Clearing Stations (C.C.S) konden wegbrengen. Hier was een belangrijke rol weggelegd voor de Dispatching N.C.O.'s [noncommissioned officers]: hoofd- en borstwonden gingen naar één C.C.S., dijbeenfracturen naar een ander, gasletsels naar een derde, algemene kwetsuren naar een vierde, enzovoort. De verschillende C.C.S.'s moesten zeer alert zijn - en er voor zorgen dat elke gewonde de juiste bestemming bereikte - omdat de aard van de letsels die ze moesten opvolgen op korte termijn kon veranderen.

Om het trieerwerk te vergemakkelijken hing er een grote prent met afbeelding van het menselijk lichaam in de wachtruimte, met pijlen er op getekend die verwezen naar de lichaamsdelen - hoofd, borst, dijbenen, … - én de betreffende C.C.S. die verantwoordelijk was. De overigens naakte afbeelding droeg - zoals men bij standbeelden soms ziet - een vijgenblad. Op een goede morgen ontdekte ik dat een of andere slimmerik de lobben van het vijgenblad toepasselijk had versierd met de letters "A.P.M." [???]

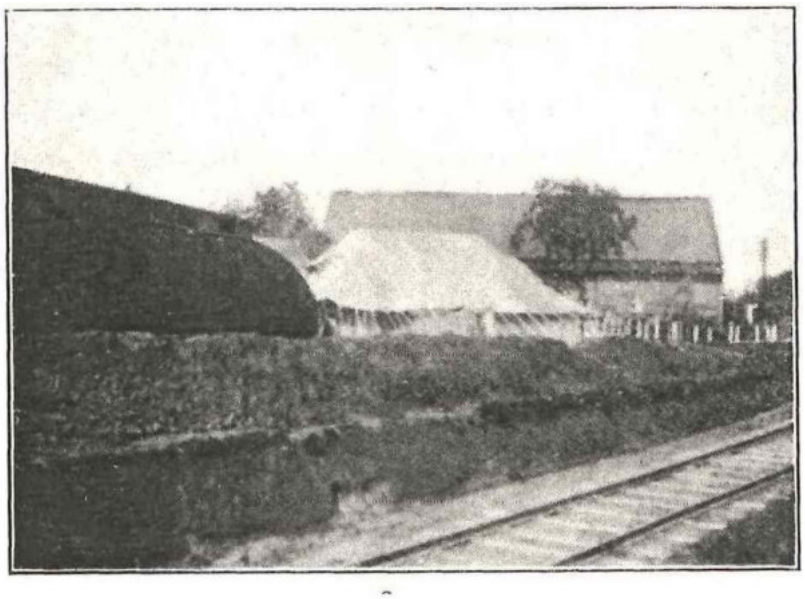

De grote schuur met daarvoor de hospitaaltent. Op de voorgrond de mini spoorlijn (Decauville) naar de frontlijn op de Elverdingse weg.

Tijdens ons verblijf hier kregen we te maken met de overvloed aan slachtoffers van de offensieven van **31 juli, 16 augustus en 20 september.** Daarnaast was er evenwel ook de dagelijkse aanvoer van gewonden die het slachtoffer werden van de niet aflatende inslagen van bommen en granaten in de omgeving. Op 7 augustus nam ik het bevel over van het Dressing Station van het O.C. 134th F.A.. Twee dagen eerder waren er nog twee van onze sergeanten (voortreffelijke N.C.O.'s en gewaardeerde kameraden) om het leven gekomen door een salvo van de Duitsers recht in het M.D.S., om 10 uur 's avond. Daarbij viel ook nog eens een dode te betreuren bij het M.A.C. (Medical Arme Corpts?)

Foto: Daniël Liefooghe – *Een kathedraal van een schuur*

Twintig anderen raakten gewond. Eén granaat landde in de kwalijk ruikende poel van het boerenhof toen een collega en ik zich naar de EHBO-post haastten. Vanuit één ooghoek - het

ander bleef gericht op de hielen van mijn compagnon - zag ik een regenboog van modder de lucht in gaan, die even later als een stinkende douche op ons neerkwam.

Eens in de verpleegpost, die volliep met gewonden, werd men algauw geconfronteerd met de gevolgen van het gebrek aan discipline in dergelijke crisissituaties en moest men met afschuw vaststellen dat er mensen van allerlei slag binnenstroomden, zoals communisten, misdadigers, gekken en gewetensbezwaarden.
Het bestoken ging overigens gewoon verder, de houten (verpleeg)hutten boden geen bescherming - twee verplegers raakten gewond tijdens hun shift - en toch verliep alles bijna even routineus zoals anders. Mensen werden verpleegd, breuken werden gespalkt,
Field Medical Cards werden ingevuld zoals het hoort, elke gewonde werd naar de passende opvangplaats gebracht ; ieder deed zoals steeds zijn werk en ging daar gewoon mee door.

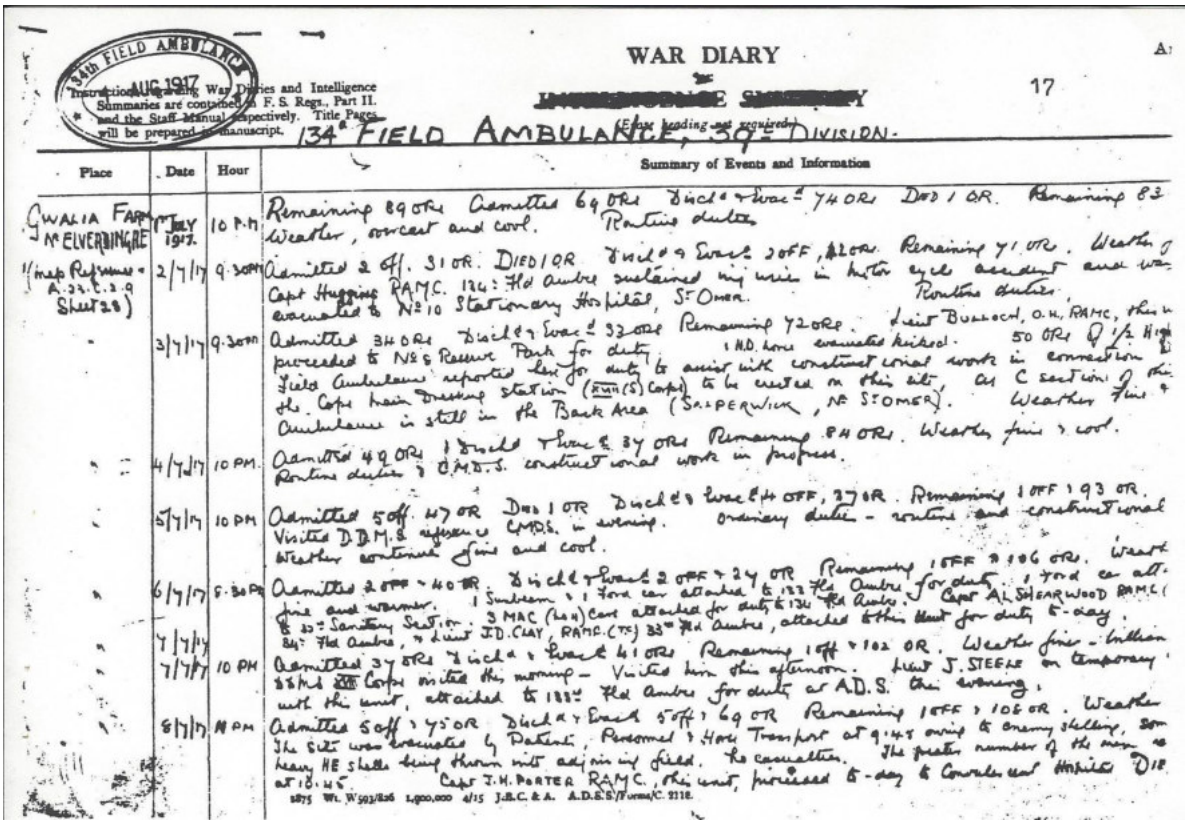

WAR DIARY

17

134th FIELD AMBULANCE, 39th DIVISION.

Place	Date	Hour	Summary of Events and Information
GWALIA FARM MELVERDINGHE	1st JULY 1917.	10 P.M.	Remaining 89 ORs Admitted 64 ORs Died + Evac'd 74 ORs Died 1 OR. Remaining 83 Weather, overcast and cool. Routine duties.
(Map Reference A.22.C.2.9 Sheet 28)	2/7/17	9.30PM	Admitted 2 Off. 31 ORs. DIED 1 OR Died + Evac'd 2 Off, 42 ORs. Remaining 71 ORs. Weather f Capt Huggins RAMC. 124th Fld Ambce sustained injuries in motor cycle accident and was evacuated to No 10 Stationary Hospital, St Omer. Routine duties.
	3/7/17	9.30PM	Admitted 34 ORs Died + Evac'd 32 ORs Remaining 72 ORs. Lieut Bullock, O.H. RAMC, this u proceeded to No 6 Reserve Park for duty, 1 M.D. horse evacuated killed. 50 ORs Q 1/2 High Field Ambulance reported here for duty to assist with constructional work in connection th the Corps main Dressing station (Asylum (S) Corps) to be erected in this area, As C section of this Ambulance is still in the Bank Area (SALPERWICK, NR STOMER). Weather fine +
	4/7/17	10 PM.	Admitted 49 ORs 1 Died Evac'd 34 ORs Remaining 84 ORs. Weather fine + cool. Routine duties + D.M.S. constructional work in progress.
	5/7/17	10 PM	Admitted 5 Off. 47 ORs Died 1 OR Died + Evac'd 4 Off, 27 ORs. Remaining 1 Off + 93 OR. Visited D.D.M.S. inspection + C.M.D.S. in evening. ordinary duties - routine and constructional Weather continues fine and cool.
	6/7/17	8.30PM	Admitted 2 Off + 40 OR. Died + Evac'd 2 Off + 24 OR Remaining 1 Off + 106 ORs. Weather fine and warmer. 1 Sunbeam + 1 Ford car attached for duty & 123rd Fld Ambce. Capt A.L. SHEARWOOD RAMC (& 33rd Sanitary Sect. 1 Off. 3 MAC (Lt 4) Cars attached for duty & 134 Fld Ambce. 84th Fld Ambce, + Lieut J.D. CLAY, RAMC (TF) 33rd Fld Ambce, attached this unit for duty 5-day.
	7/7/17	10 PM	Admitted 37 ORs Died + Evac'd 41 ORs Remaining 1 Off + 102 OR. Weather fine - brilliant 55th Fld Corps visited this morning - Visited him this afternoon. Lieut J. STEELE on temporary with this unit, attached to 133rd Fld Ambce for duty at A.D.S. this evening.
	8/7/17	MPM	Admitted 5 Off + 75 OR. Died + Evac'd 5 Off + 69 OR Remaining 1 Off + 108 OR. Weather The Unit was evacuated by Motors, Personnel + Horse Transport at 9.45 owing to enemy shelling, som heavy HE shells being thrown into adjoining field. No casualties. The greater number of the men w at 10.45 Capt J.H. PORTER RAMC. this unit, finished 5-day & Corps rest Hospital DIP

1875 Wt. W593/826 1,000,000 4/15 J.B.C. & A. A.D.S.S./Forms/C. 2118.

Een bladzijde uit de 'War Diary' op Gwalia Farm

In de verpleegpost speelden zich nog andere vreemde taferelen af. Zo kreeg **het West Indian Labour Corps** het op zeker ogenblik zwaar te verduren onder de bommenregen waardoor de post algauw gevuld raakte met gewonde negers.
Van nature overgevoelig en doodsbang - naast het feit dat ze vaak zwaar gewond waren - herschiepen ze de ruimte in een inferno van geschreeuw, geroep en gekreun die niet te temperen was.
Hier en daar hoorde men uitbraken van "Halleluja's" ; iemand kon een Moody en Sankey-hymne aanheffen, daarbij al vlug bijgetreden door een koor van anderen, tot iemand anders een tegenmelodie begon te zingen vanuit een andere hoek van de kamer.
Ondertussen bleven de bommen buiten gewoon inslaan. We maakten zo weinig mogelijk licht, hoewel de ramen geblindeerd waren, om toch maar geen aandacht te trekken; en als men rond zich keek in de gedimde lijdenskamer naar de glimmende tanden en rollende witte

oogbollen van de op de operatietafels en draagberries neerliggende zwarten, moest men zowaar denken aan een tot leven gebrachte scene uit de onderwereld, met hels kabaal zowel binnen als buiten, waarbij alleen de hand van een Hogarth of een Breughel dergelijk tafereel op treffende wijze zou kunnen tot leven brengen.

Bernard *schrijft daar over*: Wat de negers betreft. Wij hebben in de familie steeds gehoord dat het **'singalezen'** waren (?) Maar uiteraard geef ik dat maar mee 'van horen zeggen'.

An advance dressing station, WWI. By Ugo Matania. Wellcome Images

https://wellcomehistory.wordpress.com/2014/12/03/in-flanders-fields/

En toch, als je met het nodige relativeringsvermogen - niet altijd makkelijk - rond je kon kijken, dan was een bezoekje van de bommenwerpers niet meer dan een pittoresk en interessant spektakel.
Een heldere sterrenhemel, met misschien een bijna volle maan en enkele verspreide wolken in de lucht; alles rustig in het rond, op de geweerschoten in de verte na.
Dan, plots, enkele kilometer ver, het scherpe typische geluid van een inslaande bom - toch weer een heel ander geluid dan dat van een inslaande granaat - algauw gevolgd door verscheidene andere, steeds dichterbij komend.
Daarna het gebroken gezoem van een vijandelijk vliegtuig, *A-woong! A-woong! A-woong!* - niet het monotone geluid die onze eigen vliegtuigen maken. Zoeklichten speuren de hemel af; op avontuur beluste luchtafweerschutters beginnen te schieten in de richting van het geluid, en irriterende machinegeweren vuren om beurten met horten en stoten salvo's af, als het ware vragend: "Heb je hem? - Heb je hem? - Heb je hem?".
Plots valt een lichtbundel op het doelwit waardoor dit als een gouden vlinder afsteekt tegen een zilveren achtergrond. Snel focussen ook andere zoeklichten op de prooi, in hun lichtbundel gevolgd door een stroom van lichtkogels; ondertussen is het voortdurende *pop-op-op-op-op* van de M.G. [Machine Gun ?] zo oorverdovend dat je nauwelijks hoort hoe de "Archies" [anti-aircraft fire] nieuwe en grotere sterren aan het firmament zetten.

Het vliegtuig is weg, verdwenen in een wolk; de zoeklichten die eerst vervaagden in het hemelruim botsen nu op en kruipen over de wolken heen, van links naar rechts, van boven naar onder, wachtend tot het vliegtuig terug opduikt.
Daar komt het terug tevoorschijn! Eén zoeklicht krijgt hem net in het vizier. Daar is hij opnieuw! Twee lichten pinnen hem vast in het midden van een St.-Andreaskruis!
Laat je gaan, Archies! - Goeie ouwe M.G! - *Whooce! Crash!* Alle onpartijdigheid verdwijnt direct. Men wordt een deelnemer in het spektakel, niet louter een omstaander, die zich tegen de grond werpt wanneer een projectiel te dichtbij inslaat.
Gauw laat één van de zoeklichten - gevolgd door een tweede - het eerste doelwit voor wat het is en speurt de hemel af op zoek naar een tweede.
Beide vliegtuigen droppen nog steeds hun bommen maar de inslagen klinken nu verder weg. De zoeklichten zijn hun prooi kwijt en hakken woedend als zwaarden in op de duisternis.
Daarna sta je op, slaat het stof van je af, om vast te stellen dat de toeschouwer naast jou vloekend blijft zitten. Wanneer je hem aan je arm naar de verpleegpost begeleidt merk je dat er een machinegeweerkogel door zijn voet is gegaan…

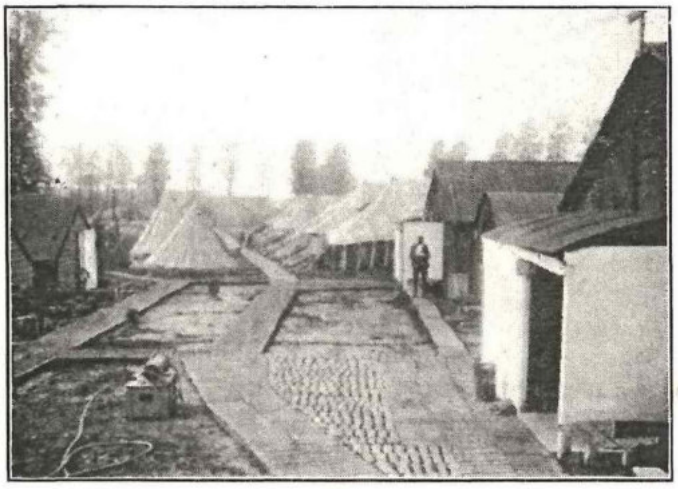

Ik zei eerder al dat dit een land was dat vol stond met hoppe en hopstaken. Maar het was ook **een land vol spionnen** en geruchten daaromtrent. Een naar het schijnt veel toegepaste methode maakte gebruik van rooksignalen via schoorstenen, door bussels vochtig stro met tussenpozen op het vuur te leggen.
Er werd beweerd dat de positie van onze tanks in een bos op die manier verraden werd, met alle gevolgen van dien; en de spion - die later op heterdaad betrapt werd - zou gedood zijn (lees : verdwenen in de modder) door een gelukkig ongeval met een tank.
Op het platteland wemelde het van de verhalen over spionnen: windmolens die men liet draaien en kerkklokken die men liet luiden om de aandacht te trekken van de ballonvaarders; mannen die onschuldig aan het ploegen waren en vrouwen die hun onschuldige witte was buiten legden, alles gebeurde volgens een plan om de opmerkzame vijandige vliegers aan informatie te helpen.

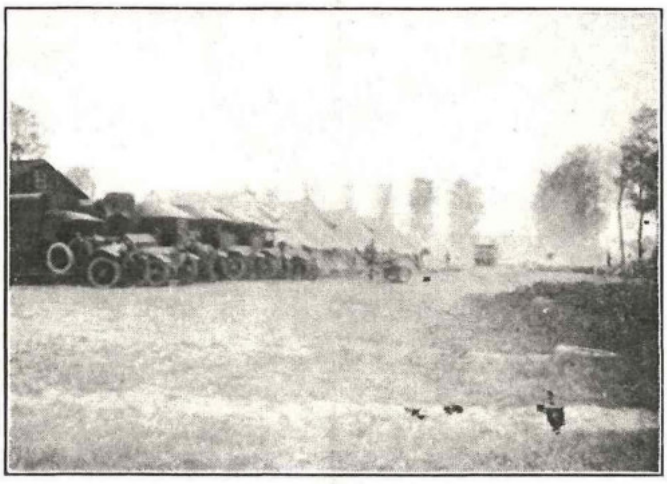

Toch bevatten die verhalen vaak wel een grond van waarheid ; de mof was - en is - een sluw dier die methodisch te werk gaat, en er lopen dwazen rond die dit opzettelijk schijnen te vergeten.
Aalmoezeniers waren in overvloed aanwezig in het Corps M.D.S.. Op het Leger des Heils na waren alle godsdienstvarianten ruim vertegenwoordigd - Presbyterianen, Rooms-Katholieken, Wesleyanen en Anglicanen.
Wij - zonen van Galenus - die

vasthielden aan onze eigen 'geestelijke' overtuiging, moesten onze lange messtafel maar al te vaak afstaan aan al die anderen. Dergelijke bijeenkomst stond genoegzaam bekend als "The General Assembly"; en daar zaten ze dan over de kok te discussiëren en theologische onderwerpen aan te snijden. Zo was er eens iemand uit de gratie gevallen omdat hij een Maleisiër (uit Malakka) bij de Chinezen begraven had; het gevolg was dat een woedende Graves Commission-krijger van Ierse komaf hem had verplicht om het lichaam opnieuw op te graven en te herbegraven op de juiste plaats. Ook in het hiernamaals zijn Confucius en Mohammed blijkbaar niet goed te combineren.
Onze kleine mess was dus vaak meer dan redelijk gevuld en op een dag, tijdens de lunch, na een rustige voormiddag, dropte Jerry [de Duitsers] een grote granaat met hoge snelheid aan de overkant van de weg, gevolgd door een geweldige dreun die de reeds bouwvallige keukenramen deed daveren.
Het was interessant om waar te nemen welke posities de lunchers op dat moment ineens innamen; sommigen vielen achterover met hun stoel maar de meesten doken reflexmatig onder de tafel. Mijn eigen krachtinspanning om niet te moeten onderdoen voor de anderen werd teniet gedaan door een of ander obstakel dat, bij nader toezien, een van onze mannen op zijn knieën bleek te zijn, met zijn hoofd op een vleesschotel in mijn onderbuik geplant. Opgelucht dat het vlees koud was en niet met saus besmeurd - en terwijl de mannen verschrikt van onder hun tijdelijke schuilplaats te voorschijn kwamen - kon ik daarna de twijfelachtige eer genieten om heldhaftig rechtop te blijven zitten zijn in mijn stoel.

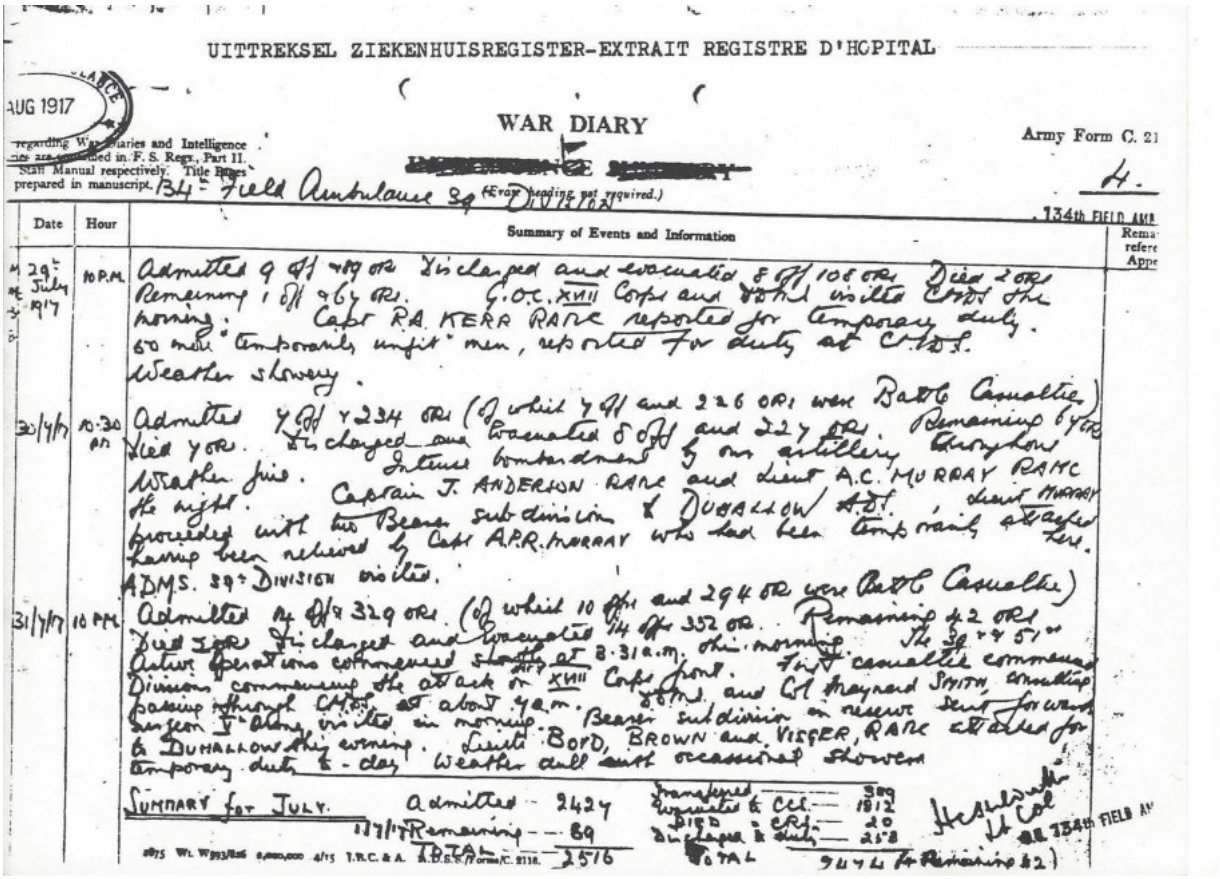

UITTREKSEL ZIEKENHUISREGISTER-EXTRAIT REGISTRE D'HOPITAL

AUG 1917

WAR DIARY

Army Form C. 21

[redacted]

(Erase heading not required.)

134th FIELD AMB

Date	Hour	Summary of Events and Information	Rema refere Appe
29th July 1917	10 P.M.	Admitted 9 off & 89 ORs. Discharged and evacuated 8 off 108 ORs. Died 2 ORs. Remaining 1 off & 67 ORs. G.O.C. XVIII Corps and DDMS visited CMDS this morning. Capt R.A. KERR RAMC reported for temporary duty. 60 more "temporarily unfit" men, reported for duty at CMDS. Weather showery.	
30/7/17	10.30 AM	Admitted 7 off & 234 ORs (of which 7 off and 226 ORs were Battle Casualties) Died 7 ORs. Discharged and evacuated 8 off and 227 ORs. Remaining 67 ORs. Weather fine. Intense bombardment by our artillery throughout the night. Captain J. ANDERSON RAMC and Lieut A.C. MURRAY RAMC proceeded with two Bearer subdivisions to DUHALLOW A.D.S. Lieut MURRAY having been relieved by Capt A.P.R. MURRAY who had been temporarily attached here. ADMS. 39th DIVISION visited.	
31/7/17	10 PM	Admitted 14 off & 329 ORs (of which 10 offs and 294 ORs were Battle Casualties) Died 2 ORs. Discharged and evacuated 14 offs 352 ORs. Remaining 42 ORs. Active operations commenced shortly at 3.31 a.m. this morning. The 39th & 51st Divisions commencing the attack on XVIII Corps front. First casualties commenced passing through CMDS at about 7 a.m. DDMS and Col Maynard SMITH, consulting surgeon V Army visited in morning. Bearer subdivision in reserve sent forward to DUHALLOW this evening. Lieuts BOYD, BROWN and VISGER, RAMC attached for temporary duty to-day. Weather dull with occasional showers.	

SUMMARY for JULY.

Admitted	2427	Transferred	389
1/7/17 Remaining	89	Evacuated to CCS	1812
TOTAL	2516	Died	20
		Discharged to duty	258
		TOTAL	2474 (& Remaining 42)

H. Schwartz Lt Col

134th FIELD AM

29 juli 1917 – War Diary

De offensieven leverden ook oorlogsbuit op - Duitse soldaten, afkomstig van Posen, Danzig en Pommeren. Een onderluitenant, een bleke, cynische kerel die goed Engels sprak, beweerde acteur te zijn en medewerker van Reinhardt, van wie Martin Harvey zijn *Oedipus* kreeg. Een

andere Hun bleef maar overvloedig wenen ; bleek dat hij tranen liet van blijdschap omdat hij eindelijk krijgsgevangen was genomen! Een derde, een klein ventje van nauwelijks 5 voet lang en een jaar of 40 oud, was overduidelijk de komiek van zijn eenheid. Zijn helm was te groot voor zijn hoofd en bedekte driekwart van zijn gezicht. Ik werd naar de tent gelokt waar hij verbleef door het gelach dat er vandaan kwam, en trof hem aan in het midden van een groep zich vermakende omstaanders, rondhuppelend op één been, het andere been vasthoudend - grijnzend en opmerkingen makend in zijn eigen taal - in een verwoede poging om zijn hoge laars uit te doen. Was hij dan misschien gewond geraakt aan zijn voet ? Helemaal niet maar hij had zijn laars al 14 dagen niet meer uitgedaan. Dat hij dat niet gelogen had werd vlug duidelijk toen hij daar toch in slaagde, nog voor ik de tent kon verlaten !

als Mascotte van het 134ste.

Hier [Gwalia Farm] was het ook dat we **de eerste Amerikaanse M.O.'s** [Military Officers ?], gelieerd aan de Field Ambulances and Battalions, over de vloer kregen; enkelen onder hen bleven bij ons tot op het laatst.
De meerderheid bleek prima kerels, al verkeerden sommigen in het begin in het "effete Yurrup" [zwak Europa]-stadium. Een weekje front volstond echter gewoonlijk om hen hun mening te doen herzien. Maar op zulke kleinigheden na waren de Amerikanen toffe gasten en goeie makkers. Hun zienswijze was altijd verfrissend en stimulerend; wij leerden van hen een soort korte en krachtige schuttingtaal dat sommigen onder ons nu nog gebruiken. Ook de vele nieuwe inzichten die ze ons bijbrachten om vlug je geld te verliezen met kansspelen waren zowel verrassend als verrijkend.

Etienne (2 à 3) op een Engelse postkaart

100 jaar geleden: De Grooten Oorlog

15 oogst 1917 – Van Walleghem

Bijna gans de dag regen en donder. Zelden binst verleden winter heb ik zoveel water en modder gezien als nu. Nooit heeft iemand zulk weder gekend in de oogstmaand. De oogst staat te rotten op het land. Het slecht weder is een grote tegenslag voor de oogst en ook voor de gevechten. Nu, God heeft in alles zijn schikkingen en wat Hij doet is 't beste.

zicht op de stad – 15 augustus 1917 – Rose Geoffrey.K

Overgenomen van de website Exilium
https://oorlogskantschool.wordpress.com/poperingewesthoek/

16 augustus1917 – RABrugge

Provinciaal Bestuur van West-Vlaanderen – de panne, den 16 oogst 1917
Mijnheer de burgemeester

Het is u niet onbekend dat de samenleving der burgers en der soldaten een middel kan worden tot het voort brengen en uitbreiding van besmettelijke ziekten, daaruit vloeien grote gevaren die men moet voorkomen.
Ik heb de eer U te verzoeken, ten einde aan den gezondheidsdienst toe te laten zo haast mogelijk, het nodige te doen, den geneesheer uwer gemeente aan te zetten, opdat elk geval kenbaar zoude gemaakt worden aan den gezondheidsdienst in De panne. Dit zal een doelmatig middel zijn om op tijd sommige zieken naar het hospitaal te vervoeren, hunne huizen t' ontsmetten en andere middelen te verschaffen ten einde de kiemen der ziekten te bestrijden.
Ik ben overtuigd, mijnheer de burgemeester, dat gij het nodige zult willen doen ten einde uwe medeburgers van ziekten te bevrijden met u te verzekeren dat de verklaring van besmettelijke ziekten voorzien door de voorschriften van het besluitwet van 13 februari 1915, stipt nageleefd werde.
De gouverneur

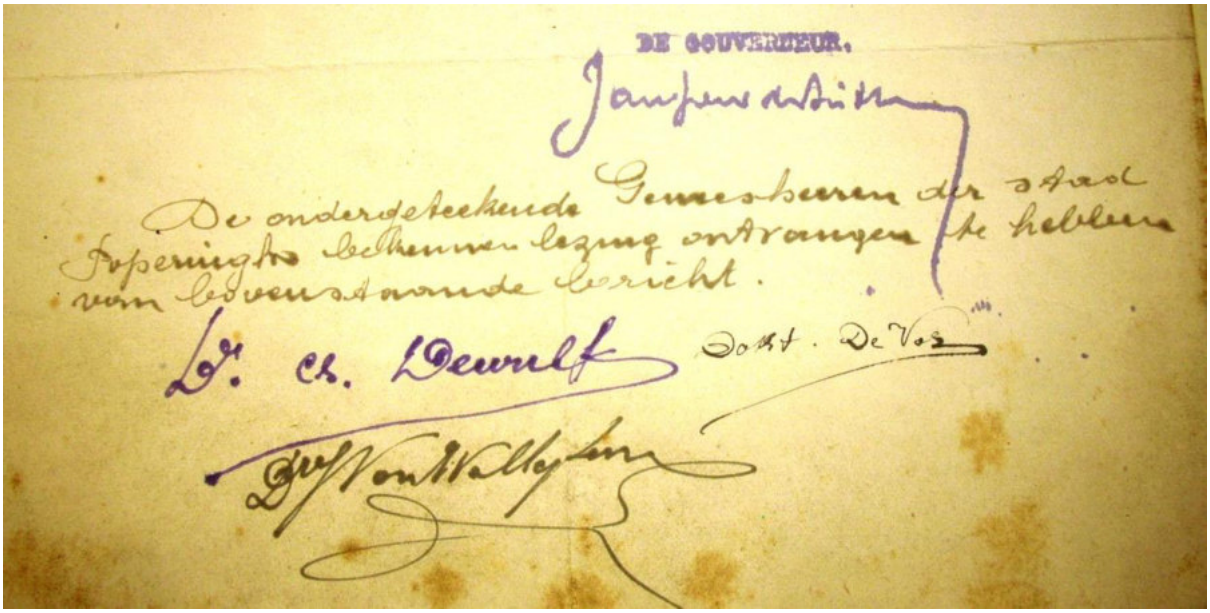

18 oogst 1917 – Van Walleghem

De communiqué spreekt over het offensief van eergisteren en zegt dat de Engelsen en de Franse aangevallen hebben op een front van 18 kilometers. De Fransen gingen vooruit tot aan de Manjesvaart en zijn meester van de 2 oevers aan 3 grachten. De Engelsen namen Langemarck in en zijn er reeds 800 meters over, doch hebben deerlijk mislukt langs Zonnebeke. Doch al met eens de Duitsers die grote troepen verzameld hadden te Zonnebeke deden een geweldige contre-attaque. De Engelsen die reeds wat volk verloren in hun offensief, waren er niet tegen bestand en moesten de gewonnen grond weerom afstaan.
In de herbergen en bij de wasvrouwen vertelden de soldaten schrikkelijke dingen over de gevechten van Zonnebeke. Hoe onverwachts de tegenaanval was, hoe zij overrompeld werden, hoe zij zonder communicatie waren met hun artillerie en deze meer dan eens in hun eigen rangen schoot. Zij hebben er meer dan 6000 mannen verloren en moesten hun gekwetsten achterlaten in de handen van de vijand. In deze aanval namen de bondgenoten 400 krijgsgevangenen.

19 augustus 1917 – Krombeke

19 oogst 1917 – Van Walleghem

Wanneer ik naar Dickebusch ga, zie ik dat de thanks

weerom uitgezet hebben langs hun gewone baan.
Ik zie een thank staan bij de beek van Cyriel Lamerant. Hij is gedekt met takken, doch ik kan geheel wel zien rondom, doch uiterlijk is er maar weinig van te zien. 't Is al wiel en blindage. Er zijn verscheidene kleine openingskens en 'k zou er geern eens het binnenwerk van zien, doch ik durf het niet reschieren, want moest ik betrapt worden, 'k zou voorzeker moeilijkheden hebben. Burgers die de ingewanden van dat monster gezien hebben verklaren dat de mechaniek wonderlijk is. …
's Avonds om 9 ½ komt een ganse escadrille Duitse vliegers over. Wat akelig geronk, zwaar en dreigend, men hoort dat de moordvogels ferm geladen zijn met bommen en dat de moteur zucht om verlichting. Zij vliegen boven de ganse streek en gedurende meer dan een uur zweven zij boven de plaats van Reninghelst. Wat angstige stonden voor ons. Kanonnen en mitrailleusen vuren naar de moordtuigen. Doch deze wachten niet lang zich te ontlasten en werpen bommen ten allen kant. Wat gruwelijke slagen! Door mijn venster zie ik welhaast dat gans de plaats verlicht is, en verneem dat er 2 lorries in brand geschoten werden bachten aan 't begin der Abeelestraat.

Maandag 20 oogst – Baert A.

Weer ongewenst nachtelijk bezoek: 5 bommen rond 't Zwynland, 2 bij 't Vogeltje waar vrouw en kind Lisy erg gekwetst worden, 2 bommen bij Koekoek, enige bommen op en rond Abeele Statie, gans het middengebouw is vernield en enige soldaten gedood. Aanhoudend geschut. 's Nachts 15 en 's morgens 10 obussen op de Peselhoek.

De koningin samen met madame Turner, op bezoek aan het hospitaal van Roesbrugge-Haringhe.

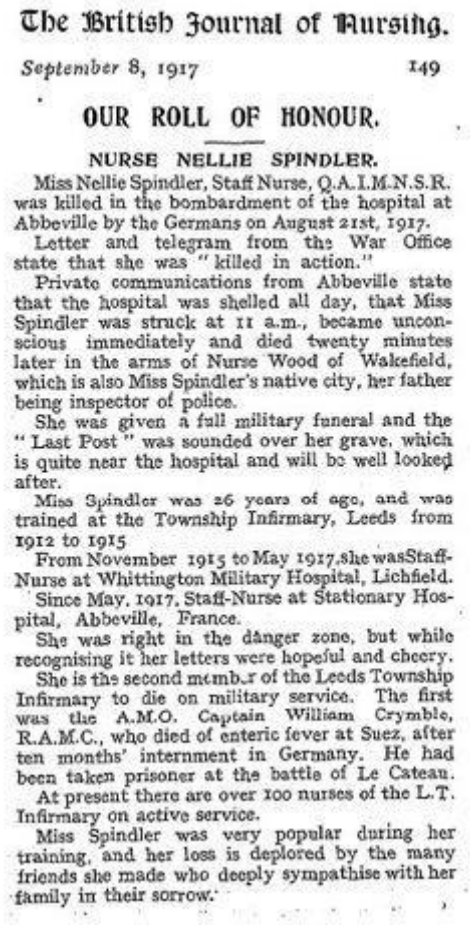

The British Journal of Nursing.

September 8, 1917 149

OUR ROLL OF HONOUR.

NURSE NELLIE SPINDLER.

Miss Nellie Spindler, Staff Nurse, Q.A.I.M.N.S.R. was killed in the bombardment of the hospital at Abbeville by the Germans on August 21st, 1917.

Letter and telegram from the War Office state that she was "killed in action."

Private communications from Abbeville state that the hospital was shelled all day, that Miss Spindler was struck at 11 a.m., became unconscious immediately and died twenty minutes later in the arms of Nurse Wood of Wakefield, which is also Miss Spindler's native city, her father being inspector of police.

She was given a full military funeral and the "Last Post" was sounded over her grave, which is quite near the hospital and will be well looked after.

Miss Spindler was 26 years of age, and was trained at the Township Infirmary, Leeds from 1912 to 1915

From November 1915 to May 1917, she was Staff-Nurse at Whittington Military Hospital, Lichfield.

Since May, 1917, Staff-Nurse at Stationary Hospital, Abbeville, France.

She was right in the danger zone, but while recognising it her letters were hopeful and cheery.

She is the second member of the Leeds Township Infirmary to die on military service. The first was the A.M.O. Captain William Crymble, R.A.M.C., who died of enteric fever at Suez, after ten months' internment in Germany. He had been taken prisoner at the battle of Le Cateau.

At present there are over 100 nurses of the L.T. Infirmary on active service.

Miss Spindler was very popular during her training, and her loss is deplored by the many friends she made who deeply sympathise with her family in their sorrow.

Dinsdag 21 oogst – Baert A.

Rond 10 uur nog eens vliegers: 4 bommen bij De Lovie en op het hospitaal bij Sint Six waar veel soldaten en enige ziekendiensters gedood werden. Kalmte op 't front maar veel beweging. Sir Douglas Haig in stad.

Nellie Spindler

- Gewond Brandhoek CCS n°44
- Aard verwonding 21 August, shell on nurse hut, shrapnel wounds, died 20 minutes later.
- Overleden op 21 August 1917
- Leeftijd overlijden 26
- Plaats van het graf Lijssenthoek Military Cemetery XVI - A - 3

Nellie Spindler is de enige britse vrouw die in de Ieperboog gesneuveld en begraven is. Ze werd in 1891 in Wakefield geboren als dochter van een plaatselijke politie-inspecteur. Bij het uitbreken van de oorlog worden niet alleen mannen gemobiliseerd, maar is ook behoefte aan opgeleide verpleegsters zoals Nellie. Ze neemt dienst bij Queen Alexandra's Imperial Military Nursing Service en gaat werken in de veldhospitalen van het westelijk front. In de zomer van 1917, tijdens de slag om passchendaele, werkt Nellie bij het Casualty Clearing station no. 44 in de brandhoek. Dit CCS is gespecialiseerd in de behandeling van buikwonden, die een groter risico hebben op ontstekingen dan andere wonden. Om deze reden ligt CCS no. 44 ongebruikelijk dicht bij de frontlinie.
Vanaf het begin van de slag op 31 juli wordt CCS nummer 44 overspoeld met gewonden vanuit het slagveld. Nellie doet wat ze kan en de hoofdzuster is vol bewondering over haar werk. Omdat het veldhospitaal naast een munitiedepot en een spoorlijn ligt, is het een belangrijk doelwit voor de Duitse artillerie. Het ligt dan ook vrijwel constant onder vuur. Op 21 augustus slaat rond 11 uur een granaat in bij de tent waar Nellie aan het werk is. Een scherf treft haar in de rug en verlaat haar lichaam aan de voorzijde, vlak onder haar hart. De hoofdzuster komt aangerend, maar het is te laat voor Nellie. Twee minuten later verliest ze het bewustzijn en binnen twintig minuten overlijdt ze.
CCS nummer 44 wordt ijlings geëvacueerd naar Lyssenthoek, enkele kilometers verder van de frontlinies. ;op 22 augustus krijgt Nellie een plechtige begrafenis op Lyssenthoek Military Cemetery. Daar ligt ze als enige vrouw tussen 10.800 mannen.
Zuster Kate Luard schreef over de dood van Nellie in een brief naar huis op 23 augustus het volgende:

"I expected [for one rash day] to be telling you all about Tuesday at home tomorrow, but must write it now. The business began about 10 a.m. Two came pretty close after each other and both just cleared us and No. 44. The third

crashed between Sister E's ward in our lines and the Sisters' Quarters of No. 44. Bits came over everywhere, pitching at one's feet as we rushed to the scene of the action, and one just missed one of my Night Sisters getting into bed in our Compound. I knew by the crash where it must have gone and found Sister E. as white as paper but smiling happily and comforting the terrified patients. Bits tore through her Ward but hurt no one. Having to be thoroughly jovial to the patients on these occasions helps us considerably ourselves. Then I came on to the shell-hole and the wrecked tents in the Sister's Quarters at 44. A group of stricken M.O.'s were standing about and in one tent the Sister was dying. The piece went through her from back to front near her heart. She was only conscious a few minutes and only lived 20 minutes. She was in bed asleep. The Sister who shared her tent had been sent down the day before because she couldn't stand the noise and the day and night conditions. The Sister who should have been in the tent which was nearest was out for a walk or she would have been blown to bits; everything in her tent was; so it was in my empty Ward next to Sister E. It all made one feel sick."

21 augustus 1917 – Brievenboek Krombeke

Statistiek wegens bevoorrading kolen
1 – Globale populatie op de 1ste augustus 1917 – 1353
2 – Getal huisgezinnen 324
3 – Het getal van diegenen die een kolenvoorraad reeds hebben opgeslagen: geen

Nodige kolenvoorraad
1 – Particulieren – in de winter 2200 – in de zomer 150
2 – Publieke instellingen – scholen, hospitalen enz. 360
Jongensschool – 800

3 – Bakkerijen, 1000 in de winter – 1600 in de zomer
Brouwerijen – Derycke Honoré – 4000 in de winter – 4000 in de zomer
Eeuwaert Louis – 7000 in de winter en 7000 in de zomer
Nevejan Cyrille – 9000 in de winter en 9000 in de zomer
Steenbakkerij – Garmyn Cyrille – 60.000 fijne kolen voor de steenbakkerij tegen het einde van de maand in het station Wayenburg.
Smeden – Vanderhaeghe tweemaal 500
Dinghoo Jules – tweemaal 500
Bruneel Achille – tweemaal 400

Woensdag 22 oogst 1917 – Baert A.

't Kanongebulder herneemt zo erg dat deuren en vensters schudden. Van al de fronten komt goed nieuws: op hoop van zege! De beweging en toevoer is weer ongehoord. Caestre, Borre, Eecke enz…worden beschoten. Enige obussen buiten stad.

22 augustus 1917 - Denys Albert - Brieven - St. Chantal

August Callewaert aan Albert Denys

En nu van Poperinghe. 't Is jammer toch! Tante en Anna die waarlijk bewonderenswaardig waren in hunne moed, zijn alzo nu buitengedreven. Ze hebben daar nu allerhande moeilijk en angstige dagen en nachten beleefd en dat eindigt nu alzo. God zij gedankt, 't kon gruwelijk slechter gaan en dat ingezien, we moeten hoegenaamd in al de rest niet verschieten. 't Is een grote regenslag, zeker, maar niet onherstelbaar. Tante schrijft dat ze er zeer wel zijn, maar niett"emin 't is op "'t vreemde. En te winter zal 't niet aangenaam zijn. Toch zullen ze in Mr. Serrys een geode hulpen en raad vinden, ware 't dat ze goeste hebben van ergens onderdak e vinden of te maken. Ik heb lang met hen daarover gesproken en zou niets beters wensen dat ik eens Tante te kunnen bezoeken. Maar ik zit weer moederziel alleen, en moe dus aan boord blijven, tenzij ik occasie heb van al 't ware een muil met karreke, maar gij weet gij ook wel

dat de ‘karrekes’ nu druk aan ’t voeren van bier en levensmiddelen zijn, en gewoon geworden van tarieven van onzen ijzerenweg in tweede klasse toe te passen. ‘k Kon ik eertijds van Brugge naar Brussel rijden weg en weere in een achternoen, dat ik nu aan dien tarief geen drie uren ver gerake! Ik begin ook van langs om meer overtuigd te worden van de noodzakelijkheid van tewege te moeten leren velo rijden. ’t Zal misschien nog het enige middel zijn van thuis te geraken, als ’t God belieft.
Alfons Callewaert

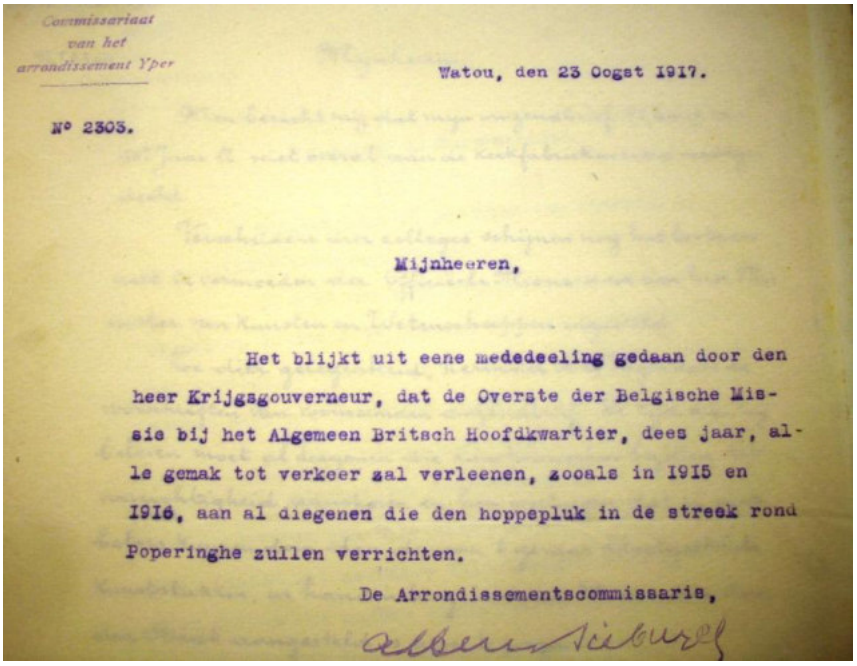

Commissariaat
van het
arrondissement Yper

Watou, den 23 Oogst 1917.

N° 2303.

Mijnheeren,

Het blijkt uit eene mededeeling gedaan door den heer Krijgsgouverneur, dat de Overste der Belgische Missie bij het Algemeen Britsch Hoofdkwartier, dees jaar, alle gemak tot verkeer zal verleenen, zooals in 1915 en 1916, aan al diegenen die den hoppepluk in de streek rond Poperinghe zullen verrichten.

De Arrondissementscommissaris,

Donderdag 23 tot zaterdag 25 oogst 1917 – Baert A.

Geen nieuws, nog al veel beweging, weinig geschut. Zouden wij weer in onze verwachting bedrogen worden nopens het offensief?

23 oogst 1917 – Van Walleghem

’t Is nu 8 dagen schoon weer, en nochtans blijft er nog veel oogstwerk te doen. Bij gebrek aan werkvolk. Nog geen Belgische soldaten zijn afgekomen om te helpen. En in tussen wordt de vermoording door de soldaten van langs om erger. De Australianen zijn de slechtste. Sommige boeren halen hun oogst in wanneer hij nog maar half droog is, om toch iets te redden.

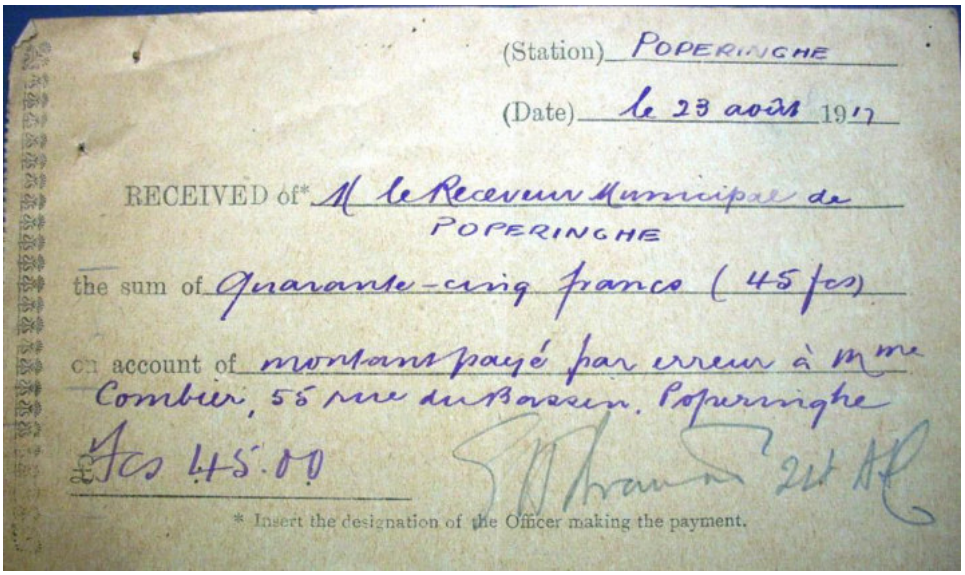

(Station) POPERINGHE

(Date) le 23 août 1917

RECEIVED of* M. le Receveur Municipal de POPERINGHE

the sum of Quarante-cinq francs (45 frs)

on account of montant payé par erreur à Mme Combier, 56 rue du Bassin. Poperinghe

Frs 45.00

* Insert the designation of the Officer making the payment.

24 augustus 1917 – Het Poperinghenaartje

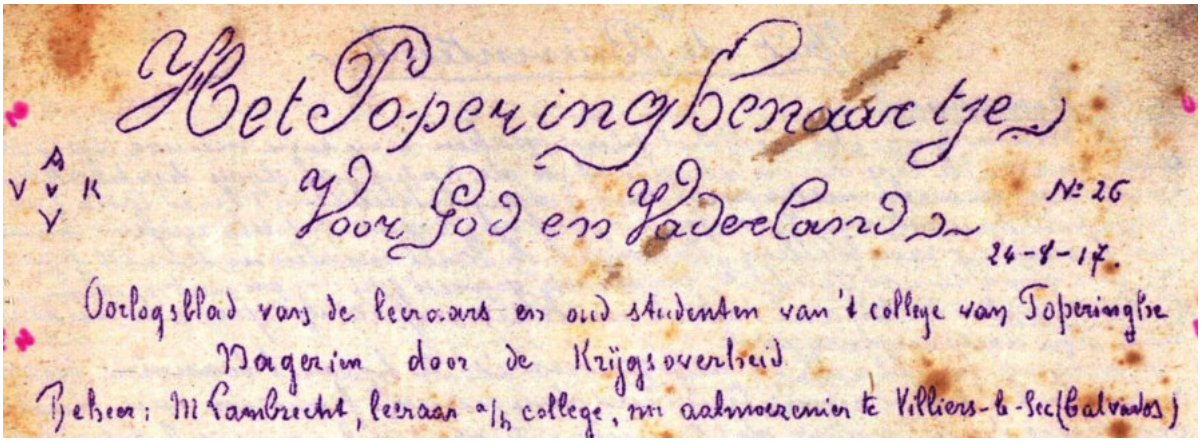
Het Poperinghaartje
Voor God en Vaderland
N: 26
24-8-17.
Oorlogsblad vans de leeraars en oud studenten van 't college van Poperinghe
Dagelijm door de Krijgsoverheid
Beheer: M Lambrecht, leeraar a/h college, nu aalmoezenier te Villiers-le-Sec (Calvados)

Indien "Het Poperinghaartje" in zijn nieuw uniforme zo preuts dat het geen goeden dag meer zegt, zal ik hem maar zijn oud pietenpak aantrekken en op tijd doen aanslaan, zoals 't past.

De Paus Benedictus XV

Laster is ook dat de H. Vader onnuttig en werkloos 't onrecht heeft aanschouwen! 't Zou een hele lijst zijn slechts de titels op te sommen van den H. stoel onder de oorlog. En alhoewel dit voor 'togenblik het dreigenst is, wegens de dreigende nood, toch wilt men van de paus op de eerste plaats iets anders, een slag waarbij de wereld zindert, een daad waardoor het opperste zedelijk gezag over de vijand de staf beukt en voor 't aanschijn der wereld een plechtige veroordeling en de plechtige banvloek uitspreekt. De vraag men noch min noch meer.
Wie vraagt dat? Bij duizenden uit alle rangen en standen, soldaten en burgers, katholieken en vooral schijn – en niet katholieken. Ja, de paus is de vertegenwoordiger van 't recht, de grote rechter en van hun verlangen zij recht. Wie vraagt dat niet? Degene die in 't geding betrokken zijn. Hebt gij een officieel stuk gezien waarbij de oorlogvoerende staten de paus als hun scheidsrechter vragen? Eigenaardige toestand. De enkelingen willen halsstarrig de uitspraak over de staten, maar de staten verlangen zij niet. Hoe kan dat? Hoe wilt gij dan dat de paus recht spreekt als hij het dossier niet mag inzien, als de staten hun papieren en diplomatie en al wat achter de schermen gebeurt niet blootleggen? Hoe wilt gij dat de paus recht spreekt? Hebt gij nog de veroordeling Pollet onthouden? 't Was niet voldoende dat de rechter de innige overtuiging had van de plichtigheid der betichten, maar hij moest – en hoe lang duurde dat niet – de bewijzen in handen hebben. Wij weten dat 't recht aan de zijde der verbondenen is maar moet hij die rechtspreekt, beide partijen niet onderhoord hebben, de ontegensprekelijke bewijzen niet in handen hebben?
Gij ziet het, het geen men vraagt is onredelijk, uitzinnig (slot vervolgt)
M. Lambrecht

Uit de brieventesch
E.H. Principaal – E.H. Vanneste mocht reeds het plan maken van een nieuwe sacristie, maar ik ben nu in studie of ik de kapel zal doen herplakken ofwel het gewelf met 'pitehpier' doen bekleden. 't En is geen zindleijkheid van mijnen 't wege. Wie weet of ik geen gehele nieuwe

bouwe. Het hangt af van Willem. Hadde E.H. Faict moeten in klasse zijn, hij zo uvoor een ogenblik verstrooit geweest zijn … en met reden.
L. Patfoort – Ditmaal heb ik een klein cigaartje gerookt en dat van den brievendrager! Hoelang het hoelang het bladje op weg geweest is! In hoeveel handen het gezeten heeft! Eerst nar Auvours dan naar ’t front en van daar ocht heere toch! Nar de ‘aunomerie générale’ van ’t Belgisch leger waar ik nog onbekend was!
Ik weet niet maar sedert gij aalmoezenier zijt, moet gij overlast zijn van’t werk zodat gij den tijd niet meer hebt het werk van uwen élève na te zien. En wie moet dat al begeren, ’t zijn onze facteurs die het zo lastig hebben! Zij klagen van tijd putten in de stenen.
J. Denys – Ik zal tevreden zijn terug in mijn oude compagnie te komen, want hoewel het leventje hier in de C.J.D. gemakkelijker en de deinst interessanter is, toch vind ik niets heerlijker dan met de mannen te zijn, ’t zijn zulke goeie kerels, ruw en grof, zo ge wilt, maar toch vrome harten. En wij leven reeds lang samen in dat grote huis waarover de blauwe hemel kappe hangt. Wij hebben ’t brood en ’t zout, zo zeiden de ouden, ’t brood en de plata, zo zeggen wij, broederlijk gedeeld… en zakjes gevuld wijl de bommekens in de zwarte nacht hun gloeiende brokskens over onze hoofden uitstrooiden..; wij hebben zo menigmaal hartelijk gelachten met malkanders ongelukken. Och, andere stof tot lachen hebben wij niet.
Wij hadden gedacht ook in de grote woeling te komen, wanneer zal het zijn? Ernstig gesproken, er naar verlangen wil ik niet om wille der anderen, doch persoonlijk haak ik er naar daar eens volop in te leven in die geweldige strijd met mijn mannen om mij zelf te kennen en de anderen ook rondom mij. Ik heb nog steeds dta driftige romantieke in ’t bloed, en daar gaat mij nog soms een gulp enthousiasme van ’t hart naar ’t hoofd. Wat wilt gij er aan doen? Ik geloof dat toch eens de ‘schone langgewenste dag’ komen zal, waarop wij ‘naar Oostland’ zullen varen; Leie- en Schelewaarts.

E. Lermytte – Sedert mei ’16 ben ik bosbewoner op een paar uren binnenweg van de keete. Jammer dat het tegenwoordig zo gevaarlijk is er naartoe een blauwertje te doen, via ‘De Kalkzak’. ‘k ben ook voor drie weken naar ’t Sommefront geweest om er Frits te helpen leren kijken wegjagen. Met een pypegale rumatismen en een erge valling. (buiten nog dat ik

dikwijls de buikriem te hebben moeten spannen, ben ik er gelukkig van afgekomen, want ’t stoor er.. . als we weerkeren naar de Yzer.
A. Crousel – Tegenwoordig liggen wij niet ver van ’t mijnent, de streek is heir hoogst aangenaam en ‘k wandel veel per fiets door velden en bossen. ’s Avonds als de grote hitte gevallen is. Liever 3 maanden oorlog hier dan één in ’t al te vlakke eentonige polderland.
E. Bossaert – Een torpille heeft mij tegen een boom gekletst en ten gronde geveld: als ik weer bij kwam, was ik dapper aan ’t manouvreren met de infirmier naar de post de secours. Ik kreeg echter al gauw een pijnlijke gewaarwording dat bijna al de tanden in mijn mond uitvielen en dat mijn kaakbeen al niet heel vast meer stond. ’t Wordt al gauw klaar: fracture du masillaire inférieur, naar H. *(Hoogstade?)* Ik werd daar 8 dagen lang goed verzorgd door G. Herpelinck. Maar daar zij het nodige tuig niet hadden om weer dat bekkeneel in orde te brengen werd ik eerst naar kales gestuurd en vervolgens naar Parijs. Van mij is het maar een enkele breuk, ’t kan gebeuren dat het algauw geneest. God gave het, want ik heb lang genoeg in Frankrijk gezeten.
A. Feys – Ik ben nu in de streek van P. hier door galmt een Vlaamse Leeuw of Mijn Vlaanderen de geurende bossen onder een blauwe hemel. Hier komt ’t Vlaams part soms een keer boven, hier reppen we, in ’t kreupelhout weg gestoken, een mondje over ons duurbaar Vlaanderen dat ze op gelijk welke manier verpesten willen, doch het A.V.V.V.V.K. staat ons in de kop geprent als het denken van het kruis en dat krijgen ze er niet uit.

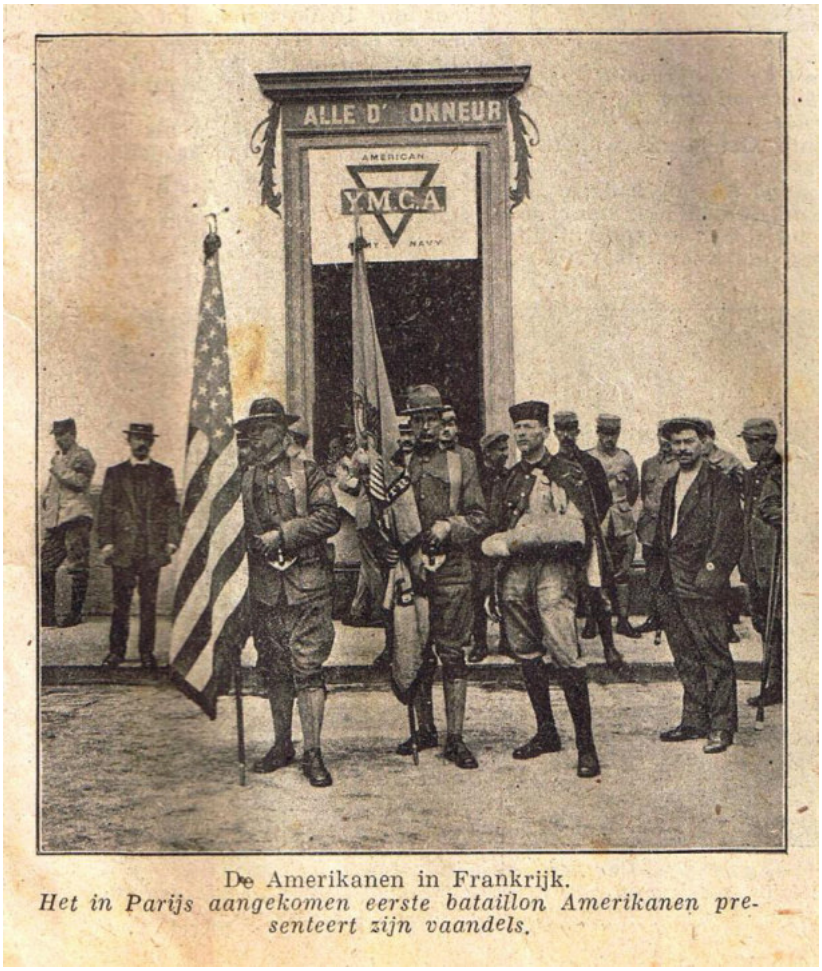

De Amerikanen in Frankrijk.
Het in Parijs aangekomen eerste bataillon Amerikanen presenteert zijn vaandels.

R. Carette – ‘k Heb gesproken met E.H. Devos. Hij heeft mij verteld dat zijn broeder Maurice gekwetst is geweest gedurende een oefening met de granaten. Een stuk granaat in de rechteroog. Hij zal waarschijnlijk weinig of niet meer zien op die oog.
M. Ampen – Droevig nieuws. Toontje Lambrecht is gekwetst. Een stuk obus van een duim dik juist boven het hart. Hij was alleen en heeft veel bloed verloren. Hij is nu te B. en de geneesheren konden voor ’t ogenblik geen uitspraak doe. Beste vrienden weest hem in uwe gebeden indachtig.
N. Coene – ‘k heb seffens mijn nieuwsgierigheid kunnen voldoen, want ‘k moest aanstonds naar de tranchees. Nu zijn we in rust, maar ‘k moet bekennen dat ik meer gerust heb in de loopgrachten dan hier want we doen hier bijna dagelijks een uitstapje naar de vaguedrome van ‘moeder Lambie’ en onze zweetklieren worden hoog in ’t werk gezet in het duinzand.

G. Vermeersch – den 26 januari aangekomen moest ik recht naar de loopgrachten. Ge moet niet vragen of ik daar dag en nacht koude heb geleden. ‘k was het gauw moe. Daarna kwam een grote rusttijd in West-Vlaanderen en B. en ’t ging beter. ‘k ontmoette al mijn vrienden en kennissen. Wij dronken samen een glas, wij vergaderden, klapten en lachten. Wat mij heir in deze secteur aanstaat is dat wij hier onder de rusttijd soms eens kunnen uitbreken, met gevaar natuurlijk van acht dagen bak te krijgen. Maar ’t huis trekt!
Lambrecht A. – Ik had een goed werk op mij genomen dat niemand veel aandurfde uit vermoeidheid en wegens het gevaar, de brieven gaan halen. De heenreis was goed afgelopen, wel gebombardeerd onderweg maar toch als naar gewoonte er goed uitgekomen. ‘k Ging in de keuken, nam de brieven en met een goed stuksken beafsteck en een sloksken koffie was ik weer weg. ‘k had Marius Ampen nog gezien, die in de ‘Lion Belge’ aan ’t schrijven was, een handdruk en ‘goe reis en veel geluk’ en ‘k was er van onder. ‘k was reeds heel ver; ‘k kwam aan de gevaarlijke boyau.

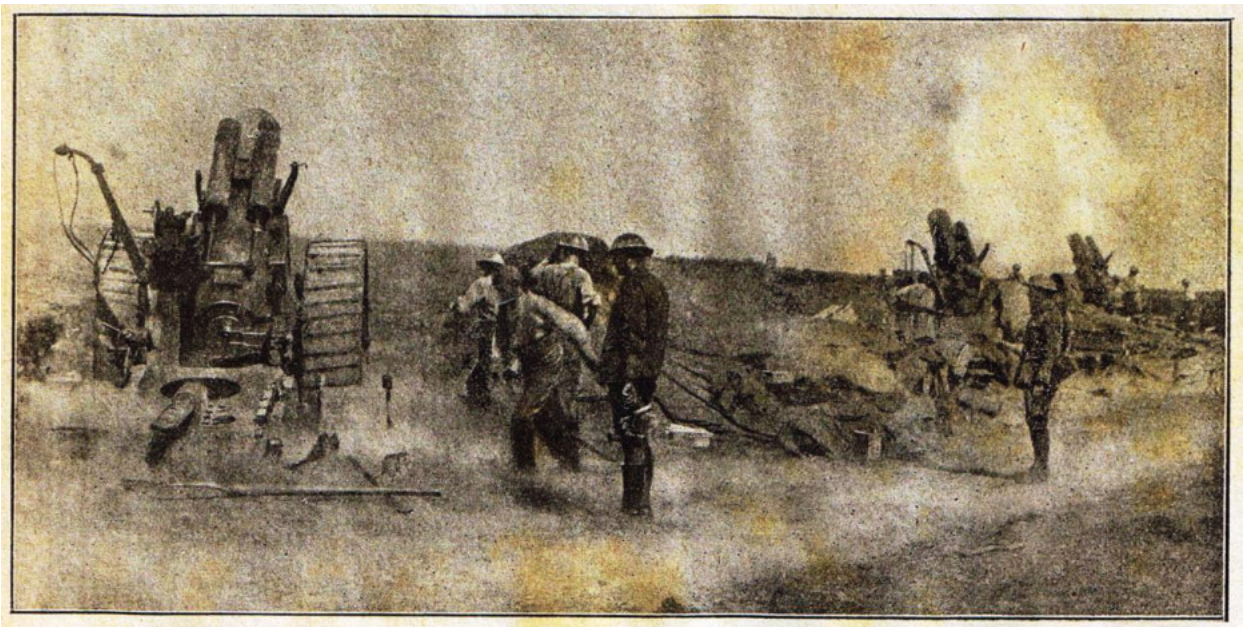

Geweldige kanonnades op het front in Vlaanderen.
Het zware Engelsche geschut, in lange linies opgesteld, in actie bij de beschieting der Duitsche stellingen aan het front in Vlaanderen. Weken lang duurde de artilleriestrijd in deze streek met ongekende hevigheid.

Nog maar 100 meter ver of ‘Mamatje’ riep ik, ’t stuk zat in mijn borst. Seffens deed ik mijn vet en hemd open. ‘k bleef bij mij zelven en ‘k zag de wonde 5 tot 6 cm. boven in de borst. De tranen kwamen mij in de ogen als ik bloed zag lopen. Ik prevelde godvruchtig een akte van berouw want ik dacht dat het mijn dood was. Al mijn moed raapte ik samen, ‘k deed mijn hemd en vest toe en ‘k stapte zachtjes op zoek naar hulp. ’t Bloed was opgehouden te lopen, want ik drukte met de 2 handen op de wonde. De echte lijdensweg begon. ‘k Zag abris… wel 10 op een rij. De eerste ging ik binnen, niemand, de tweede, niemand, derde, vierde, vijfde… nu kon ik niet meer. Ik zette mij neder en dronk een slok koffie.
Daar in de eenzaamheid kwam de gedachte van te sterven mij nogmaals voor ogen. Ik prevelde gedurig schietgebeden, terwijl ik dacht hoe ik best mijn sterven aan mijn ouders kenbaar zou maken. Ik had geen plaque d’identité, geen volledig adres van thuis, geen potlood… Ik leg ene briefomslag met mijn adres neffens mij en dacht daar mijn dood af te wachten. De gedachte mijn ouders te zien voor ik stierf schonk mij nieuwe moed. ‘k stond op en onderzocht de verder abris. Te vergeefs. Ik bleef er 10 minuten met d’ogen gesloten zitten op een zak en trachtte in te sluimeren, dan raapte ik weer al mijn moed samen. Honderd

meters verder zag ik nog abris. Stillekens er naar toe. Om er in te geraken moest ik langs een beekje en mij met de linkerhand aan de broompjes vasthouden en met de andere bleef ik op de wonde drukken. Ik ging een abri binnen. Niemand te zien en toch hing er een broek en lag er een half brood op tafel en was er een bed met strooizak. Nu was ik 't enden. 'k zette mij op 't bed en wachtte tot er iemand komen zou. Maar ik kon niet slapen want de gedachte vervolgde mij dat ik zou gestorven zijn zonder mijn ouders te zien. 'k stond op en deze keer kwam een nieuwe gulp zwart bloed mijn klederen doorlekken. Ik bezag het bloed lopen met tranen in de ogen. 't Was echter slechts een gulp… en dan weerom langs 't beeksken tot i n' topen veld. 'k zag een straat op 200 meters en al met eens 2 soldatenhoofden. Wat was ik blij! Ik riep, ze hoorden me niet, maar toen ik op een honderd meters gekomen was en door gebaren en roepen teken deed dat ik gekwetst was, kwamen ze af, wat geluk! 't Waren juist brankardiers. De doctoor was niet verre en enige ogenblikken later was ik naar ziel en lichaam verzogd en wiegelde zachtjes op een brankaard naar 't hospitaal.

G. Boucique – Zo even zag Marcel Foch. 'k Vond hem veel bete dan vroeger. Nog wat geduld en hij zal er door zijn. Thibaut is naar le Havre. Hij was signaleur bij de artillerie en hij is vertrokken om een exaam in 't Engels af te leggen voor taalsman bij de Engelsen of Amerikaanders.

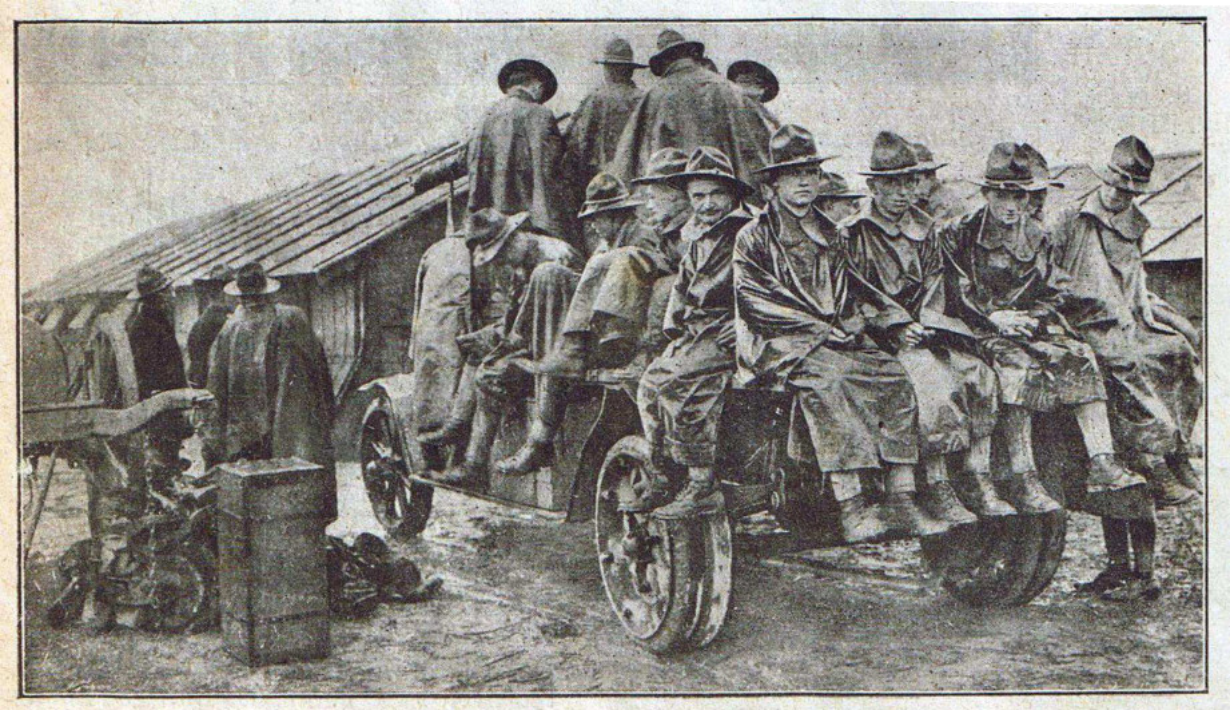

Een Amerikaansch kamp in Frankrijk.

Nieuwe Amerikaansche troepen verlaten op zware lastauto's het Amerikaansche kamp en begeven zich naar het front in Vlaanderen.

Ant. Lambrecht – Alle gevaar is voorbij, zegt de doctoor maar vergeet mij toch niet in uw gebeden… Want veel moed heb ik niet… en toch 't is waarlijk de hand Gods, want de 4 kameraden met wie ik altijd aan 't zelfde stuk zat zijn in hun abri dood geschoten. god heeft mij aan de dood onttrokken met mij een beetje te wonden… het stuk obus zit er nog altijd in, ze zullen het uittrekken als ik genezen ben.

F. Rommens – Sedert enige dagen ben ik als adjudant op 't front en oefen hier mijn talenten uit suivant les paroles du maître… Ik geloof dat wij er binnen enige dagen zullen uittrekken naar andere oorden. Ik logeer hier in een hokje onder de dakpannen: grandeur et décadence,

na mijn schone kamer te Ardres, maar ik mag nog niet klagen, want sedert ik hier ben kwamen er al zeker 10 kandidaten om mij op straat te gooien, maar ik ben jusqu'au boutiote.
R. Carette – Opgeruimd! Altijd, tenzij als 't regent. Ik schuifel dag in dag uit meer dan één leraar of leerling weet van schuifeltje te spreken.
Daniel Allaeys – C.I.nr.2 – 5 cie Honfleur. 'k ben een jaar te Hazebrouck in 't college geweest, daarna te Glasgow. 'k Heb mijn humaniora gedaan en ben nu hier sedert 14 dagen.
Ant. Lambrecht – Gisteren 3 juli, heeft de generaal in naam van de koning 2 decoraties op mijn borst gevestigd. 't Militaire ereteken met palm en 't oorlogskruis – *Hartelijk proficiat.*
Jos Suffis – 'k ben nu in 't derde piotten (II cie) bij kozijn Duflou, Jos Denys, J. Leuridan, G. Vermeersch enz. en tot gisteren nog woonde ik in de villa nevens Marcel Fockes.is dat niet te veel geluk voor een embusqué lijk ik. En daar juist ontvang ik het bezoek van onze nieuwe aalmoezenier E.H. Lambrecht. 't Valt al mee. *(red. deze is mijn broeder)*
Em. Lermytte – 'k heb mijn verlofweek in de streek doorgebracht, maar stad en omliggende hebben die dagen veel bezoek ontvangen van Fritz. In stad is het heel woelig. Men zou wel nog een paar ogen op de rug moeten hebben. Bij mijn terugkeer was mijn volk de baan af. Ik was er niet kwaad om. Want 13 maanden jampotbuurschap telt mee zeker. Ook begon het er om langs warmer te worden. Hier is 't geen oorlog maar wel te wege.

Kleurlingen aan het Westerfront.
Een merkwaardige groep aan het Westerfront gevangen genomen kleurlingen van alle mogelijke vreemde nationaliteiten.

Met verlof in Bretagne
Hoe men daar op een dag veel kan zien en tegenkomen (3de vervolg en slot)
Aan het hotel staat onze auto te wachten. Een smakelijke maaltijd met oesters, kreeften en nog andere kreeften en vis en vlees en wijn en nog veel lekkere dingen meer brengt onze beer tot zwijgen. Een cigaar daarop en gauw gauw per auto naar Lockmariaker; eerst tot aan de baai van Morgitran om de horen af er aan de overkant der baai te Port Navale een boot is naar Vaunes en hier zelf een klein bootje om met ons naar Port Navale te varen. Dat komt goed uit. Om 5 uur een boot te Port Navale en een bootje zal binnen het half uur klaar zijn om ons daarheen te brengen; goed! Terug per auto naar de duinen van Lockmariaker. We nemen daar afscheid van onze stuurman, de vriendelijke heer van Pluvigner, vrolijken gedachtenis wiens verzameling oude wijwatervaten we in onzen kommer vergeten waren te bewonderen: 40 frs te betalen is warempel niet te veel na zulke ontroeringen! Met zeven haasten bezoeken we vier dolmens, puike exemplaren van de soort. Die dolmens, grafkelders uit vroeger eeuwen gemaakt uit een ronden muur van grote rechtop staande stenen waarover één andere

reusachtige tamelijk platte steen, zijn waarachtig het beschouwen waard. Daar vinden we ook den reuzenmenhir die in de 18° eeuw omver geslagen werd door den bliksem en daar nu in drie stukken ligt. Hij was zo maar 21 meter hoog en woog het sommetje van 250.000 kgrs. Wie bracht dien kadé hier? En hoe zetten ze hem recht? Die oude vaderen moesten dus ook al 't een en 't ander stukje alaam uitgevonden hebben?
Nu César ook getuigt dat de Veneten uit zijn tijd reeds over een flinke vloot beschikten. Vooruit naar de zee, naar 't bootje! Maar.. zie je 't is half vier en nu eerst weet onze schipper dat het schip te Port Navalo niet meer om 5 uur maar om 4 uur afvaart. Te laat! In een half uur kunnen we zeker te Port Navalo niet geraken! We stan hier 15 km van alle veervoertuig. Geen middel? Misschien meent de schippe misschien kunnen we met het bootje tegenroeien en het schip van Port Navalo paaien bij 't voorbijgaan? Allé schipper! Proberen! 't Moet gaan, vooruit! Rap instappen, 't bootje los en vooruit. De schipper en zijn maat proberen…
Is met dat een vaart! Een klein bootje op die brede geweldige bloed, zes kilometers breed waarin te midden een gevaarlijke stroom is om reden van het afnemend tij, wanneer al 't water van de baai van Morbéhan de oceaan instroomt. Op een ogenblik zien we onze zeelieden al hun krachten inspannen om die kokende, borrelende vloed te doorkruisen. 't Is gevaarlijk, mompelt de schipper aan 't stuur, we kunnen kantelen en van redden geen sprake in zo een kolk! Mens! St. Anne d'Auroy help ons! Goddank we zijn er over en zeilen nu weer op het rustig deinende water.
Te Port Navalo kunnen we op tijd niet landen, daarom blijven we dobberen op de weg waar de boot voorbij vaart en een kwartier later worden we opgepikt en tegen half zeven te Vannes weilig in de haven gebracht na een vaart van 2 uur.
G. Lambrecht

N.B. nummer 27 zal spoedig volgen. M. Lambrecht

De Belgische Koning bij de Engelsche troepen.
Koning Albert (×) van België wordt achter het Engelsche front voorgesteld aan de officieren der Eeregarde.

Commissariaat van het arrondissement Yper
Watou, den 24 oogst 1917
Mijnheeren
Men bericht mij dat mijn omzendbrief nr. 2009 van 15de juni laatstleden niet overal aan de kerkfabrieken werd medegedeeld.

Vescheidene dier colleges schijnen nog he bestaan niet te vermoeden der officiële missie door den heer minister van kunsten en wetenschappen ingesteld. Ter dier gelegenheid, herinner ik u nogmaals de voorschriften van voornoemde omzendbrief. De tijd dien wij beleven moet al diegenen die kunstvoorwerpen bezitten tot voorzichtigheid aansporen en hen overtuigen dat zij niets beters kunnen doen dan de aan 't gevaar blootgestelde kunststukken in handen te geven der missie, die door den staat aangesteld is er voor te zorgen.
De arrondissementscommissaris – Albert Sieburch

Woesten – 25 augustus 1917 – Albums Valois

Zondag 26 oogst tot zaterdag 1 september 1917 – Baert A.

Weinig geschut, buitengewoon slecht regenachtig weder, nog al veel beweging. Vrijdag en zaterdag enige obussen die de stad niet bereiken. Enige autobussen met Engelse zeelieden trekken voorbij, hier legeren een aantal Transvalers. Plakbrief; de honden moeten gemuilband. Nu is het land gered! De passen voor Frankrijk weer afgeleverd.

26 oogst 1917 – Van Walleghem

De Engelsen zeggen dat zij nog nooit zulk soort van versterkingen tegen gekomen hebben, gelijk in **de Kantynebossen**. Daar zij ner verschillende ongewone sterke abris in beton armé, waarin er niet alleen vele mitrailleusen staan, maar ook kleine kanonnen die soms vuren op enkele meters.

Tot nu toe heeft de zware Engelse artillerie die ‘pilbox’ gelijk men ze noemt, nog niet kunnen vernietigen; de beste Engelse divisies hebben er de stormloop tegen gedaan, doch vruchteloos en alzo hebben zij zeer veel mannen verloren.
Nu zoekt men een nieuwe tactiek om die versterkingen te bemeesteren.
Het moraal der Engelse troepen op dit front is zeer gedaald door de hevige weerstand van de vijand. De beste soldaten die hier zijn, zijn de Leinsters van Ierland.
Het zijn ook de beste katholieken. Vader Hourley vertelt dat zijn brigade velreden week 300 mannen verloor enkel in de tranchées en zonder aanval.

Oplaten pan couranten-ballons. (Zie bijschrift.)

Oplaten van couranten-ballons.

Onze foto geeft het oogenblik weer, waarop Duitsche soldaten aan het Westerfront een reeks kleine ballons doen opstijgen. Deze ballons zijn voorzien van een aantal couranten welke zij bij tusschenpoozen loslaten. Hierdoor is men instaat een groot aantal berichten over een zeer groot oppervlak boven de vijandelijke linies en boven de bevolking in vijandelijk gebied te verspreiden.

* * *

27 augustus 1917 – Archief Maes – RAB

(Over een gekregen houten barak of ‘tent’)

Poperinghe 27 oogst 17

Mijnheer
Ik had u gezegd dat ik mijn tenten bedekken had met terre. Ik dacht dat zij zouden waterdicht zijn. Nu met dezen regen heb ik bestatigd dat het zoo erg in regent, dat wij in ons bed niet kunnen slapen.
Ik kom u vragen, door uwe tussenkomst terrepapier te mogen halen, daar waar gij het begeert. Ik zou het halen en zelf het erop doen, ten mijnen kosten. Dat is moeilijk wonen, als men niet in ’t droge is. Ik verhoop een voldoende antwoord, waarop ik mij zal haasten het gevraagde te halen.
In afwachting bid ik u mijnen beleefde groeten
Henri Vancayzeele – Poperinghe

Commisariaat van het arrondissement Yper
Watou, den 28ste oogst 1917

Mijnheeren

Op verzoek van den heer **generaal Orth,** hoof der Belgische missie bij 't Britisch leger, bid ik U de nodige maatregels te nemen, ten einde zoveel plaats mogelijk beschikbaar te houden tot het huidig en toekomende herbergen der ontruimde personen en der soldaten.
Die maatregels moeten onder andere tot doel hebben
1° de granen zonder verwijl door machienen te doen dorsen
2° te beletten dat men het graan dat door machienen moet gedorst worden en het gedorste strooi in schuren zou stapelen
In algemene regel, slechts die landbouwers die het koren met den vlegel dorsen, mogen hunnen oogst in de schuren bergen. Na het dorsen, moet het strooi in schelven gezet worden.
De landbouwers die zouden weigeren die voorschriften na te komen, stellen zich bloot hunne schuren te moeten ontruimen, op de vordering die zal gedaan worden.

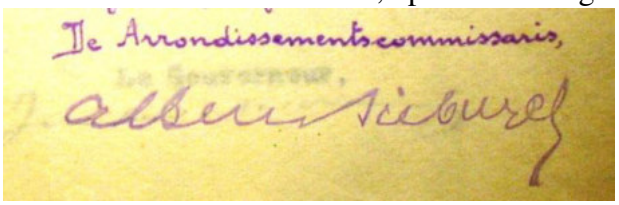

De arrondissementscommissaris

Groupe de grenadiers abrités par une ride du terrain, où ils se sont terrés pour constituer un des chaînons de notre première ligne.

28 augustus 1917 – Brievenboek Krombeke – **De evacuaties**

Aan de arrondissementscommissaris – antwoord op brief van de 21ste augustus 1917 – ontruimingen en vrijwillig vertrokken personen, erin begrepen 3 personen vertrokken onder redelijke dwang door de bedreiging van gedwongen wegvoering.
De houding van de bevolking was meer dan vol verbittering tegen de geweldige uitvoering van deze maatregel, de welke naar zijn redenering door op geen grondige militaire reden kon gewettigd worden vermits het dorp in twee secteuren verdeeld werd waarvan degene in de Engelse secteur mochten blijven ende andere ernevens wonende met geweld gedreigd werden weggevoerd te worden. En dat zonder enig bewijs van ontnomen goed, vruchten, woningen en goederen die ze hier zouden moeten achterlaten, en zonder voldoende borgen dat zij met aan hun woningen en verblijven onttrokken te worden, ook hun toekomstige levenswelstand niet zouden verliezen.
Wij zien niet in welke praktische maatregelen konden getroffen worden uitgaande van het gemeentebestuur om de goederen, het vee en de vruchten te bewaren, in geval de gemeente had moeten aan bombardementen onderhevig zijn – 't zou hier met het vee voorgevallen zijn als in ander gemeenten van waar ze moesten vertrekken, het zou bij gebrek aan voeding in 't

onbezet België aan kleine prijzen moeten verkocht geworden zin – zo lang een tijdelijke uitwijking in ’t noorden van Frankrijk niet toegelaten werd.
Men heeft geen klachten ingediend aan ’t gemeentebestuur – alle vragen om te mogen blijven, met de reden welke men deed gelden werden overhandigd aan de chef van ’t gemeentelijk gendarmerie groepement.

De chef van de gendarmeriegroep heeft in zijn bureel aan de secretaris verklaard en gedreigd dat hij de gemeenteoverheid bij zijn overheid zou aanklagen als de uitvoering van het besluit tot uitwijking tegen werkende en de bevolking opruiende om er aan te weder staan. Deze gemeentebediende verzette zich heftig tegen deze beschuldiging en vroeg dat hij in da t geval de bewijzen moest kunnen geven. Hij wedervoer dat hij het voelde – waarop de gemeentebediende hem aanmaande niet te licht met zijn beschuldigen om te gaan en anderzijds zich tot zijn opgegeven taak diende te beperken en hierbij niet met nutteloze bedreigingen de bevolking in hare rust en hare gezondheid te schokken.
In geval van geweldige ontruiming zou vooruit en vooral een inventaris moeten worden opgemaakt van al de roerende goederen en van de staat der woningen der uit te wijken personen waarvan een dubbel zou moeten worden overhandigd aan de belanghebbende, door de uitvoerende macht overgaande tot de uitwijking met geweld.

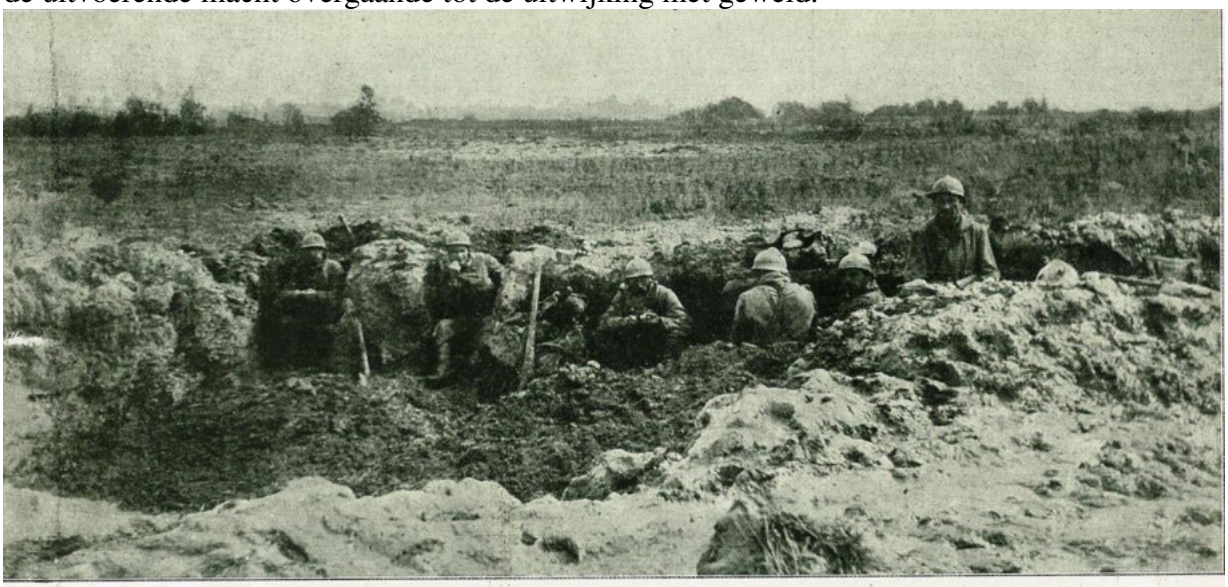

Une escouade de fusiliers-mitrailleurs « cassant la croûte » au bord d’un entonnoir, sommairement aménagé, d’obus de gros calibre.

De gouverneur van de provincie - bericht aan de dokters van ’t omliggende volgende uitnodiging is gezonden geworden:
Ten einde dat de samenleving der burgers en soldaten geen middel kunne worden tot het voortbrengen en **’t uitbreiden van besmettelijk ziekten**, ten einde de daaruit vloeiende grote gevaren te voorkomen
Op uitdrukkelijk verzoek van de heer gouverneur hebben ij de eer ued. aan te zetten opdat elk geval kenbaar zoude gemaakt worden aan de gezondheidsdienst in De Panne, ten einde aan deze, zo haast mogelijk toe te laten ’t nodige te doen. Dit zal een doelmatig middel zijn om op tijd sommige zieken naar het hospitaal te vervoeren, hun huizen te ontsmetten en andere middelen te verschaffen ten einde de kiemen der ziekten te bestrijden.
De heer Gouverneur drukt erop dat hij overtuigd is dat ik het nodige zal willen doen ten einde mijn medeburgers van ziekte te bevrijden met mij te verzekeren dat de verklaring van besmettelijke ziekten voorzien door de voorschriften van ’t B.W. van de 13de februari 1915 stipt nageleefd worden.
Er bestaat in de gemeente geen ontsmettingsstelsel en wij beschikken over geen ontsmetters.

In geval van besmettelijk ziekten, kunnen wij zonder een geneesheer het nodige niet doen om het verspreiden te beletten en de kiemen te bestrijden.
Wij danken ued. voor 't aanbod van de ontsmettingsmiddelen aan de prijs van de dag

Bekendmaking – **razernij gevaar** – In geval het gebeurt moet men onmiddellijk de verdachte gevallen bekend maken ten einde het nodige gegevens omtrent de zieke te sturen naar het instituut Pasteur te Parijs.

L'organisation défensive de la lèvre d'un entonnoir d'obus, dont le fond a été transformé en mare par l'eau des pluies et des infiltrations.
LA PROGRESSION FRANÇAISE DANS LA PLAINE FLAMANDE, AU NORD-OUEST DE BIXSCHOOTE

29 augustus 1917 – Brievenboek Poperinge

Ik heb de eer u te melden dat we de 15 exemplaren van het reglement op het muilkorven van de honden ontvangen hebben. De publicatie er van zal vandaag nog gebeuren.

Aan de gouverneur
In antwoord op uw brief van de 26ste, heb ik de er U te informeren dat **het desinfectietoestel** dat ter beschikking van onze administratie werd gesteld in het gebouw van het vredegerecht stond. Na het bombardement van dit gebouw is het toestel verdwenen en hebben we het niet meer terug gevonden.

De zaak Billiau
In antwoord op uw geëerd schrijven van 26 dezer, hier aangevoegd, heb ik de eer u de gevraagde inlichtingen te laten geworden nopens de aanvraag van Billiau Jules.
De zoon Billiau Cyrille heeft, naar zeggens des moeder, eene grote ziekte doorstaan in de colonie, deze ziekte heeft voor oorzaak gehad het afscheid van zijne ouders. Het kind is altijd gevoelig geweest van zijne jongste jaren af. Het terugkeren onder het ouderlijke dak zou hem geheel herstellen, hopen zij. Op zedelijk en stoffelijk gebied zorgen de ouders goed voor hunne twee kinders Cyrille Billiau voornoemd, oud 12 jaar en Martha Billiau, oud 20 jaar, die nog met de ouders woont en haar bezig houdt met kantwerk en huiswerk. Het kind waarvan spraak, zou thuis verzorgd worden tot zijn volkomen genezing om dan naar school te gaan aan 't Hooge te Poperinghe.
Deze familie woont in de huizing der hofstede Cyrille Deniere gehucht St. Jan ter Biezen.
Deze woning is niet overbevolkt en levert geen gevaar op voor de gezondheid der bewoners.

De vader was voor den oorlog werkman in de gasfabriek te Yper en werkt nu aan straten en wegen voor rekening van ’t Engels leger.

Aanveerd enz…

ELVERDINGHE. — L'Eglise. — The church.

31 augustus 1917 – Brievenboek Reningelst

Aan de heer arrondissementscommissaris van Yper
Mr. De commissaris
Als gevolg aan uwen omzendbrief van 28° dezer maand nr. 2314, hebben wij de eer U te bidden aan te dringen van den heer Maes, algemeen commissaris der bevoorrading opdat de gevraagde kolen voor de dorschmachienen zonder verwijl zouden verzonden worden om de granen te kunnen uitdorsen.
Bij bevel de secretaris Camerlynck

Geïllustrerd Zondagsblad

Bij de gewonde Belgen.
De Engelsche Koningin bezoekt, rondgeleid door Belgische militaire artsen, een Belgisch hospitaal achter het front.

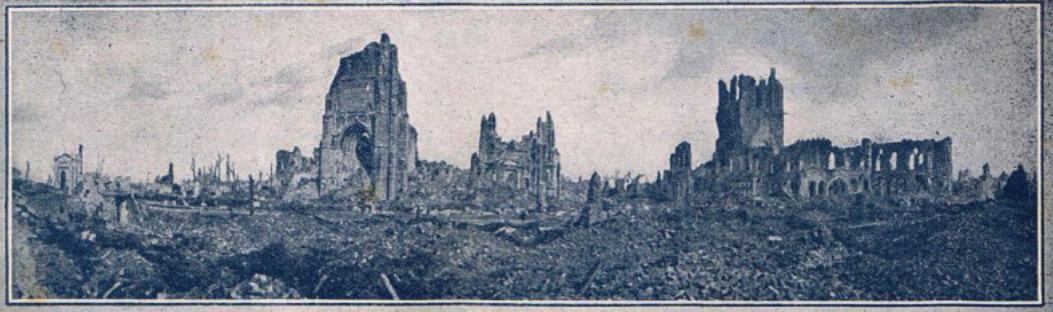

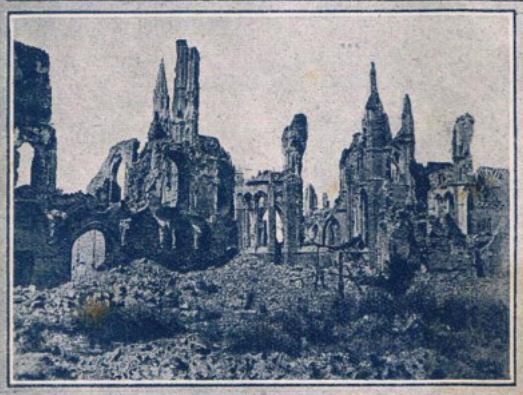

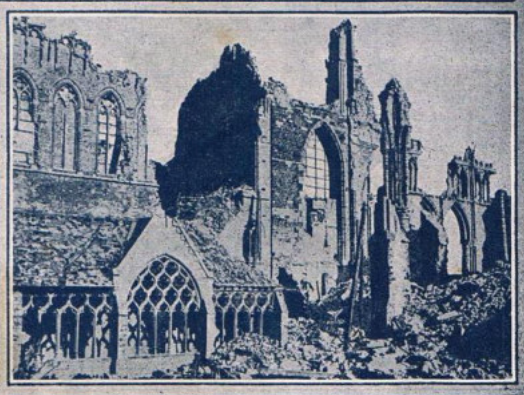

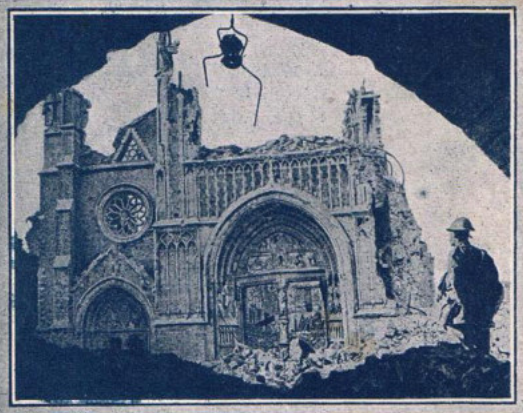

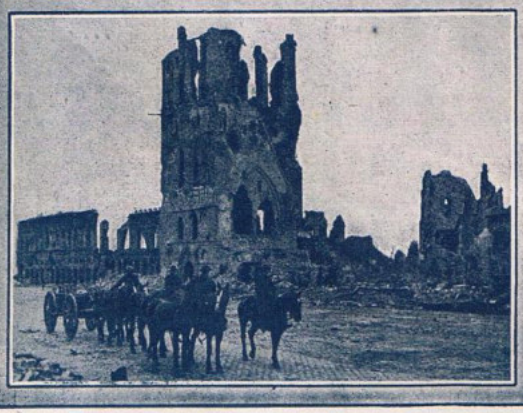

YPRES EN RUINES. — *Par la vue d'ensemble qui occupe la partie supérieure de cette page, on ne peut malheureusement se rendre que trop bien compte de ce que bombes et obus allemands ont fait de la vieille cité. Quatre des autres clichés montrent en détail les ruines de la Halle aux Drapiers et de la Cathédrale, et le dernier un coin d'Ypres vu du bureau de poste.*

Nummer 182A **Doos Gazette** **september 2017**
guido.vandermarliere@telenet.be

Boerenbetweterigheid uit het verleden

*

Schreyende kinderen maken zingende moeders. Naamelijk om die te sussen, en in den slaap te wiegen. Maar in 't tegendeel, zingende kinderen maken wel schreyende moeders, wanneer zy in herbergen en kroegen zitten quinkeleeren, en *van mooi Aaltje zingen*. Zo *trappen zy de moeders wel jong op den schoot, en oud op 't herte*. Doch *'t is beter, dat het kind schreit*, door behoorlyke tucht, *dan vader en moeder.*

Carolus Tuinman

*

Doos Gazette, een slim schrift des tijds met meer dan 570 lezers

Beste abonnee

Ik kreeg deze keer onder andere een interessante reactie van **Frans Descamps**. Ik laat jullie meelezen.

Beste Guido, goede middag,
Weeral genoten van je augustusnummer 181B, doe zo verder.
O ja, ik ben Frans Descamps, Haiglaan 21, 8900 Ieper (descamps.frans@skynet.be). Via Franky Bostyn ben ik jaren geleden ingeschreven en steeds zie ik uit naar je tweeweekse "Doos Gazette".
Dank voor je werk Guido.
Een tweede reden van mijn mail: ik ben in het bezit van een "**Dictionary of Military Abbreviations, British-Empire Commonwealth" van B. K.C. Scott**, B.A., A.L..A., Tamarisk Books, Hastings, 1982. (117 p.!)
Alle mogelijke afkortingen zijn er in vermeld. Ik geef je dus mijn (oprechte) bron van wijsheid weer:
APM – Assistant Paymaster of Assistant Provost Marshal
MG – Machine Gun of Machine Gunner
MO – Medical Officer
Aan jou de keuze van de juiste betekenis, vooral bij de 1ste afkorting.
Blij je toch eens te kunnen helpen. Op naar septembernummer 182A, 2017.
Met veel groeten, FRANS

En van **Pierre Bourgeois** kreeg ik de volgende reactie.
Dag Guido,
Ik lees altijd met heel wat belangstelling (en een tikkeltje weemoed) jouw Gazette. I.v.m. het artikel over de familie Leicher wil ik het volgende kwijt: een cantinier (vrl. Cantinière) was de naam die men gaf aan de mensen die de Franse legers bevoorraadden tijdens de veldtochten van Napoleon. Zij zorgden niet alleen voor drank maar ook voor eten. Gezien het tijdsgewricht (einde van de Napoleontische oorlogen) zou het mij niet verwonderen dat de 'verhuis" van Wernerix hiermee te maken had.
Misschien een tip voor Bernard?

En verder schreef hij:

De "Singalezen" van het West Indian Labour Corps kunnen niet anders dan Sing(h)alezen zijn, d.w.z. bewoners van Sri Lanka. Even dacht ik aan Senegalezen: het zou mij verwonderen dat Franse soldaten in die streek aanwezig waren, de zgn. "tirailleurs sénégalais". Deze hebben in beide

wereldoorlogen hun diensten bewezen: zij hebben bij de ontruiming van Duinkerke bijvoorbeeld er mee voor gezorgd dat Britse en Franse soldaten te elfder ure naar het VK konden ontsnappen.
Vriendelijke groeten,
Pierre

Guido bedankt voor de Gazette
Bij de lezing van de bevolkingsregisters opletten op hun sier-"s"
Wernerus is wel de lezing van zijn voornaam.

Henri

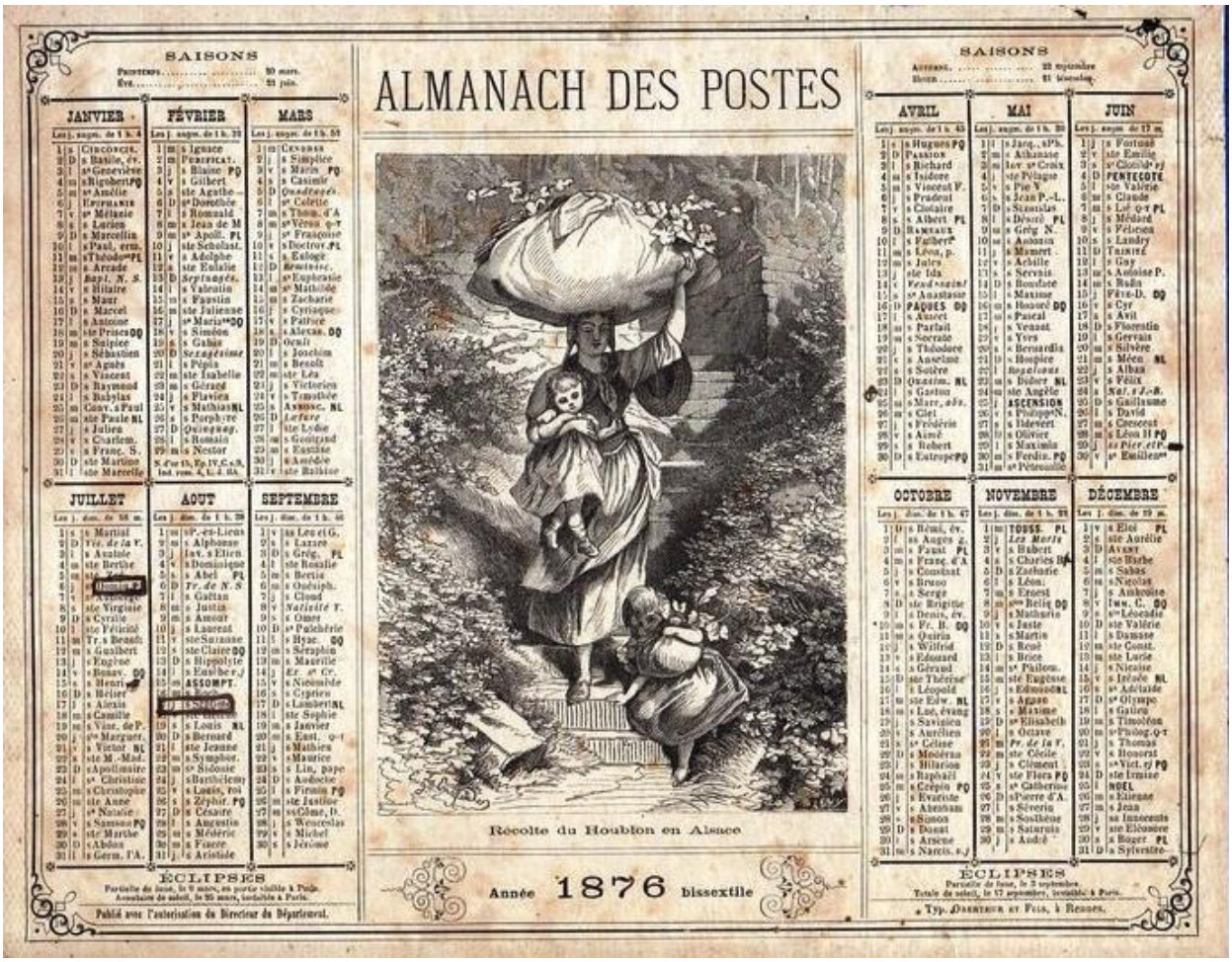

Prachtige en aandoenlijke tentoonstelling in de kerk van Beveren a/de Yzer

Vandaag 24 augustus 2017 was er een heel leerrijke en interessante rondleiding op de plaats waar 100 jaar gelden het veldhospitaal van Beveren stond, maar dat hebben jullie gemist.
Wat wel nog te bezoeken is, is de prachtige en aandoenlijke tentoonstelling in de kerk van Beveren aan den Yzer.
Men heeft in Alveringem de krachten van de verschillende onderzoekers gebundeld en men is tot een prachtige tentoonstelling gekomen.

In de zomer van 2017 wordt de kerk van Beveren-aan-de-IJzer het kloppende hart van het herinneringsproject Operatie Beveren. Het project bestaat uit een tentoonstelling, een theatervoorstelling, een vertelwandeling en de inhuldiging van een monument op 24 augustus. Centraal staan de twee veldhospitalen uit de Eerste Wereldoorlog, gevestigd aan weerszijden van het dorp.
In 1915 richt Mary Borden, een Amerikaanse schrijfster, verpleegster en weldoenster een veldhospitaal op aan de Hoge Seine in Beveren-aan-de-IJzer.
Aan de andere kant van het dorp, aan de Kruisstraat, opent het Belgisch leger in maart 1917 een gloednieuw hospitaalcomplex. Directeur-hoofdgeneesheer **Paul Derache** heeft zelf het plan ontworpen voor het nieuwe ziekenhuis en alles tot in detail beschreven. Dit "modelhospitaal" is door koning Albert "een militair wonder" genoemd.
De tentoonstelling in de kerk van Beveren-aan-de-IJzer legt de focus op het reilen en zeilen in deze hospitalen en op de rol die hun charismatische leiders, Mary Borden en Paul Derache, in de geschiedenis van de oorlogsgeneeskunde hebben gespeeld. Tegelijk wordt een beeld geschetst van de impact van de Groote Oorlog op het dagelijkse leven in het ooit zo vredige dorp aan de IJzer: met onder andere zijn florerende brouwerij Feys-Callewaert en het druk spoorwegstation en logistiek knooppunt Klein-Leysele.
Ongeveer achthonderd Belgische, Franse, maar ook enkele Britse en Duitse militairen zijn in de hospitalen van Beveren-aan-de-IJzer overleden. Als eerbetoon aan deze slachtoffers wordt rond de kerk een tijdelijke "dodenakker" ingericht. Elk slachtoffer krijgt zijn houten kruis. Tegelijk staat deze dodenakker symbool voor alle slachtoffers van oorlogsgeweld.
Plaats: Sint-Audomaruskerk Beveren-aan-de-IJzer, Roesbruggestraat
Toegang: gratis
Openingsuren: elke dag van 14 tot 18 u. – copier en plak in jouw interent:

http://m.mil.be/nl/artikel/monument-voor-militair-veldhospitaal?mobile_domain_switch=0

Ik produceerde een fotofilmpje op mijn Facebookpagina – plak de onderstaande URL maar op jouw Google en dan kom je op het filmpje 'Hommelbloed' – en daarmee kom je in septemberstemming

https://www.facebook.com/profile.php?id=100009661925965

Het tweede filmpje kreeg de titel 't hommelhof is af – naar het gelijknamige lied uit de operette 'In den Hommelpluk'.
Ook te zoeken op mijn facebookpagina!

De boerderij Leicher – Gwalia – Deel II
Bernard Leicher – Guido Vandermarliere – William White – – Foto's o.a. Daniël Liefooghe

Op de 24ste – *september* - verlieten we Gwalia Farm en marcheerden naar Siege Camp, in de richting van het kanaal om daar voor 5 dagen te blijven in met zandzakjes verstevigde hutten en tenten.
We hielden ons hier voornamelijk bezig met het nakijken van onze uitrusting. Het was een allesbehalve gezond verblijf en daar bovenop kregen wij 's nachts het bezoek van de bommenwerpers. Gelukkig konden de manschappen ook voetballen en twee matchen met naburige eenheden werden gespeeld.
Laat op de avond van de 27ste werd er tijdens een raid een bom gedropt op de weg, op 50 yard [ca. 45m] van ons vandaan. Twee transportwagens werden daarbij voluit geraakt. Onze mannen haastten zich - nauwelijks gekleed - naar de plaats van onheil met hun draagberries. De verhakkelde wagens en acht muildieren waren herleid tot een bloederige hoop verwrongen staal waar de trillende poten van de verminkte en zieltogende beesten op groteske wijze uitstaken. Eén van de chauffeurs was weggeslingerd in een diepe gracht naast de weg en had een complexe dijbeenfractuur en meerdere hoofdwonden opgelopen. Zijn drie - dodelijk gewonde - metgezellen moesten bevrijd worden, wat niet meeviel omwille van de stampende poten van de muilezels. Tot overmaat van ramp begonnen plots ontelbare kogels over ons heen te fluiten. Toen ik probeerde te achterhalen waar deze vandaan kwamen trof ik aan de andere kant van de verwrongen hoop een schutter van een nabij gepositioneerde divisie aan, die goedbedoelend probeerde om de dieren uit hun lijden te verlossen. Toen hem duidelijk gemaakt werd dat er mensen tussen lagen en dat hij bijna twee van de onzen had omgelegd, schudde hij het hoofd, stak zijn vuurwapen weg en liet ons verder ons werk doen.

Foto: Daniël Liefooghe

Aan weerszijden van de weg lopen meerdere sporen - waarop de wagons door paarden getrokken worden - die grote vernieling hadden opgelopen. Overal heerste verwarring: gewonde paarden die hinnikten, wild sprongen en om zich heen trapten, sommigen half verstikt in de touwen verstrikt neerliggend, en spoorwegpersoneel die geduldig probeerde de zaak onder controle te krijgen. De volle maan

scheen en dus was dit ideaal voor de vijand om operaties uit te voeren. Bijgevolg kwamen vijandelijke tuigen opnieuw hun munitie uitbraken over ons, gelukkig zonder al te veel schade aan te richten maar toch genoeg om de toeschouwers die na de eerste aanval nog stonden toe te kijken uiteen te jagen. Vanop een uitkijkpunt op de weg, die hoger lag dan de omringende velden, kon men de zich uitzwermende groepjes gebogen figuren - met hier en daar een door de maan wit beschenen gezicht dat de hemel afspeurde naar de terreur zaaiende vliegtuigen - goed zien.
Het tafereel riep onwillekeurig sterke herinneringen op aan veel van de oude schilderijen die handelen over het Laatste Oordeel.

Toen kregen we - niet zonder enige opluchting moet ik toegeven - het bevel om op de 29ste naar **Proven** te vertrekken om daar op te trein te stappen.
Met het vooruitzicht op minder doden en gewonden verliet onze eenheid, op de mensen die instaan voor het transport na, Siege Camp om 6 a.m. en marcheerde terug naar **Gwalia Farm** waar we korte tijd samen zaten met de 33rd F.A. in het Corps Main Dressing Station.
Gelukkig maar want die nacht werd de hele omgeving - Siege Camp, Vlamertinge, Elverdinge, Dirty Bucket- *de Vuile Seule* - Camp, Caestre, **Poperinge (met 200 slachtoffers), Switch Road** - vanaf 7 uur 's avonds hevig gebombardeerd.
Dit ging zo vijf uur aan een stuk door. Op een gegeven ogenblik waren er zeven vliegtuigen tegelijk gespot in de zoeklichten - waarvan vier recht boven onze hoofden - en het lawaai van de "Archies" en machinegeweren bovenop dat van de vele bomexplosies zorgde voor een duivelse cacofonie dat nog lang in het geheugen zal blijven plakken. Gewonden stroomden het Dressing Station binnen.
Tegen middernacht waren er nog maar enkele vliegtuigen te zien, waarvan de meesten 'leeg' terug vlogen naar hun eigen linies. Enige tijd later waren we dan op weg naar Proven - weerom vergezeld van een vliegtuig, recht boven ons, oplichtend in de lichtbundels van de zoeklichten - een uur na het vertrek van de ploeg die voor het transport instond en die veel harde noten te kraken had gekregen, zowel in het Siege Camp als onder de 12km lange weg naar Proven. Langs de weg hing een indringende stank van explosieven, getuige de vele bomkraters op en naast de weg. Gelukkig kregen wijzelf nog slechts een paar bomexplosies te verduren en bereikten we het station op tijd (half vier 's nachts). Na twee uur wachten in de kou, op het perron, konden we eindelijk de trein op, in beestenwagens zonder stro. Een Soyer's-kachel werd aangestoken, de manschappen kregen wat warme thee en eten achter de kiezen, om daarna wat in te dommelen. Via Hazebrouck, St.-Omer, Boulogne en Albert ging het richting Bapaume. 's Anderendaags scheen de zon en reed de trein met de deuren open, de mannen naar buiten kijkend, genietend van het mooie weer, zingend en gekscherend. Aan elke halte werd even uit de trein gesprongen om wat te lanterfanten of om fruit te kopen bij de alomtegenwoordige venters. …

Extra info over sommige gebruikte afkoringen :
http://www.longlongtrail.co.uk/soldiers/a-soldiers-life-1914-1918/the-evacuation-chain-for-wounded-and-sick-soldiers/

20 september 1917 - the Battle of the Menin Road Ridge

Bernard *schrijft verder:* Men begraaft de doden voorlopig op een kleine hoogte achter de hoeve. Het worden er helaas, in het verdere verloop van de oorlog, veel meer. Het kleine **Gwalia Cemetery** is nog te bezoeken en blijft een droef aandenken aan deze periode.

Gwalia-cemetery met op de achtergrond de hoeve Leicher

Dat 'kleine' Gwalia Cemetery heeft wel **470 doden**, *waarvan 454 uit het verenigd Konkinkrijk*, 2 Australiërs, 5 Canadezen, 5 Nieuw-Zeelanders, 1 Zuid-Afrikaan en 3 Duitsers.
179 doden behoorden tot de artillerie, 30 tot de 'Royal Engineers' en 30 tot het 'Labour Corps'.
Er liggen o.m. 4 Chinese arbeiders en 3 Duitse krijgsgevangenen begraven. Vroeger lagen hier nog 2 Belgen en 1 Amerikaan, maar die werden ontgraven. *Zo stelt men in de 'inventaris van het onroerend erfgoed'.*

Ik heb toch maar twee Duitsers gevonden, die ten andere niet in het 'book' vermeld staan. ***Mart Lindner en Heinrich Hain,*** *gestorven op 16 en 17 augustus 1917 – de periode waarin Rorie op de hoeve aanwezig was.*

Hier stelt men ook dat het hospitaal er speciaal kwam naar aanleiding van het grootscheeps offensief dat eind juli 1917 van start ging (Derde Slag bij Ieper). *En, zoals we op één van de foto's konden zien, werd er* een speciale spoorlijn aangelegd om de toevoer van gewonden en materiaal te vergemakkelijken.
De begraafplaats werd gebruikt vanaf begin juli 1917 tot in september 1918.

Het kamp was zeker twee maal het doelwit van de Duitse artillerie, nl. op **8 juli 1917 en op 4 september 1917.** Bij deze laatste aanval, bekend als de **'Raid on the Dirty Bucket Camp'** was vooral de nabijgelegen wijk 'Vuile Seule' getroffen. 14 manschappen van de '9th Lancashire Fusiliers' die deze aanval niet overleefden, liggen nu begraven in perk I, rij H.
Op 4 september 1917 was Rorie in het Gwalia hospitaal aanwezig.

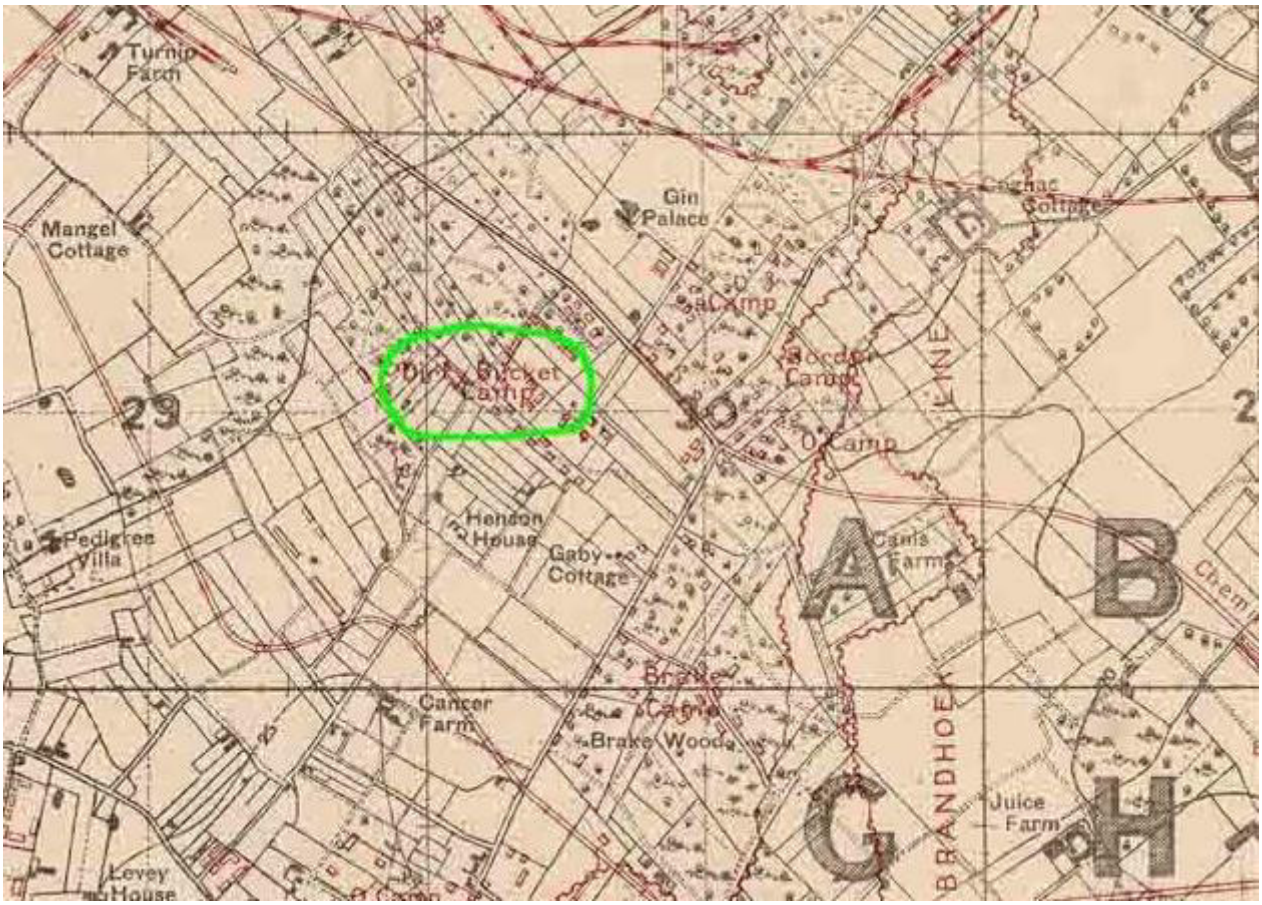

Camp shown here on this map - courtesy of TNA Trench Map CD from N and M Press.
Een paar van die 'camp' - benamingen lijken mij wat bizar: Cancer farm? Gin Palace? Canis – farm? Juice Farm? En Turnip of 'raap' farm?

We halen 10 van de mannen aan die gedurende het verblijf van Rorie van 24 juli 1917 tot 24 september 1917 *daar stierven.*

Op de 24ste juli 1917 – dat dat de aankomst van Rorie stierf **J.G. Clowes,** *sergeant – Royal Army Service Corps. Hun embleem is te zien op het graf.*
Clowes wordt in het book of remenbrance geplaatst bij het 'horse transport' van het Royal Army Medical Corps.
Zou hij één van die mannen geweest zijn, die vooruit gestuurd werden om het kamp voor de nakomers gereed te maken?

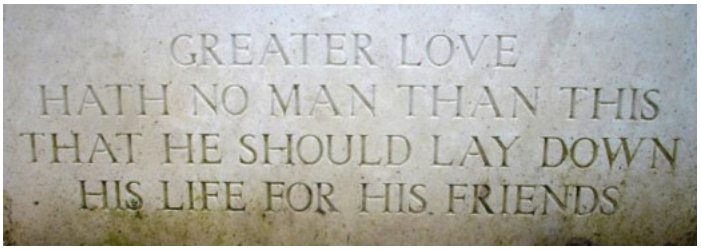

Op de **25ste juli,** *de dag na zijn aankomst stierf* **Allen Robert Osmond**, *gunner bij de Royal Garrison Artillery door zijn wonden die hij opgelopen had in de Ypres Salient de dag daar voor. Hij was 34 jaar oud en de zoon van Sarah Isabella Allen uit Newcastle-on-Tyne, weduwe van Robert Osmond Allen. I.E.3*

Op 5 september 1917overleed daar **Arthur G.** *– Zijn volle voornaam krijgen we niet in de register. Hij was de zoon van Thomas en Jessie en was afkomstig van Aberdeenshire, Schotland. Hij maakte dan ook deel uit van de 'Gordon Highlanders'. Zij droegen trots hun 'kilt'.*

Bennett, private, **John James**, 12th labour Bn, Duke of Wellington's - West Riding regiment - tranf. To (14478) 25 th coy, labour corps – 4 september. Grave ref. II. B.3.
Zo staat het in het boek.

Morrison R. – kon men echt zijn voornaam niet terugvinden? - private – van de Gordon Highlanders was bij het medische corps, en dus collega van Rorie, net zoals de volgende.

Hay George was bij het 24ste Motor Ambulance Convoy en was 20 jaar oud. Hij was de zoon van George en Janet Hay.

Russel James Alexander van de Royal Army medical Corps, verloor zijn leven op 5 augustus, net als zijn twee collega's van het medische corps. Russel was de zoon van Alexander en Ailza Keith uit Aberdeen. Zouden de drie mannen door dezelfde bom gedood zijn?

We halen er ook **Cecil Brannon Payne** uit. 19 jaar oud toen hij stierf – een fris, jong gezicht met heldere ogen.
Hij kijkt resoluut de lens in. tweede luitenant bij de Royal Flying corps werd gedood in een luchtgevecht op de 20ste augustus 1917. Hij was de zoon van T.W. and Cecilia uit Cordel Cot in India. Van daar uit was hij gegaan naar de Blundel's school in Tiverton, Devonshire. En van daar naar het Royal College of science in Londen.

De indrukwekkende rij doden van de 4de september 1917 – de raid on Dirty Bucket Camp – of de Vuile Seule: Bradley R.J.; Rawlings E.J.; Metcalfe H.; PalmerJ.; Lynch P.; Huyton W.; Kendall W.; Galley F.; Hardman A.; Pikard W.; Crowder S.C.; Shanat Harry; Sott J.; Sutcliffe Frank; Millicamp G. en George William Mann. 14 man op een rij.

Bernard Leicher *schrijft mij verder dat René in 1918 stierf en een weduwe en 10 kinderen achterliet.*

Wanneer de kanonnen uiteindelijk zwijgen op 11 november 1918 staat Irma er als weduwe alleen voor met de kleine Clara (°10.08.1918) nog in de wieg en 10 andere kinderen om voor te zorgen. De landbouwgrond is verwoest. De oudste zoons, Sylvain is nog maar 17 en Hilaire amper 12, nemen de taak van boer zo goed als mogelijk over. De oudste meisjes hebben meteen een volle dagtaak aan het zware huishouden met de vele kleintjes. Het is voor allen een harde leerschool en het gaat met vallen en opstaan. Het zal meer

dan 9 jaar duren voor alle grond weer bruikbaar is gemaakt.

(* Welshmen komen uit Wales = Gwalia is de oude naam van die streek)

Na de oorlog zijn de akkers voor een groot deel onbruikbaar. Spoorwegen (Decauvilletjes) doorkruisen het land, dat ook bezaaid is met barakken, munitieopslagplaats en en putten. Het wordt titanenarbeid om op deze gronden weer goed te kunnen oogsten. Maar met taaie volharding, echte keikoppen waardig, slaan de Leichers er zich weer door. Er wordt hoppe verbouwd en een hommelkete bijgezet aan wat nog rest van de wal. De gebouwen worden uitgebreid en er is hoop op nog meer.

De hoeve Leicher, zoals ze was tussen de twee wereldoorlogen en zoals ze nu staat in het Poperings hopmusuem

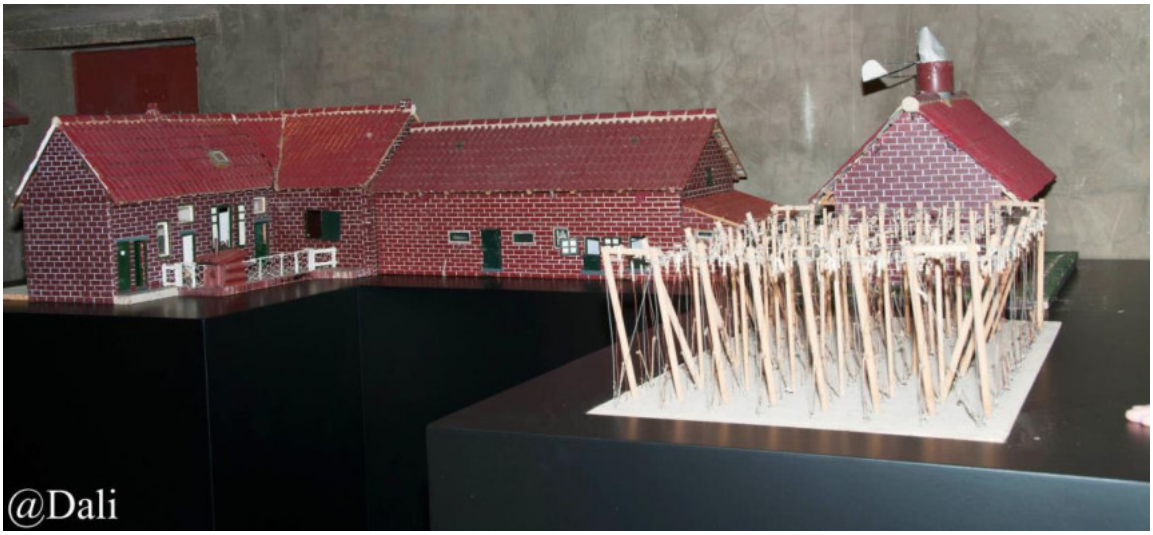

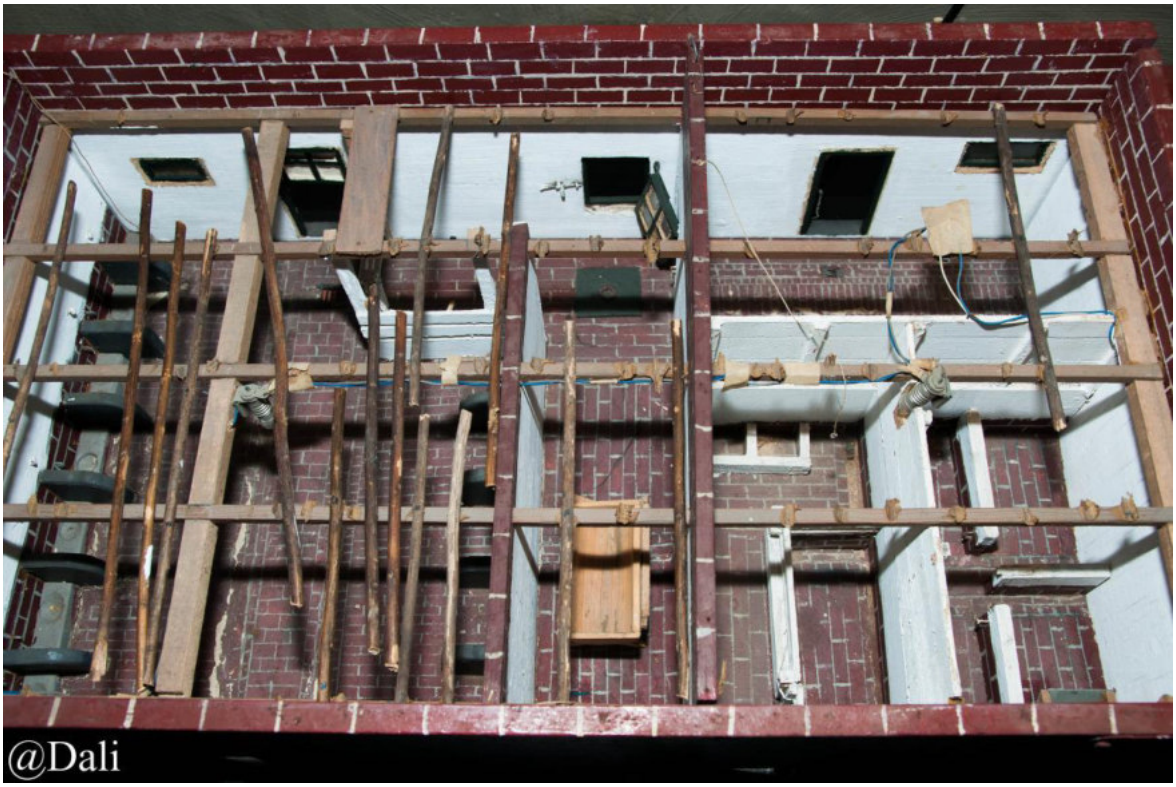

De stallingen – links het koestal voor 10 koeien. De baktrog staat in de ruimte tussen het koestal en het varkenskot.
De karn draaide op hondenkracht.

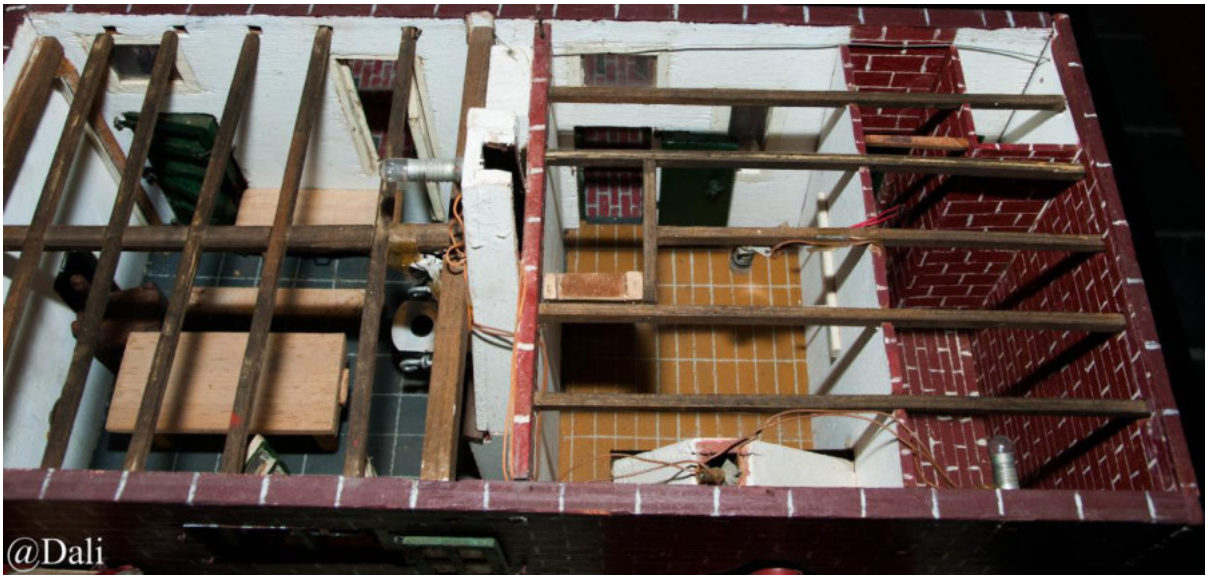

De kruiskeuken, waarbij vooral de achterkeuken zelf opvalt met de Leuvense stoof, de grote tafel en een bank .

De voorkant van het huis. Achter de rechterkant zit de kelder en de ‘opkelder’ of voute. Naast de voordeur, die waarschijnlijk weinig zal opengegaan zijn, bevond zich de ‘beste’ kamer.

De beste kamer met een open haard, ronde tafel en enkele kasten. Daarachter, met een venster dat op het erf uitgaf, bevond zich een slaapkamer, die traditioneel in dergelijke boerderijen door de oudste dochter ‘bewoond’ werd. Zij had zo de mogelijkheid om aan het venster van haar kamer met haar ‘vrijer’ te konkelfoesen. Een kus door het raam kon dan nog wel en misschien liet zij haar vrijer wel door het raam kruipen?

Op de overloop, achter de voordeur en boven het kleine portaal was er een vierkant gat, met luik voorzien, om de hop, die na het drogen op de zolder lag, te ‘zakken’. Dit was typisch voor alle hopboerderijen – en dus alle boerderijen, in de streek rond Poperinge.

De rest van de kinderen – jongen en meisjes apart, sliepen op de zolder, waar er kisten stonden om hun klederen in op te bergen.

De hopast of ‘hommelkete’ dateerde van 1753, maar zal eertijds wel gezet geweest zijn in hout- en plakwerk, in leem en later ‘versteend’ geworden zijn.
De ‘zot’ of windvang die op de ‘kave’ of schouw staat werd voor het eerst in Poperinge geïntroduceerd rond 1890 en dit model nog eens 10 jaar later.
We nemen dus aan dat de verbouwing met de stenen muur en het aanbrengen van de ‘zot’ rond 1900 werd gerealiseerd.

De indeling van de hopast blijft wel ‘traditioneel’.
Het middelste gedeelte bestnd uit de ast zelf, met de oven, de hel en de vlaak.

De oven is door Etienne prachtig nagemaakt. We zien de oven in baksteen gebouwd met langs onder de ‘luchtgaten’ die er voor moesten zorgen dat het vuur bleef branden.

De metalen deur bestond uit twee delen, waarbij het de bedoeling moet geweest zijn om ook hier de lucht zo te kunnen verdelen, dat men daarmee het vuur kon dempen of juist aanwakkeren.
De hel – de ruimte voor de warme lucht – boven de oven, werd gemaakt door schuin opgaande balken, die beslagen werden door latten van de latkliever, die daarna met leem werden bestreken.

Links zien we de ‘opsteker’. Langs de ladder werden de zakken groengeplukte hop naar boven gedragen en op de vlaak uitgestrooid om te drogen.
We zien een kolentang en een kolenschup om het vuur in oven te regelen.
Centraal ligt de astschup om de gedroogde hop – aan de andere kant van de vlaak, door de ‘afschieter’ op de grond te laten vallen. Een tweede houten schup en een berkenborstel vervolledigen het assortiment werktuigen.
Er staat een gevulde linnenzak hop klaar

in de afschieter. Na de Groten Oorlog zette de familie Leicher de hopteelt verder. We zien hier de hopboerin met haar plukkers. In de verte zien we de Elverdingse steenweg .

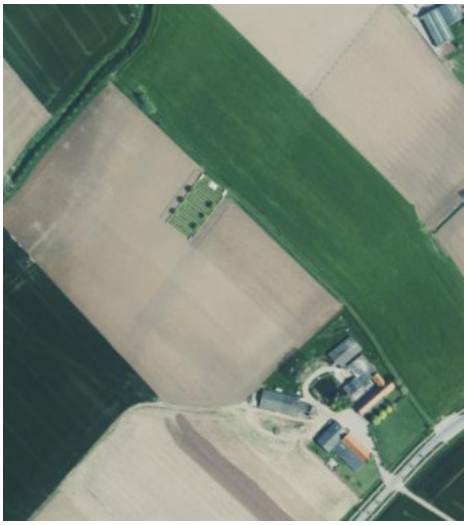

Luchtfoto 2016

100 jaar geleden – Den Grooten Oorlog

Nr 10 Nagezien door de Krijgsoverheid n° 440 (4 8-17) n° 669 (6 9-17) 1 en 15 September 1917

De Poperingsche Keikop.

Bladje der Poperingnaars in 't leger

ABONNEMENTSPRIJS
Poper. Soldaten : KOSTELOOS.
Andere soldaten : 1.00 fr.
Burgers 2.00 fr.

Verschijnt 2 maal te maande

BEHEER
E. H. Jul. Vanneste, Aalm. D 65 I
H. G. Herpelinck, brank. C 171
H. A. Baert, Noordstr. 13, Pop.

AAN ONZE LEZERS

Vrienden, de zaken zijn om zeggen reeds geregeld. Spijts moeilijkheden en hinderlagen hield ons gazetje 't hoofd omhoog... hard als een steen, tot spijt van wie 't benijdt. Het kwam U vinden..... beter laat dan nooit !'

Zoo gaat het voort. Voor *één te maande* staan wij in..... maar vergt ge meer, dan moet ge helpen. Dat is veel zeggen zonder spreken !

HET BEHEER.

Waar moet men het geluk zoeken ?

Beschouw het menschdom, hetzij in 't bijzonder of in 't algemeen, ziet gij er iets anders dan een gedurig streven naar geluk ? Alle kwalen ontgaan, alle weldaden en voordeelen genieten is des menschen levensdoel, daaraan wijden zij al hunne gedachten en werken. Is 't daarom niet dat de landbouwer reeds van voor zonopgang op het veld is, dat de ambachtsman zich afbeult in zijn werkhuis, dat de geleerde gansche dagen over zijne boeken zit gebogen, dat de krijgsman duizende gevaren trotseert ?

Neem deze drijfveer weg en de wereld zal eene dobdsche woestijn worden. Ja, de mensch beoogt maar eene zaak ; gelukkig te zijn, En waar zoekt de mensch doorgaans zijn geluk ? Juist daar waar het nooit kan gevonden worden. Geen schooner geschiedenis om dit te bewijzen dan deze, welke de Godmensch zelf heeft verhaald.

Kent gij, zoo vraagt Hij, te midden die warrende kudde verkens, den jongeling die ze bewaakt ? Gaat en beziet dien vervallen verkenshoeder. Zijn wezen is schoon en uit zijne trekken straalt nog de edelheid ; maar hij is mager en bleek en uit zijn diepgezonken oogen ontsnapt nu en dan een traan. Kent gij zijne geschiedenis ?

Hij was nog jong en de gezondheid omstraalde gansch zijn voorkomen. Hij was schoon, rijk en mild begaafd ; hij had een ouderlijk huis en een beminden vader. Maar hij wilde vrij en onafhankelijk zijn, van God wilde hij niet meer weten en hij zocht zijn geluk buiten zijne wetten. Hij vroeg dan zijn erfdeel, verliet het ouderlijk huis, de tranen mispijzend welke zijn goede vader over hem storte en ging heen.... 't Is de verloren zoon !.... Hij heeft zich verlustigd in lage vreugden en wereldsch genot en na korten tijd is hij gansch ten onder gekomen. Dan verlieten hem zijne bedorven vrienden en daar bleef hij alleen,... Nu is kij verkenshoeder, hij lijdt aan ellende en aan honger !.... Waaraan denkt hij daar zoo eenzaam ?... Wat doet er zijn hart zoo geweldig kloppen en waarom weent hij zoo overvloedig ?..., De Goddelijke Verteller heeft het ons niet gezegd, maar andere verlorene wezens zeggen het ons : « Het verdriet, roepen ze, vergalt mijn leven, en doodt mij: Alles verveelt mij, niets kan mij nog troosten. Ik heb het leven gezien onder alle vormen, de natuur in al hare pracht, wat zal ik nu zien ? Als ik eenen dag heb doorgebracht, dan vraag ik me met schrik af hoe ik den volgenden zal doorbrengen.. . 's Nachts heb ik uren waarin ik doordroevig ben ; 't is alsof de heele natuur op mij weegt. Aldus sleep ik mij ellendig voort gebogen en gebroken als ik ben onder den last des levens. »

Zoo schreef over ongeveer vijftig jaar eene verstandige vrouw die alles had wat de wereld geven kan, ('t Vervolgt.)

Hieronymus.

Een berek van schadevergoeding

Bij koninklijk besluit verschenen in het « Staatsblad » van 18 Oogst is, in 't Ministerie van Justicie, een berek van oorlogsschadevergoeding gesticht, hetwelk tot doel heeft de dossieren te verzamelen der klachten van allen aard tegen de vijandelijke regeeringen, alsook alle maatregelen te nemen om de vergoeding vast te stellen voor geleden schade onder den oorlog.

Het berek heeft als grondslag gesteld dat Duitschland alles moet vergoeden, vermits men in kalmen overleg België heeft geschonden dat het gezworen had zich te verdedigen,

DE OORLOG

DE TOESTAND

In de laatste dagen kwam er weinig verandering, De bondgenoten kloppen maar geduchtig voort.,.... 't Moet en 't zal breken !

Wat ons oord betreft. Poperinghe, sinds de laatste dagen is het kalmer geworden. Nog wat geduld, binnen kort, zullen wij de totale ontlading onzer stad te gemoet kunnen zien.

Estius.

Vrienden, zendt spoedig uw juist adres.

De vijfde groep niet ingepoepen

De « XXe Siècle » seinde dat de vijfde groep onder de wapens geroepen wordt.

Dit bericht was onnauwkeurig. (Ons Vaderland)

Een woordje over de Verlofdagen

Het legerdagorde van 15 Juli ll. § 7, luidt als volgt : **Geen enkel verlof zal nog toegestaan worden voor België, bezet door de engelsche troepen.**

Pijnlijk viel die korte zin onder de blikken der Poperingsche soldaten, nijpend aan 't harte waren de voorziene gevolgen ervan. Sinds kwamen talrijke brieven ons toe ons vragend en smeekend te willen tusschenkomen om dit verbod te doen opschorsen, Nu was hen alles ontnomen en alhoewel veel strijders slechts eenige uren van huis verwijderd waren, toch was het hen onmogelijk geworden nog daar te geraken.

Vrienden, wij hebben geen moeite gespaard om voor u ten beste te spreken. Zelf zonden wij een briel in uwen naam naar de heeren Burgemeester en Gemeenteraadsleden der stad opdat ze hadden willen tusschenkomen en zoo 't zijn kan de zaak in uw voordeel te regelen. Doch alles bleef vruchteloos. Nochtans laat uwen moed niet zinken. Die afzondering is maar tijdelijk. Acht u nog gelukkig met uwe familie te kunnen onderhandelen. Gaat eens na welk groot verschil er is tusschen u en deze die sinds drie jaren die lieve wezens moeten derven en zelfs niet in briefwisseling kunnen komen, De genomen maatregel is streng, we zijn de eerste om het met u te bekennen, doch 't daghet in het Oosten. Een nieuwe zon is aan 't rijzen, en zoo men dit verbod oplegde was het niet heel zonder redens,

Laat ons hopen en God bidden. Binnen kort zullen we allen ons gelieid Poperinghe mogen begroeten, doch Poperinghe gered van 't moordend staal en door haar door den pruis sinds twee jaren toegeworpen.

Het Beheer.

Sinds verscheen eene wijzeging in het legerdagorde van 2 September, die we verder overdrukken,

ONZE STAD

Burgerstand van den 1 tot den 31 Oogst.

GEBOORTEN :

Vermeulen André, z. v. Jules en Leonie Deramoudt, Vlamertingsche steenweg. Verslijpe Ida, d. v. Raymond en Helena Barzeele, Elverdinghe. Bruneel Urbain, z. v Alidor en Irma Truwant, Werfstr. Depoover Ivonne, d. v. Kamiel en Margareta Verslype, Elverdinghe, Baes Kamiel, z. v. Jules en Germaine Gantois, Crombekestr. Hauven Lucien, z. v. Maurice en Emma Billiau, Duinkerkestr. Verdonck Karel, z. v. Hector en Elisabeth Meerseman, bij den Abeelesteenweg. Lefever Albert, z. v. Aloïs en Leontine De Gruyter, Boomgaardstraat. Vandepitte Albert, z. van Hendrik en Lucie Top, Brielen. Pannekoek Marcel, z. v. Arthur en Lucie Dequeker, Vogelhoek. Alleman Albert, z. v. Jeroom en Celina Baelde, Kornstr. Goethals Prosper, z. v. Jules en Renilde Antheunes, Vlamertinghe. Lemahieu Maria, d. v. Kamiel en Ida Ozeel, Vlamertingsche steenweg. Luffis Antoinette d. v. Julien en Margareta Depuydt. Werfstraat.

HUWELIJKEN :

Louis Smet, sold. van St-Niklaas en Madeleine Momerenay, herberg, te Poperinghe. Jozef Torelle, gendarme en Maria Claeys, beid te Poperinghe. Remi Vandamme, soldaat, van Meenen en Zoé Dejonckheere, werkster van West-Roosebeke. Karel Coene, sold. van Elverdinghe en Adrienne Louwijck werkster van Brielen.

STERFGEVALLEN :

Derijcke Karel, 33 j, landb. ongeh. Elverdingschesteenweg. Blondeel Emiel, 3 j.. Provenstr. Lefever Medarda 2 1/2 m. Kasselstraat. Beddeleem Agnes, 17 j. ongeh. Abeelestraat. Degrijze Pieter, 81 j., gehuisvest te Vormerzeele, wed. Amelie Verfaille. Benaut Eugenie 48 j , landb., echtg. H. Declercq. Sixstraat. Allemon Flora, winkelierster, echtg. Georges Van Bruwaene, Yperstr. de twee laatste overleden te Proven Courthof. Valere Staesen, 38 j , kleerverkooper, echtg. Juliana Bottez, Yperstr. Quaghebeur Amelie, 80 j., wed. van Benoit Beddeleem, Abeelestr. Denys Roger, 5 w. z. v. Edmond en Nestorine Questroy, bij het Zwijnland. Baelde Adriaen, 15 m. en Baelde Martha 4 1/2 j., kinders van Florent en Justine Cornette, Woestenstw. Lefever Albert 15 d. z, v. Alois en Leontine De Gruyter, Boomgaardstr. Huyghe Arsene, 43 l., land. wed van Louise Adriaen en echtg. anv Emma Huyghe. Elverdingschestw.

Allerhande nieuws

— In de week van 4 tot 10 Oogst werd de stad meer gerust gelaten. Meestendeels kwamen de inwoners er van af met wat vrees slechts. De hofstede van C. Lemahieu kreeg haar deel

Later toch deelde onze stad alle dagen en meermalen daags van de brokkén mede.

Zondag, 5 Oogst, werden twee herbergen stukgeslagen : DE STER en DE VIOLETTE. Zoo kan men besluiten dat alle hoeken en kanten van stad het hunne krijgen.

H. Taffin, meid bij Mme Carton werd gekwetst, doch niet doodelijk.

Vrijdag, 10 Oogst, bezocht de mof weeral twee herbergen die van Emiel Ferp en voor de tweede maal « De Kloef » ; verders nog de keuken van Mr G. Coevaet. De dooden zelf kau hij niet gerust laten en stoorde hunne rust op 't kerkhof.

— Men is begonnen de Poperingsche bosschen t t.z. de hommelhoven (die op een derde verminderd zijn) te plunderen. Daarna rap de winter.

— Het bombardement onzer stad is wat verminderd. Maandag 13 Oogst zond de pruis eenige obussen en de dooden werden weeral niet met rust gelaten in hun graf. Akelig Donderdag daarop wat meer, maar allen vielen te lande en deden geen schâ Meer last is er nu met de vliegers die dag en nacht bezoeken brengen en soms wat bommen laten vallen. In de weide van Cyriel Bollingen werden tweejaarlingen doodgeslegen. Wat verder, in het hospitaal der Engelschen gebeurde een vreeselijk geval : 14 duitsche en 4 engelsche gekwetste soldaten werden gedood te zamen met twee ziekenverpleegsters. De vrouw van Em. Lisy, Julie Foutrein en haar klein kind werden in hun bed gekwetst door de stukken eener bom. Door 't schieten achter de vliegers kwam een schrapnel terecht op 't geitenkot van Antoon Plaetevoet, ontplofte en doodde twee geiten. Edmond Caroen, de baas uit den Rooden Hert, werd nogal erg aan den arm gekwetst door een stuk schrapnel

— Met de laatste vooruitgang der Engelschen is het uitzicht onzer stad nog niet veel veranderd. De laatste bombardementen hebben veel burgers verschrikt en in stad ziet men alleenlijk wie er noodig is of er profijt bij heeft Wat het vreemdst voorkomt is dat men nooit of zeer zelden belgische soldaten in verlof ontmoet. Zooals vroeger bemerkt men, bijzonderlijk 's morgens vroeg, hier en daar eene moeder met den paternos-

ter in d'hand,langs de huizen sluipend en 't gevaar trotseerend, den ommegang doen voor 't behoud van hare geliefde wezens aan 't front en voor de spoedige verlossing van stad en land. 't Is ook om dezelfde reden dat men door de ruiten van huizen en tenten zooveel licht ziet branden voor 't beeld van O.L.V. bijzonderlijk als het geweld op 't front hevig is. Duidelijk ziet men dat de « Captifs » merkelijk opge choven zijn an dat men als de groote kanons niet in werking zijn het geschut niet meer kan onderscheiden. Ware het niet van de lichten der canons 's avonds, soms zou men denken dat alles rustig is. Mocht onze stad spoedig verlost geraken en meteen deze wreede tijden eindigen.

— Sedert half oogst tot het einde der maand werd de stad niet meer beschoten. Hoe de toestand voor dezen oogndblik is zullen wedn ons volgend nummer beter kunnen melden !

— Richard Six van Poperinghe werd deze week door eenen automobiel verrast, ten gronde heworpen, en nog al erg aan een rechterarm gekwetst.

EERELIJST

Militaire Medaille van 2e klas en Oorlogskruis

OOGHE Gaston, soldaat bij 't voetvolk.

ONZE KRIJGSGEVANGENEN

VAEST Rafaël, sold. in 't Fransch leger, die jaren in Poperinghe verbleef en er getrouwd was, is over eenige maanden krijgsgevangen genomen.

DEVOS Paul, vroeger bij Dixmude verdwenen, zou volgens de bevestiging van zijn kommandant krijgsgevangen genomen zijn.

ONDERSTEUNING

Wij hebben ontvangen van :

E.H. Marc. Bulcke, legeraalmbezenier	20.00
Onbekend	10.00
H. Nestor Coevoet, soldaat	5.00
J. Logie, sergeant	5.00
Maurice Devos, soldaat	5.00

Wie kan ons het portret der gesneuvelden verschaffen ? Zoonoodig geven wij het na gebruik terug.

Het kleed maakt den mensch niet,
Noch is de naam van veel bedied ;
't En zij de naam zijn 'naam en kleed
Zij weerdig wat hij drage of heet. G. G.

†

IN MEMORIAM

ÓNZE GESNEUVELDEN

Uit het « STAATSBLAD » (vervolg)

DECOCKER Firmin, sold. linie, † in July 1917 bij Ramscapelle.

LOBELLE Richard, sold. † 2-6-17, bij Dixmude begraven te Poperinghe. Op de voorposten voor.... werd hij getroffen door eenen bal in het schouderblad, welke bal langs voor dieper afdaalde. E. H. Sander, aalm. bediende hem. Verzorgd in den P. S. werd hij naar het hospitaal vervoerd waar hij 's anderendaags overleed. Hij werd begraven op Maandag 4 Juni te Poperinghe, op aanvraag zijner familie.

Richard was een door en door brave jongen, een mijner beste vrienden, geacht van oversten en makkers. De Heer hebbe zijne ziel ; zijn aandenken blijft immer bij ons voortleven. (Inlichtingen van zijn Aalmoezenier).

SPETEBROOT Hilaire, sold. 8 linie, verdwenen in 1914.

LEMOINE Josef, sold. bij 't Fransch leger † in 1916. Hij bewoonde een tiental jaren onze stad, was er gehuwd en gehuisvest in « Het Doolhof ».

MAURITZ SOHIER, zoon van Théophile en Maria Ludovica VERCAYZEELE, geboren te Poperinghe 5 Mei 1893, doodelijk gekwetst langs de loopgrachten, overleden te Hoogstade den 16 April 1916.

Kostelooze verlofgangers

De belgische verlofgangers, zonder bestaanmiddelen, hebben recht aan drie kostelooze reizen per jaar, om in verlof te gaan bij hunne familie en vrienden. Het geld dat sedert 1 Maart 1917 voor dergelijke reis zou uitbetaald zijn, moet aan den belanghebbende terugkeeren.

De vragen naar inlichtingen over militairen van allen graad dienen gericht aan het « Ministerie van Oorlog, Kantoor voor inlichtingen, 36, Boulevard de Strasbourg, Havre. »

Die vragen dienen zeer leesbaar op postkaart opgesteld, en in zooverre mogelijk te vermelden :

Voor den opgezochten militair : Naam, voornamen, datum en plaats van de geboorte, woonplaats voor den oorlog ; graad en bediening, regiment, nummer van het Stamboek en andere nuttige aanduidingen.

Voor den persoon die inlichtingen vraagt : Naam en voornamen, juist adres, datum van de vraag.

Officieel nieuws

DE NOTA VAN DEN PAUS aan de Hoofden der oorlogvoerende naties is den Koning der Belgen toegekomen van wege den Minister van België aan het Vatikaan.

's Konings Bestuur heeft ontvangst gemeld van het pontifikaal dokument, en hulde gebracht aan de verheven gevoelens die het ingegeven hebben. Het heeft ook zijn dank uitgedrukt voor het bijzonder belang dat de Heilige Vader stelt in de Belgische natie die zoo wreed en op zoo onrechtvaardige wijze door den oorlog geteisterd werd.

Het Belgisch Bestuur zal de voorstellen die in het bericht gemaakt zijn met den meesten eerbied bestudeeren.

Over de Verlofdagen

Op de legerdagorde van 2 September verscheen :

Voorschriften nopens de verloven aangevraagd door de Belgische militairen om zich te begeven in de zone bezet door het Britisch leger.

De vroeger gegeven voorschriften aangaande het zelfde onderwerp zijn ingetrokken.

a) Geene verloven mogen verleend worden voor de zone gelegen te oosten der lijn die loopt door « De Wippe », Vlamertinghe, Dickebusch, Kemmel, Nieuwkerke, Ploegsteert, Le Bizet.

b) Enkel zullen toegestaan worden voor het niet-bezette deel van België gelegen ten zuiden der middelpunten van Rousbrugge, Crombeke en Woesten, zoowel als voor de gemeenten De Panne, Coxyde en Oost-Duinkerke : 1° verloven zonder solde of lange ziekenverloven ; 2° landbouwverloven,

In deze beide gevallen moet de toelatingsaanvraag of het verlofsbewijs rechtstreeks ofwel door de tusschenkomst van het groothoofdkwartier gezonden worden aan de Britische militaire zendig om er den stempel of visa der belanghebbende Britische militaire overheid te ontvangen.

3° Dringende verloven behoorlijk gerechtvaardigd door eene gewichtige gebeurtenis voorgevallen in de naaste familie van den militaire.

In dit laatste geval moet de belanghebbende militair drager zijn niet enkel van zijn verlofbewijs dat door tijdgebrek niet is kunnen onderworpen worden aan de Britisch militaire overheid, maar ook van een echt getuigschrift of van eenen télégram van de overheid der gemeente waarheen hij zich begeeft of van zijne rechtstreeksche rangopvolgende overste met aanduiding van het juist adres zoowel als de redenen waarvoor hem een dringend verlof is toegestaan.

In de Britische zone moet dit bewijsstuk bij ieder verzoek getoond worden.

Uit de Brievenbus

DE BIJSER Val. — .... dan reist onze Keikop naar Zwitserland bij mijnen vriend Heer Lobeau; geinterneerd te Interlaken als zwaargekwetste. Hierbij voeg ik mijne kleine gunst 1.50 fr.

CHRISTIAEN Maur. — .... hierbij het portret van mijn broeder, het eenigste dat ik bezit Ik weet niet als ik u daarmee kan voldoen *(Zeker en met dank aanveerd.)*

HANDPOORTER Jozef — Ik heb drie weken in het hospitaal gezeten en nu ben ik weer op 't front.

DE BEER Kamiel — .... tegenwoordig zijn wij met vijf broers onder de wapens, Remi, Albert, Julien, Kamiel en Theophiel. Ik sedert 't begin van den oorlog, de andere sedert Februari 1917.

ULENS Jozef — We hebben de heele week onder water gestaan in onzen abri. Nu kan ik mij toch een klein gedacht maken van 't geen de plotjes afzien in den winter, alles behalve aangenaam.

LEBBE Marcel — ..... Ik ben nu in den « dépôt de convalescence », misschien noch een acht dagen denk ik toch wel ; het is nu eene maand dat ik weg ben van het front, maar ik heb het nooit gepeisd ; ik dacht maar twee of drie weken weg te zijn. Ik ben gekwetst geweeet aan mijn been, vanonder ; een stuksken van eenen obus is er door gevlogen, maar er moet eene zenuwe geraakt zijn ; mijn voet is nog wat gezwollen en het trekt nog een beetje tegen om te marcheeren...

RAPPELET Maurice — In dit briefje steek ik 1 frank voor het welzijn ervan.

BOUTHE Kamiel — .... kan ik eenige woorden te schrijven om te laten weten dat ik op het front ben met Lucien Bevenage ook.

VANDAMME Gaston, serg. maj... Hierbij voeg ik 1 fr. tot steun van ons gullig bladje.

VAN CAYSEELE Jeroom — Wij zijn met vier broeders in den oorlog. Mijn broeder Remy is van in 't begin in Duitschland, i 't kamp van 't Sennelager, waar hij het tot nu toe redelijk stelt. Ik ben op het front en tot hiertoe er wel doorgevaren. Emiel is bij het 8e linie. Gustaaf, van de klas 17, is op het front gekomen als cyclist ; na 14 dagen is hij lichtjes aan den arm gekwetst geweest door 'n kogel en is nu in Frankrijk.

DEVOS Maurice — Ik ben sedert eenige dagen in de C.I.A.X. bij de inapte mannen. Hier ben ik voor eenigen tijd, hoelang weet ik niet. Daarna zullen ze mij hier of daar sieken om te werken. Hierbij steek ik een briefje ten profijte van 't blaadje.

FEYS Albert — Over een paar weken is mij iets te beurt gevallen dat vele jongens mij zouden benijden. Ik ben per duizend gelukken in het muziek geraakt, en nu is 't gedaan met « Allez, débout ! en tenu ! dans les rangs ! » of « portez-arme ! en demi-tour à droite ! » Nu zal ik als brancardier naar de loopgrachten trekken.

Met Tone Lambrecht, die zoo ongelukkig in Boesinghe gekwetst geweest is, begint het stillekens aan te beteren. Over eenige maanden hebben de geneeshceren het stuk ijzer dat in zijne borst zat uitgehaald. Hij is een halve rib kwijt. Mocht de Heer hem eene spoedige genezing schenken.

BELBEKE Emiel — Met deze laat ik weten alsdat ik geen gazetje « De Poperingsche Keikop « ontvangen heb van den 15 Oogst. Alle dagen wachte ik met ongeduld mijnen briefdrager af om mijn gazetje te kunnen lezen.

POUSSEELE Nestor — Ik ben zeer kontent over ons nieuw blad, want het brengt groot en goed nieuws mede aan alle Poperingnaren.

SPITTEBROOD André — Ik ben als vrijwilliger voor mijnen tijd bij 't leger gegaan en ben reeds één jaar in dienst Ik verwacht nu alle dagen van naar het front te trekken.

OOGHE Gaston — ik laat u het goede nieuws weten dat ik gedekoreerd ben met het militair eereteeken en het oorlogskruis voor mijnen moed, binst eenen duitschen aanval op een vooruitgesohoven post, voor mijn tegenstrever die op mij sprong te dooden en de andere op vlucht te jagen.

BOUCHE Maurice — Ik ben in het hospitaal, maar niet erg ziek. Ik werd er naartoe gezonden met ziekte, doch 't is niet veel. Ik ben hier om wat te rusten.

HOLLAND

CORSEY Daniel, onder-luitenant — Uit de dagbladen mocht ik niet vernemen dat de Vlaanders door de burgerij ontruimd waren, wel veel geruchten over ontvoering op groote schaal van weerbare mannen. Evenwel is de door u veronderstelde ontruiming best mogelijk, gezien de aktie in Vlaanderen (IJperen en IJser) ; want journalisten (de redactie van den Keikop daargelaten ..... natuurlijk) vertellen wel eens meer wat niet is, dan zij het ander verzwijgen.

1 september 1917 - Van Walleghem

Volle maan. 's Nachts horen wij verscheidene malen vliegers en wij horen bommen ontploffen, doch deze komen boven 't dorp niet. Enige bommen worden gesmeten op **Proven.** Tegenwoordig heeft men maar weinig hoop meer op het gelukken van het offensief in Vlaanderen. Ons gedacht is nu dat zij nog een paar kilometers zullen vooruitgaan en dan stilstaan.

In de namiddag ga ik naar **Abeele** en keer weder langs **Poperinghe**. Zelden ben ik zoveel soldaten tegengekomen, divisies die naar 't front kwamen en andere die vertrokken. Langs de weg van Abeele naar Poperinghe ben ik minstens 500 autowagens tegen gekomen.

Ik bemerkt dat te Poperinghe veel **hommelvelden** door de hevige wind van verleden week omgewaaid zijn. Op verschillende van die velden is men reeds aan 't plukken. De hommel is in 't algemeen zeer slecht gelukt, weinig geladen en slechte hoedanigheid. Laattijdig werden de hommelvelden door de roetdauw aangetast en langs de wegen werd de bloei door het stof verhinderd. Men biedt 150 frank voor de 1ste kwaliteit, 140 voor de middelbare en 120 voor de geringe. De prijs is hoog voor gewone omstandigheden, mar in de tegenwoordige omstandigheden kunnen er de boeren niet van bestaan. De daglonen zijn 3 maal hoger dan in vredestijd, en cokes en sulfer buitengewoon duur en zelfs veel boeren die zien dat zij voor hun moeite en onkosten niet kunnen betaald worden, aan het plukken verzaken en hun hommel laten rotten op het veld. Ik schat dat er op de gemeente Reninghelst nog een tiental hommelvelden zijn, daarvan ken ik er maar 3 die geplukt werden.

De Engelschen aan het Westerfront.
Groote bedrijvigheid achter het Engelsche front bij Pilkem in Vlaanderen.

Ik ga een vluchteling landbouwer van Dickebusch bezoeken die nu voerman speelt. Hij vertelt mij dat hij van Poperinghe naar Duinkerke gereden heeft om 4000 kilo's mout te halen. Voor die 4000 kilo's betaalt de brouwer 7600 frank. Voor het vervoer betaalt hij 125 frank. Die vluchteling moet daartoe het paard lenen van zijn gebuur. Daarvoor moet hij 40 frank betalen voor 2 dagen en op reis de kost geven.
Het is verschrikkelijk lijk de soldaten op **de aardappelvelden** te keer gaan. **Camiel Derycke** heeft 9 honderd lands aardappels staan, en alles is reeds gestolen. Bij Cyriel Berpoort, zijn gebuur, hetzelfde. Arthur Desmarets betrapt een soldaat die zijn aardappels uitdoet. De

soldaat zegt hem dat hij gezonden werd door de officier. Hij gaat naar de officier. Deze bekent het en antwoordt eenvoudig ‘To pay after the war’.

Het sas van Boezinge

De Standaard – 1 september 1917

Voorbij alweer dit jaar

Voorbij alweer dit jaar
De aprilse grillen
De hemelen zijn klaar
Van kou en trillen

Hier in de tuin, langsheen
Den muur, in ’t bekken
Van een fontein – naar ‘k meen –
Hoor ‘k droppels lekken

Een rechte waterstraal
schiet op en tegen
de luchten, blinkt als ’t staal
van eenen degen!

Het violierke fleurt
En rozen schranken
De hagedoren geurt
‘k riek sterke dranken
Fritz Francken

De Vik en de Fok – Wardje – De Standaard 1 september 1917

De Vik, dat is ne piot en wel een der raarste, plezantste, guitigste piotten die er zijn.
De Fok, dat is nen hond en wel een der schoonste, slimste honden die er zijn.
De Vik en de Fok zijn vrienden en goe … vrienden.
De Vik is van ’t Antwerpse, struis, hoogopgeschoten, een beetje links in zijn bewegingen, een schone rossekop met daarin een paar guitige kijkers, een flinke rosse moustache.
Ze noemen den Vik daerom, de Rosse.
‘ja, zegt hij dan, ik was thuis den laatste en ze heben wat meer gegeven, om nen gouden te hebben.’
De Fok is van ‘bachten de kuppe’. Vanwaar hij eigenlijk gekomen is, weet niemand. Sommigen zeggen dat hij vroeger bij den pastoor van … inwoonde, omdat hij toch zo’n schoon beleefde manieren heeft. De Fok is van achter naar voren beschouwd, nen hond met nen stompstraat, met een paar gespierde achterpoten, nen glanzende witte balg, links en rechts een bruine plek, een paar zachtgekromde voorpoten, spitsoren, ogen waar verstand en getrouwheid in glinsteren, nen fijnen snuit met een scherp gebit. Fok is van middelbare grootte. Fok is de rattenvanger van de compagnie, getuige dien dag toen hij er op twee uren tijd, 28, zegge achten twintig deed kiezen tussen sterven … of sneuvelen.
De Vik en de Fok zijn onafscheidbaar. Zij slapen onder hetzelfde deken, ze eten uit dezelfde gamelle, ze gaan te samen op rattenjacht, ze zitten te samen op voorpost.

De Fok kent maar één meester. Loopt Fok wat ver weg, Vik fluit eens door zijn tanden en … daar is Kees.
‘Zo’n hond heb ik van mijn leven niet gezien’, zegt Vik, ‘die gaat mee naar moeder.’
Was het een vreselijke slag voor ons, toen we vernamen dat Vik gevallen was, voor Fok was het een wanhoopsdag. Hij snuffelde rond het lijk, trok aan de frak als om de dode te wekken, kreunde, huilde … grolde toen men Vik wegdroeg en keek toe met zo’n meewarige ogen dat men er pijn in ’t hart van gevoelde.
Goede, trouwe Fok, verstond gij het vreselijke tragische van dien ogenblik?
Arme, vrolijke Vik … uw beeld leeft nog zo klaar voor onze ogen. God hebbe uwe schone ziel!
Nu dwaalt Fok, treurig rond, loopt mee met alle piotten en vindt nergens zijn goede meester weer.
WARDJE

Zondag 2 september – Baert A.

Alles kalm en stil. Somber weder.

2 september 1917 – Van Walleghem

’s Avonds om 10 ½ komen de Duitse moordvogels weer aangevlogen. Zwanger van moordgoed steunen en klagen zij meer dan een uur en half boven de angstige bevolking. Mitrailleusen en kanongeschot en bomontploffingen al dooreen en bijna gedurig.

2 september 1917 – RAB – Maes

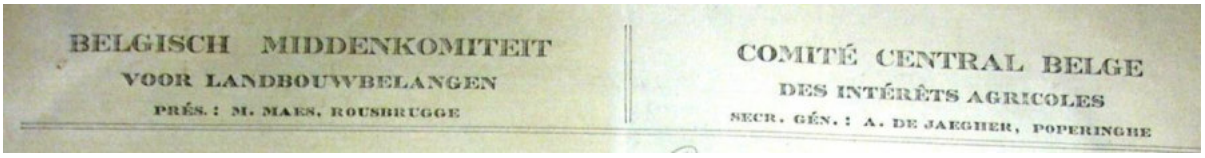

Poperinghe – 2 september 1917
Mijnheer de voorzitter
Vruchteloos heb ik naar een combinatie gezocht om niet te moeten een gehele dag te besteden aan een raadpleging voor een duur van een of twee uren by de heer staatslandbouwkundige te St. Omer.
Indien het mogelijk ware dat gij zaterdag namiddag rond vijf of zes uur langs St. Omer zou komen, zou ik met de trein van 2. 35 uur namiddag aankomende tijd genoeg hebben om die heer te spreken. Wij zouden elkander kunnen terugvinden aan het statieplein – hoofdingang.
Indien zulks mogelijk is, zend een telegram donderdag naar mr. Maertens, Belgische Regering, te Parijs. Anders ben ik genoodzaakt langs St. Omer terugkerende niet af te stappen.
Aanveerd, mijnheer de voorzitter, de verzekering mijner hoogachting

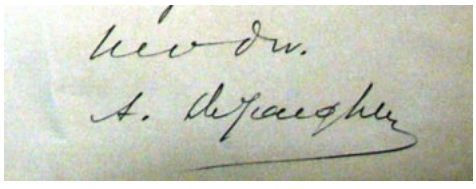

Maandag 3 september 1917 – Baert A.

’s Nachts gedurig Duitse vliegers over de streek. In Duinkerke spreekt men van 80 doden. Belle wordt ook erg beschadigd. Steenvoorde werd ook bezocht. Zeer hevig geschut.

3 september 1917 – Van Walleghem

In de namiddag ga ik naar de Rooberg en neem van daar de gevechtslijn in aanschouw. Ik zie dat er reeds gras groeit op de gebombardeerde grond van Wytschaete. 2 wegen tekenen zich af naar dit vernield dorp. Ik zie ook nog 2 of 3 plekken die de eentonigheid breken van dat lichtgroen tapijt, voorzeker de afgronden teweeg gebracht door het springen der mijnen. Verder op gans de gevechtslijn zie ik niets anders dan naakte en doorwoelde grond.

Een Dickebusche soldaat van de ruiterij, die nu in Frankrijk ligt langs Bourbourg, zegt dat de Fransen zo zindelijk zijn ten opzichte van de Belgische soldaten. Deze mogen zelfs geen angel slaan in de gebouwen en al de schade welke zij verrichten wordt hun afgehouden van hun solde. Jammer dat de Franse soldaten dat niet indachtig zijn wanneer zij in België komen. De Belgische soldaten die langs die kanten zijn klagen dat alles er zo buitengewoon duur is, meer dan 't dubbele van in België. Ook worden zij er beledigd door de bevolking en meer dan eens is er reeds gevochten geweest.

De Koningin van Engeland bezoekt het front in Frankrijk.
Het Engelsche Koningspaar, dat kort geleden een bezoek bracht aan Frankrijk, begaf zich ook naar het gevechtsfront. Op onze foto ziet men de Koningin van Engeland in een achter het front gelegen hulplazaret, dat door Engelsche verpleegsters wordt bediend. De hooge bezoekster sprak langdurig met de verpleegsters en liet zich door haar aan verschillende der zwaargewonde Tommies in de lazaretten voorstellen.

Dinsdag 4 september 1917 – Baert A.

Weeral gans de nacht vliegers en bommen over gans de streek: Westouter, Reninghelst, Noord Frankrijk, 6 grote bommen in stad: Werf, e orden bij Driehoek. 's Morgens 20 obussen op Elverdinghe steenweg.

Stad Poperinghe – Gemeenteraad SAP
Gezondheidsmaatregelen

Geachte medeburgers

De gezondheidsdienst bericht mij dat men in 't Engels leger gevallen van buikloop heeft waargenomen en dat het hoogst wenselijk ware middelen te gebruiken om te beletten dat de burgerlijke bevolking er door worde aangetast.
Te dien einde, vestigen wij de aandacht onzer ingezetenen op de noodzakelijkheid de W.C. in alle huizen uitsluitend aan de inwonenden voor te behouden, geen water te gebruiken dat niet teenemaal aan alle gezondheidsvoorschriften beantwoordt en in tegenover gestelde geval het water, dienende tot de spijsbereiding te koken.
Verder om te beletten dat de vliegen zich vermenigvuldigen, is het aller nodigst dat alle mest en vuilnis op de velden worde ineen geworpen en niet blijve liggen in een omtrek der huizen.. daartoe zal men een put graven en de mest met een laag aarde overdekken iedermaal dat men er een nieuwe laag mest inwerpt.
Poperinghe den 4 september 1917
De burgemeester – Van Merris

De Standaard – 4 – september 1917

En dit is eens iets totaal anders.

Toestand van het onderwijs in het niet bezette gedeelte van België

In het nummer van januari 1917 hebben wij een vluchtige oogslag geworpen op den toestand van het onderwijs in Vrij België sedert den oorlog. Dan hebben wij aangetoond hoe, van af het begin van 1915, loffelijke pogingen aangewend geweest zijn om overal de scholen te heropenen en de kinderen aan de nadelige invloed der straat te onttrekken. Duizenden kinderen van vluchtelingen werden naar Frankrijk gestuurd, waar zij in Belgische schoolkolonies het onderricht genieten uit de handen van Belgische meesters en meesteressen. Ondertussen werd hier in al de gemeenten, zelfs tot zeer dicht bij het front het onderwijs gegeven, en de nieuwe schoolwet, die reeds sedert oktober 1914 in voege moest komen, werd trapsgewijze toegepast.
Die toepassing der nieuwe schoolwet behelst hoofdzakelijk:

1 – Het verplichtend onderwijs, die het vermeerderen van het getal klassen tot gevolg moet hebben.
2 – Het invoeren van de vierde graad
3 – Het geneeskundig onderzoek en het onderwijs aan achterlijke en abnormale kinderen
4 – De verhogingen van de jaarwedden van het onderwijzend personeel.
Nadat wij op het einde van het schooljaar gekomen zijn, is het niet zonder belang eens na te gaan hetgeen er tot heden toe is kunnen verwezenlijkt worden.
1 – Niettegenstaande het oorlogsrumoer, en het voortdurend gevaar gaan de scholen vanaf april 1915 tot op de dag van heden hun gewone gang. In verscheidene dorpen werden er zelfs nieuwe klassen ingericht en waar de schoollokalen ontoereikend waren, werden er zoveel mogelijk barakken gebouwd.
Dat er niettegenstaande deze loffelijke pogingen nog klassen gevonden zijn die als overbevolkt kunnen aanzien worden, dat is waar. Wij bekennen dat er, ten gevolge der oorlogsomstandigheden in enkele gemeenten zeer dicht bij 't front, klassen gevonden worden die 60 à 70 leerlingen tellen. Doch er dient opgemerkt dat die gemeenten wel eens door de vijand beschoten worden. En wie zal in dergelijke omstandigheden het bouwen en het inrichten ener nieuwe klas durven opdringen?
Daarenboven is er gebrek aan personeel, dewijl, door de schaarsheid van brancardiers, er geen verlof kan verleend worden aan de onderwijzers die in het leger zijn.
De wet op het verplichtend onderwijs werd overal in voege gebracht vanaf februari 1917.

BELGISCH FRONT

3 Sept. 20 uur. — op 1, 2 en 3den September gewoontelijke artillerie-strijd, bijzonder hevig voor Ramscapelle en Diksmuide. Benoorden Diksmuide werd een hevige strijd met bommen geleverd. Onze vliegers hebben den vijand in zijn loopgraven gemitraljeerd en een konvooi autos naar Beerst tot staan gebracht,

Vroeger waren er een aantal kinderen die niet regelmatig de school bijwoonden, te huis bleven zonder grondige redenen en de nadelige invloed ondergingen der straat en der kantonnementen.
Die eerste toepassing der wet op het verplichtend onderwijs heeft schitterende uitslagen opgeleverd.
Het getal kinderen die ten huidige dage de school verzuimen zonder wettige redenen is zeer gering.
Van nu af mogen wij met zekerheid verklaren dat de vrederechter en de kinderrechter maar in zeldzame gevallen zullen moeten tussenkomen. Het is troostend te mogen vaststellen dat de ouders waarlijk het belang beseffen van een degelijk onderwijs.
2 – trapsgewijze ook werd in verscheidene scholen den vierden graad ingevoerd.
In twee scholen voor jongens worden, benevens de leerstoffen die in het algemeen onderwijs uitmaken, de vakken onderwezen die de leerlingen tot de technische opleiding en de beroepsopleiding moeten voorbereiden.
Daarbij in vele landelijke gemeenten wordt er ene grote uitbreiding gegeven aan het onderwijs in de landbouw, de hofbouw en de hoenderteelt. Daar worden insgelijks de bijzonderste begrippen aangeleerd van huishoudkunde en landelijk boekhouden.
Sedert de oorlog werden er ook in verscheidene meisjesscholen nieuwe leergangen ingericht van huishoudkunde en huishoudkundige werken. Die nieuwe leervakken genieten bij de leerlingen een grote bijval, zij worden door de ouders zeer gewaardeerd en door de openbare besturen geldelijk ondersteund.
3 – Ingevolge de nieuwe schoolwet is elke gemeente ertoe gehouden een kosteloze dienst voor geneeskundig schooltoezicht in te richten.

Sedert de oorlog werd deze dienst waargenomen door de zorgen van het ministerie van Binnenlandse zaken. De geneesheren door het ministerie daartoe aangesteld, hebben aan de scholen onschatbare diensten bewezen.
Verscheidene aanstekelijke ziekten hebben zij met goed gevolg kunnen bekampen, andere ziekten hebben zij kunnen voorkomen en altijd waren zij voor het onderwijzend personeel een wijze raadsman en een kostbare steun.
4 – De nieuwe schoolwet heft nog grote verbetering gebracht aan de jaarwedden.
Dat het, in 't begin van de slag van de Ijzer, moeilijk was de regelmatige betaling der jaarwedden te verzekeren, dat begrijpt iedereen.
Toch, vanaf het begin van 1916, ziende dat er geen spoedige verandering kwam in de toestand van de oorlog, heeft de heer minister van kunsten en wetenschappen maatregelen genomen om de schoolbegrotingen te doen opmaken, ten einde alzo de regelmatige uitbetaling der toelagen te kunnen doen. En nu zijn de gemeentebesturen in staat gesteld, aan het onderwijzend personeel regelmatig hunne jaarwedde te betalen volgens de nieuwe schoolwet. Zelfs niettegenstaande verscheidene moeilijkheden van bestuurlijke aard, werden de toelagen vereffend voor 1914 en 1915.
Het staatsbestuur heeft de gemeenten ook aangezet aan de onderwijzers die onder de wapens zijn, hunne volle jaarwedde te betalen. De gemeentebesturen die zulks doen, ontvangen de afgeheelheid der staatstoelagen waarop zij kunnen aanspraak maken.
Ziedaar krotbondig afgeschetst wat er sedert de oorlog gedaan geweest is voor de zo belangrijke zaak van het volksonderwijs in het niet bezette gedeelte van België.
Het dunkt ons dat iedereen het eens moet zijn om te bekennen dat het staatsbestuur, de burgerlijke overheid en het onderwijzend personeel eervol hunne plicht gekweten hebben, niettegenstaande de moeilijkheden van alle aard.

Van het gevechtsterrein in Vlaanderen.
Kroonprins Ruprecht van Beieren, bevelhebber der Duitsche troepen in Vlaanderen, verlaat zijn hoofdkwartier en begeeft zich naar het gevechtsfront.

Ons werk ligt niet stil. De wrede oorlog heeft onze leerkrachten nog niet ontzenuwd en nog immer voort trachten wij naar meer verbetering en meer vooruitgang. Rome is niet in één dag gebouwd; wij menen op de ingeslagen weg te mogen vooruitstappen, opdat wij, na de oorlog, bij middel van het onderwijs, zouden kunnen medewerken tot de heropbeuring van ons zo diep beproefde vaderland.
G. Hellebuyck – schoolopziener

Woensdag 5 september 1917 – Baert A.

Deze nacht was nog vreselijker, we kregen aanhoudend bezoek en 50 bommen vielen 't allen kante: 't Hooghe, kamp Petyt, zandputten, Werf, **Statie,** Luttertap, Gieterij Lambrecht, lovie, Abeele statie, de inwoners zijn allen verschrikt. Aanhoudend hevig geschut. 10 schrapnels op Peselhoek.

5 september 1917 – Van Walleghem

Weerom een gruwelijke nacht. Gans de duur bleven de doodvogels boven. … de bommen die er vielen waren van de kleinste maar terzelfdertijd van de droefste soort. Zij ontploffen aanstonds van zo zij grond genaken en springen wel in duizend en meer stukjes. Alzo maken zij maar een klein putje maar de duizenden stukjes maaien de grond en spetteren 30,40 meters

rondom. Gewone muren kunnen eraan weerstaan, maar alle barakken, ijzeren, zowel als houten, worden doorboord en dan hebben de ijzerstukjes nog macht genoeg om door peerden en mannen te gaan. …
De vliegers werpen benevens deze soort van bommen nog een andere: 't zin zeer grote, soms meer dan 1 meter hoog op meer dan 30 centimeter diameter. Deze bestaan ook uit een tamelijk dunne enveloppe, maar zijn geheel en gans opgevuld met poer, en daarom zijn in evenredigheid van hun omvang maar licht, 80 tot 90 kilo's. hun werking echter is gans anders. Zij brengen een grote ontploffing te weeg. Vallen zij op en huis zij slaan ongetwijfeld gans het gebouw in, vallen zij op de bloten grond, dan maken zij een overgrote put, doch 't kan gebeuren dat wanneer deze op 5, 6 meter van u vallen, gij ongehinderd blijft, terwijl gij op dien afstand door de kleine zou doornaaid zijn; de vliegers bezigen de grote bommen meest voor 't bombarderen van de kampen.

Koning Albert en Generaal Anthoine –

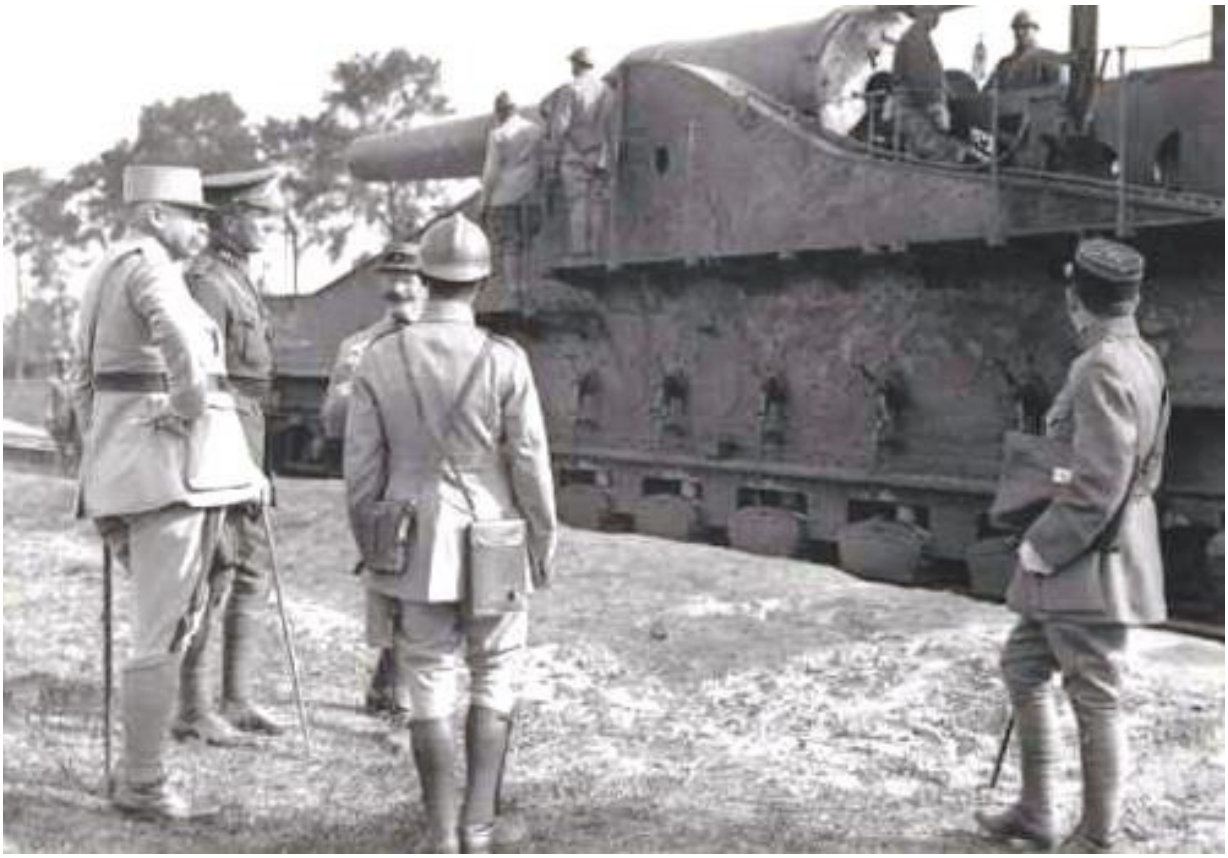

België vaardigde op **5 september 1917** een wetsbesluit uit om de kwestie te regelen van de Britse en Franse graven en begraafplaatsen op Belgisch territorium en van individuele graven op gemeentelijke begraafplaatsen. Het wetsbesluit bepaalt dat de Belgische Natie altijddurende begraafplaatsen aan de **in België overleden militairen der Belgische en geallieerde legers toezegt**. Deze begraafplaatsen vielen onder het toezicht van het Ministerie van Oorlog.

Donderdag 6 september 1917 – Baert A.

Om 10 uur ’s avonds weer bezoek; 4 bommen rond de Leene. ’t Grof geschut houdt aan. We zien een aantal tanks terug keren. Zou het offensief nu afgelopen zijn? Een nieuw kerkhof opgericht bij Wegwijzer.

FRANSCH FRONT
Nieuwe Voorruitgang om Verdun

Het lied van Craonne

Quand au bout d'huit jours, le r'pos terminé,
On va r'prendre les tranchées,
Notre place est si utile
Que sans nous on prend la pile.
Mais c'est bien fini, on en a assez,
Personn' ne veut plus marcher,
Et le cœur bien gros, comm' dans un sanglot
On dit adieu aux civ'lots.
Même sans tambour, même sans trompette,
On s'en va là haut en baissant la tête.

Refrain
Adieu la vie, adieu l'amour,
Adieu toutes les femmes.
C'est bien fini, c'est pour toujours,
De cette guerre infâme.
C'est à Craonne, sur le plateau,
Qu'on doit laisser sa peau
Car nous sommes tous condamnés
C'est nous les sacrifiés !

C'est malheureux d'voir sur les grands boul'vards
Tous ces gros qui font leur foire ;
Si pour eux la vie est rose,
Pour nous c'est pas la mêm' chose.
Au lieu de s'cacher, tous ces embusqués,
F'raient mieux d'monter aux tranchées
Pour défendr' leurs biens, car nous n'avons rien,
Nous autr's, les pauvr's purotins.
Tous les camarades sont enterrés là,
Pour défendr' les biens de ces messieurs-là.

au Refrain

Huit jours de tranchées, huit jours de souffrance,
Pourtant on a l'espérance
Que ce soir viendra la r'lève
Que nous attendons sans trêve.
Soudain, dans la nuit et dans le silence,
On voit quelqu'un qui s'avance,
C'est un officier de chasseurs à pied,
Qui vient pour nous remplacer.
Doucement dans l'ombre, sous la pluie qui tombe
Les petits chasseurs vont chercher leurs tombes.

Refrain
Ceux qu'ont l'pognon, ceux-là r'viendront,
Car c'est pour eux qu'on crève.
Mais c'est fini, car les trouffions
Vont tous se mettre en grève.
Ce s'ra votre tour, messieurs les gros,
De monter sur l'plateau,
Car si vous voulez la guerre,
Payez-la de votre peau !

Steeds meer verwoestingen.
Het voortdurend onder zwaar vijandelijk vuur liggende Craonne op het Westerfront, waar huis na huis een prooi der oorlogsverwoesting wordt.

Te vinden op:

https://www.youtube.com/watch?v=z-yRaEYQNQs

Vrijdag 7 september 1917 – Baert A.

Wat geschut; 4 obussen rond hofstede Soenen. Engelse Vliegers gezien met licht.

Zaterdag 8 september 1917 – Baert A.

Enige obussen en enige vliegerbommen in dezelfde richting. We zagen heden een vijftigtal Amerikaanse officieren.

8 september 1917 – Van Walleghem

Nog verschillende thanks trekken naar hun hangars.
Soldaten gezonden van de intelligence van Poperinghe komen rond naar de burgers om photokaarden op te zoeken van een 30 tal dorpen meest van de streek van Rousselaere, Thielt en Kortrijk. Ik kan er hun enige bezorgen van Pitthem. Alzo zijn er reeds veel mensen van die parochies bij de intelligence ontboden geweest om inlichtingen nopens die dorpen te geven.

Is Rusland is de toestand van langs om slechter.
In de avond veel geschot.

De Amerikaansche troepen te Londen.

Amerikaansche troepen, zoo juist in Engeland aangekomen, maken een militaire wandeling door de straten van Londen, alwaar zij door de geheele bevolking der Engelsche hoofdstad geestdriftig worden toegejuicht. Onze foto werd genomen op het oogenblik, dat de troepen het gebouw der Ambassade der Vereenigde Staten passeeren.

8 september 1917 - Denys Albert

Albert Denys aan Alfons Callewaert

Ik ben over korte dagen Tante en Anna gaan bezoeken en zij zijn er uiterst wel. Als ou inwoner van Poperinghe moet gij ’t klooster goed kennen en weten dat gij voor alles wat betreft nergens beter kunnen zijn. Als vluchtelingen zijn zij dus extra en ’t ongeval is dus ook bijna vergeten – buiten de stoffelijke schade natuurlijk. ’t Is wonder , dit onthoud een mens langst en ik van mijn kant vergeet het ook niet, en als het er op aankomt het eens te tonen, ehwel, zij zullen er slecht vooren zitten, de Duitsers, bij mij. Roeselare kwelt ook nog wat in mijn… dus dat zij oppassen.
Van Roeselare gesproken, de 1ste oogst was de familie daar nog, doch nu schijnt het dat de burgers ontruimd zijn; portretten van Louis, Camille en ik zijn er toegekomen. ’t Is dus al iets. ‘k Denk dat er geen slecht nieuws is, anders zouden wij het reeds weten – zulke dingen weet men altijd eerst. E.H. Serruys is inderdaad voor hen zeer goed geweest, nooit kunnen wij hem bedanken wijl hij aanstonds zijn huis ten gebruike selde van tante. Dank hem dus in mijnen naam bij uw eerste beozek. Gij zult ook tante en Anna kunnen vinden daar zij binst de dag veel in de winkel zijn.
Ik heb ook Louis bezocht en mijn hart rechtuit gesproken. ‘k heb ham wel veranderd gevonden – in de goen kant. ‘k geloof dat het frontleven hem in 2 of 3 maanden meer goed en

deugd gedaan heeft dan 12 maanden embusqué elven. Hij zal een aanvraag doen om in mijn compagnie te komen, zo kunnen wij samen leven. Voor sommige dingen is 't slechter, voorbeeld bombardementen, gevaar, enz… Dikwijls gebeurd het dan dat alle de broers dood zijn. Eehwel moest het zoverre komen, wij willen toch de troost hebben samen te sterven. Dus wij zullen trachten in dezelfde compagnie te zijn.
Albert

9 september 1917 – Van Walleghem

De thankmannen die kantonneren op de velden nevens het huis van Benjamin Haelewijn kramen op en trekken met hun machienen naar Frankrijk.

Zondag 9 tot zaterdag 15 september

Niet te veel geschut. De beweging blijft groot. Nu en dan enige obussen rond Soenen, Reepken, Lacour, Middelburg. Enige grote monsterkanons op. Op de Werf wordt een nieuw Engels kerkhof aangelegd. Ook op den Werf een nieuw maneuverkamp uitgetekend van 350 gemet groot.

10 september 1917 – Brievenboek Poperinge

Aan de gouverneur
In antwoord op uw brief van de 29ste augustus, heb ik de eer om u te informeren dat het voorstel van de minister van landbouw om het gemeentebestuur de organisatie toe te vertrouwen om een aantal koeien aan de boeren te leveren om het tekort aan melk op te vangen praktisch niet realiseerbaar is voor onze gemeente. Een groot aantal weiden is in gebruik van de militaire overheid. Het hevige protest, herhaaldelijk gedaan door zowel het gemeentebestuur als het regionaal landbouwsyndicaat bleef zonder gevolg. Een groot deel van de landbouwers is daardoor verplicht geweest om hun beesten te verkopen. Daar naast is onze gemeente herhaaldelijk gebombardeerd door obussen en vliegeniersbommen zodat geen enkel publiek, noch privé organisme garanties zal willen, noch kunnen geven om op deze beesten op te passen.

11 september 1917 – Van Walleghem

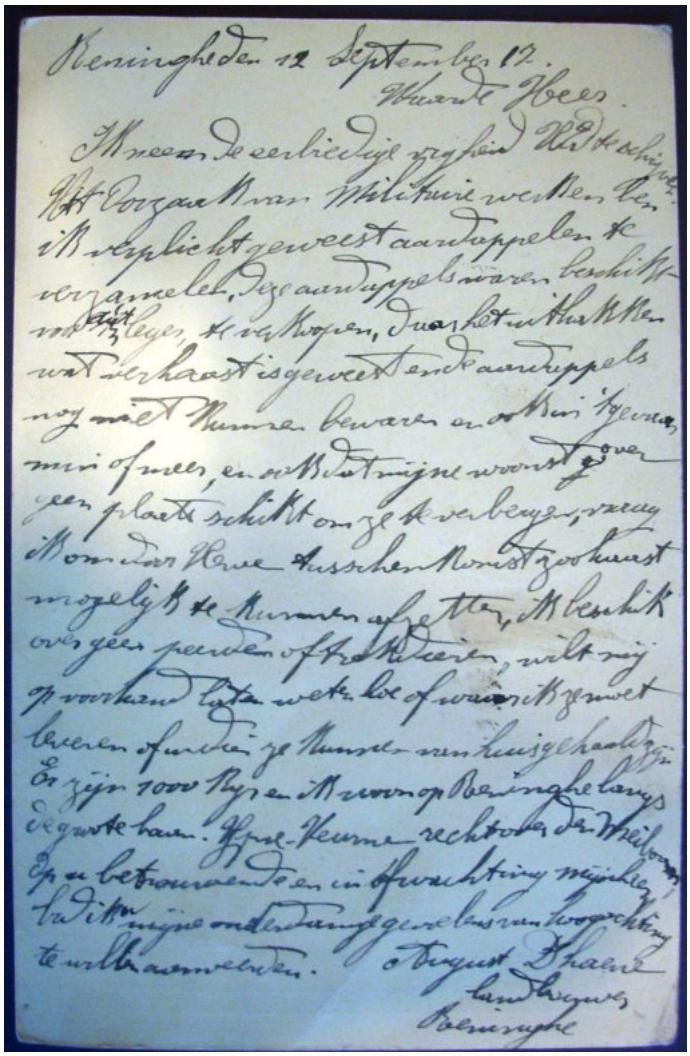

In de hof van ’t gesticht te Locre is het graf van major Redmond, gesneuveld in de slag van Wytschaete. Veel hoge bezoekers komen het graf bezien.

Guynemer

Guynemers jongensdroom was piloot bij de Franse luchtmacht te worden. Toen hij solliciteerde bleek hij te mager. Ook de landmacht en de zeemacht wijzen hem af vanwege zijn figuur. Uiteindelijk overtuigt hij de luchtmacht en zo begon hij als soldaat bij de luchtmacht. Later werd hij kapitein.. Hij werd internationaal bekend held na een luchtgevecht met de Duitse held Ernst Udet. De machinegeweren van Udet blokkeerden en Guynemer merkte dat. Hij groette zijn tegenstander en vloog weg. Door zijn prestaties en zijn ridderlijk optreden kreeg hij de bijnaam "Guynemer de legendarische". Hij vloog met een Spad.
Zijn laatste vlucht maakte hij op 11 september 1917. Zijn missie was het luchtruim veilig houden boven Poelkappelle. Hier vond hij zijn dood en werd daar begraven. Tot nu toe is het een raadsel wat er precies gebeurde. Toen de Britten Poelkapelle veroverden hoorden zij van een Spad die daar was neergestort, vlak bij de Duitse loopgraven. Daarna kwam de plaats onder een drie dagen durend bombardement te liggen dat alle sporen uitwiste.

PARIS
GUYNEMER
RF
POSTES
50ff

L'As des As
Le Capitaine GUYNEMER...
Un avion Boche est signalé.

LE MIROIR
PUBLICATION HEBDOMADAIRE, 13, Rue d'Enghien, PARIS
Le MIROIR paie n'importe quel prix les documents photographiques relatifs à la guerre, présentant un intérêt particulier.

12 september 1917 – RAB – Archief Maes

Reninghe - 12 september 17
Waarde Heer
Ik neem de eerbiedige vrijheid van te schrijven.
Uit oorzaak van militaire werken ben ik verplicht geweest aardappelen te verzamelen. Deze aardappeleen waren beschikt voor het leger, te verkopen.
Daar het uithakken wat verhaast is geweest ende aardappels nog niet kunnen bewaren en ook in 't gevaar min of meer, en ook dat mijne woont over geen plaetse schikt om ze te verbergen, vraag ik om door uwe tusschenkomst zoo haast mogelijk te kunnen afzetten, ik beschik over geen peerden of trekdieren, wilt mij op voorhand laten weten hoe of waar ik ze moet leveren of indien ze kunnen van huis gehaald zijn.
Er zijn 1000 kgr. En ik woon op Reninghe langs de groote baan Ypre – Veurne, recht over de Meiboom.
Op u betrouwende en in afwachting mijnheer bid ik U mijne onderdanige gevoelens van hoogachting te willen aanveerden.
August Dhaene – Landbouwer – Reninghe

12 – 9 – 1917 – Serie Valois - Crombeke

De Belgische Standaard 12 september 1917

Soldaten zijn wondere wezens, 't zijn gasten
Met modder bekletst van den kop tot den teen
Ge moogt ze van buiten, van binnen betasten
Ge kent er niet één!

Ze morren gestadig, verwensen, vervloeken
En zeggen tot zegen: ‘Loop weg en val dood!’
Om makkers te tergen, zij vorsen en zoeken
Maar z’helpen in nood.

Ze willen niet werken, niet kuisen, niet waken,
Om reden van moe zijn, of moddrige weer
En net toch is alles, en steeds als een blaken
Tocht flikkert ’t geweer

Ze schelden en vloeken op Duitsers als honden
En lopen de Russen, zij lachen er mee
Maar is ’t vijands wijken dat bladen ons konden
Ze tieren; ‘Hoezee!’

Van het Westerfront.

Soldaten zijn kinders, maar droeve, ’t zijn guiten
’t zijn schelmen, ’t zijn dieven, ze deugen voor niet
Al zijn zij soms treurig, een deuntje zij fluiten
Of zingen een lied

Zij spotten met koning, met land en met vrinden
En lachen al eens om het wachtende lief
Als ketters zij vloeken bij werken en spelen
En kruipen ze ’s avonds in ’t hard strooien bed
Zij denken aan moeder en prevelen, velen
Een stil vroom gebed

Wie zou ze niet minnen, die leeuwen, die hazen
Die tijgers , die schapen, die tartend het log
Al wenende zingen en burgers verbazen
Bekladden met spot

Soldaat, wil ik ook op mijn makkers eens schelden

Ik mag met hen lachen want ‘k lijd er ook mee
Soldaten zijn dolaards, soldaten zijn helden
Die lijden gedwee

En slaat eens het uur, dat zij ’t al moeten derven
Getroffen als mannen door ’t moordende schroot
Zij kunnen weemoedig al biddende sterven
En spotten met de dood!

Jef Smetsen

14 september 1817 – Brievenboek Reningelst – SAP

De Amerikaansche troepen in Frankrijk.
Kolonel Stanley (×), bevelhebber van een der Amerikaansche contingenten, welke op Franschen bodem zijn aangekomen.

Meneer de commissaris
Als gevolg van uw schrijven van 31 oogst laatstleden, hebben wij de eer U te laten kennen dat van de 8520 kilo cokes die ons toegezonden hebben geweest, slechts 1500 kilo’s gebruikt hebben geweest voor het drogen der hoppedoor Soursteen Cyriel, landbouwer in deze gemeente.
Er verdient opgemerkt te worden dat verscheidene landbouwers die cokes gevraagd hebben, hun hoppevelden niet geplukt hebben uit hoofde der ziekte die onder deze teelt heerst.
De overige 7020 kilogram cokes zijn overgelaten geweest aan vrouw Hilaire Deconinck om te gebruiken in haar suikeriedrogerij.

Burgemeester – schepen

AAN DE UITWIJKELINGEN.

De burelen van het ‘werk der Vlamingen’, rue de Charonne, 1981 – te Parijs – blijven open alle dagen, zonder uitzondering van 8 ½ tot 4 uur namiddag.
Alle de Belgen die tot dit werk hun toevlucht willen nemen, mogen er aanbellen wanneer het hun past, ze zullen er altijd iemand vinden die zal gelukkig zijn hun dienst te kunnen bewijzen.
Van wege – De Bestuurder van het Werk der Vlamingen – te Parijs

Belgische boeren – landbewerkers, hoveniers en hoveniers-bloemisten, worden opgezocht voor de Haute Vienne in Frankrijk, waar verschillige hosteden te pachten staan of te gebruiken voor de eigenaars aan geheel genadige voorwaarden en met verdeling der opbrengsten.
Die begerig zijn uit te wijken moeten zonder uitstel hun aanvrage doen en opzenden bij en naar E.H. Lommez, aalmoezenier, 7 – Boulevar Carnot, Miloges.
Er is groote haaste.

Nummer 182A **Doos Gazette** **september 2017**
guido.vandermarliere@telenet.be

Boerenbetweterigheid uit het verleden

*

Hy heeft de schaapen gewacht om de keutels. Dit zegt men schertzende van ymand, die een ander vlytig heeft opgepast, op hoop van zynen of haaren erfgenaam te zullen zyn, en groot voordeel te genieten; maar die zyn verwachting te leur gestelt ziet, zo dat hy'er *geen blaauwe vingers aan telt*. 't Oude spreekwoord was: *Oude moeyen doen 't goed groeyen, maar oude oomen zyn maar droomen*. De erfgenaamen wenschen de eerste wel *in een houten pastei*. Doch *'t komt by 't huilen der honden niet toe, dat de kalveren sterven*. Op die hoop, en met die uitkomst, geschieden ook niet zelden huwelijken.

Carolus Tuinman

*

Doos Gazette, een slim schrift des tijds met meer dan 570 lezers

Beste abonnee

Ik produceerde een fotofilmpje op mijn Facebookpagina – plak de onderstaande URL maar op jouw Google en dan kom je op het filmpje 'Hommelbloed' – en daarmee kom je in septemberstemming

https://www.facebook.com/profile.php?id=100009661925965

Het tweede filmpje kreeg de titel 't hommelhof is af – naar het gelijknamige lied uit de operette 'In den Hommelpluk'.
Ook te zoeken op mijn facebookpagina!

En het derde filmpje is natuurlijk als wij de schoenen tatsen ….

' twos e weke vorn' plok.
De knops zaatn ol te blienken op normaole grotte, de geive lupeline wos er oek ol en d'er zat ol e bitje reuke in.
'n hommelplok goenk zuuste op tied zien.
Iedereen peisde op goe were om doa buten te zittn. en ' boer op zijn koebeesten die nu oek dag en nacht nog veertien doagn in de weje moestn bluven. Ie had ol d'hekkens bekeekn, anze van't seèfs toegoengen vor 't geval dat er e plokker wos die ze were zoe vergeetn toe te doen.
E bitje uut balaance eèpn en kik, dat goenk goed: bleef nooijt mè opoenstoan. Kletste e zo toëe.
De beesten mosten buten bluvn omdat de vrimde plokkers in die stolln moestn slaopn. Ol die vrimde plokkers, 't wos teen en taar.
't Hennekot wos oek vrie en proper gemaakt, e vrimdn zoet ' zekers nooijt weetn dan d'er doa vele eiers e leit woaren. Ol die henn' woaren e paor weekn eleegn no 't kieknkot verhuusd.
Mo past op, d'er woarn d'er toch nog ossan die sjenoavers an nulder bekende deure stoegn te goapn… Moa je kust doa van de groend eetn aja, dat waos de "salle à manger" vor d'en dejeunee en vor de die die 's e noens tied maktn om were te keern no 't hof om teetn. De koeistol wos de slapplekke – de slapzakken moestn oek nog mè kaf evuld zien… vor 't mannevoolk, de ossestol (

what's in a name ?) vor 't vrouvoolk. De slietn en de meurn woarn ol goe ofgewreevn met zipsop van brune zeèpe, nu nog de meur'n wit koolken omdat 't ollemoale zoet ontsmet zien en de vliegn buutn oeden.
'n Kapleoan in zien zworte soetaone wos oek ol ewist met de commisschen van den paster, om toch mo op te lettn dander in die stollen en scheurn gin roare diengen zoen gebeurn die nieje te tolereern vieln, 't wos voorol de boerinne die dat muchte oorn. 'n Knecht en het meessn woarn bezig mè de slapzakkn op mottegoatn te kontroleern en z'add'n nem oek van over d'oave stoldeure zien ankommn en ' knecht vroeg aan 't meessen of ze het verschil wistte tussen de pasters en e grote zwienemoere. Mo ze wistte dat ol : je moste de reken knoptjes telln.
Bakker Caneele van d'n Abele wos ol kom vroagn mè oevele broo'n dat 'n olledaoge moste passeern. Nie gemakkelik, sommiege van die plokkers aten lik diekkedeèvers en dien bendeboas gienk mo morn kommn. Dat wos e vent waorop daje kuste betrouwn. Aje van een nie kontent was, dan woas dat an em om d'ervoorn te zornen dat noaste joare nie meei kuste kommn. Ie zorgde oek da zien bende enoeg in getoale was. Bitje embitant: de boer moeste hem mè zien auto gon ofhoaln an 't stoatie in Poperinge, ie kwam mè den tring. ie adde ol e schreevn wanneeje datten gingk arriveren. Kanten van Eeregem, Koekeloare. Ie wos heel den dag underweuge en op toer. De boerinne dei em wel 'snoens an toafel en drachter nog een goe poester (zwarte hete koffie met kontje suiker en ferme scheut brandewijn-cognac) en ze wisten ezoj dat ollemaole gienk juste zien. en intusschen wisten ze oek e bitje oe dattt mè bepaolde families gienk. De dije die olle joaren in positie wos, die roste met neur oar ossan in een krote en die iep patattn schelln , oe noemde ze zie were ??
Op den deur mostn ze nog ferme rap doen om dien latste tring ni te missn asse nem were nog 't staotie voerdn…
menschen wo is dien tied ??
Veel plezier er mee !

Mvg
Paul Top

Het vliegveld van Poperinge - Robrecht De Gersem – Guido Vandermarliere – Foto's Daniël Liefooghe

Beste Robrecht
Naar aanleiding van 650 jaar Poperingevaart
wordt één van de volgende thema's het Duits vliegveld van 1941.
Jij hebt daar in het verleden een goede tekst rond geschreven in 'Aan de Schreve'.
Mag ik zo vrij zijn deze tekst – mits vermelding van de auteur natuurlijk – over te nemen?
Ik ga met mijn copain Daniël eens een reeks foto's maken – maar een deel van de accomodatie is ondertussen reeds verdwenen.
Onder andere de schietstand is nu ook afgebroken.
Heb jij misschien nog oude foto's van deze plaats?
En zo ja, kan je mij die misschien digitaal doorsturen?
Je ziet als ik begin te vragen, vraag ik door hee!

groetenis
Guido
En van Rob De Gersem *kreeg ik het volgende briefje terug:*

Beste Guido,

Voor mij geen enkel probleem, hoe meer interesse voor deze zaak des te beter.
En voor mij een eer in uw gazette te mogen figureren.
Ik heb al eens gekeken voor een andere gelegenheid naar wat ik nog zou hebben van de vorige editie, maar niets meer teruggevonden. Het spijt me.
Mijn originele foto's waren nochtans goed, maar men was niet tevreden over de uitgave van de Heemkring, vandaar dat men na dit nummer van drukker is veranderd.
Verder nog veel succes en proficiat met je gewaardeerd werk.

Robrecht

En dus mocht ik het artikel van Robrecht 'Het vliegveld van Poperinge tijdens de tweede wereldoorlog' overnemen. Dit verscheen in 'Aan de Schreve' jrg. 11 – nr. 4 – 1981'. De foto's waren toen van W. Lefever en E. Leeuwerck.
Vooraf…
The vliegveld van Poperinge tijdens de tweede wereldoorlog is een onderwerp dat als een nog braakliggend gebied voor onderzoek bestempeld mag worden.
Bij mijn weten werd hierover nog niet heel veel neergeschreven. Ik ben daarom bij veel personen te rade gegaan en als ik mijn nota-gerief bovenhaalde was de reactive over 't algemeen: 'Je bent de eerste die ons daarover ondervraagt….' Of '… Je gaat toch geen namen vermelden zeker,…'
Veertig jaar na het gebeuren zijn de herinneringen wel enigszins vervaagd, maar op sommige punten toch nog levendig genoeg om bepaalde gevoelens op te roepen.
Daarom probeer ik uitsluitend bij de feiten te blijven en is het nergens de bedoeling een oordeel te vellen. Toch mocht ik U de echt gebeurde anekdootjes niet onthouden, want zij typeren de geestesgesteldheid in die bezettingstijd.
De gebruikte namen zijn fictief gekozen want niettegenstaande al veel figuren gestorven zijn, is het nog iets te vroeg.

De gegevens die ik kon verzamelen haalde ik voor he grootse gedeelte uit vraaggesprekken. Ik ben ervan overtuigd dat hier of daar iets neit helemaal klopt met het werkelijk gebeurde.nochtans waren alle ondervraagden zeer nauw met het vliegveld betrokken door dat zij in de omgeving ervan woonden ofwel er gewerkt hebben.
Dit schrift betekent voor mij een uitgangsunt van waaruit nu verder kan gebouwd worden om de geschiedenis van het vliegveld op e stellen.
Iedereen die mij met gegevens, verbeteringen of aanmerkingen kan helpen, betuig ik mijn oprechte dank.

Situering

Als je met een bus toeristen van ‘De paters’ over de Westvleterenseweg Poperinge-waarts keert, hoor je nog al eens , ‘Welke toren… en wat staat ie daar…?’
Als je dan vertelt dat links van de weg de Duitsers geprobeerd hebben een vliegveld aan te leggen en rechts de controle’ en uitkijktoren bouwden, dan mag je zeker enkele minute halt houden.

Op kaart 1 probeerde ik de grenzen van het vliegveld vast te leggen. Dit was tussen 120 en 125 ha groot. Rondom was een weg van ongeveer 6 meter breed aangelegd, waarvan nu nog stukken gebrukt worden, bijvoorbeeld om van de hoeve Vercruysse, voorbij de hoeve Lobeau naar de hoeve Gesquiere te rijden. Weliswaar is de breedte verminderd en in het akkerland opgenomen, maar regelmatig komt de steenslag nog boven.

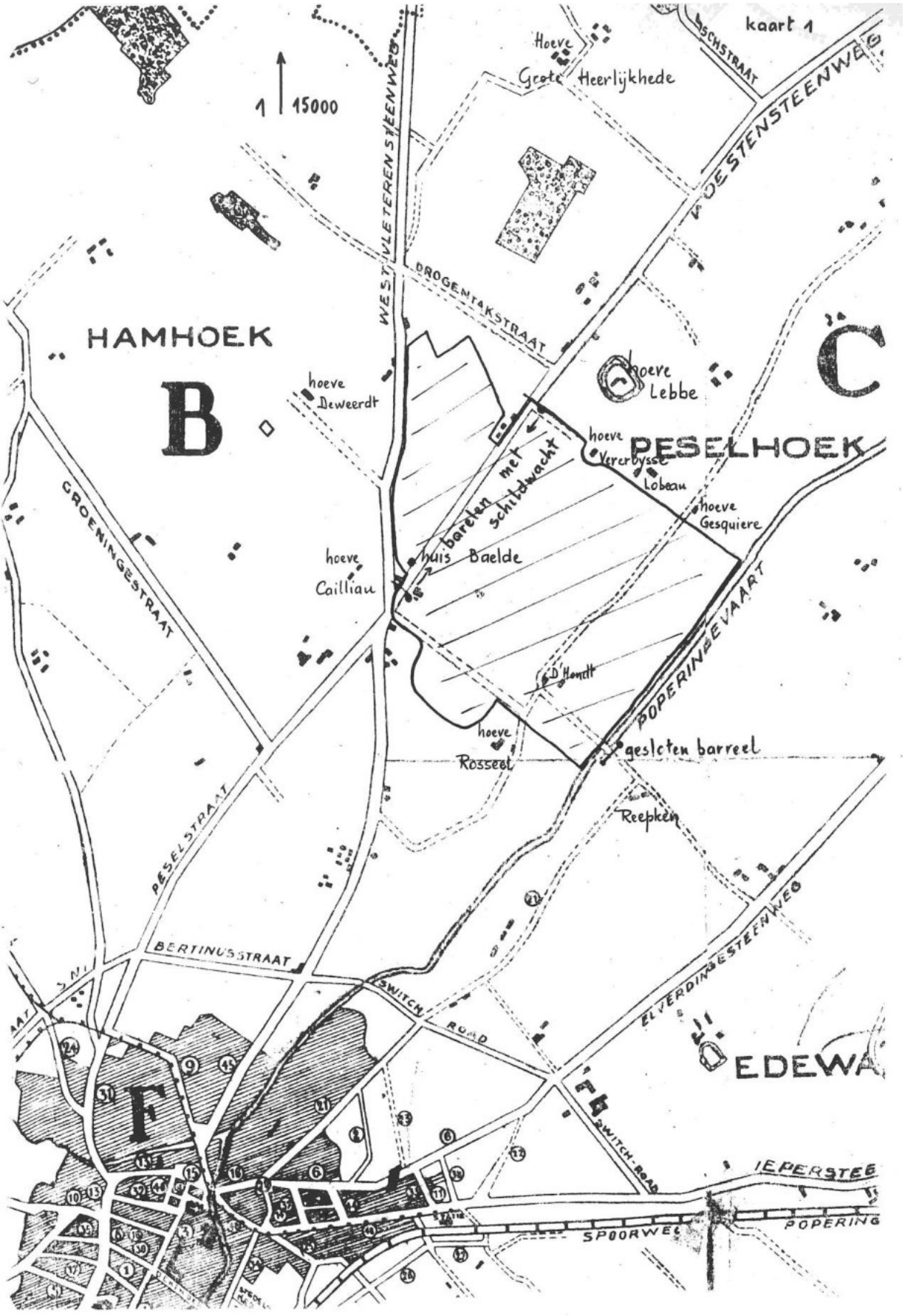
kaart 1
1 15000
Hoeve
Grote Heerlijkhede
WOESTENSTEENWEG
WEST VLETEREN STEENWEG
DROGENTAKSTRAAT
HAMHOEK
B
hoeve
Deweerdt
hoeve
Lebbe
C
hoeve
Vererbysse
PESELHOEK
Lobeau
hoeve
Gesquiere
barelen met schildwacht
huis Baelde
hoeve
Cailliau
GROENINGESTRAAT
POPERINGEVAART
D'Hondt
hoeve
Rosseel
gesloten barreel
Reepken
PESELSTRAAT
BERTINUSSTRAAT
SWITCH ROAD
ELVERDINGESTEENWEG
EDEWA
F
SWITCH-ROAD
IEPERSTEE
SPOORWEG
POPERING

De weg van de Woestenseweg langs de hoeve Vercruysse – hoeve Lobeau en zo lopend tot aan de Poperingevaart is nu opgenomen in een wandelcircuit. Men kruist daarbij een weide en men komt langs deze 'eenzame' oud gedeelte van een gaslantaarnpilaar, die helemaal niets met het vliegveld te maken heeft. Het verbaasde ons alleen maar deze daar te zien.

Het zicht van uit de achterkant van het vliegveld wordt momenteel gedomineerd door de aardappelen. In de verte kan men de torens van Poperinge zien.

Het vliegveld was gesitueerd ten N.O. van de stad Poperinge op een hooggelegen vlakte – 20 tot 32 meter boven de zeespiegel – tussen de Poperingevaart en de Westvleterenseweg, bij de Duitsers bekend als **'Der Flügplatz Peselhoek'.**
Men zou aan de afbakening ervan begonnen zijn in augustus 1940 onder leiding van Duitse officieren die in het college gekarzerneerd waren.

Volgens een bepaalde bron hadden de Duitsers het vliegveld op deze plaats willen installeren naar analogie van het voorlopige Franse vliegveld uit de eerste wereldoorlog aan de overkant van de Poperingevaart naar de Elverdingsweg toe.

Installatie

Ongeveer op dezelfde plaats als in W.O. 1, maar aan de overkant van de Poperingevaart, wilden de Duitsers dus een vliegveld aanleggen.
In augustus 1940 kwamen jonge soldaten, waarschijnlijk van de **Hitler-Jugend,** al zingend -van „ Halli-hallo", langs de Poperingevaart gemarcheerd.
Het waren 17-18-jarigen, waarin een ijzeren tucht, soberheid en schrik voor het gezag erg levendig gehouden werd.
Iemand vertelde me over de opleiding van zo'n jongen tot „ camion "-chauffeur:
Als de schakeling iets onvoorzichtig durfde te kraken, ging de begeleider nogal te keer...

De boeren werden verwittigd dat hun grond in beslag genomen werd. Gelukkig waren de meeste stro-vruchten af, maar de bieten, aardappelen of bonen die er stonden, moesten voor tijd uit. De ene landbouwer geraakte zo 16 ha kwijt, een andere 5 ha, 2 ha, enz. tot men aan een oppervlakte van 120 - 125 ha kwam. De jeugd heeft dan heel deze oppervlakte genivelleerd : sloten werden gevuld, laagten dicht gegooid en aarde opgevoerd. Bomen en staken werden verwijderd en de kleine boeren van de omgeving werden er te werk gesteld.
Dat de jonge Duitsers in bloot bovenlijf werkten viel ten zeerste op, want zoiets was men hier met gewoon.

Stilaan werden ook „ stielmannen" opgeëist of om medewerking gevraagd. Zo zijn een paar namen van aannemers, onderaannemers en timmerlieden gekend.
Bij **de hoeve Deweerdt** werden hele betonnen blokken gegoten met steunijzers in en ijzeren verbindingsstukken om later de houten spanten aan vast te maken. Sommigen beweren dat deze uitstekende ijzers een „ anti-tank * verdediging betekenden, anderen ontkennen dit.
Men begon dus aan een hangar dicht bij deze hofstede. De houten spanten stonden er al toen een donderweer met hevige wind, alles wat niet vast genoeg was de lucht in blies.
Toen een Duitse controleur van het vliegveld van Wevelgem kwam inspecteren (ons terrein hing daarvan af), werd deze plaats te ver van het veld zelf bevonden, en bovendien moest men altijd de weg over. Gevolg : hangar afgekeurd. De betonnen muur is op deze plaats nog altijd te zien. (Afb. 4)

Men begon dus aan een nieuwe hangar aan de andere kant van de Westvleterenseweg, zelfs aan de andere kant van de Woestenseweg, zodat men geen straten meer over moest, dicht bij de hoeve Lebbe (zie kaart 2).
Opnieuw beton met ijzers (Afb. 5), houten spanten, „plancher' erop en als bovenste laag : „

terre-papier ". De achterste gevel werd stevig opgetrokken met stenen die uit Friesland kwamen. Deze werden door de **stoomtram** aangevoerd. Inderdaad, want de tramlijn die van Poperinge-station door de leperstraat, Grote Markt, Veurnestraat, Doornstraat liep, had bij de smidse een aftakking die verder de Veurnestraat volgde tot aan de splitsing Woestenseweg (Kaart 2).

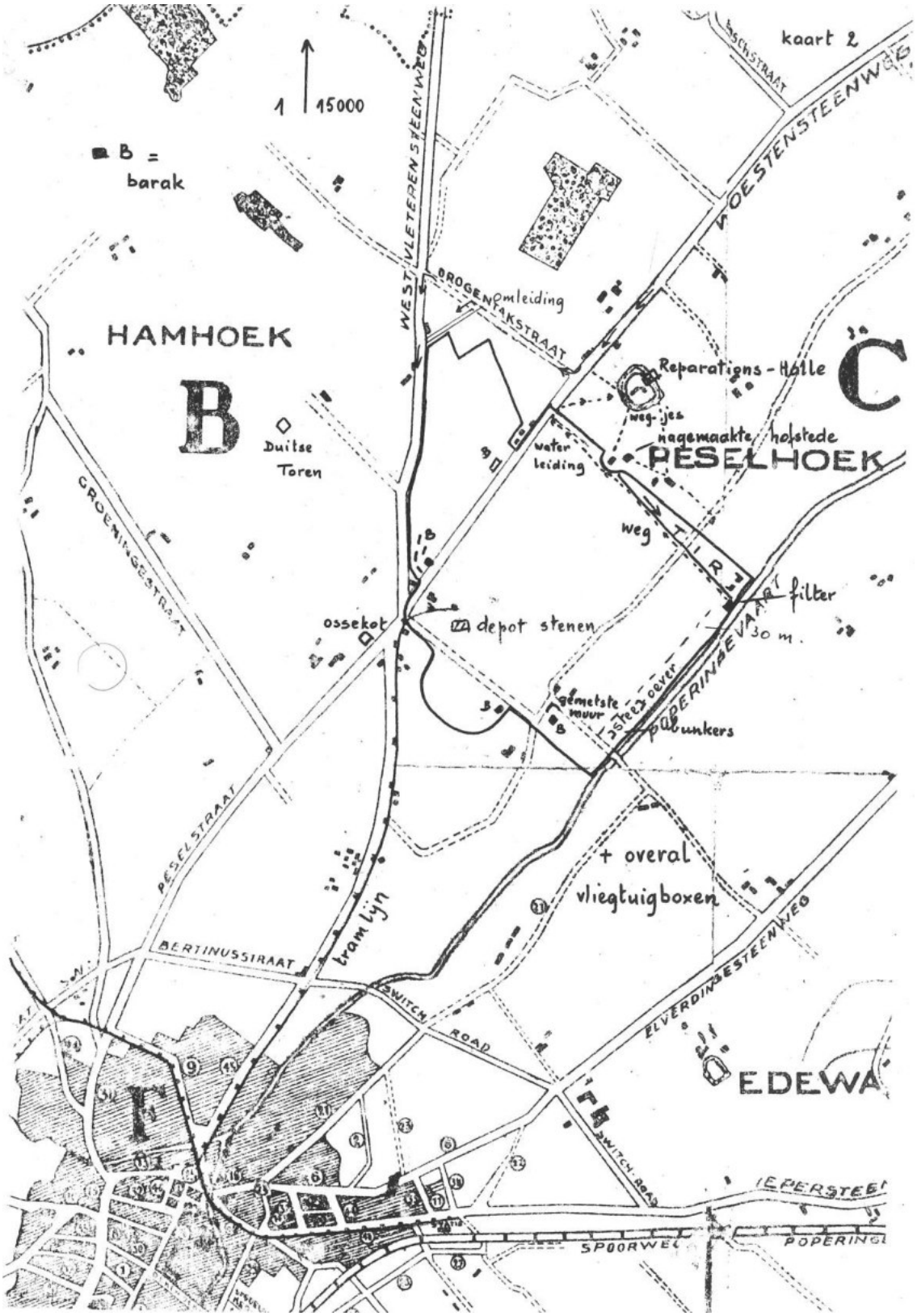

Het merkwaardige van dit traject was dat die boven de weg lag. Dus de dwars-balken had men zo gewoon op het wegdek van de straat of het plein neergelegd en daarop de tramsporen. Dit gedeelte heeft maar anderhalf jaar dienst gedaan en werd weer opgebroken.

Restant van de Reparations-Halle.

De opgeëiste timmerman die aan **de „ Reparations-Halle** ' werkte heeft soms ook mooie momenten meegemaakt. Thuis heeft hij altijd brood kunnen eten, wat elders niet voorkwam. Op een bepaalde keer heeft hij zelfs champagne kunnen drinken..., vertelt men.
De Halle had een breedte van 45-50 m. en een diepte van 25 m. Vooraan hingen grote, hoge schuifpoorten, waar gemakkelijk een Messerschmidt 109 door kon.
De fundamenten waren echt beton, de vloer eveneens. Maar degenen die de vloer gegoten hebben deden dat een tiental cm. te laag (uit sabotage ?) zodat die geregeld onder water kwam. Deze Reparations-Halle was met een kelder voor centrale verwarming uitgerust, die echter nooit gefunctioneerd heeft.

Men werkte ook **op het veld zelf**. Enorme hoeveelheden stro werden o.a. uit Frankrijk aangevoerd. Het waren dan nog langgebonden, grote balen. Lange einden stro werden gevlochten en met pinnen in de grond gestoken. Was dit tegen het slippen of verzinken van vliegtuigen ?

Een tweede werk dat uitgevoerd werd : **draineren.** De buizen die in het land zaten werden er uitgehaald en „hun ' buizen kwamen in de plaats. Soms gebruikten ze bussels stro als **drainage-**middel. In elk geval schijnen de Duitsers zich hier deerlijk vergist te hebben, geen al te groot begrip van het land te hebben gehad en sommigen gewagen zelfs van echte stommiteiten.

Het eigenaardige 'ijzer' waarmee men stro in de grond 'wrong'. Het ding wordt reeds al die tijd zorgvuldig bewaard door de gebroeders Gesquiere.

Voor aanvoer en verslepen van palen e.d. werden in de omgeving de paarden opgeëist. Intussen woonden Duitsers in de „ voorplekke » van **het huis Baelde** vooraan op de Woestenseweg. De bewoners zelf konden nog beschikken over de rest van het huis.
In 1941, bij een inspectie van een vreemde „ Grade , mocht dit samenwonen niet meer en het hele huis werd ingepalmd.
Dit is dan een **„Duits bureau"** geworden. Zo zijn de bewoners op Donkere Ommegang 1941 mogen ophoepelen voor 3 jaar en 2 maanden tot in September 1944. Tijdens het samenwonen werd door de Duitsers wel 1 tot 1,5 fr. per man dagvergoeding uitbetaald en later — bij de volledige ingebruikname — werd per maand vereffend.
Na de oorlog moesten de eigenaars zelf nog de grondlasten betalen. Gelukkig mochten ze achteraf klacht indienen en is dit terugbetaald geworden. De onkosten voor de landmeter echter, die na de oorlog alles opnieuw moest uitmeten, hebben deze mensen zelf moeten neertellen.

Overal op het terrein werden dan „ **boxen , (vliegtuigloodsen) en houten barakken** opgericht. Men spreekt van wel zeker 30-40 boxen, in stro of hout opgetrokken, met een camouflage-net erover, groen beschilderd met waterverf. (Afb. 7).
De houten barakken noemden de mensen **„ tenten ".** Zo'n tent bestond uit houten beschotten, opgevuld met een soort isolatie. De Duitsers kenden dan al blijkbaar de voorlopers van rotswol of „ isomo ". Want dit is een feit: zowel bij het optrekken van de Reparations-Halle als van deze barakken gebruikten ze materialen die de mensen van hier nog niet kenden. Verder werd zo'n barak afgewerkt met „ terre-papier'" (soms van flauwe makelij) op daken"en muren, en binnenin houten planken vloeren.

Een vliegtuigbox werd in U-vorm opgesteld met een open zijde waar een vliegtuig binnen

kon. Enkele palen werden1meter in de grond geklopt, daartussen lange bussels stro, aarde werd er tussen geplakt en als dak een netwerk van traliedraad met strobanden.

Alles werd groen gespoten en het geheel was op die manier goed gecamoufleerd.
Rond de box werd nog een kleine loopgracht gegraven tegen het water, en de aarde die men daaruit haalde, werd als dam tegen de buitenwand opgehoopt of gebruikt als bepleistering tussen de strobalen.

Een hele hofstede werd (gecamoufleerd) nagemaakt bij hoeve Vercruysse.
Deze bestond uit een binnenkoer van ongeveer 20 bij 15 m met er rond nagemaakte gebouwen, opgetrokken om vliegtuigen in te verstoppen. Van uit de lucht gezien was het precies een hofstede.

Bij iedere barak werd **een waterput** gegraven, die we nu nog in de weiden terugvinden.
Ook toiletten en „ abri's " waren er voorzien

Foto van
http://www.hangarflying.eu/nl/node/155
Frans Van Humbeek, Christiaan Depoorter en landbouwer Raphaël Gesquiere

De nu nog bestaande ronde stenen muur in de Pezelhoekstraat dateert ook uit deze tijd
De linkeroever van de Poperingevaart, die men daar **„ Stee-oever "** noemt, kan ook van een paar realisaties getuigen. Nu nog vinden wij er **„ bunkers ",** waterputten en resten beton, zelfs met een ingegoten tekst.

De twee bunkers op de 'Stee-oever'. Op de linker kant zien we de bomenrij langs de Poperingevaart. Links zien we het veel lager gelegen vliegveld.

De laatste bunker van de andere kant gezien, met daarnaast de 'put' of 'reservoir' voor de waterleiding, tenminste als het dat al was. Op de website van de Atlantik Wall - http://www.atlantikwall.tk/ geeft men de volgende commentaar op dit gat in het plafond van deze bunker.

Place for a Periscope ? Plaats voor een periscoop?

En verder stelt men dat er hier een zoeklicht of een 'Flakgun' moest geïnstalleerd worden. Een platform op wielen gemonteerd diende om dit zoeklicht en/of mitrailleur in of uit de bunker te trekken.
De basis voor de rails van dit platform – grote betonnen blokken – zijn nog steeds aanwezig.

Een flak – gun – een antivliegtuig wapen – zoals men dit gebruikte in de tweede wereldoorlog en waarvoor de bunker blijkbaar bedoeld was.

Wat er nu nog te lezen valt is: ….onung der lufwa… en dan verder ….inge + 1941. Het lijkt ons dat die luftw. Moet verlengd worden tot luftwaffe en de … inge… zou van Poperinge kunnen zijn.

Robrecht schrijft verder:
Men heeft de Poperingevaart afgedamd zodat het water steeg. Door een systeem van communicerende vaten kon men water verzamelen in een soort put of reservoir van waaruit rond het vliegvel een **waterleidingsstelsel** kon bevoorraad worden. Een waterzuiveringsstation of 'filter' werd gemaakt. Die heeft echter nooit echt gewerkt.

Van in deze tijd dateert ook de **elektrische leiding,** want tot zo ver buiten de stad liep die niet. Het zijn de Duitsers geweest die deze leiding via de Elverdingse-weg op het terrein binnengebracht hebben voor de barakken. Ook het „ bureau' (huis Baelde) en nog een hofstede werden aangesloten.

In de N.O.-hoek van het veld hadden de Duitsers **een TIR**, een schietstand, geïnstalleerd waar iedere dag geoefend werd. (Afb. 20-21). Tegen de vaart werden op een hoogte 2 muren gemetst, 2 a 3 m. van elkaar. Die werden verbonden met horizontaal uitschuifbare en wisselbare kleine ijzeren „ poutrellen". De schietafstand bedroeg tot 300 m. Met welke grote patronen ze schoten merk je wel nog op bestaande getuigen. (Afb. 18 en 19)

Een aantal van deze 'poutrellen' worden bewaard op de boerderij van de broeders Gesquiere. Toen we op bezoek gingen, kregen we deze zien. Duidelijk zijn de inslagen van de kogels te bemerken.

Het restant van de TIR is onlangs afgebroken.

Een andere realisatie waarvan we nu nog iets merken is de genaamde **Duitse toren.** De Duitsers wilden afweergeschut installeren. Zo is o.m. ook de molen van Elverdinge 2 m. verhoogd geworden.

Maar HET overblijfsel is wel de echte, stenen Duitse toren die dienst deed als uitkijkpost, als afweergeschut-stand en als controletoren van het vliegveld.

Het schijnt dat heel veel metsers gebouwd hebben aan **deze toren en de aanpalende barak van 30 m. lengte.** Hij stond er dan ook in een tamelijk beperkte tijd.
Boven op deze toren had men een soort glazen koepel geplaatst en een sterke schijnwerper. Deze phare gaf de schildwachten 's nachts de kans alles haarfijn met de verrekijker te verkennen binnen een straal van 5 km. Iemand zei: „Wanneer de 'phare' aanstond, kon je gemakkelijk je gazet lezen aan de paters van St.-Sixtus ‘
Dit werd door verschillende personen bevestigd. Boven heb je een machtig gezicht op Poperinge en ommeland.

In deze tijd was een gedeelte van de Woestenseweg door slagbomen — met wachthuisje — afgesloten (zie kaart 1). De Duitse schildwachten vroegen : „ Schein, bitte " of uw doorgangsbewijs. In het begin waren deze papieren echte „Ausweis" met foto, net als een paspoort. Later werd het een gewone brief je met naam.

Als misschien de begin-ambitie heel groot was, heeft men die al gauw verlaten en dit om verschillende redenen : Ten eerste : alles was hier gericht op de grote „ Attaque " op Londen. Deze verliep echter niet zoals voorzien.

Ten tweede : volgens een bepaalde bron zouden de eerste jagers die hier moesten landen Italiaanse geweest zijn. **Deze Italianen**, het primitieve vliegveld bemerkend, en misschien nadat een vliegtuig in de modder gezakt was, zouden categoriek geweigerd hebben hier te landen.
Ten derde : in 1941 kwam het oostfront (met Rusland) open en alle materiaal en energie zou naar ginder verhuisd zijn.
Ten vierde: **stilaan kreeg men honger** in deze oorlogstijd en heeft men er een 'groenselplein' van gemaakt.
Een ding staat vast: meer dan 5 vliegtuigen zijn hier zeker niet geland of opgestegen.
Eén is er eens geland, in de modder gezakt en door een boer met zijn twee paarden uitgetrokken.
Een ander toestel had zijn loop verkeerd berekend en zat door de afsluitingsdraad.
Van bij „ De Papegaai " in de Veurnestraat was dit duidelijk te zien !
Telkens betrof het hier een éénmotorig vliegtuig.
Naar het schijnt zou er ooit een driemotorig toestel een half uur rondgecirkeld hebben, maar dan toch doorgevlogen zijn.

Begin 1941 kreeg het vliegveld dus een andere bestemming.
Opdat er echter geen Engelse of andere vliegtuigen zouden kunnen landen werd het grote terrein verdeeld in stukken van ongeveer een ha groot, van elkaar gescheiden door grote sloten: 3 m.breed en 1,5m. diep.

De 'stuka' het bekendste Duitse vliegtuig uit de tweede wereldoorlog.

Een groenselhof - De Duitse soldaten in deze tijd waren in het burgerleven landbouwer.
Alle mogelijke groenten werden er gekweekt : veel kolen — rode en witte —,
bloemkolen, tomaten, rode bieten, sla, selder, prei, ajuinen, climax-aardappelen
en nog een paar groenten die men hier niet kon benoemen.
Dat deze Duitsers er iets van afwisten bewezen de voorbeeldige resultaten.
Regelmatig werden de groenten al besproeid. Er lag een vuilnisbelt, zei men, van 30 m. lang ; eigenlijk betrof het hier **een composthoop**, die met kennis van zaken, dus met lagen kalk samengesteld was.
Op dit veld heeft heel veel volk gewerkt, zeker meer dan duizend man. De enen zeggen 1200, de anderen 1600: Ze waren van alle leeftijden en werden elke dag betaald. Over een groep mensen werd een schacht" aangesteld. Verschillende Poperingenaren zijn „ schacht" geweest.
De arbeid met de paarden mocht ook niet onderschat worden. Ongeveer een 40-tal trekpaarden werkten op of voor het veld. 2 paarden moesten soms tot 3000 kg trekken, bvb. als ze naar Schabaillies bakstenen gingen halen om „ duikers" te metsen, of naar Ieper stapten om stalmest op te halen.

Het is ook in die tijd dat de ossen hun intrede deden. Een twintigtal **Normandische ossen** (wit en rood) werkten op het veld. Deze dieren hadden een soort muilband om. De drijvers hadden een lange stok, eindigen op een spijker om het achterwerk te prikken en de ossen tot spoed aan te zetten.
De ossen waren beslagen met kleine hoefijzers.

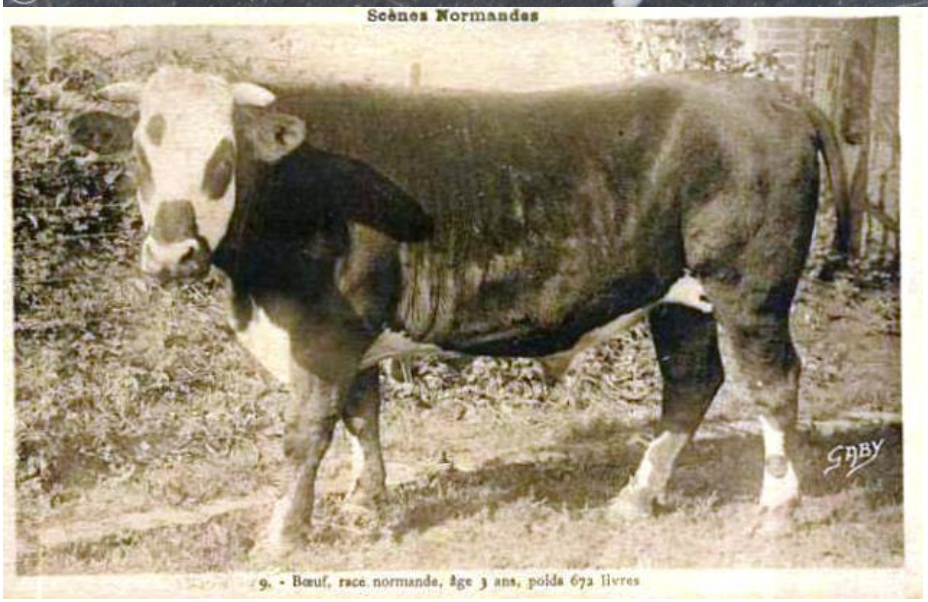

Een os trekt niet, die duwt. Die draagt een blok op zijn kop, een soort jok dat hij voortduwt. Zulke ossen met grote horens trokken een dubbele ploeg.

Bij de bevrijding kwam iedereen naar het vliegveld om hout te zagen, muren te slopen, venster en deuren uit de barakken te halen, glas weg te nemen, kortom alles wat bruikbaar was verdween in drie dagen.

100 jaar geleden: Den grooten oorlog

15 september 1917 – Van Walleghem

De strijd bij Langemark op het Westerfront.
Het volkomen in puin geschoten station van Langemark.

De boeren worden verwittigd voor de nieuwe oogst: 3/8 der gebruikte landen moeten bezaaid worden met tarwe, 1/8 met aardappels, 3/8 met voederplanten en 1/8 met nijverheidsvruchten.
De landbouwer mag enkel 100 kilo's ineens doen malen en moet een bijzondere toelating hebben iedere maal hij graan naar de molen voert.
Vele schikkingen worden zeer bekritiseerd. Alzo onder andere: De brouwers betalen 200 frank voor de mout en de boer krijgt 40 frank voor zijn gerst, waar gaat het verschil naartoe.?

In de handel betaalt men nu de chicorei 3,30 de kilo en de boer wordt 8,50 frank beloofd het 100 kilo voor de nieuwe. Een aardige zaak zijn de gerekwisioneerde **chicorei** van deze winter. Rond nieuwjaar gingen de bonen 115 frank de 100 kilo – daar er veel naar Frankrijk geblauwd werden. Al met eens al de bonen die er nog overblijven worden aangeslagen aan 35 frank. De verkopers gingen in beroep over de prijs en intussen blijven de bonen onaangeroerd te Watou liggen, terwijl gedurig vreemde chicorei aan zeer hoge prijzen moeten ingekocht worden.
Nog een nota nopens de betalingen stat op de plakbrieven, 't is dat hetgeen men koopt aan de bevoorradingcomiteiten mag betaald worden in Belgisch geld. Het comiteit van een andere kant behoudt zich ook het recht van in Belgisch geld te betalen. Dat is een goede maatregel, want vele bakkers, gemeentebesturen enz. wilden enkel Frans geld aanvaarden, gingen vervolgens dat Frans geld uitwisselen in Belgisch soms met 5 of 6 % winst en deden zelf hun betalingen in Belgisch.
Iedere burger moet aanduiden bij welke bakker hij zijn brood haalt. Daar er geen bakker meer is te Dickebusch is bakker Pattou van Reninghelst aangesteld om er het brood te leveren. En krijgt bloem in evenredigheid.
Tegenwoordig zijn de paarden buitengewoon duur, een gewoon driejaars paard geldt 2000 frank.

Uit de Belgische Standaard – 15 september 1917

Om goed te slapen in den trein.
Onze piotjes – verlofgangers klagen dat ze op den trein zo moeilijk kunnen slapen. Ze hebben geen plaats. En slapen moet men wel doen om de tijd te doden. Een korporaal van D 187 heeft een truuk geprobeerd die prachtig lukte. 't Bestaat hierin:

Hecht een touw met de twee einden vast aan het bagagerek boven uw hoofd, zodat de boogkoord van het touw op de hoogte hangt van uw borst. En daardoor steekt men zijn kapoot. Men kan dan rechtstreeks met het hoofd op de kapoot rusten ofwel er zijn armen op leggen om zo te slapen.
't Is te beproeven. Maar u met er aandacht op nemen, vooraleer in te dommelen, niet t denken dat men in een … droog logist is terecht gekomen, 't zou den slaap door een kwaadaardige droom helemaal kunnen verbrodden!

Van het Engelsche gevechtsterrein in Frankrijk.
Verwoede gevechten werden geleverd bij Langemark, dat, zooals onze foto aantoont, door het vernietigende granaatvuur in een puinhoop werd herschapen.

Zondag 16 tot zaterdag 22 september 1917 – Baert A.

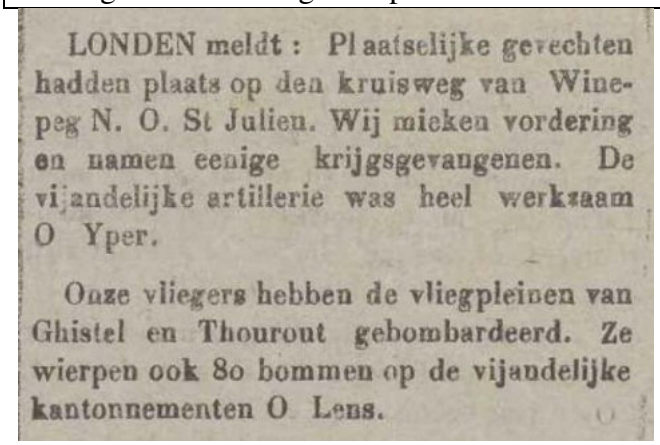

LONDEN meldt : Plaatselijke gevechten hadden plaats op den kruisweg van Winepeg N. O. St Julien. Wij mieken vordering en namen eenige krijgsgevangenen. De vijandelijke artillerie was heel werkzaam O Yper.

Onze vliegers hebben de vliegpleinen van Ghistel en Thourout gebombardeerd. Ze wierpen ook 80 bommen op de vijandelijke kantonnementen O Lens.

Het kanon is niet te hevig maar de soldaten stromen weer naar het front. Veel bedrijvigheid der vliegers. In de eerste dagen der week tellen wij een 100 tal obussen rond Em. Notebaert, Peselhoek, Reepken, Sterhoek.
Woensdag nacht 10 obussen en 2 schrapnels rond Wegwijzer, kasteel D'Hondt, Havermuis. Donderdag 20 obussen rond Sint Joseph. Heden is het vijf weken dat men op de stad niet geschoten heeft. Donderdag 10 obussen rond de jager en Havermuis. Vrijdag 2 bommen van vliegers te lande.
Zaterdag 60 obussen op Peselhoek, Reepken Em. Lacour waar 3 Engelse officieren gedood worden**. Eén valt op de Kouter en doodt 3 personen, Pierre Ooghe, Victorine Ooghe en de zoon Vandooren**.
's Noens komen 11 Duitse vliegers en strooien 50 brandbommen rond de Meiboom, Lacour, Pieters, Derycke.

18 september 1917 – Brievenboek Reningelst – SAP

Aan de heer Maes te Rousbrugge
Meneer de algemene commissaris
Men verzekert mij dat in de naburige gemeenten de uitdeling der alreeds toegekomen kolen, kan geschieden onder de landbouwers aan 1000 kilogram per huisgezin terwijl in Reningelst dit aandeel de 100 kilogram per week niet overtreft, daar in niet begrepen de kolen bestemd voor de dorsmachien en voor andere noodwendigheden. Verder heb ik kunnen bestatigen dat gemeenten met veel minder bevolking, zoo veel kolen ontvangen als Reningelst met 3650 inwoners en 750 huisgezinnen.
Voor het toekomende ware het dus geheel betamelijk en redelijk dat er aan deze gemeente een evenredige hoeveelheid kolen zouden toegekend worden.

De burgemeester

Yzerlied

(Wijze: *Waar de Maas en Schelde vloeien*)

Waar d'Yzer zwaar beladen
Van lijken en van bloed
Zich stoeiend heen gaat waden
Tot hij de kusten groet
Door landen en door velden
Van Ieperen tot de zee
Daar strijden Vlaand'rens helden
Voor 't recht en voor de vree

Daar langs die zwarte dijken
Daar rusten in het veld
Zovele hopen lijken
Voor immer neergeveld

Daar pralen zwarte graven
Van Iepren tot de zee
Daar sterven Vlaand'rens knapen
Voor 't recht en voor de vree

Daar in die naakte weiden
Doorschoten en doorgroeft
Waar kleine kruiskens prijken
Met moordend schroot doorploegd
Daar rusten Vlaand'rens zonen,
daar rust hun laatste bee
o wil dus Vlaand'ren lonen
met 't recht en met de vree

Harop! Gij Vlaamse zonen
van 't Moer- en 't Kempenland
komt, als de klauwaerts, tonen

BELGISCH FRONT

19 Sept. 20 uur. — Gedurende de twee laatste dagen heeft onze artillerie, in weerwraak, de vijandelijke verkeerwegen onder vuur genomen naar Leke, Einddijk, Hooglandeken, Eessen, Predikboom, Clercken, Zarren en Kruisstraat. Bommengevecht naar Diksmuide.

dat vrij gij leeft van schand
dra mken vrededagen
voor ’t vrije Belgenland
Hermans Edward

LA GRAND'PLACE DE PERVYSE (SEPTEMBRE 1917).

Menschen met Geitenbeenderen

19 september 1917 – De Belgische Standaard

In oorlogstijden hoort men alle soorten van mogelijke en onmogelijke dingen. Thans horen wij zeggen dat er in Europa vele mensen lopen met gietenbeenderen in hun lichaam. Hoe buitengewoon en onwaarschijnlijk dit nieuws ook blijken moge, het schijnt, volgens de getuigenis van de heer majoor J.M. Goldthwaitte, lid van het Amerikaans geneeskundig korps, toch waar te wezen.
De heer Goldthwaitte, die op het strijdfront der bondgenoten veel ondervinding opgedaan heeft werd naar Amerika teruggeroepen om de jonge artsenijofficiers van het Amerikaanse leger te onderrichten, en stapte verleden week in een Atlantische haven der verenigde Staten aan wal.
Hij verklaarde onder meer dat de bondgenootschappelijk artsen in vele gevallen de verbrijzelde beenderen der gekwetsten door geitenbeenderen vervangen, en dat de operaties de grootste bevrediging geven.
Hij voegde daarbij dat er ten minste 1000 op 1300 gekwetsten volkomen hersteld naar het strijdfront terugkeren. Dit is waarlijk een schitterende uitslag.

20 september 1917 – Van Walleghem

Binst de nacht grote regenvlaag. …
Al met eens zie ik een grote rook opgaan in stralen over Zillebeke het gelijk een reusachtige rookfontein. De interprête zegt mij dat het de Engelsen zijn die gaze smijten op een punt dat blijft weerstand bieden om het op die manier te kunnen overmeesteren. …
Ik doe een bezoek aan onze burgemeester. De arme man is deerlijk gesteld. Hij mag enkel een man hebben voor gans zijn hoeve een hij en zijn vrouw zijn bijna doodgetjoold en geslaafd. Daarbij hij wordt gedurig langs alle kanten bestolen. In zijn huis zijn er Belgische gendarmen. Deze doen hem de bemerking als hij enige kilo's aardappelen verkoopt aan de soldaten, doch wanneer deze zonder kopen op 't veld de patatten roven, dan gebaren zij van niets en laten maar gebeuren. ..
Op de plaats kom ik 60 krijgsgevangenen tegen. .. Ik kom er nog 40 tegen aan 't Hallebast en bemerk dat wel ¼ ervan een rode kruisband dragen. Dat vind ik zonderling en vraag mij af of het soms geen Duitse trek is om zoveel te beter behandeld te worden?

Majoor Frederick Harold Tubb VC. ; Lijssenthoek Military Cemetery Poperinge.

Majoor Frederick Harold Tubb VC.
Geboren in St. Helena Longwood, Victoria, Australia op 28 November 1881.Gewond in de buurt van het Polygon Wood in Zonnebeke (de derde slag om Ieper of de slag om Passendale) werd door een sluipschutter in de arm getroffen en van het front geëvacueerd, een inslaande bom zorgde tijdens de evacuatie dat Tubb nog erger werd verwond en werd overgebracht naar Boulogne-sur-Mer in het 3rd Canadien General Hospital waar hij bij aankomst stierf op **20 September 1917.**
Begraven op Lijssenthoek Military Cemetery (Poperinge) kavel XIX .C.5.

De jonge Frederick Harold Tubb had een landbouwopleiding genoten en leek voorbestemd om de ouderlijke veehouderij voort te zetten.
Na het vrijwilligerswerk bij de Victoriaanse Mounted Rifles (1900 -1902) en de Australian Light Horse (1902 – 1911) trad hij toe tot de 60ste bataljon Australische strijdkrachten en werd tweede luitenant in 1912, werd dan overgeplaatst naar het 58ste bataljon in 1913, ondanks zijn kleine gestalte beat hij toen al de gave van een leider.
Benoemd tot lid van de Australian Imperial Force op 24 augustus 1914 werd hij opgenomen in het 7de bataljon Infanterie en bevorderd tot luitenant op de 3de februari 1915.
Hij bereikte met zijn eenheid Gallipoli (Turkije) op 6 juli en werd tot Kapitein bevorderd op 8 augustus waar hij op de zelfde datum een vitale loopgraaf (Lone Pine) moest trachten te behouden tot elke prijs. De dag nadien zetten de Turken een furieuze aanval in op de stelling van Tubb, de bovenliggende zandzakken die de barricade en borstwering van de loopgraaf vormden werden tot tweemaal toe door de Turken weggeschoten, telkens slaagde Tubb onder dekking van zijn mannen er in deze te herstellen maar de inslaande explosies hadden hun tol aan slachtoffers geëist. Tubb gooide eigenhandig het springtuig terug dat in de loopgraaf viel. Hij bleef grappen maken. Hij verscheen zelf op de nok van de loopgraaf waar hij met zijn

revolver drie Turken het zwijgen oplegde. Zelf gewond aan hoofd en armen werd hij door versterkingen ontzet en werd naar Engeland overgebracht en vervolgens naar zijn thuisland Australië om te revalideren waar hij de hoogste Militaire onderscheiding kreeg; het Victoria Cross voor zijn dapperheid in de 'Lone Pine loopgraven in Gallipoli'.
Hoewel geplaagd door een hernia kon hij de AIF Militaire raad overhalen zich weer bij zijn mannen te voegen die naar Frankrijk overgeplaatst waren.
In februari 1917 kwam hij zijn mannen vervoegen en werd bevorderd tot majoor en nam vanaf 7 augustus deel aan de Slag om het Polygoon Wood.

Grave in Poperinghe New Military Cemetery of No 7429 **Private Herbert Morris** British West Indies Regiment executed for desertion on the 20th September 1917.
Private Morris lived in Jamaica and had joined the Regiment following a recruitment drive between November 1916 and March 1917.
His No 6 Battalion landed at Brest in France on the 17th April having already lost men through disease being buried at sea.
By the end of May his unit with two other units from the Regiment were in **the Ypres Salient.**
They were not front line troops but were working mainly for the artillery carrying shells to the heavy howitzers. An observer noted "the ammunition was stacked in small piles like little heaps of manure spread out across the fields …….The blacks are extremely frightened of the big guns.
They look afraid and bewildered when they hear a shell coming and if it falls anywhere close they scatter like men possessed."
The 17 years old Private told the Authorities "I am troubled with my head. I cannot stand the sound of the guns. I reported to the doctor but he gave me no medicine or anything."
And so he ran off with fatal consequences.

The Court Martial was on the 7th September and following confirmation the young black Private was shot on the 20th September 1917.
His parents were William and Ophelia Morris of Riversdale PO, St Catherine, Jamaica.
New English cemetery

20 september 1917 – De Belgische Standaard

Minister HELLEPUTTE en Volksvertegenwoordiger VANDE-PERRE bij onze Vluchtelingen

Op 2 septebmer had te Lisieux een algemene vergadering plaats van de Belgische Vlucthelingen van Calvados (Frankrijk).
't Volk was bij duizenden uit alle hoeken en kanten toegestroomd. De vergadering op touw gezet door E.H. Mostaert, den wakkere pastoor der vluchtelingen, werd door minister Helleputte en volksvertegenwoordiger Vande Perre bijgewoond.
Beiden hielden elk een redevoering waaruit wij de bijzonderste gedeelten knippen. Minister Helleputte zegde onder meer:
De voorzienigheid heeft de Vlamingen begaafd met drie grote hoedanigheden: de geest van vrijheid, de geest van arbeid en de geest van standvastigheid.
De geest van vrijheid. Toen de Duitsers door hun ultimatum hun eerste aanval pleegden op onze vrijheid, weergalmde door gans het land de machtige kreet van het volk: Duitsers, gij gaat niet door. Onze bloeiende jonkheid trok op om zijn bloed te vergieten voor het recht en de vrijheid.
De geest van standvastigheid. Duizenden vluchtelingen hebben have en goed verloren en zuchten in ballingschap, miljoenen Belgen lijden onder 't zware juk van de Duitsers, onze soldaten vechten op het front, maar allen blijven even standvastig in tijden en strijden, met geduld de zege afwachtende. De strijd duurt al lang, en we ween niet wanneer hij zal eindigen, maar wat we weten, 't is dat elke dag ons een stap nader brengt van de zegepraal, want de standvastigheid moet de zege verzekeren.

De geest van arbeid. Voor het grootste gedeelte zijt ge allen West-Vlamingen, en ge weet het, een groot deel van West-Vlaanderen ligt in puin. De hallen, St. Maartenskerk, gans Yper is in puin. Nieuwpoort, Ramscappelle, Pervyse, Diksmuide insgelijks. Gij verlangt naar uw Vlaanderen, om met taaie arbeidskracht uw vroeger leven te herbeginnen. Ik ben verzekerd dat Vlaanderen en gans België zullen heroprijzen, schoner en rijker dan vroeger.
Later, na de oorlog, zal het staatsbestuur u bijstaan uit alle macht en kracht.

De heer minister, vernomen hebbende dat een zeker aantal Walen in de zaal aanwezig zijn, sprak vervolgens in ’t frans:
Alle Belgen zijn gelijk voor de wet, zegde hij en wij vragen gelijke rechten voor iedereen. Wij, Dr. Vander perre, heer Gilles de Pélichy en ik zijn immer bereid om ook uwe belangen te behertigen zowel als die der Vlamingen.
Immer in de vorige eeuwen, voor alle grote belangen, streden de Walen zij aan zij met de Vlamingen. Nu ook in deze oorlog, strijden wij allen samen tegen de gemene vijand. Liever sterven dan van de vrijheid beroofd te zijn, zeggen de Luikenaars en liever dood dan Duits, roepen de Vlamingen uit. En Wilhelm moet diep gevoelen nu dat zijn grootse fout was, de hand gelegd te hebben op de vrijheid van België.
Blijven we verenigd en getrouw aan onze koning, onze eer en ons vaderland! Liever sterven dan ontrouw te zijn. En dan zullen de Walen en de Vlamingen van deze tijd, voor eeuwig een welverdienden roem verwerven in de geschiedenis, om het vaderland geëerbiedigd en bemind te hebben.
Na hem, nam Dr. Vande Perre het woord. Een enkele brok uit zijn rede:
De Vlamingen kennen maar een zaak: Plicht!
En kwam er een ogenblik van vertwijfeling, vrienden gedenkt dat zes miljoen Belgen buiten onder ’t vreemde juk. Gedenkt onze jongens die strijden en vallen voor ons, voor uw moeders, voor uwe kinders, voor God en Vaderland! Bereidt u, om bij uwe terugkeer die tempels herop te bouwen met dezelfde liefde als onze voorouders voor God en Maria. Onder u zijn er die zonen bewenen gesneuveld op het slagveld. Droevig is het zeker, maar gedenkt wat ht leven is, een overgang naar een beter leven, het eeuwig geluk.
Gedenkt dat ze heerlijk gesneuveld zijn voor een heerlijke zaak: Voor God en Vaderland!
Wij mogen fier wezen op ons leger. Ons klein leger heeft een eerste en grote zegepraal behaald, een zedelijke zegepraal van recht en geweten boven al de volkeren der wereld. Uit het lijden wordt de grootheid geboren. Veel onzer mannen zijn gevallen en hebben hun bloed vergoten voor God en Vorst en Vaderland en daarom ligt de stoffelijke zegepraal zeker aan het einde van de strijd.

Alfons Jozef Van de Perre (Geel, 13 juli 1872 – Wijnegem, 4 augustus 1925) was een politicus voor de Katholieke Partij en medeoprichter van de Stadaard N.V.

21 september 1917 – Van Walleghem

’s Avons bemerk ik verschillende Engelse vliegmachines, verlicht door 2 lichten, een groot aan de kop en een klein aan de staart. De Engelse veranderen dikwijls hun lichten, om niet meer bedrogen te worden door de Duitsers die hun nadeden, zoals het reeds gebeurd is. Te Poperinghe immers kwam onlangs een vliegtuig verlicht op zijn Engels toegevlogen naar he vliegplein van ’t Vogelken. De Engelsen waren zonder argwaan, toen al met eens in plaats van neer te dalen, hij verschillende bommen wierp.
Deze nacht hoor ik ook verschillende Duitse vliegmachines niet verlicht. Nochtans de vliegers waren fraai, doch bijna gans de nacht op verschillende plaatsen tussen Dickebusch en Reninghelst.

21 september 1917 – Van Walleghem

Ik kom vele Australische troepen tegen die oprukken naar de tranchees. ’t Is ongelooflijk hoe kalm dat zij er uitzien, men zou zeggen dat zij naar een doodgewoon vreedzaam werk gaan en nochtans velen van hen zullen niet meer weerkeren.

Vlamertinghe, 21 september 1917 – RAB – Archief Maes

Vlamertinghe, den 21 september 1917
Aan mijnheer de arrondissementscommissaris te Watou
Mijnheer de commissaris

De Engelschen vallen aan op een front van 8 mijlen

Vooruitgang op heel de linie

2000 krijgsgevangenen

LONDEN meldt : Onze troepen hebben dezen morgen (21n dezer) aangevallen op een front van 8 mijlen (13 klm) tusschen het kanaal Yper-Komen en den spoorweg Yper-Staden. Wij behaalden een groot succes en de vijand leed aanzienlijke verliezen. Vroeg in den morgen werden de eerste doeleinden bereikt.

Wij veroverden Invernors corpse, de bosschen : Glencorse en Nonne, de hofsteden Potsdam, Vampire, Borry, Iberian en Gallipoli. Dadelijk daarop had de eindaanval plaats. Op onzen rechtervleugel bereikten wij ons doel na een verwoed gevecht in het bosch N. het kanaal Yper-Komen. In 't centrum rukten wij een mijl vooruit en bezetten Veldhoek en een gedeelte van 't Polygoenbosch.

Noordwaarts werd Zevecote ingenomen, alsmede de tweede linie hofsteden. Het getal krijgsgevangenen overtreft de twee duizend.

Enige landbouwers vragen ons, of er geen middel is, opdat het Belgisch leger de aardappels of ten minsten een deel van hunnen voorraad aardappels zo haast mogelijk zou opvorderen.
Zij steunen hun vragen op 't volgende:
door het overgroot getal troepen die de stallingen bezetten, vinden de landbouwers geen plaats om de aardappels te verbergen
en indien zij genoodzaakt zijn de aardappel buiten in hopen te vergaren, zijn deze blootgesteld aan dieverijen.
Hopende, achtbare heer, een goed gevolg aan onze vraag te bekomen, groeten wij U met achting
Voor de burgemeester. R. Duflou

22 september 1917 – Brievenboek

Aan de commissaris Jacques, provoost, geattacheerd aan het Engelse leger te De Lovie
De militaire overheid heeft de wens geuit om officieren te laten logeren in de Ieperstraat nummers 75 en 77, respectievelijk behorende aan mevrouw Boucquey – Decanter en de heer Bacquaert. Ik vraag de militaire overheid om zich te conformeren aan de voorschriften van artikel 8 van de wet van de 14de augustus 1887 die formeel verbiedt van troepen te laten logeren in huizen waar geen meerderjarige man verblijft.

22 september 1917 – Contract maalderij - RAB – Maes

Het rantsoeneren van het koren en het controleren van de handel bracht onder andere het feit mee dat de boeren hun graan slechts konden laten malen, indien zij hiervoor een toelating op papier gekregen hadden.
De controle bij de molenaar of maalder was in dit systeem cruciaal. Eén van die molenaars die mochten malen betrof de maalderij van Camille DeBurghgrave in Poperinge.
Het contract dat tussen J. Maes en de molenaar dat opgesteld werd, klonk als volgt:

Tussen de heer J. Maes, Volksvertegenwoordiger, algemene commissaris der burgerlijke bevoorrading, wonende te Rousbrugge, enerzijds
sn Camille DeBurghgraeve, maalder te Poperinghe, anderzijds,
wordt het volgende contract gesloten:

1 – M. Camille Deburghgraeve verbindt zich voor zo lang de verstrekking duurt, zijn vuurmolen en magazijnen uitsluitend ten dienste te stellen der burgerlijke bevoorrading voor het malen en builen der inlandse tarwe, aan de prijs van twee franken per honderd kilo's. Gemiddeld vijf en dertig duizend kilo's gemengde bloem zullen wekelijks uitgevoerd worden.
2 – Het mengelen der voortgebrachte bloem met vreemde bloem die hem zal ter hand gesteld worden, gebeurd bij de maalderij volgens een verhouding, die door de algemene commissaris zal vastgesteld worden en zulks aan een prijs, die 0,30 centiemen per 100 kilo's gemengde bloem niet zal mogen overtreffen, het laden dezer bloem daarin begrepen.
3 – DeBurghgraeve belast zich met het lossen ter maalderij der vreemde bloem voor welk werk hij een vergoeding zal bekomen van vijf centiemen het honderd kilo.
4 – Zo de maalderij zijn maalderij of magazijnen tot andere verrichtingen gebruikt of op welkdanige wijze zijn verbintenissen zou te buiten gaan, zal hij een boete betalen van honderd franken, voor elke dag.
Bij afwijking van bovengemelde schikkingen is het de heer Camille DeBurghgraeve toegelaten voor zoveel de overeen gekomen opbrengst er niet door gehinderd worde:
1° Haver te cylindreren en bonen te breken
2° Lijnzaad te malen of cyllindreren

De betalingen zullen maandelijks geschieden te Rousbrugge.
De maalder zal de opnemer ontlasting geven der aangebrachte tarwe en bloem.
Zolang de tarwe en bloem in zijn magazijnen berusten, zal hij zorg dragen dat zij in goede staat blijven en is hij er verantwoordelijk voor. Hij zal voor de geleverde tarwe hetzelfde gewicht in bloem en gruis wedergeven, mits een verlies van een kilo per 100 kilo's geleverde tarwe. De algemene commissaris beschikt over de zemelen.
De maalder zal boek houden gelijkvormig he model dat hem zal ter hand gesteld worden.
Een afzonderlijke rekenplichtigheid zal gehouden worden voor de zakker.
Dit akkoord neemt aanvang van af de 24 september negentien honderd zeventien
Op zaterdag 22 september 1900 zeventien
De maalder – de Algemene Commissaris

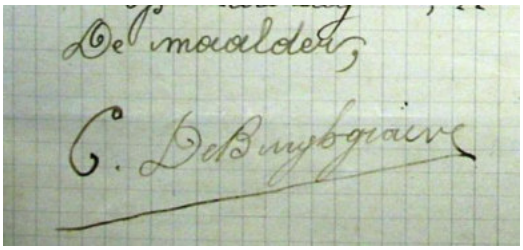

Zondag 23 september 1917 – Baert A.

Dag en nacht stromen soldaten toe. Karren, lorries, ovens enz. op twee reken op al de wegen. Rood Kruisen op Duitse vliegers komen gedurig loeren. Nog al veel geschut. 't Schijnt dat het offensief weer nakende is, over wordt de voorraad munitie verdubbeld. In de laatste dagen is de stad weer goed bevolkt.

23 september 1917 – Albert Denys – Brieven

Albert Denys aan Alfons Callewaert

Nu zondag morgen, 'k weet toch niet wat doen en 'k haast mij dus ut te schrijven. Deze morgen, loopt het nieuws hier rond dat Roeselare ingenomen is. Ik gelooft het niet. Reeds zo dikwijls heeft men mij dat gezegd, geschreven en zelf staande gehouden. Nu, 't gaat toch ook eens gebeuren hoop ik. Doch mijn gedacht is dat het zo gemakkelijk niet zal gaan. In alle geval, niettegenstaande velen het logenstraffen is het voorzeker waar dat een gedeelte en misschien gans de bevolking veranderd is van woonst. Immers een soldaat van al 't Hof van 't

Henneke heeft een brief van zijn ouders gekregen uit Gent. Godfried van Eeckhoutte uit Brussel. Hoe het daar nu zal gaan met de familie en met het huis en erf en goed, ’t kkan er mij geen gedacht vangeven en ‘k heb alleenlijk betrouwen op God dat alles voor hen goed zal aflopen. Hier liggen wij nu nog altijd ver van alle geschot en eilaas ’t schijnt dat er nog geen spraak is van weder frontwaarts terug te keren.

BELGISCH FRONT

23 Sept. 20 uur. — Gedurende de twee laatste dagen werden de verkeerwegen en kantonnementen wederzijds onder vuur genomen. Naar Dikmuide beschoot onze artillerie krachtdadig een duitsche observatiepost. Niettegenstaande het mistig weder waren onze vliegers heel bedrijvig en bombardeerden de duitsche barakkementen naar Leke in weerwraak voor de beschieting van zekere onzer kantonnementen.

Doch de grote zaak is voor ons op t ogenblik ’t Vlaams. De minister van oorlog heeft een omzenbrief gezonden waarin stond dat de Waalse soldaten Vlaanderen en de Vlaamse soldaten frans zouden moeten leren om nauwer de banden van Belg zijn te snoeren, malkander beter te verstaan, enz… In de omzendbrief staan prachtige gedachten, onder meer dat de onderrichting in de moedertaal alleen de beste is en dat zo ook meest betrouwen bestaat in de officieren. Nu leren wij dus in de compagnie frans aan de Vlamingen. Dit geschied door 1 brancardier die les moet geven aan 130 Vlamingen ten minste. Daaronder zijn er die veel kennen, weinig, sommigen niets en zelfs veel ongeletterden. Ge kunt U dus een gedacht geven hoe het gaat. Ten andere, ’t lopende gedacht is dat de Vlamingen Frans moeten leren om van Vlaamsonkundige officieren verstaan te worden. Gij ziet dus dat door ’t gouvernement de Vlaamse kwestie opgelost is? In veel eenheden gaat het zelfs rumoerig. Plakkaten worden geplakt, op de deuren geschreven, enz…

Op ’t front gaat het nog erger, doch ‘k vrees moeder censuur als ik te veel feiten en gebeurde dingen zou aanhalen. ’t Schijnt ook dat **Pol Vandermeulen**, gegradueerd aalmoezenier, die in een tuchtcompagnie gestoken werd voor ’t Vlaams, moet terug keren. Overal is ’t wachtwoord Pol of Vandermeulen. Spijtig dat wij zulke middels moeten gebruiken, coh tot nu toe hebben wij altijd gepaaid geweest met beloften, doch de maat der onrechtvaardigheden is eens vol… en dan ‘gare la casse’.

HECTOR CHRISTIAEN
zoon van Serafijn en Elodie DESAEGHER
geboren te Poperinghe den 19 Jan. 1893
soldaat bij ’t Belgisch leger, veldgeschut gesneuveld voor Dixmude
den 23 September 1917, en begraven te Oeren.

Louis is mij zondag komen bezoeken, hij stelt het goed. Misschien is hij in ’t kort in mijn compagnie en dan zijn wij te samen. Sedert ik naar Lourdes geweest ben zijn reeds 8 of 9 man van de compagnie er ook in verlof geweest. Ge ziet dus dat ’t draait. B.W. ‘k Heb niet schoon kunnen schrijven daar ik aan de duim gekwetst ben.

Albert

Maandag 24 tot zaterdag 29 september 1917 – Baert A.

Maandag om 10 ure 17 en om 2 ure 5 obussen op Kouter, Veurnestaat, hof Gasthuis en Vanderheyde, huis Maur Priem, enz. in de Veurnestraat wordt vrouw Cam. Dejonckeerre gedood en hare 2 kinders gekwetst. Woensdag 30 obussen rond Soenen, Lacour, Kalkzak. Donderdag 12 obussen wat verder op. Vrijdag een 4 tal kleine vliegerbommen rond ’t Zwijnland. Zaterdag nacht 9 vliegerbommen rond de Watoustraat. Sint Eloi, zonder schade. De verloven voor de Belgische soldaten zijn toegestaan. De kolenkaart wordt in voege gebracht. Plakbrief: opeising der veldvruchten.

24 september1917 – Van Walleghem

Gans de nacht en bijzonderlijk tegen de nuchtend zeer veel geschot. Men zegt een Duitse contre-attaque. Van 8 tot 2 uur obussen op Poperinghe, omtrent alle kwart een. ‘sAchernoens ben ik in Poperinghe en verneem dat een moeder en 2 kinderen gedood werden, en een ander kind gekwetst.

Vlaamsche Mengelmaren.
Het gebruik van
't Vlaamsch in 't Leger

De minister van Oorlog heeft een nieuwen omzendbrief betreffende het gebruik van ’t Vlaams in ’t leger, tot het leger gericht, waarin hij zijn omzendbrief van 22 oogst volledigt en breedvoerig omschrijft. Hij zegt onder meer:
Iedereen moet het als natuurlijk en rechtvaardig aannemen dat de soldaten wensen door hun oversten in een taal aangesproken te worden die hun moedertaal is en bijzonderlijk in oorlogstijd, waar een slecht verstaan van bevelen of raadgevingen een noodlottig gevolg kan hebben, zowel voor hem als voor de troepen in ’t algemeen.
De soldaat die in zijn taal niet is onderwezen geweest, blijft een minderwaardige hulp. Hij beseft deze minderheid en deze onmacht, wat nadelig op hem inwerkt.
Ten anderen, ’t is slechts met de soldaat in zijn eigen taal aan te spreken dat de officier het besef kan krijgen van het zedelijk overwicht over zijn mannen en het volle vertrouwen zijner onderhorigen die voor hem de grootste en de zekerste hulp zijn.
Vervolgens zegt de heer minister dat de officieren, altijd en overal, zoveel mogelijk de taal hunner soldaten hoeven te spreken om er zich in te volmaken en zich niet te laten afschrikken voor de oprijzende moeilijkheden. Het bewijs van onze vluchtelingen in Frankrijk en Engeland is het beste dat men aanvoeren kan om het voorwendsel der moeilijkheid van het aanleren ener tweede taal te niet te doen.
Na een beroep gedaan te hebben op de goede wil van alle intellectuelen om de beste verstandhouding te behouden tussen officieren en soldaten, drukt de minister er ten slotte op da de bestaande wetten verordeningen en reglementen op het gebruik der talen in ’t leger ten strengste zullen toegepast worden.
Deze omzendbrief zal aan ’t leger voorgelezen worden om officieren en soldaten hunne rechten en plichten wederzijds te doen kennen.

Reninghe – den 24 – 7bre – 1917 – RAB – Archief Maes

Mijnheer Maes – Volksvertegenwoordiger
Ik neem de vrijheid te laten weten als dat ik vijfduizend kilogram aardappels leverbaar heb. Deze aardappels zijn uit oorzaak van militaire werken voor het verzamelen wat verhaast geweest en zullen moeilijk bewaren. Ik bid u deze aardappels, zoo haast mogelijk te doen

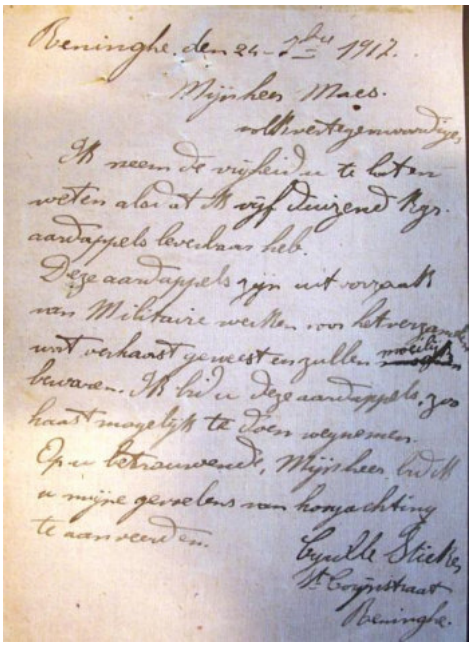

Reninghe den 24-7bre 1917.

Mijnheer Maes.

volkvertegenwoordiger,

Ik neem de vrijheid u te laten weten alsdat ik vijf duizend kgr. aardappels leverbaar heb.

Deze aardappels zijn uit oorzaak van Militaire werken voor het verzamelen wat verhaast geweest en zullen moeilijk bewaren. Ik bid u deze aardappels, zoo haast mogelijk te doen wegnemen.

Op u betrouwende, Mijnheer bid ik u mijne gevoelens van hoogachting te aanveerden.

Cyrille Sticken
St. Loysstraat
Reninghe.

wegnemen. Op U betrouwende, mijnheer bid ik u mijne gevoelens van hoogachting te aanveerden.
Cyrille Sticken, St. Loysstraat, Reninghe

27 september 1917 – Van Walleghem

’s Nachts veel vliegers, Engelse en Duitse. …
De Duitsers zeggen in hun gazetten dat de Sint Pieterskerk in Oostende verleden week binst de vroegmis door de Engelsen gebombardeerd wed en er 17 burgers in gedood werden. De Engelse gazetten loochenen het, verklarende dat de vliegers niet het minste spoor van bombardement bemerkt hebben. Ik zal trachten te weten na de oorlog wie de waarheid gezeid heeft.

27 september 1917 – Brievenboek Reningelst

Aan de heer Maes, algemeen commissaris der regering voor de burgerlijke bevoorrading te Rousbrugge
Meneer de algemene commissaris

De kinderen Opsomer Petrus, landbouwer te Reningelst, wijk Busseboom, vragen 10 tonnen cokes om de suikerijen, voortkomende van de opbrengst hunner hofstede te drogen.
Ik bid u de goedheid te hebben mij te laten weten of er nog middel is om hen deze cokes te verschaffen.
De waarnemende burgemeester

28 september 1917 – Van Walleghem

Het Engelse communiqué meldt dat de Engelsen in hun aanval van eergisteren **het Poligone bos** ingenomen hebben, alsook de statie en de eerste huizen van Zonnebeke. Zij vonden hevige tegenstand langs de Meenense kalsijde;
Veel krijgsgevangenen trekken door Westouter.

Op dezelfde dag werden te Poperinge de affiches opgehangen betreffende de generale rekwisities op de oogsten van de 20ste september laatstleden.

30 september 1917 – Archief Maes – RAB

Poperinghe den 30 september 1917
Hooggeachte Heer
Ik heb uw schrijven ontvangen waarin gij de adressen vraagt van verscheidene werklieden om huizen te bouwen in plak. Ik zou u dit gaarne kunnen bezorgen maar er zijn geen in Poperinghe die daarvoor hebben uitgegaan. Iedere plakken huis, welke men ziet in Poperinghe, heeft den eigenaar zelf gemaakt. Ik heb mij daar begeven bij enige timmerlieden, maar alle zijn in t werk. Deze bij de Engelsen, anderen voor hun eigen. Ik kwam bij een van de laatsten die goede timmerman is en getrouwd en weet gij mijnheer wat hij mij vroeg? Vraag zeide hij mij, aan de heer Maes, dat hij zijn best doet dat mijn schoonbreoder mag nar huis komen uit het leger, die ook goede timmerman is, en wij zullen straks te samen gaan werken voor mijnheer Maes en ik antwoordde, welnu ik ‘k zal het mijnheer schrijven. Gij ziet

goede mijnheer, dat het moeilijk is voor het werk gedaan te krijgen. Als gij verdere inlichtingen nopens deze kwestie begeert moet gij het mij maar vragen, ik zal het mogelijke doen.
In tussen blijf ik uw getrouwe vriend
Camille Dezeure
Villa De Kippe – Hooghe – Poperinghe

Uit deze brief kunnen we alleszins opmaken dat Maes zijn 'houten demontabele' huizen die hij op het einde van het jaar 1915 leverde, zelf als ongeschikt aanziet. Hij zoekt blijkbaar een oplossing voor de vluchtelingen om hen huizen in 'plak en stak' te kunnen geven.

Zondag 30 september 1917 – Baert A.

Heden nacht beleefden we de schrikkelijkste uren van den oorlog. Van 9 tot 1 ure komen gedurig de vliegers met grote en kleine bommen en brandbommen en besproeien de stad en de buiten. De Engelsen beweren dat er 72vliegers gekomen zijn. We kregen rond de 300 bommen waarvan de helft in de stad; geen één soldaat bleef gespaard, **de dekenij en 2 huizen rechtover liggen plat.**
Kleine Markt, Oudemanhuis, Veurnestraat, Markt; enz. overal op de kampen vallen bommen. Er werden nog al enige soldaten gedood (37), maar wij horen van geen burgers. Het volk is verschrikt. Het kanon begint weer te bulderen.
's Morgens wordt een Duitse vlieger neergeschoten en valt bij Em. Notebaert.

30 september 1917 – Delaere C.

Op Poperinghe binst de nacht van zaterdag tot zondag – 29 – 30 september – smeten de vliegmachienen talrijke bommen, wel 200 zegt men. Verscheidene straten werden erg beproefd onder andere de Priesterstraat waar het huis nr. 21 (dekenij) werd ingeslegen. Wat

mij nog overbleef aan meubels en gerief ligt onder de puinen begraven. Z.E.H. Deken en de 3 zusters Lamothe ontsnapten aan groot doodsgevaar.
Uit 'De oorlog te Dickebusch' leren we:
Mr. De deken mocht van geluk spreken? Weinige ogenblikken voordien was hij met 2 kloosterzusters die bij hem woonden op de keldertrap gaan schuilen en daar stond hij toen het gebouw voor zijn voeten stortte. Een stap verder en hij ware een lijk. Toch kon hij zich zelven uit de puinen niet verhelpen en soldaten van 't gebuurte hebben hem verlost. Witter dan een mulder kwam hij met de zusters gevlucht bij de onderpastoor Hellyn, in wiens half gebombardeerde huis zij voortaan zullen wonen.

Foto's van het 'doodzantje' van Z.Z.H. Richard Vervaeke, de deken van Poperinge, die onder de oorlog steeds in Poperinge bleef en hier een belangrijke rol vervulde. Met dank aan 'Onzen Heertje'.
http://onzenh.onzenheertje.be/prentjes/014020491

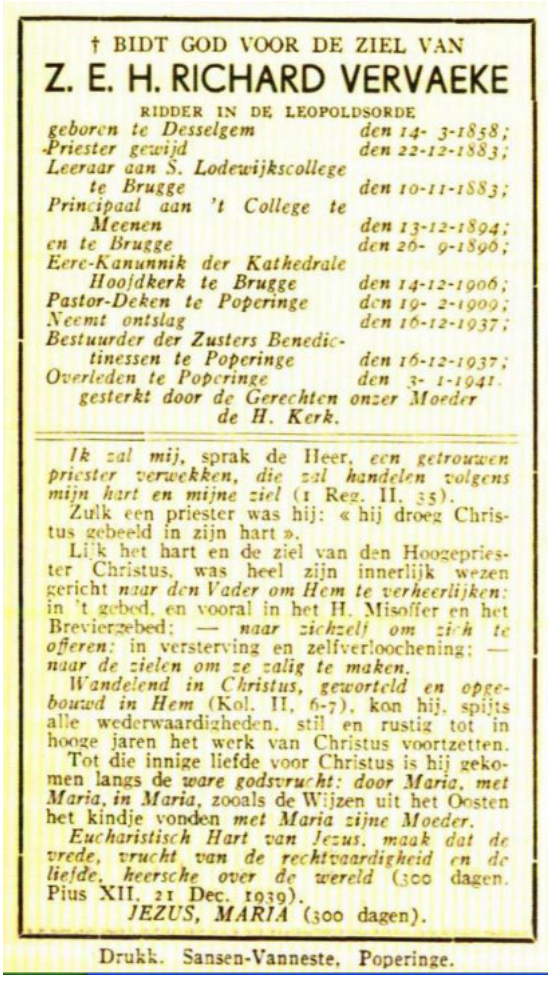

† BIDT GOD VOOR DE ZIEL VAN

Z. E. H. RICHARD VERVAEKE

RIDDER IN DE LEOPOLDSORDE

geboren te Desselgem *den 14- 3-1858;*
Priester gewijd *den 22-12-1883;*
Leeraar aan S. Lodewijkscollege te Brugge *den 10-11-1883;*
Principaal aan 't College te Meenen *den 13-12-1894;*
en te Brugge *den 26- 9-1896;*
Eere-Kanunnik der Kathedrale Hoofdkerk te Brugge *den 14-12-1906;*
Pastor-Deken te Poperinge *den 19- 2-1909;*
Neemt ontslag *den 16-12-1937;*
Bestuurder der Zusters Benedictinessen te Poperinge *den 16-12-1937;*
Overleden te Poperinge *den 3- 1-1941.*
gesterkt door de Gerechten onzer Moeder de H. Kerk.

Ik zal mij, sprak de Heer, *een getrouwen priester verwekken, die zal handelen volgens mijn hart en mijne ziel* (1 Reg. II, 35).
Zulk een priester was hij: « hij droeg Christus gebeeld in zijn hart ».
Lijk het hart en de ziel van den Hoogepriester Christus, was heel zijn innerlijk wezen gericht *naar den Vader om Hem te verheerlijken*: in 't gebed, en vooral in het H. Misoffer en het Breviergebed; — *naar zichzelf om zich te offeren*: in versterving en zelfverloochening; — *naar de zielen om ze zalig te maken.*
Wandelend in Christus, geworteld en opgebouwd in Hem (Kol. II, 6-7), kon hij, spijts alle wederwaardigheden, stil en rustig tot in hooge jaren het werk van Christus voortzetten.
Tot die innige liefde voor Christus is hij gekomen langs de *ware godsvrucht: door Maria, met Maria, in Maria*, zooals de Wijzen uit het Oosten het kindje vonden *met Maria zijne Moeder.*
Eucharistisch Hart van Jezus, maak dat de vrede, vrucht van de rechtvaardigheid en de liefde, heersche over de wereld (300 dagen. Pius XII, 21 Dec. 1939).
JEZUS, MARIA (300 dagen).

Drukk. Sansen-Vanneste, Poperinge.

†

Z. E. H. RICHARD VERVAEKE

EERE - KANUNNIK

astor-Deken van St Bertinus te Poperinge (1909-1937)

30 september 1917 – uit ‘Talbot House - De eerste halte na de Hel’ Jan en Katrien Louagie-Nolf

30 september 1917 – Van Walleghem

’t Is nog geen 8 uur ’s avonds toen de Duitse moordvogels weerom talrijk kome aangevlogen en ditmaal willen zij Poperinghe trakteren, waarlijk op zijn Duits.
Men hoorde welhaast de gruwelijke ontploffingen ten allen kante van de stad. Een van de eerste slachtoffers was de **dekenij,** 2 of 3 grote bommen vielen terzelfdertijd op de rechterkant van ’t gebouw.
Gans dien kant werd ingeslegen en viel in de gevouteerde kelder.
De andere kant bleef recht doch wed gans uit zijn haken geschokt.
Het huis er nevens stort ook gedeeltelijk in en van de 2 huizen rechtover stortte de voorgevel in, zo geweldig was de luchtverplaatsing.
Mr. De deken mocht van geluk spreken.
Weinige ogenblikken voordien was hij me de 2 kloosterzusters die bij hem woonden op de keldertrap gaan schuilen en daar stond hij toen het gebouw voor zijn voeten stortte.
Een stap verder en hij ware een lijk.
Toch kon hij zich zelven uit de puinen niet verhelpen en soldaten van ’t gebuurte hebben hem verlost.
Witter dan een mulder kwam hij met de zusters gevlucht bij de onderpastoor mr. Hellijn, in wiens half gebombardeerd huis zij voortaan zullen samen wonen.
Bij de aannemer Lecomte valt een bom die een officier zijn been afslaat, doch niet ontploft.
’t Was een schrikkelijk getuig van 1 meter langt en 0,25 diameter.
’t Was de gruwelijkste nacht die Poperinghe tot nu toe beleefd heeft.
Niet min dan 180 bommen zijn in de stad gevallen.

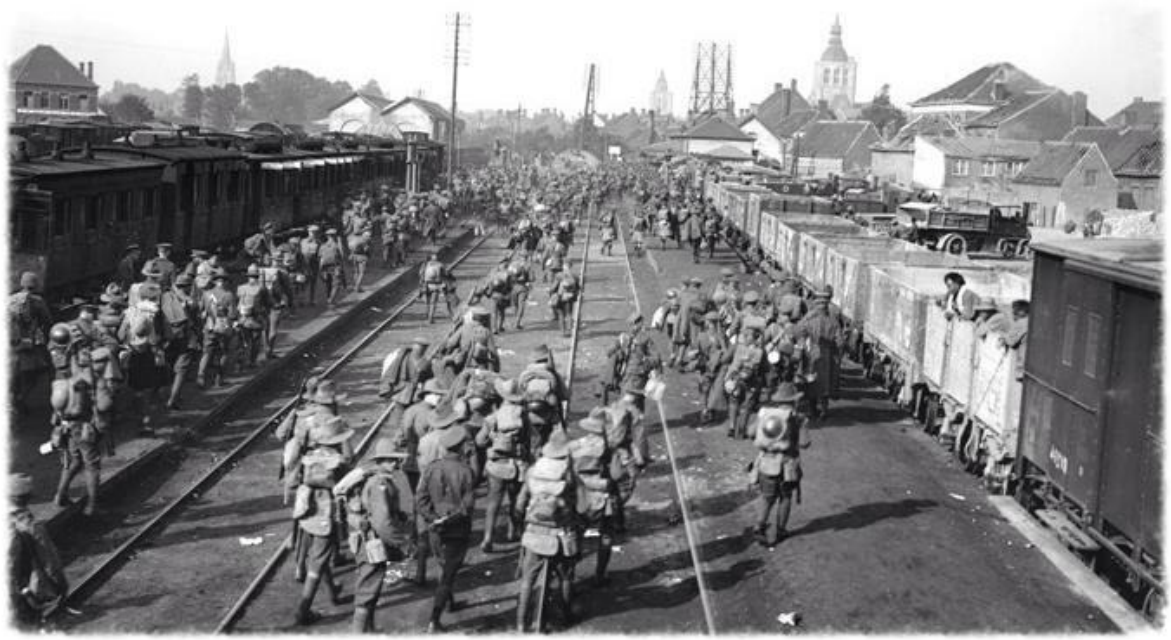

30 september 1917 – Nieuw Zeelandse troepen te Poperinge

Nummer 183A **Doos Gazette** **oktober 2017**
guido.vandermarliere@telenet.be

Boerenbetweterigheid uit het verleden

*

Ontkleed u niet; voor dat gy te bed gaat. Dat wil zeggen, ontdoet u niet van uwe noodige goederen, eer gy sterft; op dat gy uwe erfgenaamen en vrienden niet en behoeft naar de oogen en handen te zien. Dit spreekwoord niet in acht te nemen, hebben ouders wel te laat beklaagt! 't Is, *kinderen, waart gy groot: Ouders, waart gy dood. Een vader kan beter zeven kinderen onderhouden, dan zeven kinderen eenen vader.*

Carolus Tuinman

*

Doos Gazette, een slim schrift des tijds met meer dan 570 lezers

Beste abonnee

Gisteren – 26 september 2017 - zijn we met een kleine groep de **O.L.Vrouwkerk** gaan bekijken.
Het blijft samen met de twee andere kerken, een pronkstuk voor Poperinge. Hier staan we in het prachtige koor waar effectief in het houtsculptuurwerk een ouderwetse 'vlaamse meuzelzak' te vinden is; een uniek exemplaar – nergens anders te vinden.
Heel wat anekdotes, maar ook geschiedkundige wetenswaardigheden werden verteld en natuurlijk werden de eeuwenoude schilderijen en het Trinitariersaltaar besproken.
De rondleiding mondde uit in een gesprek over de toekomst van deze kerk, aangezien ze blijkbaar een nieuwe functie moet krijgen.
Persoonlijk wil ik er voor pleiten om deze fantastische ruimte – met zijn vele verhalen – te gaan invullen met 'beweegbare muren', zodat men deze ruimten steeds anders kan indelen in kleine 'zaaltjes' en 'zalen' – waarin er van alles kan gebeuren. Het ware fantastisch om daarbij in het middenschip een 'verdieping' in hout in te bouwen – startend op zo'n 3 meter 20 hoogte – zodat iedereen er gemakkelijk onderdoor zou kunnen wandelen. Daarmee zou men de ruimte in de kerk gemakkelijk met ¼ kunnen vergroten.
Misschien moet men dan ook nadenken over een 'slimme' verwarming waarbij men bepaalde stukken kan verwarmen, terwijl men andere 'kouder' laat blijven.
Als we hierin een 'actief' Poperings museum zouden kunnen 'exploiteren' rond de Poperingse geschiedenis met nieuwe aandacht voor opzoekingen, publicaties, audio - visuele toestanden – dan lijkt mij dit een heel nuttig gebruik te kunnen worden voor deze ruimten.
Dan zou er een plaats komen binnen Poperinge voor tentoonstellingen – liefst dus met permanente grote schermen – vele tijdelijke kunst- en geschiedenistentoonstellingen maar ook ruimte voor voordrachtkunst, waarom niet in een zaaltje waar een 50-tal mensen in kunnen.
'Boven' kunnen we dan gerust een beperkt computerstudiecentrum maken – kortom een groot huis met beweegbare mogelijkheden.

De wallen van Poperinge herontdekt - Vandermarliere Guido

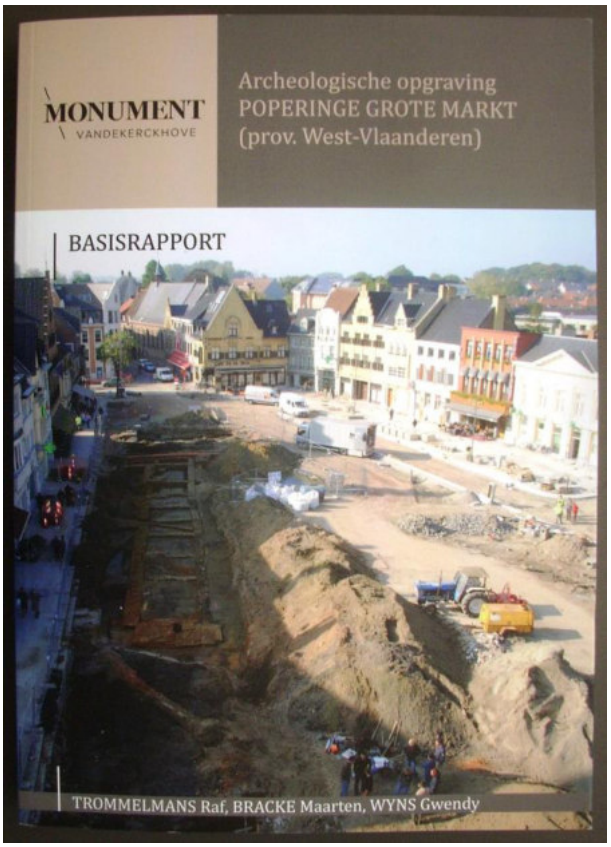

Eindelijk zijn we zover. We konden het rapport van archeologen met hun bevindingen over de opgravingen op de Grote Markt te Poperinge inkijken.

Het rapport is een product van 'Monument Vandekerckhove'. De firma staat bekend voor zijn 'open' beleid. Zo stelden bij de opgravingen laatste in de Gasthuisstraat een echte 'bodyguard' aan, die zelfs 's nachts aldaar in zijn auto bleef slapen om mogelijke inbrekers op de werf (?) af te dreigen.
De 'naïeve' kijkers- zoals ik – die foto's maakten - werden dringend gevraagd dat niet meer te doen en moesten verantwoorden waarom ze deze foto's trokken. En ze moesten ervoor zorgen dat niet meer te doen, anders….

Het is dus deze firma die dit rapport opstelde; het basisrapport van de archeologische opgraving Poperinge Grote Markt. De auteurs waren **Trommelaars Raf, Bracke Maarten en Wyns Gwendy.**
Het is spijtig dat dit rapport – uitgegeven op duur glanzend papier – met prachtige foto's en gronddoorsneden en grafieken – verkeerd is ingebonden. Als je het boek openslaat, moet je al meteen het boek draaien en de bladzijden moet je achter voor gaan lezen.
Op de achterkant staan een aantal kemels van spellingsfouten.
Maar goed, we hebben er lang op gewacht, wat waren de conclusies?
Alvorens dat te bespreken, gaan we eens kijken wat ik vroeger in 'Doos Gazette' over deze opgravingen heb geschreven.
Iedereen kan deze ten andere inkijken op de website van de 'Vrienden van het Stadsarchief Poperinge' ter controle.
In de **december 2011,** *schreef ik het volgende.* [1]

De wallen van Poperinge

Met de opgravingen op de Grote Markt in Poperinge vallen we van de ene verbazing in de andere. Nu blijkt immers dat niet alleen de Poperingse Halle nog in de grond zit maar dat er tevens een deel van Poperingse oude wallen terug gevonden zijn.
Tenminste dat mogen we onderstellen.
Wat merken we immers?

[1] De oude nummers zijn te vinden op de website van de Vrienden van het Stadsarchief Poperinge - https://www.arch-poperinge.be/Doos%20Gazette.html

De Halle staat duidelijk op een opgevulde wal die volgens de opgravingen, zeker loopt van de Vleterbeek tot op de hoek van de Vlamingstraat. Volgens mij vinden we hier een deel van de oude omwalling van het oorspronkelijke proostdij - domein van Poperinge.

Net zoals alle boerderijen en domeinen uit de Frankische tijd, zal ook het proostdijdomein alhier immers omwald geweest zijn.
Op het kaartje hieronder geef ik wat volgens mij, de eerste omwalling van dit domein was, afgezet op de Ferrariskaart van **1774.**
Aan de rechts kant hebben we de Vleterbeek, die een eerste natuurlijke wal was? Deze werd uitgebreid met een gegraven wal over de markt, om dan via de Vlamingstraat terug naar de Vleterbeek te lopen.
Zoals men weet wilt „Vlaanderen“zoveel betekenen als „land gewonnen op het water“ en ook de „Vlamingstraat“ kan deze betekenis hebben, „straat gewonnen op het water“, omdat binnen deze hypothese de Vlamingstraat een deel van de drooggelegde wal is.
Een dergelijk domein in het verleden had doorgaans **een opperhof**, waar de heer woonde en waar ook de „versterking“stond waar de bevolking zich in tijd van nood, zich kon terug trekken. Naast een opperhof was er ook **een neerhof**, een uitgebreide boerderij waar de „lijfeigenen“ of de dienaars van de heer, in dit geval de proost verbleven.
Als we de Ferrariskaart bekijken valt het op dat er zich achter **het Rekhof** een eigenaardige halve cirkelvormige ruimte bevindt met 4 huizen op die gemakkelijk als het Neerhof zou kunnen doorgaan. Dat het Rekhof, of het „uitgerektehof“ zich tussen het opperhof en het neerhof bevindt, is niet zo eigenaardig. Een dergelijke ligging komen we ook op andere plaatsen tegen.
Of misschien lagen het neerhof en het opperhof toch gewoon binnen de eerste wal en was „die halve cirkelvormige ruimte die we op de Ferrariskaart terug vinden, toch een nabijgelegen Frankische hoeve. Want wat zeker is, we moeten deze Frankische setting natuurlijk nog aanvullen met de verschillende omwalde boerderijen die in de omgeving lagen.
Rond dit kerndomein is in de loop van de tijd dan eerst een dorp gegroeid, dat in de 13de eeuw verstedelijkt.

In december 2011 schreef ik het vorige. Momenteel 2017 ben ik van oordeel dat het ‘Rekhof’ afgeleid is van ‘Rikhof’ het hof van de ‘rik’ of heer en dus deel uitmaakte van de ‘meent’ – en dus gemeenschappelijke grond was. Het Rekhof is dus een restant van de Frankische gemeenschap die hier in het verleden leefde.
En verder schreef ik in december 2011 deels over de tweede omwalling, maar daar ga ik nu niet verder op in, aangezien het rapport slechts de Grote Markt betreft. Dan kwam ik terug op de halle en schreef toen:

Met de bouw van de Halle op een deel van deze wal kwam deze wal in onbruik.
Ook nu weer barstte na enige tijd Poperinge uit zijn voegen en tegen 1300 kon men opteren voor twee „buitenparochies“ deze van Sint Jan die op “t Pameltje gebouwd werd direct langs de Couter.
En de O.L. Vrouwparochie die langs de weg naar Steenvoorde gebouwd werd.

Dit waren zeker in het begin „straatgehuchten“.
Toen men in 1366 begon met het „delven“ van de vaart, kon men gebruik maken van de bestaande „waterinfrastructuur“, waaronder de wallen van Poperinge. Het aansluiten van de Halle op de Vleterbeek, die nu gerust de Poperingse vaart mocht genoemd worden, kon nu weer gebeuren via het nog bestaande deel van de eerste wal die over de markt liep.
Een stuk vaart, die dus ook bij deze opgravingen „opgedoken“ is.
Misschien was het wel een brug over dit stuk „vaart“ die men de „Hallenbrug“ noemde.
Poperinge heeft dan misschien wel nooit „vesten en poorten“ gehad, maar wel wallen en barieren.
Een stukje van de oude wal

In januari 2011 schreeft ik het volgende in ‘Doos Gazette’:

Nog even over de Halle en de walle

In ‘Het Laatste Nieuws’ verscheen het onderstaande stukje op de 2de december 2010.
Had Poperinge ook stadswallen?
De archeologische opgravingen op de Grote Markt van Poperinge blijven beroering veroorzaken. Nadat eerder tot ieders verrassing de fundamenten van een gigantische stadshalle werden blootgelegd, maken sommigen nu ook uit de opgravingen op dat Poperinge in de middeleeuwen een omwalde stad moet zijn geweest.
Amateur-historicus **Guido Vandermarliere** heeft daar een hele theorie over opgebouwd die hij breedvoerig uit de doeken doet in zijn maandelijkse nieuwsbrief. Vandermarliere baseert zjch onder andere op het feit dat bij de funderingen van de stadshalle een gracht werd gevonden en op de etymologische achtergrond van de Vlamingstraat. “Zoals men weet betekent Vlaanderen zoveel als land gewonnen op het water“. Als Vlamingstraat dan een straat is gewonnen op het water is de straat binnen deze hypothese een deel van een drooggelegde wal.” Ook, de etymologische achtergronden van de straten Kouter en Rekhof passen volgens Vandermarliere in dat verhaal.
Coördinerend archeoloog Jan Decorte van CO7 moet gniffelen als we hem de theorie voorleggen.
“Bij de stadshalle hebben we inderdaad een gracht gevonden die kan gediend hebben als

bescherming van een site, maar dat weten we niet zeker. Het is een mooie hypothese en het is leuk dat mensen zo gepassioneerd zijn door de opgravingen, maar ik baseer me liever op concrete bewijzen.“
Het stukje was ondertekend met DDW.

Toch even deze reactie.
Ik heb in mijn artikel over de wallen van Poperinge gesteld dat er twee wallen moeten geweest zijn, enerzijds één rond het proostdijdomein en één rond de stad.
De wal die opgegraven werd op de grote markt en de lengte van de markt heeft, is diegene die moest dienen om het proostdijdomein te omwallen. Dat is eigenlijk geen ‘theorie’ gewoon een vaststelling.
Net zoals de vaststelling dat de vroegere Hondsgracht die langs de Hondsstraat lag, de verbinding maakte tussen de Vleterbeek en de Bommelaarsbeek en op deze manier de stad omsloot. Nog steeds kan men in het landschap zien dat de huidige Hondsstraat mooi horizontaal loopt. Eén keer opgeschoven in de Casselstraat, bijvoorbeeld op de hoogte van de Peperstraat, merkt men al snel dat deze afloopt naar het Bertenplein toe.
Dat de Hondsgracht kunstmatig, door de mens aangelegd werd, staat buiten kijf.
Ook dit is eerder een vaststelling dan een ‘theorie’.
We kunnen ons echter wel de vraag stellen wanneer de wal op de Grote Markt en/of de Hondsgracht aangelegd kunnen geweest zijn.

En misschien kan een archeoloog daar wel een antwoord op geven.

In maart 2011 schreef ik dan weer het volgende:

Nog over de wallen van Poperinge

Met de opening van de tentoonstelling rond de Poperingse markt onderste boven, ging één

van de gezellige discussies over de walletjes van Poperinge.
Jan Decorte, onze CO7 – archeoloog, gaf grif toe dat de wal die men ontdekt had, en die onder de lakenhalle liep, dus ouder dan deze lakenhalle was, maar verder wilde hij in de redenering niet mee gaan.
Hij zei mij zelf, „'k zal het maar geloven als ik de rest van de wallen opgraaf.
Nu wil het toeval dat de rioleringswerken vandaag een stuk de Vlamingstraat ingingen. En daar zag ik het volgende:
Om één of andere reden was men met de bulldozer kort bij het voetpad gaan graven en daar kwam er een wel heel donkere vlek grond te voorschijn. Van dezelfde donkerte en samenstelling als van de zwarte grond die men opgegraven heeft op de grote markt en die men geïdentificeerd heeft als de oude wal.
Hadden we nu wat archeologen met een schopje gehad dan hadden deze zeker in het verlengde dan deze „opgraving" verder deze zwarte grond gevonden. Maar ja, als je een archeoloog nodig had, dan vind je er geen. Vandaar dat ik zelf deze foto maakte.
Het is een bewijs dat de oude wal van op de Grote Markt van Poperinge, gewoon met de Vlamingstraat mee, de hoek omslaat en dit bewijs ondersteunt mijn „theorie" dat deze oude wal de oorspronkelijke omwalling was van het proostdomein van Poperinge.

Tot zover dit tweede artikel over de 'eerste wal van Poperinge'. In april 2011 besloot ik voorlopig:
Ook het vorig nummer van 'Doos Gazette' ontlokte weer een aantal reacties. Van een paar mensen kreeg ik het commentaar dat ook zij die 'zwarte' aarde gezien hadden bij de werken in de Vlamingstraat, wat een bevestiging is van mijn 'wallentheorie'.
Ik hoop dat de discussie 'open minded' zal blijven, en met concrete argumenten, zodat een beter zicht op de historische ontwikkeling van de stad Poperinge ook in de toekomst gestimuleerd wordt.

En nu hebben we eindelijk het rapport van de archeologen.

Het rapport van de archeologen

Over de Vlamingstraat schrijft men hier in:
De werken in de Vlamingstraat werden niet ingepland in de begeleiding, maar konden deels opgevolgd worden omdat ze samenvielen met andere werkzaamheden in de buurt. Ook kon **Jan Decorte** van ARCHEO7 enkele momentopnames maken. Er werd bij deze werfbegeleiding geen specifieke methodologie toegepast, waar mogelijk en met instemming van de uitvoerende aannemer werden de werkzaamheden enkele minuten opgehouden om **een aantal foto's te kunnen maken.**
Belangrijk bij de begeleiding van deze werken is dat kon achterhaald worden dat de grote gracht die in het zuiden van de Grote Markt aanwezig was, verder doorliep door de Vlamingstraat en dan rechtdoor verdween onder de huizen van de Priesterstraat. Deze waarnemingen staven het idee **dat de grote brede gracht dienst deed als beschermingsgracht van de eerste kern van Poperinge die** zich ten zuiden van de Sint-Bertinuskerk zou hebben bevonden.

In de 'Synthese' stelt men dat het onderzoek heeft kunnen aantonen dat der zeker vanaf de 11de eeuw een duidelijke menselijke aanwezigheid was op deze centrale plek in de st*ad. En over onze gracht schrijft men:*
Aan de zuidzijde van de weg bevond zich in een periode voor het einde van de 14de eeuw een brede gracht die naar alle waarschijnlijkheid **een beschermende functie had voor het**

proosdijdomein of de eerste kern van het huidige Poperinge. Deze gracht liep niet helemaal parallel met het wegtracé, dat een noordnoordwest-zuidzuidoost oriëntatie had, terwijl de gracht zelf bijna zuiver oost – west verliep. In het oosten van de markt, ter hoogte van het huidige Vroonhof, sloot de gracht naar alle waarschijnlijkheid aan op de toen nog openliggende Vleterbeek. Ook in het oosten van de markt werden duidelijke aanwijzingen gevonden om te stellen.
Dat het wegdek ook verscheidene beschoeiingsconstructies teruggevonden die de weg van de gracht moesten scheiden. Deze beschoeiing bood een unieke kans om de verschillende fasen van de gracht en weg te kunnen dateren aangezien ze in de oudste fase bestond uit erg veel en erg goed bewaard eikenhout waarvan vele stalen voor verder onderzoek beschikbaar zijn. Dendrochronologie plaatst de kappen van de bomen voor de constructie in de vroege 11de eeuw.
In 2011 werden bij opvolgingswerken in de Vlamingsstraat en aan het kruispunt met de priesterstraat verschillende aanwijzingen teruggevonden om te veronderstellen dat de verschillende aanwijzingen teruggevonden om te veronderstellen dat de brede gracht hier ook aanwezig was. De gracht zou de loop van de Vlamignstraat gevolgd hebben en aan de Priesterstraat rechtdoor onder de huizen doorgelopen hebben. ***Dit zou aansluiten bij de hypothese dat de oudste, pre-13de-eeuws kern van de stad zich rond het huidige Burgemeester Bertenplein zou hebben bevonden.***
Op basis van het vondstenmateriaal kon worden achterhaald dat er in de loop van de 13de eeuw en ten laatste in het begin van de 14de eeuw werd beslist om de brede gracht ten zuiden van het wegdek te dichten.
En na het vullen de gracht … bouwde men de lakenhalle.

Wat kunnen we nu eigenlijk concluderen, wat hebben we geleerd?
1 – Dat mijn 'hypothese' in december 2011 gesteld in Doos Gazette – zie hiervoor – volledig door de opgravingen bevestigd wordt – en dat niet alleen, maar ook dat deze 'hypothese' nu door de archeologen overgenomen wordt.
2 – Dat mijn 'hypothese' op 2 december 2011 in het 'Laatste Nieuws' door Jan Decorte op gegniffel werd onthaald en hij mijn theorie afdeed met 'ik baseer mij liever op concrete bewijzen'. En dat hij nu in het 'rapport' mijn theorie overneemt en dat ik niet meer vermeld wordt.
3 – En verder hebben we geleerd dat om iemand 'gniffelen' blijkbaar mag, ook wanneer men later zijn ideeën 'kaapt' alsof ze van jou zijn.

Toch nog even ingaand op de inhoud.
Men stelt hiervoor dat dit grachtenstelsel zou aansluiten bij de hypothese ***dat de oudste, pre-13de-eeuws kern van de stad zich rond het huidige Burgemeester Bertenplein zou hebben bevonden.***
Graag zou ik hierbij opmerken dat de oudste kernen van 'Poperinge' lagen langs de 'dammen' – de Ypredamcouter en de Overdam. En verder rond de drie bekende 'Rekhoven' te Poperinge – het Sint-Bertinusrekhof, het Onze Lieve Vrouwerekhof en het Rekhof op de Pottestraat.
Het gniffelen kan weer beginnen.

100 jaar geleden: Den Grooten Oorlog

Nr 11 — *Nagezien door de Krijgsoverheid* 2 en 11 Oct. 1917 (Nrs 859 en 922) — 1 en 15 Oktober 1917

De Poperingsche Keikop.

Bladje der Poperingnaars in 't leger

ABONNEMENTSPRIJS
Poper. Soldaten : KOSTELOOS.
Andere soldaten : 1.00 fr.
Burgers 2.00 fr.

Verschijnt
2 maal te maande

BEHEER
E. H. Jul. Vanneste, Aalm. D 65 I
H. G. Herpelinck, brank. D 195
H. A. Baert, Noordstr., 13, Pop.

AAN ONZE LEZERS

Ons blad verschijnt soms met eene zekere vertraging. Dit komt grootendeels voort door de schaarsheid van treinen en de nieuwe verordeningen der overheid. Ons lezers zullen er toch niets bij verliezen.

— De onjuiste adressen, zooals Barneville en Carterêt, worden niet meer verzonden. Deze, die ons hun nieuw adres niet bezorgden, hoeven niet te wachten.

— Kan ons iemand helpen aan het portret van Gilbert Devos, zoon van Heer Schepen Devos?

HET BEHEER.

In een Krijgshospitaal

't Loopt al dooreen in 't Krijgshospitaal : op ens zijn er een twintigtal gekwetsten aangevoerd : daar liggen ze zuchtend of kermend, eenigen zieltogend, anderen kalm en gelaten, terwijl verplegers en geneesheeren met haast alle mogelijke hulp toedienen.....

In de drukte der bezigheid heeft niemand tijd noch zin om te letten op het akelige van het schouwspel. Eerst als al de gekwetsten verzorgd zijn, — de eenen ter rust in een zacht bed, — anderen in de operatie zaal, — een paar, heilaas, zijn reeds dood, — begint men te bedenken hoe gruwelijk dat al is, en in stille gesprekken jammert men over zooveel leed en lijden en rouw, en men doet gissingen hoe het met dezen of geven gekwetste waarschijnlijk zal afloopen.

Even waren al die soldaten ons nog heel vreemd : van nu af zijn het *onze jongens*, wier genezing ons ter herte ligt, die wij zullen helpen en troosten zoowel wij het vermogen, wier leven wij met zorg en angst zullen betwisten aan de dood, wier verhakkelde ledematen wij zullen trachten te behouden en te herstellen.

Er zijn er waarvan de genezing langen tijd, veel werk, ja last zal vragen : maar dat geeft niets, mits onze jongens beteren. Wij zullen erbij waken, hunne grillen verduldig verdragen, ze kuischen en optooien als moeder haar troetelkind : wij bidden voor hen even ook als zij zelf vergeten te bidden. Genezen zij, dan zijn al onze vermoeinissen beloond : verergert het met hen, wij hebben hertzeer en angst als om eenen bloedverwant. — Gisteren nog hoorde ik twee ziekenverplegers blij en opgeruimd elkaar het nieuws vertellen : « Zeg ! de gekwetste die gisteren ingekomen is, zal niet blind zijn : hij begint te zien op zijn linker oog ! » — « Te beter, de schamele jongen : en onze nummer tien gaat ook opperbest : sedert zijne operatie valt de koorts af. » — Beiden gaan voort al praten alsof het van eigen volk ware.

Zoo is er troost en kommer, in ruime maat, met gedurige afwisseling, in ons werk : maar niet alleenlijk met de lichaamlijke herstelling onzer jongens zijn wij bezig : hun zielewee en geestelijk welvaren boezemt ons, — toch eenigen onder ons, — even veel deernis soms of innige vreugde.

Meestal is het den priester alleen gegeven eenen oogslag te werpen diep in de herten, en den strijd gade te slaan tusschen goed en kwaad, in het geheim der zielen. Maar ik kan toch iets, voor maten en vrienden, beschrijven dat wij diep getroffen heeft en dat, hoop ik, voor sommigen eene les zal zijn.

Een gekwetste werd bij ons ingebracht, deerlijk verminkt en overstroomd met bloed : hij moest geweldig lijden, want als men hem aanraakte was het al huilen en vloeken. Vloeken, och, wat ijselijk dingen op zulk een oogenblik. Daar zie ik nog den almoezenier verlegen kijken : hij poogde den gekwetste op te beuren, te stillen, maar vruchteloos : hij kreeg enkel vloeken tot antwoord even veel als de verplegers en doktoren voor hun zorgen. Die gekwetste moest opereerd worden : 't was om leven of dood ; onmogelijk hem te berechten : op dien stond kon hij maar vloeken. — Daar heb ik angstig en vurig gebeden opdat de operatie zou gelukken, want zoo mocht onze jongen, een vlaamsche jongen uit een christelijk midden, niet sterven. Goddank ! de operatie liep wel af en 's anderdaags ontwaakte de gekwetste bedaard en beter : hij wierd dan berecht met zijn vol verstand en welgesteld : doch de beternis duurde slechts eenige uren : 't was eene verlichting voor de dood : met den avond begon de doodstrijd, lastig en lang : dat hert kon niet breken ! Maar met al het geweld van dat kloek gestel tegen het bloedbederf kwam ook de slechte gewoonte van vroeger op : 't was vloeken, vloeken, eenig om hooren ! En zoo stierf hij... !

(*'t Vervolgt*)

E. J. V.

DE OORLOG

DE TOESTAND

In Rusland..... hutsepot. Dat komt ervan als verschillige willen baas spelen. Kerenski en.... wie zal het behalen ?

Maar ziet, dat mag men peizen maar niet zeggen. Jammer genoeg, want eens de waarheid goed gezegd, zou 't anders gaan. Bij onze geburen zijn toch veel mannen die *woord* en *daad* te gare mengen.

een dure les is soms heel nuttig, maar zwijgen is hier onverbeterlijk.

Een ding staat vast en dat houdt onze moraal zeer hoog ; ons verlof heeft men verlengd en.... Poperinghe is voor eenige open. Deze kunnen hunne ouders groeten en hun een kruiske vragen...,. en met een woord de *toestand* nu !

Niet goed, niet slecht. De vrede zit in 't dak... voor lang. 'k En geloof het niet. De H. Vader sprak.... Men loeg, men grijnsde en spotte zelf, maar meest ook nam men het ernstig op. Ten slotte kan men besluiten dat onze Paus toch iemand is, want anders zou men zwijgen en.... doen als met een hond die blaft.

't Is best te wachten met geduld.

ESTIUS.

Een ongeluk komt nooit alleen

Reeds waart gij meer dan eens teleurgesteld in het afwachten van uw bladje. Allerhande moeilijkheden daagden op en beletten het zoo te verschijnen. Toch ging het, maar zie ! Eerst ontvingen wij van ons nummer 10, t. t. z. Septembermaand 200 afdruksels te kort. We werden dus genoodzaakt de verzending te beperken en zonden een exemplaar naar elk kompagnie of eenheid, om zoo eenieder te voldoen.

Verder ging ons n° 11 (oktobermaand) verloren. Goddank hebben we het toch teruggevonden en hier is het met 't nieuws :

dat alles effen is.

Koningin van den Heiligen Rozenkrans b. v. o.

Mannen vergeet niet dat we in de octobermaand zijn, toegewijd aan O. L. Vrouw van den H. Rozenkrans. Houdt dus steeds uw paternoster op zak, bidt hem... 't zal u eene waarborg zijn.

ALLERHEILIGEN

Nog eenige dagen en we vieren het feest van al de Heiligen. Neemt deze gelegenheid te baat om met bloedverwanten, vrienden en kennissen uw hert te zuiveren en al vereenigd het kerkelijk feest ons aller patroondag te vieren.

De verloven onzer Soldaten

De nieuwe minister van oorlog heeft het verlof der soldaten te velde van 7 op 10 dagen gebracht.

Nog iets over Verlofdagen

Op de legerdagorde van 25 September verscheen het volgende : C. (2 3) — Na d - 3/4 der L. D. O. van den 2 September 1917, kunnen er nog rustverloven toegestaan worden aan de belgische militairen zich begevend in het deel van het niet overweldigde België, bezet door het Britisch leger en afgebakend als volgt :

Gebied van *Poperinghe*, zich uitstrekkend ten N. en ten W. van den ijzerenweg Abeele-Vlamertinghe en beperkt ten O. door eene lijn loopend door de Wippe (herberg), Vuile Seule (herberg) en Brandhoek.

Deze verloven zullen nochtans enkel toegestaan worden om zich te begeven naar de naaste familie : vader, moeder, grootvader, grootmoeder, echtgenoote of kinders ; de verlofgangers zullen nooit de vertrekken mogen bezetten bestemd voor de Britische troepen.

De verlofbewijzen moeten voorafgaandelijk onderworpen worden aan het visa van eene der Britische overheden.

EERELIJST

BENOOT Jozef, serg.-maj. bij het 3e Karabiniers, ontving het Oorlogskruis.

MONCAREY Valère, militaire medallie van 2e klas en Oorlogskruis.

TAFFIN Jules, sold. ontving het Oorlogskruis.

HECTOR CHRISTIAEN

zoon van Serafijn en Elodie DESAEGHER

geboren te Poperinghe den 19 Jan. 1893

soldaat bij 't Belgisch leger, veldgeschut gesneuveld voor Dixmude

den 23 September 1917, en begraven te Oeren.

ONZE STAD

Burgestand van de Maand September

GEBOORTEN

Danheel Richard, z. v. Jeroom en Rachel Poissonnier, Woestensteenweg. — Deneire Hendrik, z.v. Omer en Emma Lefever, Watoustr. Sohier Albert, z. v. Alfons en Lydie Bruneel, Woesten. — Dejaegher Albert z. v. Josez en Valerie Follet, Yper. — Verbiese Gustaaf, z. v. Adolf en Julienne Laheye, Pottestr. — Declerck André, z. v. Gaston en Maria Cordenier, Grooten Onzen Heer hoek — Parret Gerarda, d. v. Kamiel en Amanda Vandaele, Brielen — Haelewijn Irma, d. v. René en Flavie Vermeersch, Woestenstwg. — Persoone Anna, d. v. Jeroom en Celina Artois, Boeschepestwg.

Crik Marcel z. v. Hendrik en Rachel Top, Oostvleteren. — Derijcke Maria, d. v. Leon en Irma Quaghebeur, Abeelestwg. — Kratzborn Josef, z. v. Mathieu en Juliana Artois, Werfstr. — Daneels Albert z. v. Medard en Helena Hoorelbeke, Woesten. — Dekervel Lodewijk z. v. Karel en Leonie Deschodt, Abeelestwg. — Noppe Valere, d. v. Emeric Cornelis en Irma Dequidt, Leenestr. — Temperville Bertha, d. v. Marcel en Emma Dumelie, Provenkeizel. — Huyghe Juliana, d. v. Karel en Elodie Pieters, Westvleterenstwg.

HUWELIJKEN

John Nunn, Engelsch Soldaat en Louise Camerlijnck, werkster te Poperinghe. — Paul Castiaux, gendarme en Augusta Questroy, naaister te Poperinghe. — Leon Maerten, soldaat en Maria Loncke, naaister te Poperinghe.

Gaspar Reniere, landb. en Alida Verlinde, beide wonende binnen deze stad. — Achiel Vancaeyzeele, landb., wed. van Maria Gryson en Maria Devos, wed. van Achiel Devos overleden te Brielen, beide wonende binnen deze stad.

STERFGEVALLEN

Derammelaere Maurice, 14 j. Roeselaere. — Ryspeert Julia, 79 j. wed. van Désiré Vanden Boogaerde, Gasthuistr. — Dedulle Rachel 21 j., ongeh., Yper. — Proot Rosalie, 87 j., wed. van Joannes Connyn, Dickebusch.

Carpentier Julia, 9 m., Woesten. — Nevejans Adrienne, 2 m, bij het Zwijnland. — Verhaeghe Alice, 3 m., Boeschepestwg. — Verbiese Gustaaf, 18 d., Pottestraat. — Six Arthur 26 j. ongeh., werkm., Langemarck. — Goghe Pieter, 67 j., wed. van Lucie Behaeghel, Boesinghe. — Desnouck Maria, 38 j. herberg., echtg. Emiel Dejonckheere, West-Roosebeke. — Vandewijnckel Godelieve, 11 m., Vlamertinghe. — Victoor Ivonne, 14 m., Wervicq. — Verdonck Martha, 12 j. Reninghe steenweg. — Temperville Bertha, 2 d., Provenkeizel.

ALLERHANDE NIEUWS

— Sedert half Oogst werd onze stad niet meer beschoten. In de verte hoort men nu en dan nog eenige obussen fluiten en zoo zijn het vertrouwen en het leven in de stad wat weergekeerd. Hier en daar worden weer eenige huizen en winkels opengedaan men ziet dat de vastliggende ballons ofte « captif » wat verder verwijderd zijn en het, geschut aan 't front is lang niet meer zoo duidelijk. Met vreugde ziet men dat reeds eenige Belgen in verlof mogen komen om te werken bij de landbouwers en eenige uren bij Vader en Moeder over te brengen.

— In de eerste dagen van September hebben onze medeburgers eenige bange nachten beleefd. Veel bezoek van Duitsche vliegers die t'allen kante bommen over de streek lieten vallen : eene bom bij 't Kasteeltje Schaballie, ook bachten 't huis Joseph Baert, verders hij de woonst van Kamiel Boone, en eene op de ijzergieterij Lambrecht ; veel andere nog rondgezaaid te lande. De moffen zullen toch beweren dat ze overal de krijgsinrichtingen geraakt hebben met goeden uitslag ! Nu is het wat stiller geworden. God betere 't voort !

— Muylaert Elie, soldaat van Poperinghe die eens naar huis overgesteken was werd op den Provenweg door eenen auto overreden. Hij werd nog al erg aan het hoofd gekwetst. Thans is hij aan de beterhand en zal welhaast het hospitaal mogen verlaten.

— Vrijdag, 21 Sept. viel eene bom van 'n vlieger op den koer van M. Amic Deroo waar eenige werklieden aan 't werk waren, gelukkig dat ze niet ontplofte.

De zelfden dag gebeurde een jammerlijk ongeluk. Een obus viel op straat en doodde drie menschen in het huis vóór den oorlog bewoond door Theofiel Creus. 't Waren Camiel Vandooren van Zonnebeke en twee gebuurs, man en vrouw, ook vluchtelingen.

— Zondag, 23 Sept., werd Henri Allerweireldt, Belgisch soldaat, die per velo door de Yperstraat reed, door eenen auto gevat en omver gereden. Hij was zeer erg gekneusd en overleed denzelfden avond in 't Couthof. Hij is geboren te Poperinghe, ging er ter school, doch eenige jaren vóór den oorlog ging hij naar Proven wonen.

— In de brouwerij Pijck viel Maandag 24 Sept. van de trappen een werkman, vluchteling, die leed aan de vallende ziekte. Hij bezweek kort daarna.

— Maandag 24 Sept. kregen wij ongenood bezoek in de weide van 't Gasthuis, bachten de Lelie, bij Leon Sansen, bij Maur Priem, achter de brouwerij Gebr. Rommens, in den hof Dr. Vanderheyde, in 't veld bij René Vandenberghe.

Een jammerlijk ongeluk gebeurde : Vrouw Emiel Dejonckheere, vluchteling van West-Roosebeke, werd in haar huis gedood ; twee harer vijf kleine kinderen werden gekwetst. Zij woonde niet ver van de herberg « In de Lelie. ».

— Met de maan van einde September hebben onze medeburgers beroerde nachten beleefd. Telken male kreeg onze stad het bezoek van Duitsche vogels. Uren lang dwaalden ze boven en lieten gedurig bommen vallen. 't Was vreestelijk om zien en hooren. Geen één straat bleef gespaard. Onmogelijk de huizen op te sommen die geschonden zijn. Vele werden erg beschadigd. In de Priesterstraat, het huis van Z. E. H. Deken Vervaecke, werd ten grooten deele vernield alsook twee, drie andere huizen al den overkant der straat. In de woonst van Madame Wwe Boucquey werd Juffr. Emma Vadenberghe van Poperinghe gekwetst. Binnen een klein huisje in de Meessenstraat gebeurde echter een vreeselijk ongeluk : Vrouw Wwe Charles Mariseau en het kindje harer dochter, gehuwd met een Belgischen soldaat, werden door eene bom doodgeslegen ; 't waren vluchtelingen van Becelaere.

Gelukkig zijn verder, bij ons wete, geen ongelukken van burgers te betreuren.

— Vrijdag, 5 Okt., werd in onze stad Maur. Dochy begraven. Hij overleed ten gevolge zijner kwetsuren door eene bom van Vliegers.

— Rachel Maur., geboren te Poperinghe, en die gendarm was vóór den oorlog, zat sedert 't begin van den strijd in Duitschland gevangen. Hij is er in gelukt te ontsnappen en is in Frankrijk toegekomen. Onlangs is hij in verlof geweest bij zijne vrouw te Watou.

— Elie Degrijse, 23e linie, 9e Cie, geboren te Poperinghe en woonachtig sedert eenige jaren te Steeger (Estaires). Frank. — werd gekwetst op 17 Sept. van eene bom eener vliegmachien. Hij stierf den 18e na in volle bewustzijn de H. Sacr. ontvangen te hebben, in het krijgshospitaal te Hoogstade. Hij ligt begraven te Steenkerke.

NAKLANK

Iedereen zal met genoegen vernomen hebben dat de verloven voor Poperinghe weer geopend zijn. Eere en dank daarvoor aan wie eere en dank tolkomen. Bijzondere melding verdient voorzeker de burgerlijke overheid onzer stad, die aan den Koning een open brief zond ondersteund door de H.H. Burgemeester en Schepenen en onderteekend door verscheidene ouders en echtgenooten van soldaten. Graag hadden wij dien brief in 't bladje willen overdrukken ; moeder censuur echter heeft hem ons geweigerd. Tot daar dus. — 't Zij meteen toegelaten de aandacht onzer. Poperingsche soldaten te trekken op de ettelijke pogingen die 't bladje heeft aangewend om de bevoegde overheid gemstag te stemmen in dien zin en eene goede oplossing nit de lokken : herinnert u onder meer den brief gezonden naar ons gemeentebestuur meer nieuws zouden we daarover kunnen gegeven hebben en nog geven, zoo moeder censuur het ons niet had belet. Goddank zijn wijn niet aangesteld om hare beslissingen t' onderzoeken.....! Eene zaak staat vast onze Keikop en ontziet geen moeite en tracht, waar 't eenigszins kan en mogelijk is, diensten te bewijzen aan onze jongens.

Leve de Poperingsche Keikop, de vriendenband tusschen al de Poperingsche soldaten!

Ge zult arbeiden
Als zoudt ge eeuwig leven ;
Ge zult zorgen
Als zoudt ge sterven morgen.

G. G.

UIT DE BRIEVENBUS

FRONTLEGER.

VANDEVOORDE THEOPHIEL. — Dezen winter hebben wij veel tegenslagen gehad ; moeder is op het laatste van den winter dood. Wij, zoons zijn allen in dienst bij het leger. Vader is oud en zit allen op zijn hofstedeken.

MAERTEN ANDRÉ. — Sedert eenige dagen ben ik op 't front, alwaar ik het mij zeer goed gewoon maak.

VANDEMARLIERE JOS. — « Je me permets aujourd'hui de joindre trois francs pour le soutien de votre œuvre ».

NEVEJAN PAUL. — Mijn Schoonbroeder Remi Pannekoecke is erg gekwekt geweest in Hofstaede bij Mechelen in Oogst 1914.

DERYCKE REMI. — Op 7 Oogst is mijn broeder Charles doodgesmeten door eenen obus, al werken op het land. Mijn moeder, die 75 jaren oud is, zit nu geheel alleen op de hofstede.

FRANKRIJK.

Belgisch Krijgshospitaal te Hoogstade. — Een gekwetste Poperinghnaar in ons hospitaal, Leclère Theofiel, wonende in de Crombeekstraat, had 's nachts 4-5 Sept, een bal door beide billen : is in goede gezondheid en wandelt reeds uit.

ALBERIC DECHMYN. — Ik heb het genoegen u te laten weten dat ik weder op 't front ben.

PAPIN MAURICE. — Ik kom u ter kennis te brengen dat ik mij nu op 't bevind.

ALBRECHT F. — 't Bladje vormt reeds een ideaal van 't doel. Benevens 't nieuws, verschaft het ons inlichtingen over vrienden en we vinden nog goede pennen in met goed doel.

DESMIJTTER JEROOM. — Ik ben gelukkig u te mogen laten weten als dat tot de 3e Cie Transport overgegaan ben als kleermaker.

LAMBBRECHT ANTOON. — Sedert 5 dagen ben ik verlost uit mijn gevang, maar ah ! vandaag ontving ik nog eene drooge sigaar om twee stappen te veel gedaan te hebben... Er komt voor 't oogenblik geen vuil meer uit mijne longen. « Le tonneau des danaïdes s'est vidé » zei de majoor gisteren. 't Was tijd ook want mijn moed begon in mijn schoenen te zinken.

DEROO HENDRIK. — Deze om u te laten weten dat ik wêerom op 't front ben.

SCHABALLIE JOZEF. — Na goed alles gewichtig gelezen en herlezen te hebben heb ik de Keikop voortgestuurd naar mijne ouders in Frankrijk verblijvende. Een aangename tijdverdrijf voor hun in hun tijdelijk ballingschap.

DOBBELS EMIEL. — Sedert acht dagen ben ik op het front gekomen. In mijne Compagnie heb ik Poperinghnaars gevonden.

FRANKRIJK

DEVOS Maurice, *Auvours*. — Maandag vertrek ik van hier naar het hospitaal van De Panne. Ik weet nog niet wat ik daar zal moeten uitrichten.

DEPREZ Daniel, *cap Ferrat*. — Verhoop dat het maandaatje zal welgekomen zijn voor het onderhoud van 't bladje.

CORNETTE Juul, *Marel-les-Mines*. — Daar ik nu door mijn ongeluk op 't front « Onbekwaam voor den Velddienst » werd verklaard, ben ik in Marel... Hierbij steek ik iets voor 't welzijn van 't bladje.

LOBEAU Medard, Gravelines. — Gelijk ge weet welk geval ik tegengekomen heb, ben ik naar het gasthuis gestuurd geweest, waar ik goed verzorgd ben. Mijn hand werd onderzocht om te zien of er geen been geraakt is. Niets bijzonders mankeert mij ; ik mag dus van geluk spreken, want het hand is eene droeve plaats : 't is al been en zenuw.

TUYTEN Daniel. — Mijn been werd gebroken al oefening doen te paard. Ik Ik ben gevallen en mijn been afgestampt geweest. Nu ben ik in het hospitaal.

DEQUEKER Sylvain. — Ik kom u te laten weten dat ik terug in mijn depot ben.

VERLEYE Georges. — Ik kom nog eens veranderd van gasthuis. Thans bevind ik mij te Rouen-Bonsecours. Ik heb veel afgezien hier toen ik toegekomen ben. Nu is het ook beter, maar het kan nog lang duren volgens de dokter mij zegt.

STECHELE Omer. — H. M. B. Kales. — Ik ben tegenwoordig veranderd van adres, en zit in het hospitaal.

ALLAYES Daniël, soldaat. — Hier gaat het zoo goed mogelijk voort. — Daar ik mijne humaniora-klassen geëindigd heb, zal ik voorzeker naar Bayeux kunnen gaan, om de klassen der onderofficieren te volgen. Wat dunkt u van dit gedacht ? Zou het u niet aardig schijnen dat ik aan het leeraren zou beginnen in den soldatendienst ?

HOLLAND

(Krachtens één besluit der krijgsoverheid is het verder verboden ons bladje te zenden naar Holland en Zwitserland).

POUTIER Maurice, geïnterneerd sold. — Bij 't lezen van « De Poperingsche Keikop » gevoel ik mij in uw midden ; ik gevoel mij in onze lieve stad, ik gevoel mij in een woord t'huis ! Het bladje is het verbindingsteeken tusschen 't front en Zeist. Leve.... niet te lang de « Poperingsche Keikop ».

Le Gérant : J. VANNESTE.

Imp. De Mesmaeker-Froment, 50, r. Ducouëdic, Paris XIVe.

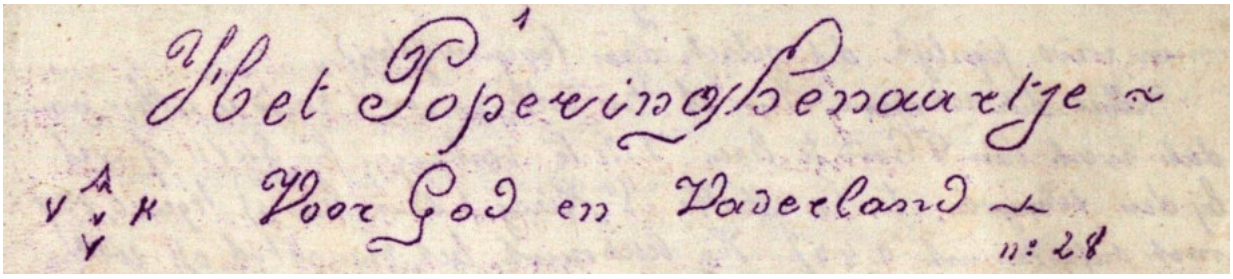

Oorlogsblad van de leraars en oud studenten van 't college van Poperinghe – Nagezien door de krijgsoverheid. Beheer – M. Lambrecht, leraar aan het college, nu aalmoezenier te Villiers le Sic (Calvados)

Paarden met gasmaskers.
Onze typische opname, genomen op het Westerfront, toont aan, hoe de paarden van gasmaskers zijn voorzien, wanneer een gasaanval van den vijand verwacht kan worden.

LEVENSWIJSHEID

Een oud student zond mij 't volgend schrijven: Hier zal ik maar 't woord laten aan Pater Callewaert (Stem uit België) 'Tot nog toe had hij (de jongeling) het huwelijk maar gekend als een groot en ver geheim. Hij had het maar gezien in al den ernst van zijn kerkelijk en sacramenteel wezen. Hij was beschouwd geweest als een klein kind tegenover dat geheim. Hij was er bang voor gemaakt geweest, als voor een gevaar … en plots staat hij voor de werkelijkheid van het huwelijk of beter voor de ontaarding er vanen hij weet niet wat e pensen, wat te zeggen, wat te doen. Hij voelt zelf wrok tegenover wie hem in de machteloosheid liet. 'Ik', zo gaat die oud student voort 'heb daarover gelezen 'Hygiëne en Moraal' door P. Good, werkje waarin eens alles goed en deugdelijk wordt uitgelegd en dat werkje heeft mij geenszins geschokt, maar onderricht en gerustgesteld en verrijkt met enige gezonde gedachten en vooral met levenswijsheid, met levensvoorzienigheid en voorzichtigheid. En zeg niet dat zulk levensonderricht enkel dient gegeven te worden in oorlogstijd. Reeds in vredestijd, daar de onzedigheid zo fel aanwies, gevoelde men reeds pijnlijk dit gebrek aan levenswijsheid;
Met dit scrhijven stem ik ten volle in en 'k raad u allen aan dat werk van P. Goode te lezen. 't Is te verkrijgen bij SKVH of wel bij den schrijver te La Mothe – st. Heray (Deuxs livres) tegen 0,25 fr. met supplement 0,45 fr. hij beschouwt het vraagstuk op wetenschappelijke gebied. Wilt gij daarbij een uiteenzetting op godsdienstig gebied (niet uitsluitend godsdienstig) leest het prachtig en boeiend boek van Guibert 'Reiner Leven' (te verkrijgen bij SKVH)
M. Lambrechts

Drie tegenslagen, één vlaamsch geluk
Om de maatjes des te rapper te dienen besloot ik met juli ons blad te drukke te Bayeux 12 km van 't mijnent. Een Vlaamse ziekenverzorger, drukker van stiel, nam de taak op zich. Alles

ging goed toen opeens een nieuwe verordening verbood de adressenlijst uit te geven. ’t Was de 3de en 4e bladzijde en mijn had geen tijd meer. Eerste tegenslag.
‘k Stuur inderhaast een nieuw handschrift naar Stavele. Antwoord: ‘De krijgsoverheid heeft voorlopig de drukkerij opgeëist. Tweede tegenslag.
Rap akkoord gesloten met de drukker van ‘Ons vaderland’ ‘k Stuur een nieuw handschrift. ‘k Wacht en ‘k blijf wachten: ‘Och ja, een gebrek aan personeel’, heb geduld!’ derde tegenslag.
’t Geduld is op: rap ’t boeltje naar moeder censuur, en rechts en links wat krabt en veegt. Mijn drukmachine ’t stof afgeveegd om nr. 26 de wereld der Poperingse maatjes ingestuurd.
En zie van alle kanten krijg ik nieuws dat ‘Het blad zo best is!’ Albert Crouwel schrijft: ‘k Ben blij dat gij ‘’t Poperingenaartje’ terug in zijn oud pak steekt, ’t scheen mij zoveel liefelijker en gezelliger, meer intiem. F. Rommens: ‘’t doet mij veel genoegen ons formaat weer te zien: ‘’t is veel intiemer, een oude kennis, het herinnert aan zoveel vervlogen dagen. Ware ’t niet dat het misschien veel werk kost, ‘k zou het maar alzo laten.
Uw wens zal waarheid worden.
M. Lambrechts

Het Belgische Koningspaar in een Fransch vliegkamp.
De Belgische Koning (×) en de Koningin (××) te midden van Fransche officieren in een militair vliegkamp in Noord-Frankrijk de gewaagde vlieg demonstraties van eenige bekende militaire vliegers gadeslaande.

Uit de brieventesch
André Maerten: sedert enige dagen ben ik aan ’t front, war ik het gewoon word.
Jos . Gheldof: ‘k ben sedert een tijd op ’t front en bevind er mij goed, want van tijd tot tijd ga ik eens naar huis. H. Eeuwaert is te Honfleur 2 cie.
P. Avril – Muzikant… Nu valt er nog te zegen dat ik van adres veranderd ben. Ik had nog vergeten het afsterven van mijn geliefden vader te melden, overleden den 13de laatstleden in **het hospitaal van ’t Couthof** ten gevolge ener operatie.

F. Quaghebeur: ‘k Ben nog altijd in volle gezondheid en voor een dag of acht nog in de ‘école des tireurs d’élite’.
Gerard Deconinck – Nu ben ik in Boutances aangekomen in ’t peloton special. ’t Is geen carotte! Wel wat is dat lastig om die bergachtige streek door te trekken met ransel op de rug en geweer op de schouder. Nu ’t is voor ’t vaderland…
Govaert Desiré – Door mijne lange stilzwijgendheid hebt gij mij misschien dood gewaand. Nochtans, God zij dank ben ik nog altijd in de bloeiendste gezondheid … maar ganse dagen ben ik in de studie verslonden, zodat ik weinig aan schrijven denk.
J. Vermersch – Uit Lourdes stuur ik u met mijn beste groeten de verzekering van een vurig aandenken aan de voeten der onbevlekte maagd. Toen ik de eerste maal hier kwam was het volop winter. Lourdes is thans schoner en levendiger, maar bergen en valleien vond ik groots en indrukwekkender onder hun koud ijs en sneeuwpak. In alle geval de secteur is er opperbest. Hierbij stuur ik u een foto van Jozef Ampe en de mijne zoals gij ziet is de fotograaf een beetje raar.
Boone Albert – Wij hebben ’t hier nog niet kwalijk, maar we verlangen ons harte uit om met ’t aanstaande schooljaar te mogen opkramen nar de stad… we krijgen hier wat te zien en te horen! Moest gij hier zijn, gij zoudt hier ook uw bezigheden vinden. Er werden hier onder meer tal van putten gemaakt. Artesiaanse, om ’t spreekt van zelf er water in te hebben, doch waar dikwijls geen water in te vinden is. Het volk wil niemands raad inwinnen. Eertijds sprak men van ‘een Engelse maniere’. Kent gij misschien de uitleg, niemand verstaat het. Nu ze zullen toch met hardnekkigheid de oorlog doordrijven en winnen en daarin zijn ze bewonderenswaardig.
Om de klucht te vervolledigen, hebben we hier (moeder censuur laat met dat wel zeggen! ‘k las het reeds in een Frans dagblad) gastjes zulle! Kinderachtig en vooral lelijk! Alle dagen zien wij ze naar ’t werk optrekken onder de hoede van Engelse bewakers, maar ‘k geloof dat ze van werken niet zullen sterven. ’t Gaat nogal wel al zittend op zijn … Als ze van ’t werk komen, worden ze achter stekkerdraad gezet! Toen ik al die afgezette kamen zag maken dacht ik: ’t zal hier goed zijn voor de verzamelaars van ‘souvenirs’ en enkelen waren reeds verlekkerd op Duitse helmen en dergelijke dingen, maar in plaats van Duitsers, waren ’t bruintjes die afkwamen. En hun tale! Echte zwaluwen zijn het.
H. Gillioen – Sedert 3 maanden ben ik aan ’t front als telephonist artilleur. De dienst is niet te lastig. Dagelijks zendt Fritz ballen die meestal geen kwaad doen.
Maurice Devos – Het Poperinghnaartje is mij komen vinden in Auvours. Ik ben nu inapte verklaard en ‘k en in de compagnie die in Ruchard was. Ik kan alle dagen vertrekken, maar ’t kan ook een tijdje duren. ‘k Ben meermalen bij Omer Ho-autekiet geweest die hier als sergent in de instructie is.
Jos. Vandermarliere – C’est avec plaisir que je reçois votre gentil journal. Je m’applique comme je puis à connaître mieuw la lanque Flamande. Je lis avec plaisir les nouvelles de nos anciens camarades de collège. Je vais en congé à Abeele où sont mes partens et je ne manqueraei pas d’aller rendre visite à mon ancien professur Mr. Faict.
Leon Patfoort – Gij hebt ons nog gezegd: ‘La varie te plait’. ‘k Heb mijn … afgetrokken en ‘k heb een … op mijn bonnet gezet. ‘k Bevind er mij geheel goed, als ’t zo voorgaat ben ik liever piot. ’t Is nu juist 8 dagen dat ik veranderd ben. Hoeveel makers ik zo al gezien heb vn in het drillingskamp, van den depot, van de streek, dat kan ik niet zeggen. War kan men beter zijn dan bij zijn beste vrienden, zegt het lied.
’t Onzent is een ongeluk gebeurd, de hoeve, uitgenomen het huis is afgebrand. Gij moet dus niet vragen hoeveel ruiten er ’t onzent nog geheel waren; de ramen zijn kapoten, de pannen hebben moeten verlegd worden. Gelukkig zijn er geen soldaten in gebrand. Maar wanneer komt ge nu ziem eten? Adrien heeft reeds sedert een maand geslingerd, het hoogsel van een bak, hij had er 15 kg.

In alle geval ‘den Duitsch moet kapot’ zegt de piot als hij wat verwarmd is.

De verwoede strijd in Vlaanderen.
Eenige Engelsche soldaten zoeken na de jongste hevige gevechten in Vlaanderen een schuilplaats temidden der ruïnes van een volkomen platgeschoten dorp in Vlaanderen.

Soldaten dansen

Soldaten dansen
In wijde kransen
Soldaten drinken
Trompetten klinken
Soldaten springen, dansen rond
Zij zijn gezond

Soldaten dansen in wijde kransen

Het muziek speelt luid
De ton is uit
Soldaten ronken
Op planken bonken
Naar meisjes lonken
Ah ah ah

Soldaten dansen in wijde kransen

Ze grijpen ’t meisje al bij de leen
En trappen haar op rok en teen
En zingen en springen en vleien zich neer
Aan ’t minnen weer

Soldaten dansen in wijde kransen

Het meisje lacht
‘k kom nu als ’t mag
Naar slijk en gracht
Door zwarte nacht
‘k doe mee de slag
Met zwaren vracht als ’t mag.

Soldaten dansen in wijde kransen

Wie zijt gij meisje rood
Met de soldaten aan ’t praten?
Wie zijt gij zwart gekleed
Die mee de ronde deed
Aan ’t dansen in wijde krnsen?
Wie zijt gij meisje rood?
De dood.

Antoon Denecker

Sioux-Indianen worden strijdvaardig gemaakt.
Roodhuiden ontvangen onderricht in het hanteeren der nieuwste machinegeweren.

Uit de reistesch van Jozef Pieters

Londen – Het leventje ben ik hier al moede. Ze zenden mij van Caiphas nar Pilatus om papieren voor mijn reis. ‘k Woon bij een goede familie van bekende protestanten, overtuigde katholieken nu. ‘k Moet gedurig Engels spreken. Ik kan mij al goed in het Engels uitdrukken. Ik wou dat het Chinees ook zo rap kwam. Zo de ‘Salvation Army’ is een ‘Enjoying Church’, zij vieren de zondag met in de straten muziek te maken en vesperspalmen te zingen. ‘k begin al een beetje de weg te vinden in de grote stad Londen, maar zij staat mij niet veel aan. Het schoonste van Londen mag nevens ’t gemeenste openbaar gebouw niet staan. Alle stap een protestantse kerk gemaakt op het plan en met de voorhalle van de tempel van Goestum of een andere tempel.
St. Paulchurch is de schoonste tempel van Londen is maar met moeite te zien: groot genoeg, maar met reuzengebouwen omringd, die het zicht van de tamelijk hoge koepel benemen.
Aan de café’s versta ik mij nog niet. Nu kan men bier krijgen dan weer niet. Pater Degryse ging met mij op wandel en wij waren 4 uren op gang eer wij iets te drinken vonden en ’t was

dan nog koffie. Het verwondert mij niet dat de Engelse soldaten graag koffie drinken, de Chinese tea is voorzeker beter denk ik en vooral hoop ik.
Engelsen gebruiken zijn naar mijn zin niet, laat opstaan, laat slapen gaan ofwel nog slechter niet durven gaan slapen en maar een nacht overspringen. 'Time is money' maar zoals geld hebben zij altijd tidj genoeg en komen dikwijls te laat en deze durven zeggen; 'last,bu not least'.
Pater Dierickx is hier om zo te zeggen de voorspreker van al de vluchtelingen en zelfs van katholieke Engelen, hij is een grote volksvriend.
Noorwegen – In Noorwegen is de natuur waarlijk schoner dan al 't ander, mijn reis gaat goed vooruit.
Rusland – Ik ben in Petrograd aanzien als een … maar ik kom toch door, mijn boeken moeten volgen.
China – 't Gaat goed met de gezondheid, 't is een uitmuntende luchtstreek, een beetje koud 's nachts, in de dag warm genoeg om een strooien hoed te dragen. Peking is een stad die nog groot moet worden. De legaties zijn alle op hetzelfde kwartier in vooruitzicht van volksopstanden. De Duitsers wonen rechtover. De Franse post en de Oostenrijkers niet ver van de Russische kazerne.
'k Geloof dat de Belgen voor de handelszaken in evenredigheid verre vrij de kroon spannen. Na Amerika staat België het dichtst van het Chinees politiek hart en dat bewijst genoeg. De Cinezen zijn over t al gemeen heten en met een leeuw aan 't hoofd kunnen zij goed werken, zonder leeuw komt er echter niets uit hun handen. De Europeanen zijn het lokaas der Chinezen. Gans Peking leeft van de legaties. De Europese handel is bij voorkeur te Tankin, hier enkel enig grote staatsbanken en wat renteniers. In alles worden wij dan ook uitgebuit, zo betalen wij met zilverstukken wat een rijke Chinees met kopercents betaalt. Alles is peperduur behalve peper en alle mondbehoeften, druiven is hier gemeen, kiekens zijn ook niet duur maar gij moet het zelfs kopen anders zoudt gij reeds door de knecht voor 5 of 10 cents bestolen zijn. Koopt g e iets langs de straat, gij betaalt maar de helft van de winkels en een vierde van hetgeen ze in uw huis vragen. In de legatie is er middel om schoon dingen te leren kennen: zij komen er dagelijks voor een fortuin te koop bieden. Voor een schone pelsmantel 500 dollars, 1800 frank aan de tegenwoordige cours. Onze legatie, zeker de schoonste; is gebouwd in Ypersen stijl, in de aard van de nieuwe huizen van de markt te Poperinge, met Belgische steen opgemaakt en tin alles ten kostelijkste versierd.
'k Heb reeds mijn eerste lessen gehad uit ' boekje der hoeden, zo kwalijk niet, al lacht men ermee. 't Zal trachten alle maande 300 karakters te kennen, 10 daags. Na een jaar 3600 en er zijn er maar 4000 gebruikelijke in de gazet. Voor de overige mag men gerust de woordenboek gebruiken. ('t Vervolgt)
God lof.

Verwoede luchtgevechten.
Een hevig luchtgevecht tusschen vijandelijke vliegtuigen boven het grootendeels tot puin geschoten Yperen.

Maandag 1 oktober 1917 – Baert A.

De herhaling van voorgaande nacht: van 9 tot 1 ure weer gedurig bommen. Men zegt 150, nog eens 't allen kante: Meessenstraat, Noordstraat (G. Hauwen), Werf, Watoustraat, Sam. Laconte, enz. ook veel op de kampen, er zijn weer veel soldaten gedood. 't Volk roept achter slechts weder en verwenst de vliegers, velen spreken van naar Frankrijk te trekken. Veel geschut en grote beweging.

1 oktober 1917 – Van Walleghem

We vernemen dat de beste Franse vlieger **Guinemer** te Poelcapelle neergeschoten werd.

Dinsdag 2 oktober 1917 – Baert A.

Heden nacht van 9 tot 12 ure, 't zelfde spel: 75 bommen waarvan een aantal op de stad; ook wat op Reninghelst en Westouter. In stad: bij gasketel, tegen O.L.Vrouw kerk, op klein portaal Sint jan, Hondstrat, bij R. Georges. M. L Bataille, Me We Boucquey, Meessenstraat waar W. Marescau en haar kleinkind, vluchtelingen van Becelare, in hun bed doodgeslegen werden. Nog 3 obussen rond de Ster. 's Morgens rond 7 ure nog 3 bommen op den Werf en een 20tal rond 't Reepken. Veel beweging. Er trekt nog veel zware artillerie op.

Dochy Maurice van Poperinge viel op de tweede oktober 1917 te Loo

Woensdag 3 oktober 1917 – Baert A.

Helder maneschijn, rond 11 uur lossen de vliegers een 20-tal bommen rond het Reepken. Stilte op "t front.

3 oktober 1917 – Van Walleghem

Vandaag ga ik in voiture enige Dickebusche vluchtelingen bezoeken langs Crombeke, Rousbrugge, Proven. Voor Crombeke heb ik een bijzonder laisser passer nodig, daar het daar de Franse secteur is. Langs de kalsijde van Poperinghe-Crombeke bemerk ik een groot vliegplein met grote hangars. Het is 3 maanden dat het bestaat. In dien tijd zijn reeds 14 machines achtergebleven.
Ik vind ook gans de streek doorkruist van ijzerwegen. Te Rousbrugge en Crombeke bemerk ik Fransen van alle soorten, meest mannen van 't Noorden, waaronder vele Vlaams sprekenden, ook Alpenjagers, Turcos. Ook Anamiten zeer gelijkend aan de Chinezen doch treffelijker gekleed, gebezigd voor de werken.
Onmogelijk om te zeggen hoe de laatste geëvacueerde personen van Dickebusch verlangen om weer te keren. Veel zijn weergekeerd doch blijven verdoen in hun eigen huis. Voor de ogenblik gebaren de gendarmen niet dat ze het weten.

Donderdag 4 oktober 1917 – Baert A.

Stilte sombere nacht. Van 9 tot 12 ure 50 obussen van René Derycke tot aan de loskaai. Quinten en de Molenwal. Men beweert dat er 800 slachtoffers zijn van de bommenaanvallen der laatste nachten. 200 burgers halen hun papieren om naar Frankrijk te trekken. Regen, veel gekwetsten ingebracht.

Nine Elms cemetery – foto genomen 17 april 2014- 5 oktober 1917 – F.T. Miles

4 oktober 1917 – Van Walleghem

Deze nacht geen vliegers, doch obussen op Poperinghe.

Vrijdag 5 oktober 1917 – Baert A.

De Belgische Koningin maakt vliegtochten.

De Koningin der Belgen na een goedgeslaagden tocht per vliegmachine, geholpen door officieren in het Noord-vliegkamp in N.-Frankrijk zich weder naar den beganen grond begevende.

’s Nachts 8 obussen rond de Ster en Meessenstraat. Veel beweging. ’s Namiddags 3 obussen op Peselhoek. Nogal veel geschut.

Provincie West-Vlaanderen.

Besluit betrekkelijk den handel van «Patates frites».

Wij, Gouverneur van West-Vlaanderen,

Gezien het Koninklijk besluit van 29 Juni 1917 ;

Hebben besloten en besluiten :

ARTIKEL EEN. — Alle feit van vervaardiging of van bezit in eene openbare plaats of in eene plaats toegankelijk tot het publiek, alsook alle feit van overzetting aan het publiek, van aardappelen bereid als «patates frites» onder welke vorm deze ook voorkomen, zijn verboden.

ART. II. — Het onderhavig besluit zal openbaar gemaakt worden door aanplakking in alle de gemeenten van het niet bezette deel der Provincie, door de zorgen van de burgemeesters die ons proces-verbaal ervan zullen doen geworden.

Gedaan ter Panne, den 5 October 1917.

De Gouverneur,
JANSSENS de BISTHOVEN.

VEURNE — Drukk. Maurits Ghyssaert-Deleye.

Verbod op 'frietpatatten' – met dank aan Willem Wackenier die mij dit bezorgde.

Zaterdag 6 oktober 1917 – Baert A.

Heden nacht 25 obussen rond de statie en Reninghelst steenweg, herberg 'In ''t Hoekje' aan e statie wordt plat gelegd. Ongehoorde beweging en veel geschut. Op en rond Yper en Woesten steenweg vallen heden nacht 70 bommen.

Australische troepen begeleiden een kolonne Duitse krijgsgevanenen naar het Krijgsgevangenkamp aan de Hooggraaf nabij Poperinge, 5 oktober 1717.

6 oktober 1917 – Van Walleghem

Een koning in oorlogstenue
Koning George van Engeland op het Westerfront en in de geheel kapotgeschoten nabijheid van Wytschaete de voorste gevechtslinies bezoekende. De koning is geheel in oorlogstenue gekleed met den stalen helm op, welke de loopgraafbewakers plegen te dragen.

In de nacht zijn Engelse en Duitse vliegers boven en wij horen bommen vallen. In de voornoen bommen op Poperinghe. …
De artillerie der 33ste divisie heeft reeds meer dan de helft van haar mannen verloren. In veel divisies heeft de artillerie meer geleden dan het voetvolk. Nu 't is ook niet te verwonderen vermits de artillerie in die verwoeste blote grond onmogelijk haar kanonnen kan verbergen. Wel spannen zij er een met groen doorvlochten net boven, maar toch moten zij gauw door de vliegers ontdekt worden. …
Van langs om meer zijn wij hier in de overtuiging dat het Engels volk geen rap volk is. Tot nu toe hebben wij er maar weinig of niet kunnen achter leren. Integendeel nog dagelijks zien wij nieuwe dommigheden. Langs de Abeelekalsijde en naar Dickebusch toe, zijn de Chinezen nu bezig met de grachten te vullen. Wat zullen zij deze winter met het water doen? En welhaast zullen alle buizen en duikers versluisd zijn.
En 't schoonste van al, terwijl zij langs de kalsijde van de Ouderdom bezig zijn met de grachten te vullen, zijn zij een 300 meters verder bezig met ze te kuisen, in afwachting dat zij ze misschien morgen of overmorgen ook zullen vullen. Hoe er met het geld gemoost wordt.
Nog een staalke. Een landbouwer deed een reclamatie omdat de peerdemannen op zijn chicoreiveld de manege gedaan hadden, en alzo de chicorei vermoord. En de officier antwoorde hem: 'Gij moet die dingen maar in de grond niet steken!'.

Gemeenteraad Poperinge

Openbare zitting van den gemeenteraad der stad Poperinghe in date zesden oktober 1900 zeventien
Tegenwoordig de heeren: Felix van Merris, burgmeester voorzitter – Devos rené – Lebbe Etienne – Dequeker Louis – beck Henri – desmyter Emile – Debaene Marcel – Oscar fiers, leden en Octaaf Vandenberghe, sekretaris.
Het tweede punt van de dagorde interesseert ons hier speciaal: Bijzondere vergoeding verleend aan de gemeentebedienden voor duurte der levensmiddelen.
De raad
Op het voorstel van den heer voorzitter
Gezien de duurte der levensmiddelen

Beslist eenpariglijk aan de volgende gemeentebedienden, voor ’t dienstjaar 1917, een verhoging van wedde toe te staan, vastgesteld in ’t algemeen op den voet van 200 franks, doch rekening houdende van het last van kinderen der verschillige belanghebbende
Dit verhoog wordt volgenderwijze toegerekend:
Aan den heer Devacht, gemeente ontvanger 360
Couttenier, gemeentebediende 700
Cossey, gemeentebediende 200
Camerlynck, gemeentebediende 200
Thulliez, politie-agent 296
Eerdekens, politie agent 296
Verwaerde, politie agent 260
Annebouw wegens buitengewoon werk der cantonnementen 200
Te zamen: twee duizend vier honderd twaalf franken – 2412

De vlammenwerper.

Wij geven hier een zeldzame opname van den veelbesproken vlammenwerper in volle actie. Dit geduchte wapen kan na langdurige droogte onberekenbare schade aanrichten in de stellingen der vijanden. Ook worden vaak over een geheele streek de velden en droge boschgronden door den vlammenwerper in een vuurzee herschapen.

Ook het vierde punt op de dagorde interesseert ons:
Inrichting eener school te Abeele.
De heer voorzitter deelt aan de heeren raadsleden eenen brief mede van den heer arrondissementscommissaris van Yper te Watou, waarbij deze ambtenaar erop aandrignt bij het gemeentebestuur twee nieuwe onderwijzers te benomen in de Abeeleschool, in verbanging van den heer Persyn, die op 15 november aanstaande zijn ontslag als onderwijzer zal aanbieden.
Na verscheidene woordwisselingen nopens het getal kinderen die de Abeeleschool bijwonen van Poperinghe, Boeschepe en Watou, wordt er door den gemeenteraad eenpariglijk beslist eene vrije school op Abeele in te richten, alwaar twee onderwijzers zouden benoemd worden, den eenen door ’t gemeentebestuur van Watou en den anderen door ’t gemeentebestuur van Poperinghe.
Wat de geldelijk tusschenkomt der gemeente betreft, deze zou beperkt worden op den voet van tien frank per kind waarvan de ouders op ’t grondgebied Poperinghe hunne verblijftoelating hebben.
Aldus gedaan in zitting date als boven
De burgmeester-voorzitter

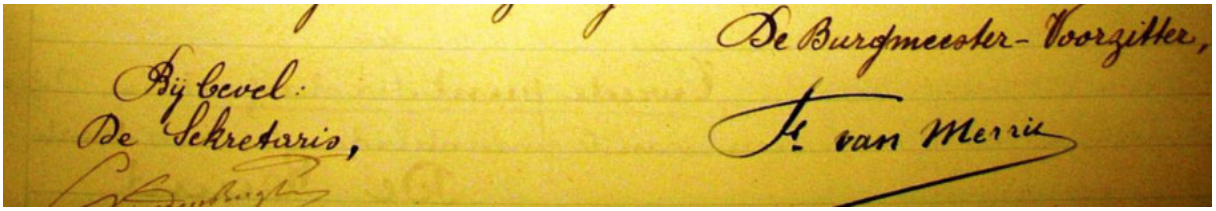

Zondag 7 tot zaterdag 13 oktober – Baert A.

't Regent schier aanhoudend, zal dat weder nu nog eens het offensief tegenwerken? Zondag nacht 2 vliegerbommen rond Coppernolle en 50 tal obussen op Peselhoek; enkele in de stad tegen de Meessenstraat. De uurwerken weren een uur achteruit gezet. Nu en dan wat geschut, er komt veel cavalerie toe. 't Kanon neemt toe in hevigheid. Woensdag nacht 20 vliegerbommen rond 't Couthof, Sint Jozef, Peselhoek, 15 obussen rond statie en Reninghelst steenweg? Veel beweging, men spreekt van goede vooruitgang. Vrijdag avond 30 obussen rond statie en Peselhoek. Zaterdag een brood in de stad en veel gebrek aan kolen.

7 oktober 1917 – Van Walleghem

's Nachts weerom Duitse vliegers op gang. Wij horen bommen vallen. Gans de nacht en ook in de nuchtend horen wij grote obussen vallen op Poperinghe . 't Is waarschijnlijk van 't Vrijbos dat de stad beschoten wordt. Weerom zeer slecht weder.
Het Engels communiqué meldt nu 4500 gevangenen.

8 oktober 1917 – Van Walleghem

Bedrijvigheid aan het Engelsche front.
Met behulp van lastauto's, vrachtwagens, lorrie's en kleinere spoorwagens worden dagelijks groote massa's ammunitie naar het front vervoerd.

In de voornoen vallen 15 obussen op en rond de ambulance van de hoeve Vandermarliere, langs de kalsijde van Reninghelst op 20 minuten van Poperinghe. Verschillende soldaten worden er gedood en gekwetst. Die obussen worden gezonden van een afstand van te minste 20 kilometer. 's Achternoens veel regen.

9 oktober 1917 – Van Walleghem

Waarlijk een hondenweer gans de nacht en de soldaten doen er in mee, want gedurig bliksemen de kanonnen om ter meest. En nochtans in de nuchtend zie ik weerom vliegers. Vandaag heeft hier te Reninghelt een trouw plaats tussen een Engels soldaat en een meisje van de parochie. Veel toeschouwers, burgers en soldaten. Deze laatste schenen veel leute te

hebben met hun maat, die er gegeneerd uitzag en zich haastte naar de voiture. De soldaten hadden er op geschreven ‘We are married to day in Reninghelst’.
En alzo vertrok het koppel naar Poperighe. Enige dagen nadien scheepte het jong vrouwke in naar Engeland om te voldoen aan de Engelse legerwet die de soldatenvrouwen in Engeland wil.

10 oktober 1917 – Van Walleghem

’s Nachts weerom verscheidene schrikkelijk slagen. Weerom regen. Zelden heb ik zulk een regentijd gekend als nu deze laatste dagen.

De worsteling op het Westerfront.
Aankomst van nieuwe Fransche versterkingstroepen aan het front in Frankrijk.

In de onderpastorij logeren wij de interprête Herman, Frans luitenant der artillerie. ’t Is nu 3 jaar dat hij bij de Engelsen is en hij vertelt ons over zijn ondervinding. Hij zegt dat het Engels leger onder alle opzichten veel vooruitgang gedaan heeft, doch dat er helaas nog ’t een en ’t ander te verbeteren valt. Een Engelsman wil niets leren achter een ander en leert maar door eigen ondervinding. En alzo werden er veel duiende levens en schatten geld nutteloos verspeeld en helaas veel kostelijke tijd verloren.
N ’t begin van de oorlog was het ieder man zijn eigen werk. Een vechtersman zou geen schup in zijn handen nemen om de tranchee te verbeteren, een kanonnier zou zelve geen abri maken, daarvoor was de genie. Daarbij het leger was vol van achterlopers, een gewoon luitenant kreeg 2 ordonnancen. Een mess van 10 mannen had te minste zoveel koks. De dienten van ravitaillement en telegraaf waren over van volk. Ik moet bekennen dat dit waar was, toen ik in 1915 met de 11 koks van de état major in mijn keuken zat en de 7 ordonnancen van de generaal logeerde. – en alzo konden zij maar weinig troepen bezigen voor de gevechten. Nu is het geheel anders en er zijn maar weinig achterlopers meer te veel en de mannen kunnen nu even als in de andere legers van soorten van werk doen. In ’t begin van de oorlog hadden de Engelsen het minste begrip van de oorlogskunst en zelfs zij misprezen ze. De beste soldaat voor hen, was deze die met meest stoutmoedigheid zijn leven blootstelde. Zich verduiken in een tranchée scheen hun belachelijk en alf en daarom moesten zij toch nu en dan eens hun hoofd tonen aan de Duitsers, die er alzo veel te koelen gelegd hebben.

Gingen zij ten aanval dan was het recht als een keers, zich verduiken en langs de grond kruipen was niet ridderlijk, niet manhaftig genoeg, en alzo waren zij meestendeels reeds gemaaid toen zij bij de vijand gerochten. Doch nu hebben zij geleerd en beginnen te weten dat de oorlogskunst niet bestaat in hun leven nutteloos te slachtofferen, doch in de vijand , zoveel mogelijk verliezen toe te brengen zonder zelf getroffen te worden.
Gans het eerste jaar van de oorlog was de artillerie uitnemend slecht. Het meestendeel van de officieren waren totaal onwetend, velen hadden er niet de minste opleiding toe gehad en alzo was het niet raar dat zij dikwijls hun eigen volk beschoten.
Op 't frans front, daar waar de soldaten de grond heroverd hadden waren de tranchées en versterkingen gans in stukken geschoten, doch daartussen waren er weinig obusputten. Op 't Engels front integendeel was het overal de ene obusput nevens de andere, zowel tussen als op de tranchees wat bewijst dat de Engelse veel poer verloren schieten.

Na den veldslag.

Een bedrijvig hoekje in de onmiddellijke nabijheid van het Engelsch-Duitsche slagveld in Vlaanderen. Rijen van gewonden liggen langs de wegen neer, wachtend op de Roode-Kruis-ambulance, die hen naar de veldhospitalen moeten vervoeren.

11 oktober 1917 – landbouw op het front – Archief Maes – RAB

Eggewaertscappelle den 11/10/17
Meneer de voorzitter
Mag ik mijn vraag vernieuwen voor de levering van aardappels:
2000 kilos zijn gereed en noodig weg van aan't front Avecappelle – Zoutenay, Lampernisse en noord, oost, zuyd Eggewaertscappelle
Het gevaar vergroot naar de uitgevoerde oorlogswerken en de inneming der plaatse van de soldaten

De agent 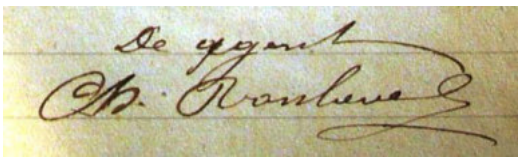

11 oktober 1917 – Van Walleghem

’t Is nu al enige weken dat wij met de Australianen leven en wij ondervinden reeds hun gaven en hun fouten. Zij zijn een schoon, levendig volk, kloeker en groffer dan de Engelsen. Bij hen geen enkele duts. Zij zijn niet vuiler dan de Engelsen doch gaan zich niet ganse dagen wassen en scheren. Het zijn moedige vechters en vrees en kennen zij niet. ’t Is een van de redens waarom zij gemeenlijk in de slechtste secteur gestoken worden, waarover zij ook preus zijn. Nochtans wanneer zij wat door de neuse zijn en kwiste maken met de Engelsen, steken zij het deze dikwijls deure, dat zij altijd in ’t gat moeten en de Engelsen de beste kant kiezen.
Doch zij zijn wat wild. Hun grootste ondeugd is de dronkenschap en de grote oorzaak ligt hierin dat zij zoveel geld winnen. Een Australiaan wint 6 schellingen daags, een

Nieuwzeelander 5, een Canadees 4 en een Engelsman 1.
’t Is niet raar dat de soldaten in hun dronkenschap een herberg kort en kleen slaan. En wanneer het politieuur komt dan is het dikwijls onmogelijk de dronken mannen buiten te krijgen, die maar altijd naar nieuwe drank vragen.
Enkel de vrouwpersonen mogen zich daarmee moeien en met schoon spreken gelukt het meestendeels. De manspersonen moeten zich dan van kant houden, anders geraken zij rap in ’t gevecht.
De Belgische gendarmen vooral mogen zich dan niet tonen, hetgeen zij gemakkelijk laten en nu zijn zij ook redelijk genoeg om de herbergiers niet te boeten als zij na 8 uur niet al hun mannen buiten gekregen hebben.
Na 8 uur hoort men in de straten overal een wild dronkenman geschreeuw en onder dat opzich zijn zij niet beter dan onze bedronken Vlamingen. Jammer ! nochtans zijn alle dronkaards daarom niet wild of zot, honderdmalne is het gebeurd dat er naar mij riepen: ‘Father, me catholic, Rosary’. en hun paternoster toonden … Doch even als in ’t Canadees legeer vindt men onder de Autsralianen veel dieven en reeds verschillende burgers werden hun kiekens of hun fruit geleend. Onder dit opzicht zijn zij slechter dan de Engelsen

11 oktober 1917 – RAB – Archief Maes

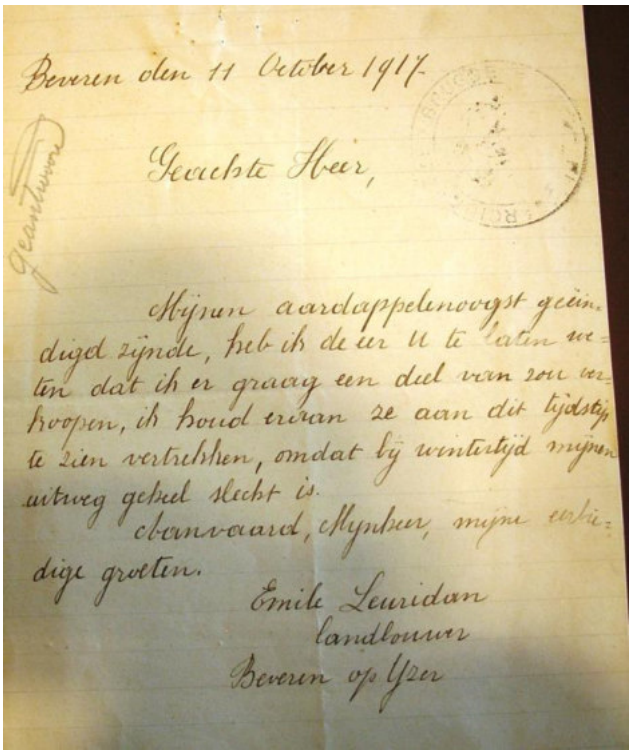

Beveren den 11 October 1917

Geachte Heer,

Mijnen aardappeloogst geëindigd zijnde, heb ik de eer u te laten weten dat ik er graag een deel van zou verkopen, ik houd eraan ze aan dit tijdstip te zien vertrekken, omdat by wintertijd mijnen uitweg geheel slecht is.

Aanvaard, mijnheer, mijne eerbiedige groeten

Emile Leuridan, landbouwer, Beveren op IJzer

Zondag 14 tot zaterdag 20 oktober 1917 – Baert A.

Maandag nacht 20 bommen op Abeele. Het kanon is geweldig, met stille tussenpozen. De beweging is zeer groot langs alle zijden en kanten. **'t Wordt verboden frites te verkopen aan de soldaten.**

14 oktober 1917 – Van Walleghem

Te Dickebusch waar reeds veel geëvacueerde vrouwen weerom 't huis zijn, komt er nogmaals een order dat allen aanstonds weg moeten en nogmaals is het de droevige uittocht. Op gans het gebied van het 2de leger mag niemand wederkeren. Hatelijk en nog immer onverstaanbaar!

Nummer 183B **Doos Gazette** **oktober 2017**
guido.vandermarliere@telenet.be

Boerenbetweterigheid uit het verleden

*

**'t Geen Venus voegt, dat scheid de kluppel.* 't Wil zeggen, dat huwelyken, die uit een geile drift worden aangegaan, op slaan en vechten plegen uit te komen, waar door zulke weder van malkanderen loopen.

Carolus Tuinman

*

Doos Gazette, een slim schrift des tijds met meer dan 580 lezers

Beste abonnee

Dit nummer van 'Doos Gazette' zit weer boordevol en niet alleen met de Grooten Oorlog. We presenteren hier met de regel van Johannes XXIII voor de Penitenten één van de oudste akten met betrekking op Poperinge, één van die akten die eeuwenlang een invloed gehad hebben op deze orde en dus tevens op de Poperingse gemeente.

De transcriptie werd aangevuld met de waardevolle commentaar van onze specialist **Henri Vandenberghe.** *Gezien het feit dat we deze akte integraal wilden presenteren en de daarbij horende commentaar, hebben we dit artikel in twee delen gesplitst. In dit nummer krijg je deel I en in het eerste nummer van november zit het tweede deel. Henri was één van de drijvende krachten en is dit nog altijd van 'Onzen Heertje'. Het 'clublokaal' van hen is uitgewoond, maar de vereniging bewandelt nieuwe paden, onder andere brengen zij nu 'wandelingen' in de kerken van Poperinge.*

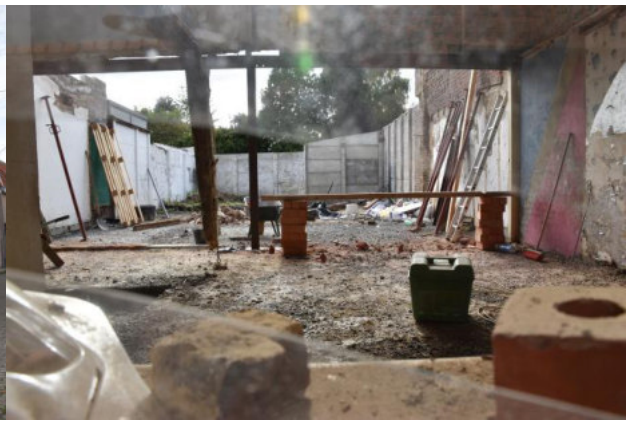

Onzen Heertje: uitgewoond…. We keken door het venster..; 't is weer braakliggend domein

Maar misschien wordt hun werking wel geherwaardeerd. In het verleden deden zij een heel project rond de kapellen in en rond Poperinge. Nu er een nieuwe inventaris van het onroerend erfgoed wordt opgesteld, zal al dat materiaal misschien daar wel een plaats vinden????

DE PENITENTEN – Transcribent - Guido Vandermarliere – Commentaar Henri Vandenberghe Deel I

Het gebouw van het Penitentenklooster draagt als begindatum het jaartal 1413. De onderstaande 'regel van de orde van de penitenten' dateert van dit jaar en heb ik terug gevonden in het Rijskarchief te Brugge. Het leek mij interessant genoeg om de gehele tekst te transcriberen… tot nut van 't algemeen.
Henri Vandenberghe becommentarieerde uitgebreid deze eeuwenoude tekst.

RABrugge – Verzameling Cumulus Ecclesiasticus nr. 824

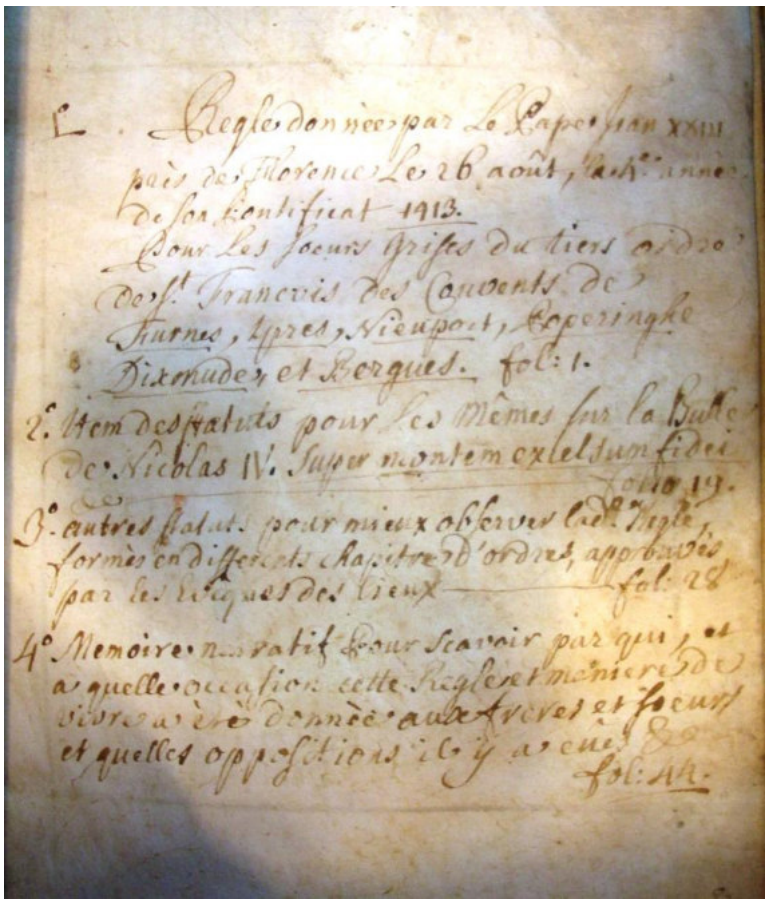
1. Regle donnée par Le Pape Jean XXIII
pais de Florence Le 26 août, 4me année
de son Pontificat 1413.
Pour Les Soeurs Grises du tiers ordre
de St. Francois des Convents de
Furnes, Ypres, Nieuport, Poperinghe
Dixmude, et Bergues. fol: 1.
2. Item des statuts pour les Mêmes sur la Bulle
de Nicolas IV. Super montem excelsum fidei
Folio 19.
3. autres statut pour mieux observer ladite Regle
formés en differents chapitres d'ordres, approuvés
par les Evêques des lieux — fol: 28
4. Memoire narratif pour scavoir par qui et
a quelle occasion cette Regle et manière de
vivre a été donnée aux frères et Soeurs
et quelles oppositions il y a eues
fol: 44.

Op het eerste blad merken we dat er in dit boekje 4 teksten zijn opgenomen.

1° - Règle donnée par le pape **Jean XXIII,** pais de Florence le 26 août, la 4de année de son kontificat 1413
Pour les soeurs grises du tiers ordre de st. François des convents de Furnes, Ipres, Nieuport, **Poperinghe,** Dixmude et Bergues fol:1
2° - Item des statuts pour les mêmes sur la bulle de Nicolas IV super montem excelsum fidei de – folio 19
3° - Autres statut pour mieux observes ladite regle formès en different chapitres d'ordres, approuvrée par les evêques des lieux – fol. 28
4° Memorie narratif pour scavoir par qui et a quelle occasion cette regles et manière de vivre a été donnée aux frères et soeurs et quelles oppositions il y a eûe – folio 44

Comment Henri

*In **1410** volgde Johannes XXIII Alexander V op.*

In die beruchte tijd van pausen en tegenpausen
werd zelfs het onbewezen gerucht verspreid dat hij Alexander V zou hebben vergiftigd, maar dit
is nooit bewezen. Middeleeuwse historici berichten van ongelooflijke schanddaden van deze Johannes. Rioolpers avant la lettre. Op weg naar het concilie van Konstanz zou hij in Bologna
300 nonnen onteerd hebben in ruil voor … een aflaat.
Johannes XXIII (ca. 1370 - 22 december 1419), eigenlijk Balthasar Cossa, was tegenpaus van 1410 tot 1415, in de periode van het Westers Schisma. De latere paus Johannes XXIII (+1963) dacht aan zijn positie in de poging om te remedëren aan de schismatische toestand. In 1402 werd hij benoemd tot kardinaal. In deze hoedanigheid zat hij het Concilie van Pisa voor (1409), dat bedoeld was de eenheid van de kerk te herstellen. Het concilie zette de pausen van Rome en Avignon af (Gregorius XII resp. Benedictus XIII) en benoemde Alexander V tot nieuwe paus, die zijn residentie te Bologna koos.
De afgezette pausen accepteerden de gang van zaken echter niet, zodat er nu drie pausen claimden de rechtmatige paus te zijn. Johannes XXIII verwachtte vermoedelijk dat het nieuwe concilie de besluiten van Pisa zou bekrachtigen door Gregorius XXII en Benedictus XIII (die beide niet deelnamen aan het concilie) af te zetten en hem als enige paus te erkennen. Al gauw werd echter duidelijk dat de meeste deelnemers aan het concilie vonden dat alle drie de pausen van dat moment afgezet moesten worden, zodat er een nieuwe paus kon komen die voor alle partijen acceptabel was. Johannes XXIII probeerde zijn positie veilig te stellen door in de nacht van 20 maart 1415 heimelijk van het concilie weg te vluchten. Hij hoopte dat nu er geen paus aanwezig was, het concilie ontbonden zou worden en alles bij het oude zou blijven. Sigismund wist de verwarring echter te bezweren en op 6 april bepaalde het concilie, in lijn met de
argumenten van de conciliaristen, dat het concilie ook zonder de aanwezigheid van een paus bevoegd was bindende besluiten te nemen. Johannes XXIII werd daarop achterhaald en gevangengenomen. De andere twee pausen legden onder druk hun ambt neer. Twee jaar later werd Martinus V door het concilie benoemd als nieuwe paus en als zodanig erkend door heel de Westerse kerk. In 1418, nadat het concilie van Konstanz beëindigd was, gaf Martinus V Johannes XXIII zijn vrijheid terug. Hij benoemde hem tot bisschop en kardinaal van Toscane. Johannes overleed eind 1419, vermoedelijk op 22 december.

Hier naer volghet den reghel vande susters van de derder orden van S. Francois ghegheven speciaelicke aen tconvent van de graeu susters binnen **Hyper,** met noch vijf ander conventen van diveersche steden in WestVlaendren die hier dicwils zullen ghenoempt worden, byden paeus van Roome **Joannes, den XXIIJ** van die name.

Prefatie oft voorreden vanden reghel

Joannes, Bisschop, dienaer der dienaers gods, tot eeuwighe memorie vander zaecke. Wy bieden

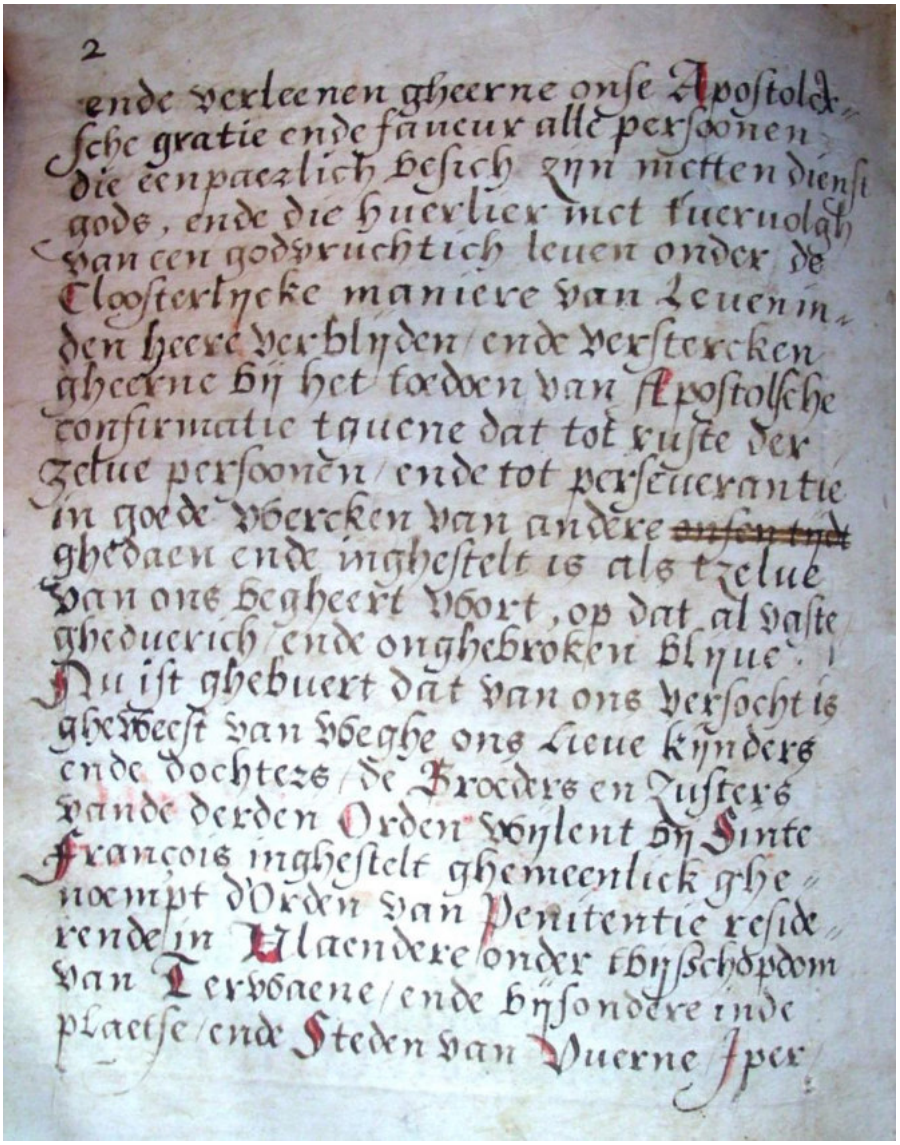

2

Ende verleenen gheerne onse apostolische gratie ende faveur alle persoonen die eenpaerlich besich zyn mette dienst gode ende die huerlieder met tvervolgh van een godvruchtich leven onder de cloosterlycke maniere van leven in den heere verblyden ende verstercken gheerne by het toedoen van apostolische confirmatie tguene dat tot ruste der zelve persoonen ende tot perseverantie[1] in goede wercken van andere ghedaen ende inghestelt is als tzelve van ons begheert – voort, op dat al vaste ghedverich ende onghebroken blyve – nu ist ghebuert dat van ons versocht is gheweest van weghe ons lieve kynders ende dochters, de broeders ende zusters vande derden orden, wylent by Sinte Francois inghestelt, ghemeenlick ghenoempt d'orden van penitentie, residerende in Vlaendere onder tbysschopdom van Terwaene ende bysondere inde plaetse ende steden van Vuerne, Iper

[1] Perseverantie = aanhoudend herhalen

Comment Henri

Sint Franciscus

*De **'penitentie'** is als woord ook gebruikt door Franciscus. In het boek Regel van het Derden Order genaemd van penitentie ingesteld door den Seraphienschen Vader Franciscus, bevestigd door paus Nicolas IV,*
Franciscus van Assisië heeft zelf het derde Orde opgericht.
Het was immers niet de bedoeling dat de mensen uit de streek waar Franciscus predikte , allemaal naar het klooster zouden gaan, zodat er geen kinderen meer zouden geboren worden .
Ook mannen en vrouwen konden tot de penitentie toetreden en de geest van de kloosterorde van Franciscus beleven.
Derde ordelingen waren dus geen kloosterlingen maar hadden het aanbod om zich in de geest van Franciscus - in hun eigen orden te verenigen om als bekeerlingen te leven.
Ze noemde tertiarissen of derde order.
Al de pausen die dit gebruik hebben gepromoot staan gelijst in het geciteerde boek.

Penitentie. We kennen het woord als boetedoening om de zondestraffen te vernietigen, als suggestie door de priester in de biecht.
Het was een typische discussie van de tijd van Luther.
Luther verdedigde aanvankelijk het principe van de bekering door penitentie te doen.
Uit
Bijbelse overweging vond hij de daden van barmhartigheid en naastenliefde het betere antwoord op de de verlossing door het kruis van Christus (zie stellingen aan het klooster van Wittenberg). De inquisiteurs (voor het generaal pardon)stelden een tijd voor om venia (gratie) te geven aan de ketters (nieuwgezinden) mits penitentie.
In 1570 zal men zelfs spreken van een generale acte van penitentie (pénitence publique) opdat de ketters zich zouden bekeren.
Zoiets als de acte van ereboet tot het Heilig Hart in de 19de eeuw.
*De '**amende honorable**' was een praktijk die ook door de juridische overheid kon opgelegd worden bv. In zijn hemd op blote voeten met een kaars naar de kerk te stappen. De openbare boetedoening, ereboet, penitentie en leedwezen moest anderen aanzetten tot een beter leven.*

*Door dit leven als Penitenten stegen ze de ladder van de negen koren der engelen naar boven zoals de religieuzen en hun **Serafijnse Vader**. Omdat iedereen tenslotte door het Evangelie opgeroepen wordt zich te bekeren, penitentie te doen, stichtte Franciscus de orde van de minderbroeders (de aartsbroederschap van de koorde). Iedere broeder moet de minderen zijn tegenover zijn gezel. In tweede order voor de vrouwen: de Franciscanessen en in derde order de Penitenten.*
Van deze derde vormgeving zijn vele clusters vermeld. De strengste hadden noviciaat en samenleven in convent. Minder eisende opstellingen waren niet aan een kloostergebouw verbonden. Met de tegenpaus Joanes XXIII zijn we al een paar eeuwen voorbij aan de tijdsgeest van Franciscus. Toch was het woord penitentie op dat ogenblik verbonden

aan de theologie en de discussie omtrent aflaten en de genadeschat van de verlossing. Terminologisch was de order verbonden aan het begrip penitentie dat toen ter discussie lag.

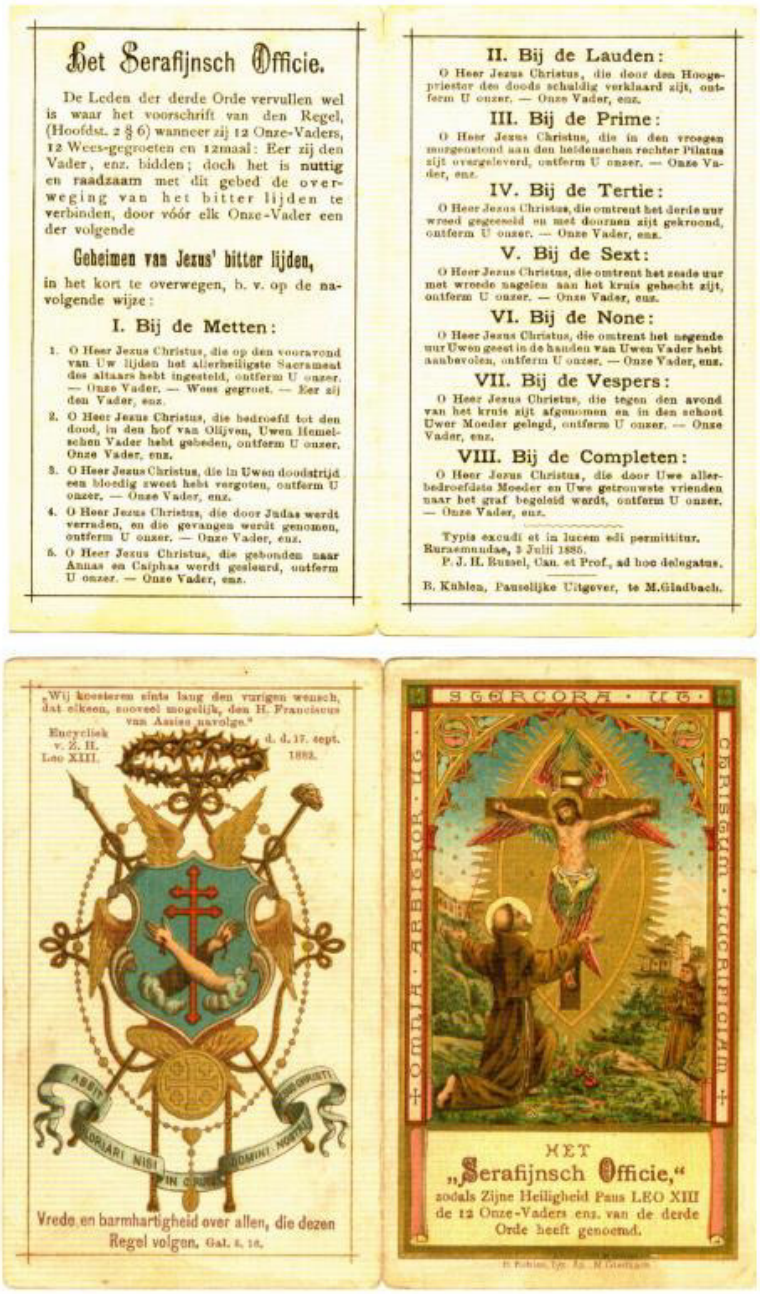

Het Serafijnsch Officie.

De Leden der derde Orde vervullen wel is waar het voorschrift van den Regel, (Hoofdst. 2 § 6) wanneer zij 12 Onze-Vaders, 12 Wees-gegroeten en 12maal: Eer zij den Vader, enz. bidden; doch het is nuttig en raadzaam met dit gebed de overweging van het bitter lijden te verbinden, door vóór elk Onze-Vader een der volgende

Geheimen van Jezus' bitter lijden,

in het kort te overwegen, b. v. op de navolgende wijze:

I. Bij de Metten:

1. O Heer Jezus Christus, die op den vooravond van Uw lijden het allerheiligste Sacrament des altaars hebt ingesteld, ontferm U onzer. — Onze Vader, — Wees gegroet. — Eer zij den Vader, enz.
2. O Heer Jezus Christus, die bedroefd tot den dood, in den hof van Olijven, Uwen Hemelschen Vader hebt gebeden, ontferm U onzer. Onze Vader, enz.
3. O Heer Jezus Christus, die in Uwen doodstrijd een bloedig zweet hebt vergoten, ontferm U onzer, — Onze Vader, enz.
4. O Heer Jezus Christus, die door Judas werdt verraden, en die gevangen werdt genomen, ontferm U onzer. — Onze Vader, enz.
5. O Heer Jezus Christus, die gebonden naar Annas en Caiphas werdt geleurd, ontferm U onzer. — Onze Vader, enz.

II. Bij de Lauden:

O Heer Jezus Christus, die door den Hoogepriester des doods schuldig verklaard zijt, ontferm U onzer. — Onze Vader, enz.

III. Bij de Prime:

O Heer Jezus Christus, die in den vroegen morgenstond aan den heidenschen rechter Pilatus zijt overgeleverd, ontferm U onzer. — Onze Vader, enz.

IV. Bij de Tertie:

O Heer Jezus Christus, die omtrent het derde uur wreed gegeeseld en met doornen zijt gekroond, ontferm U onzer. — Onze Vader, enz.

V. Bij de Sext:

O Heer Jezus Christus, die omtrent het zesde uur met wreede nagelen aan het kruis geheeht zijt, ontferm U onzer. — Onze Vader, enz.

VI. Bij de None:

O Heer Jezus Christus, die omtrent het negende uur Uwen geest in de handen van Uwen Vader hebt aanbevolen, ontferm U onzer. — Onze Vader, enz.

VII. Bij de Vespers:

O Heer Jezus Christus, die tegen den avond van het kruis zijt afgenomen en in den schoot Uwer Moeder gelegd, ontferm U onzer. — Onze Vader, enz.

VIII. Bij de Completen:

O Heer Jezus Christus, die door Uwe allerbedroefdste Moeder en Uwe getrouwste vrienden naar het graf begeleid werdt, ontferm U onzer. — Onze Vader, enz.

Typis excudi et in lucem edi permittitur.
Buraemundae, 3 Julii 1886.
P. J. H. Bussel, Can. et Prof., ad hoc delegatus.

B. Kühlen, Pauselijke Uitgever, te M.Gladbach.

„Wij koesteren sints lang den vurigen wensch, dat elkeen, zooveel mogelijk, den H. Franciscus van Assisi navolge."
Encycliek v. Z. H. Leo XIII. d. d. 17. sept. 1882.

Vrede en barmhartigheid over allen, die dezen Regel volgen. Gal. 6, 16.

HET „Serafijnsch Officie," zoodals Zijne Heiligheid Paus LEO XIII de 12 Onze-Vaders enz. van de derde Orde heeft genoemd.

Zij vallen dus niet onder de Tweede Orde, die onder bevoegdheid stonden van de Franciscanen, als klooster. Ze waren een reguliere orde omdat ze de pauselijke regel onderhielden.
In de kerkgeschiedenis zien we rond die periode dat de Grauwzusters opkomen in onafhankelijke stichtingen.
Grauwzusters zijn 'tertiarissen' omdat ze de Derde Regel van Sint-Franciscus volgen. (Franciscus schreef een eerste regel in 1209, een tweede in 1221, zijn derde in 1223.)
In de litteratuur daarrond lezen we dat de Tertiarissen hun religieuze regel onderhouden zonder een formele kloostergelofte af te leggen.
Wat hier niet direct is uit af te leiden - er zullen dus verschillende gewoonten zijn en Poperinge is hier een aparte vorm. Misschien juist daarom dat er discussie was. Soms wonen ze samen met een groep gelijkgezinden in conventen (Reguliere Derde Orde), soms leiden ze hun aan God gewijde leven thuis (Seculiere Derde Orde).
Een tertiaris verplicht zich tot een aantal vaste gebeden per dag, tot werken van naastenliefde en barmhartigheid, het geven van aalmoezen en tot een sobere levenswijze.

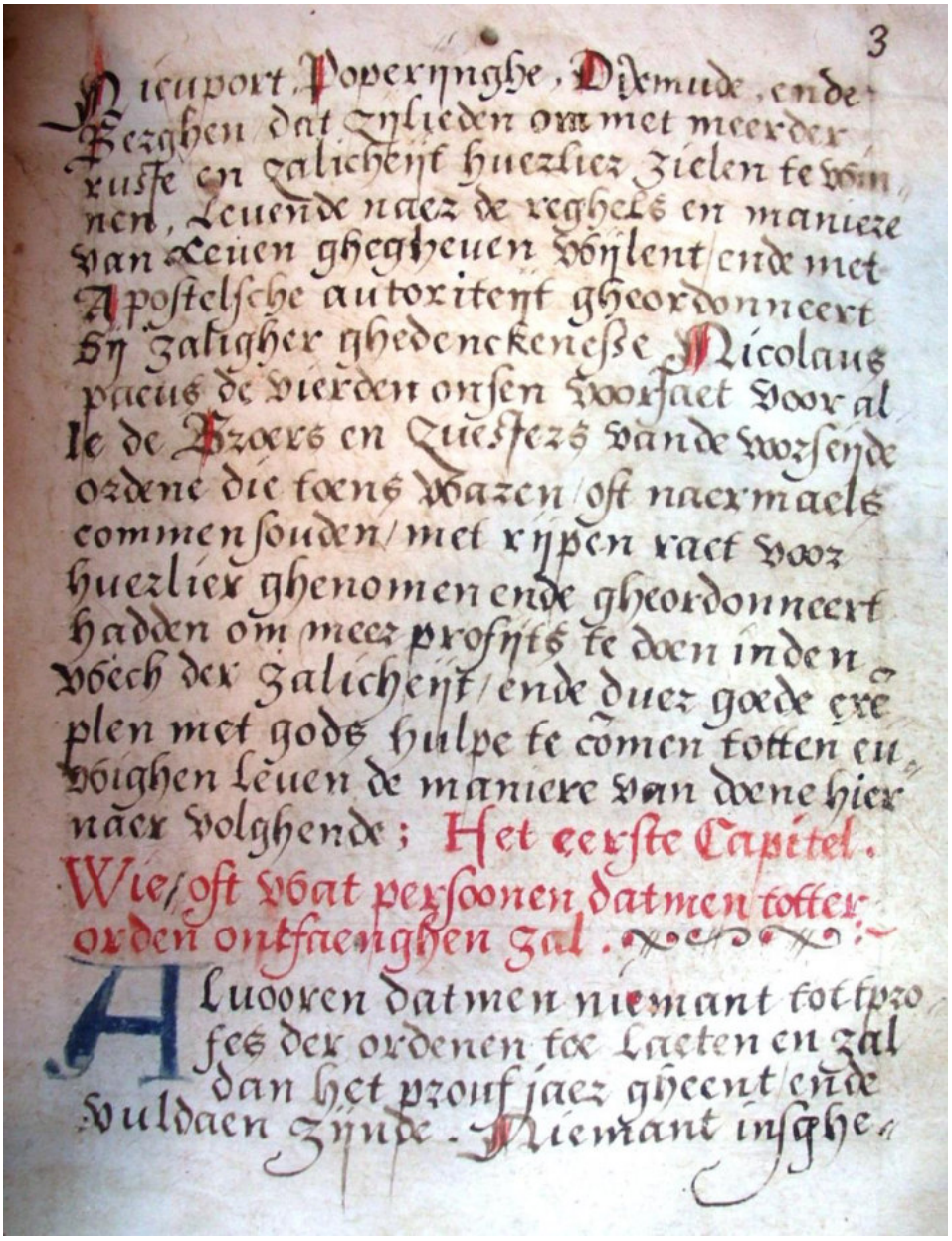

3

Nieuport**, Poperynghe**, Dixmude, ende Berghen, dat zylieden om met meerder ruste en zalicheyt huerlier zielen te winnen, levende naer de reghels en maniere van leven ghegheven wylent ende met apostelsche autoriteyt gheordonneert by zaligher ghedenckenese **Nicolaus,** Paeus **de vierden**[2] onsen voorsaet, voor alle de broers ende zuesters van de voorseyde ordene die toens waren oft naermaels commen souden, met rypen raet voor huerlier ghenomen ende gheordonneert hadden om meer profyts te doen in den wech der zaligheyt, ende duer goede exeplen met gods hulpe te commen totten euwighen leven, de maniere van doene hiernaer volghende:

Het eerste capitel – Wie oft wat persoonen datmen totter orden ontfaenghen zal

[2] Comment Henri - Nicolaas IV (*Lisciano* 30 september 1227 - Rome, 4 april 1292) was van 22 februari 1288 tot aan zijn dood paus van het einde van de kruistochtentijd. Geboren als Girolamo Masci d'Ascoli trad hij reeds vroeg toe tot de orde van de Franciscanen.

Alvooren datmen niemant tot profes der ordenen toe laeten en zal dan het proufjaer[3] ghe-ent ende vuldaen zynde. Niemant insghelycx

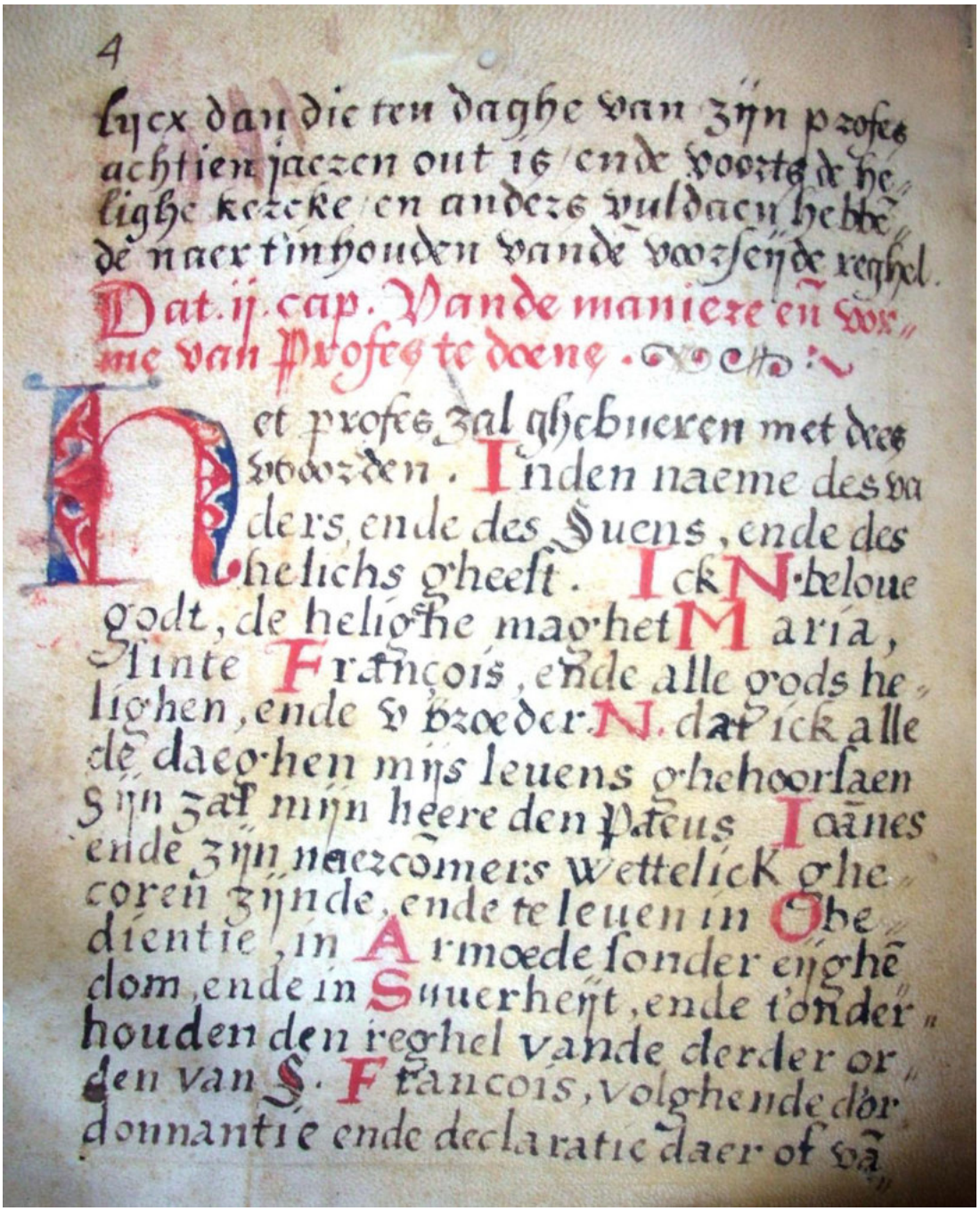

4

lycx dan die ten daghe van zijn profes
achtien jaeren out is ende voorts de he-
lighe kercke en anders vuldaen hebbē-
de naer t'inhouden vandē voorseijde reghel.

Dat. ij. cap. Vande maniere eñ vor-
me van Profes te doene.

Het profes zal ghebueren met dees
woorden. Inden naeme des va-
ders, ende des Suens, ende des
helichs gheest. Ick N. beloue
godt, de helighe maghet Maria,
sinte François, ende alle gods he-
lighen, ende v broeder N. dat ick alle
de daeghen mijs leuens ghehoorsaen
sijn zal mijn heere den Paeus Ioānes
ende zijn naercomers wettelick ghe-
coren zijnde, ende te leuen in Obe-
dientie, in Armoede sonder eijghē-
dom, ende in Suuerheijt, ende t'onder-
houden den reghel vande derder or-
den van S. Francois, volghende d'or-
donnantie ende declaratie daer of vā

4
Dan die ten daghe van zijn profes achtien jaeren out is ende voorts de helighe kercke en anders vuldaen hebbende naer t'inhouden vande voorseijde reghel.

Dat ij cap. – Van de maniere ende vorme van profes te doene

---

[3] *Comment Henri = Er was dus een orde met noviciaat of proefjaar. Daarom noemt men hen een reguliere orde.*

Het profes zal ghebeuren met dees woorden. Inden naeme des vaders ende des Suens ende des helichs gheest. Ick N. belove godt, de helighe maghet Maria, Sint François ende alle gods helighen ende u broeder N. dat ick alle de daeghen mijns levens ghehoorsaem sijn zal mijn heere den paeus Joannes ende zyn naercommers - wettelick ghecoren zijnde - ende te leven in obedientie[4], in armoede sonder eijghendom ende in suverheijt ende t'onderhouden den reghel van de derder orden van S. François, volghende d'ordonnantie ende declaratie daer of van

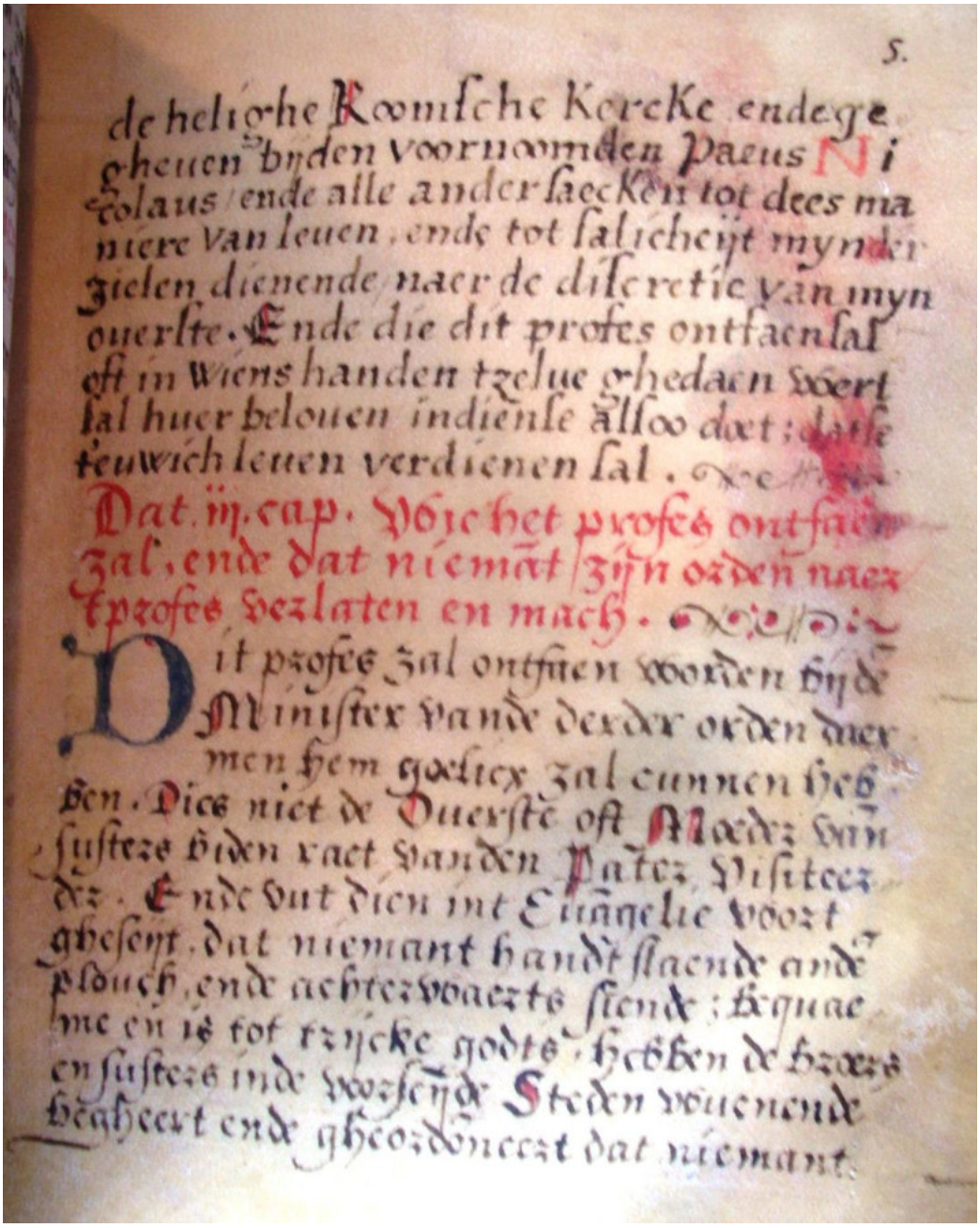
5.

de helighe Roomsche Kercke ende ge
gheuen byden voornoomden Paeus Ni
colaus ende alle ander saecken tot dees ma
niere van leuen, ende tot salicheijt mynder
zielen dienende naer de discretie van myn
ouerste. Ende die dit profes ontfaen sal
oft in wiens handen tzelue ghedaen wert
sal huer belouen indiense alsoo doet; dat se
t'euwich leuen verdienen sal.

Dat. iij. cap. Wie het profes ontfaen
zal, ende dat niemāt zijn orden naer
tprofes verlaten en mach.

Dit profes zal ontfaen worden bijde
Minister vande derder orden daer
men hem goelicx zal cunnen heb
ben. Dies niet de Ouerste oft Moeder van
susters biden raet vanden Pater Visiteer
der. Ende vut dien int Euāgelie voort
gheseyt, dat niemant handt slaende ande
plouch, ende achterwaerts siende; bequae
me en is tot trycke godts, hebben de broers
en susters inde voorseyde Steden wuenende
begheert ende gheordoneert dat niemant

5
De helighe Roomsche kercke ende ghegheven byden voornoomden paeus Nicolaus ende alle ander saecken tot dees maniere van leven, ende tot salicheyt mynder zielen, dienende naer de

[4] Obediëntie = gehoorzaamheid

discretie van myn overste. Ende die dit profes ontfaen sal oft in wiens handen tzelve ghedaen wert sal huer beloven indiense alsoo doet, datse eeuich leven verdienen sal.

Dat iij. Cap. – Wie het profes onfaen zal, ende dat niemant zijn orden naer tprofes verlaten en mach.

Dit profes zal ontfaen worden byde minister vande derder orden daer men hem goelicx zal cunnen hebben. Dies niet de Overste oft Moeder vande sustere biden raet vanden pater visiteerder. Ende vut dien int evangelie voort gheseyt dat niemant handt slaende anden plouch ende achterwaerts siende, bequaeme en is tot trycke godts[5], hebben de broers ende susters inde voorseyde steden wuenende begheert ende gheordonneert dat niemant

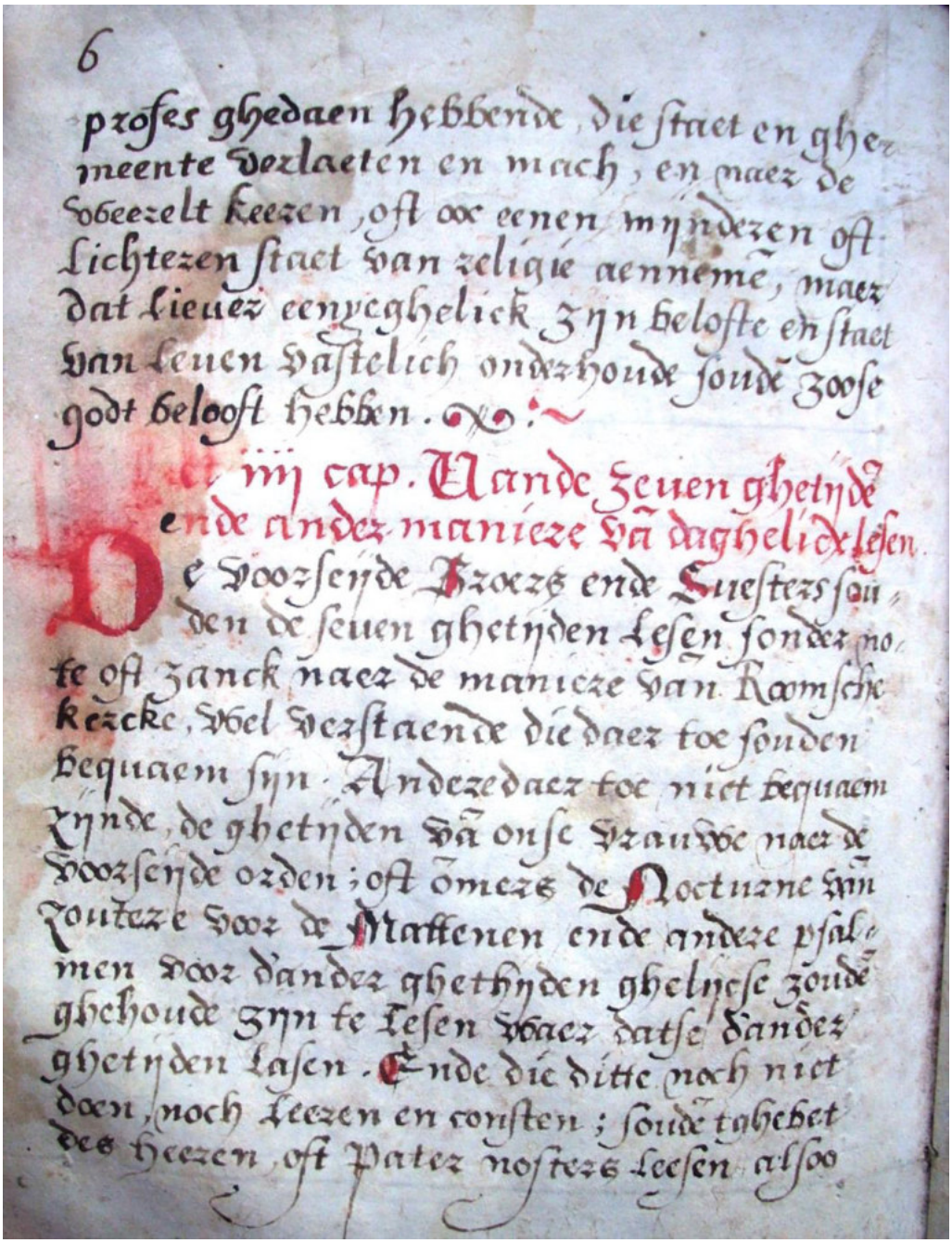

6

profes ghedaen hebbende, die staet en ghemeente verlaeten en mach, en naer de vbeerelt keeren, oft oor eenen mynderen oft lichteren staet van religie aenneme, maer dat lieuer eenyeghelick zyn belofte en staet van leuen vastelich onderhoude soude zoose godt belooft hebben.

Het iiij cap. Vande zeuen ghetyde ende ander maniere vā daghelicx lesen.

De voorseyde Broers ende Suesters souden de seuen ghetyden lesen sonder note oft zanck naer de maniere van Roomsche kercke, wel verstaende die daer toe souden bequaem syn. Anderedaer toe niet bequaem zynde, de ghetyden vā onse vrauwe naer de voorseyde orden; oft ōmers de Nocturne vān zouteren voor de Mattenen ende andere psalmen voor d'ander ghethyden ghelycse zoude ghehoude zyn te lesen waer datse d'ander ghetyden lasen. Ende die ditte noch niet doen, noch leeren en consten; soude tghebet des heeren, oft Pater nosters leesen alsoo

[5] *Comment Henri: Lucas 9: 62.*

profes ghedaen hebbende die staet en ghemeente verlaeten en mach en naer de werelt keeren, oft ooc eenen mynderen oft lichteren staet van religie aennemen, maer dat liever eenyeghelick zyn belofte en staet van leven vastelick onderhoude souden zoose godt belooft hebben.

Dat iiij cap. Van de zeven ghetyden ende ander maniere van daghelickx lesen

De voorseyde broers ende suesters souden de seven ghetyden lesen sonder note oft zanck naer de maniere van de roomsche kercke, wel verstaende die daer toe souden bequaem syn. Andere daer toe niet bequaem zijnde, de ghetijden van onse vrauwe naer de voorseyde orden, oft ommeze de nocturne vande zoutere voor de mattenen ende andere psalmen voor d'ander ghethyden ghelycse zouden ghehoude zyn te lesen waer datse d'ander ghetyden lasen. Ende die ditte noch niet doen, noch leezen en consten, souden tghebet des heeren oft pater nosters leesen[6] alsoo

den Ouersten oft Visiteerde zeggh̄e ende
ordonneren souden tot tmeeste profijt huer
lier zielen.

Het v. cap. Vande Visiteerde

De Broers ende Suesters zullen heb
ben eenen Visiteerder vut ander or
dene volghende den regel ende oude
costume.

Hier volght nu inden Kcahel van
eenen Minister Provincial te kie
sen ende van een ghemeen Moeder ouer
alle de Conuente, die inden absentie van
den Minister zijn macht hebben soude.
maer ditte is nu langhe in dees Landen
buyten vsance:

Het vj. cap. Van een moeder te kiesen
in elcke Conuente.

In elck huys oft Conuent vande
Suesters zal een Ouerste ghestelt
vborden bij ghemeene electie oft kiesynghe
van al de Suesters vanden zeluen huyse
de vbelcke alle vanden huyse zullen moeten

[6] *Comment Henri: Dat is trouwens het ontstaan van wat wij paternoster (bidsnoer) noemen. De drie maal 5 tientjes is precies 150 psalmen. We lezen nu wel sedert de slag van Lepanto weesgegroetjes en geen Onze Vaders, tenzij tussen de tientjes. Oorspronkelijk was het anders.*

Fragment uit het Lam Gods – 1430

Comment Henri:
Het Getijdengebed (lat. Liturgia horarum - niet dezelfde term als brevier) is het dagelijkse gebed door de katholieke kerk voorgeschreven voor monniken, monialen, priesters en leken. Het getijdengebed bestaat hoofdzakelijk uit de 150 Psalmen uit de bijbel. Voor geestelijken met hogere wijdingen, diakens (in voorbereiding op het priesterambt),monniken, bisschoppen en priesters, is het getijdengebed een verplichting door de kerkelijke wet. Voor leken die tot (permanent) diaken gewijd zijn, kan het verplicht gesteld worden door het bisdom.
Tot die getijden behoren: de Metten, de lauden, de Priem, de Terts, de Sext, de None, de Vespers en de Completen.
Pas in de XVIde eeuw is daar een enigszins uniforme lijn in getrokken, voordien was ieder bisdom bevoegd om getijden te regelen.
Tegen het einde van de vijfde eeuw telde het getijdengebed zeven officies, waarvan de completen het laatst waren toegevoegd. Daarom spreekt men hier van zeven getijden.
In Clunij werd het Officie van Onze Lieve Vrouw ingevoerd ingevoerd op het einde van de elfde eeuw en dan uitsluitend voor gebruik door zieke monniken die het grote koorgebed niet konden bijwonen.
In de veertiende eeuw was het Kleine Officie van Onze Lieve Vrouw nagenoeg algemeen Verspreid.
Er zijn officies voor de Maagd Maria toegeschreven aan Ildefonsus van Toledo (zevende eeuw)
en aan Johannes Damascenus (7de-8ste eeuw) maar het duurde tot de tiende eeuw eer het Kleine
Officie meer algemeen gebruikt werd, waarschijnlijk in samenhang met de toenemende devotie
voor Onze-Lieve-Vrouw.
De mattenen zijn de metten. De nocturne moet met de nacht, de vroege morgen te maken hebben. Wikipedia schrijft dat de nocturne een deel van de metten is.
De zoutere of souter is het Middelnederlands voor het psalter of het getijdenboek.
We veronderstellen dat het hier gaat over wie de nachtdienst of getijde niet aan kan dat die dan bijbeent vanaf het moment dat zij kan aansluiten.

100 jaar geleden: Den Grooten Oorlog

15 oktober 1917 - Albert Denys – Uit 'Het Zweerdhof' van Franz Denys

Albert Denys aan Alfons Callewaert

't Is dan eens zondag en zijt dan eens een namiddag vrij. Nu moet gij zien dat dat ieder uur 6 mannen regelmatig optrekken, aflossen, enz… en als zij nog iets misdoen – iemand laten voorbijgaan als ze niet mogen – dan vliegt de korporaal van de wacht er nog eerst binnen, want bij 't leger is er altijd iemand verantwoordelijk om in geval dat er iets voorvalt te kunnen voor 'bouc émissaire' en dus gestraft te worden. Nu, je m'en fais pas, 't is oorlog en … een plantrekker geraakt, overal door.
'k Heb juist geschreven voor iemand om te bedanken voor een ontvangen pakje. 'k Doe het uit principe, daar de soldaat zich slecht gedraagt, bijzonderlijk voor de zeden zelf, doch 'k wil dat men van mij niet kunne zeggen, hij doet maar iets voor zijn vrienden of de mannen zijner opinie. Want al zijn er weinig goede bij de troep, toch zijn er veel bekend, bijvoorbeeld als harde kalote, als voorvechters, enz… en die mannen hangen zoo van veel dingen soms wat te saam. Gaan er 's morgens 's zondags enige naar de mis, er zijn er die er op spreken, daar zijn er ook aanstonds die roepen en de missegaanders gelijk geven, die roepen 'elk zijn gedacht', of iedereen doet wat hij wil, enz…
Dat gij nu een weinig buiten geschot zijt heb ik ook vernomen van een Westouternaar van onze compagnie die terug uit verlof gekomen is. Hij heeft al die gevangenen gezien, al dat geweld, enz… Hij vertelde mij dat Poperinghe nog goed bommen mede kreeg. Spijtig want 'k had gehoopt met de vooruitgang dat zij op Poperinghe niet meer gingen schieten tenzij met zware kastanjes uit het bos van Houthulst. Nu met nog wat geduld zullen zij het ook innemen.
't Schijnt dat wij ook in 't korte op onze poot zullen mogen spelen en Woumen en Klerken zullen mogen innemen.
'k Wens dus goed weer en een spoedig begin Zo zullen wij hier weggeraken. Immers, misschien heb ik het u geschreven, 't is 3 maanden dat wij hier in Frankrijk verblijven. 'k Ben beschaamd in mijn eigen zelven dat wij zolang embusqué spelen terwijl anderen vechten.
'k Verwacht ook alle dagen Louis. Hij zal in dezelfde compagnie komen als ik, doch men heeft in zijn regiment kandidaten vliegers gevraagd. Hij heeft zich aangeboden en is, na een onderzoek van de regimentsdokter voorgesteld geweest 'k Geloof niet dat hij er in zal lukken, want in 't Belgisch leger, lijk overal, denk ik, is voorspraak het enigste middel om ievers te geraken. Nu, als hij bij mij is, 't zal aangenaam zijn voor alle twee.
Gazetten plenty: Stem uit België, Vrij België, Standaard, Ons Vaderland, ehnz… Op dit laatste als tegenwerking op sommige Frans-Belgische dagbladen hebben wij ongeveer 45 abonnementen verworden in onze compagnie (150 man). De gazettemarchand die met gouvernementsgazetten 's morgens rondleurt heeft nu niets te doen, en ze mogen dus hun speciale verzendingswagens afschaffen met titel 'ministère de la guerre, très urgent.'
Gij ziet dat de piotten ook iets kunnen als zij willen. Later zullen zij het nog eens tonen, als het er op aankomt.
In Vrij België, nummers welke ik laatst ontvangen heb, stond in dat het deel der stad Roeselare genaamd 'de nieuwe markt' platgeschoten was, de burgers zouden weg zijn tussen Gent en Kortrijk en veel in Asse (Brabant). Zij mogen 25 kilogram bagage medenemen. De vijanden, na hun vertrek, nemen alles mee wat zij overlaten.
Albert

15 oktober 1917 – Brievenboek Poperinge

Aan de burgerlijke gouverneur
Ik heb de eer U te informeren dat we vandaag het besluit betreffende de ‘patates Frites’ gepubliceerd hebben door middel van affiches in onze gemeente.

16 oktober 1917 - Commissie Dhuiscque

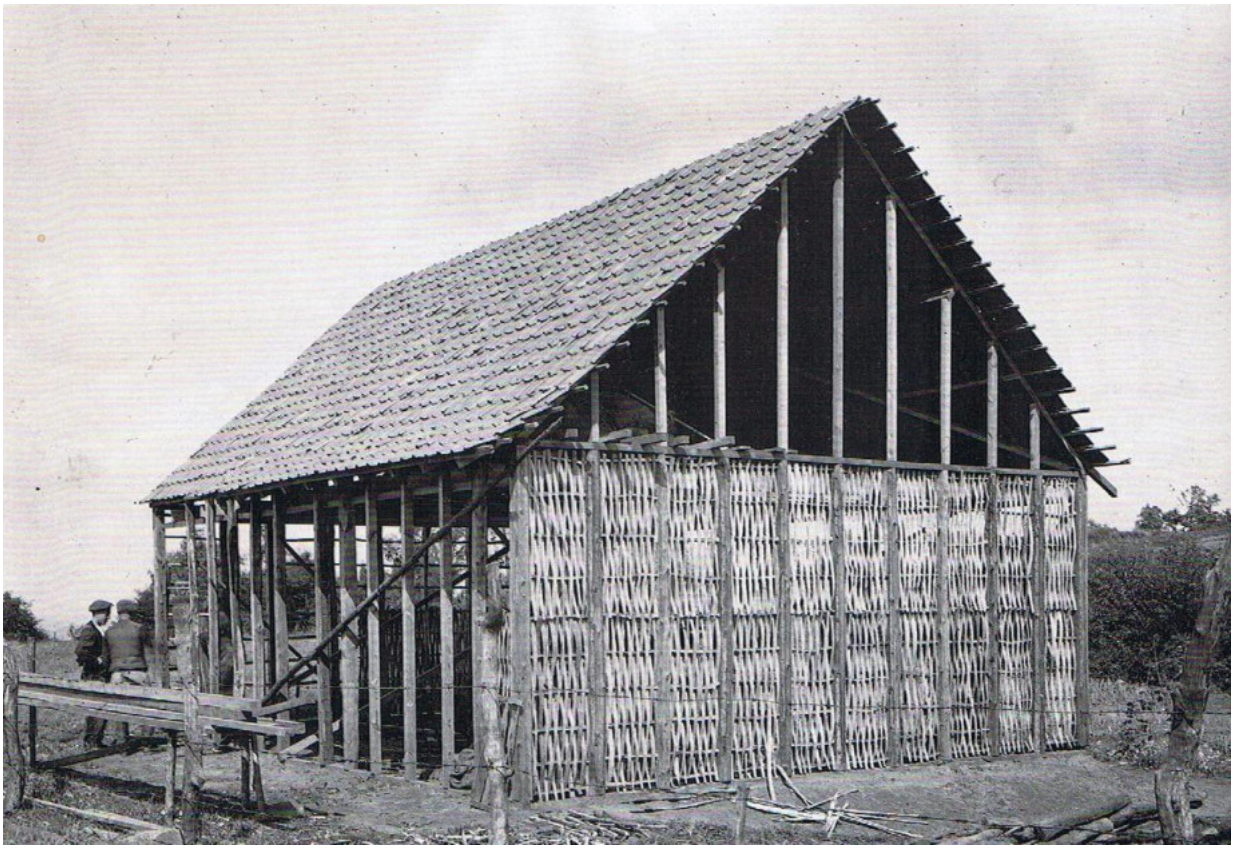

Opbouw van een noodwoning te Westouter

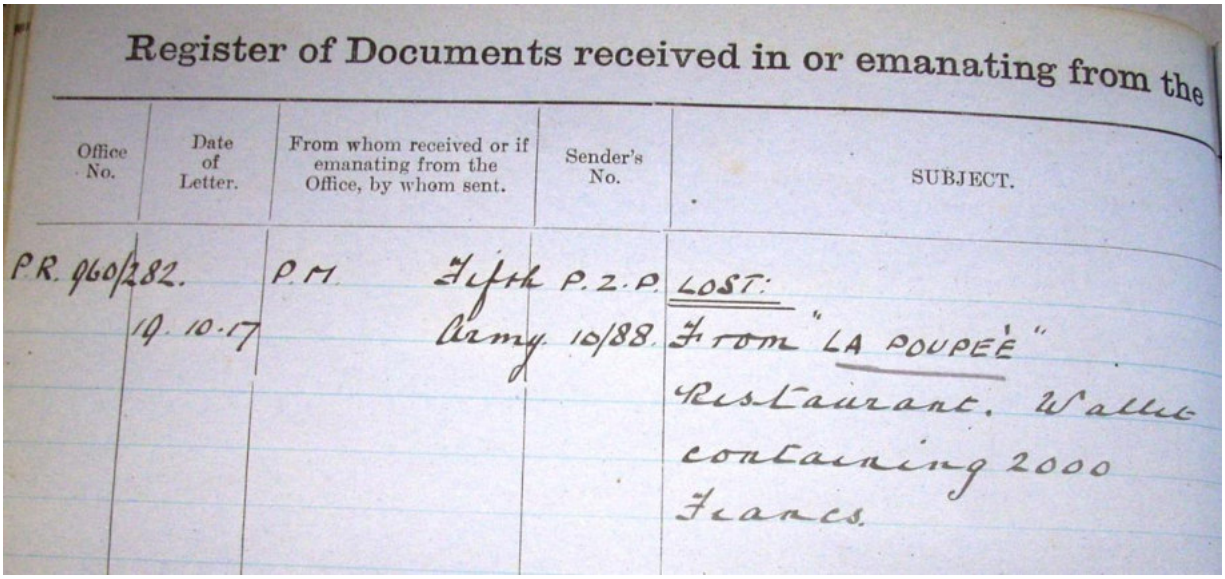

Register of Documents received in or emanating from the

Office No.	Date of Letter.	From whom received or if emanating from the Office, by whom sent.	Sender's No.	SUBJECT.
P.R. 960/282.	P.M.	Fifth Army	P.Z.P. 10/88.	LOST: From "LA POUPÉE" Restaurant. Wallet containing 2000 Francs.
19.10.17				

17 oktober 1918 – RAB – Archief Maes

Uit de krant 'Het Vaderland' van de 17 oktober 1918 halen we de volgende artikels:

Gister morgen, rond negen uur kwamen een zeshonderdtal Belgische kinderen in Parijs toe, in de statie van Lyon.
Zij kwamen uit het beproefde donkere vaderland over langs Zwitserland, waar zij een zeer hartelijk onthaal genoten te Freiburg (daar verbleven zij gedurende vier en twintig uren) als ook te Geneve.
Te Evian, het Frans grensplaatsje, waar zij enige uren vertoefden werden zij met niet min hartelijkheid ontvangen.

Een gewoon beeld in het station van Evian in 1917 – een 'enfant colis' boven op de andere pakken gestald.

Te Parijs verwachtte hen nieuwe aanmoediging en opbeuring.
Het was indrukwekkend toen de trein binnenstoomde met dien zwerm bannelinkjes, al kinderen tussen 6 en 14 jaren.
Het stemde blij en het stemde droef.
Die kindertjes waren gered, dat deed wel deugd aan het hart, doch die kindertjes waren gescheiden van hunne ouders, en plots aan hun midden dat zij vooral nodig hebben, dat perste de tranen uit de ogen.
Het was aangrijpend die groepjes na te speuren, kindertjes, onbewust van de grote oorlogsramp, kindertjes van de werkerstand uit Luik en de omstreken, die al de pijnlijke stonden van hunne prille kinderjaren zoo spoedig schenen vergeten te hebben en wuivend met driekleurige papieren vlagjes, en zingend, lachend, zottebollend van pret, vol hoop dartelden en stoeiden omdat zij voelen nu dat het beter zou gaan, hier, bij brave mensen die voor hen zouden zorgen.

En toch las men op die wezentjes dat zij de onschuldige slachtoffers zijn van de oorlogsmiserie.
Die grote ogen schenen te staren naar diepe horizonten, en ze vroegen, meen ik: waarom moeten wij gescheiden worden van moedertje en vadertje en waarom moeten wij zoveel derven?
Zij hadden geleden, dat hoorde ik uit het mondje van allen die ik aansprak, zij hadden gleden, argeloze schepseltjes en het dacht me dat in sommige blikken nog de schrik gebleven was die ellendelingen veroorzaakten, ginder in het landje.
Ach, die bleke gezichtjes, die droeve kinderzieltjes! Ontberingen van alle slag hadden die kleinen reeds gekend en toch was de glimlach gebleven om hun lippen.
Het geheim van dit geluk, ondanks alle tegenspoed, ligt in de sterkte die de kindertjes hebben door hun onschuld.
Het was aangrijpend….
Zij waren arm gekleed, sommigen zonder mutseke, met schone lokken, kledertjes die al te klein waren geworden, sommigen zonder schoentjes aan, op doorweekte sletsen, meest allen met bleke lipjes en grote ogen en ingevallen wangjes die bleek, zeer bleek waren.
Het schenen me weesjes nu… doch neen, daar zijn engelbewaarders.
Daar stonden zij op de acht, de zustertjes van liefde, bewonderenswaardige beelden van opoffering, met hun heerlijk hoofd, zoo nederig weggedoken in hun kapje; daar stonden zij die tweede moedertjes van het Rode Kruis, krachtige, prachtige wezens van hulpvaardigheid, stralende schone mensen van deugd en reine gaven! Daar stonden zij op de acht de bereidwillige goede Samaritanen, een hele ende, met woord en daad bereid die dutsekes bij te staan, die hun landje moesten verlaten en moeders schoot en vaders liefkozingen, omdat het leven, ginder in het droeve land niet meer mogelijk was. Daar ontmoetten wij mensen die het mensdom eer aan doen, en wier naam wij moeten onthouden en in ons hart dragen om hun genegenheid en hun eerbied voor wat het schoonste is in de wereld: de kindertjes.

Berryer

Daar ontmoetten wij onze Belgische minister van Buitenlandse Zaken, M. Berryer, die daar handplakjes gaf aan die lievelingjes en als ’n vader, aaiend, paaiend, ’n woordje alhier repte en ’n woordje aldaar, o zo hartelijk en zo balsemend voor die kindertjes. En het was deugdelijk om zien hoe die zuivere oogjes opkeken en dankten, wat hun mondje niet vermocht.
Daar ontmoetten wij baron de Gaiffier, Belgische gezant te Parijs, senator Empain, Maurice Feron, volksvertegenwoordiger en onder de Fransen: M. Imbert, algemene opzichter van het ministerie van Binnenlandse Zaken, Ogier, algemeen bestuurder van het kontrool, aan het ministerie van Binnenlandse Zaken.
M. Guichard, Mevrouw Hill en andere waardige personen.
En heel de menigte rondom was zo hartelijk gestemd! Het leek me of de mensen zachter van aard werden en kinderlijk en vol goedheid in tegenwoordigheid van die onschuldige wezentjes.
Toen ik hun vroeg of ze bang waren van die Duitse bietebauwen, die het leven zo ellendig maakten hoorde ik: ‘Oh monsieur, ils sont bien méchant’

Een kleintje uit Tongeren vertelde ons zijn wedervaren in het Vlaams, het zoete Vlaams van Limburg.
Een kind vergeet spoedig en wanneer ze in de ruime opgesmukte zaal verenigd zaken rond de tafels en in hun omknellend handje de koekjes verkleinden en melk en koffie opslorpten en appeltjes aten en nootjes kraakten, 't waren lijk prinsjes en daar kwam meer en meer luidruchtigheid onder dat volkje en de liefdezustertjes en de geode vrouwtjes van het Rode Kruis en al de heren die hun ten dienste stonden, en weg en weer gingen, en troosten en liefkoosden, hadden er een overdadig genot bij.
De kindertjes moesten gister nog vertrekken naar Rouen, anderen naar Dieppe, sommigen in koloniën rond Parijs, zij zullen er hulp vinden en troost. Het zijn geredde bevoordeelden en zij zullen later de naam zegenen van hun weldoeners.
Ere aan deze die de kindertjes liefhebben en doen opgroeien tot een schitterende toekomst van het land!
H.B.

BRITSCH LEGERBERICHT
VAN DEN NAMIDDAG

Ierache troepen hebben dezen morgen een aanval ondernomen ten noordoosten van Bullecourt.

De vijandelijke artillerie-bedrijvigheid, in den nacht, was zeer hevig rond den ijzerenweg van Ieperen naar Staden.

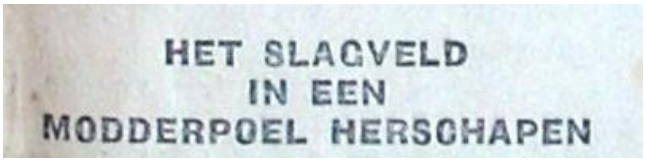
HET SLAGVELD
IN EEN
MODDERPOEL HERSCHAPEN

Het slagveld in Vlaanderen is in een modderpoel herschapen, bij zo verre dat het niet mogelijk is geweest, de overwinning voort te zetten, die Vrijdag laatst zo schitterend begon op de heuvelkam van Passchendaele.
De bondgenoten bevonden zich ten andere voor talrijke machinegeweren.
Dienstvolgens moesten onze troepen zich tevreden stellen met een kleine vooruitgang te maken.
Niettegenstaande alles werden er gevangenen genomen.
Het was zeer moeilijk de gekwetsten weg te voeren, het weder verbeterde echter en toen was de toestand gunstiger. Er worden talrijke koene officieren en soldaten vermist.
Men mag zeggen dat er feiten van grote heldhaftigheid plaats gegrepen hebben. Bijzonderlijk voor het redden der gekwetsten.
Men kan zich daarover een gedacht vormen wanneer men verneemt dat men zes mannen nodig heeft die gedurende zes uren weken ten einde een gekwetste weg te dragen.

DE VLAAMSCHE BEWEGING
DER ACTIVISTEN

Een stem uit het bezette land

Indien het nog nodig was getuigenissen in te roepen om te

weten dat het activisme, door Vrij België, het weekblad van Dr. Frans Cauwelaert en van Julius Hoste, zoon, onlangs genoemd ‘het treurigste wanproduct dat ooit uit onze Vlaamsche beweging is ontsproten’ werkelijk door het volk verafschuwd en gehaat wordt, zou onderstaand artikel dat ons door een Vlaams priester, die in de gelegenheid was om de feiten zelve na te gaan, de grootste twijfelaars overtuigen.
Het spijt ons om hoogst gewichtige redenen de naam van onze toevallige medewerker niet te mogen noemen op dit ogenblik, maar zijn artikel zoo uit zijn geestdriftig hart gevloeid, is er niet te min belangrijk om:
Het schijnt dat men in zekere Belgische kringen bevreesd is van de verdeeldheid tussen Walen en Vlamingen, teweeggebracht door de Vlaamsgezinde (???) Bochen in bezet België. Het Belgisch staatsbestuur moet aan die schandige propaganda van enige buitzoekers hete koppen geen belang hechten. Heel die beweging is slechts een strooien vuurtje, dat rap zijn zelven zal uitdoven. Buiten hier en daar enige ezels in de grote steden van Vlaams België en hier en daar een onnozelaar, die betaald is om Vlaanderland te verduitsen, is heel de Vlaamse bevolking gerust en onverschillig aan die beweging.
Wel integendeel, in den duik spreekt men er schande over. Natuurlijk in de duik, want van ’t minste dat men zegt en dat het aan de oren komt van een van die landverraders, krijgt men grote boeten, jaren gevang of men wordt naar Duitsland overgevoerd.
Spreekt eens aan de Vlaamse buitenmensen over de weldaden door de Duitsers aan de Vlaamse zaak bewezen, zij zullen u antwoorden: ‘Dat die barbaren weertrekken naar hun land, ophouden ons uit te plunderen, te doen honger lijden, ons boeten te geven, ophouden onze meisjes te bederven; wij moeten van dat Duits goed geen weldaden hebben, dat zij naar de duivel lopen’, of nog wat platter, zodanig is de bevolking razend en woedend op al wat Duits is of er naar riekt.

LEGERBERICHTEN VAN DEN NACHT

Op het Fransch front

VIJANDELIJKE NEDERLAAG

Het Fransch legerbericht meldt :

Op het front van de Aisne, hebben de Duitschers, na een hevige beschieting,talrijke aanvallen ondernomen,die gericht waren tegen onze stellingen ten zuiden van Courtecon.

De vijand is er slechts in gelukt post te vatten in een onzer vooruitgeschoven stellingen, waar hij spoedig uit verjaagd werd.

Een andere poging, ten zuiden van Ailles, is ook mislukt.

De artillerie-bedrijvigheid is voortdurend zeer hevig in de streek der hoogvlakten.

Op het overige gedeelte van het front is het kanongeschut zeer hevig.

Op het Britsch front

De officieële vlootoverheid meldt :

Londen, 16 October. — Verscheidene verkenningen werden ondernomen bij dens dewelke de Britsche vliegers talrijke verkenningen ontmoet hebben.

Twee Duitsche vliegtuigen werden gedwongen neer te dalen.

Een Britsche vlieger wordt vermist.

Er hebben beschietingen plaats gegrepen op Zeebrugge, alsook op de dokken van Warssenaere en de vliegpleinen van Houttave.

Er werden talrijke bommen uitgeworpen, die hun doel troffen.

Al de Britsche vliegtuigen zijn ongedeerd terug gekeerd.

EEN ARSENAAL TE ROESSELAERE IN BRAND

Volgens den berichtgever van de « Central News », te Amsterdam, zouden de Engelschen het arsenaal van Roesselaere beschoten en in brand gestoken hebben, dat in een kazerne veranderd is.

Het Duitsch regiment dat zich daar gevestigd had, zou door de machienegeweren der vliegers beschoten zijn geweest.

Het getal der Duitschers, die gedood werden, zou zeer groot zijn.

Meer dan 95 per 100 van de overtuigde Vlaamsgezinden zien met afkeer en verachting op die valse zo gezegde liefde voor ’t Vlaams neer en schandvlekken de handelwijze van die verkochte mannen, die zoo het mogelijk ware, door hunne laffe werking onze zo schone en rechtvaardige Vlaamse beweging zouden ten onder brengen.
Dat de welmenende Vlaamsgezinde strijders de handen vrij hadden en over een eigen vrije drukpers beschikten, gij zout wat horen, maar zij zijn geketend onder vreemde slavendwang en hebben de macht niet hun zienswijze door de drukpers kenbaar te maken. De vrijheid van drukpers bestaat enkel in bezet België voor de landverraders.
God gave, dat er weldra een einde kwam aan Vlaanderens verdrukking door vreemd gespuis en dat de ware Breydelzonen vrij met knots en goedendag die vals Vlamingen, verkocht aan Vlaanderens ergste vijanden, mochten uit België verdrijven of hun de kop inslaan.
Mochte de Vlaamse Leeuw, geketend maar niet dood, welhaast zijn ketens breken, zijn maan schudden en briesen met klauw en tand die Judassen verscheuren.

De Bochen gevoelen ten andere, dat hun plan mislukt en zij zijn er woedend van: verkochte mannen gingen bij bekende Vlaamsgezinden, onder andere bij schrijvers dezes en zegden: Gij zijt bekend als overtuigde verdediger der Vlaamse belangen, gij moet met ons samenwerken tot de heropbeuring van Vlaanderen! Bekoort u dat ideaal niet van de oprichting van een machtig Vlamenland? Ten andere, gij zult voordelen hebben en wel betaald worden.
Van enigen die durfden spreken, kregen zij volgend antwoord: Ja, wij zijn Vlaamsgezind en blijven het met overtuiging tot de dood toe? Voor de oorlog hebben wij gestreden voor de rechten der Vlamingen en zullen eht na de oorlog, zo God ons 't leven schenkt nog doen. Wij zullen in Vlaanderen Vlaams en met fiere borst en luide stem, zullen wij de 'Vlaamse Leeuw' doen weergalmen op de vrijgevochten bodem van de Vlaamse IJzer, maar wij zijn geen landverraders. De Vlaamse zaak die wij aan het oplossen waren voor de oorlogen die misschien reeds ging ten volle opgelost zijn door de Belgische wetgeving, waart gij thuis gebleven en had gij ons niet ten onrechte aangevallen, zullen wij zelf oplossen, wanneer onze moedige soldaten u zullen over de Rhijn geborsteld hebben.
Het enig rechtvaardig bestuur, aan hetwelk wij eerbied, liefde en onderdanigheid schuldig zijn en toekennen en dat mans genoeg is om alle onze vraagstukken op te lossen, is dat van onze geliefde Koning Albert!
Keizer Willems kop is te hovaardig en te vals om de Vlamingen te besturen en hun achting te winnen. De Vlaamse zaak is een zaak door de Belgen zelf te regelen. Keizer Willem heeft, vuil goed genoeg te wassen in Duitsland, wij zullen het onze zelf in familie wassen.
Willen de aktivisten de verbastering van Vlaanderen tegenwerken en beletten, een breed veld staat open voor hun werking en hun ieder. Zij hebben een afvaardiging naar Berlijn gezonden om met de Rijkskandelier te onderhandelen over de bestuurlijke scheiding van België; welk doel de bestuurlijke scheiding heeft, is zonneklaar. Zij hadden nuttiger werk gedaan om de ontaarding van Vlaanderen af te weren met bij de kanselier te beramen over maatregels opdat de Duitse soldaten de Vlaamse meisjes zouden leren eerbiedigen en niet onteren en bederven.

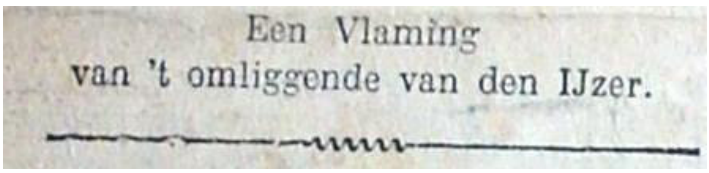
Een Vlaming
van 't omliggende van den IJzer.

OP HET WESTERFRONT

Hevige artilleriebedrijvigheid in Vlaanderen en te Verdun

Nieuwe vliegeraanval in de streek van Duinkerken

Baden De Panne-
17 oktober 1916

19 08 1917 – Valois serie

20 oktober 1917 – Brievenboek Poperinge

An de heer gouverneur te De Panne
In gevolge van uw brief van de 6de, hebben wij de eer om U te informeren dat de heer Devos geweigerd heeft om zijn brouwerij terug op te starten met het water van de artesische put van de melkerij, omdat dit water een onvolledige fermentatie geeft met als gevolg dat het bier troebel is en ondrinkbaar.

Wij moeten U spijtig genoeg meedelen dat ondanks onze vragen op het hoogste niveau, de situatie in onze stad betreffende het drinkbaar water nog altijd hetzelfde is. Het water van de Vleterbeek blijft bezoedeld.
Gij hebt ons gevraagd of wij bijkomend water hebben kunnen verkrijgen, voortkomende uit de IJzer, waarvan gesproken is met docteur Coplans.
Wij zouden verheugd zijn, indien U ons hierover de nodige bijkomende inlichtingen zou kunnen geven, aangezien ons in deze zin geen voorstel gedaan werd, niet aan het gemeentebestuur en niet aan de brouwers.

Serie Valois – 20 – 10 – 1917 - Crombeke

Zondag 21 tot zaterdag 27 oktober 1917 – Baert A.

Het kanon bromt schier gans de week, en de beweging is aanhoudend groot. Zondag nacht een aantal bommen rond Sint Six en op Reninghelst. In gans de nacht 30 obussen en 's morgens 20, die vallen rond de statie en de ster. Woensdagavond 15 obussen op Peselhoek? Vrijdagnacht 30 vliegerbommen, 1 valt op thuis van Remi Temperville., kerkhof, A. Schaballie, hof college, Pottestraat, achter de gasthuisstraat, Sterhoek, ook nog 15 obussen rond Rooden Hert . 't Volk is volkomen onverschillig en hoopt niet meer op spoedige beternis.

21 oktober 1917 – Van Walleghem

Schoon weder. Om 5 uur 's nuchtens Duitse vliegers boven Reninghelst. … in de nuchtend ook obussen op Poperinghe, statiekant.

22 oktober 1917 – Opeising der oogsten – Brievenboek Krombeke

Aan de heer arrondissementscommissaris – verzonden twee afzonderlijke getuigschriften van burgemeester, vaststellende dat
1 – het besluit van de 20ste september 1917 betrekkelijk de algemene opeising der oogsten sedert de 1ste oktober 1917 is uit geplakt geweest op de 2 zondagen van de 7de en de 14de oktober en van op de steen aan de kerkdeur is afgelezen geweest

2 – ’t besluit van de 5de oktober dit van de heer gouverneur verbiedende alle overzetting aan ’t publiek van **de patates frites** aangeplakt is geweest te Crombeke op de meest zichtbare plaatsen der gemeente sedert de 16de oktober 1917

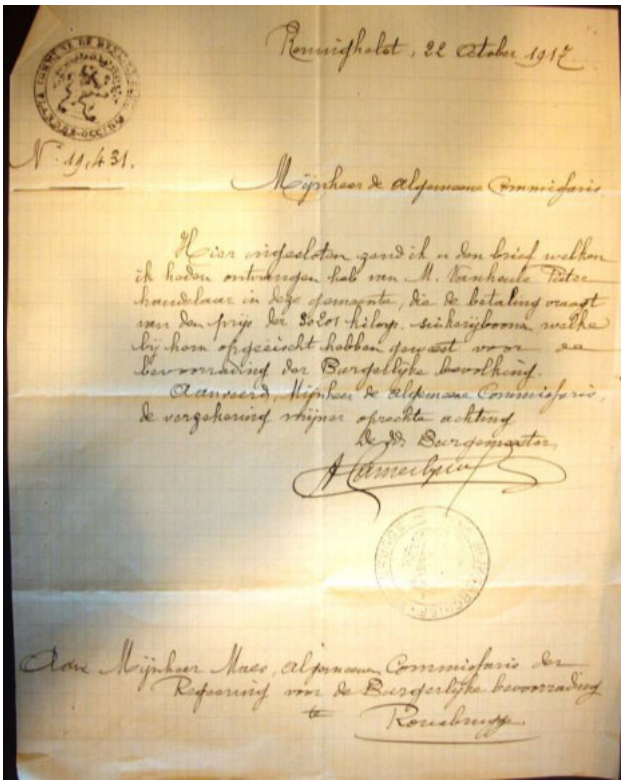
Reningelst, 22 oktober 1917

N. 11,431.

Mijnheer de algemeen Commissaris

Hier ingesloten zend ik u den brief welken ik heden ontvangen heb van M. Vanhoute Pieter handelaar in deze gemeente, die de betaling vraagt van den prijs der 30201 kilogr. suikerijbonen welke bij hem opgeeischt hebben geweest voor de bevoorrading der Burgerlijke bevolking.
Aanveerd, Mijnheer de Algemeene Commissaris, de verzekering mijner oprechte achting
Den W. Burgemeester
A. Camerlinck

Aan Mijnheer Maes, algemeen Commissaris der Regering van de Burgerlijke bevoorrading te Rousbrugge

Reningelst 22 oktober 1917 – RAB – Archief Maes

Mijnheer de algemene commissaris
Hier ingesloten zend ik u den brief welken ik heden ontvangen heb van M. Vanhoute Pieter, handelaar in deze gemeente, die de betaling vraagt van de prijs der 30201 kilogram suikerijbonen welke bij hem opgeeist hebben geweest voor de bevoorrading der Burgerlijke bevolking.
Aanveerd, mijnheer de Algemene Commissaris de verzekering mijner oprecht achting
Den W. Burgemeester – A. Camerlinck

23 oktober 1917 – Van Walleghem

Gans de dag zeer slecht weder. Ook weinig vliegers. Het schijnt dat een grote Engelse aanval deze morgen moest plaats hebben, doch is gedeeltelijk belet door ’t slecht weder.
De Engelse kardinaal Bourne bezoekt de katholieke soldaten van ’t front. Vandaag is hij te Locre, waar als de Engelse aalmoezeniers van de streek, indien zij enigszins weg kunnen, hem komen groeten.

24 oktober 1917 – Brievenboek Reningelst – SAP

Aan meneer Maes, algemene commissaris der regering voor de bevoorrading der burgerlijke bevoorradingen te Rousbrugge
Meneer de algemene commissaris
Lat mij toe mijn beklag te maken over de bevoorrading in bloem of meel. De gemeente ontving deze eetwaar niet op tijd en in genoegzame hoeveelheden. De bakkers moeten sommige twee dagen wachten van te bakken, daar de bloem niet verzonden wordt op een regelmatige manier. Ik verneem uit goede bron dat in zekere gemeenten met veel minder bevolking zo veel bloem en zelfs meer bloem geleverd wordt dan in Reningelst. Ik kan toch niet verstaan dat er in zulke zaak een zekere begunstiging zoude bestaan.
De dd. Burgemeester – Camerlinck

25 oktober 1917 – Van Walleghem

Het communiqué meldt dat de Fransen een aanval gedaan hebben in de Aisne, Malmaison en 2 andere dorpen innamen en 160 officieren waaronder 3 kolonels en 7500 soldaten gevangen namen en 25 kanonnen bemesterden.

Het communiqué meldt ook dat de Fransen en Engelsen eergisteren aangevallen hebben en lichte vooruitgang maakten in 't Vrijbos.

25 oktober 1917 – Brievenboek Reningelst – Diefstal van bier bij brouwer Six

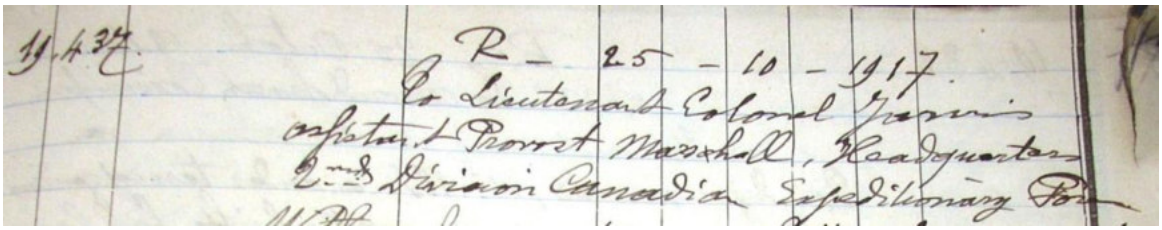

To lieutenant colonel J… Provost marshall, headquarter 2de division canadian ….
With reference to your letter of 11 – 10 – 17 send you a copy of the report of lieutenant Kleist attached as Belgian Liaison officier tot the 2de canadion division at the time when the theft of beer has have been described in your claims book.
The letter of the liaison officer Kleist is an undoubted proof that an earnest investigation had been made bout the robbery, with te result that the thief had been taken in the very fact.
You have even expressed the opinion that the caused damage must bef raid by the unit to wicht he quilty man belonges.
In this manner, there is no doubt of the 2de candian division is responsible fort he reprehensable deed and I hope taht in a very few days you will have the kindness tot send me the sum of 240 francs, the amount of … losses.
Hereby in return the writings annex at your forsaid letter.
Will receive my respectful salutation
Nestor Six
Certifieerd …. – dd. Burghmeester of Reningelst Camerlinck

25 oktober 1917 – Brievenboek Reningelst

Meneer de arrondissementscommissaris
In antwoord op uw schrijven van de 20ste dezer maand nr. 184 – en onder terugzending van het er aan gevoegd verzoekschrift, hebben wij de eer u te laten kennen dat de eenige reden welke de aanvrager Narbez Honoré dezer gemeente, zou kunnen inroepen om de terugkomt van zijn twee dochters Madeleine en Adriana, 15 en 14 jaren oud, te verrechtveerdigen, is dat de meisjes hunne ouders zouden kunnen bijstaan in het werk.
Wij zijn toch van gevoelen dat deze meisjes onder alle opzichten en bijzonderlijk onder het zedelijk opzicht, niet mogen voor den ogenblik terugkeren bij hun ouders, daar deze onlangs eene herberg met een kleine boerderij nabij de dorpplaats in pacht genomen hebben. De dochtes zouden dus seffens in een midden bevinden dat te wenschen laat.
Bij bevel de secretaris – F. Camerlinck

25 oktober 1917 – Brievenboek Reningelst - SAP

Meneer de arrondissementscommissaris
Als gevolg aan uwe brief van 20 dezer maand oktober nr 185 – hebben wij de eer u te laten kennen dat het huisgezin van Jules Vermeersch – Carbon, vluchteling uit Geluvelt, winkelier, tegenwoordiglijk verblijvende te Reningelst – wijk Roenhil, langs de steenweg naar de Clytte – drij kidneren telt – te weten
Vermeersch Paul – geb. te Gheluvelt de 25 – 12 – 1910

Vermeersch Julien – geboren te Gheluvelt – 12 – 9 – 1912
Vermeersch André – geboren te Gheluvelt 23 – 9 – 1914
Er is maar een knd, Vermeersch paul, 7 jaren oud dat in een schoolkolonie in Vranrkijk geplaatst is.
De ereden aangegeven door de vader is deze: zijn kind heeft onlangs straf ziek geweest, vermoedende dat het zwak geworden is, begeert hij tot bij hem te nemen om wat versterkende spijzen te geven met inzicht van het na twee of drij maanden op zijn eigene kosten in een ander onderwijsgesticht te plaatsen.
Onnodig te zeggen dat de aangehaalde reden een voorwendsel is om het kind uit de schoolkolonie te trekken en het in het ouderlijk huis te behouden. …
Camerlinck

Evening on the Ypres-Poperinghe Road, 1917
Lieut. C. H. Barraud
Reference Code: C 334-1-2-0-19
Archives of Ontario, I0013634

26 oktober 1917 – Van Walleghem

Gans de dag zeer slecht weder.

26 oktober 1917 – Brievenboek Poperinge

Aan de heer Maes
Ik heb de eer u te informeren dat de affiches betreffende het vervoer van de opgeëiste landbouwproducten, voor de voorziening van de burgers, vandaag uitgehangen en gepubliceerd zijn.

Zondag 28 tot dinsdag 30 oktober 1917 – Baert A.

De beweging is altijd even groot en het kanon dommelt aanhoudend. Niettegenstaande het helder weder krijgen wij geen lastig bezoek. Zondag is **Kardinaal Bourne**, aartsbisschop van Westminster in de stad. Burelen van Burgerstand en cantonnementen keerden terug naar 't Zwijnland.

29 oktober 1917 – Van Walleghem

Het communiqué meldt dat de Fransen zaterdag aangevallen hebben en Merckem, de Kippe en de Verbrande Smis veroverd hebben. De Oostenrijkers kondigen aan dat zij 60.000 Italiaanse krijgsgevangenen maakten.

29 oktober 1917 – Brievenboek Krombeke

De burgemeester van Crombeke getuigt dat het besluit van de 5de oktober 1917 van de heer Gouverneur, verbiedende alle feit van overzetting aan 't publiek van aardappelen bereid als 'patates' frites' onder welke vorm ook voorkomend, aangeplakt is op de meest zichtbaarste plaatsen der gemeente sedert de 16de oktober 1917 waarvan er proces verbaal aan de heer gouverneur en een getuigschrift aan de heer arrondissementscommissaris gezonden werd.

30 oktober 1917 – Van Walleghem

Vele bomen op Poperinghe, meestal torpillen.
Het communiqué meldt dat de Belgen eergisteren aangevallen hebben, de Yperlee en de overstroomde wieden in schuiten overtrokken, verschillende Duitse stellingen innamen en gingen tot aan de Blanckaert, en zich samen met de Fransen meester maakten van Luighem – niet te verwonderen dat er zo geschoten werd. … Belle wordt gans de dag gebombardeerd.

30 oktober 1917 – Brievenboek – Reningelst

Meneer de arrondissementscommissaris
In antwoord op uwen brief van de 23ste den loopende maand october – nr. 189, en onder wederzending van het er aangehecht verzoekschrift, hebben wij de eer U te laten kennen dat volgens bekomen inlichtingen, de genaamde heer Caestecker, landbouwwerker in deze gemeente, wijk de Clytte, de terugkomst vraagt van zijne dochter Alide, oud 16 jaar op 12 december aanstaande en geplaatst in de Belgische schookolonie te Petites Dalles, om zijn vrouw bi jte staan in het wasschen van kleerlynwaden voor de soldaten of om wat geld te verdienen met te werken voor rekening van het engelsch leger in eene wasscherij of houtzagerij.
Twee oudere dochters van dit huisgezin verblijven in Vrankrijk alwaar zij in dienst waren als meien alreeds voor den oorlog, nog drij jongere kinderen maken deel van dit gezin. De ouders hebben altijd wel zorg gedragen voor hunne kinders, maar in deze ongelukkige tijden, is er alleen rekening gehouden met geldwinst.
Camerlinck

31 oktober 1917 – Van Walleghem

't Was gisteren gans de dag slecht weder en wij verhopen dat het ook zo zal zijn in de nacht om gerust te mogen slapen. Doch 't is maar juist het contrarie. De luchtmoordenaars mogen op 't gemak hun wandeling doen. Gans de nacht storen zij nze slaap door hun akelig geronk

en door hun gweldige slagen. Wij horen bommen vallen verre en bij, doch vooral van 3 ½ tot 5 uur was hun geweld schrikkelijk. Doch de kanonnen wilden ook hun deel hebben in ’t bombardement en gans de nacht hoorden wij de obussen huilen boven ons hoofd en ’t ongelukkig Poperinghe nog wat meer vernielen. Bommen vielen op Poperinghe en te Reninghelst.
’s Achternoens weerom obussen op Poperinghe. Mijn zuster die naar Belle geweest is, vertelt dat de stad zeerlelijk gebombardeerd is, vooral rond de statie en de Markt.

Woensdag 31 oktober 1917 – Baert A.

Deze nacht 15 obussen op Sterhoek, Komstraat, zusters Penitenten waar 60 soldaten gedood en gekwetst worden. In de vroege morgen komen 6 – 7 vliegers met 60 bommen rond Sint Eloy, Zwijnland, Werf, Boeschepestraat, Hofstraat, kerkhof, enz. aan ’t Zwynland wordt H. Malesys in zijn tent gedood. Rond de noen 10 obussen op Peselhoek. Omzeggens geen beweging en op ‘”t front volledige stilte.

† Ter zalige en roemrijke gedachtenis van

Joseph VAN DEN BROECK

Soldaat Brancardier. Vrijwilliger in het Belgisch leger.
Zoon van wijlen Lodewijk en Anna Roosemont.
Geboren te Lebbeke den 28 September 1892, en voor het Vaderland heldhaftig op het veld van eer gevallen den 31 October 1917, en begraven op het soldatenkerkhof te Oeren.

Gelijk eertijds onder het volk van Israël de kreet opging: " bereidt uwe wapens en uw schild en trekt te velde „ en dat vele dien roep beantwoordden, zoo ook toen in 1914 België door den vijand aangevallen werd, bleef de oproep des Konings niet ongehoord. Duizenden schaarden zich rond hem en stelden hun bloed ten pande voor het Vaderland. Joseph was een van die helden. Met groote onderscheiding had hij zijne studiën van wijsbegeerte voltrokken en maakte zich gereed om het geestelijk kleed aan te trekken, priester te worden en te strijden voor God en Kerk. Doch God had er anders over beschikt; hij zou het soldatenkleed aantrekken en strijden voor het Vaderland, terwijl hij op 't slagveld en in de hospitalen de gekwetsten en de stervenden zou bijstaan. O ondoorgrondbare schikkingen van God, op den tijd, dat wij zonder den oorlog zijne aanstaande priesterwijding aan de menschen van Denderbelle zouden afgekondigd hebben, moeten wij nu zijne heldhaftige dood aankondigen. Hij, de rijkbegaafde jongeling van edele inborst, hij, de eer zijner familie, hij, de troost en de hoop zijner broeders en zusters, intusschentijd weezen geworden, is niet meer; als held is hij vertrokken, als held is hij gevallen voor eer en recht, voor de redding van 't Vaderland. De hoop van hem eens weer te zien in betere dagen is in ons hert uitgedoofd! En toch, o Heer, we morren niet, maar gedwee buigen wij het hoofd onder uwen H. Wil!

Lieve Broeders en Zusters, bloedverwanten en vrienden, het viel u en mij pijnlijk te moeten sterven zoo verre van U, maar stelpt uwe tranen bij de gedachte dat we eens zullen vereenigd zijn in het rijk van eeuwige vrede en zaligheid.

H. Maria, Koningin van den Vrede, bid voor ons.

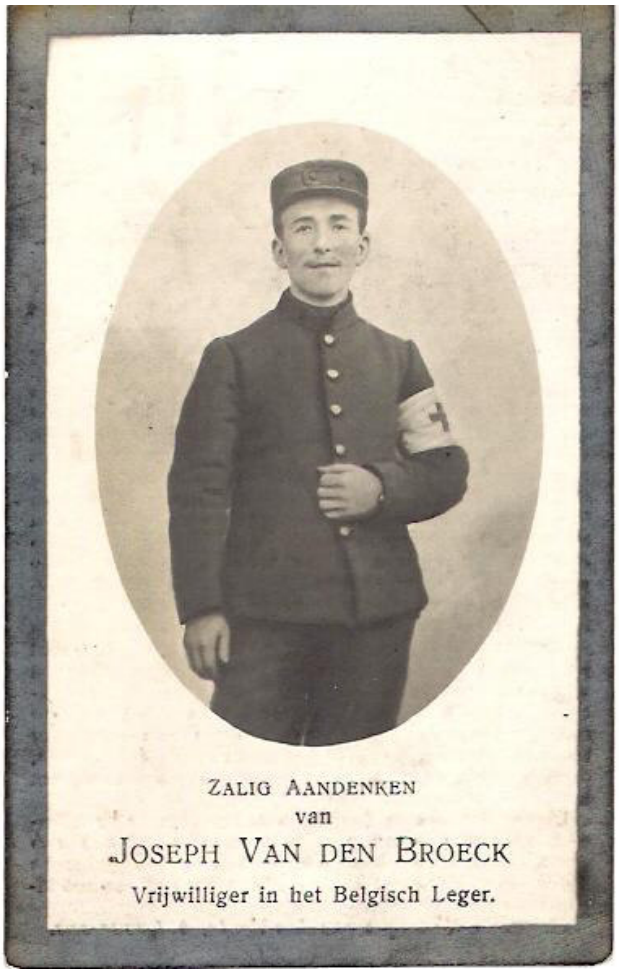

ZALIG AANDENKEN
van
JOSEPH VAN DEN BROECK
Vrijwilliger in het Belgisch Leger.

Aan den heer Maes, voorzitter van het comiteit der burgerlijke bevoorrading – Rousbrugge
Achtbare heer
De ondergeteekende verzoekt u eerbiedig de toelating om bij den landbouwer C. Mortier te Bulscamp 5000 kg aardappelen te koopen, noodig voor het onderhoud van het gesticht. Wij zijn met 80 personen, voor wier voeding ik moet zorgen en er ontbreken ons de aardappelen

voor het reglement per persoon en per dag toegestaan. De heer chef der gendarmen verzekert mij dat gij mij geern deze toelating zult zenden en ons alzoo uit den nood helpen.
Aanveerd, achtbare heer, de uitdrukking van mijne erkentenis en diepe hoogachting
Uwe dienares in Christus – zuster overste
Bulscamp 30 october 1917

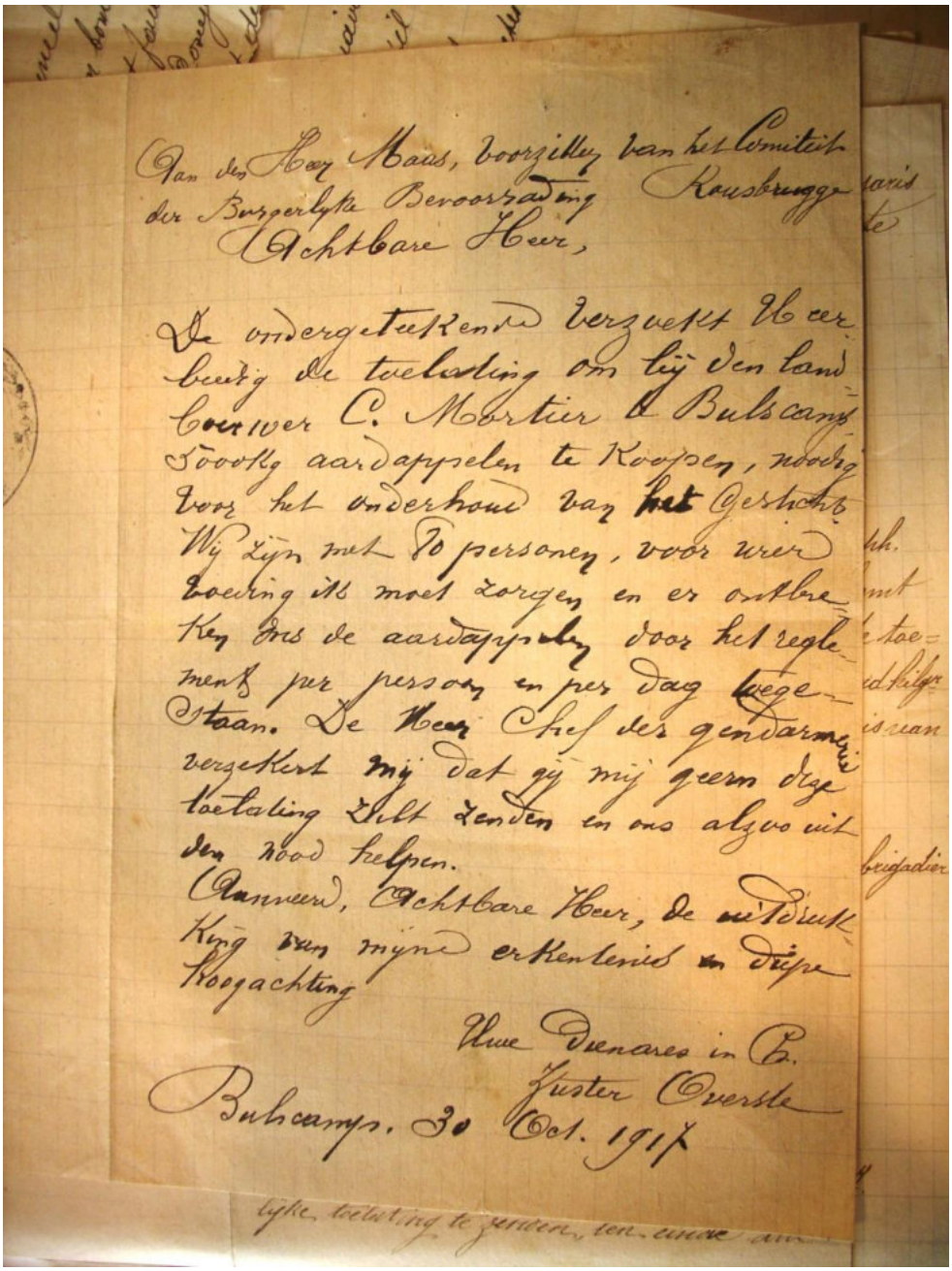

Aan den Heer Maas, voorzitter van het Comiteit der Burgerlyke Bevoorrading Kousbrugge
Achtbare Heer,

De ondergeteekende verzoekt U eerbiedig de toelating om bij den landbouwer C. Mortier te Bulscamp 5000 kg aardappelen te koopen, noodig voor het onderhoud van het Gesticht. Wij zijn met 70 personen, voor wier voeding ik moet zorgen en er ontbreken ons de aardappelen door het reglement per persoon en per dag toegestaan. De Heer Chef der gendarmerie verzekert mij dat gij mij geern deze toelating zult zenden en ons alzoo uit den nood helpen.
Aanveerd, Achtbare Heer, de uitdrukking van mijne erkentenis en diepe hoogachting

Uwe Dienares in C.
Zuster Overste
Bulscamp. 30 Oct. 1917

Jozef Simons – Uit 'Verhalen van een kanonnier'
Van twee doden

Die witte oktobermorgen – de natte vriesrijm lag op het bruine herfstland als korrelsuiker op peperkoek – werd ik de trein in gestopt te Abeele, een gehucht op de Breligshc-Franse grens, samen met de recruten van 1916 uit de onbezet gebleven Westhoek van Zuid-Vlaanderen.

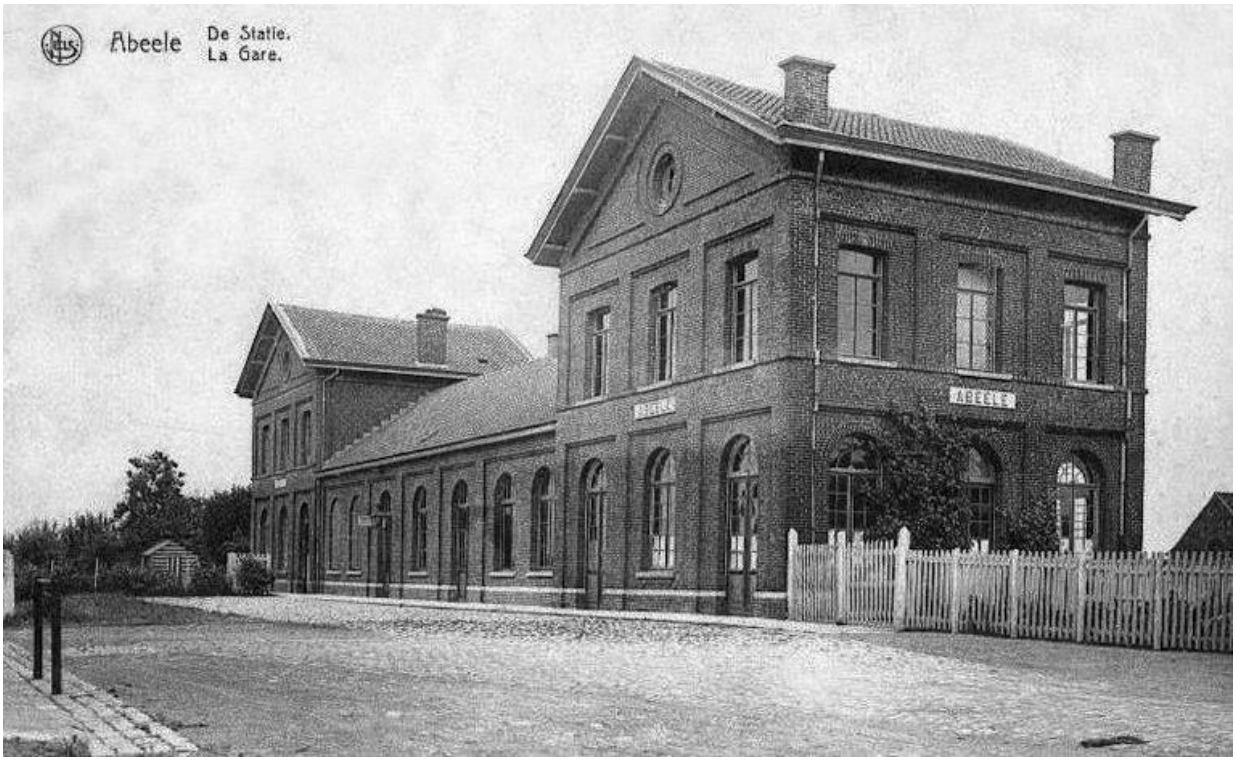

Stille kereld – geen gras van dat jaar – mannen van 25 tot 35, opgeroepen door een der besluitwetten uit den Haver: jongens -, die mekaar kenden, mekaar dus weinig nieuws te vertellen wisten en die in de trein de tijd omkregen met te doen als in de herberg: een potje kaarten, een pijpje roken, daarbij mekaar afvragen of de oorlog nog wel duren zo utot zij naar 't front zouden moeten en af en toe eens 't pakej openmaken om er wat uit te halen van mondkost.

De eerste avond kwamen we toe in **Amiens.**
In het Casino, op de planken vloer van een verslenste danszaal, waar het rook naar muf zilt, lagen enige busters vers stro uitgespreid: bij de ingang stond een foerier met voor elk een stuk grof brood 'nen halven grijze', achter 't buffet verkochten gendarmen bier en blikjes sardienen, een sergeant gaf ieder zijn sargie en we konden 'nest-toe' trekken.
's Anderendaags kropen we vroeg uit de veren – met de deken hadden we ons ook 'cavalerie', onverpoostd aanvllende lichte ruiterij, op 't lijf gehaald – en na de 'jacht' gingen we ons hart ophalen, onze ogen en onze geest de kost geven, aan het sierlijk spel der lijnen, het grootste plan, de imponerende bouw van de kathedraal. In de verte domelde de donder der kanonnen. Zou ook dit kunstgeworcht het lot te wachten staan der kathedraal van Reims?
's Middags zette de trein ons af te **Rouen,** waar we de stad in mochten voor een paar uurtjes. Dan ging het verder over Ouessel, Serquigny, Caen. De nacht door stonden we opeen gepakt als haringen in een ben, in de couloir van een luxe-wagen, waar achter neergelaten gordijntjes, de lichten laag gedraaid, rijke Amerikanen uit de hoge nijverheids- en handelswereld die te

parijs hun zaakjes over het leveren van oorlogsmateriaal hadden afgehandeld en nu op de terugweg waren om in te schepen te Brest.

In de morgenmist werden we gelost te Carentan, een klein Normandisch stadje, dat nog sliep in de krans zijner najaarsgele boomgaarden. Wij bezochten het bouwvallig kerkje, dronk'en er, oin een ontzindelijk dafétje, bij onze boterham 'une bistoulle', zwarte koffie met een scheut sterke Calvados en pleisterden er tot de noen. Een proestend lokaaltreintje bracht ons verder ter bestemming: het verlaten badplaatsje **Carteret,** rechtover het eiland Jersey, dat die middag, bij klaar weer, met het blote oog duidelijk te onderscheiden viel.
In een leegstaand hotel was een onderkomen voorbehouden, strozak tegen strozak, met houten schabben tegen de muur als kleerkast en schapraai. Onmiddellijk na de soep ruilden we 't burgerspak tegen een grijze broek van de lansiers, een wit schilderskieltje, een blauwe Franse kapoot, een paar Ameriaans schoenen en een zwarte kepie met oorlappen.
Te drie uur blies de trompetter: 'Theorie!'
Intussen echter was de wind gekeerd: bij dikke druppels begon de regen te wirrelpletsen en uit de appelboombaardenwolkten hele kooien vals- en distelvinken op om, 't kweet niet waar elders een veilgier schuiloord op te zoeken.
In de zee voor ons broeide 't geweldig.;heel het westen was behangen met zwart schof.

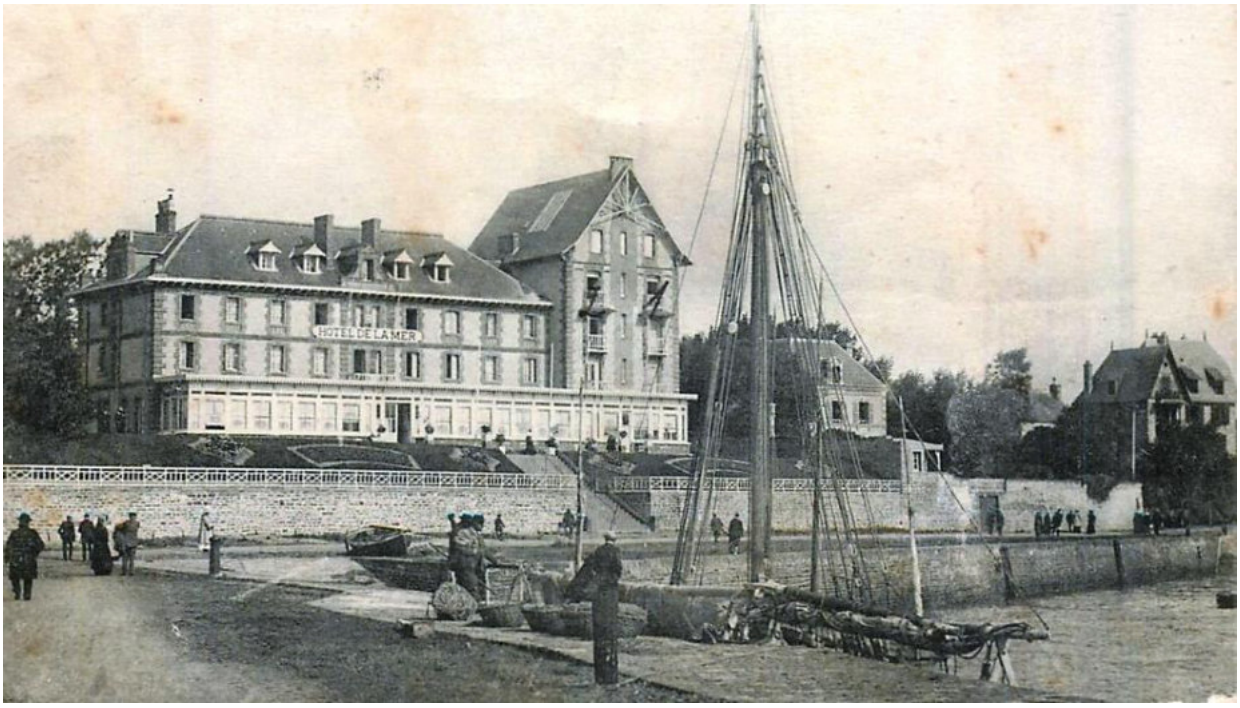

Ten oosten, in het dal, gloeide Barneville in volle zonnelicht onder een glorierijke dubbele regenboog. – Geen weer om op de rotsen te gaan zitten vandaag. Theorie in de serre!'
'A quoi est-ce qu'on reconnaît un général en temps de paix?'
'Deux barres, deux étoiles et les foudres'
'A quoi est-ce qu'on reconnaît un commandant?'
'Deux qui tournent et trois qui montent.'

Maar toen de adjudant – een piekfijn afgeborsteld mannetje, dat zijn naam met een kleine ‘de’ schreef en alle mogelijke ijver aan de dag legde om niet naar de vuurlijn gestuurd te worden – de gaten uit was, veranderde sergeant Libbrecht van toon en houding: ‘Hij is weg, de fijnaard. Steekt een pijp op, mannen, ik draai vandaag mijn ‘muile’ niet meer af.’
Den ’t werd bij ’t roken van pijp of sigaret, een gezellig onderonsje. De schachten werden spoorwijs gemaakt door de anderen, doch toen sergeant Libbrecht te vertellen begon, over zin avonturen bij de aftocht en in de loopgracht, vielen alle gesprekken stil.
‘Het Duits soldatenliedje gaat ‘Ich hat ein Kameraden’ maar wat een kameraad is, in oorlogstijd, weet ge maar eerst als ge hem moet afgeven. Van mijn eigenbroers heb ik nooit zoveel gehouden als van mijn loopgraafkameraad Piet Martens. We waren smen bij de troep aangeland in 1913 en in augustus ’14 kregen we samen de strepen van sergeant: brood en tabak hadden we gemeen, weken lang rookten we dezelfde pijp en leed er een honger, ’t was een zeker teken dat de ander geen eten meer had.
Aan de Yzer, in oktober, hebben we samen vele vrienden begraven. Maar wat ik wilde vertellen: in december ’14, op Kerstavond,zat het er op in de tranchee… Fritz gaf katoen met al zijn kanonnen… we lagen dicht bijeen gekropen, hadden onze pijp laten uitgaan, van schrik … ja , mannen, schrik heeft iedereen… maar dat is ’t verschil tussen mij en ons adjudantje, bij voorbeeld: die klopt ze heir op 300 kilometer achter ’t front, wij lagen te trillen ginder waar ge moogt schrik hebben en toch man zijn!
Al met eens beginnen de granaten over te vliegen, vijftig meter achter de lijn. ‘Mauvaise’, zeg ik tegen Piet, ‘ze gaan komen!’ Ik wil me oprichten om over de borstwering te kijken. ‘Halt!’ zegt Piet, ‘Mijn beurt is ‘t !’
De obussen knakten over onze koppen en kraakten verder open in ’t slijk, dat met hele kladden omhoog en in ’t rond vloog… geweerschoten, geen een.
Piet werd hoe langer hoe stouter, kroop omhoog tegen de parapet en mierde scherp naar de struiken voor de linie…. Ping! Deed toe neen kogel een enkel, en zonder roep of zucht, stuikt Piet naar beneden met zijn kaak die pletst op ’t vette slijk… ik maak zijn vest los om hem lucht te geven… een klein straaltje bloed; een kogel in het hart … ik begin te krijsen als een klein kind en loop naar de andere loopgraaf: ‘Brancardier! Sergeant Martens is gekwetst, rap!’ de verpleger vliegt er heen, mijn benen waren van lood… gekwetst had ik gezegd en ik was bang uit zijn mond ’t verwijt te horen ‘dat het niet wel gedaan was hem bij een dode weg te roepen als er zoveel gekwetsten lagen te kermen, te achten op een verband’. Ik was bang dat woordje dood uit zijn mond te horen klinken… toen is er een houwitser naast mij ingeslagen.. een scherf in mijn buik… Ik heb gebruld als een beest, dat weet ik nog… ze hebben mij weggedragen naar de hulppost en onderweg ben ik in bezwijming gevallen.
Eerst ’s anderendaags in ’t veldhospitaal ben ik weer bijgekomen… de Duitsers hadden die nacht onze loopgracht ingenomen – ze houden ze nog bezet.. daar is wreed gevochten… mijn mannen hebben het lijk van Piet Martens niet kunnen meenemen.
‘Maar gij zelf, sergeant?’
‘Ik heb vijf maand in ’t hospitaal gelegen, ben acht keren geopereerd… Aan ’t front kan ik niet meer dienen en zo hebben ze mij naar ’t instructiekamp gestuurd… congé vraag ik niet meer; zonder Piet is er voor mij geen vreugde te rapen; ‘k ben geen knoop meer waard… Maar als ze morgen onze loopgraaf moesten terugpakken, ik vroeg overmorgen verlof om te gaan zoeken naar Piet zijn graf… ja, mannen wat een kameraad is weet ge maar eerst als ge hem hebt moeten afgeven.’

De volgende zondag, na de solde, trok heel de compagnie naar Barneville – de grote hoop over dal en heuvel onder de vallende bladeren, langs de grote baan die kronkelde als een zweepkoord. Met een paar makkers koos ik de kortste weg, langs het strand.

De wijde weidse waterdeining zong haar eeuwig sussend lied. Op de wiegende kimmelijn lag een wolkengevaarte, wit als zilver, grillig de vorm nabootsend van spelende achter elkaar duikelende ijsberen. Helgroen zwalpte de zee tot tegen de bruine streep van Jersey. Zeezwaluwen scheerden achter vliegjes, meeuwen kringden boven onze hoofden met snerp geschreeuw: in de duinen vlogen verschrikt, de koewachtertjes op, en overhoeks, van op de Guedwalheuvel, wiekten kraaien en kauwkes naar Barneville's bossen.

Barneville, een klein verweerd stadje in bruinen arduinsteen, was het middelpunt waar 's zondags de rekruten uit al de omliggende instructiekampen elkander weervonden. Daar werd gedronken en gedanst, daar woonde een Ieperse kleermaker die uit een oude kapootjas een splinternieuw fantasievestje sneed en naaide, tegen vijf en twintig frank, daar werd kramiek bijgekocht en broodjes en, ook bij de bakker, werden de liefhebbers van warme wijn met suiker treffelijk bediend.
Mijn West-Vlaamse vrienden waren vluchtelingen uit hun streek gaan bezoeken op een gehucht hogerop; ik was bij de Antwerpenaars van een ander kamp gevallen.
Acht uur. Te negen werd taptoe geblazen en bij dondkere avond was het van Barneville tot Carteret wel drie kwartier gaans. Stilaan tijd om op te stappen.
'Nog een glas warme wijn bij de bakker?'
'Ten afscheid, akkoord!'
Bij het vuur zat een bleek onderofficiertje met blonde bard, pas toegekomen uit het kamp van Ruchard, de nieuwe 'chef' in de compagnie van mijn Antwerpenaars. Wij schoven bij in de kring der schachten om mede naar zijn verhaal te luisteren:
'Bij mij steekt er de kogen nog in, hier, tussen twee ribben in 't hart gegaan. Dat bevangt mij wel nu en dan – ik mag mij niet vermoeien – maar alles te samen ben ik blij dat ik er nog zo goedkoop afgekomen ben. Ik moet in elk geval niet meer terug: afgelopen.'
'Zit hij er al lang in?'
'Van in '14, december… ik kreeg hem, ik viel en 'k was weg… toen ik weer bij kwam hoorde ik niets dan Duits praten – ge kunt denken hoe ik verschoot – naast me lag onze luitenant met een bajonet steek in de dij… de Duitsers hadden onze loopgraaf ingenomen – wij werden

verzorgd in een Duits hospitaal… maar waar ik het meest onder geleden heb: mijn kameraad was er niet meer bij. Hij sneuvelde in 't gevecht: onze luitenant had hem zien wegdragen met opengereten buik even voordat de Duitsers toesprongen… ik mag er nog niet veel aan denken – Bazin geef me nog een vers glas, goed warm en met veel suiker… - vier maanden heb ik in dat hospitaal gelegen… ze maakten geen verschil tussen ons en hun eigen gekwetsten, dat moet ik eerlijk bekennen… wel tien keren hebben ze mij met de X stralen doorlicht, maar de kogel hebben ze er niet durven uithalen… ze hebben mij opgelapt zo goed ze konden en mij dan diep in Duitsland gestuurd, waar ik geen kanonnen meer hoorde.
Verleden november geraakte ik met de zwaar verminkten in Zwitserland; daar heb ik het goed gehad, Montreux, een pracht van een strek! Ik vroeg niet meer om te veranderen. In Le Havre beschikten ze er anders over. Ze oordeelden dat de onweerbaren nog dienst konden doen als pennelikker. Zij gaven me een galon meer en stuurden mij naar hier als uw 'chef…' Een schone chef! Eigenlijk een wrak. Als ik bedenk wat een frisse vrolijke kerels we waren in '14, ik en mijn kameraad… wat blijft er van over; een verhakkeld lijk en een wrak. En de gazetschrijvers roepen: 'Jusqu'au bout! De oorlog is een schoon ding…'
Ik waagde het te vragen: 'Maar hoe heet die kameraad?'
'Libbrecht, een West-Vlaming van tegen Roeselare'
'En uw eigen naam?'
'Piet Martens.'
'Chef' zei ik, 'Ik moet me spoeden om op tijd binnen te zijn – nog een woord: bereid u op goed nieuws voor. Morgen zult ge een gans onverwacht bezoek ontvangen.'
'Van?....'
'Dat zeg ik liever niet. Waar ligt ge gekantonneerd?'
'Eerste loods rechts op de baan naar Houtainville.'
Ik vloog naar Carteret.
Libbrecht stond gebukt zijn bed op te maken terwijl ik voorzichtig het nieuws bracht.
Hij was om gek te worden, pakte mij bij de schouders: 'Als ge liegt, kom dan nooit meer onder mijn ogen: spreekt de waarheid, dan… ja, dan… wachten tot morgen! Reglement of geen reglement, ze mogen al mijn galons aftrekken, maar ik moet Piet Martens zien, nog deze avond.'
't Zal wel middernacht of later geweest zijn toen ik werd gewekt door een hand, die naar mijn schouder tastte, door een zaklampje dat in mijn ogen scheen.
't Was Libbrecht met een zalige glimlach, onvast op zijn benen… ik moest zijn veldfles met rum voort uitdrinken terwijl hij bromde:
'Simons, gij zijt een man! Twee doden malkander levend doen weervinden… 'k Heb van af de eerste dag gedacht dat gij niet lang patatten zou gejast hebben. Nu zal ik daar eens een steksje voorsteken… twee vrienden zijn dood – gij maakt ze weer levend en brengt ze bij malkaar… jongen, jongen!....'
Nooit heb ik nog patatten gejast.
De volgende morgen trok ik de wacht op in de keuken als waarnemend korporaal en veertien dagen later, bij de bakker te Barneville, begoot ik met de twee verrezen doden mijn officiële korporaalstrepen.

De Fransche weduwe

Met mijn regiment in rust
Op een dorp nabij Boulogne,
Had 'k mijn kamer langs de kust
In de villa van vrouw Hogne.

Zij was weed'we met drie zoons
Toen de stormklok joeg: ‘Te wapen!’
En drie krijgers uit 't Bouloonsch
Togen uit om eer te rapen.

De eerste viel in Henegouw;
Bij Verdun sneefde de tweede,
En den jongsten werd - o rouw -
Arm en voeten afgesneden.

De oude moeder sust haar wicht,
Haren zoon, ineengekrompen
Van de pijn, die huilt van jicht
Aan zijn drietal roode stompen.

O 'k beklaag uw beider lot,
En 'k begrijp uw wreed in-nood-zijn
Als gij schreit, vrouw: ‘Dank u, God
Dat mijn andre jongens DOOD zijn.’

Condette-bij-Boulogne, Oct. 1917
Jozef Simons

25 oktober 1917

Nummer 184A **Doos Gazette** **november 2017**
guido.vandermarliere@telenet.be

Boerenbetweterigheid uit het verleden

*

Hy heeft wel lust tot soppen, die zyn brood in de goot doopt. Dit past men toe op zulke, die redenlooze begeerten hebben; en hun vermaak zoeken in ongerymde en slegte dingen.
Uit 'De nederduitsche spreekwoorden' door Carolus Tuinman – 1720

*

Doos Gazette, een slim schrift des tijds met meer dan 580 lezers

Beste abonnee

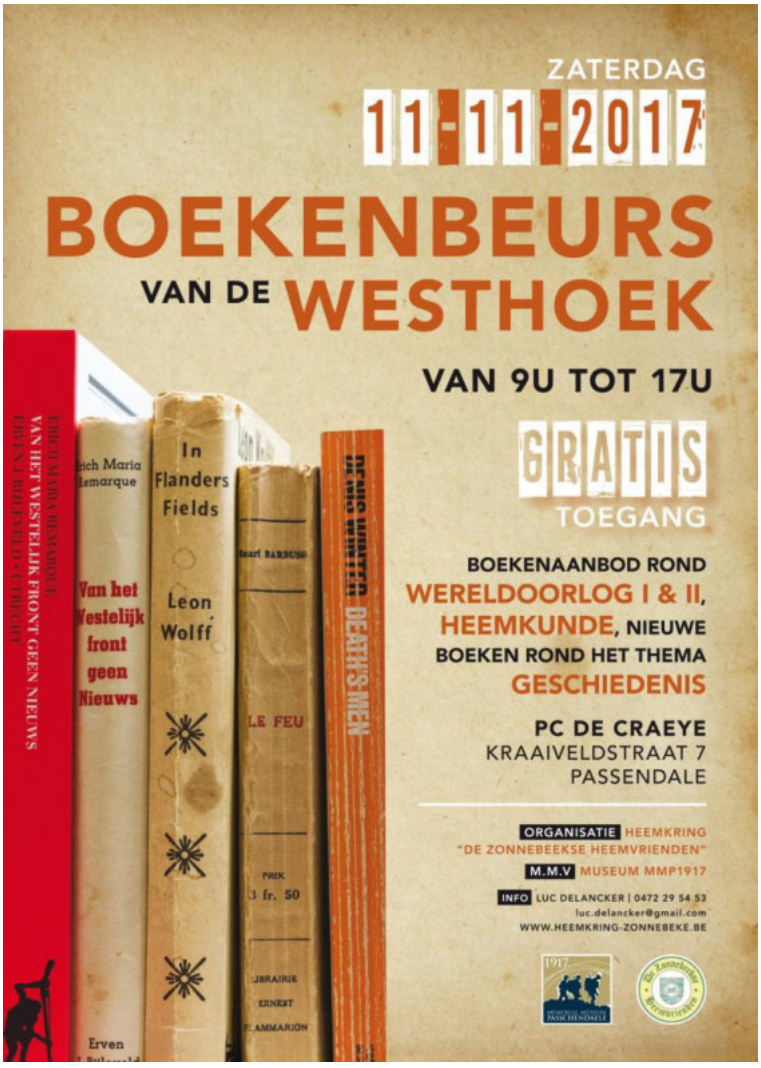

De mannen van **'wreed en plezant'** zijn onverstoord verder aan het timmeren rond de oude volksliederen en volkszangers. Op hun website brengen ze nu een primeur!
Het onuitgegeven boek van de onvolprezen Roger Hessel over zanger Frans Jacobs wordt via een klikje bereikbaar en je kan en mag het ook 'downloaden' op jouw computer!

http://www.wreed-en-plezant.be/wrdprs/2017/10/dat-zij-dat-nu-nog-moesten-doen/

Toch even voor de Poperingenaars die ooit naar het Hopmuseum gaan en daar het filmpje rond de vreemde plokkers zien. De volkszanger die daar op de Poperingse markt zijn liedbladen aan de zondagse plokkers probeert te slijten – terwijl hij met veel mimiek een lied over de winnaar van de Tour de France, Cyriel Buyse, brengt, is volgens mij deze Frans Jacobs….

Hondschoote - Lieve Melis

Van het 'facebook' van Jerome Schoonaert ben ik zo vrij om het volgende over te nemen:

Een gedicht van Mevr. Lieve Melis:
Die gedichten zijn een zeldzame en waardevolle getuigenis van een persoon uit Belgisch-Vlaanderen die een diepe kennis, een echte empathie en een grote liefde heeft voor onze kleine regio. Merci Lieve.

HONDSCHOTE

Schrijlings en scheerlings op de Schreve
Bij jou kwam ik en kom ik zolang ik leve
Poort naar het Frans-Vlaamse land
Ons verbonden door de innigste band.
Hondschote
Je markt met hart, in statige symmetrie
Daarenboven 't mooiste stadhuis dat ik zie
En al wordt er nu in 't Frans geschreven
't Is toch een Vlaams stedeke gebleven !
Hondschote
Met een kerk als een kathedraal
En een 17de eeuws orgel op 't oksaal
Wat jong en oud nog woordeloos weten
De strijd om Hondschote wordt nooit vergeten.
Hondschote
Noch de beelden van die vreselijke slag
Toen je voor ons Vlaanderen verloren was
Maar toch altijd in 't harte bij ons bleef
Ik roep bezwerend uit; blijf Vlaams en lééf !!
Hondschote
Weids op een mote gelegen
God schenke je heil en zegen
Trek nu, zacht, als met een koord
Je eigen, oude Vlaanderen voort.....

7
Den oversten oft visiteerde zegghen ende ordonneren souden tot t'meeste profyt huerlier ziele.
Het v cap. – Vande visiteerde
De broers ende suesters zullen hebben eenen visiteerder vut ander ordene volghende den regel ende oude costume.
Hier volght nu inden reghel van eenen minister provinciael te kiesen ende van een ghemeen[1] moeder over alle de convente, die inde absentie van den minister zijn macht hebben soude, maer ditte is nu langhe in dese landen buyten usance[2].
Het vj. Cap. – Van een moeder te kiesen in elcke convente.
In elck huys oft convent vande suesters zal een overste ghestelt worden by ghemeene electie oft kiesynghe van al de suesters van den zelven huyse de welcke alle vanden huyse zullen moeten

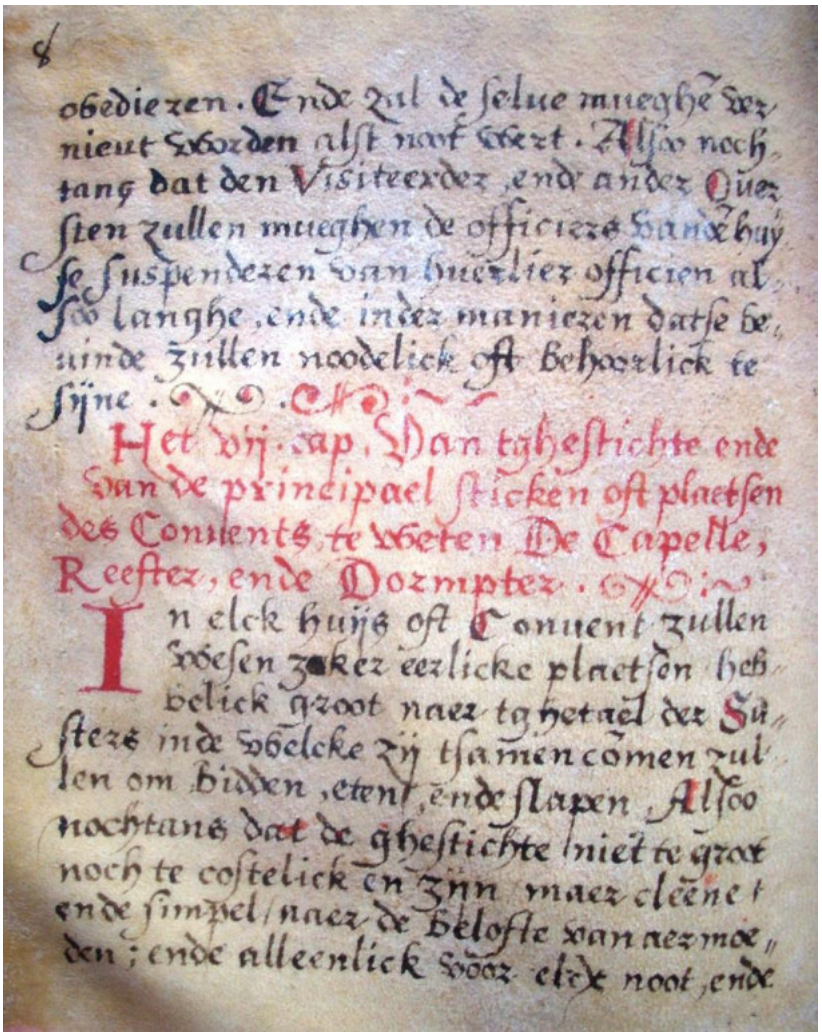
8
obedieren. Ende zal de selue mueghē ver
nieut worden alst noot wert. Alsoo noch
tans dat den Visiteerder, ende ander Over
sten zullen mueghen de officiers vandē huy
se suspenderen van huerlier officien al
soo langhe, ende inder manieren datse be
uinde zullen noodelick oft behoorlick te
sijne.

Het vij. cap. Van tghestichte ende
van de principael sticken oft plaetsen
des Conuents te weten De Capelle,
Reefter, ende Dormpter.

In elck huijs oft Conuent zullen
wesen zeker eerlicke plaetsen heb
belick groot naer tghetael der Su
sters inde welcke zij tsamen cōmen zul
len om bidden, eten, ende slapen. Alsoo
nochtans dat de ghestichte niet te groot
noch te costelick en zijn maer cleene
ende simpel, naer de belofte van aermoe
den; ende alleenlick voor elck noot, ende

[1] Ghemeen = Algemeen
[2] Usance = gebruik

obedieren, Ende zal de selve meughen vernieut worden alst noot wert. Alsoo nochtans dat den visiteerder ende ander oversten zullen mueghen de officiere van den huyse suspenderen[3] van huerlier officien al soo langhe ende inder manieren datse bevinde zullen noodelick oft behoorlick te sijne.

Het vij cap. – van tghestichte ende van de principael sticken of plaetsen des convents, te weten de capelle, reefter ende dormpter[4].

In elck huys of convent zullen wesen zeker eerlicke plaetsen, hebbelick groot naer tghetael der susters inde welcke zij tsamen commen zullen om te bidden, eten ende slapen. Alsoo nochtans dat de ghestichte niet te groot, noch te costelick en zijn maer cleene ende simpel, naer de belofte van aermoeden, ende alleenlick voor elckx noot, ende

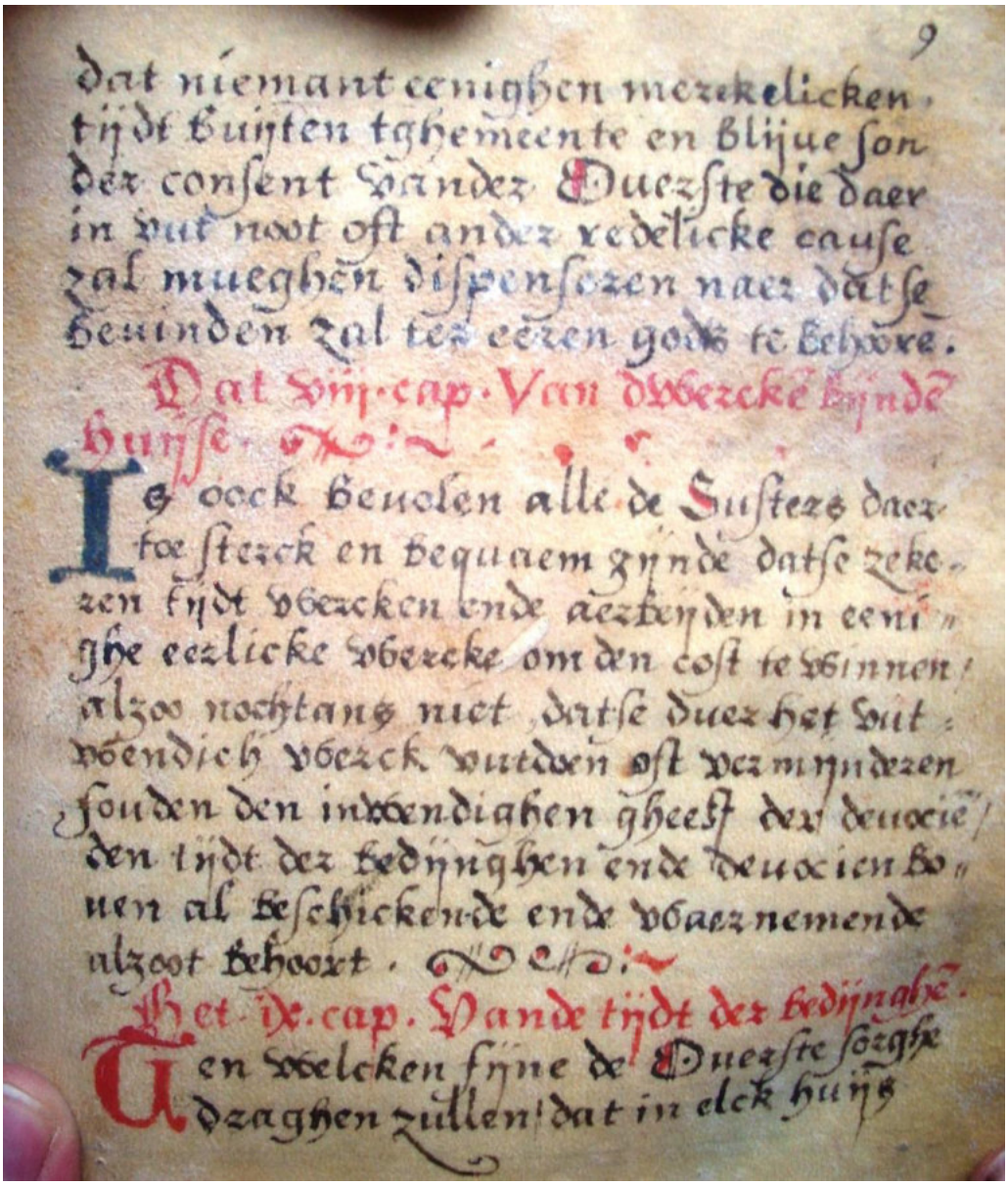
9

dat niemant eenighen merckelicken
tijdt buijten tghemeente en blijue son
der consent vander Ouerste die daer
in vut noot oft ander redelicke cause
zal mueghen dispenseren naer datse
beuinden zal ter eeren gods te behoore.

Dat viij. cap. Van dwercke bijnde
huijse.

Is oock beuolen alle de Susters daer
toe sterck en bequaem zijnde datse zeke-
ren tijdt wercken ende aerbeijden in eeni-
ghe eerlicke wercke om den cost te winnen
alzoo nochtans niet datse duer het vut-
wendich werck vutdoen oft vermijnderen
souden den inwendighen gheest der deuocie
den tijdt der bedijnghen ende deuocien bo-
uen al beschickende ende waernemende
alzoot behoort.

Het ix. cap. Vande tijdt der bedijnghe.

Ten welcken fijne de Ouerste sorghe
draghen zullen dat in elck huijs

9

[3] Suspenderen = schorsen
[4] Dompter = Slaapplaats

Dat niemant eenighen merckelicken tijdt buyten tghemeente en blyve sonder consent vander overste die daer in vut noot oft ander redelicke cause zal mueghen dispenseren[5] naer datse bevinden zal ter eeren godts te behooren.

Dat viij cap. – van dwercken bynden huyse

Is oock bevolen alle de susters daertoe sterck en bequaem zijnde datse zekeren tydt wercken ende aerbeijden in eenighe eerlicke werke om den cost te winnen, alzoo nochtans niet datse duer het vutwendich werck vutdoen oft vermynderen souden den inwendighen gheest der devocien - den tydt der bedijnghen ende devocien boven al beschickende ende waernemende alzoot behoort.

Het ix cap. – Van de tydt der bedynghen[6]

Ten welcken fyne de overste sorghe draghen zullen dat in elck huys

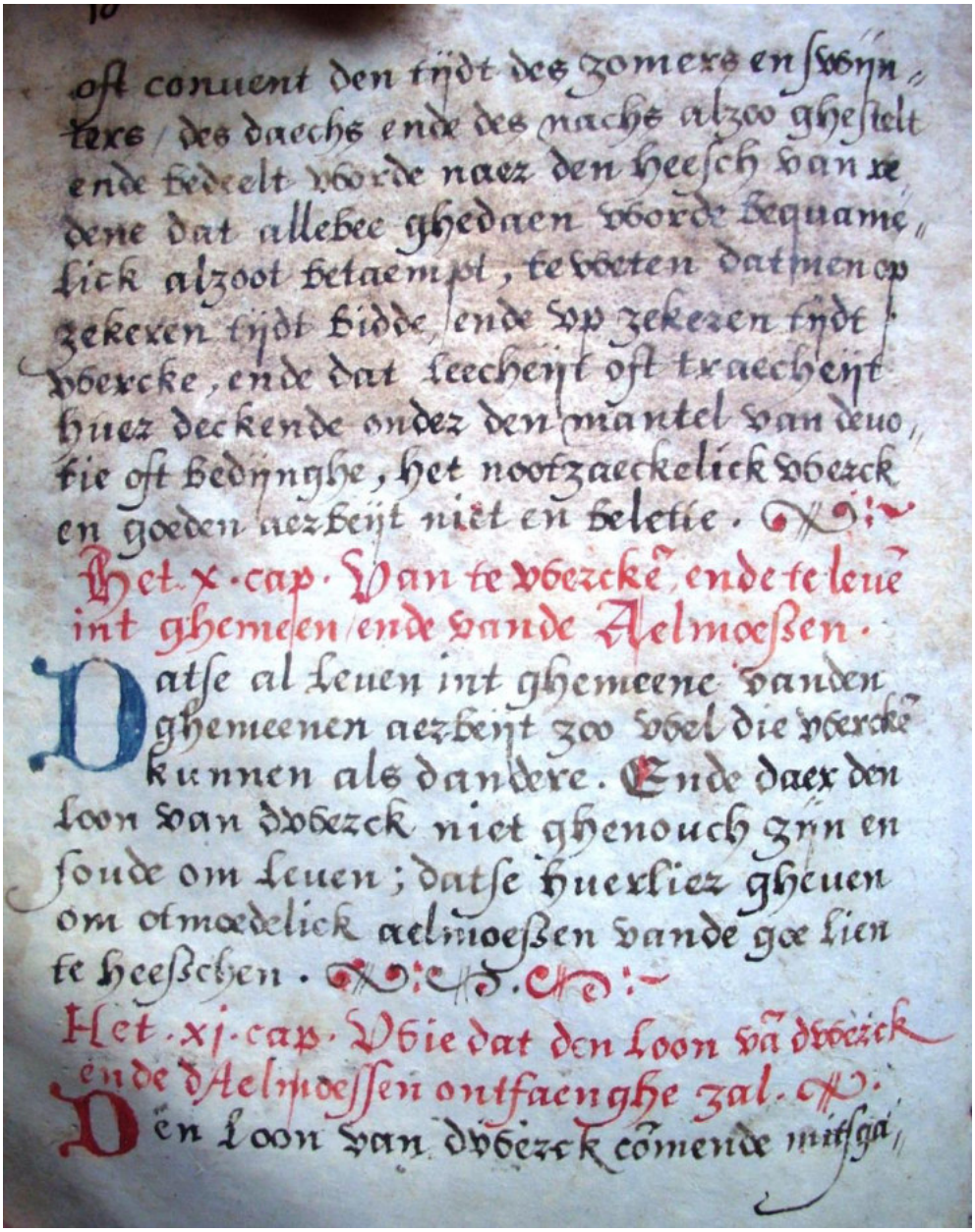

oft conuent den tijdt des zomers en swyn-
ters / des daechs ende des nachs alzoo ghestelt
ende bedeelt worde naer den heesch van re-
dene dat allebee ghedaen worde bequame-
lick alzoot betaempt, te weten datmen op
zekeren tijdt bidde, ende vp zekeren tijdt
wercke, ende dat leecheijt oft traecheijt
huer deckende onder den mantel van deuo-
tie oft bedijnghe, het nootzaeckelick werck
en goeden aerbeijt niet en belette.

Het. x. cap. Van te wercke ende te leue
int ghemeen ende vande Aelmoessen.

Datse al leuen int ghemeene vanden
ghemeenen aerbeijt zoo wel die wercke
kunnen als dandere. Ende daer den
loon van dwerck niet ghenouch zijn en
soude om leuen; datse huerlier gheuen
om otmoedelick aelmoessen vande goe lien
te heesschen.

Het. xj. cap. Wie dat den loon va dwerck
ende d'Aelmoessen ontfaenghe zal.

Den loon van dwerck comende mitsga-

[5] Dispenseren = vrij stellen

[6] Bedynghen = gebeden

Oft convent den tydt des zomers en swynters, des daechs ende des nacht alzoo ghestelt ende bedeelt worde naer de heesch van redene dat allebee ghedaen worde bequamelick alzoot betaempt, te weten datmen op zekeren tydt bidde ende up zekeren tydt wercke, ende dat leecheijt oft traechteijt huer deckende onder den mantel van devotie oft bedynghe, het nootzaeckelick werck en goeden aerbeyt niet en belette.

Het xcap. – Van te wercken ende te leven int ghemeen ende vande aelmoessen.

Datse al leven int ghemeene vanden ghemeenen aerbeyt zoo wel die wercken kunnen als dandere. Ende daer den loon van dwerck niet ghenouch zyn en soude om leven, datse huerlier gheven om otmoedelick aelmoessen van de goe lien te heeschen.

Het xj cap. – Wie dat den loon van dewerck ende d'aelmoessen ontfaenghe zal.

Den loon van dwerck commende mitsgaders

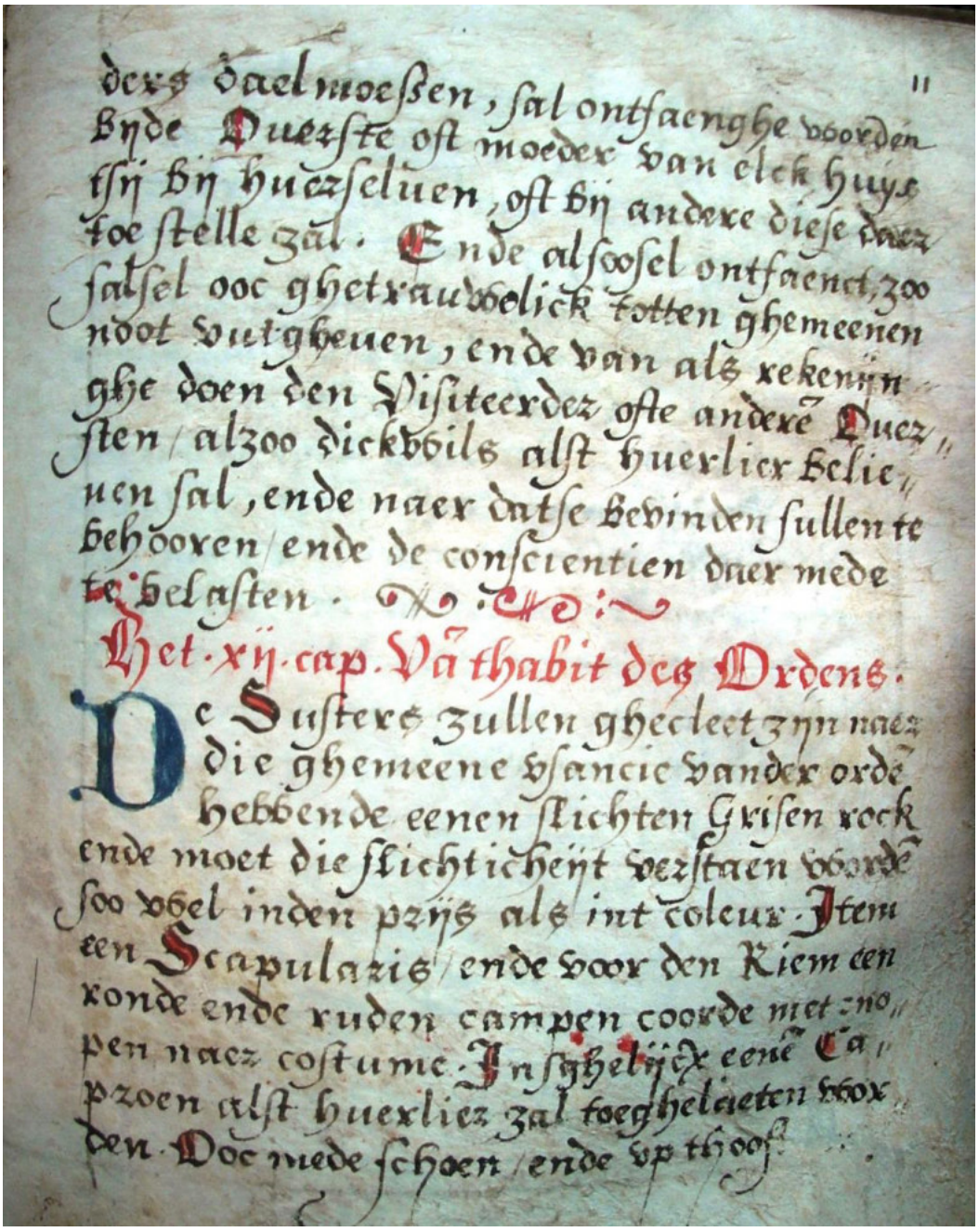

11
Daelmoessen, sal ontfaenghe worden byde overste oft moeder van elck huys tsij bij huerselven, oft by andere diese daer toe stelle zal. Ende alsoo sel ontfaenct, zoo salsel ooc ghetrauwelick totten ghemeenen noot vutgheven, ende van als rekenynghe doen den visiteerder ofte andere oversten, alzoo dickwils alst huerlier believen sal, ende naer datse bevinden sullen te behooren ende te conferentien daermede te belasten.
Het xij cap. – Van thabit des ordens
De susters zullen ghecleet zijn naer die ghemeene usancie[7] vander orden hebbende eenen slichten grisen rock ende moet die slichticheyt verstaen worden soo wel inden prys als int coleur. Item **een scapularis** ende voor den riem een ronde ende ruden campen[8] coorde met cnopen naer costume. Inschelijcx eenen caproen alst huerlier zal toeghelaeten worden. Ooc mede schoen ende up thooft een

Commentaar Henri
***Scapularis** = het over de schouders hangende doek dat voor als achter tot de zoom van het kleed hangt. Van deze kennelijk naar eigen orde gekleurde lap werden bij bepaalde orde later schapulieren uitgedeeld die uitgedeeld werden met de betekenis dat men van het gebed en de vroomheid van de orde deelde in genaden. In de volksdevotie werd dit soms letterlijk als fysische bescherming gepercipieerd.*
De Grauwe tint en het accent op soberheid is vanuit de Franciscaanse spiritualiteit verbonden met onthechting en solidariteit met de minderbedeelden.

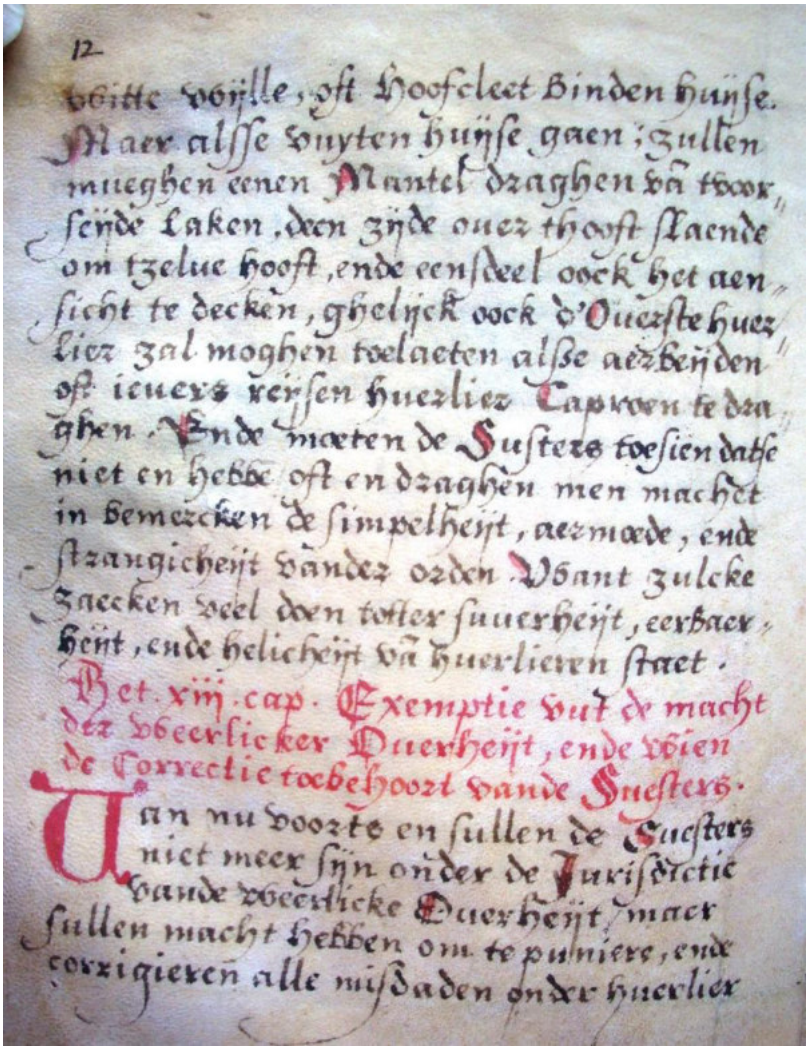
12
witte voylle, oft hoofcleet binden huÿse.
Maer alsse buyten huÿse gaen; zullen
mueghen eenen Mantel draghen vã twoor
seÿde laken, deen zÿde ouer thooft slaende
om tzelue hooft, ende eensdeel oock het aen
sicht te decken, ghelyck oock d'Ouerste huer
lier zal moghen toelaeten alsse aezbeÿden
oft ieuers verssen huerlier Caproen te dra
ghen. Ende maeten de Susters toesien datse
niet en hebbe oft en draghen men machet
in bemezcken de simpelheÿt, aezmoede, ende
stzangicheÿt vandez ozden. Vsant zuleke
zaecken veel doen totter suuerheÿt, eerbaer
heÿt, ende helicheÿt vã huerlieren staet.
Het xiij. cap. Exemptie vut de macht
der Weerlicker Ouerheÿt, ende vbien
de Correctie toebehoort vande Suesters.
Van nu voozte en sullen de Suesters
niet meer sÿn onder de Jurisdictie
vande weerlicke Ouerheÿt, maer
sullen macht hebben om te pulniere, ende
corzigieren alle misdaden onder huerlier

Hun kledij moest eerbied afdwingen, ook door de eenvoud en de soberheid. De 'strangicheijt' werd aangeprezen om tegen de klooster misbruiken in die tijd in te gaan.
De caproen is volgens het WNT = Ook een mantel met kap; fr. capuchon. Killiaan: kapruyn, kapruyn, humerale, cucullus humeralis; kapruyn, kovel der vrouwen, calantica.

12
witte voylle, oft hoofcleet binden huyse. Maer alsse buyten huyse gaen, zullen mueghen eenen mantel draghen van tvoorseyde laken, deen zyde over thooft slaende om tzelve hooft, ende eensdeels oock het aensicht te decken, ghelyck oock d'overste huerlier zal moghen

toelaeten alsse aerbeyden oft ievers reysen huerlier caproen te draghen. Ende moeten de sustere toesien datse niet en hebben oft en draghen men machet in bemercken de simpelheyt, aermoede ende strangicheijt vander orden. Want zulcke zaecken veel doen totter suverheijt, eerbaerheijt ende helicheijt van huerlieren staet.

Het xiij cap. – **Exemptie** vut de macht der weerlicker overheyt ende wien de correctie toebehoort vande suesters.

Van nu voorts en sullen de suesters niet mee sijn onder de jurisdictie vande weerlicke overheyt, maer sullen macht hebben om te puniere, ende corrigieren alle misdaden onder huerlier

Comment Henri:
De exemptie is een voorrecht dat kerkelijk sterk is bedongen in en doorbepaalde kloosterorden. Doorgaans wijst men hier op de Jezuïetenorde. Maar ook in de Franciscaanse regel ziet men hier de exemptie. In het algemeen komt die vrijdom te pas bij het kerkelijk recht: bepaalde kloosters vielen niet onder de bisschoppelijke jurisdictie, maar vielen rechtstreeks onder paus. Hier ziet men dat het woord ook speelde tegenover het civiele recht. Binnen de muren van het klooster had de burgerlijke (wereldlijke) overheid geen recht te spreken over de inwendige orde.
De criminele vergrijpen (swaer saecken en crimineel) bleven voorbehouden aan de paus. Het beroep op de broederkloosters is blijkbaar dan uit de mode (buijten usance). Dat is precies het punt waar het in de laatste teksten om gaat.
Als we verder lezen dan herhaalt de tekst dat wanneer het hun orde aangaat dat ze dan vergrijpen en misbruiken in hun eigen vergaderingen en kapitels moeten bespreken en behandelen (tracteren).

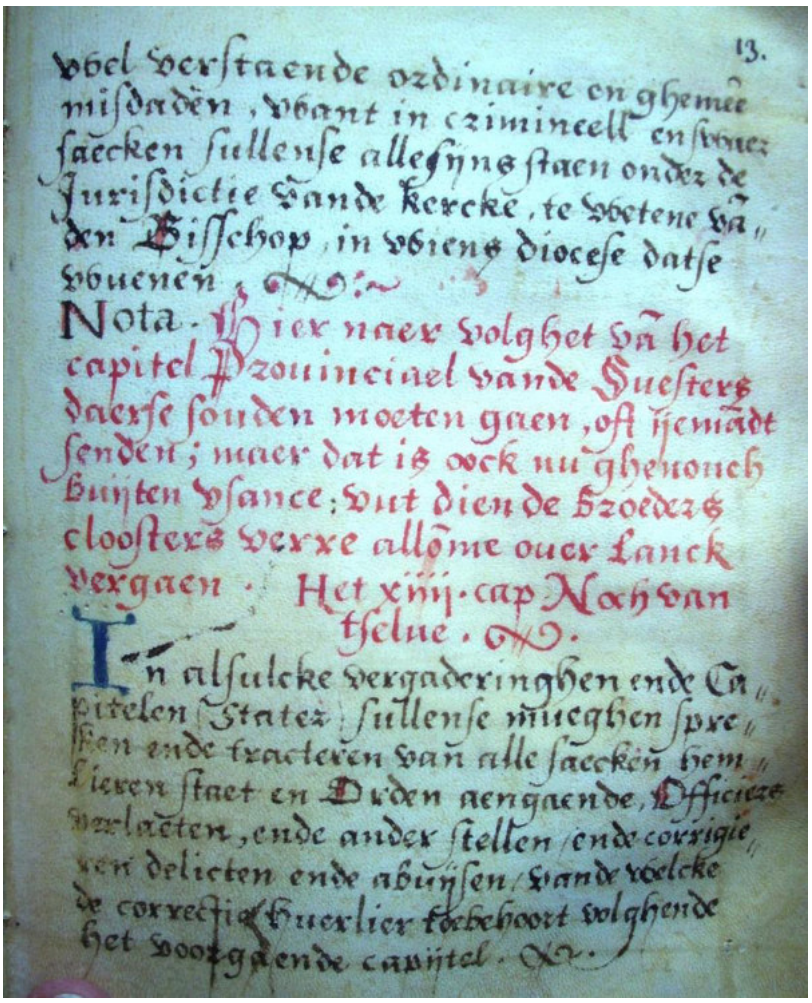
13.
wel verstaende ordinaire en ghemee
misdaden, want in crimineell en swae
saecken sullense allesyns staen onder de
Jurisdictie vande kercke, te wetene va
den Bisschop, in wiens dioceſe datſe
wuenen.
Nota. Hier naer volghet va het
capitel Prouincinel vande Suesters
daerſe ſouden moeten gaen, oft iemandt
senden; maer dat is ock nu ghenouch
Buijten vſance; vut dien de broeders
cloosters verre allomme ouer Lanck
vergaen. Het xiij. cap Noch van
tſelue.
In alſulcke vergaderinghen ende Ca
pitelen Stater ſullenſe mueghen ſpre
ken ende tracteren van alle saecken hem
lieven staet en Orden aengaende, Officie
verlaeten, ende ander ſtellen, ende corrigie
ren delicten ende abuijſen, vande welcke
de correctie Huerlier toebehoort volghende
het voorgaende capittel.

13
Wel verstaende ordinaire en ghemeen misdaden, want in crimineelle en swaer saecken sullense allesyns staen onder de jurisdictie van de kercke, te wetene van den bisschop in wiens diocese datse wuenen.
NOTA – Hiernaer volghet van het capitel provinciael vande suesters daerse souden moeten gaen oft yemandt senden, maer dat is oock nu ghenouch buyten usance, vut dien de broeders cloosters verre allomme over lanck vergaen
Het xiiij cap. – Noch van tselve
In alsulcke vergaderinghen ende capitelen – stater –

sullense mueghen spreken ende tracteren van alle saecken hemlieren staet en orden aengaende, officiere verlaeten, ende ander stellen ende corrigieren delicten ende abuysen van de welcke de correctie huerlier toebehoort volghende het voorgaende capytel.

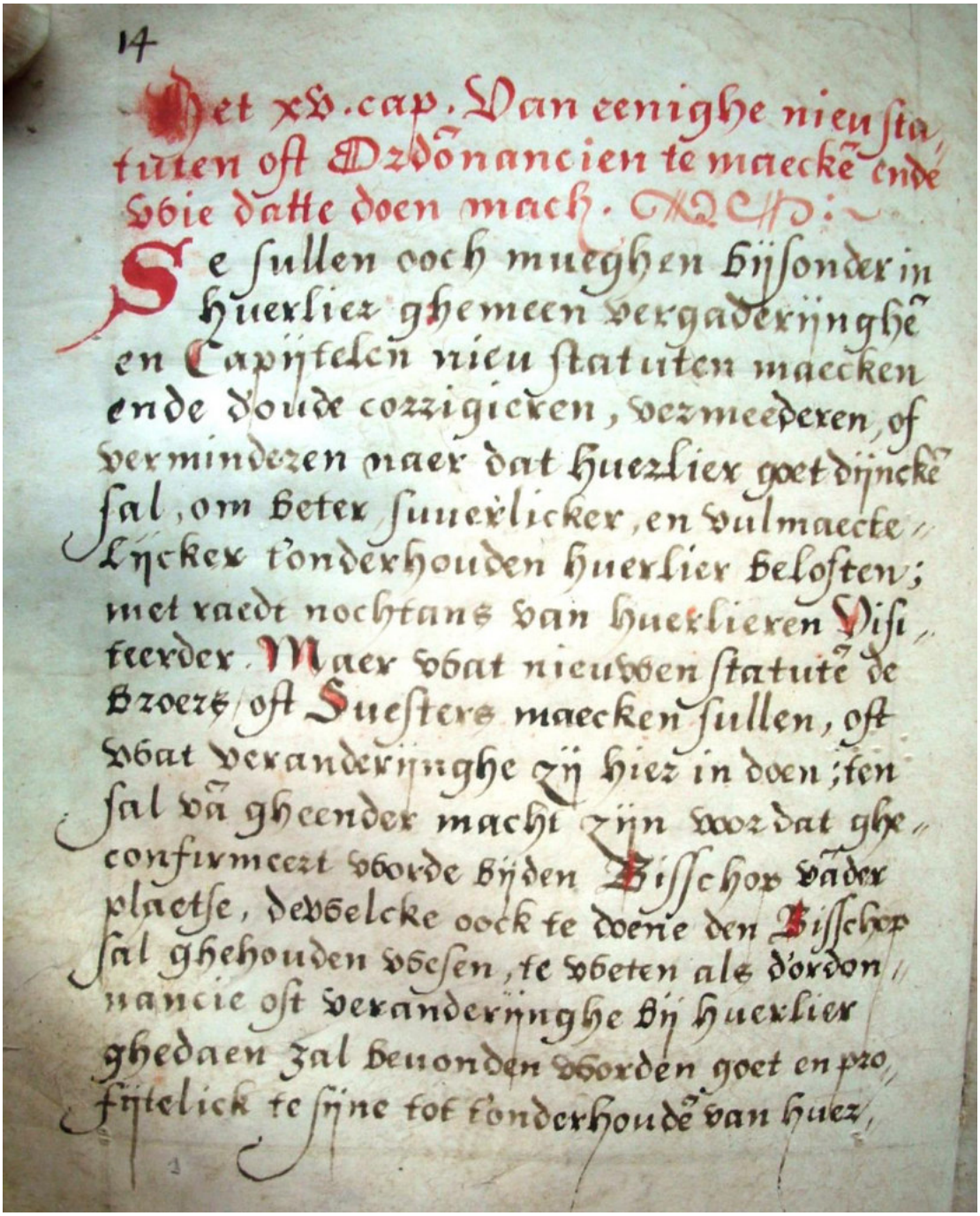

14

Het xv. cap. Van eenighe nieu statuten oft Ordonnancien te maecke ende wie datte doen mach. AQH:

Se sullen ooch mueghen bijsonder in huerlier ghemeen vergaderijnghe en capijtelen nieu statuten maecken ende oude corrigieren, vermeerderen of verminderen naer dat huerlier goet dijncke sal, om beter suuerlicker, en vulmaecte lijcker tonderhouden huerlier beloften; met raedt nochtans van huerlieren Visiteerder. Maer wat nieuwen statute de broers oft suesters maecken sullen, oft wat veranderijnghe zij hier in doen; ten sal van gheender macht zijn voor dat ghe confirmeert worde bij den Bisschop vander plaetse, dewelcke oock te doene den Bisschop sal ghehouden wesen, te weten als d'ordonnancie oft veranderijnghe bij huerlier ghedaen zal bevonden worden goet en profijtelick te zijne tot tonderhoude van huer,

14

Het xv cap. – Van eenighe nieu statuten oft ordonnancien te maecken ende wie datte doen mach.

Se sullen oock mueghen bijsonder in huerlier ghemeen vergaderijnghen en capijtelen nieu statuten maecken ende oude corrigieren, vermeerderen of verminderen, naer dat huerlier goet dyncken sal, om beter suverlicker en vulmaecktelycker tonderhouden huerlier beloften, met raedt nochtans van huerlieren visiteerder. Maer wat nieuwen statuten de broers oft suesters maecken sullen, oft wat veranderynghe zij hier in doen, ten sal van gheender macht zijn voor

dat gheconfirmeert worde byden bisschop vander plaetse, dewelcke oock te doene den bisschop sal ghehouden wesen, te weten als d'ordonnancie oft veranderijnghe bij huerlier ghedaen zal bevonden worden goet en profijtelick te sijne tot t'onderhouden van huerlier

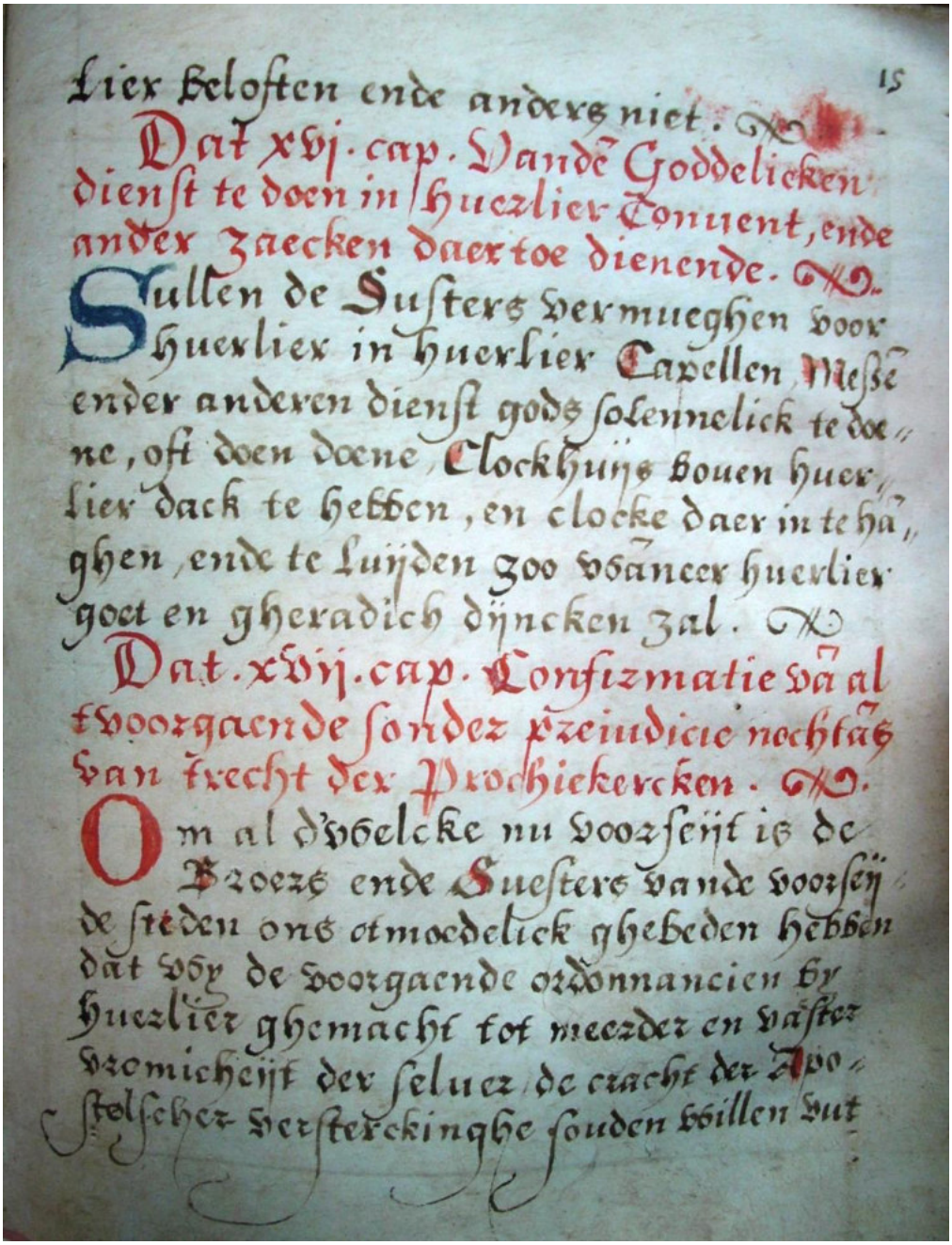

15

beloften ende anders niet.

Dat xvj cap. – Vande goddelicken dienst te doen in huerlier convent ende ander zaecken daertoe dienende.

Sullen de susters vermueghen voor huerlier in huerlier capellen, messe onder anderen dienst gods solemnelick te doene, oft doen doene. Clockhuys boven huerlier dack te hebben en clocke daer in te hanghen ende te luyden, zoo wanneer huerlier goet en gheradich dyncken zal.

Dat xvij cap. – Confrmatie van al tvoorgaende sonder prejudicie nochtans van trecht der prochiekercken.
Om al dwelcke nu voorseijt is de broers ende suesters van de voorseyde steden ons otmoedelick ghebeden hebben dat wy de voorgaende ordonnancien by huerlier ghemacht tot meerder en vaster vromicheijt der selver de cracht der apostelscher vesterckinghe souden willen vut

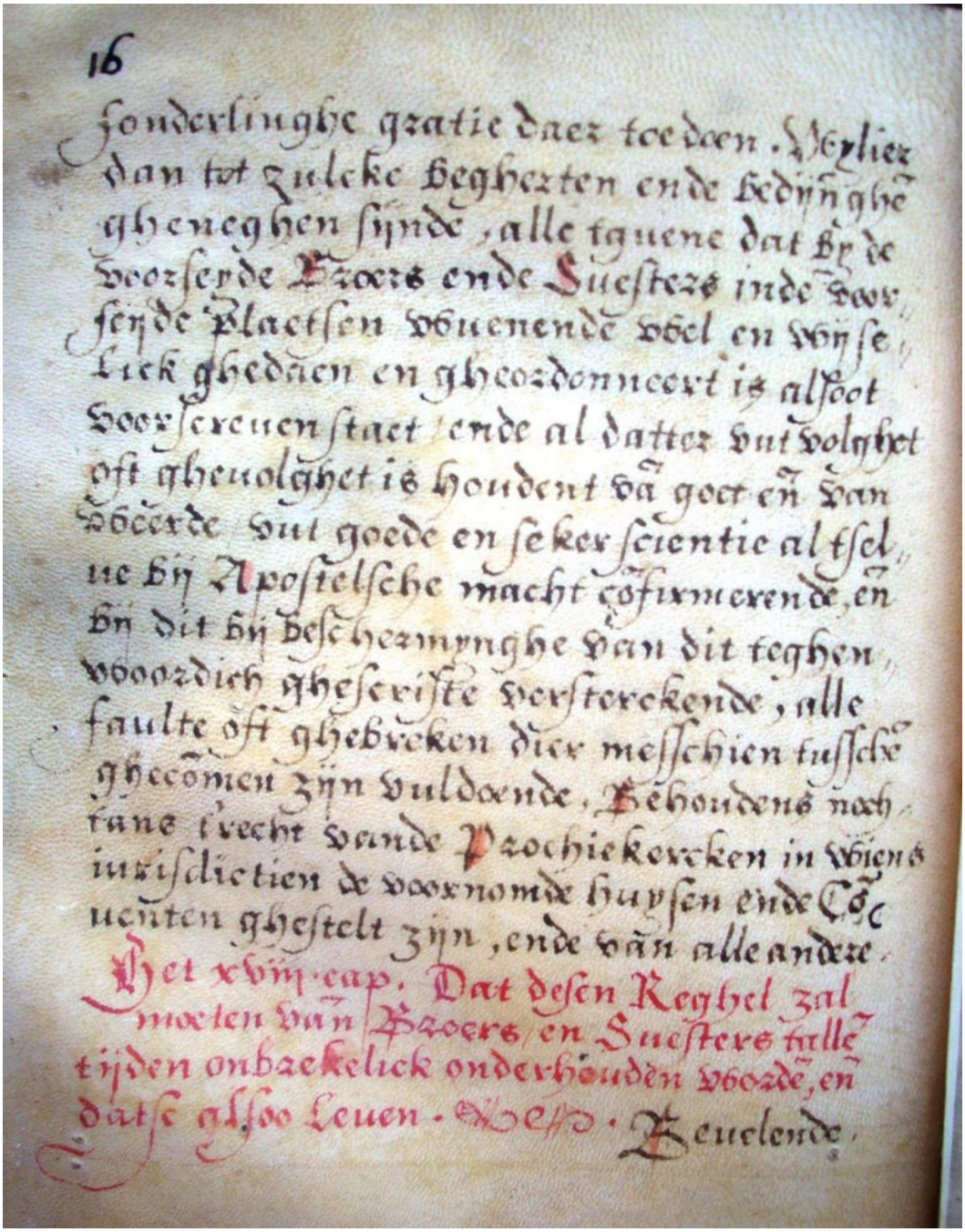
16
sonderlinghe gratie daer toedoen. Wylier
dan tot zulcke begherten ende bedynghe
gheneghen synde, alle tguene dat by de
voorseyde Broers ende Suesters inde voor
seyde Plaetsen wuenende wel en wyse
lick ghedaen en gheordonneert is alsoot
voorscreuen staet ende al datter vut volghet
oft gheuolghet is houdent vā goet en van
weerde vut goede en seker scientie al tsel
ue by Apostelsche macht cōfirmerende, en
by dit by beschermynghe van dit teghen
woordich ghescriste versterckende, alle
faulte oft ghebreken dier messchien tusschē
ghecōmen zyn vuldoende. Behoudens noch
tans trecht vande Prochiekercken in wiens
iurisdictien de voornomde huysen ende Cō
uenten ghestelt zyn, ende vān alle andere.
Het xviij. cap. Dat desen Reghel zal
moeten vān Broers en Suesters tallē
tijden onbrekelick onderhouden worde, en
datse alsoo leuen. Beuelende.

16
Sonderlinghe gratie daer toedoen. Wylier an tot zulcke begherten ende bedynghen gheneghen synde, alle tguene dat by de voorseyde broers ende suesters inde voorseijde plaetsen wuenende wel ende wyselick ghedaen en gheordonneert is alsoot voorscreven staet ende al datter vut volghet oft ghevolghet is, houdent van goet ende van weerde vut goede een seker scientie al tselve by apostelsche macht confirmerende ende by dit by beschermynghe van dit

teghenwoordigh gheschrifte versterckende, alle faulte oft ghebreken dier messchien tusschen ghecommen zyn vuldoende, behoudens nochtans t'recht vande prochiekercken in wiens jurisdictien de voornomde huysen ende conventen ghestelt zijn ende vande alle andere.
Het xviij cap. – Dat desen reghel zal moeten vande broers en suestere tallen tijden onbrekelick onderhouden worden ende datse alsoo leven – bevelende

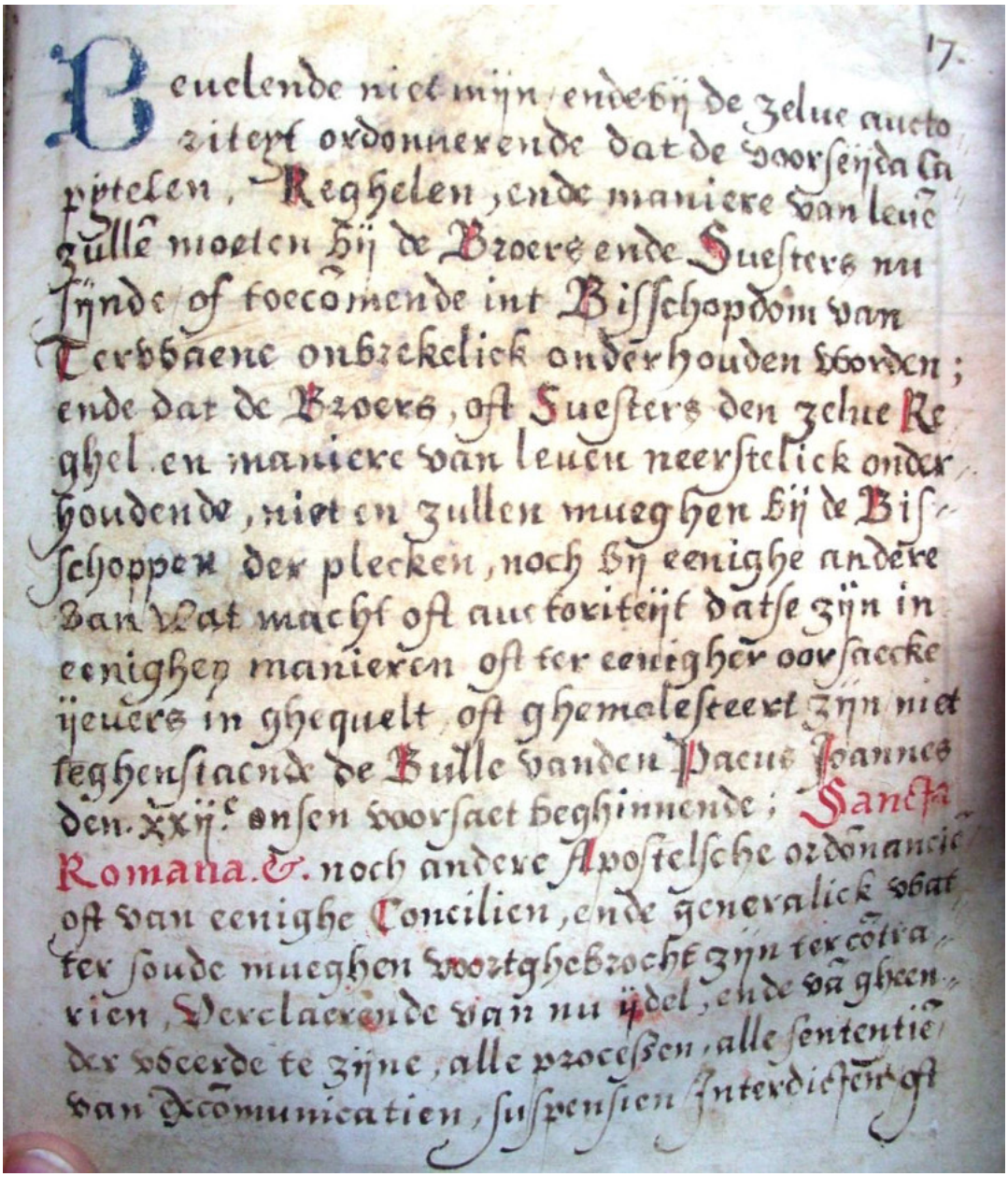
17.
Beuelende niet myn ende by de zelue auctoriteyt ordonnerende dat de voorseyde capitelen, Reghelen, ende maniere van leuen zullen moeten by de Broers ende Suesters nu synde of toecommende int Bisschopdom van Terwaene onbrekelick onderhouden worden; ende dat de Broers, oft Suesters den zelue Reghel en maniere van leuen neerstelick onderhoudende, niet en zullen mueghen by de Bisschoppen der plecken, noch by eenighe andere van wat macht oft auctoriteyt datse zijn in eenighen manieren oft ter eenigher oorsaecke yeuers ghequelt oft ghemolesteert zijn niet teghenstaende de Bulle vanden Paeus Joannes den. xxij^e. onsen voorsaet beghinnende; Sancta Romana. &. noch andere Apostelsche ordonnancie oft van eenighe Concilien, ende generalick oock ter soude mueghen voortghebrocht zijn ter contrarien, Verclaerende van nu ydel, ende van gheender weerde te zijne, alle processen, alle sententie van excommunicatien, suspensien interdicten oft

17
Niet myn ende by de zelve auctoriteijt, ordonnerende dat de voorseyde capitelen, reghelen ende maniere van leven zullen moeten by de broers ende suesters nu synde of toecommende int bisschopdom van Terwaene onbrekelick onderhouden worden ende dat de broers oft suesters den zelve reghel en maniere van leven neerstelick onderhoudende, niet en zullen mueghen by de bisschoppen der plecken, noch by eenighe andere van wat macht oft auctoriteijt datse zijn in eenighen manieren oft ter eenigher oorsaecke yevers ghequelt oft ghemolesteert zijn nietjeghenstaende de bulle vanden paeus Joannes den xxijste, onsen voorsaet, beghinnende Sancti Romana – noch andre apostelsche ordonnancie oft van eenighe

concilien, ende generaelick wat ter soude mueghen voortghebrocht zijn ter contrarien, verclaerende van nu ydel, ende van gheender weerde te zijne, alle processen, alle sententien van excommunicatien, suspensien, interdictien oft

Commentaar Henri:
Er is blijkbaar vanuit de parochiegemeenschap, de kerkelijke overheid, erop aangedrongen bij de kerkelijke structuren om de rechten van de parochie niet te schenden. De reden waarom men het doet is om de vromichheijt van de gelovigen niet te dempen. Hier lijkt het dat er concurrentiele belangen moeten veilig gesteld worden. Er is gesteld dat de fouten of gebreken die er kunnen geweest zijn hier door dit tegenwoordigh gheschrifte voldoende in orde zijn en dat de parochies, hier Broers en Suesters genoemd, hun rechten houden.
Wat dat dan ook mag zijn. We lezen het hier niet uitdrukkelijk tenzij het gaat over het luiden van de klokken en de kerkelijke diensten die ze in hun kapeldeden en zullen doen.
De klok is in elk geval een belangrijk element. In onze moderne perceptie toch geen concurrentieel element. In het canonieke recht wordt nog altijd een onderscheid gemaakt – als een previlegie – tussen een kloosterkapel en een gebedshuis, officieel als semi-publieke kapel erkend. In deze laatste kan men de officiële zondagsplicht vervullen in de andere strikt genome niet. Speelde een dergelijke redenering toen al mee? Dat zou moeten onderzocht worden. Had die klok er iets mee te maken. Quod examinandum est.
De geschonken rechten zijn apostolisch, d.w.z. pauselijk.

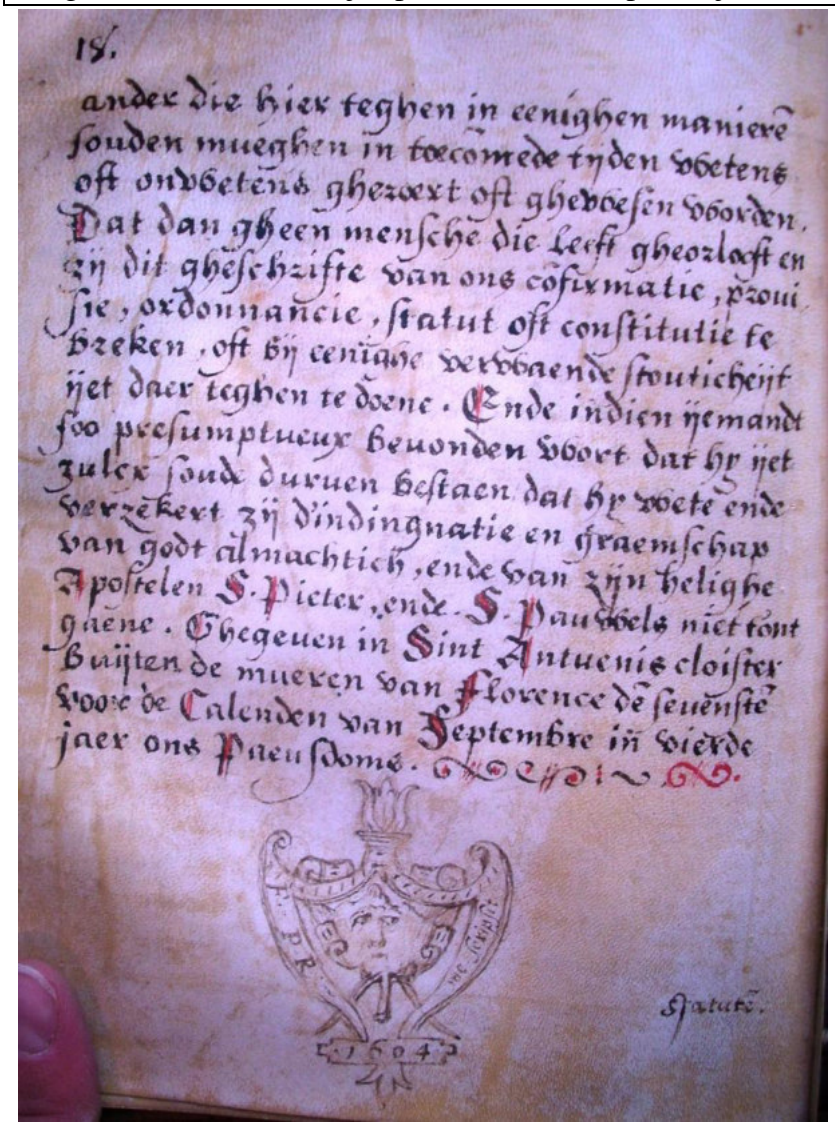
18.
ander die hier teghen in eenighen maniere
souden mueghen in toecomede tyden wetens
oft onwetens gheroert oft ghewesen worden.
Dat dan gheen mensche die leeft gheorlooft en
zij dit gheschrifte van ons cofirmatie, proui
sie, ordonnancie, statut oft constitutie te
breken, oft bij eenighe verwaende stouticheijt
yet daer teghen te doene. Ende indien yemandt
soo presumptueux bevonden wort dat hy yet
zulcx soude duruen bestaen dat hy wete ende
verzekert zij d'indingnatie en graemschap
van godt almachtich, ende van zijn helighe
Apostelen S. Pieter, ende S. Pauwels niet tont
gaene. Ghegeuen in Sint Antuenis cloister
buijten de mueren van Florence de seuenste
voor de Calenden van Septembre in vierde
jaer ons Paeusdoms.
Statute.
1604

18
Ander die hier teghen in eenighen manieren souden mueghen in toecommende tijden wetens oft onwetens, gheroert oft ghewesen worden.
Dat dan gheen mensche, die leeft gheorlooft en zij dit gheschrifte van ons confirmatie, promisie, ordonnancie, statut oft constitutie te breken oft by eenighe verwaende stouticheyt yet daer teghen te doene. Ende indien yemandt soo presumptueux bevonden wort dat hy yet zulcx soude durven bestaen dat hy wete ende verzekert zij d'indingnatie en graemschap van godt almachtich ende van zijn helighe apostelen S. Pieter ende S. Pauwels, niet tontgaene.
Ghegeven in Sint Antuenis cloister buyten de mueren

van Florence den sevense voor de calenden[9] van septembre in vierde jaer ons paeusdomme.

Commentaar Henri:
We merken een vreemde vermelding. Joannes XXII (e) – de voorsaet – de voorganger van de tegenpaus Joannes XXIII kan moeilijk de officieel in telling Joannes XXII zijn. Paus Johannes XII, geboren als Octavianus(Rome, ca. 937 - aldaar, 14 mei 964) zijn.
Het is best mogelijk dat de persoon die het documentoverschreef een ogenblik verstrooid was. Waarom schrijft de klerk – de paus zal het niet eigenhandig geschreven hebben – Joannes, de voorsaet. De enigemogelijke bedenking is wellicht het gewicht dat hij aan het document wil geven door te verwijzen naar de apostolische ijver waarmee op dat moment overal de derde orde van Franciscus al een tijdje werd gepromoot door de voorafgaande pausen.
Trouwens het lijkt ons een stukje – gebruikelijk of ongebruikelijk –bravour.
De intimidatie druipt er precies van af. Die aan een detail durft te prutsen die haalt de verontwaardiging en de gramschap van de Almachtige op zich.
Ook in de retroactieve vernietiging van sententiënvan excommunicatie (strengste veroordeling) en uitzonderingen,ontheffingen, enz. zit de idee van absolute macht.
Is het document na de dood van Joannes XXIII toegekomen?
En werd daarom over de voorganger geschreven?
Het is in elk geval zo dat de tegenpaus (Joh. XXIII) maar 5 jaar (tegen)paus is geweest. Het vierde jaar van zijn paus-zijn is dit document in Florence geredigeerd.
Een jaar later was hij het concilie ontvlucht.
De klerk (me scripsit) tekent 1604,terwijl het afgeschreven document is van 1413 (het 4de jaar van het pausschap van Joannes XXIII.)
De tekst situeert zich op het randje van de effectieve ambtsperiode van een tegenpaus.

De klerk die het document opmaakte geeft met het tekeningetje weer in welke geest ze zelf het document gelezen en geschreven heeft. Sint Antonius buiten de muren is niet onmiddellijk terug te vinden. We herinneren ons enkel een prachtige schilderij van de stervende Antonius in een rieten mantel in een bibliotheek in Florence, maar over die tegenpauselijke locatie vinden we geen gegevens

[9] Calende = eerste dag van de maand

100 jaar geleden: De Grooten Oorlog

Nr 12 — Nagezien door de Krijgsoverheid 24.10.17 (Nr 992) — 1 en 15 November 1917

De Poperingsche Keikop.

Bladje der Poperingnaars in 't leger

ABONNEMENTSPRIJS
Poper. Soldaten : KOSTELOOS
Andere soldaten : 1.00 fr.
Burgers 2.00 fr.

Verschijnt maal te maande

BEHEER
E. H. Jul. Vanneste, Aalm. D 65 I
H. G. Herpelinck, brank. D 195
H. A. Baert, Noordstr., 13, Pop.

In een Krijgshospitaal

Ik geloof wel dat geen één gekwetste van die zaal nog ooit vloeken zal : een hunner gaf mij den indruk weer van allen, meen ik : « God vergeve den armen jongen : hij wist niet meer wat hij deed : maar zelfs zoo blijft het eene gruwelijke dood! »

Zet nevens dat sterfbed eene moeder, broeders en zusters : ik wil er niet op denken! Och, had die schamele duts de gewoonte niet gehad van altijd te vloeken, bij 't minste dat er haperde, zoo zou hij nu misschien in zijnen stervensnood om zijne moeder geroepen hebben : het had ons doen weenen, maar later zou het zijne moeder getroost hebben te vernemen dat haar kind met dit zoet beeld voor het geheugen naar God zou gegaan zijn. Nu, zal niemand durven zeggen aan zijne moeder hoe de jongen gestorven is : maar elkeen heeft vast in zijn herte besloten zoo niet te sterven, en daarom nooit meer te vloeken.

Gelukkiglijk is zulk eene dood uitzondering : meestal sterven onze jongens zooals ze streden : moedig en kalm, gelaten en christelijk : niet zelden is hunne dood de dood van eenen heilige.

Nooit zag ik stichtender, stiller afsterven dan dit van eenen jongen, pas negentien jaar oud : ik was van zijne bedsponde niet krijgelijk. Hij had dezelfde gevaarlijke wonde als de makker waarvan ik even sprak : maar bij hem duurde het wikken tusschen leven en dood zes volle dagen : beteren en weer verminderen deden onze hoop en vrees afwisselen herhaalde malen : maar hij, een kind nog bijna, leed als een martelaar met den moed van eenen held.

Tot bewustzijn gekomen, na zijne operatie, vroeg hij om berecht te zijn, — voor eene zekerheid, zoo zegde hij : er was immers veel hoop op herstelling. En op zijn verzoek moest de almoezenier elken avond hem zijn avondgebed voorlezen en hem den zegen geven, — zooals moeder doen zou, glimlachte hij zoet. Zijn roozenhoedje, om zijnen hals, bad hij telkens het lijden hem wat rust liet : hij bad om genezing, om verlichting van zijne pijn : maar moest God er anders over beschikken, hij was gereed om alles op te offeren, en met liefde : dat herhaalde hij meer maals. En God schikte het anders dan wij verwachtten : deze uitverkoren ziel wierd ontrukt voor de betoovering van het kwaad : 't was bitter teleurstellend voor ons, niet voor hem : zijn zuiver hert zag klaar dat het eene genade was, eene voorkomenheid van Gods goedheid : en weldra, met hem, voelde iedereen bij dit sterfbed, dat het beter zoo was, zoo God het wilde! De laatste uur, hoorde men tusschen het onrustig hijgen der beklemde borst en het stil bidden van een paar vrienden, het half-luid droomen van den stervende die met zijne moeder en tevens met O. L. V. sprak...

Kostbaar afsterven voor Gods oogen, bewijdensweerdig lot voor een christen mensch die zijne uitersten ernstig overweegt. Weze mijn afsterven gelijk de dood van dezen rechtveerdige, bad ik en 'k loofde god omdat zijne liefde in mij versterkt was.

Van dit sterfbed ging ik weg met betraande oogen, ja, maar met zoete en troostelijke geheugenis aan dien jongen : onuitwischbaar blijft die in mijn hert en eens, zoo hoop ik, zal de herinnering van die stichtende dood de ouders in hun grievende leed troosten.

.... en sedert dien gevoel ik nog meer deernis om den anderen, die stierf al vloeken...

E. J. V.

VERLOFDAGEN

De vlaamsche leus indachtig : Recht door Zee, heeft de « Keikop » tot heden in alles getracht zijne lezers te voldoen. Gode zij dank, kreeg hij niet altijd wat hij vroeg en knipte Moeder Censuur in zijne tong die haar te lang scheen, toch acht hij zich gelukkig het lot der Poperinghe verlofgangers wat te hebben verbeterd.

Doe wel en zie niet om,
Is 't spreekwoord van den wijze.

Vlaamsche strijders van 't Westland komt nauwer in betrekking met uw blad. Vertelt uw gevaartenissen en uw wenschen. Spreekt

klaar, vrij en vrank. De « Keikop » zal u steeds verdedigen en helpen waar hij kan. Vooruit in dichte drommen, hand in hand als ware vrienden ; slechts zoo worden uwe eischen redelijk.... en geldig. De « Keikop » weze uw orgaan, en als bewijs vraagt hij op heden *aan deze die bevoegd zijn:*

Of er geen middel ware de «congés» voor 't Poperingsche gevraagd met *wat meer spoed* te geven. Nu duurt het *tien* tot zelfs *twintig* dagen ?

Of er geen middel ware, bij faal dit te zien. voor tien dagen zijn verloopen ?

Of er geen middel ware aan deze die hun *vader* of *moeder* niet meer hebben, ook hun « congé » te geven bij *broer* of *zuster ?*

« Keikop ».

Waarvan het hart vol is,
loopt de mond over.
Vuile monden,
Vuile gronden.

DE OORLOG

DE TOESTAND

Op het Ypersch front, hetgeen ons meest aanbelangt, wordt er geweldig gevochten. De vooruitgang der bondgenooten hangt best af van 't schoon weder, toch verwijdert men zich meer en meer van Poperinghe. De engelschman. t. t. z. Australianen, Schotlanders, Nieuw-Zeelanders, enz. werken goed.

Konden zij

Censuur

En elders ?

De Rus krijgt loon naar werken. Hij heeft goesting, zou men zeggen, ginds in Siberië te overwinteren !

En Frankrijk,...

Censuur

En

En 't einde van den oorlog ? Wie kan 't voorspellen ? Intusschen weze ons ordewoord : Bidden en strijden.

ESTIUS.

Allerzielen

Vereenigd in den Naam des Heeren hebben we het groote feest van Allerheiligen gevierd. Luister en geestdrift « *Sursum corda* ». Hoog de harten, klonk het woord der priesters van uit de prachtigste tempels tot in de nederigste kapelletjes voor de omstandigheid opgericht en versierd... Doch met den avond viel alle luister en het was of het kanongebulder ons *Allerzielen* aankondigde.

Allerzielen... Wie herinnert zich niet een duurbaar wezen van dees aard ontnomen... Zooveel strijders die vielen, zooveel stadsgenooten gesneuveld?

Vrienden, zoo ge tot heden ten achteren bleeft en hun de laatste hulde : een gebed hebt vergeten te schenken, o, heden, gedenkt hunne ziel. Heel de maand is den overledenen toegewijd. Gaat naar de zielemissen uwer gesneuvelde broeders, die vol geestdrift en Vaderlandsliefde hun bloed, hun leven ten beste gaven. Bidt een O. V. opdat ze de eeuwige rust mogen genieten en gedurende de maand offert aan God voor hun zielerust eene heilige Communie.

Bidt veel en vraagt met volle betrouwen dat onze makkers die als martelaars der goede zaak zijn gesneuveld voor ons bij O. L. Vrouw, de groote middelares, ten beste spreken.

Vrienden, gedenkt de ziel uwer gevallen broeders.

SPES.

In Memoriam

Onze gesneuvelden :

In ons bijvoegsel van Oogst drukten wij uit het « Staatsblad » ; *Mahieu Jules*, 3e jag. t. v. 2/1 — 2/4-10-14 Duffel. Men meldt ons nu uit eene andere bron dat het mis is. Jules zou begraven zijn in Adinkerke, niet in 1914, maar wel in 1915.

Dat zullen we nader onderzoeken.

JULIEN DE BOUTTE
zoon van **Henri** en **Emma DESMEDT**
geboren te Poperinghe, den 23 Maart 1898
soldaat bij het 5e lanciers, dodelijk getroffen in de loopgrachten
bij Pervyse, den 30 April 1917.

ONZE STAD

Burgerstand van de Maand October

GEBOORTEN

Verschaeve Godelieve, d. v. Cam. en Leontine Deroo, Langemarck. — Lowagie Germaine, d. v. Maurice en Bertha Bouillet, Elverdinghe. — Bossaert Bertha, d. v. Jerome en Lucie Phlypo, Brabanthoek. — De Beir Agnès, d. v. Julien en Marc. Carron, Doornstr. — Boudry Roger, z. v. Nestor en Helène Baeckelandt, Yper. — Pyck Marguerite, d. v. Henri en Lucie Dumelie, Veurnestraat. — Casteele Irène, d. v. Abel on Zoé Trève, Meessen. — Quagebeur Germaine, d. v. Arthur en Maria Devloo, bij 't Couthof. — Pareyn Joseph, z. v. Hector en Maria Dupont, bij 't Zwijnland.

Liebert Gerard, z. v. Theophiel en Maria Beun, Duinkerkstr. — Bamelis Valère, z. v. Arthur en Lucienne Coppelaere, Abeelesteenweg. — Breyne Jerome, z. v. Jeremie en Louise Devriese, Abeelesteenweg. — Matton Agnès, d. v. Achille en Adeline Verschoot, Langemarck. — Vandoolaeghe Albert, z. v. Alfons en Eliza Declerck,

bij 't Couthof. — Pittollioen Emile, z. v, Remi en Lucie Ooghe, Veurnestr. — Coen Gerarda, d. v. Alois en Urbanie Lacante, Elverdinghe. — Supply Michel, z. v. Isidoor en Urbanie Deneire, Staden.

STERFGEVALLEN

Cappelaere Octavie, 70 j. landb. wed. v. Pieter Dehouck, Abeelesteenw. — Pluym Marcel, 8 m., Vlamertinghe. — Sieuw Adeline 55 j., huishoudster, wed. v. Charles Marescaux, Becelaere, — Corneillie Irma, 6 m., Becelaere. — Sohier Henri, 7 m., Brielen. — Ameel Simonne, 9 m., Brielen. — Victoor Xavier, 89 j., z. b. wed. v. Virgenie Lampaert, Wervicq. — Vandewynckel Albert, 5 m. St. Jan ter Biezen. — Deleu Albert, 4 m., Komen. — Maerten Leonie, 69 j., rentenierster, ongeh. Yper. — Veniere Philomene, 79 j., z. b. ongeh. Bertenplaats, overleden te Panne. — Sohier Philomene, 78 j. z. b. wed. v. Pieter Muylaert, Tiengebodenstr., overleden te Watou. — Cambie Sophie, 79 j., z. b. wed. van Pieter Vandewynckel, Vogelhoek, overl. te Neuville bij Montreuil.

Legrand Albert, 6 m., Pottestr. — Delanghe Amand, 79 j., land., echtg. v. Philomene Breyne, Westvleterensteenw. — Fertin Rosalie, 61 j., huishoudster, echt. vau Petrus Tytgat, Elverdinghe, — Lauwers Lucie, 55 j., landb. echtg. v. Henri Hoorelbeke, Langemarck. — ssion Camille, 8 m., Vogelhoek. — Nuyttens Charles, 9 m., Oostvleteren. — Butstraen André, 3 j., Oostvleteren. — Beun Serafijn, 72 j., leurder, echtg. van Rosalie Wyffels, Reninghelststeenw. — Galloo Charles, 65 j., tolbeambte, wed. v. Louise-Maria Vanhee, Duinkerkestr. — Pittellioen Henri, 3 j., Crombekestr. — Vandeputte Madeleine, 19 j., ongeh., z. b. Boesinghe. — Vierstraete Suzanne, 10 m., Yper. — Woussen Leonie, 51 j., huishoudster, echtg. van Petrus Bekaert, Vlamertinghe. — Henri Malesys, 55 j., echtg. van Louise Crombez, Casselstr.

HUWELIJKEN

Valère Pinceel, werkm. en Alida Lempierre, dienstmeid, beide ter stede. — Jerome De Vylder, officier van Antwerpen en Marcelline Roose, z. b. te Poperinghe. — Leon Callens, handel. te Merckem en Germaine Lobeau, z. b. te Poper. — Remi Fieu. land. te Westvleteren en Emma Lobeau, landb. te Poper. Georges Munns, engelsch soldaat en Antoinette Van de Casteele, z. b. te Poper.

ALLERHANDE NIEUWS

— Begin October kreeg onze stad regelmatig 's nachts eenige groote obussen. Eene herberg werd weeral kapot geslagen : Het hoekje vroeger bewoond door Julien Lermytte; verders viel een obus in den hof van M. Delfosse en een wat verder in de straat op twee kleine huisjes.

— Niettegenstaande den vooruitgang der bondgenooten beschiet de mof nog van tijd tot tijd onze stad. Dat het toch moeilijker wordt bewijzen de ritten der vliegers 's nachts. Dit herinnert ons 't begin 1915. Ze kunnen nog aan zeggen de menschen, dus..... Men mag niet uit het oog verliezen dat de Mof stukken heeft die 45 kilometers ver dragen.

— Maurice Dochy werd gekwetst in Loo door eene vliegersbom, terwijl hij zijn kantonnement vervoegde. Hij overleed in 't krijgsgasthuis te Hoogstaede en werd begraven te Sint Jan ter Biezen.

— Het zevenjarig zoontje van Kam. Adriaen-Deweerdt werd door eenen motocyclist omvergereden, toen het op 15 October van school kwam. Nog al erg gekneusd opgeraapt, is het nochtans volkomen aan 't herstellen.

— Op 11 October, werd Arthur Oreel. briefdager, van zijnen velo geworpen door een peerd dat steigerde. Hij bekwam heel lichte kneuzingen en kon na vijf dagen rust, zijnen dienst hernemen.

Michel Brandts, briefdager werd op 15 October, toen hij in de Casselstraet op dienst was, door eenen auto omvergeworpen en overreden. Hij was zeer erg aan het hoofd gekwetst en moest in het hospitaal de schedelboring onderstaan. Hij is toch aan de beterhand en zal, zonder verwikkelingen herstellen.

Hier hebben wij twee gevallen van stadsgenooten die spijts het bombardement steeds hun werk ter herte namen. Daar oproepen wij eens te meer de aandacht onzer burgerlijke overheid en hopen wel dat deze het noodige doen zal om die helden te dekoreeren. Nota van 't Beheer).

— Louis Clabrau. huurder, was op zaterdag 19 October, met den vroegen morgen op weg naar Duinkerke. Bij het « Hooge » gekomen viel hij van zijne kar en werd dood opgenomen. Waarschijnlijk schielijk gestorven ten gevolge van eene hartkwaal.

— In de tweede helft van October maand werd onze stad min beschoten. Onze medeburgers vreezen niet zooveel meer de kanonnen als wel de maan. « Zij is duitsgezind » zeggen er veel, want ze komt te voorschijn om de vliegers te verlichten. Daarom zijn de menschen nu blijde als het waait dat 't bruischt en regent dat het giet... Is 't niet de verkeerde wereld ?

— In de familie Allaeys zijn vijf zonen onder de wapens, waaronder een Nestor dienst doet als kanonnier in het Amerikaansch leger.

Geene rozen zonder doornen

Tot heden ontvingen wij niets anders dan woorden van dankbetuiging en ondersteuning. Eenieder was met ons 't akkoord..... doch geen rozen zonder doornen. Oordeelt :

Heer,

Ik kom zooeven een nieuwsbladje te ontvangen met het nieuws mijner streek; daarvan ben ik tevreden. Ik wist wel dat ik dat bladje kon hebben, ik had het immers meer dan eens in den standaard gelezen. De eenige reden dat ik het niet vroeg was deze, dat ik aan al dat smaden niet houd. Het is mij reeds hard genoeg hier zooveel te moeten doorstaan zonder dat mijne makkers, als zij soms dat bladje vinden, mij dan nog Keikop toeroepen. Moest het soms dat gij een ander blad den soldaten toezendt, het zou mij veel vreugde doen dien te ontvangen, doch dien Keikop mis ik liever, houd die zoo maar voor U zelf of misschien kunt gij er een anderen *sukkelaar* plezier mede doen. Mijn naam is niet Keikop maar wel M. R.

Met de goede hoop binnen kort zoo mogelijk een bladje met wat beleefder opschrift van U te ontvangen, waar naar ik zeer verlangend ben, zend ik U met dees mijn adres.

Beste groeten.

M... R... Soldaat.

Ziet ge nu, onze vriend vraagt niet veel... nog en ander bladje. Onze Keikop blijft voor 1200 sukkelaars (!!!) en voor 1 verstandige... ? Zoo, de eene zijn er fier op, de andere kwaad. Zwijgt, de wereld gaat om zeepe !

« Keikop ».

Brief uit Poperinghe

Goê teeken...

Dank aan de schitterende veroveringen der Verbondenen in Vlaanderen, kan men ook in onze stad al meer en meer vrij ademen !

De kerk van O. L. V. is reeds heropend.

De parochiale en militaire diensten in het zoogenaand *slunskot* zijn er dus voorwaardelijk opgeschorst.

Elken zondag wordt de plechtige militaire mis opgedagen in de kerk van O. L. Vrouw, om 11 u. stipt. Vrienden, soldaten van Poperinghe, die in verlof komt, gij wordt dringend verzocht in deze militaire mis tegenwoordig te zijn.

Zondag, 7 October, was reeds veel volk aanwezig. Vele militairen vooral kwamen er hunnen zondag plicht bervullen. Na het Evangelie predikte E. H. Dumon een omstandigheid sermoen. Benevens de prachtige muziekmis door eenige juffers der stad uitgevoerd, heeft men er, na de H. Consecratie den *Panis angelicus* van Frank, door den Heer Jerôme Delbaere gehoord.

ONDERSTEUNING

Wij drukten er reeds op dat de duurte der grondstoffen en het toenemen van het getal lezers de kosten van ons bladje immer hooger en hooger doen stijgen. Dat het ons toegelaten weze dat nog eens te herhalen, om degenen die het kunnen doen, aan te zetten van tijd tot tijd eene bijdrage te zenden voor hen die het niet kunnen. Hoe klein ook, alles is welkom, want vele kleintjes maken een groot.

Wij ontvingen van :

E. H. Bulcke Marcel, legeraalm.,	20.00
H. Lebbe Etienne, d.d. schepen,	20.00
H. Vandenberghe Oct., sekretaris,	10.00
H.H. Coevoet Nestor, sold. ; Devos Maur., sold. ; Lebbe Alb., sold. ; Brutsaert Alb., d.d. legeraalm. ; Logie J., sergent ; D'Hondt Georges, sold. elk,	5.00

Aan allen hartelijk dank.

Ons nummer van 1 November verschijnt met dit van den 15ᵉⁿ.

Die doet wat hij kan,
is eerlijk man.

Volgend schrijven is ons toegekomen slechts onderteekend door de letters M. H. Daarom drukken wij het over onder voorbehoud.

Eerwaarde Heer,

Julien Vandenbunder, 4ᵉ linieregiment 1/2, is gevallen in de loopgraven rond Antwerpen in 1914.

Julien werd eerst gekwetst aan den arm en, na er eenen doek aangewonden te hebben, heeft hij zijnen dienst willen hernemen. Eenige oogenblikken daarna werd hij getroffen in het voorhoofd door een kogel die hem op den slag doodde. Deze verklaring houd ik van eenen zijner strijdmakkers, die helaas, ook reeds voor het vaderland gesneuveld is.

M. A.

Voor onze Verlofgangers

De Belgische soldaat die onder zijn verlof genoodzaakt is een of meer dagen in Parijs te verblijven, kan in het lokaal der « Association générale Belge », 47, Rue Vivienne (Bourse), voor 0,75 fk. een volledig eetmaal bekomen ('s noens en 's avonds) : soep, vleesch, groenten en aardappelen. dessert, brood en bier.

In hetzelfde lokaal worden eene lees- en schrijfzaal, dagbladen en spelen ter beschikking der soldaten gesteld — van 8 u 's morgens tot 10 u. 's avonds.

GHIJBE

Heer Ghijbe op zijn koppig paard,
En averechts, gezeten
Heeft vroeger veel, het was zijn' aard,
Veel toeren uitgemeten.
Hij sprak aan zijne harde kei.
Van wat de menschen deden.
Daarover schertste, lachte hij.
Zij moesten 't toch maar weten.

Nu Ghijbe zit in gracht, in veld,
In omgesmeten huizen.
Hij waakt en waakt, hij speelt den held.
Om moffen, vreemde luizen,
De les te spelen, bij gebruikt
Geen keiën maar obuizen.
Neen. Pruis, met rust geen oog geluikt,
Totdat ge wilt verhuizen.

Ko.

UIT DE BRIEVENBUS

FRONTLEGER.

ROSSEEL Julien. — ... ik ben over eenige dagen op 't front gekomen. (Sept.)

VANLOOT Maur. — Ik heb twee maanden in 't hospitaal geweest. Nu ben ik weer in volle gezondheid op 't front. Depuydt Maur. van Poperinghe, heeft hier 'n solo-slim gespeeld, twaalf hertens van 't aas en klaveren aas. Hierbij geef ik u één frank voor 't bladje. (*Dank !*)

GERARD Felix. — Ik ben nogmaals van eenheid veranderd.

CORNETTE Jules. — Vraagt naar nieuws over: *Gesquiere Remi*, klas van 10, 3ᵉ linie, verdwenen in Oogst, 1914 tusschen 10 en 20ᵉ, bij het 23ᵉ linie.

VERCRUYSSE Hilaire. — Hiernevens zend ik u een briefje van een frank ten voordeele van het bladje. (*Dank !*) Sedert eenige weken ben ik op 't front gekomen.

DERAEVE Hector. — Sedert den 30 October ben ik op het front.

BRUYNOOGHE Julien. — ....Sedert.... ben ik als vroeger in mijn oud escadron, weerom op het front, waar ik het weerom goed gewoon ben.

FRANKRIJK.

GOUWY Jeroom, serg.-majoor (Sept.) — Ik heb de eer Ued. te laten weten dat ik met mijne benoeming van sergeant-majoor van hospitaal ben veranderd (Proficiaat).

LOBAU Medard. — Ik ben den 26 Sept. uit het gasthuis van Petit-Fort-Philippe gezonden geweest en naar Kalesgestuurd. Daar ben ik bij eenen doktoor moeten komen en hij heeft mij naar het « Hôpital de Convalescence » gezonden om reden dat mijne wonde nog niet goed genezen was. Hier ben ik voor 'n maand en daarna krijg ik 'n maand ziekvertof.

TERRY Paul. — Sedert twee maanden ben ik te..... en lijd aan eene oogziekte, maar nu ben ik toch aan de beterhand. De Keikoppen hebben moeite om mij te vinden en daarom zend ik 1 fk. tot hulp van 't bladje. (*Dank*).

— Mama, zegt de kleine Mimi, wat heeft die soldatenneus een aardige kleur, den eenen keer is hij purper en den anderen keer is hij rood. Met welke verf schildert die vent zijnen neus, Mama ?

— Dat wet ik niet, kind, zeker is het dat hij geen waterverf gebruikt.

Cognac.

Eindelijk. .. is alles effen en klaar. Zoo toch lieten we het reeds weten, maar 't was mis. Deez keer is het echt. Vlaamsche drukkers zijn rare vogels en moeilijk om vinden. Nu komt het blad regelmatig en, 't is te hopen, met goe nieuws.

Het Beheer.

De Stropkens. — Deze zullen binnenkert ook hun frontbladje hebben. Om het te bekomen, zenden zij hun legeradres en dat van huis aan Georges Goetgebeur, korporaal, Avenue des Ursulines 1, Le Havre, die alle nieuws en geldelijken steun voor het blad in dank zal aanvaarden.

Le Gérant : J. VANNESTE.

Imp. De Mesmaeker-Froment, 50, r. Ducouëdic, Paris XIVᵉ.

Het Poperinghenaartje – Voor God en Vaderland – nr. 29

Allerheiligen – Allerzielen

Een vierde maal sedert de geweldige volkerenberoering de grondvesten der wereld schokte: Allerheiligen en Allerzielen, wondere woordkoppeling met vreemden klank in deze bloedtijd,

hoogfeest van ’t stoffelijke geweld… Ten 4de maal is het de dag der –heiligen en der zielen, in bange bloednacht , zonder lichtende sterren. Voorts blijven het de kanonnen die het doodsuur luiden over de duizenden die lijden en bezwijken in geweldige dood.
De wereld bracht millioenenvoudig haar offers. ’t Arm Vlaanderen bracht de zijne, des te groter daar hun betekenis verguisd werd. ’t Woord van Father Sechan wordt ook waarheid voor Vlaanderen: ‘Het stof der gesneuvelde zonen is de Vlaamse moederaarde zelf geworden. De oogst is opgeborgen daar hoge, wij hopen het, en de zielen der besten onzer broeders genieten er hun triomf. Allerheiligen doet ons harken naar verlossing uit ’t kleingeestig mensengezeur hier beneden, doet ons bidden om vervroming in ’t ontkrachte leven, of gelatenheid in ’t gelaten sterven. Ze gingen ons zo overtalrijk voor, de beste kinderen van ’t schone Vlanderen, brengend ’t onbesmet offer van hun jong leven en wij kunnen het niet betwijfelen, op vandaag is ’t hun jubelfeest, dag der zegevierende kerk, want hun sneven was zegevieren, door hun enige vereniging met Christus’ zoenoffer.
Gebed: Heilige kinderen van Vlaanderen, moedige bloedgetuigen van ’t recht, wij richten ons tot U, wij schamele strijders en dolaards hier in ’t onmenselijk oorlogsbestaan, tot U allen die wij te midden ons gekend hebben, even … onbekend, als wij zelf, tot u die misschien op heden overging tot de schaar der maagdelijken welke overal het lam volgen, hulde brengen in onze naam, in apocalyptische heerlijkheid en vervoering, U bidden en bezweren wij,
O stut en steunt ons in onze zielennood. Want dag en komen, dagen steeds donkerder en steeds talrijker, dat we haast vertwijfelen (… gecensureerd) O helpt ons dan, want ‘tis zo ongehoord, zo wraakroepend, tegen ’t leven, te twijfelen aan de goedheid en de schoonheid van ’t elven, levenszatheid te voelen, schrijnen in ’t verdorrende gemoed aan 20 jaren … En dat onnoemlijk iets dreigt ons, die achterbleven, treurend om uw henen gaan, om ’t vernielen van de belofte uwer kostbare zedelijke krachten. Veroordeelt ons niet, gij mocht de lauweren plukken op de eerste ure, wij, we bleven met ons wee en trakelden voort op onze hobbelige oorlogsbaan, en we zagen ’t bloed loochenen door u geplengd, uw bloed, ons bloed. De twijfel bestormde ons om ’t onbegrepen blijven, erger om ’t onderduims bevechten en ’t moedwillig zielenmoorden, wijl wij onze lijven voelden ondermijnen…
Lieve heiligen van ’t Vlaanderland, mogen uwe kostbare verdiensten als bloedgetuigen van ’t goede recht ons stalen en sterken in ’t barnen van den strijd. Het weze zo.
Jerome Leuridan

Verwoest Noord-Frankrijk.
Een overzicht van een Fransch dorp, dat door het allesvernielende, zware geschut volkomen werd platgeschoten. Op den voorgrond ziet men een mijnkrater.

Erelijst
Robert Vandromme schrijft: ‘k was 2 dagen terug uit Londen, toen ik ’t allerdroevigst nieuws kreeg dat mijn broeder Elie op 16 september getroffen werd door een torpille van een Duitse vlieger en in ’t hospitaal overleden was. De lijkdienst had de volgende dag in onze parochiekerk plaats en hij werd nevens mijn teerbeminden vader begraven. Een zijner

officieren las een plechtige lijkrede af. 2 prachtige kronen werden op ’t graf neergelegd en zijne majesteit de koning heeft hem de decoratie voor Ridder van de orde van Leopold I met palm en oorlogskruis toegekend.
Weest uwen afgestorven collegemakker in uwe gebeden indachtig.

Aandenken
De oud studenten van ’t college zullen het zich tot een plicht rekenen ter gelegenheid van Allerheiligen en Allerzielendag tot de Heilige sacramenten te anderen tot lafenis van de zielen van hunne afgestorven collegematen, inzonderheid Oscar Vandewynckel, Decoester, Gilbert Devos, Maurice Huyghe, George Jans (Watou) Albert Lefebre, Georges Vancayzele, Paul Vandenbussche en Elie Vandromme.

Uit de brieventesch
E.H. Vanderghote – Het lezen van ons bladje schijnt nu iedere keer aangenamer omdat men nu van alles hoort en leest, jammerlijk afvallen van geloof en zeden zelfs bij hen die van deugd en overtuiging de baak zouden moeten wezen. En wanneer ik die uittreksels lees van ons geliefd knapenschap van ’t college is mijn eerste gevoelen een bedanking tot god, die onze dierbare jongens van vele ellende vrijwaart. Nrutsaert is te Boutances. Gij weet ook, denk ik dat hij met onderscheiding zijn examen in de wijsbegeerte heeft afgelegd.
Val. Muysen – Luit. Gainneville. Gelukkig die gezond is en allerhande werk kan verrichten. Ik word maar al te veel de gevolgen van mijn hoofdwonden gewaar, zolang het zomer was, vond ik in de wandeling tijdens de avondkoelte een aangename afwisseling voor geest en lichaam. De winter is voor de deur: de avonden zijn lang. Voor iemand die goed kan studeren is dat niets, maar ik kan niet meer aanhouden zoals ik te Poperinghe en Leuven plag te doen. ‘k Geloof toch niet dat het met studeren geheel en al uit is, het begint stillekens aan te hernemen en ik heb al veel dingen aangeleerd die later noodzakelijk zullen zijn. Mijne algemene ontwikkeling is voldoende en ik werf mij nieuwe kennissen aan, die mij nader van mijn voorgesteld doel zullen brengen. Stenografie, machineschrijven, schilderen en van tijd tot tijd een partij whist of bridge spelen, dat staat voor het ogenblik op het order van de dag. Natuurlijk in mijn vrije tijd.
‘k Ben ook zeer te vinden dat mijn goede maat Nestor Coene, die de zelfde operatie als ik heeft moeten onderstaan aan de beterhand is en zoals ik het geluk heeft goed bezorgd te worden dicht bij zijn huis, wat natuurlijk veel bezoek aanbrengt. Wij zullen voorzeker de tijd niet meer terugzien dat wij in het waterkasteel zaten en ‘Nog een gerste, Amelie!’ riepen. Neen, het Waterkasteel is afgebrand en wij zijn te oud en te zwak ons nog te kampen tegen gastjes van 18 jaar.
Ant. Lambrecht – Sedert een dag of acht mag ik uit mijn bed, doch ’t schrijven is me nogal lastig, met het stuk rib dat ze uitgezaagd hebben, krijg ik nog al wel steken die me niet toelaten veel te schrijven aan een stuk. Alles is nu op zijn beste, vandaag hebben ze het gat dat ze in de rug gemaakt hadden om het vuil te laten uitlopen, toegenepen, omdat er geen vuil meer uit komt. E.H. Brutsaert die voor ’t ogenblik de aalmoezenier vervangt, brengt me hier dagelijks een bezoek. Onze gieterij kreeg op haar karkas. Gelukkig bleef het onontbeerlijke rechtstaan: machinekot, ketels en cokeskot. ’t Overige was al plat tot op de grond. Alles is weerom herbouwd, zodanig dat men kan voortwerken.
Jozef Recour – Ik en Jos. Vandewynckel zijn nu hier. Ik rijd al 14 dagen te paard, ’t is een plaisir. De streek trekt nog al veel op ons Vlaanderen behalve dat ze bergachtig is en de kust wild en steil. Maar al dat schoon is zo aantrekkelijk niet als de vlakten van Vlaanderen. Onze barakken zijn niet geheel dicht en ’t begint nu juist te regenen. Ik loop mijn strozak redden.
Felix Quaghebeur – Adj. Dieppe. Nu ben ik wat geïnstalleerd voor een maand of zo iets en dan ’t noorden in.

Joz. Dondeyne – Het vooruitzicht op verandering is vervlogen en grommend hebben de mannen hun oud leven en oude gedachtenloop weer genomen. ’t Huis gaat alles goed. Albert vertrekt weer naar ’t college. Als de oorlog nog wat blijft aanlopen zullen die gasten ons achtersteken. De inwoners zijn bijna allen weg. Enige stijfhoofdige boeren blijven nog. Verschillende hebben ’t met hun leven betaald.
Paul Avril – Muzikant. Maurice is te Eu en zo is moeder alleen thuis.
Jer. Eeckhoudt – ‘k Ben ook een oud student en ‘k kreeg het bladje over tijd van E.H. Lammens, onderpastoor te Oostvleteren, maar met dat beschieten en vluchten, krijg ik het niet meer.
Dan. Haghebaert – Ik heb 6 maanden te Carteret overgebracht, daarna een maand en half in Kales en nu ben ik reeds 6 maanden op ’t front. De gezondheid is opperbest en de moraal goed. Hierbij mij zijn er geen collegematen te vinden en ’t is zelden dat ik er ontmoet.
Maur. Devos – Auvours. Maandag vertrek ik naar De Panne, naar het hospitaal. Ik weet nog niet waarom.
Maur. Godderis – 3 maanden ben ik op ’t front en tegenwoordig ben ik in … Hier vind ik ’t leven veel aangenamer dan in ’t instructiekamp. Wel is waar ontvangt men somwijlen enige omnibussen, zo zeide mij vroeger een Poperings oudje, die mij ’s nacht kunnen storen.
Ger. Deconinck – ‘k ben nu goed en wel soldaat. Gaston Bouciqué kan er een weinig van spreken, goede streek om te zweten. Voor ’t ogenblik zijn er appelen genoeg en God weet hoe goed het is een geschoept appelken door zijn keel te jagen.
D.J. Allaeys – Honfleur – Ik maak zoveel mogelijk van mijn vrije uren gebruik om voort te studeren. Allengskens aan kom ik het soldatenleven gewoon.
Paul Brutsaert – Boutances – ‘k zit hier nu te Coutances. De geneesheer die mij onderzocht, heeft me bij de artilleurs doen zetten. Tuiten mijn goede vriend Ger. Deconinck heb ik geen makkers uit de Purperstede ontmoet.
Omer Hautekiet – Er werd een eerste stap gedaan. De onderofficieren hadden reeds menigmaal het genoegen in hunnen mess concerten te horen met prachtig gezang en muziek uitgevoerd door welgekende muzikanten en beroemde toneel- en muziekscholen. Maar sedert enige dagen werden er – wat nog nooit gebeurde – Vlaamse liedjes gezongen door een ‘sinjoor’. Het was aandoenlijk die ‘Schelde’ gezongen door een man uit de grote Scheldestad en met welk gevoelen. De ‘Bietebouw’ en menig ander liedje van Hullebrouck kwam ook voor den dag. Het lied der Vlamingen werd wenend gezonden. Dat optreden van een soort zanger die van onze messs niet was en daar Vlaamse liedjes komt zingen, verwekte nogal menig opmerking, mar zelfs vindt men nogal Vlaamse jongens en daarbij, bij ministrieel order, zijn allen verondersteld de beide landstalen machtig te zijn, dus, waarom geen Vlaamse liedjes? De ‘Sinjoor’ werd fel toegejuicht en nu komt hij van tijd tot tijd iets zingen.
E.H. Kestleyn – St. Mry’s Batley – Leeds – het Poperingenaartje is een trouwe bezoeker en het commeert over iedereen zonder van iemand kwaad te zeggen. Ik zal best mijn potlood nemen en mijn adres veranderen. Dank bij voorbaat! Jammer dat Poperinghe nog niet openstaat. ‘k Zou liever verhuizen. ‘k had ook willen in Ierland blijven. ‘k reisde er 4 weken. ‘k vergeet u en mijn strijdende en lijdende vrienden niet.
F. Rommens – adj. – Nieuws is er hier niet, wij zijn een hospitaal aan ’t maken en ik verveel mij nogal. ‘k wil met erkentelijkheid een sector bezetten. Ik heb vernomen dat ze het te P. nogal erg gehad hebben, maar meer weet ik ongelukkig niet.
Fabien Peene – Honfleur (Calvados) Ik ben het soldatenleven al geheel en gans gewoon, nu vraag ik maar om van hier weg te gaan, want het is al 3 maanden sedert de eersten dat ik in Honfleur ben. Michel Eeckhoudt is weg van hier maar Henri Eeuwaert alsook Remi Dehondt zijn hier nog.
Paul Brutsaert – Boutances. Ik stel het goed. Dondedag laatste gingen wij (chorale en symphonie) naar Quitterville, een klein dorpje, waar er reeds in de negentig jongens

gesneuveld zijn en zongen er een prachtige requiemmis. De kerk zat vol en diep ontroerd was de aanspraak van onze aalmoezenier. Hier is ‘t volk meestendeels diep christelijk en ’t doet mij goed mij te midden zulk volk te bevinden na gedurende 3 jaren bijna, den slechten invloed van Parijs te hebben geleden. Weet gij dat nu Vlaams en Frans verplichtend is in ’t leger. Hier moet iedereen die een der 2 talen niet machtig is, ’t zij naar de Franse, ’t zij naar de Vlaamse les gaan. Die voor de soldaten in ’t Vlaams wordt gegeven door een sergent, een oud student van Leuven, maar de manier niet. Ik vraag morgen ’t rapport om zelf instructeur te worden.
Crousel A. – sergt. Instructeur Fecamp – nieuws heb ik niet te vertellen. Buiten enige aangename reisjes welke ik gemakt heb is het leven heir eentonig en regelmatig, een echter rust voor mij. In den cercle vind men schoon muziek en lezing nar genoegen. In ’t begin van november keer ik terug naar ’t front.
J. Cornelis – sergeant – De Waalse gegradeerden moeten ook Vlaams leren en wie hebben ze genomen voor hun leermeester. Ewel mij! Ik ken Vlaams, maar de methode om ’t aan te leren, dat is wat anders en een lokaal en heb ik niet. Nu; ‘k doe wat ik kan en wie doet wat hij kan is een eerlijk man.
Al. Van Cayseele – adj. Dieppe – Ik heb … aangevraagd. Felix zou liever vertrekken … wij zijn hier den 24ste aangekomen.
Jerome Leuridan – Pas was mijn broeder enkele weken in de loopgrachten of hij werd bijna gedood door een diepe schedelwonde.
Godfried Velende – Gravelines. Ware ik nu bij u, ik deed u een vertelling zonder einde, maar schrijven..; en langs waar beginnen. Sedert den oorlog heb ik zoveel beleefd. Mijn gevangenschap in Duitsland, mijn gemeenschap met de Russen en bijzonderlijk met de Joden. Brancardier Debergh ontmoette ik ’t merendeel ten huize bij zijnen vader omdat ik e veel ging. Brancardier Deconinck major, had ik het geluk te ontmoetten op een zijner haastige tochten naar E. en eens dat ik hem over de brug moest helpen. Villers le Sec ken ik geheel goed, te Bayeux zijnde hebben wij het haast ingenomen en de scherpschutters van dienkwamen met mij op den tir te Arronvancties zaliger memorie. Hoe ik he stel? Ingezien de tijden, goed! Waar ik ben? Ge weet het. Wat ik doe en tot wat ik dien? Er komt opheldering in mijn toestand en ik geloof dat ik met veel werk voor de deur sta.

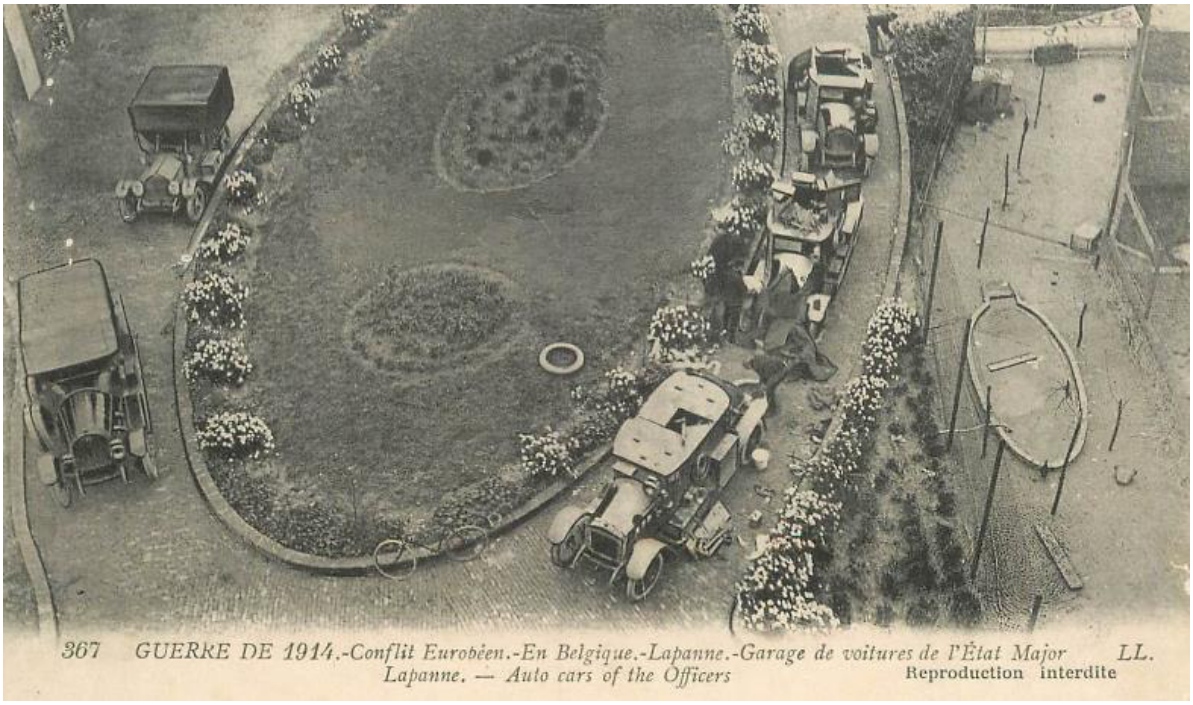

Marcel Focke – Casinoplaats De Panne – Eindelijk ben ik in de mogelijkheid u goed nieuws nopens mijn been te melden. Voor een tijd werd de plaaster van het been gedaan en sedert dien beter ik voortdurend. Ik heb het U niet onmiddellijk laten weten omdat ik nog niet al te zeker was van mijn stuk. Nu ik echter geen herval meer vrees, kan ik mij niet meer inhouden en wend ik mij tot u om mijn tevredenheid en geestdrift lucht te geven. Na regen komt zonneschijn zegt 't spreekwoord en inderdaad hebben de treurnis en moedeloosheid de plaats moeten ruimen voor een uitbundige vreugde. Nu zoudt gij mij vinden zonder krukken, want die staan vijf weken in een hoek. Bij schoon weder zodut gij mij ontmoeten op straat met een stok in de hand, niet als stut maar als voorzorg in huis hangt mijn wandelstok aan de kapstok. 'k begin mij stilaan bij de Engelsen te jeunen omdat het meestal fatsoenlijke mensen zijn, maar ook omdat ik in den wandel met hen mijn oor aan de Engelse uitspraak leer gewennen, dat voor mij het hoofdbezwaar is, bij 't aanleren der Engelse taal. De Engelsen zijn zeer beleefd maar te beleefd en te stijf in gezelschap, bovendien spreken zij gedurig over algemene zaken, het gene op den duur alle pittigheid verliest en mij gedurig doet verlangen naar de bezoeken mijner makkers met hun vertellingen en nieuwtjes over een anderen strijd die mijn belangstelling inboezemt. Een nagalm van den gedachtenkring waarin mijn makkers en ik zelf leven vond ik bij een Zuid Afrikaan. Een echte boer. Hij sprak me over hun laatste oorlog en over de strijd die er gestreden werd en over zijn schoon land. Bij mij zelven is een grote bewondering opgerezen voor zijn land en ik zou graag willen zien, dat wij allen meer bekend worden met het derde bestanddeel van de Groot Nederlandse Stam. 't Doet goed aan 't hart een taal te horen spreken door mensen die 10.000 mijlen van hier wonen. Ook wijl ik door de afwezigheid mijner goede makkers zo verlaten ben, smacht ik nu naar de komst van mijn Zuid Afrikaanse vriend, want soort zoekt soort.
Robert Vandromme – 'k heb mijn laatste verlof in Lourdes doorgebracht, waar ik de sergt. De Deurwaarder van Alveringhem en **Vallays uit Petit Paris** ontmoet heb. Daar heb ik vol m. Destrooper van Stavele gezien, die onderpastoor was te Reoselare voor de oorlog, vergezeld van zijn broeder, die in 't Engelse leger dient. Daar zijn rond de 500 tot 550 Belgische soldaten om N.D. van Lourdes te groeten. 't Is er hertroerend en indrukwekkend. Den zondag 8 september hebben wij onder de pontificale mis een een aanspraak gehad van mgr. De bisschop van Tarbes bijzonderlijk tot de Belgen gericht.
Mijn broeder Maurice is benoemd tot 1ste wachtmeester.
Wij zijn nog met 4 broeders onder de wapens. Mijn broeder Albert die in 't frans leger dient is op 20 ougst in het offensief van Verdun voor den 3de maal gekwetst geweest, een val door de schedel. God zij gedankt hij is thans buiten gevaar. Hij is voorgesteld voor de 4de decoratie (onderscheidingsteken).

De piot aan het front
Sedert ruim 3 jaren zit de piot op 't front. De loopraven zijn zijn gebied. De dagen zijn op de dagen gevolgd, de weken op de weken, de maanden op de maanden, de ene oplossing op de andere. Wie hem niet tussen licht en donker naar de verbindingsloopgraaf heeft zien sluipen, kan hem niet begrijpen, wie hem niet in een aflossing vergezeld heeft, tijden een donkere en regenachtige herfstnacht, heeft de uiterste grens van het menselijk lijden niet gekend. Men gaat met langzamer stap, gebogen onder de last van zijn ransel, die een gift van een meter of een minnelijk woord uit haar brief schijnt te verlichten. Hij kot man de sector. Zijn 't dikke, grote? Wat voor iets nu saperbleu? Wat gespuis of ongedierte komt men nogal tegen. Voortreffelijk verblijf. Dekking genoeg en tamelijk goede grond. De vaderlandertjes zullen gauw gevuld zijn.
Hij is passief geworden. Niets verwondert hem. Hij heeft alles gezien, alles gleden. Hij benijdt zelfs zijn makker niet meer van de andere wapens. Hij is piot en zal piot blijven, want hij is het 'volk onder de wapens'.

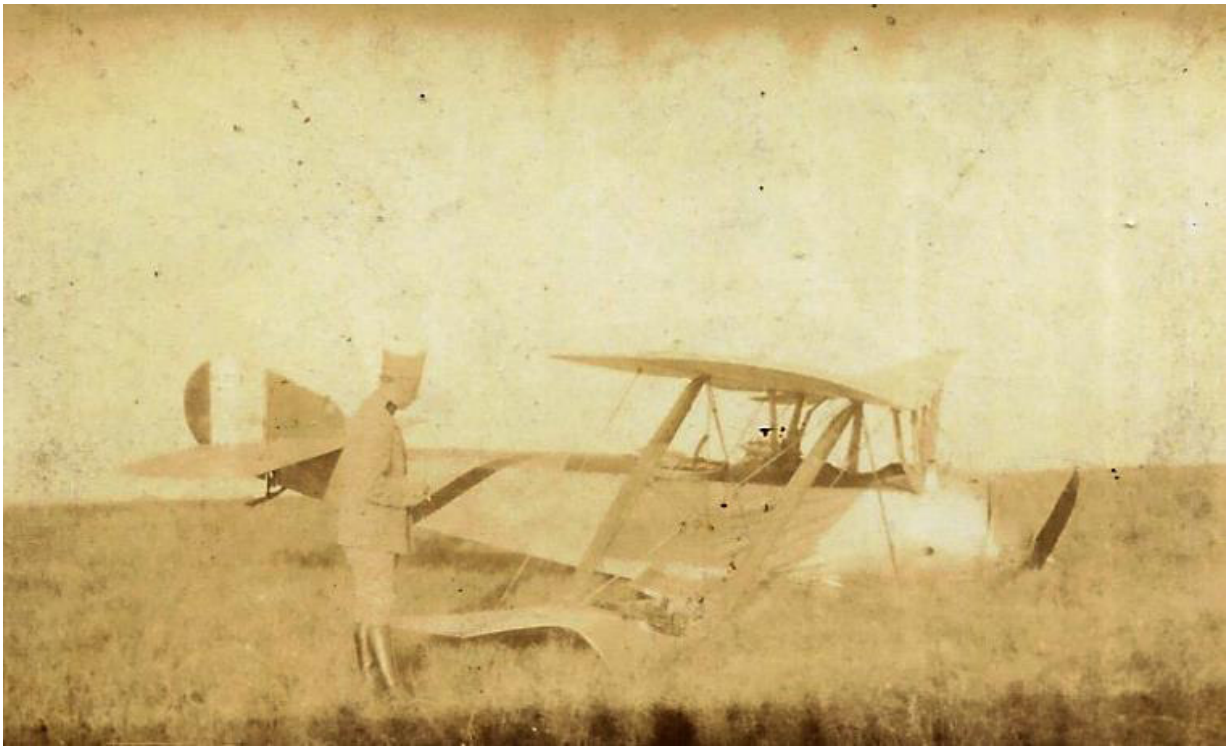

Hij is fier op zijn chevron, die echte frontchevrons zijn, mar anderen hebben er ook.
Door het loergat van zijn overstroomden loopgracht, kijken zijn ogen op die heel bijzondere wijze die de ontdekkingsreizigers en de zeelieden eigen is. Hij wil verre, heel verre zien. Wat? Zijn huis? Al wat hij lief heeft, ligt foor hem. Achter hem ligt er niets dat tot zijn hart spreekt. Ja, toch piotten, zij die op de kerkhoven rusten. Hij zorgt voor hun graven, voor het zijne, want morgen zal hij daar misschien ook liggen.
Als hij er soms somber en peinzend uitziet, laat u daardoor niet bedriegen. Als de gehate Duitser zich toont, dan wordt hij plots een ander mens, een mens met de ideale schoonheid van de helden.
De piot doet zijn plicht, meer dan zijn plicht en hij offert zijn leven voor zijn vaderland.
Groet heel diep als hij voorbij komt en kniel neder op zijn graf.
Robert Vandromme
God lof

D'Hondt Joris stierf op de eerste november 1917 te Caeskerke

1 november 1917 - Baert A.

Van 9 tot 10 uur weeral 40 vliegerbommen, meestal te lande; Lovie, Werf waar het huis van R. Boone ten dele vernield wordt, 1 in de Vlamingstraat op huis Ach Lermytte. Veel Engelse vliegers op gang, veel geschut, gewone beweging. 't Volk is volledig moedeloos en velen hebben weer de vluchtziekte.

De Belgische Troepen nemen deel aan het Offensief in Vlaanderen

Een Tocht naar Dixmuiden

De Legerbode – 1 november 1917

Het moraal van de Belgische troepen is nimmer beter geweest

dan deze dagen, waarop het hun toegelaten is op werkdadiger wijze dan vroeger aan de krijgsverrichtingen van de bondgenoten in Vlaanderen deel te nemen.
Men zal er door een klein voorval over kunnen oordelen.
Het was in de nacht van 26 op 27 oktober.
In een groep mannen, door het manelicht beschenen, neuriet men volksdeuntjes van voor den oorlog: Vlaamse en Waalse makkers wisselen half luid enigszins gewaagde schimpscheuten in hun schilderachtig dialect.
't Is een detachement verkenners dat aanstonds de 25 meters – de breedte van den Yser – gaat over trekken, die hun van de Moffen scheiden, om daar kostbare inlichtingen te winnen . in de koude -, de modder en in de duisternis gaan zij hun leven wagen. Zij zijn fier. Die kennen geen zwartgalligheid!
Onze artillerie blijft geweldig voortdonderen op Dixmuide. Daar de wind gunstig is, werd er **een wolk stikgassen** naar de vijandelijke oever van de Yser uitgeworpen; het is de eerste die van de Belgische loopgraven uitgaat, want tot heden stiet het ons tegen de borst dat middel te gebruiken, ondanks de herinnering aan al de onzen die bij Steenstraete, in 1915, door verstikking zijn omgekomen.
Onder het bombardement maken verschillende patroeljes zich gereed om de Yser over te steken, ondanks het vinnige spervuur van de Duitsers, die merkbaar ongerust worden over wat er gebeuren gaat. 't Is overigens vruchteloos. Onze mannen hebben bewijzen van hun bewonderenswaardige dapperheid geleverd.

Weet slechts dat twintig onder hen, onder bevel van adjudant Sinaeve, met één sprong de vijandelijke loopgraaf binnen gedrongen zijn. Tijdens een vinnig en verwoed gevecht, werden een twintigtal Duitsers, waaronder één officier, ad patres, gezonden. Anderen even talrijk, gaven zich over. Terwijl men ze ontwapende, gelukte een Duitser, die eerst onbemerkt was gebleven, er in bij zijn machinegeweer post te vatten en wilde het vuur openen. Het duurde niet lang. Twee of drie Belgen snellen op hem toe, de 'kamarad' werd op zijn stuk met dolksteken afgemaakt.
Het te verkennen verdedigingswerk werd vlug onderzocht. Een loopgraafmortier, die te zwaar was om mede te nemen, werd vernield; maar het machinegeweer werd naar onze linies mede genomen, benevens talrijke wapens en 16 gevangenen, waaronder 4 gewonden.
Zaterdag, om 4 uur 's morgens, waren de detachementen terug gekeerd. Deze zo gelukkig afgelopen tocht had aan de Belgen slechts lichte verliezen gekost.
Patroiljeurs, pionniers, granaatwerpers, verdienen voorzeker alle lof. Maar men moet ook de artilleristen niet vergeten, wier huidige taak zeer moeitevol is. Nauwelijks was hun medewerking aan de Belgische operatie tegen Dixmuide ten einde, of zij namen andere objectieven tot doel en verleenden een krachtige steun aan het Frans offensief, waarvan men de schitterende uitslag kent.

Vrijdag 2 een zaterdag 3 november – Baert A.

Somber weder, niets bijzonders, nog al wat geschut.

3 november 1917 – Duitse krijgsgevangenen worden ingeënt door de Engelsen

2 november – Van Walleghem

Allerzielendag – 18 communies, Kalme dag, wat mistig.

2 november 1917 – Staatsblad

Op deze dag verschijnt het koninklijk besluit waarbij --- voor de duur van de oorlog een tolkenkorps ingesteld werd, bestemd om tussen de in België krijgvoerende troepen der bondgenoten en het personeel van de gemeentebesturen of de burgerbevolking tot bemiddelaar te verstrekken. Dit korps is meteen belast met de bescherming van de belangen dezer laatste.
De tolken worden aangeworven onder de Belgen die volle 21 jaar oud zijn en de Franse en Vlaamse of Franse, Vlaamse en Engelse talen kundig zijn, geen militaire verplichting hebben of als tot den gewapende dienst geschikte militairen.
De tolken moeten de hoedanigheid van militair hebben. Zij blijven aan de Belgische rechtsmacht en aan de Belgische militaire wetten en reglementen onderworpen, welke ook de bediening zij welke zij vervullen.

De Belgische Troepen tijdens den Slag in Vlaanderen

Eenige Heldendaden van onze Soldaten
(*Van een Ooggetuige.*)

Ondanks dat de relatie tussen de burgers en de militairen hierdoor in principe zal verbeterd zijn, blijkt uit niets dat de problemen met de burgers minder werden.

3 november – De Legerbode

Te Luighem

Het was op 27 oktober, zoals men weet, dat de Belgische troepen in het schiereiland Luighem vaste voet verkregen. Voor alles moest men weten wat er in de Duitse loopgraven was. Om dit te vernemen vertrokken korporaal Jan Lenaerts en de karabiniers Cornelis Vanden

Broecken en Frans Posteleurs, in een bootje op het overstroomde land, waar de dood hun overal beloerde. Zij wisten het. Zij vertellen nochtans heel kalmpjes hun tocht en zijn het eens om te verklaren: 'Wij hadden het warm, vooral van dat roeien.'
Toen de vijandelijke oever onderzocht was, deden zij teken aan hun makkers, geleid door luitenant Maurice Antoine. Deze zond haastig patroeljes rond en kwam in verbinding met een Frans detachement, onder bevel van een officier met een echt Vlaamse naam: Van Demeulebroeck.
Een van deze patroeljes was aangevoerd door sergeant Verhaegen; het was deze die 21 gevangenen maakte in de hoeve 'De Nenufaar'n ten oosten van den Blankaert.
Ziehier het verhaal van de sergeant:
Ik had verscheidene werken in het Westen doorsnuffeld, zonder iemand te vinden; ik waag mij over de Duitse voetbruggetjes, ik kom op de andere oever en bereik de hoeve. Ik stel zes mannen rond de loopgraven en met de zevende stap ik de dekking binnen, met mijn browning in de ene en de Belgische vlag in de andere hand, om ons door de fransen te doen herkennen. De Duitse feldwebel is met verstomming geslagen, doch als hij mijn browning op zich gericht ziet, heft hij de handen omhoog.
Daar dicht bij hoor ik stemmen en ik snel te midden van de verbaasde moffen.
'Bliksems! Zij zijn wel met hun twintig. Ik roep mijn mannen en deze springen onmiddellijk over de borstwering. De moffen zijn in een ogenblik ontwapend, de redoete wordt doorsnuffeld. En nu op weg. Ik doe mijn gevangenen 900 meters op een drafje lopen.'
'Ik begon juist ongerust te worden over Verhaegen', onderbrak luitenant Antoine, 'ik wist niet dat hij zo ver doorgedrongen was, toen ik de grauwe massa van de gevangen Moffen bemerkte. Met de veldkijker bemerkte ik Verhaegen aan hun hoofd. Werd hij verrast? Dient hij tot levend schild aan de vijandelijke patroelje? Maar neen, hij alleen heeft een geweer: acht Belgen hebben dus 21 Moffen gevangen genomen.
'Men moest het gezicht van de feldwebel zien, toen hij zich daar rekenschap van gaf. Het was een student uit Leipzig, die officier moest benoemd worden. In zijn zakken, naast zedeloze fotografieên, bezat hij een plan van Brussel waarop de schouwburgen, de cinema's en de ontuchthuizen zorgvuldig waren aangetekend. Hij had het IJzeren kruis en 5 van zijn mannen ook. Het waren dus blijkbaar helden! Ondertussen maakte sergeant Mellebeek van zijn kant negen gevangenen aan de hoeve 'De Ekster'.

Op den Weg naar Woumen

De krijgsverrichtingen in de nacht van 29 op 30 oktober, leverden niet minder goede uitslag op, maar hadden een ander karakter. Na een geweldige voorbereiding van de artillerie, stormden drie detachementen karabiniers ten aanval op de vijandelijke loopgraven aan de weg naar Woumen; zij zuiverden ze en brachten gevangenen benevens belangrijk materieel mede. Zij waren een kilometer ver door het niemandsland getrokken, door het modderige terrein met overstroomde vaarten doorsneden en met granaatkuilen bezaaid, beladen met voetbruggen van 300 kg.
Dank aan de juistheid van het vuur onzer artillerie, waarvan men slechts lof hoort, hadden zij tot 75 meters van de Duitse loopgraven kunnen naderen.
'Twintig seconden na he aangeduide uur, ' zegde luitenant Vernemont, 'waren mijn mannen in de vijandelijke verdedigingswerken en snapten er 14 gevangenen. Terwijl ik de omstreken onderzocht, kwam er een schaduw op mij af. Daar de man niet antwoordde,, schoot ik hem met mijn revolver neer: het was de Duitse officier, die kwam zien wat er in zijn loopgraaf gebeurde.'
'Toen mijn detachement de Duitse linie binnensprong, ' zo vertelde mij luitenant Van Duggenhout, 'vonden wij er een gewonde die mij verklaarde dat de gegradeerden op de vlucht waren gegaan, zo haast zij ons hadden gezien.'

‘Daar zijn de Engelsen, riepen zij, verberg u, want zij vermoorden iedereen.’
‘In een dekking bevonden zich een ander gewonde en zes man: in een tweede weigerden een half dozijn Moffen zich over te geven en werden met granaten afgemaakt.’
‘Wat mij betreft’, zo verklaart tenslotte luitenant Lossau, ‘ik heb geen gevangenen kunnen maken. Wij hebben slechts lijken in de loopgraaf van de eerste linie gevonden. Ik ben tot aan de tweede linie doorgedrongen. Daar was niemand. Na een uur en half ben ik weergekeerd.’
En wat was uw indruk, vroeg ik, toen gij in de Duitse loopgraven waart?’

Britsche Humor

Het was een prachtige Herfstnamiddag. De zon scheen helder als in het midden van den zomer. Een man zat op een bank van het kerkhof te droomen.

— Wat een prachtige dag, zegde hem een wandelaar. Zoo ’n weer zou de dooden doen opstaan.

— Zwijg stil, antwoordde de andere; mijn drie vrouwen liggen hier begraven.

‘Van thuis te zijn, zo goed kenden wij ze door de foto’s van onze vliegeniers.’

De Belgen zijn van deze tochten terug gekomen met reusachtige hoeveelheden munitie en materieel. Bij hun terugkeer droegen de Moffen de zware voetbruggen, omringd door onze geniesoldaten met de pijp in de mond.
De mannen, die in de eerste linie gebleven waren en die, dank aan de prachtige maneschijn, al de wederwaardigheden van de strijd hadden kunnen volgen, ontvingen hun dappere makkers met grote geestdrift. Iets slechts speet hen; zelf niet bij het feest te zijn geweest.

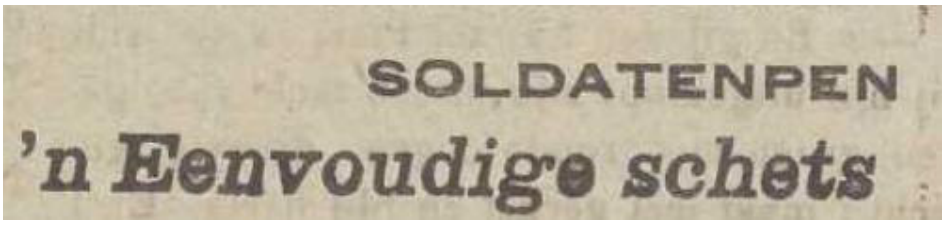

SOLDATENPEN

’n Eenvoudige schets

3 november 1917 – De Belgische standaard

Wij hebben in onze compagnie een brankardier, een eenvoudige, brave, simpele jongen, geen hoogdravende geleerdheid, geen in ’t oogspringende, noch vooruitstekende figuur: ’t is een goede volksjongen, maar zo godsdienstig, zo goedhartig!
Wij waren die dag op de voorposten.
’t Had lange dagen geregend en ’t slijk der overstroomde weilanden scheen meer slijkerig en meer klevende dan ooit. Maar nu had het opgehouden met regenen, de nacht was helder geweest, nieuwe maan, maar ’t was koud, zelfs waren de passerellen hier en daar met een dunne korst ijzel overdekt.
En mijn jongens hadden zo’n koude leden. Elf volle uren hadden zij aan de voorpost en aan de prikkeldraad op wacht gestaan, met water en slijk tot over de enkels. Zij hadden zo geleden van die voorwinternacht.
Toen het oosten een wazige tint gekregen had, die allengs rozig rood werd, en alle jongens bijeen waren, achter een paar meters zandzakskes, toen hoorden we een naderend getrippel over de passerellen: daar kwam onze brankardier aangelopen.
‘Erg kou gehad zeker? Toe, hier is warme koffie, drinkt er maar gauw een teug van.’ En ieder dronk een teug hete koffie.
‘Kom, geeft nu gauw uwe ‘gourden’, dan ga ik ze dadelijk warm maken.’
’t Brankardierke was al weg met de ‘gourden’. En de hemel werd al lichter en lichter en lichter, reeds kon men duidelijk de tegenover ons liggende Duitse posten onderscheiden en de

jongens zeiden: ‘Fons, zo heet hij – zal niet meer terug komen – ’t is te licht, ’t wordt te gevaarlijk.’
Maar jawel! Enige ogenblikken later hoorden we weer het eigenaardig stappengeluid over de passerel, en Fons, blootshoofd, kwam aangelopen met een vracht veldflessen aan ieder hand, zonder zich het minste te duiken, vlak voor de Duitse posten, en of hij gleed op het slijk of op de ijzelige planken, en of hij gevaar liep van gezien en beschoten te worden, zonder overkijken liep hij voort.
‘Hier is de koffie, jongens, goed warm, tot straks zulle!’
En weg was hij, blootshoofds, vlak voor de Duitse posten, de passerel over…
Een goede ziel
VRIEND

3 november 1917 – Van Walleghem

Het Oostenrijks communiqué meldt 60.000 nieuwe Italiaanse krijgsgevangenen en 700 kanons op woensdag laatst. Dat maakt nu te samen 200.000 gevangenen en 1700 kanonnen. De soldaten hier zijn fel onder de indruk van die tegenslag en zeggen dat het onmogelijk is de vijand te verslaan. Meer en meer verlangt men naar vrede.
Twist tussen de ‘CC siècle”’ en ‘De Stem uit België’. De XX beschuldigt pater Callewaert om zijn verdediging van Pausens vredesnota van Boloisme. Deze week wordt ‘de Stem uit België’ verboden aan ’t front. Van langs om meer schijnt de XX ons een hatelijk dagblad om zijn snode propaganda tegen de Vlaamsgezindheid en tegen al wat niet overeenstemt met zijn militaristische gedachten. Nochtans zien wij ons verplicht dagelijks dat smerig blad te lezen omdat het ons altijd het laatste nieuws geeft, omdat het door bijzondere bevoorrechting van de overheid rapper naar ’t front gezonden wordt dan alle andere gazetten.

De scholen van de koningin – Wulveringhem – RAB – Archief Maes

Monsieur le député
Comme suite – notre entretien téléphonique j’ai l’honneur de vous faire savoir, que, j’ai acheté au fermier **Chaerels Jérome** de Wulveringhemenviron vingt trois mille kilos de pommes de terre à raison de douze francs les cent kilos.
Onze mille kilos ont été frounis, et je compte prendre livraison du reste, soit 12.000 kilos environ, dans le comand de ce mois.
Pour compliter la provision nécessaire à la consommation, il manque huit mille kilos, que nous n’avons jusquau à present, pas encore cherché à nous procurer.
Veuillez agrrer, monsieur le député, l’hommage de ma haute considération - Dusart -

Zondag 4 tot zaterdag 10 november 1917 – Baert A.

Gans de week weinig geschut maar nog al grote beweging. De vliegers zij nal de tijd utierst bedrijvig. ’t Weder is al zo somber als de oorlog zelf. Tussen de Reninghelt en de Westouter

steenweg wordt een nieuw vliegplein aangelegd. Weer een aantal plakbrieven: Over de veldvruchten, de bevoorrading, chicorei, duiven, 't bedienen der kleurlingen, enz…

5 november 1917 – Van Walleghem

Een order is uitgekomen voor **de Chinezen** waarbij het hun verboden wordt nog in de winkels te gaan. De burgers mogen hun niets meer verkopen.
Niemand weet de reden daarvan. Sommigen zeggen dat er in de koffiehuizen Chinezen dronken gemaakt werden door Australische soldaten die rhum in hun koffie goten; anderen zeggen dat zij te vele weggeven aan de vrouwen en kinders. Nochtans na enige tijd wordt dat gebod voor hen verzacht. De Chinezen zijn kinderachtig doch niet dom. Zij kennen wel de hoedanigheden der waren, en men zal ze niet gauw bedriegen; zij zoeken altijd het beste en 't schoonste en bucht en zullen zij niet gauw kopen. Zij betalen wel, doch dingen geerne op de prijs. De prachtigste winkels hebben voor hen meest aantrek en 't is daar ook dat zij meestal hun aankopen doen. Wat zij winnen weet ik niet, doch sommigen hebben veel geld bij hun. Zij kopen veel zakuurwerken en ringen. Er zijn winkeliers die om ze aan en naar hun winkels te trekken ook wat Chinees leren en ondervinden dat het een goed middel is.
Naar de gemeente Dickebusch wordt er voor iedere boer een staat gezonden waarop vermeld staat wat hij moet leveren aan het bevoorradingscomiteit. Men rekent het maximun der opbrengst van al wat bezaaid of beplant werd, juist alsof er niets zou vermoord zijn en alles ten beste gelukt. Helaas wat verschil tussen dit bestek en de wezentlijkheid; meer dan de helft van de oogst werd plat getrappeld en het overige ook min of meer vermoord of onbezorgd. Men rekent 1500 kilo's graan per gemet terwijl de beste velden er enkel 500 kilo's voortbrachten.

Vele waren worden ons verschaft door 't comiteit. Men mag een zekere hoeveelheid petrool halen voor 75 centiemen de stoop. Ook 1 kilo chicorei aan 1,85. Iedere persoon heeft recht aan 125 kilo's aardappelen voor gans het jaar. Kolen komen toe door de gemeente en worden verdeeld tussen de verschillende huisgezinnen.

Te Reninghelst betaalt men nu het brood bij de bakker 1 frank de 1 ½ kilo. Het koorn wordt aangekocht aan 45 centiemen de kilo. De aardappelen worden door he leger aangekocht aan 12 frank de 100 kilo's, doch iedere maand zullen zij een half frank verduren. Het bevoorradingscomiteit wordt door velen zeer bekritiseerd.

6 november 1917 – Van Waelleghem

Om 6 uur, toen ik gekomen was nabij de Ouderdom, zag ik al met eens een grote klaarte over Yper en enkele seconden nadien een vuurwerk van honderden en honderden bliksems die door malkaar flikkerden en daar tussen gedurig openbarstingen van schrapnels en talrijke fusées rode en witte.
Ik had daar een open gezicht op gans het Yperse en dat vuurwerk in de halfduistere op gans het front van Wytschate tot Vrijbos was waarlijk prachtig. Verscheidene duizendenkanonnen spogen er hun moordend schroot in die strijdende massa.

In het Veroverd Land

De Wielrijders van Luyghem

6 november – De Legerbode

Het was op 30 oktober 's morgens. Wij hadden de vorige dag, in het legerbericht, gezien dat, aan de linkerzijde van de Fransen, de Belgen waren vooruit gerukt en tussen de Blankaert en de Yser, in het schiereiland Luyghem hadden vaste voet gevat en dat patroeljes tot op 4 kilometers van onze hoofdlinie waren doorgedrongen en met een flink getal gevangenen teruggekomen.
Enige van deze gevangenen – die van de laatste nacht – bevonden zich nog in het Groot Hoofdkwartier. Gendarmen onderzochten en ondervroegen ze. Men toonde ze mij; twee of drie jongleui van ellendig uitzicht en oude landstormers, kaalhoofdig of mete grijze haren, die mij met even automatische eerbied begroetten alsof ik maarschalk von Hindenbrug in eigen persoon ware geweest.
Als deze arme drommels, in haveloze uniformen, daar waren – en ze zagen er niet naar uit alsof zij er zich over bekloegen – dan waren zij dit ongetwijfeld verschuldigd aan de makker, die men de vorige nacht had gesnapt en die, met stipte nauwkeurigheid, de te volgen richting aanduidde, de moddersloten die men overtrekken moest om hen in het nest te vangen. Als de tocht gedaan was, kon men vaststellen dat al de gegeven inlichtingen zeer juist waren geweest.

Maar wij waren ongeduldig om de grond te betreden die onze troepen hadden bevrijd.
De auto van het hoofdkwartier voerde ons – wat tee dagen vroeger nog onmogelijk zou geweest zijn – tot aan de eerste linie, die voortaan door drie kilometers moerassig terrein van de Duitsers gescheiden is.
Zes man met hun sergeant waren daar: het kenteken op hun kapot deed ze als van

een compagnie wielrijders herkennen.
De 28ste oktober 's nachts waren deze dappren over een arm van de Blankaert getrokken en hadden de hoeve 'De Nenufaar' bereikt, die sterk ingericht en door 21 Duitsers bezet was. Zij vielen hun op het lijf, deden hun de armen in de lucht steken en bij de terugkeer, zag men het weinig gewone schouwspel hoe 7 Belgen driemaal meer Duitse gevangenen opbrachten. Is het nodig te zeggen hoe hartelijk wij hun de hand drukten?
De generaal van de divisie, in het Frans en in het Vlaams wenste hun vurig geluk. Ik zelf voegde er enige hartelijke woorden bij. Dan zetten wij onze weg voort over de voetbrug die langs heel de linie loopgraven loopt.

Op dit gedeelte van het front is het gewoonlijk kalm. Het is bijna het leven van het kantonnement, met wat meer rust. In een boerenhuis, dat tegen de loopgraaf zelf aangeleund is, vinden wij oude mensen die niet wilden vertrekken. Soldaten lezen, herstellen hun goed, gaan hun soep halen in de keukens, die eveneens in de loopgraaf ingericht zijn.
Wij praten met hen en het is voor ons een vreugde vast te stellen dat, na drie jaar oorlog – en welken oorlog – zij nog steeds, zoals op de eerste dag, ongeduldig zijn om hun plicht te doen en zich slechts afgunstig tonen als ze vast stellen dat makkers het geluk hadden de eersten te zijn om de Duitsers te verjagen.
Maar wij zijn aan een plaats waar er, door het overstroomde gedeelte, een dijk van de eerste linie uitloopt.
Gisteren nog was het onmogelijk hier in volle dag over te gaan. Duitse machinegeweren stonden daar, op 600 meters afstand, gereed om iedereen die er zich op wagen zou, ongenadig neer te maaien. Maar onze karabiniers hebben daar alles schoon gevaagd. Wij kunnen al wandelend, tot aan de waterposten gaan, van waar de wielrijders vertrokken zijn om zich meester te maken van de Duitse stellingen, langs de kant van het Eendenbos, in het schiereiland Luighem.
Reeds zijn de verbindingen tussen beide oevers ingericht. Bootjes varen heen en weer tussen het riet en voor wij enige dagen verder zijn zullen er voetbruggetjes aangelegd zijn om het vasteland met de veroverde stellingen te verbinden.
Zeker, het is een bescheiden verovering. Maar een verovering is het toch. En door deze twee of drieduizend meters te hebben gewonnen, te weten dat naast ons, bij sprongen de Fransen en Engelsen vooruit rukken, de hoogten bezetten en heel dat bos van Houthulst omsingelen – waarvan men zegt, dat de meesters, de meesters van Vlaanderen zullen zijn – voelden wij in

onze harten en konden wij in de harten der anderen al de hoop raden, die daar weer herop leefde, die grote werd en die vertrouwen en geestdrift doet ontstaan.
En voor ons, die weten wat onze mannen hebben verduurd, die van onze bondgenoten hun verwondering vernomen hebben toen zij op de Yser aankwamen en meenden daar alles rustig te vinden, zij er meer vermoeienissen en meer ellende vonden dan elders, is het met een gevoel van eindeloze dankbaarheid, toen wij bij de terugkeer de sergeant wielrijders en zijne zes man weerzagen – de heldhaftige voorhoede van de heroveraars van de geboorterond – dat wij hun nogmaals de hand drukten.
Zij hebben door hun stoutmoedigheid, een groot voorbeeld gegeven. De regering en hete land zullen het niet vergeten.

Emiel Vandervelde – minister van intendancie.

6 november 1917 – Brievenboek Reningelst – SAP

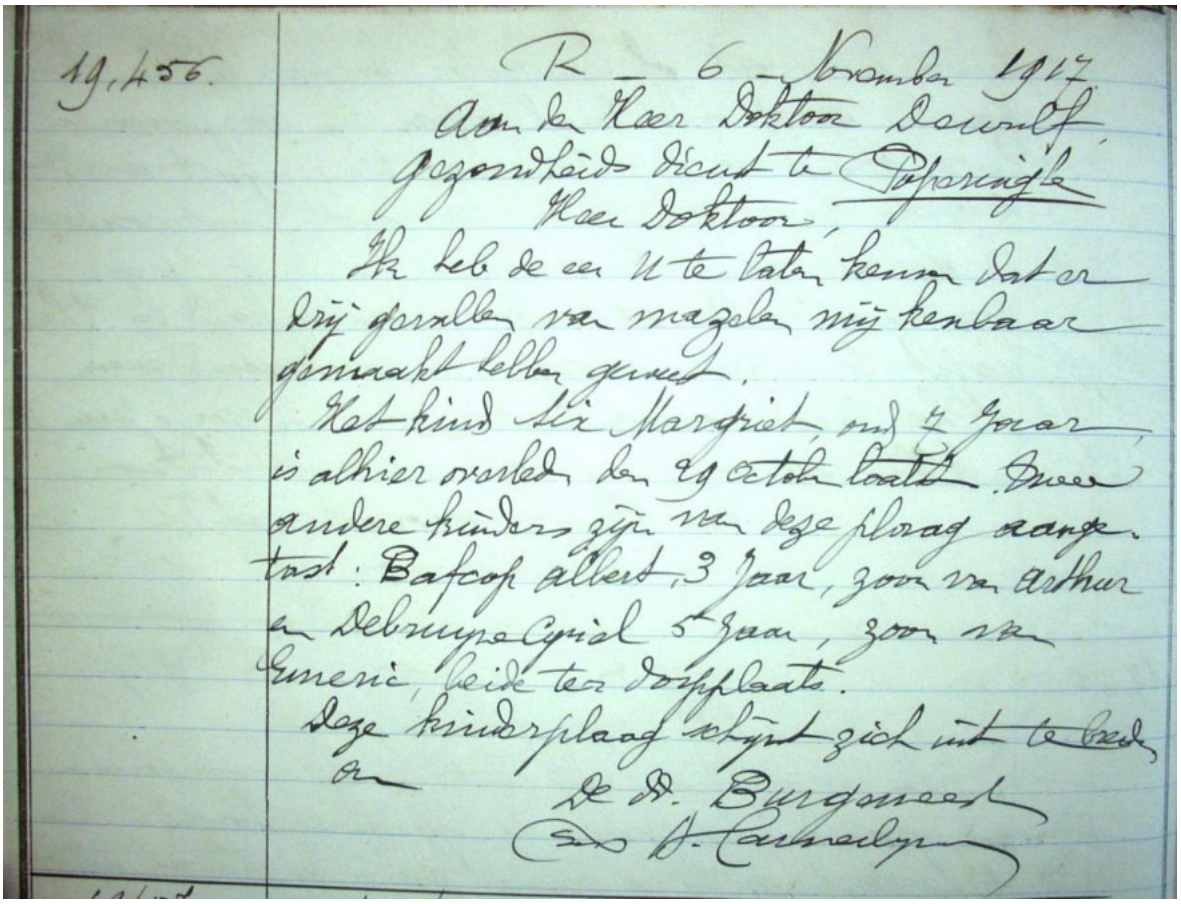

19.456.

R – 6 – November 1917

Aan den Heer Doktoor Dewulf,
gezondheids dienst te Poperinghe

Heer Doktoor,

Ik heb de eer U te laten kennen dat er drij gevallen van mazelen mij kenbaar gemaakt hebben geweest.

Het kind Six Margriet, oud 7 Jaar, is alhier overleden den 29 October laatst. Twee andere kinders zijn van deze plaag aangetast: Bafcop Albert, 3 Jaar, zoon van Arthur en Debruyne Cyriel 5 Jaar, zoon van Emeric, beide ter dorpplaats.

Deze kinderplaag schijnt zich uit te breiden.

De dd. Burgemeester
[illegible]

Aan de heer doktoor Dewulf – gezondheidsdienst te Poperinghe
Heer doktoor

Ik heb de eer u te laten kennen dat er drij gevallen van mazelen mij kenbaar gemaakt hebben geweest.
Het kind Six Margriet, oud 7 jaar, is alhier overleden den 29 october laatst.
Twee andere kinders zijn van deze plaag aangetast: Bafcop Albert – 3 jaar, zoon van Arthru en Debruyne Cyriel, 5 jaar, zoon van Emeric, bede ter Dorpplaats.
Deze kinderplaag schijnt zich uit te breiden – Camerlynck

7 november 1917 – Van Walleghem

Het Engels communiqué zegt dat de Canadezen gisteren de aanval deden op Passchendaele en zich van dat belangrijk oorlogspunt meester maakten als mede van de Mosselmarkt en de Goeberg. Zij namen 471 gevangenen.
Het Duitse communiqué zegt dat de Engelsen ook aangevallen hebben op Gheluvelt, doch met grote verliezen weer geslagen werden.

8 november 1917 – Van Walleghem

Te Poperinghe wordt de pater Capucien De Coster door een auto overreden.

8 november 1917 - *Uit het oorlogsdagboek van* **Dr. Paul Debacker**
Médecins de la Grande Guerre – Dr. Patrick Loodts – Francis De Look

Op 8 november 1917 komt dr De Backer tussen bij een catastrofe.

"s'Avonds was er een verschrikkelijk ongeval bij het 3e linie. Een opslagplaats van granaten langs de weg Ieper-Veurne ontplofte om ongekende reden. 24 verschrikkelijk verminkte lijken werden s'avonds naar het lijkenhuis gebracht. Het is het schrikkelijkste zicht dat ik gehad heb tijdens de oorlog; verschillende mannen konden niet meer geïdentificeerd worden . Van enkele blijft enkel nog een stuk vormeloos vlees over. Een dertigtal zwaar gewonden zijn naar Hoogstade gebracht; vier van hen zijn reeds overleden en werden s'anderendaags naar het lijkenhuis gebracht. Dr Louré die mensen onderzocht dicht bij de barak waar de ontploffing gebeurde, zou ernstig gewond zijn aan de hals. Alle slachtoffers zijn recruten die slechts enkele uren vroeger aan het front waren aangekomen. Een soldaat van het 14e Linie die zijn broer kwam begroeten werd samen met hem gedood."

AAN HET FRONT VAN DEN YSER

Heldhaftige opofferingen van Belgische Geneesheeren

(Van een ooggetuige.)

8 november – De Legerbode

Belgisch front, 6 november 1917
De artillerie blijft zeer bedrijvig op het Belgisch front. Haar demoleervuur wordt onophoudelijk zeer goed volgehouden, voortgezet. De Duitsers antwoorden geweldig. Ook zijn de verliezen talrijker dan naar gewoonte. Iedere dag herhaalt zich, in de vrije dorpen van Vlaanderen, het roerende en tragische tafereel van de lijkstoet van Franse en Belgische soldaten men naar de laatste rustplaats brengt.

Met het driekleurig vaandel bedekt, worden de kisten gedragen door hun makkers in het lijden en het strijden. Officieren en wapenbroeders begeleiden het stoffelijk overschot, terwijl de klaroenen de langzame reglementaire mars blazen. Soms volgt achter de mannen in khaki of in hemelsblauw, uit wier onverstoorbaar gelaat nochtans een ontzeggelijke droefheid glanst, een groep zwart geklede vrouwen en grijsaards, die luid snikken. Het zijn de verwanten van de held die voor het vaderland gevallen is.
Aldus worden er ieder dag in onze rouwende dorpen, Belgische ne Franse soldaten naar hun laatste rustplaats gebracht. Zij rusten in deze Vlaamse grond die zij zo dapper verdedigd hebben, verenigd in de dood, zoals zij verenigd waren in de roemvolle en dodelijke strijd.

In deze strijd van alle ogenblikken, die van de mannen even veel koelbloedigheid als stoïeke dapperheid vereist, een strijd die dikwijls glansloos is en waarin wilskracht en geestdrift niet recht gehouden worden door de prikkeling van de aanval en van de onstuimige stormloop, telt men dagelijks overvloedige voorbeelden van heldhaftige zelfopoffering. Men zou ze allen niet kunnen aanhalen.

Ziehier een dat van gisteren dagtekent. In de omstreken van **Caeskerke**, tegenover Dixmuiden, hebben Duitse projectielen zo juist een onzer dekkingen vernield. Een betonblok is op een infanterist neergekomen; hij heeft de beide benen onder de zware massa verpletterd en lijdt een ware marteling. Het is onmogelijk hem los te maken, er blijft om de redding te beproeven, niets anders over dan ter plaats zelf, zo spoedig mogelijk, de beide benen af te zetten.
Men heeft de geneesheer per telefoon geroepen. Onmiddellijk komt **dokter Titz**, vergezeld van een ziekenverpleger, toegesneld.
De regimentsgeneesheer, Bastin, volgt hem, van zijn ordonnans vergezeld. Gehoorzamende aan de dringende ambtplicht, slechts naar hun geweten luisterend, spoeden zij zich voort onder het bombardmeent dat geweldig razen blijft, langs de verbindingsloopgraven, die onder een regen van ijzer en vuur schijnen te wankelen.
Plots treffen de schreven van een torpedo, **dokter Bastin** aan schouder en hals. Hij wordt op de slag gedood. Dokter Titz buigt zich over hem neer, stelt de dood vast, maakt een wanhopig gebaar, dan haast hij zich sneller naar de bedolven man, wiens leven hij in handen heeft.
In de ingestorte dekking, waarrond de granaten blijven neerkomen, wacht de gewonde, het gelaat door de pijn vertrokken, maar bewonderenswaardig van moed. Dokter Tiz nadert, zet de benen af die slechts een massa bloedend vlees zijn. Als de operatie geëindigd is, draagt men de gewonde weg door de gebombardeerde loopgraven en verbindingsgangen.
En terwijl de dood rondom hem blijft razen, brengt dokter Titz de gewonde, die hij op eigen doodsgevaar het leven heeft gered, tot aan het gasthuis.
Is deze daad van verheven zelfopoffering niet van antieke schoonheid?

De gekwetste man die zijn twee benen moest afgezet worden, was **August Develter**. *De feiten gebeurden op de 4de november 1917 in de beruchte Dodengang.*

Lang overleefde August zijn operatie echter niet. Hij wordt op **6 november 1917** *begraven op de Belgische militaire begraafplaats van* **Oeren**. *Daar ligt hij begraven naast dokter* **Felix Bastin.**

BASTIN, Felix, geboren te Amay, (Luik), den 24 Oktober 1870.
Geneesheer van 1e klas; 8e Reg. Geschut, Leop. Or.; Kr. Or; Oorl.; Mil, Kr. 2e kl; 2 Eerv. Vermeldingen.
Werd den 4 November 1917 te Caeskerke gedood, door eene granaatscherf, op het oogenblik dat hij een gewonde opereeren ging.

Meer over Dokter Bastin is te vinden op :

http://felix.bastin.info/index.html

en op youtube:

https://www.youtube.com/watch?v=7Gs0ixDkRZ0

8 november 1917 – Brievenboek Reningelst - SAP

Meneer de arrondissementscommissaris
In antwoord op uwen brief van 2 der lopende maand november – nr. 202 – hebben wij de eer U te laten kennen dat volgens ons gevoelen het niet volstrekt nodig is voor den ogenblik, gevolg te geven aan de aanvraag van de vrouw René Demey, hier nevens terug, strekkende pù de wederkomst uit de schoolkolonie te bekomen van hare dochter maria Demey, geboren den 20 october 1903.
Het is waar dat de moeder alleen thuis is en dat haar echtgenoot, werkende in Vrankrijk, de nodige toelating niet bekomt om in het onbezette gedeelte van België weder te keren. I ndeze omstandigheden, twyffelen wij of de moeder al de vereiste zorgen zal nemen opdat hare dochter zich goed en deugdzaam zoude gedragen.
Camerlinck

10 november 1917 – Van Walleghem

Een Pacifist gepriegeld

Hoe men de pacifisten tot betere gevoelens brengt in de Vereenigde-Staten, leert ons de Amerikaansche berichtgever van de *Daily Mail*.

Kort geleden begaf zich M. Bigelow, de leider van de pacifisten van Cincinnati, per rijtuig langs de bosschen, naar een vergadering van zijne partijgangers.

Plotseling werd hij omsingeld door eene bende mannen in lange kleederen gehuld en wier gelaat onder een kap zat verscholen. De pacifist werd ontkleed, aan een boom gebonden en duchtig gegeeseld, « uit naam der arme vrouwen en der kleine kinderen uit België ».

Daarna werd hij weer losgemaakt en kon in zijn zeer eenvoudig kostuum naar huis terugkeeren.

Slecht weder gans de dag en toch veel geschot bijzonderlijk grof geschot. Deze morgen doen de Canadezen nogmaals een aanval op Passchendaele, en gaan nog wat vooruit langs de kalsijde van Westrozebeke.
Te Reninghelst worden de scholen gesloten om reden van **de mazels.**

Bij controle in de brievenboek van Reningelst is er sprake van drie zieken met de mazelen.

11 november 1917 – Van Walleghem

Gans de nacht geweldige regen en nog geweldiger geschot op gans het front doch ergst langs Gheluvelt. Dit geschot blijft gans de dag even geweldig aanhouden en duurt tot middernacht, dat is meer dan 30 uren aan een stuk. …
Door de geweldige regens zijn veel wegen overstroomt en daar de buizen versluisd zijn en de kalsijdijken gevuld kan het water geen weg en op de plaats komen bijna alle kelders onder water.

Wulveringhem 11 – 11 – 17

Mijnheer volksvertegenwoordiger
Op den gestelden dag heeft burgmeester Huyghe de toegestaande aardappelen niet kunnen leveren omdat de daschmachien op 't hof werkte. Zoo dat ik nu zonder aardappels ben. Wees zoo goed geachte heer een nieuwen bon te schrijven voor de levering van 800 kilos.
Met eerbied en acthing
Moeder M. Mechtilde der zusters annuntiaten.

11 november 1917 – De Belgische Standaard - De eerste gasaanval op 't Belgisch Front

De Belgen hebben voor de eerste maal op hun front een aanval met gas beproefd voor de rit van 27 oktober 1917.
De gaspullen werden in eerste lijn gesteld, op enige meters van de Duitse lijnen. Spijts deze moeilijkheden gelukt de poging buiten alle verwachting.
De Belgische artillerie had, uit oorzaak van de nabijheid der Duitse stellingen, geen vernietigingsvuren kunnen uitvoeren. Alleen spervuren konden worden volgehouden.
De rit werd volvoerd op een merkwaardige wijze. Piotjes en pionniers – na de loopgraaf binnen gesprongen te zijn, zuiverden deze van vijanden op enige minuten tijds, alhoewel de vijand van op 40 meter afstand niet ophield een levendig geweervuur op hen vol te houden.
Korporaal Delicole werd in het granatengevecht dat volgde gedood; korporaal Babay erg gekwetst.
Op het ogenblik dat de Belgen ten aanval togen, sloten de vijandelijke mitrailleurs zich in hun schuilplaats op en sloten de toegangsdeur met ketens van een vuist dik. Het regende weldra granaten op de schuilplaats. De deur vloog aan stukken.
Twee Duitse mitrailleurs werden ongekwetst bij hun machinegeweer gevonden. Ze waren eraan vastgeriemd. In de loopgraaf genoemd Andrinopel loopgraaf, werden alle vijanden gedood of gevangen genomen.
Onze pionniers deden alsdan een bommenwerpen, die te zwaar woog om mee te nemen, met enige schuilloodsen in de lucht springen.
Zes en twintig piotjes kwamen weer met 16 Duitse krijgsgevangenen. Het gevecht had juist veertig minuten geduurd.

George Leonard Trapp.

Zondag 11 tot zaterdag 17 november 1917 – Baert A.

Het kanon brult gans de week schier onafgebroken, soms uren lang, vreselijk trommelvuur, volgens 't zeggen van officieren is dit geschut het hevigste dat nog aangewend werd in deze oorlog op gelijk welk front. Zondag avond 9 bommen over de Statie.
De Franse legers verlaten het Vlaams front en worden vervangen door Engelsen. Zaterdag avond enig obussen rond Sint Joseph.
We zien wee nu en dan een verhuiswagen naar Frankrijk trekken.

12 november 1917

Dozinghem military Cemetery
Westvleteren maakte geen deel uit van de Britse sector maar in juli 1917, in voorbereiding van de derde slag van Ieper, werden drie ‘Casualty clearing stations’ opgericht.
Later staan deze bekend als Mendinghem, Dozinghem en Bandaghem.
Dozinghem werd gebruikt tot begin 1918. Er zijn nu 3.174 doden begraven. Eén ervan is **George Leonard Trapp** (XIV G14). Dit sterfgeval is uitermate spijtig omdat hij een van de drie broers was, die gestorven zijn als vliegenier in de eerste wereldoorlog.
George was de middelste van de broers en was geboren op de 1ste juli 1894 als zoon van Thomas John en Nellie Kathleen Trapp te New Westminster in British Columbia. Hij kwam bij de RNAS op de 19de januari 1917 en studeerde af als onderluitenant op de 14de juni. In het begin werd hij geplaatst bij de Naval 12 maar later verhuis hij naar Naval 10, die vanaf ‘Drogland’ vlogen. Een maand later had hij zijn eerste overwinning toen hij een Albatros CIII neerschoot. Er volgden nog verschillende overwinningen.
Hij werd neergeschoten op de 12de november 1917.

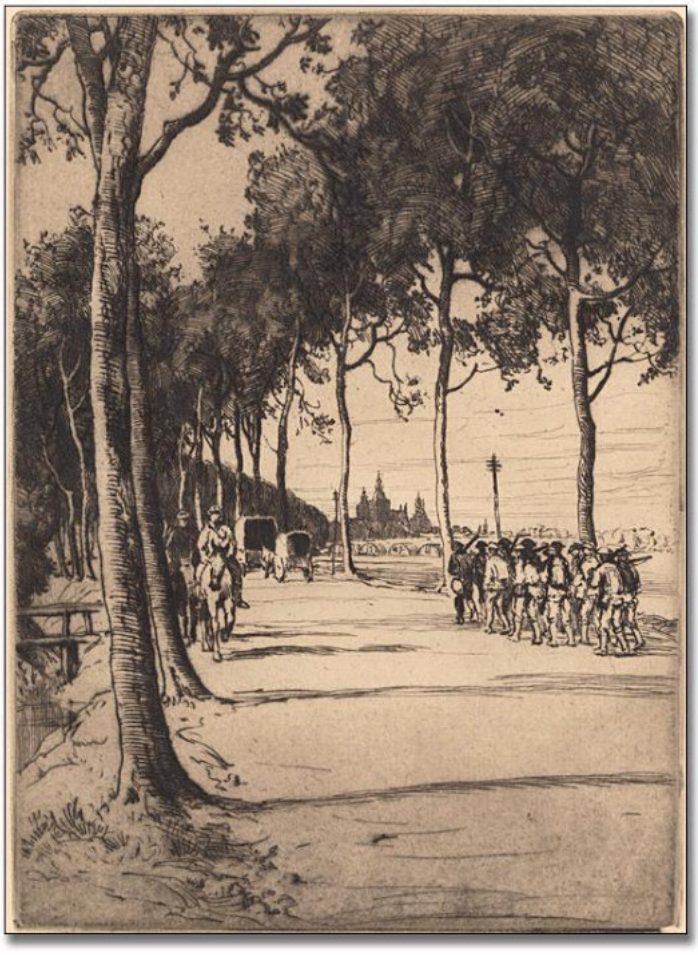

13 november 1917 – Van Walleghem

Sedert verleden week is de 4de Belgische divisie weerom op ’t front gekomen, waarbij mijn broeder Remi om op de secteur van Merckhem de Fransen af te lossen. Op de secteur van Nieuwpoort worden de Engelsen weerom vervangen door Fransen. De Engfelsen hebben daar veel volk verloren om er niets bij te winnen.
Loyd George zegt: ‘’t is 3 jaar dat wij oorlogen en 3 jaar dat wij dommigheden doen bij gemis aan eenheid van werking.’
’t Is hetgeen de boeren van Dickebusch reeds van ’t begin af gezeid hebben en nu voeten zij erbij: ‘Tenaaste jaar zal men zeggen: 4 jaar dommigheden’.

13 november 1917 – De Belgische Standaard

Dan zullen…
Dan zullen vele moeders wenen
Als lachen zal de blijde dag
Alhier, aldaar, als allenthenen
De jongens keren weer, uit slag

Want moeder heeft zoveel gebeden
Dat hij toch wederkomen mag
En bitter heeft zij soms gelden
Als zij heur jongens wist in slag

Daar brengt hem haar de heere weder
Vol frissen noesten levenslust
't is hem die z'in heur armen weder
Omsluit, en op de wangen kust;

Als op den dag, toen z'hem in 't leven
D'allereerste male zag.
Hem heeft ze opnieuw het licht gegeven
Door been en smart, in oorlogsnacht

En nooit meer, nooit meer zal hij scheiden
Van haar, zolang zij leven mag
Zijn liefde zal haar begeleiden
Langs 't leven tot den eew'gen dag.

Dan zullen vele moeders wenen
Als lachten zal de blijde dag
Alhier, aldaar, als allenthenen
De jongens keren weer, uit slag

30 – 10 – 17 – **Jos Van Nieuwenhuyse**

14 november 1917 – Van Walleghem

Het comuniqué meldt een Duitse aanval op Passchendaele, doch goed afgeslegen door de Canadezen.
In de nuchtend wordt hier aan de muur van 't klooster een Engels soldaat gefusilleerd die weigerde naar de tranchées te gan. Het zijn de eigen maten die daartoe aangesteld worden. Veel soldaten hebben reeds verklaard hoe pijnlijk hen dat valt. Er zijn er die krijschen van spijt.
De Belgische jongelingen van 30 tot 35 jaar, gemobiliseerd in februari, zijn sedert enige dagen op 't front toegekomen.

Nummer 184B **Doos Gazette** **november 2017**
guido.vandermarliere@telenet.be

Boerenbetweterigheid uit het verleden

*

Lekker is maar een vinger lang. Als het lekkere door ’t keelgat is, heeft het geene smaakelykheid meer, om dat die maar is in den mond, op de tong en ’t gehemelte. Om die reden wenschte de oude Wysgeer Philoxenus, naar ’t verhaal van Aristoteles, dat hy een kraans hals mogt hebben. Zoude die borst niet in de *keuken ter school* hebben gelegen, en de *kelderkoorts* onderhavig zyn geweest? ’t Is ook waarheid: *Lekkere hoeren kosten veel van onderhouden*. Doch *al mogt gy den Droes, wie zou hem u kooken?*

Uit ‘De nederduitsche spreekwoorden’ door Carolus Tuinman – 1720

*

Doos Gazette, een slim schrift des tijds met meer dan 580 lezers

Beste abonnee

De inpakkunstenaar Christo aan het werk in Poperinge … in de Veurnestraat.

Van Robrecht Degersem, kreeg ik het onderstaande mailtje toegestuurd:
Beste Guido,
Op blz. 2 van dit novembernummer laat je doorschemeren dat de zanger met gekende mimiek in het fimpje van het hopmuseum uwe Frans Jacobs zou zijn.

Als ik me niet vergis heb ik nog gehoord van Ernest Leeuwerck, de maker van dat filmpje, toen hij helemaal in de beginperiode van het hopmuseum zelf nog eens zijn filmpje becommentarieerde, dat die zanger de marktkramer Coppenolle was uit Lichtervelde . . .
Zie misschien ook eens https://nl.wikipedia.org/wiki/Achiel_Coppenolle

Ik heb er deze foto eens langs gelegd – en ja, Robrecht, ik moet je volmondig gelijk geven. Dat gezicht van Achilles is duidelijk herkenbaar!
De man die in het filmpje z'n gezicht zit te verdraaien, zal Achilles Coppernolle zijn.

Bedankt!

Ivan Vanherpe
Beheerder · · 15 uur

Met dit overzicht geraak je nooit nog je weg kwijt in mijn 'Kronieken van de Westhoek'.
http://www.dekronieken.com

1587 - Een blokhuis te Poperinge

Nu en dan iets herlezen, helpt soms wel goed, om ook één en ander beter te begrijpen. Daarom las ik onlangs de onderstaande halmakte opnieuw.

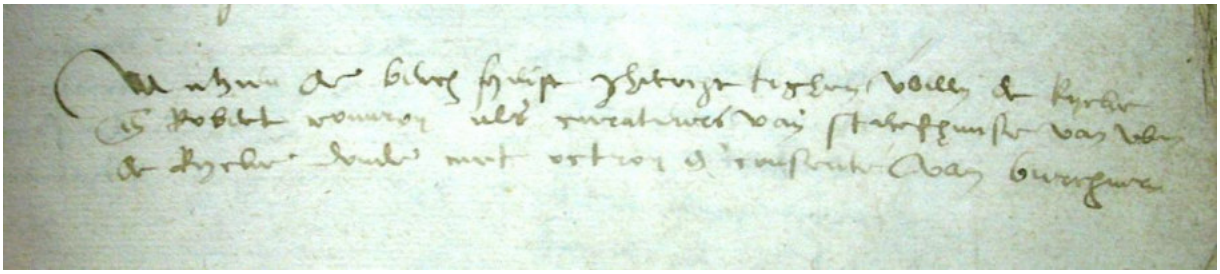

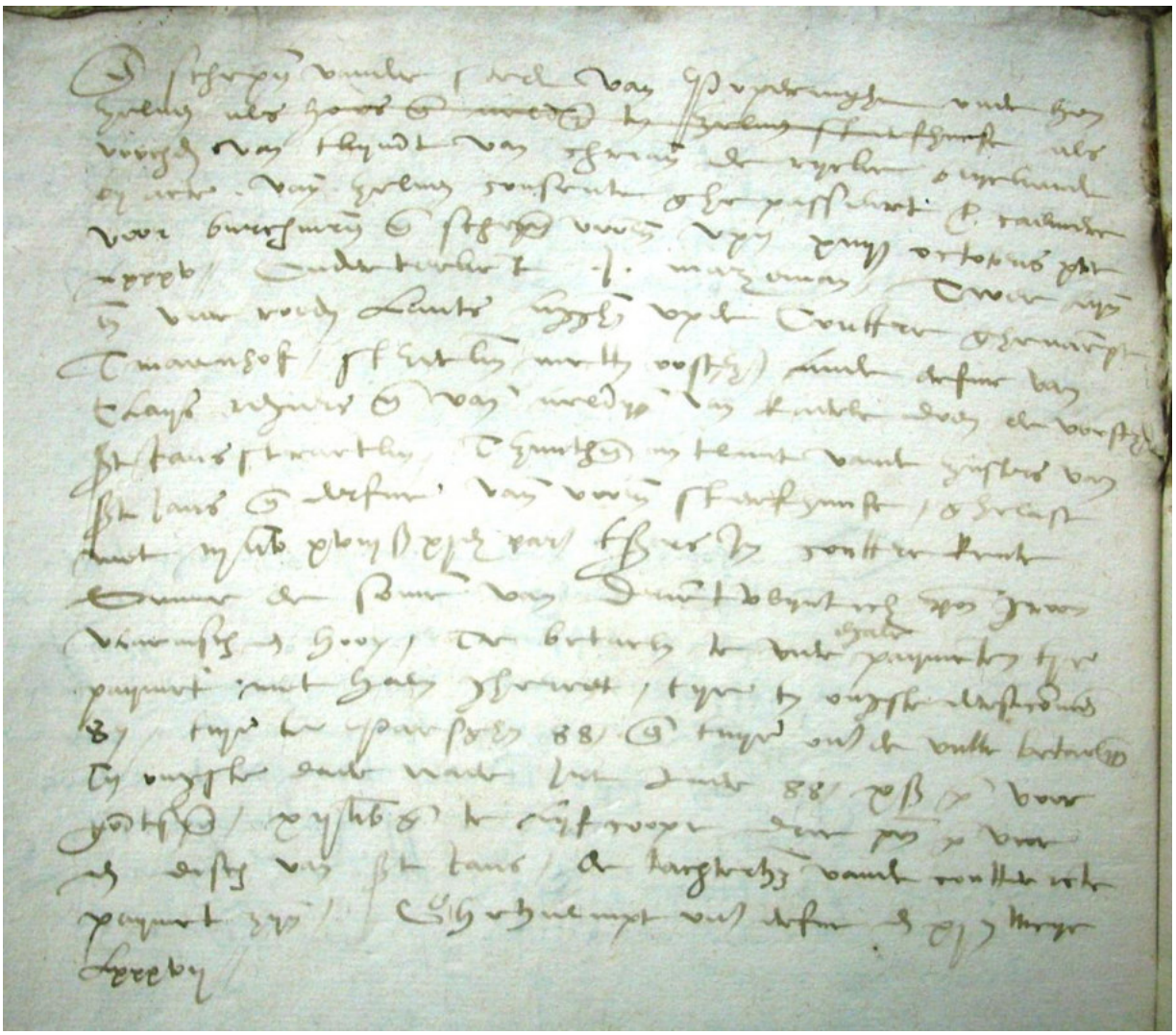

Uitgetypt is het misschien voor sommigen beter te lezen:

11 mei 1587 – Het Maenhof – SAP Halmen -365.2 – folio 326

Mahieu de Berch,

heift ghecocht teghen **Willem de Rycke ende Robert Rouvroy** als curateurs van de sterfhuuse van **Willem De Rycke** ende met octroy en consente van Burchmeesters ende schepenen vander stede van Poperinghe vut hem zelven als vooghden van tkyndt van **Christiaen DeRycke**, blyckende by eede van de zelven consente ghepasseert par cailunde voor burghmeesters ende schepenen voornoemde opden xiijde octoris xvc lxxxv – onderteeckent **J. Mazeman**

Twee lynnen ende vier roeden lants ligghende op de couttere ghenaempt **tMaenhof,** streckende metten **oosten** ande erfve Clays Regners ende vande aeldynghen van Kaerle Doene
de voorschreven **Sint Jansstraetken** –
tzuuthende an tlant vande zusters van Sint Jans
ende erfve van de voornoemde sterfhuuse –
ghelast met iiij pond xviij schel xj deniers parisis tsjaers in coutterrente – omme de somme van drietwyntich ponden grooten vlaemsch de hoop – te betaelen te vier payementen – tjste – *'t eerste* - payement met halm ghereet – tijde – *'t tweede* - in ougst eerstcommende - tiijde – *'t derde* - te paeschen 88 ende tiiijde – *'t vierde* - over de vulle betaelynghe in oughste daer naer int jaer 88 –

X – *10* - schele parisis voor godtspenninck
Xij – *12* - ponden parisis te lyfcoope
Drie ponden parisis voor den disch van Sint Jans
De tachterheden van **de coutterrente** payement zijnde Ghehalmpt over erfve den xjste meye lxxxvij

Als we deze situatie op de Ferrariskaart – circa 1775 – projecteren dan kunnen we besluiten dat dit **Maenhof,** *de huidige achterkant is van het klooster van de Penitenten – wat wij vroeger 'de boerderij' noemden. Het Maenhof grensde aan de oostzijde niet alleen aan het erf van Clays Regner, maar ook aan* **het Sint-Janstraetken**, *het straatje dat naar de Sint Janskerk, leidde, of de huidige Valkestraat, dat in die tijd echter nog doorliep tot aan dit Maanhof.*
De verwijzing naar de 'Couterrente' bevestigt alleen maar dat dit erf op de Couter lag. De 'Couter' moet hier gezien worden als **een grondcijnsgebied**, *zoals we in Poperinge er nog andere kenden met een specifieke naam, zoals de Overdamsche Schuld, de Bardekensrente, of de Blauwe Lelie.*

Nu we dit 'Maanhof' kunnen situeren, kunnen we ook de onderstaande halmakte beter begrijpen.

6 maart 1595 – **'t Blockhuis** op de Kouter – Halmen SAP 366

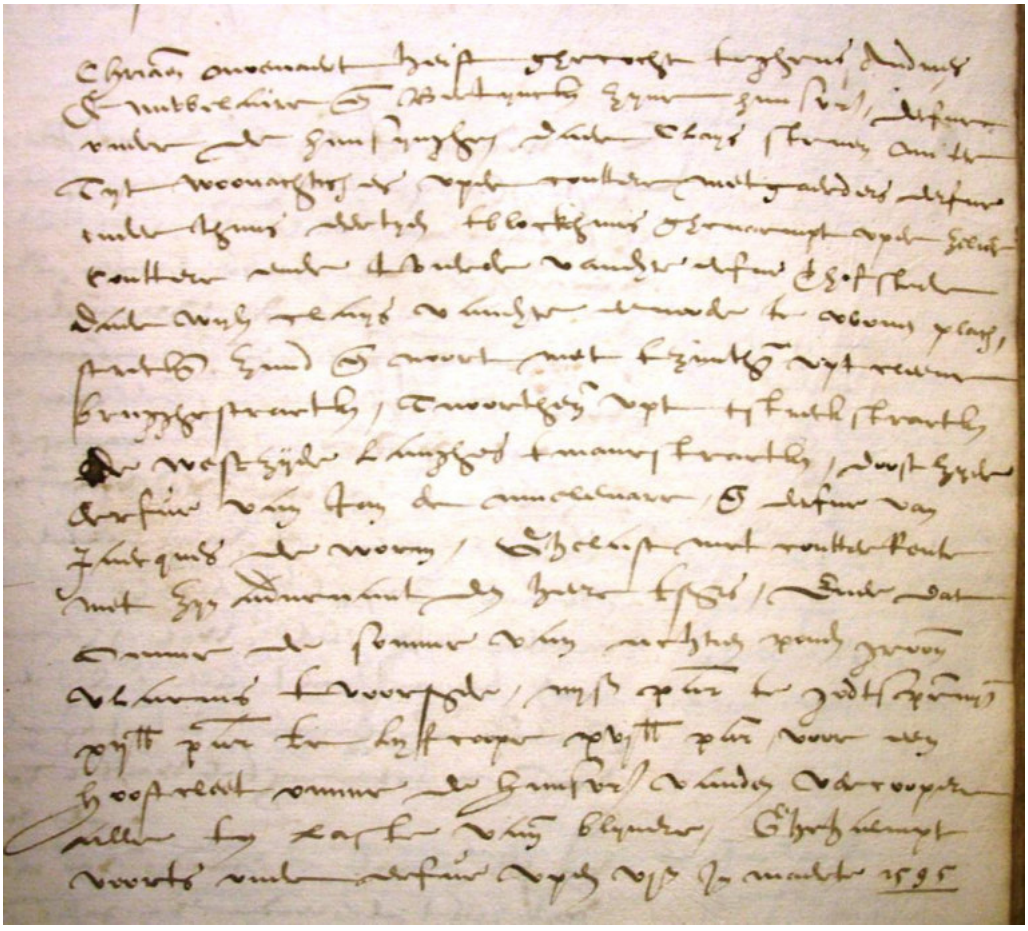

Daar lezen we:

Christiaen Moenaert heift ghecocht teghens **Andries de Nuwelaere ende Bertyncken** zijn huusvrouwe, derfve onder de huusynghen, daer **Clays Steven** nu ter tyt woonachtich es opden **Couttere -** metghaders onder thuus eertyden

tBlockhuus ghenaempt op de zelve Couttere
ende tvierde vande erfve – de hofstede daer wylen Clays vander Enoode te woonen plach,
streckende **zuud ende noort** –
met tzuudhende upt **Cleen Bruggestraetken** –
tnoordhende opt **tStrekstraetken** –
de westzyde langhes **tManestraetken** –
dOostzyde derfve van Jan de Muelenaere ende derfve van Jacques de Worm
ghelast met **coutterrente** met zijn advenant de heere tsjaers ende dat omme de somme van achtien ponden grooten vlaems tvoorschreven –
iiij schele parisis te godtspenninck
xij pond parisis te lyfcoope
xvj pond parisis voor een hooftcleet omme de huusvrouwe vanden vercooper
alle ten laste vande blyvere
ghehalmpt voorts onder erfve upden vjde in maerte 1595

Om één en ander te kunnen situeren nemen we dezelfde Ferrariskaart. Het gaat in deze halmakte immers over de boomgaard die onder het nummer 71 getekend staat.

Het **‘Cleen Bruggestraetken’** *moeten we zien als de huidige Bruggestraat. In de 16de eeuw liep dit straatje verder in de richting van de ‘echte’ Bruggestraat – zowat de huidige Elverdingse Steenweg.*
Het **Maenstraetken** *kennen we als het verlengde van de huidige Valkestraat.*
Over **het ‘Strekstraatje’** *moeten we echter nog een kaart erbij halen, de atlas der buurwegen uit het jaar 1841.*

Daarop zien we de Komstraat, de Bruggestraat en de huidige Heilige Hartstraat, die nog een eigenaardige draai maakt naar de Bruggestraat toe. Van het Strekstraatje zegt men in de akte in 1587 dat het ten noorden ligt van het stuk grond met het Blockhuis. Als we de ‘particuliere’ weg bekijken die uitmondt in de huidige Heilige Hartstraat , dan is dit een heel goede kandidaat om de naam van het ‘Strekstraatje’ over te erven. Het vraagt ons weinig verbeelding om ons in te denken dat dit eertijds, richting oostwaarts doorliep tot aan het ***Maanhof.*** *Het valt ook op dat er zich daar een eigenaardig blokje grond bevindt, met een ‘kerkegang’ naar de huidige Komstraat en een kerkegang naar de Bruggestraat, kortom het kerkewegeltje dat eertijds naarst het kleine snoepwinkeltje van Maaitje Zunne uitkwam. Ongeveer op de plaats van dit apart stukje grond, stond dus eertijds – in 1587 – een huis, dat men toen al ‘eertijds’ het Blockhuis werd genoemd.*

Wat is een ‘blockhuis’?
Daarvoor kunnen we terecht bij de WNT – het Woordenboek der Nederlandse Taal. Daar lezen we het volgende:

BLOKHUIS
Modern lemma: blokhuis

znw. onz. *Mnl. blochuus* (VERDAM 1, 1318). Gewoonlijk beschouwd als eene samenst. met *blok* in de bet. 1), en verklaard als: eene versterking die van boomstammen, balken, was gemaakt. Het is wel niet te bewijzen dat die beteekenis de oudste is geweest, maar toch is er verband tusschen *mnl. blochuus, blockwerck* (bij KIL.) en *bolwerk*, en dit verband zou inderdaad doen denken aan *blok* in den zin van *boomstam, middel van versperring* (zie verder BOLWERK). Verg. MURRAY 1, 928: in de oudste voorbeelden van *blockhouse* (sinds 1512) vindt men het meermalen met *bulwark* verbonden. Men zou het anders onwillekeurig opvatten als eene samenst. met *Blokken* in de bet. A).
↪ Kleine sterkte, dienende tot versperring van een weg te land of te water: verg. het hedendaagsche *sperfort.*

Daar uit leren we dus dat 'bolwerk' eigenlijk afkomstig is van 'bulwark' en het woord 'bul' was ook in Poperinge bekend als een 'boomstam'.
*We mogen concluderen dat er in 1587 op die plaats nog steeds een 'blokhuis' of '***bolwerk'** *stond.*

Nu, de ene vraag roept de andere op; waarvoor en wanneer was dit bolwerk dan wel gebouwd? Had het te maken met de gevechten tussen de Spanjaarden en de Geuzen in 1583? Of zou het 'bolwerk' nog ouder geweest zijn?

Geachte,

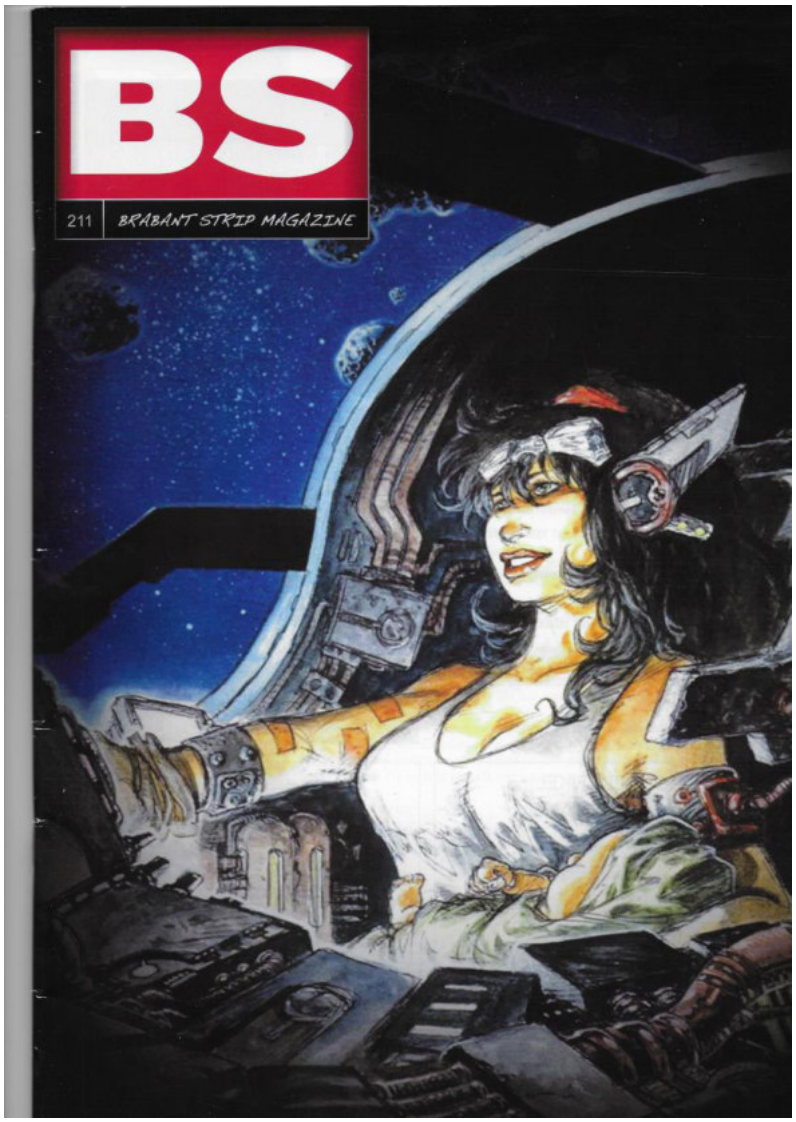

In het voorjaar brachten Roger De Decadt en ik een bezoek aan uw archief
om opzoekingswerk te verrichten in verband met de stripverhalen
verschenen in HET WEKELIJKS NIEUWS.

Zoals beloofd stuur ik met Wetransfer het artikel digitaal door.
Voor het stadsarchief verstuur ik ook twee exemplaren van het gedrukte
magazine per post.
Ik wens u nogmaals van harte te danken voor de uitstekende dienstverlening.

Mocht u het artikel, of delen hieruit, wensen over te nemen in een
lokale publicatie, dan heeft u daarvoor uiteraard de toestemming.
Gelieve echter dan wel de bron te vermelden ((c) Brabant Strip VZW,
gepubliceerd in BSM 211, 2017), en 2 exemplaren van de publicatie per
post te bezorgen voor ons archief.

Met vriendelijke groeten - Marc de Lint - Brabant Strip VZW

Bob De Moor en Artec Studio's in een West-Vlaams weekblad

Zoektocht naar de oorsprong van een mythisch album

Ik heb me steeds de vraag gesteld hoe het kwam dat het stripalbum *Bloske en Zwik detectives* van de Antwerpse Bob De Moor en Artec Studio's destijds uitgegeven werd door Sansen uit Poperinge, of *all places*. Dankzij Roger Decadt, die zich herinnerde dat hij in zijn jeugd stripjes van Artec Studio's uit het Westvlaamse *Het Wekelijks Nieuws* knipte, en de hulp van de vriendelijke mensen van het Stadsarchief van dit gezellig stadje[1] kon het mysterie grotendeels opgelost worden. En omdat we er toch waren, hebben we de studie maar ineens uitgebreid om de strips verschenen in dit weekblad in de periode 1946 – 1962 in beeld te brengen.

Door Marc de Lint en Roger Decadt

Het Wekelijks Nieuws

Uitgegeven in Poperinge door uitgeverij Sansen verscheen dit '*katholiek weekblad voor Poperinge en omstreken*' (dixit de kop van deze krant) wekelijks in vier edities (Poperinge, Ieper, Roeselare en Kuststreek) met hoofdzakelijk regionaal nieuws uit Zuid-West-Vlaanderen. De krant verscheen oorspronkelijk elke zaterdag, daarna elke vrijdag. Doorheen de onderzochte jaargangen varieerde de inhoud sterk - tussen acht en twintig bladzijden - maar naar het einde van de jaren 50 toe werd dit overwegend twintig, soms 24 bladzijden per week. In het stadsarchief van Poperinge werden volgende jaargangen nagezien: midden 1946 tot en met einde 1962. Volgens de archivaris verscheen de krant niet meer na WOII tot begin 1946. Door een brand beschikt het stadsarchief 'slechts' over de kranten vanaf midden 1946, niet dat dit belangrijk is: pas in november 1948 wordt het eerste stripverhaal gepubliceerd. Het onderzoek bracht ook aan het licht dat de publicatie van de stripverhalen soms met één of enkele weken onderbroken werd, dikwijls wanneer een uitgave van slechts acht bladzijden verscheen of wanneer de plaats van de strip ingenomen werd door een even grote publiciteit, en altijd wanneer over drie volledige pagina's de nieuwe uurroosters van de treinen gepubliceerd werd (wat tweemaal per jaar gebeurde).

De eerste stripverhalen: een schuchtere poging

1. Snotje en Snetje in 't Westland (afb 1)
Getekend door een zekere Leo Zeemeeuw, allicht een schuilnaam. De vrij slecht getekende strip verscheen per twee stroken. In totaal publiceerde de krant 43 afleverin-

Onder: Afb. 1

Geachte

Dames en Heren
en beste
Lezers van ons Blad

Ik heb de eer U mij voor te stellen als werkend lid van onze redactie. Mijn naam is Snot. Op school zeggen de jongens «Snotje», dat heb en hoor ik liever, want het klinkt niet zo «sn...» achtig. Neuzes mij staat hier mijn broer. Dat is onze Snet. Hij heeft in de hoogte wat ik in de breedte heb; we kunnen dus alle twee niet klagen en dat doen we ook zeker niet.

Na twee weken doorheen gans het Westland met onze spandoek te zijn opgetrokken, weet ge dus allen dat we vandaag komen moesten; hewel, we zijn hier.

Menheer de drukker zei dat we naar langs achter in zijn gazet op het 8e blad onze plaats wouden krijgen; 't doet er niet toe, we zijn al blij dat we erin geraken, en gij allen zult er waarschijnlijk ook blij om zijn, want heden beginnen wij ons werk: onze AVONTUREN IN HET WESTLAND.

Wat we allemaal uitsteken en beleven zullen, weten we zelf nog niet... we handelen als gehoorzame kinderen naar de wil van onzen «geestelijken» vader, de meester met de tekenpen: Leo Zeemeeuw.

We zullen er niet langer over staan praten. We reiken het ef naar ons plantske op het 8e blad waar we U terug zullen vinden, en gij ons ook, en waar U ons in dit nummer aan het werk zult zien.

We groeten U allen zeer.

SNOTJE.

Links boven: Afb. 2
Links onder: Afb. 4
Rechts boven: Afb. 5
Rechts onder: Afb.3

gen, dus 86 stroken. Naast de titel stond de vermelding 'Eigendom *Het Wekelijks Nieuws*', de strip werd dus wellicht speciaal voor deze krant gemaakt. Aankondiging (op de voorpagina van de krant) en eerste aflevering: HWN nr. 47 (20-11-1948)
Laatste (43e) aflevering (stroken 85-86): HWN nr. 39 (24-9-1949).

2. De avonturen van Robinson (afb 2)
Getekend door 'Dirk Keikop'. De tekenaar is dus een illustere onbekende, maar in minstens één strook vergat men de gedrukte vermelding 'Copenhagen' weg te retoucheren: de strip is wellicht afkomstig uit Denemarken, en is vrij goed getekend.
Aankondiging (op de voorpagina van de krant): HWN nr. 39 (24-9-1949); Eerste aflevering (stroken 1-2): HWN nr. 40 (1-10-1949); Laatste (50e) aflevering (stroken 99-100): HWN nr. 36 (9-9-1950).

Artec Studio's en Bob De Moor anoniem in HWN

3. Het halssnoer met de groene smaragd (afb 3)
Noch in de aankondiging, noch in de gepubliceerde strip wordt een tekenaar vermeld: de strip verschijnt dus anoniem, geen melding dus van Bob De Moor of Artec Studio's. In 44 afleveringen van telkens een halve pagina verschijnt dit verhaal van 22 platen dat oorspronkelijk in weekblad *'t Kapoentje* verscheen in 1949 – begin 1950[2].
Aankondiging (op de voorpagina van de krant) en eerste aflevering: HWN nr. 40 (7-10-1950); Laatste (44e) aflevering (tweede helft plaat 22): HWN nr. 31 (4-8-1951).

4. De dodende wolk (afb 4)
Ook hier weer nergens een vermelding van Artec Studio's of tekenaar Bob De Moor. Oorspronkelijk verschenen in *Overal* in 1948, hernomen in *De Nieuwe Gazet* 1948-1949 en in *'t Kapoentje* in 1950-1951, verscheen dit verhaal pro rata van één volledige plaat per nummer. Het verhaal werd zonder enige verantwoording afgebroken: er verschenen slechts 34 platen van de 35!
Aankondiging: HWN nr. 30 (28-7-1951), met herneming in HWN nr. 31 (4-8-1951); Eerste aflevering (plaat 1): HWN nr. 32 (11-8-1951); Laatst gepubliceerde aflevering (plaat 34): HWN nr. 14 (5-4-1952). In HWN nr. 15 en nr. 16 van 1952 verschenen geen strips.

5. Bloske en Zwik, detectives (afb 5)
Dit verhaal werd prominent aangekondigd

Links: Afb. 6

op de voorpagina van de krant, op vrij groot formaat, rechts boven onmiddellijk onder de titel van de krant, en niet alleen met een tekst maar ook met een tekening, die duidelijk niet van de hand van Bob De Moor is (die overigens niets met deze hernemingen te maken had) maar toe te schrijven is aan de huistekenaar(s?) van HWN, die zijn (hun?) werk signeerde(n) met 'Publisan'. Ook hier weer noch in de aankondiging, noch in de hoofding van de afleveringen, een verwijzing naar of vermelding van Artec Studio's of Bob De Moor. Op een deel van de platen werd de vermelding 'Artec Studio's' trouwens weggelaten. Deze strip van twintig platen werd hernomen uit *'t Kapoentje* van 1948-1949. Aankondiging: HWN nr. 17 (26-4-1952); Eerste aflevering (plaat 1): HWN nr. 18 (3-5-1952); Laatste (20e) aflevering (plaat 20): HWN nr. 40 (4-10-1952).

Artec Studio's uit de anonimiteit

Het valt op dat de strips die na *Bloske en Zwik* in HWN verschijnen nog steeds geen melding maakten van de auteur of Artec Studio's, maar dat die vermelding in de platen zelf niet meer werden weggelaten.

6. Petrus en zijn rakkers (afb 6)

In de periode 1947-1949 verschenen in *'t Kapoentje* 119 platen van *De Lustige Kapoentjes* getekend door Bob De Moor. De namen van de personages (o.a. Petrus, Bertus, Dorus en Janus) werd behouden voor de herneming in HWN, maar de reeks werd herdoopt in *Petrus en zijn rakkers*, vermits de oorspronkelijke benaming nog steeds gebruikt werd door Marc Sleen in *'t Kapoentje*. De reeks werd zonder aankondiging gestart in HWN nr. 41 (11-10-1952). Zelfs de oorspronkelijke nummering van de gags werd niet (altijd) weggewerkt, en ze verschenen in willekeurige volgorde: de eerste aflevering die gebracht werd is nr. 65. In het begin verscheen er elke week een aflevering, maar vanaf 1953 verscheen de reeks steeds onregelmatiger. De laatste aflevering staat in HWN nr. 29 (21-7-1956). HWN bracht wel alle 119 afleveringen.

- **1952:** elke week van nr. 41 tem 52 = twaalf afleveringen.
- **1953:** 52 nummers in totaal, maar geen gag in nr. 3, 12, 14, 20, 28, 33, 35, 37, 41, 42, 43, 44, 46 en 51 = 38 afleveringen
- **1954:** 52 nummers in totaal, maar geen gag in nr. 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 13, 14, 16, 20, 23, 24, 28, 32, 34, 36, 39, 42, 43, 44, 46 en 51 = 28 afleveringen
- **1955:** 53 nummers in totaal, geen gag in nr. 6, 8, 11, 12, 14, 22, 23, 25, 31, 32, 33, 35, 36, 38, 43, 47, 51, 52 en 53 = 34 afleveringen
- **1956:** alleen gags in nr. 5, 10, 13, 14, 18, 21, 29 = zeven afleveringen.

7. De vergeten stad (afb 7)

Dit verhaal uit *'t Kapoentje* van 1949 werd in HWN per volledige plaat gebracht, met een summiere aankondiging. Aankondiging en eerste plaat: HWN nr. 32 (11-8-

DE VERGETEN STAD

Deze week begint ons nieuw tekenverhaal: « DE VERGETEN STAD », waarin jong en oud de avonturen kunnen meeleven van Billy Boots, de ontslagen kantoorbediende, en ontdekkingsreiziger Hammont, die achtervolgd wordt door 'n monster van een man. Samen zullen zij op zoek gaan naar « DE VERGETEN STAD ». Maar wat wacht hen in dit oord van verschrikking, gelegen midden een woeste Indianenstreek?

Links: Afb. 7

Bloske en Zwik, detectives: een mythisch album

Het vignet uit het album waarop de coverscène gebaseerd werd

Dit album hoort zonder twijfel thuis in de top-10 van de meest zeldzame Vlaamse stripalbums. De oplage en de verspreiding moeten eerder beperkt geweest zijn: men komt het hoogst uitzonderlijk tegen. Het boekje telt slechts 20 pagina's, zijnde de 20 platen, zonder titelblad. Op de voorkaft staat rechts onder 'Publisan', een naam die we reeds eerder in HWN tegen kwamen: het is de huistekenaar die de kaft tekende en wellicht ook ontwierp. De centrale scène is een goed gekopieerd vignet uit het album (strook 2 van de eerste plaat) maar met subtiele verschillen.

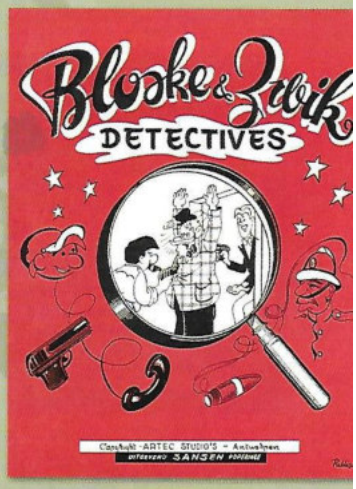

Alleen op de voorkaft vindt men de hoogstnoodzakelijke informatie: de uitgever en de rechthebbende (Artec Studio's), zonder jaartal. Hierdoor werd in de vakliteratuur tot hier toe een volledig arbitrair en op niets stoelend jaartal vermeld. De publicatie van het verhaal eindigde in HWN nr. 40 van 4 oktober 1952. Op 15 november 1952 verschijnt in HWN nr. 46 de eerste aankondiging voor *De Sinterklaasrevelatie 1952*, lang genoeg vóór 6 december om ouders toe te laten het album via de boekhandel te kopen of – bij bestelling bij de uitgever - per post thuisgestuurd te krijgen. De aankondiging wordt hernomen in nr. 47 (22-11-1952) en nr. 48 (29-11-1952). Een jaar later verschijnt in HWN nr. 49 (5-12-1953) een laatste, aangepaste advertentie: het album kan dan nog bij de uitgever besteld worden, van de boekhandel is geen sprake meer. Dat het album dus in 1952 verscheen is hiermee bewezen. Toch blijft er één mysterie onopgehelderd. In elke plaat in het album wordt 'Artec Studio's' vermeld. Bij een aantal platen gepubliceerd in de krant werd dit echter om de één of andere reden verwijderd.

Links: Een van de drie identieke aankondigingen verschenen in 1952
Rechts: De aankondiging verschenen in 1953

De laatste strook uit het album

De laatste strook uit de krant

DE SLAVEN VAN DE KEIZER

Deze week beginnen wij met de publikatie van ons nieuw tekenverhaal: « De Slaven van de Keizer ». Drie Vlaamse jongens, Klaas, Peerke en de Dikke moeten onder keizer Napoleon dienst nemen in het zo gehate Frans leger.

Wij reizen met deze drie koene kerels mee, beleven hun avonturen zowel in de gevangenissen als in het eigenlijke leger. Ten slotte geraken zij op een Franse boot en weten uiteindelijk te ontsnappen. Hoe en waar zulks gebeurt zullen wij U niet verklappen, maar zekerlijk volgen al onze lezers, zowel klein als groot, van heden af de spannende avonturen van Klaas, Peerke en de Dikke, de soldaten van Napoleon, tegen wil en dank. — (Zie blz. 16).

Boven: Afb. 8

1956); Laatste (20e) aflevering (plaat 20): HWN nr. 1 (5-1-1957).

8. De slaven van de keizer (afb 8)

Na een onderbreking van liefst drie maanden werd dit volgende verhaal uit *'t Kapoentje* van 1949-1950 gebracht. Het publicatieritme van één plaat per aflevering werd ook hier volgehouden. Alleen maakte de krant een klein foutje: de laatste drie platen hebben allen de vermelding 'aflevering 28' gekregen, maar het volledige verhaal van dertig platen werd wel degelijk gebracht. Aankondiging en eerste plaat: HWN nr. 14 (6-4-1957); Laatste (foutief genummerde) aflevering (plaat 30): HWN nr. 47 (23-11-1957).

Jeugdblad (afb 9 en 10)

HWN lanceerde in nr. 48 van 30-11-1957 een *Jeugdblad*, met een aankondiging op de voorpagina, met een illustratie van huistekenaar(s) Publisan. In feite is het niet meer dan één pagina in de krant met, naast de stop-comic *Adamson*, een nieuw stripverhaal van Artec Studio's. Ook dit *Jeugdblad* verscheen zeer onregelmatig: wanneer het voor de tweede keer verscheen meldde de redactie reeds dat "het *Jeugdblad* slechts kan verschijnen wanneer HWN op 20 of 24 bladzijden wordt gedrukt". In totaal verschenen slechts een dertigtal afleveringen over een periode van iets meer dan twee jaar, en zou het een laatste maal verschijnen in HWN nr. 49 van 4-12-1959. De stripverhalen van Artec Studio's werden onderaan de pagina gebracht, telkens twee halve platen naast elkaar, gescheiden door de titel en de korte inhoud van wat vooraf ging.

Onder: Afb. 9
Rechts: Afb. 10

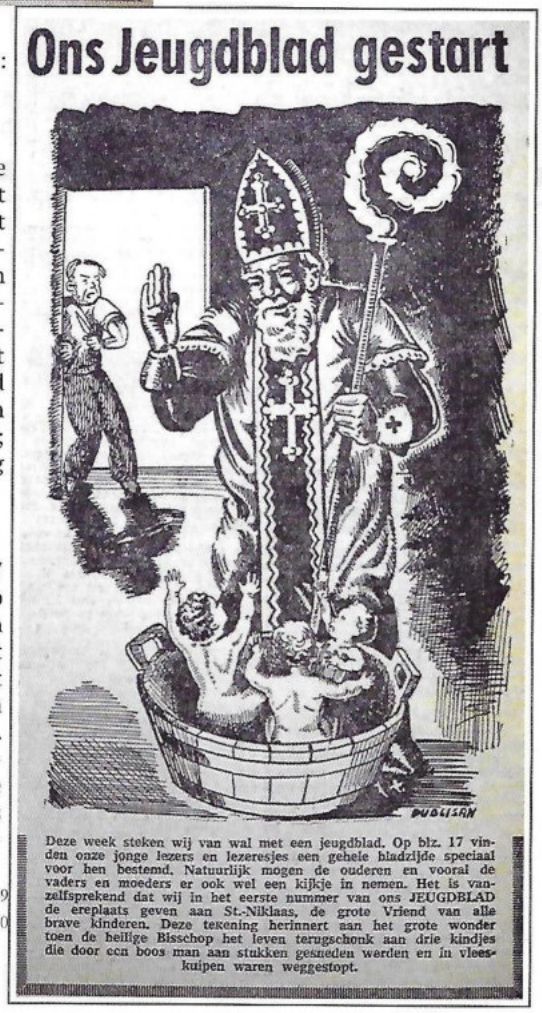

Ons Jeugdblad gestart

Deze week steken wij van wal met een jeugdblad. Op blz. 17 vinden onze jonge lezers en lezeresjes een gehele bladzijde speciaal voor hen bestemd. Natuurlijk mogen de ouderen en vooral de vaders en moeders er ook wel een kijkje in nemen. Het is vanzelfsprekend dat wij in het eerste nummer van ons JEUGDBLAD de ereplaats geven aan St.-Niklaas, de grote Vriend van alle brave kinderen. Deze tekening herinnert aan het grote wonder toen de heilige Bisschop het leven terugschonk aan drie kindjes die door een boos man aan stukken gesneden werden en in vleeskuipen waren weggestopt.

Zaterdag 30 november 1957 — 17

JEUGDBLAD

9. De slaapmachine van Professor Jonas (afb 11)
Dit verhaal uit *'t Kapoentje* van 1949 telt zeventien platen (68 stroken), en werd hier hernomen zonder aankondiging. Omdat het *Jeugdblad* slechts sporadisch verscheen moesten de lezers meer dan een half jaar geduld hebben om dit verhaal volledig te kunnen lezen! Eerste aflevering (stroken 1-4): HWN nr. 48 (30-11-1957); Laatste aflevering (stroken 65-68): HWN nr. 23 (6-6-1958).

10. Tim en Tom erven een kasteel
Dit verhaal is dan wel van Artec Studio's, maar duidelijk niet getekend door Bob De Moor. Het verscheen als onderdeel van het *Jeugdblad* (tot en met aflevering 13 in HWN nr. 49 van 4-12-1959), dan als een deel van de (nieuwe) rubriek 'Ontspanning' (van HWN nr. 50 van 11-12-1959), met als bijzonderheid dat voor het lezen van deze rubriek, en dus de strip, de krant een kwart pagina gedraaid moest worden. Aankondiging: HWN nr. 23 (6-6-1958); Eerste aflevering (stroken 1-4): HWN nr. 25 (20-6-1958); Laatste (25e) aflevering: HWN nr. 9 (26-2-1960).

11. Tim en Tom contra Mr. X.
Geen vermelding meer van Artec Studio's en duidelijk niet getekend door Bob De Moor. De 88 stroken verschenen per 4 in 22 afleveringen in dezelfde vormgeving als de vorige twee strips. Opvallend detail: de eerste aflevering wordt voorafgegaan door de korte inhoud van 'wat voorafging', want alhoewel de stroken doorlopend genummerd werden vanaf nr. 1, begint de strip ergens plompverloren tijdens het verhaal. Aankondiging en eerste aflevering (stroken 1-4): HWN nr. 10 (4-3-1960); Laatste (22e) aflevering (stroken 85-88): HWN nr. 31 (29-7-1960).

Marleentje: een nieuw supplement voor de jeugd (afb 12)
Boven de titel van HWN nr. 38 (vrijdag 16-9-1960) prijkt de tekst "Met hernieuwd *Blad voor de vrouw* en *Jeugdblad*". Ook nu weer was het een halfslachtige poging om iets voor de jeugd te brengen naar analogie met de concurrentie. De onderste helft van een pagina kon uitgeknipt en dubbel gevouwen worden tot vier pagina's op A4-formaat. Pagina 1 toonde de titel van het blad (*Marleentje*) met een door Greg getekende gag van dit personage. Op pagina 4 werd een vervolgstrip gebracht: *Tiger Joe*,

DE SLAAPMACHINE VAN PROFESSOR JONAS

En dit is ons nieuw tekenverhaal: de fantastische geschiedenis van een slaapmachine! Professor Jonas, de uitvinder, is wel een knappe bol maar nergens komt hij terecht. Overal wordt hij buitengekegeld of wordt zijn uitvinding misbruikt. Doorlopend moet hij op de vlucht slaan of geraakt hij in de penarie, maar uiteindelijk zal hij een stelletje misdadigers weten te ontmaskeren, en dit op een uiterst originele wijze! Een verhaal voor jong en oud.

Wij raden onze jeugdige lezertjes en lezeresjes ten sterkste aan, deze tekeningen zorgvuldig uit te knippen en in een schrijfboek te plakken. Later zullen zij aldus geheel het verhaal aan een stuk door kunnen herlezen. En welk mooi album wordt dat niet, wanneer alles keurig ingeplakt wordt.

Boven: Afb. 11
Onder: Afb. 12

met achtereenvolgens de volgende verhalen: *Noodlanding in het oerwoud* (door Victor Hubinon), *De Maradhja van Thoragor*, *Het mysterie van de Bengaalse tijger* en *Piraten aan de Bengaalse kust* (alle drie door Forton). Pagina's 2 en 3 bevatten alleen teksten. In tegenstelling tot de gratis bijlagen voor de jeugd in andere kranten (bijvoorbeeld *'t Kapoentje*, *Pats*, *Sneppeke* ...) werden de Marleentjes niet genummerd noch gedateerd. Einde 1962 liep dit laatste verhaal van *Tiger Joe* nog verder, maar een verder onderzoek leek ons in het kader van dit artikel niet opportuun.

Voetnoten:
1 Zijn Talbot huis! Zijn hoppebier! Zijn hoppemuseum! Zijn befaamde en lekkere hoppescheuten!!
2 De informatie over de publicaties in *'t Kapoentje*, *Overal* en *De Nieuwe Gazet* werd overgenomen uit de bibliografie verschenen in *Bob De Moor Warande Turnhout*, 1989.

100 jaar geleden: Den Grooten Oorlog

15 november1917 – Van Walleghem

's Nachts tamelijk veel geschot. Aan den Poeper vallen **obussen in een Chinees kamp** en verschillende gele mannen worden er gedood. In de achternoen weerom veel geschot en in de avond nog erger. Wij horen veel obussen schuffelen.
Op de plaats van Reninghelst is nu een brigade Nieuwzeelanders gekampeerd. Hun hoed is ronder dan dien der Australianen een rood of zwart of blauw lint errond.

Wij moeten oprecht bekennen dat sommige Engelse officieren verre zijn van 'gentlemen' te zijn, en zelfs zijn er die menen dat hun kamer niet allen dient voor kleine maar ook voor grote bachten, niet alleen bij nachte maar ook bij dage. Zo proper was een protestants major chaplain in de onderpastorij van Westouter.
De Chinezen mogen weerom in de winkels gaan, doch geen koffie vragen.

Vandermarliere
Aloïs Corneel ° Poperinge 10 april 1849 –
Zoon van Valentinus & Adelaïde Durey
- smid, huwde met **Denys Maria Sophie** en woonde op de Lyssenthoek nr. 57.

Ze kregen als kinderen:
Celina ° Poperinge 11 april 1881 bleef 'juffrouw'.
Rachel Gabrielle ° Poperinge, 26 september 1882. zij huwde op de 4de september 1908 met Camille Dehouk. En stierf te Poperinge op de 14de oktober 1955.
Georgine Marie ° Poperinge 14 september 1883
Helene Marie ° Poperinge 19 oktober 1884. zij huwde te Poperinge met Desmytter Joseph op de 15de januari 1913 en verhuisde naar Reningelst op de 29ste januari 1913, waar ze in de Ieperstraat 14 ging wonen.
Renilde Marie ° Poperinge 28 januari 1887 bleef 'juffrouw'.

O vredelievende jongeling, hoe glanst op uw beminnelijk wezen, die onveranderlijke glimlach, de weerspiegeling uwer engelachtige ziel !

Gedenkt in uwe Gebeden

OSCAR VAN DER MARLIERE,

ZOON VAN

Aloïs en van zaliger Maria DENYS,

geboren te Poperinghe,
den 3 Oogst, 1890, als verdediger van zijn Vaderland heldhaftig gesneuveld op het Eereveld, aan den Yzer,
en begraven te Oostvleteren, den 16 November, 1917.

Marcel Raphael ° Poperinge 17 september 1888 huwde met een zekere Verhille **Oscar Vandermarliere** °Poperinge 3 oogst 1890 en gestorven op de 16de november 1917.

Omer Henri ° Poperinge 24 februari 1892. trouwde met een zekere Maerten.

18 november 1917 – Van Walleghem

Het communiqué meldt dat dat Duitsers aangevallen hebben op Merckhem tegen de 1de Belgische divisie. Zij wierpen gazebommen, eerst een soort van gaze die weinig reuk gaf, maar waardoor de mannen ontsteld werden aan de maag en moesten braken, hetgeen hun belette hun masker aan te doen, waarna vergiftigde gaze erg voor ogen en longen. Alzo gelukten zij er in 3 Belgische posten te pakken, doch door een tegenaanval namen de Belgen er 2 weer met 10 gevangenen. Veel Belgen sneuvelden of werden krijgsgevangen genomen en velen werden blind naar 't hospitaal gevoerd. Het waren het 8ste en 9ste linieregiment die meest hadden geleden.

Zondag 18 tot zaterdag 24 november 1917 – Baert A.

Heden zondag in O.L. Vrouwkerk Te Deum voor 's konings naamfeest: veel militairen met luitenant generaal Orts aan 't hoofd. Zou de slag hier nu gedaan zijn met de inname van Passendaele, in alle geval is de beweging zeer groot dez week, veel soldaten gaan ter rust, het kanon is ook veel verstild.

20 november 1917 – De Legerbode -

TE PORT-VILLEZ

In het gesticht van Poret-Villez, begon den donderdag 13 november door een reveillemet muziek. Daarna greep den plechtigen groet aan het vaandel plaats om 10 uur in de feestzaal. De heer senatro Thiebaut, heeft een vaderlandslievende rede uitgesproken en de Fransche en Vlaamsche koormaatschappijen, alsook de fanfare, deden zich om beurten hooren. Het traditioneel Te Deum besloot de officiele plechtigheid. Een gezellige maaltijd heeft officieren en onderofficieren respektievelijk vereenigd; ook den maaltijd der manschappen, was bij deze gelegenheid verbeterd. De dag eindigde met een schitterende opvoering van La Filleda Tambour-Major van Offenbach, met mede werking van kunstenaressen uit parijs.

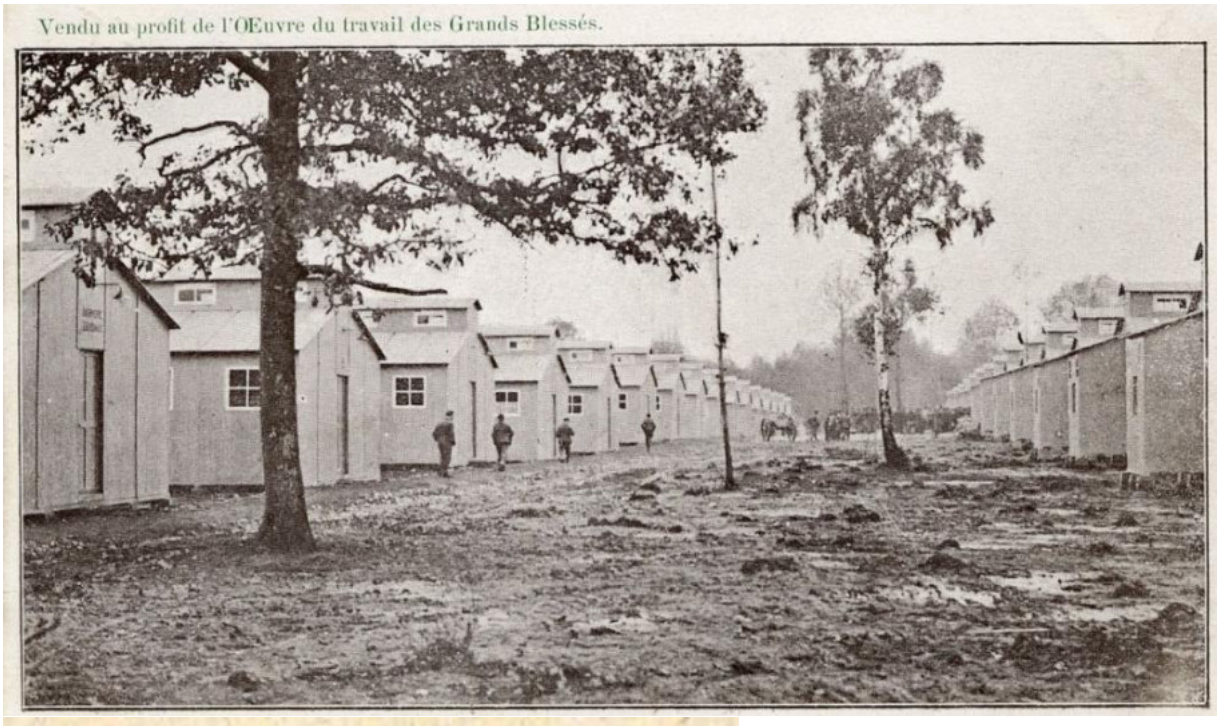

DE TOESTAND

ALGEMEEN OVERZICHT.

Op het Belgisch front, heeft onze artillerie den 15de verscheidene batterijen des vijands ongschadelijk gemaakt, en als antwoord op den vliegersaanval op Adinkerke de barakken van praet-Bosche onder vuur genomen.
Den 16de waren 's vijands batterijen in touw naar de kanten van Merckem; 's vijands infanterie drong in een onzer posten, maar werd bij een tegenaanval er uit gedreven en verloo een tiental krijgsgevangenen. In de nacht van 17 – 18 en den 18de heftige bedrijvigheid der Duitsche artillerie in den omtrek van Dixmuiden en nabij merckem, onze artillerie heeft duchtig geantwoord en verscheidene batterijen onschadelijk gemaakt.
Op het Frans-Brits front in Vlaanderen, hebben de Britten een aanval naar de kant van Passendale gevoerd, zij bemachtigden enkele verdedigingswerken des vijands op de heuvelkruin benoorden benoorden het dorp, met inbegrip van een stevig verschanste hoeve en maakten een zeker aantal gevangenen; zij schoven iet wat hunne linie vooruit ten westen van het dorp.
Ten noorden van Veldhoek hebben de Franse troepen een aanval gevoerd en de vijand gevoelige verliezen toegediend.

20 november 1917 – Van Wallghem

Te Poperinghe wordt **Gustjen Hennin van Dickbusch**, 74 jaar oud, door een Engelse auto doodgereden. Het braaf ventje werd waarlijk sedert enige tijd door de dood beloerd; in juli toen het nog te Dickebusch was, werden verschillende soldaten door een obus gedood voor zijn deur, de ijzerbrokken vlogen in huis doch de familie was ongedeerd.
In september toen het te Poperinghe gevlucht was, nogmaals een obus vlak voor zijn deur. Over 14 dagen viel een vliegerbom in zijn keuken, waar zij aan tafel zaten, doch ontplofte niet.

Dezelfde week nog schikte hij te verhuizen in Poperinghe, doch daags voordat hij van woonst ging veranderen werd zijn nieuw gehuurd huis door een obus ingeslagen. Helaas de dood heeft eindelijk haar prooi bereikt.
Een eigenaardigheid van die familie was dat zij altijd wilden vluchten bij hun gebeurs waar het soms gevaarlijker was dan in hun eigen huis.

Het Fransch-Engelsche offensief in Noord-Frankrijk.
Na den veldslag. Duitsche gevangenen worden, na het uitwoeden der hevige gevechten, weggevoerd uit de gevechtslinies. Men ziet op onze foto een gedeelte van het platgeschoten en verwoeste strijdterrein, waar de geweldige projectielen uit, het zware geschut op ontzettende wijze hebben huisgehouden.

21 november 1917 – Van Walleghem

Te Poperinghe is er opstand in een Chinees kamp. Een Engelse officier werd door de Chinezen mishandeld. De Engelsen schieten in de hoop en 3 Chinezen worden gedood. Zo wordt er hier verteld.

21 november 1917 – Brievenboek Poperinge – **Poperinge proper te houden**

Aan de Town major
Ik heb de eer U te informeren dat de financiële commissie van de stad, kennis heeft genomen van uw schrijven van de 12de.
Ziehier de conclusies die unaniem genomen zijn door de leen van deze commissie.
Gezien dat er op de 1ste januari een contract getekend is tussen de stad en het Britse leger, waarbij de heer town major zich engageert op zijn kosten de stad proper te houden en waarbij de stadsbijdrage beperkt blijft tot 500 frank.
Gezien dat deze subsidie van 500 frank het dubbel is van de som die de stad hieraan besteedde voor de oorlog.
Gezien dat de nieuwe overeenkomst 2000 frank per maand vraagt aan de stad en dat we een dergelijke som met onze bronnen niet kunnen opbrengen en we daartoe nieuwe bronnen zouden moeten aanboren.

Gezien dat voor deze nieuwe taksen een diepgaande studie nodig is.
Besluiten we om een project rond deze nieuwe taksen te bestuderen en om nieuwe voorstellen aan de heer Town Major te gaan doen vanaf het moment dat onze samenwerking een einde zal genomen hebben.

De stad informeert ondertussen in Veurne, Belle en Hazebroek hoeveel deze vergelijkbare steden bijdragen tot het proper houden van de stad.

21 november 1917 – Brievenboek Poperinge – **Een Poperings gemeente-duivenhok**

Aan Hector Vandenberghe, René Devos, Vandevoorde Camille, Maurice Hannebouw
In nakoming der voorschriften bevat in de omzendbrief van den heer krijgsgouverneur in date 8ste dezer, betrekkelijk **de gemeentelijke duivenhokken**, heb ik de eer ued. naar luid van artikel III en VIII aan te stellen als voorzitter: Meneer Vandenberghe – lid voor de drie anderen, der commissie belast met de opneming van al de duiven door bijzonderen opgehouden als ook met **de inrichting van een gemeente-duivenhok** en desgevallend de ontvangst der duiven.
Gelief mij ontvangst dezer te melden en aanveerd de uitdrukking mijner volkomen achting.

22 november – De Legerbode - **Grugeon en Merx**

Heerlijke Daad van Zelfopoffering

Werd bij Legerdagorder eervol vermeld en ontving het Oorlogskruis :

Grugeon Felix, soldaat, oorlogsvrijwilliger, infanterie. Voorbeeldig soldaat bezield met heerlijke gevoelens van vaderlandsliefde. In het gasthuis **Cabour** in behandeling zijnde wegens vergiftiging en erge brandwonden door gasgranaten, heeft zich uit vrije wil bloed laten aftappen om het op een gewonden Brit te laten overzetten. Heeft door dit offer het leven van dien militair gered.

Papa Merx

Onder de oorlogsvrijwilligers van ons leger bevindt zich een heel dapper sergeant, met name Merx Pieter-Lodewijk, die vereerd met de herinneringsmedalje van 1870, bij de aanvang van deze oorlog opnieuw dienst nam. Sergeant Merx verwierf sindsdien het kruis van ridder in de orde van Leopold II en het Oorlogskruis, op 68jarigen leeftijd.
Zoals kolonel Dejaiffe, zijn bevelhebber, het zelf bekende, blinkt Merx steeds uit door moed en doodsverachting.
Den 5 maart 1915, werd hij tot korporaal benoemd. Den 19 derzelfde maand ontving hij het kruis van ridder in de orde van Leopold II en het oorlogskruis. Hij heeft bijzonder een handje om patroeljes te leiden.
Den 12 juni 1915 werd hij sergeant benoemd.
Den 20 juli 1916 verscheen volgend eervolle vermelding

op de legerdagorde, die ons toont wat kranig man de oude sergeant nog is: ‘ondanks zijn 67-jarigen leeftijd geeft gestadig het voorbeeld van moed, kalmte en vastberadenheid; gaf zich, in de loop van een heftige beschieting voor Dixmuiden, vrijwillig aan om het commando te gaan overnemen van een post, waarvan de commandant juist gedood werd en bleef daar tot dat hij afgelost werd.
Sinds hij in het regiment is, geniet Merx de allerbeste gezondheid en werd geen dag van de loopgravendienst ontslagen.

DE TOESTAND

Op het Belgisch front, werden den 19e verscheidene Duitsche batterijen onschadelijk gemaakt door onze artillerie.

Den 20e heeft de vijand Merckem, Aschhoop en Hoekske heftig beschoten; onze batterijen hebben krachtig geantwoord.

Op het Fransch-Britsch front in Vlaanderen, werd een Duitsche aanval ten N.-O. van het Polygoon-bosch met succes afgeslagen door de Britten, die hunne stellingen ten N.-W. van Passchendaele hebben verbeterd.

Ten Z.-O. van Poelcapelle werd een vijandelijk detachement, dat trachtte de Britsche liniën te genaken, op machinegeweervuur onthaald en bijna algeheel afgemaakt of gevangen genomen.

23 november 1917 – Van Wallghem

Wij vernemen dat de Engelsen een grote overwinning behaald hebben rond Kamerijk. Zij maakten 8000 krijgsgevangene. ’t Was ditmaal een aanval zonder voorafgaand bombardement en waar de thanks en de cavalerie de grootste rol speelden. Nu verstaan wij waarom de thanks over een paar weken hier weggingen. Nochtans het nieuws der overwinning kan het moraal der troepen niet herstellen.

23 november 1917 – Brievenboek Poperinghe – **De barak van Bertha Lebbe**

Aan de minister van financiën van België te Le Havre
Ik neem de respectvolle vrijheid om U te signaleren dat het café in de **Veurnestraat nr. 62,** gehouden door **juffrouw Bertha Lebbe**, gebombardeerd is en veranderd is in een hut genoemd ‘**Villa Doorn’** staande op de steenweg naar Watou.
Deze tijdelijke woonst is voor het merendeel geconstrueerd in hout, maar omdat het hout schaars is in de streek, heeft de bewoonster gebruik gemaakt van bakstenen die ze tussen het hout en de muren gevoegd heeft. deze muren hebben slechts een breedte van een halve baksteen of 11 centimeter en kunnen dus niet lang weerstaan aan de koude of aan de hitte.
Ten andere, deze primitieve constructie bevindt zich op de grond van een boer die har slechts de toelating gegeven heeft om te bouwen op voorwaarde dat deze constructie weet weg zal genomen worden vanaf dat hij het vraagt en ten laatste op het einde van de vijandelijkheden.
Ten andere, deze woonst, zoals alle andere van deze soort, zal door de eigenares weggenomen worden vanaf het moment dat zij convenabel in de stad terug kan gaan wonen.
Meneer de ontvanger van de contributies te Poperinghe, vraagt, gezien dat deze woning nieuw is, een som van 300 frank voor de opening van een nieuw debiet.
Ten minste 100 café ‘s van de stad zijn onder dezelfde omstandigheden veranderd, zonder de minste objectie van de administratie van de contributies.
Het is daarom dat ik u wens te vragen, meneer de minister om aan deze persoon de autorisatie tot het openen van een drankhuis te geven, die slechts een verandering van woonst is, zoals al de andere.

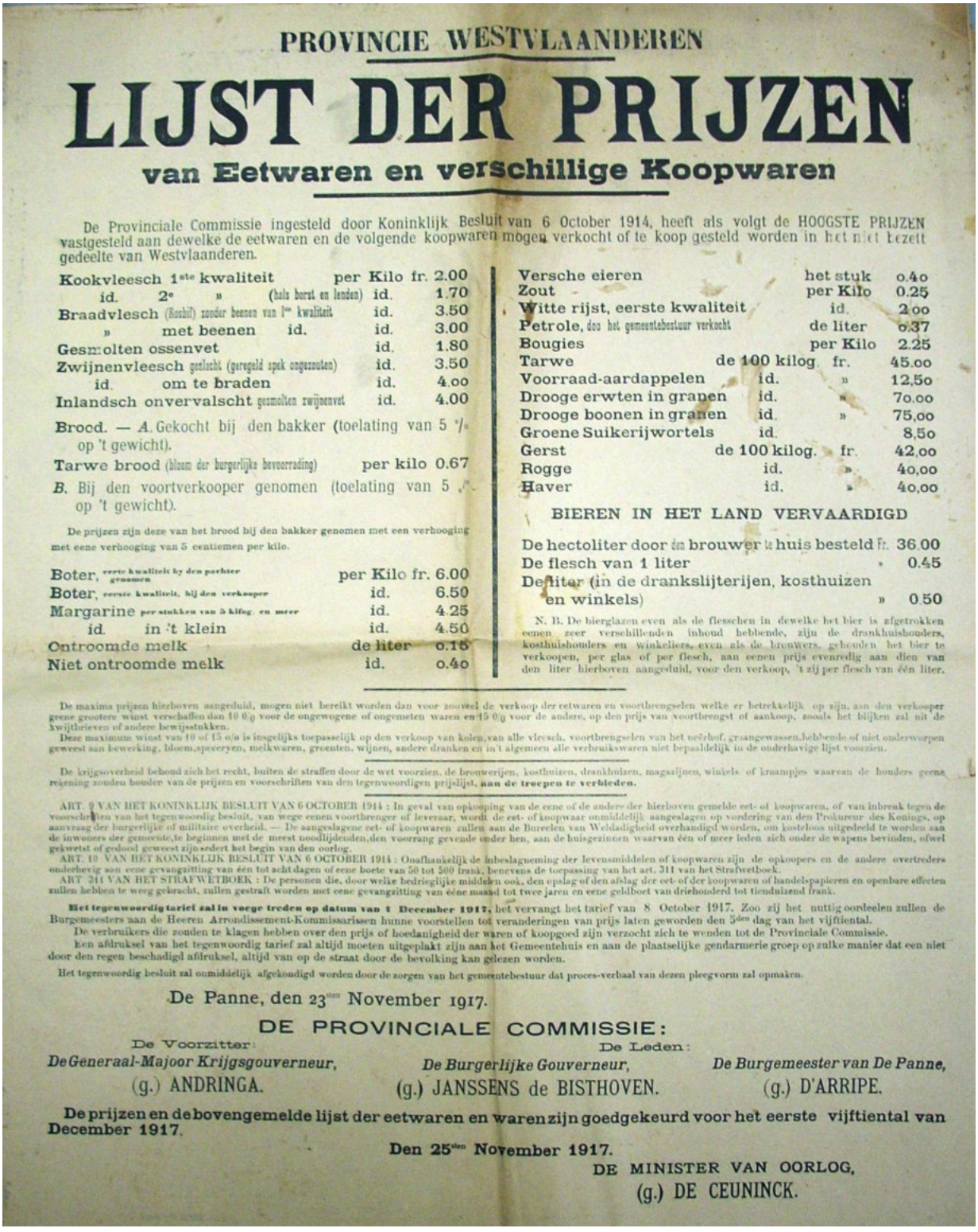

PROVINCIE WESTVLAANDEREN

LIJST DER PRIJZEN

van Eetwaren en verschillige Koopwaren

De Provinciale Commissie ingesteld door Koninklijk Besluit van 6 October 1914, heeft als volgt de HOOGSTE PRIJZEN vastgesteld aan dewelke de eetwaren en de volgende koopwaren mogen verkocht of te koop gesteld worden in het niet bezet gedeelte van Westvlaanderen.

Kookvleesch 1ste kwaliteit	per Kilo fr.	2.00
id. 2e » (huls borst en lenden)	id.	1.70
Braadvlesch (Rosbif) zonder beenen van 1e kwaliteit	id.	3.50
» met beenen id.	id.	3.00
Gesmolten ossenvet	id.	1.80
Zwijnenvleesch gesloch (gerookt spek ongezouten)	id.	3.50
id. om te braden	id.	4.00
Inlandsch onvervalscht gesmolten zwijnenvet	id.	4.00

Brood. — *A.* Gekocht bij den bakker (toelating van 5 % op 't gewicht).

Tarwe brood (bloem der burgerlijke bevoorrading) per kilo 0.67

B. Bij den voortverkooper genomen (toelating van 5 % op 't gewicht).

De prijzen zijn deze van het brood bij den bakker genomen met een verhooging met eene verhooging van 5 centiemen per kilo.

Boter, eerste kwaliteit by den pachter genomen	per Kilo fr.	6.00
Boter, eerste kwaliteit, bij den verkooper	id.	6.50
Margarine per stukken van 5 kilog. en meer	id.	4.25
id. in 't klein	id.	4.50
Ontroomde melk	de liter	0.15
Niet ontroomde melk	id.	0.40

Versche eieren	het stuk	0.40
Zout	per Kilo	0.25
Witte rijst, eerste kwaliteit	id.	2.00
Petrole, door het gemeentebestuur verkocht	de liter	0.37
Bougies	per Kilo	2.25
Tarwe de 100 kilog. fr.		45.00
Voorraad-aardappelen id. »		12,50
Drooge erwten in granen id. »		70.00
Drooge boonen in granen id. »		75,00
Groene Suikerijwortels id.		8,50
Gerst de 100 kilog. fr.		42,00
Rogge id. »		40,00
Haver id. »		40,00

BIEREN IN HET LAND VERVAARDIGD

De hectoliter door den brouwer te huis besteld fr.		36.00
De flesch van 1 liter	»	0.45
De liter (in de drankslijterijen, kosthuizen en winkels)	»	0.50

N. B. De bierglazen even als de flesschen in dewelke het bier is afgetrokken eenen zeer verschillenden inhoud hebbende, zijn de drankhuishouders, kosthuishouders en winkeliers, even als de brouwers, gehouden het bier te verkoopen, per glas of per flesch, aan eenen prijs evenredig aan dien van den liter hierboven aangeduid, voor den verkoop, 't zij per flesch van één liter.

De maxima prijzen hierboven aangeduid, mogen niet bereikt worden dan voor zooveel de verkoop der eetwaren en voortbrengselen welke er betrekkelijk op zijn, aan den verkooper geene grootere winst verschaffen dan 10 0/0 voor de ongewogene of ongemeten waren en 15 0/0 voor de andere, op den prijs van voortbrengst of aankoop, zooals het blijken zal uit de kwijtbrieven of andere bewijsstukken.

Deze maximum winst van 10 of 15 o/o is insgelijks toepasselijk op den verkoop van kolen, van alle vleesch, voortbrengselen van het neêrhof, graangewassen, hebbende of niet onderworpen gewerst aan bewerking, bloem, speceryen, melkwaren, groenten, wijnen, andere dranken en in 't algemeen alle verbruikswaren niet bepaaldelijk in de onderhavige lijst voorzien.

De krijgsoverheid behoud zich het recht, buiten de straffen door de wet voorzien, de brouwerijen, kosthuizen, drankhuizen, magazijnen, winkels of kraampjes waarvan de houders geene rekening zouden houden van de prijzen en voorschriften van den tegenwoordigen prijslijst, **aan de toepen te verbieden.**

ART. 9 VAN HET KONINKLIJK BESLUIT VAN 6 OCTOBER 1914 : In geval van opkooping van de eene of de andere der hierboven gemelde eet- of koopwaren, of van inbreuk tegen de voorschriften van het tegenwoordig besluit, van wege eenen voortbrenger of leveraar, wordt de eet- of koopwaar onmiddelijk aangeslagen op vordering van den Prokureur des Konings, op aanvraag der burgerlijke of militaire overheid. — De aangeslagene eet- of koopwaren zullen aan de Bureelen van Weldadigheid overhandigd worden, om kosteloos uitgedeeld te worden aan de inwoners der gemeente, te beginnen met de meest noodlijdenden, den voorrang gevende onder hen, aan de huisgezinnen waarvan één of meer leden zich onder de wapens bevinden, ofwel gekwetst of gedood geweest zijn sedert het begin van den oorlog.

ART. 10 VAN HET KONINKLIJK BESLUIT VAN 6 OCTOBER 1914 : Onafhankelijk de inbeslagneming der levensmiddelen of koopwaren zijn de opkoopers en de andere overtreders onderhevig aan eene gevangzitting van één tot acht dagen of eene boete van 50 tot 500 frank, benevens de toepassing van het art. 311 van het Strafwetboek.

ART. 311 VAN HET STRAFWETBOEK : De personen die, door welke bedrieglijke middelen ook, den opslag of den afslag der eet- of der koopwaren of handelspapieren en openbare effecten zullen hebben te weeg gebracht, zullen gestraft worden met eene gevangzitting van één maand tot twee jaren en eene geldboet van driehonderd tot tienduizend frank.

Het tegenwoordig tarief zal in voege treden op datum van 1 December 1917, het vervangt het tarief van 8 October 1917. Zoo zij het nuttig oordeelen zullen de Burgemeesters aan de Heeren Arrondissement-Kommissarissen hunne voorstellen tot veranderingen van prijs laten geworden den 5den dag van het vijftiental.

De verbruikers die zouden te klagen hebben over den prijs of hoedanigheid der waren of koopgoed zijn verzocht zich te wenden tot de Provinciale Commissie.

Een afdruksel van het tegenwoordig tarief zal altijd moeten uitgeplakt zijn aan het Gemeentehuis en aan de plaatselijke gendarmerie groep op zulke manier dat een niet door den regen beschadigd afdruksel, altijd van op de straat door de bevolking kan gelezen worden.

Het tegenwoordig besluit zal onmiddelijk afgekondigd worden door de zorgen van het gemeentebestuur dat proces-verbaal van dezen pleegvorm zal opmaken.

De Panne, den 23ten November 1917.

DE PROVINCIALE COMMISSIE:

De Voorzitter: *De Generaal-Majoor Krijgsgouverneur,* (g.) ANDRINGA.

De Leden: *De Burgerlijke Gouverneur,* (g.) JANSSENS de BISTHOVEN. *De Burgemeester van De Panne,* (g.) D'ARRIPE.

De prijzen en de bovengemelde lijst der eetwaren en waren zijn goedgekeurd voor het eerste vijftiental van December 1917.

Den 25den November 1917.

DE MINISTER VAN OORLOG,

(g.) DE CEUNINCK.

Zondag 25 november tot zaterdag 1 december 1917 – Baert A.

Burelen van secretaris, commissaris, Vrijgeleiden keren terug naar de markt. Zeer weinig geschut. De dinsdag trekken veel soldaten met muziek aan 't hoofd door de stad. Weinig last van vliegers. Van donderdag namiddag tot vrijdag avond krijgen wij 25 grote obussen en 200 kleinere, die meestal vielen in al de wijken: Doolhof, Boomgaardstraat, Ster, Volkshuis, Kasteel Sabbe, Statieplein, Sint Michiel, huis We. Delbaere, Werf, Filature, Hondstraat, enz.

Sommige inwoners dachten hen reeds buiten bereik en ’t gevaar was weer ten ergste. De soldaten vertrekken uit de stad. Zaterdag morgen 10 obussen op Peselhoek. Het piano en orgelspel wordt weer toegelaten in de herbergen.

27 november 1917 – Van Walleghem

Sedert 14 dagen zijn hier een 15 tal Belgische soldaten toegekomen voor de requisities van de aardappelen en strooi. Het schijnt dat men dit jaar verstandiger zal te werk gaan dan verleden jaar toen men het strooi deed leveren binst de grote regens en de aardappelen binst de felle vorst.

Le Bourgmestre de Rousbrugge Haringhe certifie que les instructions de M^r le Commissaire général du Gouvernement date 28 Oct. de concernant le ravitaillement en pommes de terre, chicorée et pain ont été publiées et affichées aux lieux ordinaires dans cette commune depuis le 4 Novembre au 11 Novembre 1917
Rousbrugge le 27 Novembre 1917
Le Bourgmestre

27 november 1917 – Rantsoen chicorei – RAB – Archief Maes

Proven de 27 november 1917

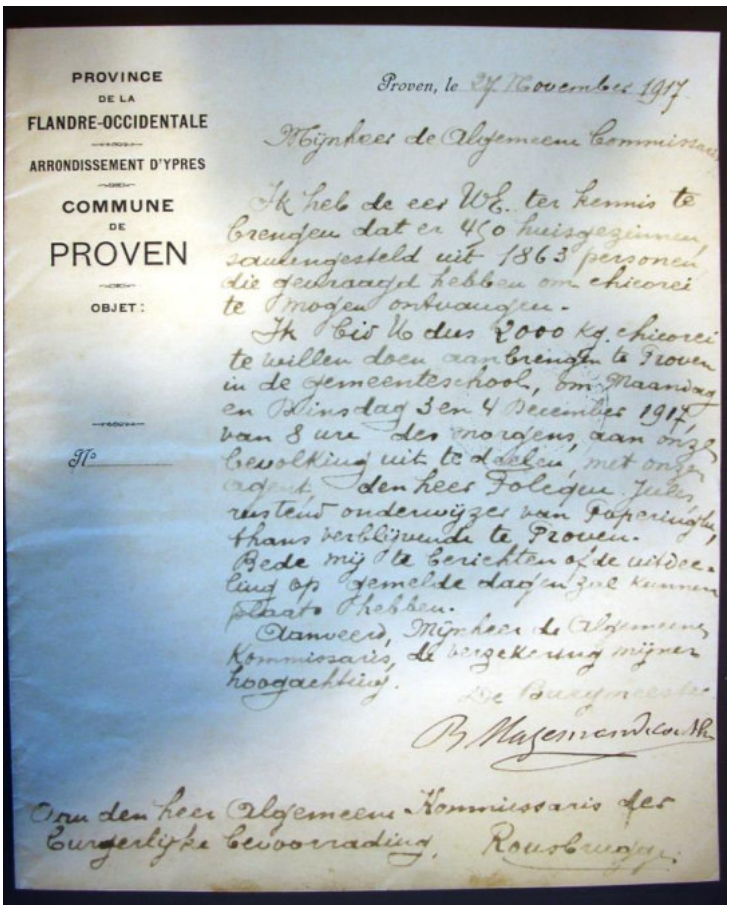

PROVINCE DE LA FLANDRE-OCCIDENTALE

ARRONDISSEMENT D'YPRES

COMMUNE DE PROVEN

OBJET:

Proven, le 27 November 1917

Mijnheer de Algemeen Commissaris

Ik heb de eer U.E. ter kennis te brengen dat er 450 huisgezinnen samengesteld uit 1863 personen die gevraagd hebben om chicorei te mogen ontvangen.

Ik bid U.E. dus 2000 kg. chicorei te willen doen aanbrengen te Proven in de gemeenteschool, om Maandag en Dinsdag 3 en 4 December 1917 van 8 ure des morgens, aan onze bevolking uit te delen, met onze agent den heer Folque Jules, rustend onderwijzer van Poperinghe, thans verblijvende te Proven.

Bede mij te berichten of de uitdeeling op gemelde dagen zal kunnen plaats hebben.

Aanveerd, Mijnheer de Algemeene Kommissaris, de verzekering mijner hoogachting

De Burgemeester

B. Mazeman

Aan den heer Algemeen Kommissaris der Burgerlijke Bevoorrading, Rousbrugge.

Mijnheer de algemene commissaris
Ik heb de eer u edele ter kennis te brengen at 450 huisgezinnen samengesteld uit 1863 personen die gevraagd hebben om chicorei te mogen ontvangen
Ik bid U dis 2000 kg chicorei te willen doen aanbrengen te Proven in de gemeenteschool, om maandag en dinsdag 3 en 4 december 1917 van 8 ure des morgens, aan onze bevolking uit te delen, met onze agent den heer **Folque Jules**, rustend onderwijzer van Poperinghe, thans verblijvende te Proven.
Bede mij te berichten of de uitdeling op gemelde dagen zal kunnen plaats hebben.
Aanveerd, mijnheer de algemene commissaris de verzekering mijner hoogachting
De burgemeester B. Mazeman – De Couthove

27 november 1917 – De Legerbode

Heldhaftige Dood van den Vliegenier Robert Ciselet

(Van een Ooggetuige.)

Belgisch front, 24 november
Op dit tijdstip van het jaar, belemmert het slechte weer grotelijks de bedrijvigheid van de vliegeniers. Zohaast echter de nevelen even opklaren, nemen de vliegeniers hun vlucht.
Verleden dinsdag hebben wij **Robert Ciselet** verloren, een uitstekende jonge loods, vol koenen durf, die steeds op jacht was en spoedig van zich zou doen spreken hebben.
Hij was op patroelje vertrokken, zoals enige van zijn makkers, ondanks de zeer ongunstige atmosferische omstandigheden. Een laag wolken strekte zich op 300 of 400 meters boven de bodem uit; een tweede laag op 1200 meters en een derde nog een weinig hoger.
Op de hoogte van ongeveer 1000 meters, ontmoette Ciselet een Duitser en wilde niet terug trekken zonder te hebben getracht om hem neer te schieten. Hij steeg omhoog, doch verloor de richting in de tweede wolkenbank. Maar drie vijandelijke toestellen zweefden in die omtrek rond.
Door een zes of zevenmaal sterkere macht aangevallen, werd Ciselet met het machinegeweer neergeschoten. Hij werd door twee kogels in het hoofd getroffen en door een derde val in het hart.

Zijn toestel dook plots van de tweede wolkenbank in de eerste. Een van onze patroeljevliegtuigen, dat te verre van daar zweefde om aan het gevecht te kunnen deel nemen, zag het vliegmachien zakken. Een ogenblik had hij de hoop dat deze val slechts een list was, bestemd om het toestel in de wolkenlaag te brengen die dichtst bij de grond was. Helaas! Onze stoutmoedige loods was dodelijk getroffen, zoals onze mannen uit de loerposten het konden vaststellen toe z ij naar het vliegtuig snelden dat in onze liniën, bij Caeskerke, gevallen was.
De begrafenisplechtigheid van de jonge held greep plaats verleden vrijdag morgen, op het kerkhof te Adinkerke, te midden van een talrijke en ingetogen menigte. Kolonel Berger heeft, in naam des konings, het ridderkruis van de Leopoldskorde en het oorlogskruis, op het driekleurige vaandel gespeld dat de lijkbaar bedekte als huldeblijk van het dankbare vaderland.
Luitenant-Kolonel Van Crombrugge en kapitein Donck, aanvoerder van het eskadrielje waartoe de overledene behoorde, hebben hulde gebracht aan de held, die in de strijd gevallen is, in een ongelijke kamp die de schoonste wapenfeiten waardig is.
De rouw werd geleid door de drie broeders van Robert Ciselet, waarvan er twee tot het vliegenierskorps behoren, terwijl de derde er weldra zal van deel uitmaken.
Het graf verdween onder de bloemen. Toen de plechtigheid ten einde was, keerden de makkers van de dode terug naar hun eskadrielje en stegen op met hun toestellen, vol vuur om hem te wreken.

De Duitsche Gassen. — Frontziekten.
De Gezondheidstoestand
op het Front is uitstekend.
(Van een Ooggetuige.)

Cabour – De Legerbode

Belgisch Front, november 1917
Het gasthuis van Cabour is een geneeskundig gasthuis, 't is te zeggen een gasthuis waar men de zieken verpleegt, in tegenstelling met de heelkundige gasthuizen waar de gewonden verzorgd worden. In het schone seizoen is het een groene oase achter het front, rond een oud jachtpaviljoen, te midden van het duinzand. Er zijn daar 25 paviljoenen voor de verpleegden, behalve een kapel, scheikundige laboratoria, apotheek en radiografie, barakementen voor het personeel van de verschillende diensten en voor het beheer. Alles te samen vormt dit een aanzienlijk geheel.
Het is **dokter Nolf**, de uitstekende leraar aan de hogeschool van Luik, die er de bestuurder van is.

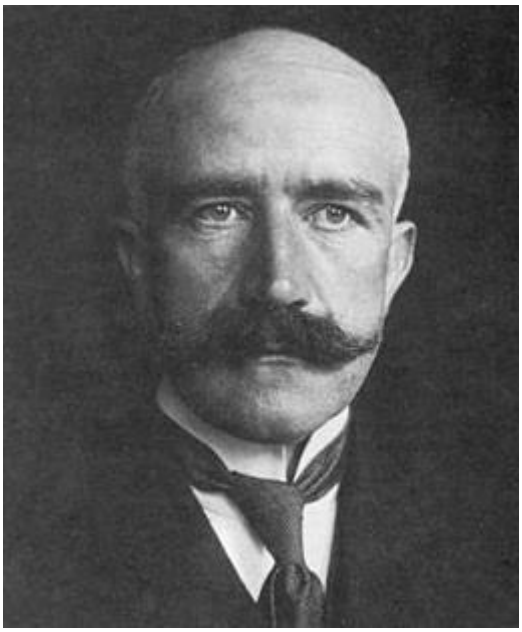

Pierre Nolf was een Ieperling (°26 juli 1873 - + Brussel, 14 september 1953).
was een Belgisch wetenschapper en politicus. Hij studeerde in 1896 af in de medicijnen aan de Universiteit van Luik. Tijdens de eerste wereldoorlog was hij legerarts in het militairziekenhuis van Sint-Idesbald. Hij behandelde er infectieziektes, vooral tyfus maakte veel slachtoffers. Hij ontwikkelde hiervoor een behandeling met injecties van peptiden
Hij was lijfarts van koningin Elisabeth die hij leerde kennen tijdens zijn werk aan het front.
In 1922 werd hij Minister van Kunsten en Wetenschappen. Een belangrijk moment van zijn ministerschap was de indiening van de *wet-Nolf* betreffende de gedeeltelijke vernederlandsing van de Universiteit van Gent. Volgens het wetsvoorstel zou de universiteit twee taalsecties krijgen, een constructie die al gauw spottend de *Nolfbarak* werd genoemd. Het wetsvoorstel stuitte op fel verzet: voor Franstaligen ging het veel te ver, voor Nederlandstaligen lang niet ver genoeg. In 1923 werd het wetsvoorstel toch van kracht.
Van 1925 tot 1945 was Pierre Nolf voorzitter van het Belgische Rode kruis..
In 1925 werd Pierre Nolf genomineerd voor de Nobelprijs voor de Fysilogie of Geneeskunde, die dat jaar echter helemaal niet werd uitgereikt. In 1940 ontving hij de Francquiprijs.

Vue aérienne de l'hôpital Cabour

Zijn diepe kennis, zijn steeds werkzame bedrijvigheid, zijn onvermoeibare toewijding zijn spreekwoordelijk. Hij is het hoofd van een staf geneesheren van allereersten rang en waaronder men vermelden mag de dokters Bossaert, Anten, Delport, Spehl, Frecericq, Firket en Collard, en van groepen verpleegsters en verplegers aan wie al de zieken van harte hulde brengen.
De koning is dezer dagen naar Cabour gegaan om eigenhandig dokter Nolf het ridderkruis van de Leopoldsorde en het Oorlogskruis te overhandigen.

De vorst heeft gesproken op de eenvoudige hartelijke wijze die hem eigen is, met talrijke zieken, onder andere ook met hen die het slachtoffer zijn geweest van het vijandelijk schieten met stikgasgranaten, dat uitgevoerd werd naar Pervijse, Oostkerke en Nieuwcapelle en waarvan het Belgisch legerbericht van 7 november gesproken heeft.
In der waarheid hebben wij hier niet met gasprojectielen te doen, maar met projectielen, een vloeistof bevattende die zich dan over de grond verspreidt en waarvan de bijtende dampen de slijmvliezen ontsteken en de ogen en aldus aandoeningen veroorzaken van keel; borst, longen en gehemelte, en tevens het gezicht en het gehoor aantasten.
Daar waar men de vloeistof rechtstreeks aanraakt verbrandt zij de huid en vormt blaasjes. De uitwasemingen veroorzaken ook rode vlekken. Het gas heef een eigenaardige mostaardreuk. De uitwerking doet zich dikwijls eerst verscheidene uren nadat de projectielen afgevuurd zijn gevoelen.
Deze nieuwe toepassing van de Duitse wetenschap aan de oorlogsdoeleinden van het Teutoonse rijk is walgelijk.
Pro memorie zal ik slechts aanstippen dat de conventies van Den haag het gebruik van dergelijke middelen formeel en streng verbieden. Men weet dat de kaiser zich niet om een vodje papier meer of minder bekommert. Men zou opnieuw verontwaardigd moeten zijn, maar de Duitsers hebben zoveel wreedheden bedreven, zoveel misdaden sedert 4 augustus 1914, dat zij schijnen het te bestuderen om de verontwaardiging van de beschaafde naties uit te putten.

Personnel Infirmières

En dan, zij begrijpen ook niets van alles wat een man van ook maar een normaal geweten kan ontroeren en doen opspringen. Het zijn slechts schadelijke dieren die misschien slechts gevoelig zijn aan de weerwraak.

Er zijn te Cabour fleurislijders, polderkoortslijders, rhumatiekers, anderen, die lijden aan darmontstekingen, enzovoort.
De koningin is een gewone bezoekster van het gasthuis. Zij bezoekt er al de zieken. Zij praat met allen. Zij heeft voor hen de moederlijkste zorgen. Zij brengt hun chocolade en cigaretten. Zij aanbidden haar.
Vroeger maakte de typhuskoorts meer slachtoffers dan wapens, dokter?
De inentingen tegen typhus hebben toegelaten deze kwaal geheel te overmeesteren. Sedert de maand maart hebben wij slechts twee typhuslijders in verpleging.
Ik heb ook horen spreken van nieuwe ziekten, sedert den oorlog?
Nieuwe ziekten? … Nieuwe? Daar is de ‘trench fever’ de loopgravenkoorts. De zieken gevoelen, vooral des nachts, pijn in de benen. Zij hebben aanvallen van koorts alle vijf dagen. Men kent de ziekte nog niet geheel goed. Men heeft ze nog niet nauwkeurig bestudeerd. Maar men gelooft dat ze door de luizen wordt voortgezet. Er is ook de ‘spirochetose icterohemoragique….’
Wat zegt gij.

Het is een soort geelzucht vergezeld van het spuwen van bloed en van neusbloeden. De zieke wordt geelbruin en vervalt in een staat van volledige krachteloosheid. Daar zijn dodelijke

Salle d'opération (côté droit)

gevallen geweest; de beternis komt zeer langzaam. De ziekte was bekend. Japanse geleerden hadden ze vastgesteld en er de microbe van ontdekt. Maar de gevallen waren zeer zeldzaam. Men ontdekte ze bij de lieden die samen leefden en in slechte gezondheidsvoorwaar den, zoals bij de mijnwerkers.
Het schijnt dat de ratten, door hun beten en door hun uitwerpsels, het verspreiden in de loopgraven geholpen hebben… Wat ik u zeg is slechts als inlichting… Men moet niet bevreesd zijn. In alle opzichten is de gezondheidstoestand van het Belgische leger zeer goed. Onze statistieken zijn uitstekend. Wij hebben minder zieken onder de oorlog dan in vredestijd. Zeg dit.
Ik zal .

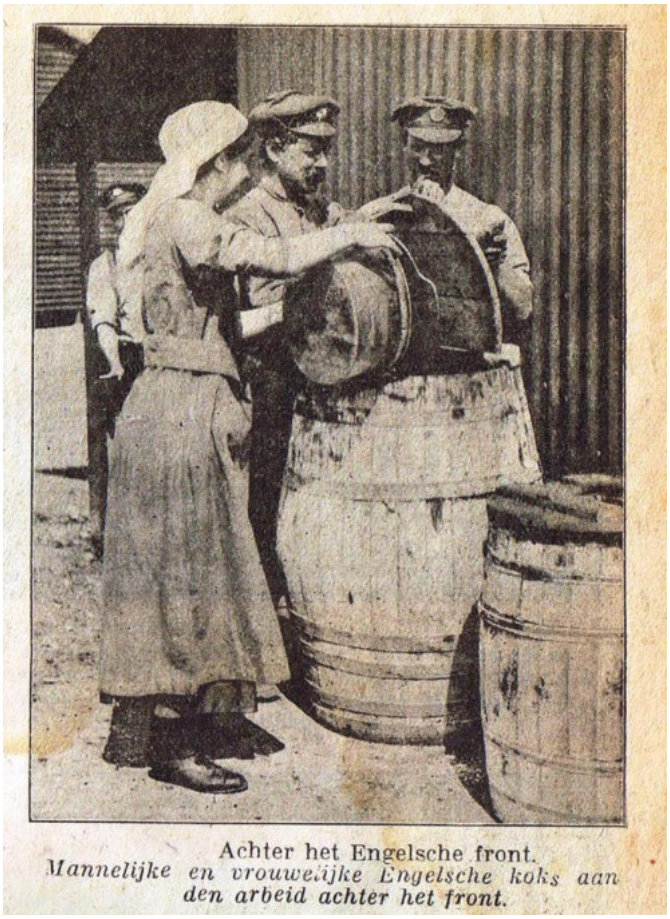
Achter het Engelsche front.
Mannelijke en vrouwelijke Engelsche koks aan den arbeid achter het front.

28 november 1917 – Van Walleghem

Het communiqué meldt dat de Duitsers geweldig bombarderen rond **Passchendaele.** Misschien zullen zij langs daar een aanval wagen.

29 november 1917 – Van Walleghem

's Achternoens om 4 uur begint men te bombarderen rond de hoeve van Delportes en gans de avond horen wij obussen schuifelen en ontploffen tussen Micmac, Ouderdom en Rozenhille en **terzelfdertijd ook op Poperinghe.**
Langs de ijzerweg tussen de munitiedepot van de hoeve Verhaege en het Schaapstal is er een kamp van zwarte (West-indianen).
Zeer veel van hen zijn katholiek en sommige doen ook dienst in de artillerie. Wij bemerken dat zij veel cigaren smoren, terwijl de andere soldaten meer cigaretten roken.

30 november 1917 – Van Wallghem

Het bombardement op Poperinghe duurt gans de nacht.
Wij vernemen dat het frans hospitaal van Rousbrugge ook deze nacht gebombardeerd werd door de Duitse vliegers. 6 doktoors en 15 soldaten werden gedood.

De Legerbode - 30 november 1917

DE TOESTAND

ALGEMEEN OVERZICHT

De Belgische Troepen nemen een Schitterend Aandeel in het Offensief in Vlaanderen

De Belgische troepen nemen een schitterend aandeel in het offensief in Vlaanderen.

Op het Belgische front heeft ons verspervuur in de nacht van 25 – 26 oktober een vijandelijke rit tegen onze werken bezuiden Dixmuiden verijdeld. De 26° hebben wij talrijke Duise batterijen, terugbeschoten en tijdelijk onschadelijk gemaakt en een flink roffelbuur op 's vijands verdedigingsinrichting te Dixmuide – Woumen – Luyghem.
Onze artillerie heeft alzo medegewerkt aan het Frans offensief. De vijand heeft op onze batterijen gereageerd in het gebied Oostkerke, in de nacht van 26 – 27.
Na een gasuitwerping naar de Duitse loopgraven van het gebied Dixmuiden, heeft een verkenning, na de vijand zware verliezen te hebben toegediend, benoorden de stad, een twintigtal krijgsgevangenen en een machinegeweer buit gemaakt en een dekking voor bomwerpers opgeblazen.

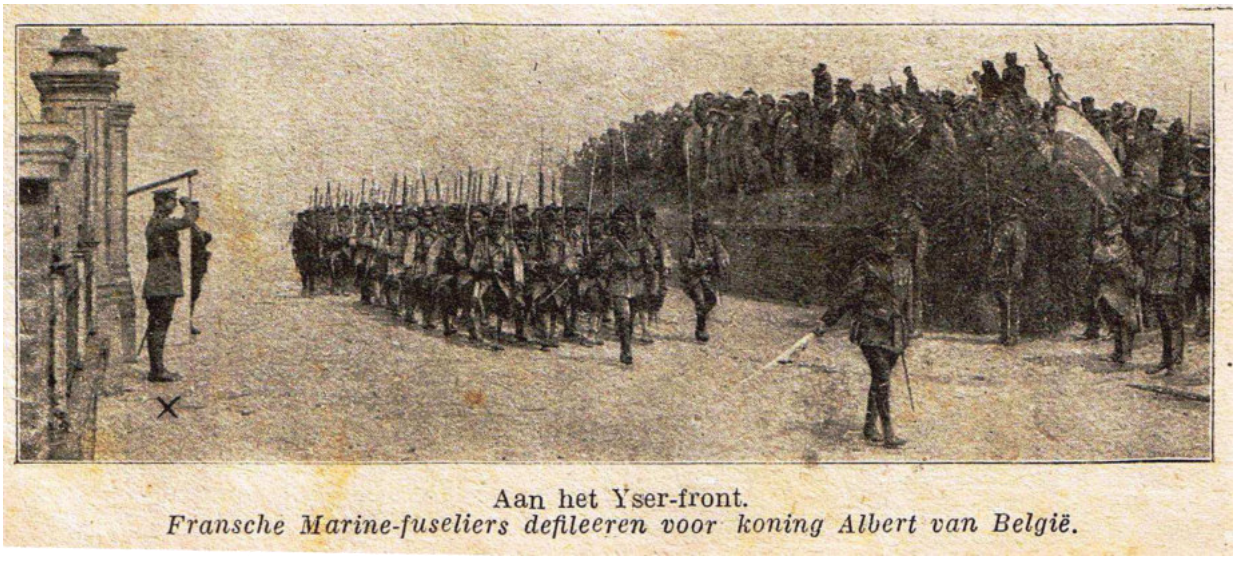
Aan het Yser-front.
Fransche Marine-fuseliers defileeren voor koning Albert van België.

Den 27° hebben wij onze beschieting voortgezet en rechtstreeks met ons geschut deel genomen aan het frans offensief te Merckem.
Een Belgische afdeling, na het onder water gezet gebied te zijn overgestoken, kreeg voet in 's vijands werken in het gebied Luyghem.

De reactie der Duitsers was zak. Een vinnig bommengevecht nabij Dixmuiden liep te onzen voordele af.
Den 28° maakte een Belgisch detachement in verbinding met het Frans leger vooruitgang in het schiereiland Vijfhuizen en nam een zeker aantal krijgsgevangenen, alsmede een gewichtig materieel, waaronder 5 minenwerpers.
Een patroelje die zich verder waagde, stak den Blankaert over en bracht een twintigtal krijgsgevangenen mede.
Onze artillerie heeft menigwerf roffelvuur gericht op 's vijands batterijen en werken. 's Vijands reactie was gering, behalve voor Dixmuide, waar ons vuur tot een bommengevecht heeft aanleiding gegeven, dat vlug in onzen voordeel afliep.

Een moeilijke stormloop.
Stormtroepen stuiten bij hun aanval op prikkeldraadversperringen en trachten deze te doorbreken.

Op het Frans-Brits front in België hebben de Fransen een aanval ingezet tussen Drie-Grachten en Draaibank. De Sintjansbeek en de Korverbeek overstekend, met water tot aan de schouders maakten zij een ernstige vooruitgang. Draaibank, het Papegoedbos, Verbrand Smis, Merckem, Kippe en Ashoop, alsmede een groot aantal verschanste hoeven vielen beurtelings in hun handen. De Fransen bereikten de westelijke zomen van het bos van Houthulst.
In samenwerking met de Belgen vermeesterden zij het schiereiland Vijfhuizen.
De Britten anderzijds, na twee sterke tegenaanvallen hebben afgeslagen ten zuiden en ten westen van Passendaele, schoten in die streek nog verder op en maakten meer dan 800 gevangenen en 10 machinegeweren buit.
Op het Frans font, ten Noorden van de Aisne, zijn onze bondgenoten ten noorden van de Sint Berthakapel vooruit gerukt en hebben zich meester gemaakt van het dorp Filain. Meer ten oosten hebben zij den zoom bereikt van de hoogvlakte ten noorden van Epine de Chevrigny en de Froidmonthoeve ingenomen.
Een sterke tegenaanval op deze hoeve werd geheel afgeslagen en 60 gevangenen werden gemaakt.

Jozef Simons – Uit 'Verhalen van een kanonnier'

In november 1917 zette de winter vroeg en streng aan. Een verwoede sneeuwvlaag was neergebuisd. Stil vroor ze weg.
Op de braaklanden rond **een Belgisch instructiekamp in de Sarthe** lagen er nog hier en daar bevroren sneeuwhoopjes op te mijteren. De zon klom wit en klein en een bijtende wind sneed

De schrikkelijke modder.

Aan het Westerfront hebben de troepen schrikkelijk te lijden van den modder. Men ziet hier een paard gedeeltelijk wegzakken en het tegen de uitputting afleggen.

ver de hoogvlakte tussen de donkere sparrenbossen, wier onderste takken tintelden van millioenen kristallen ijskegels.
Op een heuvelkam, langsheen de zandweg die van de brede staatsbaan naar het kamp liep – het kamp dat samengesteld was uit een twintigtal barakken overvol rekruten – stond een berden wagenkot dat eerst tot 'garage' voor de kolonels auto had gediend. Doch toen de motor er een paar nachten bevroor – wind en sneeuw vonden immers in de wand gaten en spleten genoeg – had de kolonel voor zijn machine naar een veiliger schuiloord uitgezien.
Onmiddellijk ontving sergeant Van der Meulen bevel er met zijn sectie van dertig man te gaan logeren. 'Streng verbod te roken of vuur te maken'.
's Nachts moesten ze hun enige deken onder strozak en slaapbank vastmaken opdat ze niet zou wegwaaien!
Die morgen sukkelde de zevende naar de infirmerie met bevroren voeten.
De overige vervoegden de andere compagnies, op weg naar het oefenplein, onder een fijne snuikregen die effenaan aan de grond bevroor.
Op die glibberige grond begonnen de oefningen met een serie tuimelaars.
Een soldaat kreeg de geweerloop van een vallende kameraad met de mikkorrel in het gelaat, zodat hij met bloeden oog afdroop.
'N. d. D.!' vloekte de kapitein, 'staan die buitelingen voorgeschreven in 't regiment?'
Hij keerde zich naar de adjudant toe met een plotse draai schoof zelf uit en patste zolang hij was tegen de glimmende grond.
'Wel besteed!' ging het gemompel.
Vloekend rabbelde hij op, schartte sabel, kepie, en neusnijper bijeen, zond zijn oppasser voorop om in zijn kamer de stoof aan te maken en commandeerde de aftocht.
'Theorie par les chefs de section!'was zijn afscheidswoord. Dat wilde zeggen: 'Sergeanten, trekt er uw plan mee. Ik zou gaarne een uurke gerust gelaten worden.'

Sergeant Van der Meulen trok met zijn mannen de hoogte op om in het wagenkot theorie te houden. De jongens kropen bijeen in de donkerste hoek gelijk het vee doet in de winter.
'Sergeant!' schooiden ze, 'Laat ons een pijpke aansteken, dan zal onze tong ten minste niet bevriezen in onze mond.
'Wij gaan smoren,' beaamde Van der Meulen 'En we gaan vuur maken ook! Als die embusqué meent dat wij hier gaan bevriezen terwijl hij met zijn billen op de stoof zit, dan is hij een klein beetje mis. Ik zal U eens tonen hoe wij dat doen op het front!'
Dat was nog een man, de 'khaki-sergeant!'
De enige onderofficier die het front reeds had gezien. Van de soldaten was hij de afgod; en ook de officieren, waarvan het merendeel niet kon bogen op frontstrepen gedroegen zich tegenover hem met meer inschikkelijkheid.

De honden in den oorlog.
Eenige typen van hondenrassen, welke bijzonder geschikt zijn voor den oorlog, zooals vooral de Dobberman Pincher en de Duitsche herdershond.

‘Driessens, haal hierachter de oude emmer met de afval en klop hem goed uit… als die boer voort zijn verkens wil mesten met onze overschot kan hij er een andere brengen… geef op! … En jongens! Ik ben het die vuur maak, hoor, ik!
Voor de pijpen trekt ieder zijn plan. De kapper kan verrekken met zijn verbod.
‘k heb op ’t front nooit zo’n koude geleden als hier! … maar hoe zou hij dat weten die gardeciviek!’
De mannen dampten reeds als fabrieksschouwen.
‘Claessens, gij naar de houtmijt bij ’t bos. Vliegens er een bussel uitgetrokken, een van de binnenzijde, zonder ijs noch sneeuw aan!’
Dat was naar hun zin gesproken.
En hoe de sergeant met de emmer een gang ging! Hij lei hem op zijn kant ten grond, vastgeschoord, tussen zijn voeten en stak er om en om luchtgaten in met de punt van zijn bajonet. Daarmee klaar, zette hij de emmer te midden van het kot, frommelde er een gazet in, lei daarenboven wat fijne sprokkelingen van Claessens bundel, dan daarop kruiselings zes, zeven dikke takken en door een der bajonetwonden werd de stoof aangestoken.
Van zohaast ze ’t eerste vlammetje zagen opflikkeren, voelden ze vorst noch wind meer.
De rook trok gemakkelijk weg langs de spleten in wand en dak.

Een half uur lang zaten ze gelukzalig te kouten en te roken, de koude vergetend door zich blind te staren op de likkende vlammetjes, die gedurig de aangelegde stokken opknaagden.
Even wilde de sergeant weer eens buitengaan toen hij in ’t deurgat bots op de kapitein stiet.
De mannen sprongen verschrikt overeind, vergaten ‘à l’ordre’ te roepen – wat de sergeant dan ook op zijn gemak deed – en … verwachtten bevend de losbarsting.
‘Er wordt hier vuur gemaakt!’ tierde de officier, die zeker van verre de rook door de pannen had zien opgaan.

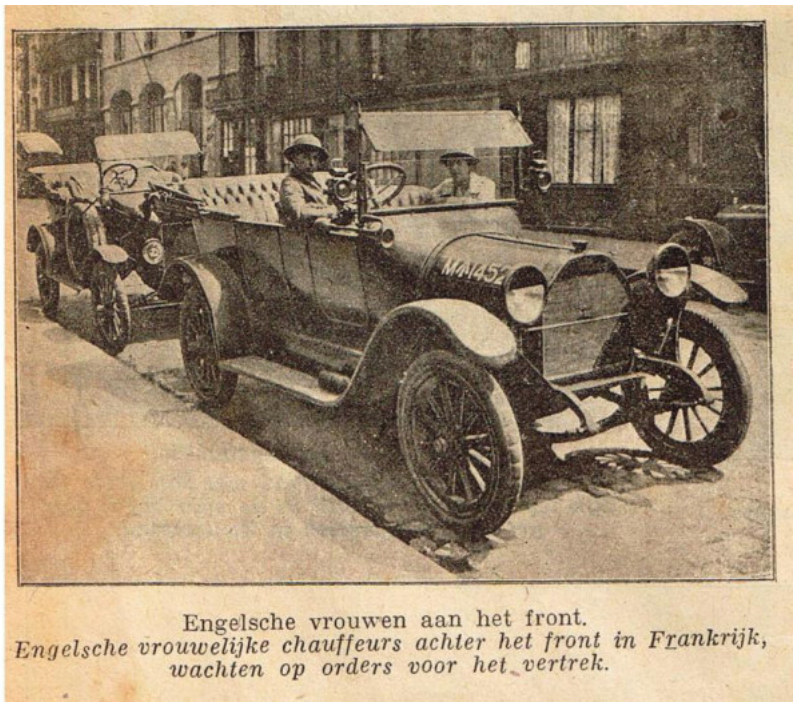

Engelsche vrouwen aan het front.
Engelsche vrouwelijke chauffeurs achter het front in Frankrijk, wachten op orders voor het vertrek.

Reglementair stonden de mannen, elk aan ’t voeteinde van zijn strozak, zodat de vuuremmer bloot gekomen was.
Met een sprong schoot de kapitein op het vuurtje toe, schopte de emmer dat hij rinkelend tegen de wand van het kot vloog, met het gevolg dat de brandende stokken vlammend over de bedden rondspeersden.
Met ingehouden woede doofden de mannen wat ze konden, elk zijn strozak vrijwarend.
De officier schuimbekte: ‘Dat zal U leren dat ik de kapitein ben!’
‘En dit!’ beet Van der Meulen driftig tegen, ‘dit zal U leren dat wij ook mensen zijn!’ en hij slingerde zijn rechtervuist de officier in ’t gezicht, wijl hij hem met zijn linker een stoot in de ribben gaf, zo dat hij scharrelend op de slaapplanken tuimelde en neerstortte langs de vunzende emmer.

Nummer 185A **Doos Gazette** **december 2017**
guido.vandermarliere@telenet.be

Boerenbetweterigheid uit het verleden

*

't Vet wil boven drijven. Dat is, rykdom verheft en maakt hoogmoedig: waarom de ryke boven aan willen zyn, gelyk het vet op den pot dryft. Maar de dood heeft de schuimspaan.

Uit 'De nederduitsche spreekwoorden' door Carolus Tuinman – 1720

*

Doos Gazette, een slim schrift des tijds met meer dan 580 lezers

Beste abonnee

Ik ben verhuisd en dank zij de goede diensten van de stad kregen we een bord dat we voor ons nieuwe huis – Ieperstraat 61 – mochten parkeren. Van zaterdag 11/12/2017 tot en met 12/11/2017 – een rare datum!

We hebben er dit maal nog eens een volledige wereldoorlog I – gazette van gemaakt.
Als je op de volgende URL drukt – krijg je Willem Vermandere te horen zo'n kleine 4 jaar geleden.

https://www.youtube.com/watch?v=s4hhTfKDWLg

Dat alles doet er mij aan denken.
Wanneer zouden we in Poperinge onze eigen doden gedenken. We hebben nu drie jaren de Britten herdacht – men zegt mij – omdat er dan Britse toeristen naar de streek zouden komen – maar onze eigen groot- en overgrootouders – oudstrijders en andere mensen die met de oorlog te maken hadden – zouden we die volgend jaar misschien toch even kunnen gedenken?
Zouden er geen oud-poperingenaars als toerist naar Poperinge komen?
Of zouden we het misschien eens gewoon kunnen doen uit eigen erkentelijkheid?
En zouden we dan de erfgenamen van deze mensen niet eens uitnodigen?

Soldatenliederen – Leo Denaeyer
Overgenomen uit 'De Belgische Standaard' 12 december 1917 -

De Belg is bij uitstek zanger geboren. Ik moet hier niet over uitweiden; dit is wel, uit het groot aantal voorhanden volks- en gelegenheidsliederen, als axioma uit te maken.
Het zal dan niet verwonderlijk schijnen dat sedert den aanvang van en oorlog zowel in Wallonië als in Vlaanderen, met den humor en den lach, ook het geweld en den vrijheidszin ons volk eigen, door groot en klein, in woord en zang, de furie der Duitsers in ons land is uitgebeeld.
Het leger vocht te Luik en te namen, aan den Yser, het volk bezong op eigenaardige wijze zijne wapenfeiten. En na drie jaren slameur in de loopgrachten van Vlaanderen vrij gebleven hoekje, blijft voor ons het lied, door den jas gerijmd – en op de markt af in de kroeg van kantonnementen, op tafel of stoel gevangen en uitgevent tegen een paar centiemen – een goed bewijs van de eigenaardige volksgeest.
Gaven wij maar eventjes het woord aan hen die de oorlogsrefreintjes schiepen: Vlamingen en Walen, burgers, knapen en soldaten.

De oorlog is uitgebroken. Het volk zingt nog, gelaten in zijn lot:
Soldat
Quand te partiras
Ne pleureras – tu pas
En quittant ta mère
Soldat
Ne pleureras – tu pas
Au service du roi?
Mais à la guerre
Il faut se plaire
Mais en combat
Il nous faut des soldats? (bis)

Na de slag van Luik is het volk verontwaardigd toch niet teleurgesteld.
Kinderlijk zelf klinkt ht lied:
Gris, gris, gris
Les Allemands sont gris….
Ya! Ya! Ya!
On les fusillers
Sales albonhes, ça vous apprendra
A faire du mal à nos petits soldats (bis)

En in Brabant met den Yserslag, luidt het spottend:
Aan den Yzer, aan den Yzer

Daar krijgt de Duitsen klop
De Engelsen, de fransen
De Belgen kloppen er op!

Of in Wallonië:
Aria: sous le pont de paris
Sur les bords de l'Yser
Les Allemands font la guerre
Les petits Belges ont plasé leurs canons
Pour leur spochi l'mouson ("craser la gueule)

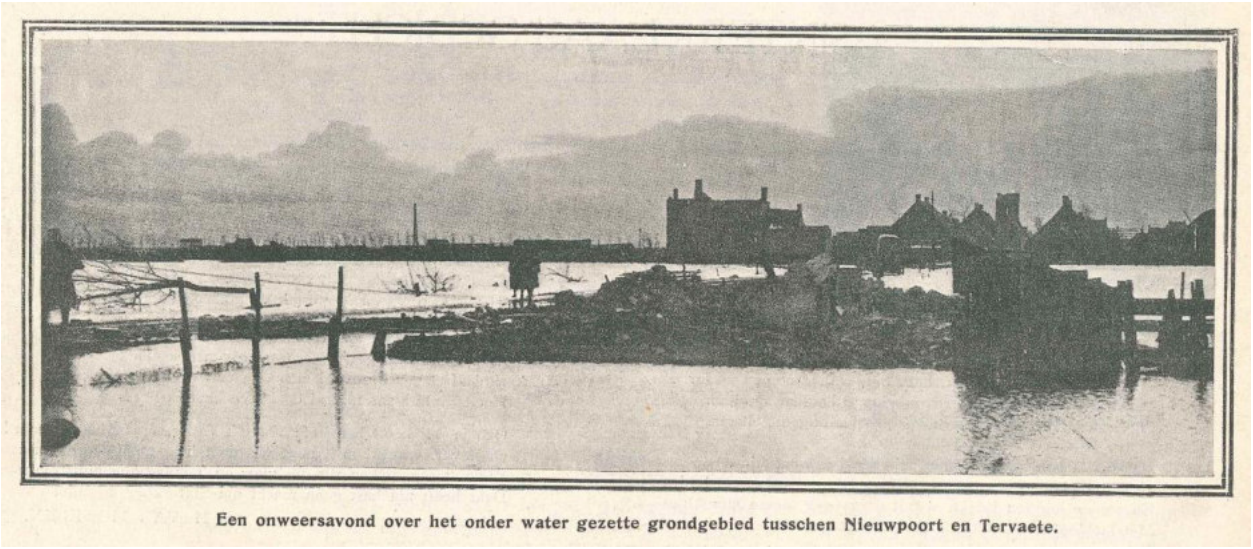

Een onweersavond over het onder water gezette grondgebied tusschen Nieuwpoort en Tervaete.

Na de Yserslag voor de Belgen zegepralend eindigde zong men 'n vooisje vol humor:
Aria: Tipperary
When the Kaizer came tot Yzer, we were waiting him
All the allies were laughing because he couldn't swim
When he stands before the water that really was too cold
A brave Tommy went to him, who friendly to him told

It's a long way to come to Calais
It's a long way to go!
It was a short way through little Belgium
But the longest way you know
Goodbye, kaiser Wilhelm
Fare well, clownprince dear
It's a long, long way tot St. –Helen
But your place is right there!

Vol ironie is het refrein dat men hoort in Henegouwen in de mond van het volk:
Guiyaume, Guyaume
Il a n'boutry à s'c…
Ell'casse
Ell'ramasse
Et dit qu'il n'a rin vu….

En de schooknapen voegen er bij simpel weg:
Guyaume, Guyaume
Il a les Belges à s'c…
Français
Anglais
Russes de l'aut'costé
V'la Guyaume fait prisonnier!

Bij de katjes uit **het Marollenkwartier** te Brussel is de humor onbewimpeld nijdig. Ze zingen uitgelaten als in vredestijd tot voor de neusder 'feldgrauen'.

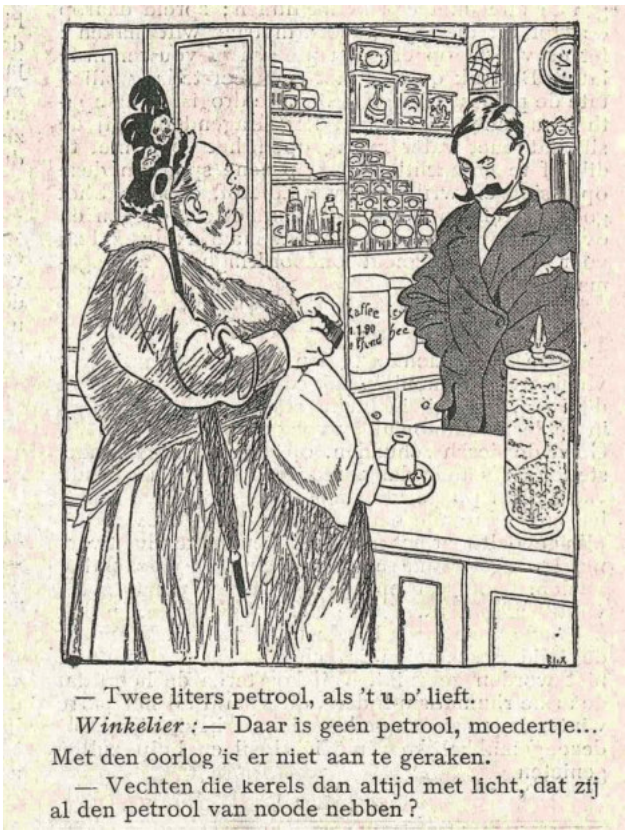

Wie komt den eersten in Belgique
Nen duitsschen officier
Wie komt den eersten in ons land?
Nen duitschen sergeant
De keizer wil ons land verkopen
Met zijn kromme poten
Aan den Yser, wij gaan op slag,
Klisch, klasch
En wij slaan de Duitsen plat!

En heftiger nog de uitdaging vol kwade spot:
Wijle zijn Marolliens geboren
Van de Duitsen hebben we geenen schrik
Tegen ons zijn zijle verloren
We smijten met een chique
Houdt uwen smoel, we zullen gaan komen
Met uwen baard vol Yzerdraad
Met uwen smoel verbrand van de zonne.

Dat eindigt met een schoolknaap heldhaftig refreintje in het fransm
Allons, Wallons, Flamands
Chassons tous les All'mands
Partens
Chargeons
Tous plein
D'entrain
De l'Yzer à Berlin !

Hoe zou de ontbering in oorlogstijd de 'ketjes' tot kalmte brengen? Sterker dan het gevoel van ellende is hun tergende spotgeest:
On fait il, depuis la guerre
Pour la soup', les pomm' de terre
Pour obtenir à manger à present,
Il faut attendre et braver tous les temps…
Mais la police bougeoise
Bien souvent vous cherche noise
Allée ! All"e ! Circulée subite,
Ou j'vous fourre à l'amigo!

En zelfd de schooknaaptjes zingen met helle stem en met de lach in de ogen:
Aria: Venez St. Nicola – patron des écoliers

Quand il viendra quelqu'un et moi je sais bien qui
Ce s'ra le roi Albert, avec son paletot gris
Viendra chercher Guillaume, Guillaume est dans son lit,
Guillaume est bleu trop fade pour aller à Paris
Venez, venez, mon petit roi!

De kinderen te Vinckem

Hoort de schoolknapen van Gent in een geestig refreintje:
Zang:
De wrede keizer vroeg aan Albert
O koning, waar is nu uw woning?
En de tegenzang gaat:
En Willem kreeg ten antwoord
O wrede keizer
Komt kijken aan den Yzer
En is het volgende vooisje niet bijtend in de mond van Vlaamse kleuter?

'k heb een kakstoel laten maken
En de keizer zit er in
Met zijn acht millioen soldaten
Rijdt hij recht de Yzer in.

In den hoop oorlogsliederen die ontstonden na den Yzerslag en waarin de Jas lief en leed van het loopgravenleven, voor en achter de vechtlijn, bij nacht en dage, bezingt, grijp ik enkele

liedjes. Het leidde tot langdradigheid en viel buiten de kader van dit opstel in zijn geheel het repertorium van de soldaatliedjeszanger te doen kennen.
Ik bepaal mij met enige typische brokken aangaande eigenaardige soldatentoestanden.

Pas waren de 'Tommies' in ons land gekomen of verbroedering ontstond. Na Melle en den Yzer leerde de Vlaamse Jas het Tipperary-vooisje dat in het Engels leger overbekend was. Hij rijmde en zong op de aria 'It's a long way tot Tipperary' een volkzang: 'De Moedige Belgen' die fier is van zin en eigenaardig van uiting.
Gans de oorlogsgeschiedenis van Namen tot aan den Yzeer ligt er in besloten:

De moedige Belgen

— Een woelige morgen, hein, John ?

Fier zijn wij voor onze daden
Vurig strijden wij voor ons land
De casques à pointen mogen ons niet raden
Of wij maken ze van kant
Zo gedurig strijden wij vurig
Al voor ons Vaderland
't Is een schande van Duitsland van zo te strijden
Tegen ons klein Belgenland.

Vriendjes opgepast, den oorlog die is aan den gang
Wij moeten gaan marcheren voor den keizer van Duitsland
Schept maar kloeken moed en gedraagt u goed
Het geweer geladen en mik goed!

Laat ons nu eens tonen dat wij fiere Belgen zijn
Fier het hoofd omhoog, wij zingen samen het refrein
Wij gaan niet achteruit voor geen casques à pointen
Maar schieten hem dapper neer, met ons geweer!

Den eersten slag van Namen, ja, daar was het malheuren
Zij zaten in de daken al met hulder mitrailheuren
Velen onzer kameraden schoten zij daar neer
Maar dan begonnen wij met ons geweer!

Ons bloed begon te koken en wij kwamen stillekens aan
Een positie nemen waar zij ons niet konden zien staan
Met onze kanonnen op zij, die schoten met ons mee
Wij maakten een tranchee, eene slachterij!

O laf Duitsland, wat hebt g'in Leuven al begaan
Zo menig vrouw en kinderen en mannen gefusilleerd
Die moesten vluchten gaan langs de eenzame baan
Wat hadden die arme sukkelaars u misdaan.

Maar ook den tijd zal komen dat de oorlog is gedaan
Dan zal er in ons land oog geene Duits meer bestaan

Met al zijn schelmerij, bandiet en moorden
Zullen wij hem ook neerschieten zond er medelij

De liedjes zijn verzameld door L.M. Van den Broeck, Legerbode 24 oktober 1916 - Zie nog 'la revue de la presse internationale, verschijnend in België op de Duitse bezetting, een spotliedje. – op de aria Barbari.
Van de Franse 'poilus' die de Jas in de loopgrachten van den Yzer elleboogde, leerde hij het vooisje 'Fiette, petit drapeau'
Hij rijmde 'Het Oorlogslied' waarvan ik om inhoud en vorm een brok mededeel:
Zie vrienden lief, d'uur is geslagen
Als dat wij naar het slagveld moeten gaan
Om den vijand te verjagen
Nochtans wij hadden hem niets misdaan
De kleine Belg moest er hem tegen verzetten
Met al zijn macht en met een goed gedacht
Op den keizer moesten wij letten
Of anders had hij ons versmacht

Belgen, alleman vooruit
Nu niet meer achteruit
Wij vragen naar ons recht
Het is daarom dat ieder vecht
Ons hart was groot
Maar onze macht was klein
Toch blijven wij Belg – Duit zullen wij nooit zijn.
Met een waar vrijheidsgevoel en een spotlach om de vermetelheid van den overweldiger die te vergeefs poogt deze vrijheid te stelen, zingt de jas:
De Duitse jannen meenden ons te verslagen

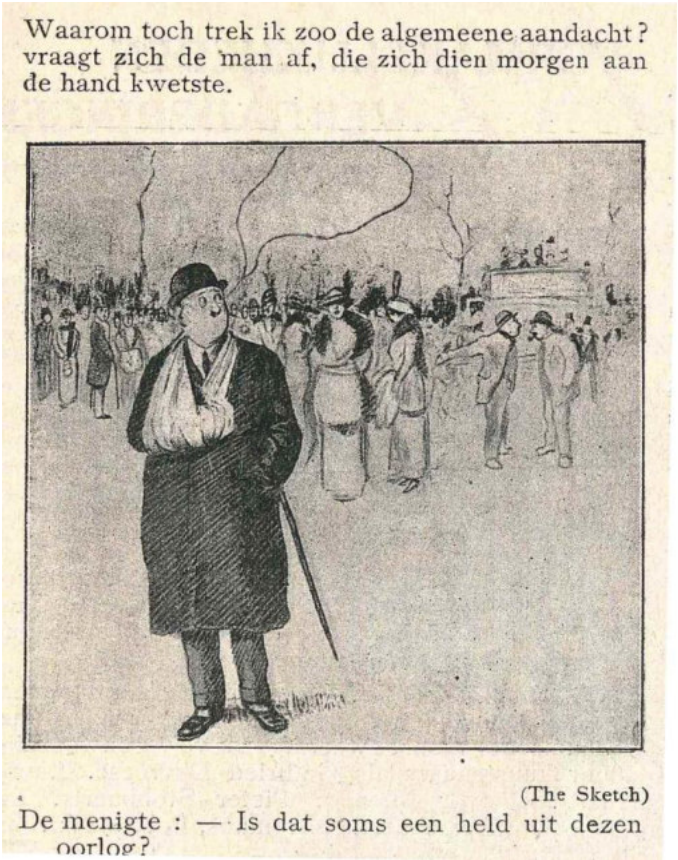

En dachten, ja de wereld is aan ons!
Zoo kwam hij ons den oorlog te verklaren
Men wist niet dat hij aan de grenzen stond
De grote Rus, die zocht hem niet te sparen
En de Fransman, de Engelsman daarbij
Die konden dat ook niet meer verdragen
Vechten nu tot alles is wederom vrij

En vrienden lief, dat mogen wij niet vergeten
Wat die Duitse moffen ons hebben misdaan
Ze meenden onze koning te verleiden
Maar onzen Albert, die wou dat niet verstaan
Daarom moeten wij hem altijd beminnen
Ons drie kleuren zullen blijven bestaan

Waar zult gij nog zulk een man vinden
Het is daarom dat wij hem moeten bijstaan

Dezelfde gevoelen vinden wij weder in het liedje dat van vorm wel gelijkt op de moordliedjes die in vredestijd op de weekmarkten van Vlaanderen werden aangeleerd en waarvan de refreintjes werden nagezongen met begeleiding van een krijsende of een jankend harmonicum.

De Duitsche schand

Tweezang en alleenzang – zangwijze: Valse Amour

Beziet ons hier helden nu staan
Wij moesten in ’t leger gaan dienen
Wanneer zullen wij naar huis mogen gaan
Of gaan wij ons ouders nog zien?

Want een land heeft ons bedrogen
’t meest waken voor onze vrijheid
Maar ’t heeft het ons beschoren
’t verbrak zijn eer op korten tijd

Refrein
Voor ons vaderland
Die strijden wij hand en hand
Wij zijn nu in nood
De droefheid die is groot
O gij laffe bandiet
Dat vergeten wij niet

Dat gij vrouw en kinderen hebt vermoord
Het is ongehoord

Gans de geschiedenis der Duitse overweldiging komt hierin voor:
De Duitser verkrachtte kinderen onder de ogen der ouders, huizen werden leeggeplunderd en burgers werden 'gekeeld' – dit roept om wraak. En wederom komt de bittere lach op de lippen als de jas zingt:
Zij dachten reeds van meester te zijn
Maar wij kwamen hier aan den Yzer
Waar wij hen maakten allen klein
Tot spijt van dien grooten keizer.
En met fierheid eindigt het lied:
Gij zult van ons nog horen spreken
Ja, dat is ons ordewoord
Ja, wij zullen broeders wreken
Die gij zo laflijk hebt vermoord.

De onbekende volksrijmer die de 'nieuwe romance over den oorlog' schreef, legt in zijn lied de weemoed van de honderden die jaren aan den Yzer bij pekdonkere nachten de wacht klopten bij regen en wind en woest aanhoudend kanongerommel.
Hoe weinig gekunsteld ook, hoe ruw geborsteld het zij, het liedje 'Onder 't kanon' op de zangwijze 'La valse des Ombres' is typisch.
Er ligt iets in van het spleen uit de liedjes der 'kolonialen' in het franse leger;
Refrein:
Hoort gij de kanonnen
Binst den nacht
Gruwelijk zijne tonen
Verbrijzelend al door hun kracht
Ginds langs kanten en weiden
Bij het nachtelijk uur
Staat een volk te lijden
In het moordend vuur
't zijn soldaten.
Hier beschrijft de volkszanger de eentonigheid te middernacht op wacht.
Hoort gij in de donkre nachten
't gegrol ginds ver op de lijn
En hebt gij in uw gedachten
Dat daar uw broeders in zijn
Wordt men afgelost

Van niemand geen troost
Men blijft in de smart en gewoon
Ver van moeder zoet
Die was toch zo goed
’t Is ’t geen ons lijden doet
Geen vriendlijk woord kan men spreken
Na een verwensing des vijands
Ginds ver is men weer aan het schieten
Een gevecht is weer aan de gang.

Waarlijk vol wee is het einde:
Daar in ’t volle veld
Rust de dappre held
Die gaf voor vrijheid zijn leven
In een grond beslijkt
Rust zijn dierbaar lijf
Waar slechts een houten kruis op prijkt
En daar ligt hij nu gans alleen
Zelfs moeder weet niet van het graf

Waar zij haren zoon moet bewenen
Hoe verdienen zij toch die straf

Slotrefrein
Die niet strijdt
Vergeet nooit de dappre telgen
Die stierven voor ’t land zijn vrijheid
Bebloemt die heldengraven onbekend
Want allen zijn braven
Bidt en beweent
Soldatengraven

Een lied waar de jas uiting geeft van solidariteit in de miserie van het loopgrachtenleven ligt ook voor mij in den bundel oorlogsliedjes. Het is betiteld: Het nieuw lied over den tranchee van Dixmude.
Wat aan dit lied zoals overigens aan al soldatenrefreintjes weerde geeft, is niet de vorm, die weinig verschilt met die van de marktliedjes uit vredestijd – alhoewel hier en daar toch een bemerking te maken is over de eigenaardige wendingen die de gesproken taal nabij komen of over het gebruik van uitdrukkingen door de speciale oorlogstoestanden geboren – wel de grond van het lied zelf.
Om de omstandigheden, om het onderwerp dat die liedjes behandelen, om den geeststoestand van den jas die hier sprekend op de tafel komt, hebben die liedjes, en hetgeen ik nu behandel bepaaldelijk een waarde die we voorzeker niet in de afgrijselijke moord- en liefdesdramaliedjes van in vredestijd kunnen vinden.

Stel u eventjes voor een jas die zich uitgeeft als Vlaamse komiekzanger – het staat zwart op wit op zijn liedjestekst – die in een kroeg van het kantonnement op een stoel springt en met veel gevaren op de wijze van 'Sous les ponts de Paris' begint.

Vrienden 'k wil iets verklaren
Luistert goed naar 't geen ik gaan zingen zal
Terwijl wij hier zijn te gaar
Wil ik zingen een lied voor allemaal
'k ga zingen tevree over onzen tranchee
Waar dat wij elkander verblijden
In regen en wind, gans ontzind
Zullen wij van elkander niet scheiden

En 't refrein klinkt even guitig. De volksrijmer maakt onderscheid tussen goede en slechte sectors, sectors waar niets in orde is en gewerkt wordt om er bij te vallen en andere waar alles in regel is, sectors waar kogels fluiten en obussen braken (Dixmude is wel onder die gesteld) en waar men niet lang stil blijft op hetzelfde plaatsken en andere waar men wenst het einde van de oorlog af te wachten.

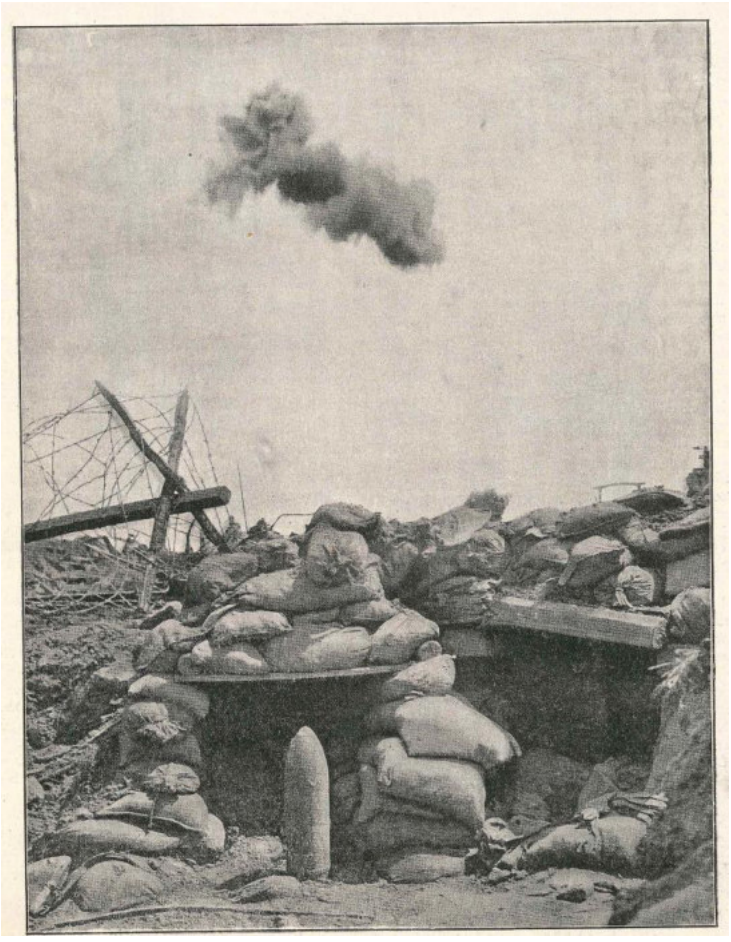

Refrein:
Hebben wij ne goeden tranchee
O dan zijn wij tevree
Maar hebben wij nen slechten, wij staan dol van zinnen
Dan weten wij niet aan wat eerst beginnen
Daar zijn wij dag en nacht
Al met een bitter klacht
En toch zijn wij vlug als de nacht komt terug
Aan de Dixmudebrug.

Wij trekken daar naartoe met spoed
Als wij daar zijn, zijn wij wel vermoeid
Door water, modder en moeras
't geen ons niet komt van pas
Ja, vele obussen en schrapnels
Die komen naar ons toegevlogen
Waarvan wij allen zij n bevreesd
Hetgeen ik zing is niet gelogen
Ik stap over den vorm heen en hecht mijne aandacht aan de waarheid der tekening:

Des avonds moeten wij met kracht
Bijna allen op wahct
Zes uren staan wij daar alleen
Ja, ook in droef geween
O, dan tevree smijten ze ne fusee
Dan hebben wij alles in d'ogen
Ons voeten koud, ons hart verflauwd

Die staan wij daar als schier gebogen
En het eindigt niet zo fier lawaaierig als de voorgaande maar wel met een sterke verzucht naar de heimat.
Wie is er daar de schuld toch van
Dat is dan toch den Duitsman
Die daar nu zie, 't is toch een schand
In ons klein Vaderland
Bij vrouw en kind die ons bemint
Bij vader of moeder zo teder
Maar 'k zeg het in 't verschiet dat was nog niet
Kon men nog eens keren eens weder
Slotrefrein
Maar wie weet 'k zeg het bovendien
Wanneer men hun zal wederzien
Daarvoor moeten wij met kloeken moed strijden
En elkander van dag tot dag verblijden
Want wij horen zacht en teer
't geklaag van ons ouders meer
Die daar nu roepen met een harde zucht
Kom weer over Dixmudebrug

— Foei ! wat slecht weder ! Gelukkig dat ik mijn regenscherm bij heb !

En wat gezegd over 'Gezelschap van minneliederen van den Vlaamschen Jas in oorlog'!
Doch alvorens hierover uit te weiden, moet ik een terechtwijzing maken 'Minne en gezelschapsliederen' als een titel was te klassiek en te wijddragend om de marktliedjes te bestempelen waarin de jas met zoveel ironie nochtans gewaagt over Parijs: trottoirlopertjes of West-Vlaamse deernen die door den gang der omstandigheden als parvenu-modepopjes in de kantonnementdorpen ronddweilen ofwel waarin hij zijne vreugde uitzingt na de miserie van de natte loopgrachten ondereen in de kroeg een glas te klingelen en de armen open te slagen.
'De Parijse modepoppen' en 'her nieuw lied over de meisjes van bachten de kupe' haal ik tussen den hoop der soldatenliederen.
Het eerste waarin de Parijse boulevardmeisjes ook nog 'marraintjes' worden genaamd, laat ik van kant. Het is wat al te kras van inhoud en vorm.
Het tweede, hoe ruw ook, getuigt van opmerkingsgeest. Men schetst een toestand van de Yserstreek. Op het vooisje van de 'Marche de Paris' zingt de jas op den stoel van de herberg:

Wel vrienden lief, terwijl wij hier zijn te gare
Die wil ik zingen een lied voor allemaal
Komt luistert eens, 'k zal 't hulder gaan verklaren

Want ’t is toch weer eene goede lol
Als gij hier ziet de meisjes floreren
Zij zijn zo lief hier in het Yserland
Dan wilt gij hulder ne keer salueren
Dan zij zien rap langs nen anderen kant.
En ’t refrein klinkt in koor:
Als bij gaat langs de straat
En gij ziet hier de meisjes floreren
Ze zijn te fier en te fijn

Dat ze van bachten den boerenstr…. Zijn
Ze zijn proper en net
En ze kennen nu allen goed de mode
Zij maken een groot toilet
Met allerlei vodden

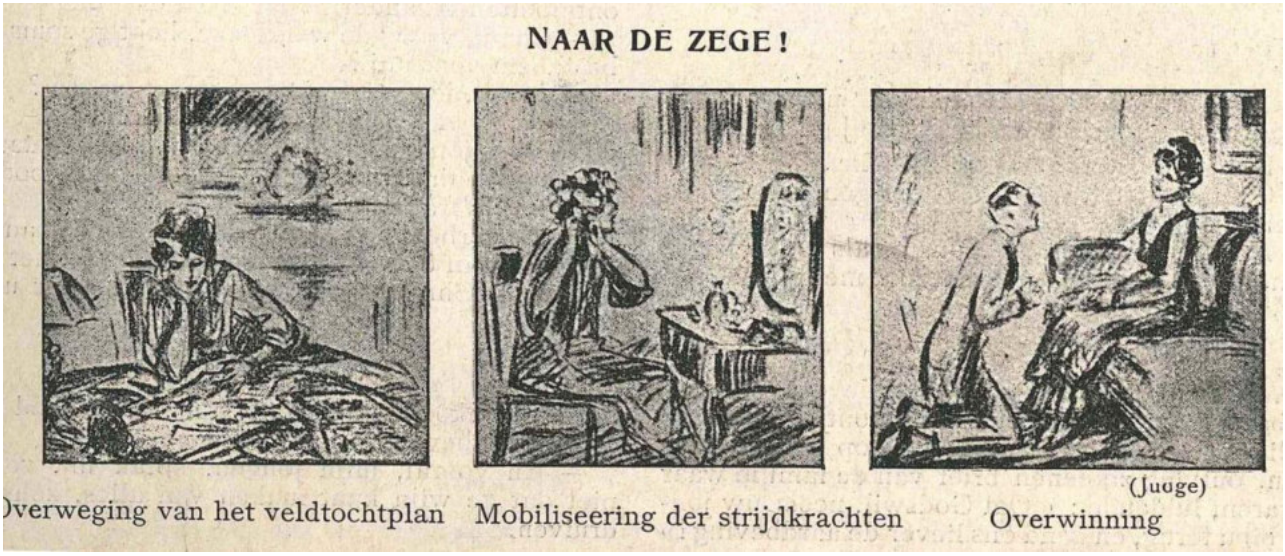

Ik knip uit de tweede voorzang een paar aardige regelen:
De zondag’s ’s morgens is het kurieus om zien
Als ze te samen al naar de kerke gaan
Met ne spanrok juist tot aan hulder knien
Ze zijn zo lieflijk aangedaan
En dragen een hoed van een meier in de ronde ….
En hoge schoentjes …enz…

De derde voorzang is niet min typiek.
Als ge u des avonds ne keer wilt amuseren
En gegaat hier of dar in ne café
Dan ziet ge daar het meisje raisonneren
’t is altijd tegen een grad”
Maar van dat spel wil ik maar zwijgen
Want misschien worden al de meisjes kwaad
Want voor ons is er niets te krijgen
Omdat wij zijn simple soldaat

En om te eindigen:
Maar binnenkort als wij zullen vooruit marcheren
Dan zult gij hier de meisjes zien staan
Met een klein gradeetje, dan zitten zij in de miserie
En 't slotrefrein volgt hierop:
Wel troost u maar mijn kind
Want och heere, uw papa die is gaan vliegen
…
D'er zal wel zijn nen boer
Die u zal zeggen, 'k zie u geeren.
Dat is nu wel niet galant
De mode van het Yzerland.

Ik heb al gesproken als ik de soldatenrefreintjes gaf, die gezonden worden op de vooisjes van klaroenen en trompetten, over de 'esprit de corps' die de piotten en kanonniers en jagers en grenadiers en voetvolk en paardenvolk bezitten.
Dezelfde bemerking geldt voor de verscheidene regimenten. Het is dan niet te verwonderen dat dit aanleiding gaf tot koddige volksliedjes. Zo ontstond: 'Bij het 8ste is het niet goed' op een gekende aria. Gans de miserie van 't soldatenleven in oorlogstijd is hier met 'n gullen lach vooruitgezet. Dans de dagtaak, van ontbijt tot slapen gaan, tot het einde van de week toe als luttele soldij op tafel komt en de vreugde van den zondagavond in het cantonnement ontstaat. t Is in dit lied allemaal simpel gezegd.
Ik laat geen regel weg van het lied dat voor mij ligt, het is kenschetsend.

Bij het 8ste is 't niet goed

Refrein
Schept maar couragie (2 maal)

Schept kloeken moed
Want bij t'achtste is't niet goed
Daar zijn wij kwijt
Onze schone liberteit
Drie jaar is toch geen eeuwigheid.

Van 's morgens vroeg van in het bed
Hoort men den hoorn blazen
Dan komt de fourier al met zijn brood
En het weegt zo zwaar als lood
Met stampen krijgt ge 't niet vaneen
Het is zo hard als eene steen
Slaat het een uur al tegen de muur
Het blijft nog even zuur.
2
En als ons buiksken is gevuld
Met al de lekkere bootjes
Dan komt ne sergeant met zijn lawijt
Ja wij vliegen e kamer uit
Den eenen noemt hij carottier
Den andere neemt hij seffens mee
En met nen bezem lijk nen boer
Dan spelen wij corvée-cour
3
En dat van onze korporaals
Zullen wij maar achterlaten
Zij hebben praat gelijk ne kapitein
Maar ze zijn ne graad te klein
Van 's morgens vroeg zijn wij debout
Dan roepen wij: houdt hulder smoel maar toe
En is er dn nog een die slaapt
Die komt dan op 't rapport
4
Des zaterdags dan is het pree
Ons schoentjes schoon geblonken
En ne keer de spektie is gedaan
Mogen wij den bureau opgaan
En onze solde ligt gereed
Twee franken vijf en dertig, is dat niet wreed?
Maar ik heb nog liever mijne prime
Als quarante deux centimes

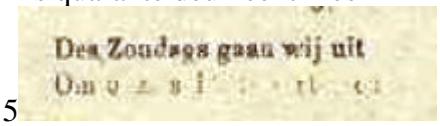
Des Zondags gaan wij uit

5
Des zondags gaan wij uit
Om ….
Tot op een hoekske van de straat

Waar onze beminde staat
Daar drinken wij op ons gemak
Met zeventien eens en half op zak
En wij komen naar huis op onzen kop
En wij zijn zo arm als job

Hiermede besluit ik:
Ik hadde nog menige liederen kunnen aanhalen. Te talrijk zijn ze om hierin een verdere keus te doen. Het was natuurlijk mijn bedoeling uit deze soldatenliederen die op weg, in de kroegen of barakken van cantonnementen gezongen worden, voor te leggen als hebbende een bijzondere waarde op hun eigen.

Ik geef ze voor wat ze aantrekkelijks hebben. Ze schetsen in een taal, die het worod en de gewesttaal nabij komt, toestanden van de Yzerstreek en uit het soldatenleven in de loopgrachten en in cantonnementen, die ongekend zouden blijven voor hen die niet nevens den soldaat in vreugd en het lijden van frontleven heeft aangegaan.
Dat en dat alleen is hunne waarde.
Den 21 november 1917
Leo De Naeyer

De officier : — Gauw ! Buk uw hoofd... of ge wordt door een kogel getroffen !
Tommy : — Jamaar, luitenant, het gras kittelt zoo in mijn neus... en dat kan ik nog minder uitstaan.

De spotgeest die ligt in het soldatenliedje: ‘De meisjes van bachten de kupe’ vinden we weder in: ‘Het lied over de winkels achter het front’ op een wijsje dat mij onbekend is.
De jas die op een stoel in de kroeg is gesprongen verzoekt tot zwijgen en kondigt aan dat hij zingen zal over de winkeliers van ’t front ‘die met hun snoeperding oneindig veel verdienen terwijl hij in de gevaren leeft.
’t Refreintje klinkt zwierig:

Ziet maar de winkeliers floreren
Dat zijn heren met schone kleren
Ze leven charmant hier in ’t Yzerland
Al hun zilvergeld staat op kant
En als ge soms eens gaat proberen
Om ’n briefke te changeren
Dan zeggen zij: ’mijnheer hebt gij geen klein geld?’
Want ik bezit geen enkele cent
En de voorzang herneemt:
En als wij somtijds in eenen winkel gaan
Zien wij daar rap een lief meisje staan
Daarmee is de winkel in toilet
Als er een lief snuitje staat aan ’t buffet
Maar dat is voor ons toch geen avans
Dat is ’n echte officierenkans
Wij gaan nog liever naar de kantien
En kopen voor ne cent of tien
Want met hunnen boel zijn de winkels duur
Ze winnen de helft op ne pot confituur

Filosoferend zint de jas dan:
Als iedereen zijn deurken ’s avonds sluit
Tellen zij samen een gote buit
En ziet toch eens, op n’ korten tijd
We zijn voor goed van ’t werken bevrijd
Ja, duurt het zo nog ’n tijdje voort
Dan geraken ze allen goed ’t akkoord.
Alzo hebt ge ook nog de herbergiers
Die leven gelijk renteniers
Want eens als de oorlog zal zijn gedaan
Zullen zij met ons geld uit wandelen gaan

En eerdere treurig is het slotrefrein:
En wij die voor aan strijden
Om hun waren te bevrijden
Mogen dan voortaan uit bedelen gaan
Dat is toch niet aangenaam,
Want als wij terug zullen keren
Zonder armen of benen
Wat zullen wij dan ongelukkigen zijn
Niet meer te kunnen werken voor ons klein?

Uit ‘vivisektie van den jas in de oorlog’ – door M.L. De Nayer – schrijversrechten voorbehouden.

100 jaar geleden 1917 – Den Grooten Oorlog

Nr 13 — Nagezien door de Krijgsoverheid 24.10.17 (Nr 992) — 1 December 1917

De Poperingsche Keikop.

Bladje der Poperingnaars in 't leger

ABONNEMENTSPRIJS
Poper. Soldaten : KOSTELOOS.
Andere soldaten : 1.00 fr.
Burgers 2.00 fr.

Verschijnt
2 maal te maande

BEHEER
E. H. Jul. Vanneste, Aalm. D 65 I
H. G. Herpelinck, brank. D 195
H. A. Baert, Noordstr., 13, Pop.

Waar moet men het geluk zoeken ?

(Vervolg)

Een Russische officier, graaf Schouwaloff, schrijft in het boek zijner bekeering : « Zooals elk geschapen wezen, wilde ik ook gelukkig zijn ; ik was dorstig naar geluk en wat al heb ik niet gedaan om dezen dorst te laven ! Ik zocht het geluk in de studie, in onschuldige en in plichtige uitspanningen ; ik zocht het overal, behalve daar waar het alleen te vinden was. Nooit was ik voldaan; altijd ontbrak er mij iets en ik gevoelde mij in het hart allerdiepst ongelukkig. Ik was en bleef gedurig gekweld door allerhande knagingen en in sommige oogenblikken van wanhoop dacht ik aan zelfmoord.... »

Luistert naar een anderen krijgsman : kapitein Marceau, alsdan nog op het dwaalspoor, bevond zich eens in een avondfeest. De midden de vroolijkste uitspattingen zijner opgeruimde vrienden, sprak hij geen enkel woord en scheen als teenemaal onbewust en vreemd aan alles wat rondom hem geschiedde.

— « Maar August, vroeg hem een zijner makkers, gij zit daar zoo neêrslachtig en diepdenkend, wat hebt gij toch ? »

— « Ik zoek God, antwoordde plotseling Marceau ».

Zijne geschiedenis meldt dat hij korten tijd daarna God en tevens geluk en vrede heeft gevonden.

Doch laten wij den goddelijken Verteller het wedervaren ven den Verloren Zoon eindigen :

« En terwijl hij daar zat, zegde hij tot zich zelven :

Ik ben ongelukkig, uitgehongerd en zoo ellendig ; aan den huiselijken haard is er overvloed, daar heerscht vrede en geluk ; mijn vader verwacht mij, ik gevoel het, zonder twijfel bemint hij mij nog. Ik zal vertrekken uit deze vreemde streek, die getuige was van mijn lijden en van mijne dwaze vrijheid. Ik wil terugkeeren naar mijn geboorteland en mij in de armen mijns vaders werpen. »

En hij kwam terug.

Toen zijn vader hem ontwaarde, liep hij hem te gemoet en over van vreugde drukte hij hem op zijn hart en besproeide hem met zijne tranen. Hij zong den lofzang der Verrijzenis en deed zijn teruggevonden zoon aan den vreugdedisch neêrzitten.

Wie zal de blijdschap malen van dezen terugkeerenden zoon, onder den indruk der vaderlijke geschenken en der huiselijke feesten ?

Dat zullen wij ander gewezen verdwaalden laten zeggen :

« Na mijne dwalingen te hebben gekend, (zooals zij hierboven aangehaald worden), vertelt graaf Schouwaleff zijn nieuw en heilzaam leven, en hij roept uit : Maar nu, o Heer, wat zou er mij nog kunuen ontbreken ? Of liever, wie zou de voldoening kunnen waardeeren, waarvan mijne ziel overvloeit ? Als ik 's morgens ter kerk ga, waar Gij U met mij vereenigt in uw heilig Sakrament, wie beschrijft de zuivere vreugden waarin ik dan baad ! O ongeloovige, o verdwaalde mensch, lach niet, maar vraag aan God, die waarheid, welke u zoo noodzakelijk is ; dat geluk is ook uw eigen droom, vraag het door een vurig gebed en beproef het... Ja, beproef van christelijk en beter te wezen, ik bezweer u, doe het en welhaast zult gij gelukkig zijn, Ik verzeker u dat die kostbare tevredenheid des herten, dat kalm en rein geluk, dat ik nu onophoudend geniet, dat ik het tot zelfs in mijne hevigste kwellingen bekomen heb noor het geloof en het gebed. »

('t Vervolgt)

HIERONYMUS.

DE OORLOG

DE TOESTAND

De winter staat aan de deur ; toch is het moraal der soldaten goed, ja opperbest. Soms morren ze wel eens, maar dat heeft onze krijgsoverheid ingezien en de kwaal gegrepen bij den wortel. Veel verlof en verzet waar 't mogelijk is voor onze mannen, onze keikop-

pen vragen niets meer. Soms ne keer naar vader en moeder gaan, broer of zuster groeten en... niet te veel werken.

De laatste overwinningen toch van den vijand deden weer de tongen der pessimisten loskomen. « *Alles is om zeepe... ge ziet wel...* » en ze bewijzen niets. Neen, laten we den moed niet vallen, en vooral ons niet laten overmeesteren door eenige dwazerikken die meenen dat het zal beter gaan met alles te beknibbelen, gedurig te klagen en toch even ver blijven. We kunnen toch niet klagen en zoo anderen hun oord moesten verlaten door den vooruitgang der bondgenooten in de Vlaanders, was het voor ons integendeel voordeelig. Zal Italië's tegenslag niet de oorzaak zijn van Duitschland's ondergang ? God weet het !

Intusschen, vergeten we niet te gauw dat Deze, tot wien wij ons meest wenden, de verstandigste is van alle Opperbevelhebbers en tevens Deze met wien eenieder spijts alles moet afrekenen.

ESTIUS.

EERELIJST

Onze gesneuvelden :

Joris D'Hont, kanonnier, 1 L. A., † 1 November, 1917 te Caeskerke en begraven te Steenkerke.

« *Joris werd gekwetst rond 4 u. van den namiddag. Hij is bezwe-*
« *ken ter oorzake van het overvloedig bloedverlies, op weg*
« *zijnde naar het hospitaal. Ik had hem bij zijn verstand zijnde*
« *de laatste H.H. Sacramenten toegediend. De brave jongen*
« *ruste in vrede ; in de schoonste gevoelens van godsvrucht is*
« *hij gestorven.*

(Uit eenen brief van zijnen Aalmoezenier)

Maurice TRUWANT

soldaat bij het 13e Lin. gesneuveld bij Diksmuiden op 31-3-16.

ONZE WELDOENERS

Wij hebben ontvangen van :

Heer Remi Dewickere, krijgsveearts,	10.00
Onbekend,	5.00

Hartelijk dank !

ONZE STAD

Burgerstand van den 1 tot den 15 November

GEBOORTEN

Pittellioen Remi, z. v. Remi en Lucie Ooghe, Veurnestraat. — Coene Gerarda, d. v. Aloïse en Urbanie Lacante, Elverdinghe. — Suply Michel, z. v. Isidoor en Urbanie Deneire, Staden. — Beugnies Josepb, z. v. Maurice en Maria Devos, Peerdenmarkt. — Deswarte Michel, z. v. Medard en Germaine Pattijn, Westvleterensteenweg. — Vanrobaeys Marguerite, d. v. Cyriel en Romanie Ureel, Westoutresteenweg. — Uzeel Remi, z. v. Jules en Madeleine Top, Vlamertinghesteenweg — Hennebel Maria, d. v. Achiel en Rosalie Debaene, Grooten O. H. hoek. — Wijffels Henriette, d. v. Henri en Flavie Grymonpon, Moorslede.

HUWELIJKEN

Georges Van Lierde, sold. gehuisvest te Gent en Zulma Pype, naaister, gehuisvest te Hooglede.

Henri Vitse, landb. en Marie Hauspie, z. b. beide wonende te Poperinghe.

STERFGEVALLEN

Timperman Rosalie, 68j., kantwerkster, wed. v. François Pacquet, Meessenstraat. — Casier Nathalie, 80 j., z. b.. echtg. v. Evariste Crombez, Staden. — Debeir Agnes, 20 d. Doornstr. — Decante Marie-Louise, 5 m. en Decante Marie-Jeanne, 5 m. Provensteenw. De Cat Maria, 44 j. echtg. v. Jerome Delbaere, Gasthuisstraat.

ALLERHANDE NIEUWS

— In stad weinig verandering. Alhoewel vurig verlangend naar de verlossing is het volk gelaten. Men ziet met veel voldoening dat zeer veel vrienden en kennissen met verlof komen. Sedert 15 Okt. kwamen eenige obussen op onze stad terecht. Het huis van Maurice Boucke (soldaat) werd beschadigd en dit van Petrus Vanbruwaene plat gelegd. Meer last had men met de vliegers met hun akelig schokkend geronk. Zoowat overal bommen. De smis van Remi Temperville werd plat gelegd, Herberg Parret, Vredegerecht, « Zwart Zwijntje », huis Elie Boone erg beschadigd ; de Poort den Hert is plat en het huis Ach. Lermijtte : de kapel op 't kerkhof is gedeeltelijk vernield, andere bommen vielen rond St.-Eloi, bij 't Zwijnland, Poortegaat, Kerkhof, enz. In 't huis van Em. Roy werden vier paarden gedood, toebehoorende aan Theeten, vluchteling, die daar handel drijft.

— Op 26 Okt. is Karel Galloo, tolbeambte, schielijk overleden ; zijn zoon Firmin is bij het leger.

— Daags daarop stierf schielijk Seraphijn Beune, bijgenaamd « Serre Beun ». Hij was gunstig gekend van alle Poperingnaars en bijzonderlijk van de studenten uit 't collegie.

— In den nacht van Woensdag 31 Okt. werd Henri Malecys, bijgenaamd Polley, in zijn bed gedood. Een stuk van eene vliegersbom vloog door zijne tent, drong in zijn hoofd en doodde hem op den slag.

— Maandag, 5 Nov. kwam Arthur Derycke-Vancayseele door de Noordstraat gereden met peerd en kar. Door eenen auto gevat, werd hij omvergeworpen. Hij is nog al erg gekwetst aan bil en rechterknie.

— Donderdag, 8 Nov., is er een plechtige lijkdienst gedaan geweest in de Leenekapel tot zielelafenis van Georges D'Hondt, zoon van Petrus en Reine Dekervel, en onlangs gesneuveld op 't front.

— Te Poperinghe staat hier en daar een tentje, waar de eigenaar binst den dag niet inwoont, en maar slechts 's avonds aankomt om er te vernachten. Zulke tentjes krijgen soms het bezoek van nieuwsgierige personen, die er komen zien, juist niet wat er al is opgesloten maar hoeveel zij wel kunnen dragen ! De tenteniers en renteniers zouden wel doen op hun oorlogshuisjes te letten, en er alleenlijk te laten binst hunne afwezigheid al wat te zwaar is en... van den ezel !

— De familie Poissonnier-Top telt zes zonen bij het leger : Maurice, gehuwd ; Kamiel, gehuwd ; Jerome, Marcel, Jozef, Leopold. Jammer dat niet een zoon te huis mocht blijven om de 70 jarige ouders te helpen en uit de armoede te redden.

Kan er niets gedaan worden in dezen zin van wegens de burgerlijke overheid ? (Nota van 't Beheer).

— E. H. Karel van Merris, zoon van onzen Heer Burgemeester, en onderpastoor te Meenen, zou thans aalmoezenier zijn der West-Vlaamsche vluchtelingen in de omstreken van Aalst.

— *Heer Dr Feys*, heel goed gekend in onze stad en sedert het begin van den oorlog bij het leger, waar hij dienst deed in de forten van Antwerpen, dan bij de belgische vluchtelingen in Frankrijk, verders bij de hulptroepen der genie en eindelijk bij het voetvolk komt te vertrekken naar den Congo. We wenschen hem goed heil bij onze zwartjes en vooral goe terugkomst.

Imp. De Mesmaeker-Froment, 50, r. Ducouëdic, Paris XIVe.

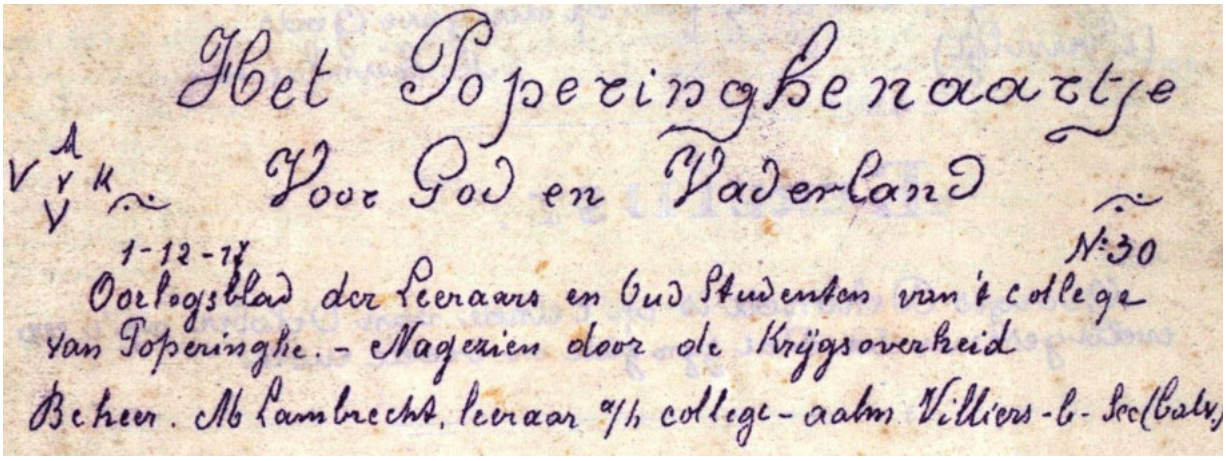
Het Poperinghenaartje
Voor God en Vaderland
1-12-17 N:30
Oorlogsblad der Leeraars en Oud Studenten van 't college van Poperinghe. - Nagezien door de Krijgsoverheid
Beheer. M Lambrecht, leeraar a/h college - aalm Villiers-le-Sec(Val

Geloofswankeling
Welk een ontnuchtering, als gij, zonen van deftige families, opgeleid in katholieke scholen en colleges, gesmeten geworden zijt zo ineens te midden in 't soldatenleven.
Gij hebt gehoord en gezien. En weleens vraagt ge U af, is dat nu ons volk. Pater Callewaert, die zoveel houdt van zijn volk, zegt er veel kwaad van in 'De Stem uit België'. Hij zegt veel waarheid.
Waar ligt de redding? De kwaal kennen is een uitgangspunt. Spreek ik tegen de jongens, dan hoor ik telkens opnieuw: het geloof gaat weg. Ze hebben geen geloof meer, ofwel het geloof dat ze hebben is nauwelijks sterk genoeg om er in te sterven, niet om er in te leven. Onze jongens hebben geen overtuiging, ze zien niet klaar, ze weten niet. Dat is voor 't verstand en ze durven niet dat is voor de wil.
Onderricht, apologetiek, weerlegging van opwerpingen en meer nog, aanleggen van een stevig gegrond geloof dat is de eerste behoefte want door het verstand moeten we de wil en het hart meevoeren, niet omgekeerd. Daarom moeten de katholieke voormannen die moderne, vroeger niet bestaande, geloofswankeling gedurig voor ogen houden en ze gedurig tegengaan door een flink woord, op heersende gebreken aangepast, zodanig dat het dikwijls terugkerende besluit en voortgebrachte indruk weze: hoe zeker toch is hun geloof, hoe schoon, hoe troostelijk, hoe gelukkig de mens die het bezit! Wat staat hij verre in wijsheid boven de twijfelaar of den ongelovige, wat is hij fier op die gave Gods.
('t vervolgt) M. Lambrecht

Eerelijst
Georges Dehondt is op 't einde van october op 't eereveld gesneuveld. Dat zijn ziele in vrede ruste.

Uit de brieventesch
1 – M. Ampen – 'k Ben in 'congé agricole' te Popernghe om hoppe te plukken. 'k Heb daar zoeven mijn beste kennissen bezocht, mijn leesboeken. En als ik op een evangelietoontje tempore's in tempribes begon op te zeggen, kwamen mij och zoveel beelden uit hete verleden voor de ogen. 'k Heb reeds juist volgens de zondagslessen van … mijn visitekaartje met de linkerhoek omgeplooid bij E.H. Principaal laten afgeven.
2 – Nestor Coene – Na 3 maanden ziekverlof ben ik aangeland in 't beruchte kamp van Auvours. Ten gevolge van de schedelboring heeft de doctoor mij ongeschikt voor 't veldleger bevonden. Men zal mij ergens een stieleken geven van embusqué, in Frankrijk of in een cantonnement op 't front.
3 – J. Suffis – is te Lourdes geweest.
4 – Val. Milleville is weerom burger en thuis.

5 – Mr. A. Vandenbussche, vader van Paul zaliger, heeft met zijn familie Barentin verlaten en bestuurt nu de Belgische school te Oloron St. marie (Basses Pyrenées)
6 – E.H. Vanderghote – Het is lang gleden dat ik verwittigd werd dat ik mogelijks naar ons college zou terugkeren, indien goede verandering voorkwam. Nu werd ik gevraagd aalmoezenier te willen zijn te St. Illvers, waar ik nu ben. De colonie is een vakschool met 92 jongens in 't getal, 't moet klimmen tot ongeveer 150. Zij komen zo wat uit alle coloniën en hun oude is van 14 tot 18 jaar. De inrichting moet benevens de hoeve met 112 hectare voor de landbouwers, ook nog werkwinkels bedragen van schrijnwerkers, schoenmakers, electriciens en werktuigkundigen. Plaats zal er genoeg zijn, we bewonen een groot kasteel met een heerlijk park erbij. 't Is hier veel veel werk op alle gebied, zulke knapen zijn juist geen studenten, voeg daarbij dat velen een jaar in d werkwinkels geslenterd hebben bij soldaten. Benevens mijn gewoon werk van aalmoezenier, geef ik ook aan de hoogste klas (4de graad) vier uren les van stelkunde en meetkunde.

7 – Albert Crousel – 'k Ben op het front terug en blij van bij mijn makkers te zijn.
8 – G. Smis – tegenwoordig ben ik infirmier in 't krankzinnigengesticht van Rennes voor Belgische soldaten. Kleine verandering. Zotten zijn zotten.
9 – Maurice Devos – 'k ben gezonden geworden naar het hospitaal de Ocean, en ik ben sedert enige tijd op de hofstede ervan. 'k Stel het nogal goed.
10 – Gaston Godderis – met mijn gezondheid taat het goed. Wij leven hier zo gerust niet meer. Bijzonder binst deze klare nachten, maar langs deze kant is het nog niet erg geweest.
11 – Paul Brutsaert – Zondag laatst zat ik in Bayeux. Bij bevel der J.G.A. a.u.b. was het muziek van Coutanes waar in ik de deftige basslager ben, opgeëist om de plechtigheid op te luisteren van de overhandiging van een gedenkteken aan de Belgische soldaten aldaar gestorven aan de Franse overheid.
Onder de hoogmis speelden wij een treurmars en de bisschop deed een aanspraak die hartroerend was. 's Namiddags trokken wij met 't muziek aan 't hoofd naar 't kerkhof. Onder meer werden er 6 aanspraken gedaan, waarvan die van de onderprefect heel dichterlijk was.
12 – J. Quaghebeur – Eindelijk ben ik aangekomen zoals ze zeggen, in 't Frans 'au moment critique'. Waarlijk 't zal geen vier dagen meer duren of 'k ben in de tranchees, misschien nog eer, want wij liggen er tegen. In mijn compagnie is er maar één Poperingenaar. Ik logeer hier met de mannen en wat erger is, te midden der ratten en muizen in een barak die als een eilandje uitsteekt te midden modder en slijk.

13 – Abel Louf – Zoveel oud studenten van ons college zijn erbij het leger, en ‘k geloof dat ik tot nu toe de enige ben bij de loopgraven artillerie, bij de lance bombes, zo de piotten zeggen. ’t Leven is er hard, maar de meldingen aan het dagorder en de gelukwensen van generalen en kolonels komen dapper af… om bij de lance –bombes te zijn, zeggen onze goeie kerels als zij het lastig hebben, als zij… blijven moeten terwijl reusachtige torpillen en obussen van allen kant rond hen openkletsen en zij met zwart gelaat van het zweet en de rook van de poeder immer voortschieten.

14 – Gerard Deconinck – Weldra zal ik van adres veranderen en misschien in ’t kort bij de wapenbroeders komen. ‘k zal in den dans medegedraaid worden en misschien bezwijken in de groten stijd. Nu ’t zal zijn voor…

Gevaarlijk werk.
De oorlogsphotograaf in actie in de voorste loopgraven.

15 – J. Leuridan – ’t Was allerzielen voor mij, ‘k was thuis met enkele dagen landbouwverlof, en ‘k zag voor de eerste maal sedert ’t offensief, mijn deerlijk gehavende dorpskerk weer, en ‘k bad er voor de zielkens, samen met die honderden vrome soldaten en ‘k doolde rond op ’t verwilderde kerkhof, zoekend naar ’t graf van mijn vader, dat ik nergens meer vond… .Dat was allerzielendag voor mij en ‘k hoorde van ‘doden te D., zag ik ’s nachts ’t oplaaien van ’t geluchte, en ‘k hoorde van ‘doden en gekwetsten’ en sterven. ‘k Herlas uw brief en dan de woorden van mijn makker. Hij schrijft mij: wat eene verandering is er toch neer gestreken, niet waar, over de ontvankelijke zielen. Iets als een oktobermist is ons gemoed binnen gedrongen en de melancholie knaagt de tederste snaren onzer levensblijheid af. Ze zal herleven, zeker en zelfs nu heeft de gerustheid van ons gemoed er vrede mee.

Een greep nieuws – Merten Hautekiet komt binnen een week naar mijn kamp, zo ’t kan. Jozef Denys kwam met verlof, maar ‘tk was juist in de loopgrachten. Zijn broertje Paul, 8 of 9 jaar oud, is gestorven. ’t Zal hem zo deren. Jozef maakte er zijn god van. Wellicht komt hij naar ’t front rond de 15de november.

16 – Ant. Lambrecht – Met moeite enige dagen geopereerd dwongen zij mij tot beweegloosheid. Boven mij hing er een vat, dat een soort water bevatte, dat door een opening gedurig in mijn rug liet lopen. Ge moet weten ik heb een nieuwe operatie onderstaan en dar is nu wederom een gat in mijn rug. Ik kan mij noch draaien, noch keren, heel eenvoudiglijk omdat zo ik mij verroerde ik heel het boeltje zou meetrekken, en de darm uit de opening doen vallen. Ze hebben mij nu voor enige dagen gerust gelaten zodat ik nu de gelegenheid heb om U te schrijven, of ze mij weerom die besproeier zullen lappen, weet ik niet. ’t Zou me echter niet verwonderen indien ze me wederom op de operatietafel legden daar het gat weerom te rap toegegroeid is, moeten ze het toch door een kleine operatie een beetje vergroten.

18 (sic) – Val. Deconcink – Ik schrijf U dat ik van thuiswijs veranderd ben. Mijn titels zijn nog altijd dezelfde maar mijn werk is fel veranderd. Nu entraineer ik mij als brouwersgast, want elken morgen ga ik met ‘mijn’ peerden en ‘mijnen’ wagen en ‘mijnen’ conducteur ofte geleider, ‘n ‘mijnen’ adjunct om water. ‘n ’t is hier tonnen laden, lossen en voortrollen dat het een aard heeft. er is soms een ton die een beetje ondichte sluit, maar wanneer ik de bom of tap weer goed wil inslaan dan zegt mijn maat, een van ’t kantje, blijft er af, dat nog bier ware.

19 – Jozef Cuvelier – Tegenwoordig ben ik goed gelogeerd, maar over een maand en half was ik bijna versmoord in mijn bed en ik had daar een keikop bij mij waarmee ik altijd in

ruzie lag over het eten. Ja daar die vent bijna nooit genoeg had, moest ik 's avonds gaan slapen, schier zonder eten. In het twisten zei hij tot mij 'beter eens goed te eten dan tweemaal half genoeg'. 'k heb gisteren al zijn principe toegepast. Hij vindt er geen smaak in daar ik geheel het brood had opgegeten mocht hij geheel de dag op zijn buik wrijven.
20 – E.H. Vanneste – Wat is het lang geleden dat ik U schreef. Wat al ruzie en miserie. Ik las in 't Poperingenaartje al uw gevaartenissen. En wat zou ik wel moeten zeggen, ja, 'k sta nog een maand ten achteren. Zwijg van drukkers… Vooral in oorlogstijd. Nu, nu, ik wroetel voort. Hoop toch dat alles op zijn pootjes zal vallen. Binst mijn verlof ben ik mijn bietjes 't zeem gaan slingeren. 75 kilo en omtrent 15 kilo gelaten – nog zo slecht niet… maar enige dagen late viel een bom op 2 stappen van mijn hal. Goddank weinig schade.
21 – Jos Gelfhof – Wij hebben over enige dagen een raid moeten doen. 'k Was ook onder 't getal die in de Duitse lijn moest gaan. Gij kunt wel denken dat ik fier was toen de stukken rond mijn oren vlogen. Wij hebben 9 Duitsers uit hunnen abri getrokken., want ze dierven er niet uitkomen. 't Waren oude mannen en vele onder hen waren gehuwd. Een onzer gevangenen riep: 't Is het bataillon der dood! Wij hebben liever ons te laten doden dan ons over te geven. Gelukkig zijn er geen levens te betreuren, enkel een licht gekwetste.

Een veelzeggend oorlogsbeeld.
Duitsche, in den oorlog verminkte soldaten oefenen zich.

22 – Gaston Bouciqué – 'k Heb enige dagen in Lourdes doorgebracht. wij zijn er naartoe gegaan met twee studenten. 't Weder was prachtig, geen regen en toch spijts november een lentezonnetjes. Alles in Lourdes werkt op hart en geest. De grot, de heerlijke en zo rijke basiliek, de calvarieberg. De mozaïek der benedenkerk, de 15 mysteriën voorstellende, zijn prachtig. 'k Heb dan nog niet de streek rond Lourdes afgezien, het meer Betharom en Gavarnie. De chauffeur die ons bracht tot Gavarnie toonde ons de streek 'voilà la cirque , au dessus la Brêche de Rolland, là-bas à gauche le Pic de marbozé'. Onwillekeurig is mij 't gedicht opgekomen.
O! Montagnes d'azur, O pays adorée
Proche de Travannes, cirque de marboré
Heugt U nog? 'le cor…?' etc. etc.
'k zal trachten wat te studeren deze winter. 'k Heb reeds hal begonnen, maar 'k vind het zo duivels lastig. 'k ben nog maar halfweg de Alpen en ik krijg wel goesting daar mijn tent op te slaan – of liever die van Hannibal, - daar te laten staan. 'k Zal dus maar Archimedes gan bezoeken en binnen drie, vie weken eens de goeden dag wensen aan Volto, enz… Ge ziet 'varietas placet' Nu dat hangt nog allemaal af van Fritz van rechtover en van de bas van hierbij.
23 – M. Dejonghe – In mijn dorp gaat alles wel, nogal veel gewoel en nu en dan 't bezoek van vijandige vliegers die ook al niet altijd braaf zijn.
24 – Alb. Boone – Ik zend U ed. mijn wens van zaligen hoogdag van Allerzielen, van uit het zo diep geteisterd Vlaanderen. Arm Vlaanderen. Ja, nu meer dan ooit. Wij beleven harde dagen, maar bijzonder lastige nachten. Ja, nu is 't bange nacht voor ons duurbaar Vlaanderen. Wat brengt de dag?

25 – Willy Devos – het laatste hoofdartikel vooral heeft mij zoet getroffen, bijzonder dat schoon gebed wiens uitingen met mij neigen gevoelens ineensmolten. Schrijver van deze korte maar velzeggende reken heeft zonder twijfel een juist begrip van wat een mensenhart te lijden heeft in deze strijd. Mocht zijn bede met de onze verenigd, door onze leive Hieligen verhoord zijn, want sterkte en volharding zijn er nodig om zo een strijd ten eine te brnegen. Sedert 8 maanden ben ik op het centrum gravibatis van het Belgisch strijdleger. 't Is te zeggen de vroeger zo bekende streke, die nu wel een geheel andere naam verdient. Ik heb hier geruster tijden beleefd dan tegenwoordig.

Uit de reistesch van Jozef Pieters (vervolg)
Nog iets, in kwestie van beleefdheidsvormen ben ik hier wel op de hoogte. 't Zijn om zo te zeggen allen hereboeren. 't Is maar in de kleding dat ik nog niet evenaren kan. China is verkeerd: de mannen dragen lange kleren, de vrouwen korte maar zij zijn toch veel zediger gekleed dan de Europese vrouwen van hier.
(brief 2) Nu is het reeds vier maanden dat ik in China verblijf en nog kreeg ik maar eens teken van leven uit Europa.
Karel heb ik hier in Peking op bezoek gehad, hij heeft mij veel nieuws verteld en mij enige nuttige wenken gegeven voor de studie van het Chinees, 't is waarlijk moeilijk maar toch geraak ik er door.
Nieuws is er hier niet vele, veel onnozel nieuws, ja. Zo vreest men hier voortdurende opstand en volksoproer. China is op het punt de zijde der verbondenen te nemen om de oorlog aan te gaan. Dat maakt natuurlijk een grote hulp voor ons als ze wat rap mededoen wilden. Peking is een dode stad zonder veel handel, een stil water met heel diepe gronden in 't kort een oosterse stad in de vollen zin van het woord.

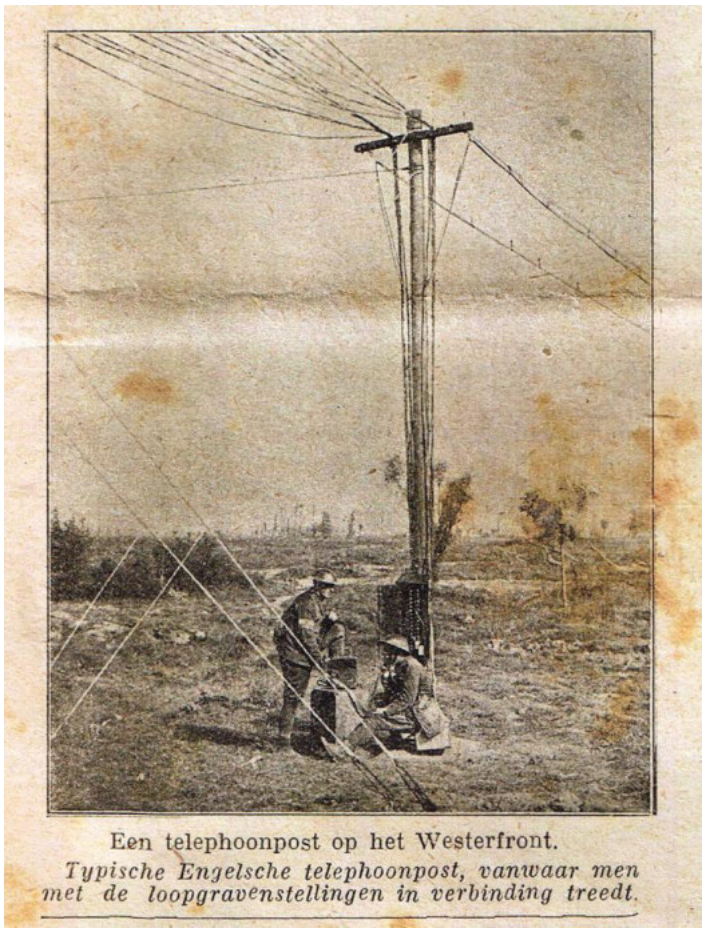

Een telephoonpost op het Westerfront.
Typische Engelsche telephoonpost, vanwaar men met de loopgravenstellingen in verbinding treedt.

Waingein heeft mij gelukkig van alles op de hoogte gebracht. Men mag in geen klein gerucht verschieten, want het is hier, nog wat erger dan op het front! 't Zal waarlijk voor vele rijken moeilijk zijn van in de hemel te geraken.
De weelde is een kwade beest, zegde M. Lambrecht dikwijls en hier kan ik er waarlijk veel staaltjes van zien. Zo heb ik hier naar een toneelfeest geweest dat werd opgevoerd onder de leiding van de Franse minister ten voordele van het 'Rood kruis'. Het publiek was alles wat gij van de diplomatie kunt verwachten, de heren allen om het schoonst, veel eigenaardige damestoiletten, waar onder niet weinige … 'k Mag er u van verzekeren dat het publiek van de katholieken Cerkel van Poperinge al heeft het zeker geen zo groten naam…

(slot)

Oorlogslied
Toont uwe tanden
Toont, toont ze goed
Als ’s vijand, gram gebalde handen
Ze springen doet.
Zo zult ge uw hoofd bewaren
Zo niet
Als gij geen tanden ziet
Met kloeken vuist
Hij ’t hoofd vergruist
Ja hoofd en tanden
Met forsige handen
Ant. Denecker

Troepenparade vóór de gevechten.
Een bevelvoerend Fransch generaal inspecteert de troepen der Nieuw Zeelanders op het Westerfront.

’t Verloren schaap

Toen kwam de oorlog, en de herder zond het lam
Ver van de kudde heen, naar vreemde streken
Daar met andren heen, in lange stomme reken
Wachtte het tot stervensuur en stonde kwam.

Daar vergat het lam zijn oude liefdevlam
Voor de maten zeker… want hij bleef er weken
Zonder schrijven, naar die zijn vrienden bleken
In de vroeg’re dagen – ’t Zit nu in den dam

Maar laat geen nieuws, geen woord aan de maten weten
’t Lam nu wandelt rechts en links? Ja, overal rond
In al d’hoeken van ons klein, nat, Belgisch front
Doch een dag bij toeval in de Zuiderstreken

Vind ik ’t lam, zijn naam twee lettergrepen had
Maten denkt! … en raadt eens? … Raad eens wie is dat?
D.G.
Ant. De Necker

1 december 1917 – **De rantsoenering** – RAB – Archief Maes

Het formulier voor de rantsoenering van de suikerij en de aardappelen.

Roesbrugge, 1 december 1917
Mijnheer de burgemeester
Als gevolg aan mijnen omzendbreif van 28 october 1917, heb ik de eer ued. de volgende vragen te stellen:
1 – Zijn de inschrijvingen voor aardappelen en suikerie in uw gemeente voltrokken?
2 – Welke zin de dagen en uren waarop de verschillige verdelingen zullen geschieden?
3 – Welke hoeveelheden aardappelen en suikerie worden er gevraagd?
4 – Wie is de afgevaardigde?
Ik veroorloof mij U te herinneren dat, voor de aardappelen, niet meer dan de taxatieprijs verhoogd met 0,40 fr mag gevraagd worden, voor de suikerie, 1,80 fr. alle onkosten inbegrepen.
Gelief mij het gewenst antwoord voor 10de dezer te laten geworden en aanvaard intussen, mijnheer de burgemeester, de verzekering mijner hoogachtende gevoelens

De Algemene commissaris der regering
J. Maes

Legerbode 01 december 1917

Oorlogsfeiten

De luchtoorlog – Vijandelijke vliegmachienen hebben Alveringhem en Oostvleteren gebombardeerd.

De drukte op de wegen in de gevechtszône.
Onze foto, genomen op het front in Frankrijk, geeft een duidelijk beeld der drukke bedrijvigheid op de groote Fransche wegen, welke naar de gevechtszône leiden.

Zondag 2 december tot zaterdag 8 december –Baert A.

Het kanon is gans de week niet te hevig en de beweging geheel normaal. Dinsdag nacht 9 vliegerbommen aan ’t Zweerd, de Lovie, enz… Woensdag rond de noen drie grote obussen waarvan 1 de herberg ‘Rood Kruis’ plat ligt, de andere in de nabijheid in de velden. Bureel van de Burgerstand keert terug naar de Luttertap en bureel der Cantonnementen bij D. Clays.

Woensdag avond 4 bommen op en rond Sint Bertens kerk. De Z.E.H. Deken wordt licht gekwetst. Later 8 en dan nog 12 bommen rond de Koekuit. Donderdag morgen om 7 uur 3 grote obussen van aan de Leene tot op 100 meters van Abeele statie. De diensten worden in Sint Bertens kerk opgeschorst en hebben plaats in 't gasthuis.

De Belgische Standaard – 2 december 1917

Belgische kinderen te Bergen op Zoom.
Een kijkje op de speelplaats der villa „Roi Albert" te Bergen op Zoom, waar een groot aantal Belgische kinderen tijdelijk verblijf houdt. De kinderen kwamen uit Antwerpen, Brussel en omstreken.

Vraag gesteld aan de regering en antwoord van den H. Minister
15 oktober 1917 – Vraag gesteld aan den H. Minister van oorlog
1 – Vraag
In de 3de compagnie van het 3de jagers te voet, Ve L.A. numeroteerde men zich gewoonlijk in 't vlaamsch. Op zekeren dag ontstaat er meningsverschil tusschen luitenant Van lierde en Korporaal Smets: de eerste bewerend dat men zich in 't vlaamsch mag numeroteren. Adjudant Watrin verweet daarom aan korporaal Smets, haat gestookt te hebben onder de manschappen, doordat hij de mannen in 't fransch gelijk had gegeven.
Aan Smets, vragend te mogen optreden met getuigen om eerstens te bewijzen dat hij niet in 't fransch gesproken had, werd dat onderhoud geweigerd.
Hij werd integendeel ondervraagd over flamingantisme.
Spijts de lofrijke bewoording van den kommandant over den korporaal, is hij gestraft en naar de reabilitatiecompagnie der ve L.A. gezonden.
Zou de heer minister over het hooger vermelde feit, den korporaal Smets voor den krijgsraad zijne verdediging willen laten voordragen, in het bijzijn van de door hem aan te duiden getuigen?
Antwoord
De feiten die aanleiding gegeven hebben tot de tuchtstraf aan korporaal Smets, van de 3de compagnie van het 3de regiment jagers te voet behooren niet tot de bevoegdheid van den krijgsraad.

2 – Vraag
Zou den heer Minister zo goed zijn mij op de volgende vraag te antwoorden:
Hebben de oversten het recht door de brankardiers militair werk te doen verrichten?
Zoo niet, zou de heer minister daarvan willen kennis geven aan de overheid der 6de

Compagnie van het 1ste genie, die militair werk aan de brankardiers oplegde? En onderzoeken of de gevangenisstraf aan brankardier Rogmans opgelegd om het niet uitvoeren van militair werk verdiend is?

Antwoord

Om mij toe te laten de door het achtbaar lid gestelde vraag te beantwoorden is het noodig dat deze mij aanduide wat hij door 'militair' werk verstaat.

3 – Vraag

Volgens artikel 14 der wet van 2 juni 1613 moeten al de bescheiden in de twee nationale talen opgesteld worden.

Welke strafmaatregelen zal de heer minister nemen tegen de overheid, die in de 11de compagnie van 't 3de linie, de wet miskende en

1 – sergeant Somerlinck tot acht dagen militair gevang veroordeelde en tot afstelling voor 'avoir refusé l'ordre dudhef de corps de signer la carte d'identité en francais, malgré qu'il connut bien la langue Francaise'

2 – Korporaal Vandendooren, om dezelfde reden, dezelfde straf toediende

3 – Brankardier Soetens om dezelfde reden tot 8 dagen gevangenis veroordeelde.

Welke maatregelen meent de heer minister te moeten nemen om de gestrafte Vlamingen in hun eer te herstellen?

Meent de heer Minister het niet nodig aan de oversten bekend te maken dat de kennis der fransche taal aan den Vlaming het recht niet ontneemt Vlaming of Flamingant te zijn en de toepassing der Belgische wet te vragen?

Antwoord

Ik verwijs naar het antwoord dat ik, aangaande hetzelfde onderwerp, gegeven heb op den 15de september laatstleden door het achtbaar lid van de kamer der Volksvertegenwoordigers gestelde vraag.

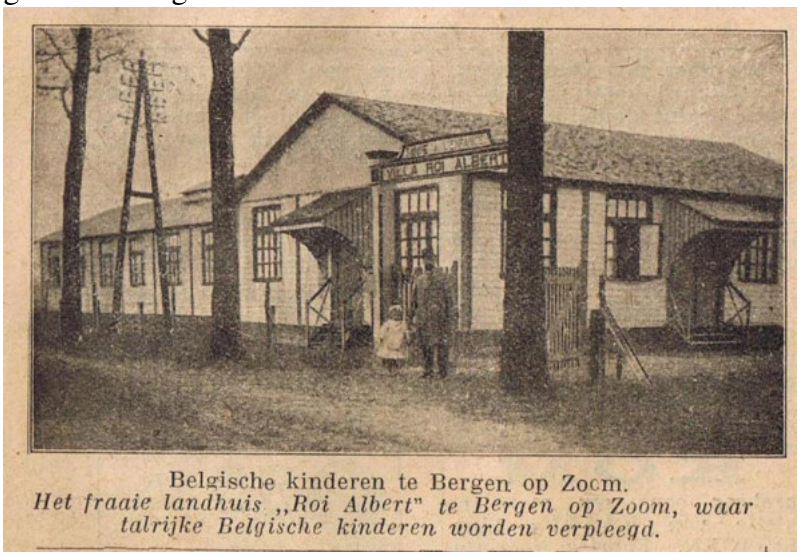

Belgische kinderen te Bergen op Zoom.
Het fraaie landhuis „Roi Albert" te Bergen op Zoom, waar talrijke Belgische kinderen worden verpleegd.

4 – Vraag

Leon De Coster, oorlogsvrijwilliger, vereerd met het oorlogskruis om verscheidene redenen, onder ander om geroepen te hebben: 'Vertaal dat: Defense de fumer'; of ik zal 't zelf komen in 't Vlaamsch schrijven', om geweigerd te hebben in 't Fransch aan een luitenant te antwoorden, naar de voetcompagnie gezonden. Voor hij in de tuchtcompagnie aankwam, werd De Coster door inlichtingen voorafgegaan die op zijne nieuwe oversten een diepen indruk moeten gemaakt hebben.

Reeds voor zijne aankomst immers, verzamelde de adjudant de gegradeerden en sprak hen toe in dezer voege: 'Il va venir ici un flamingant. Ik connait parfaitement le francais. Je vous défends de lui perler flamand. Si j'en atrrape uni l aura puni luimême, il aura huit jours de cachot'.

Wanneer De Coster een tijd nadien korporaal Donckers in 't Vlaamsch aansprak, kreeg hij voor antwoord: 'Ecoutez, mon ami je ne puis vous repondre en flamand.'

Zou de heer minister een onderzoek willen instellen en De Coster de gelegenheid geven om zich voor een krijgsraad te verdedigen?

Antwoord:
De feiten die aanleiding gegeven hebben tot de straf opgelegd aan den soldaat leo De Coster, naar de tuchtcompagnie der 1ste legerdivisie gezoden, behooren niet tot de bevoegdheid van den krijgsraad.

3 december 1917 - Van Walleghem

Alle dagen meldt het Belgische communiqué Duitse bombardementen en ritten op Merkhem waar mijn broeder Remi nu zit.
De Duitsers doen een tegenaanval rond Kamerrijk en pakken verscheidene dorpen weer.

De Chinezen beginnen in sommige kampen lelijk op hun poot te spelen. Gisteren hebben zij een Engelse kapitein gestoken. Vandaag waren er 30 aan de Busseboom die niet wilden werken en legden zich langs de grond om geslagen te worden. Liever de stokslagen dan hun kop te breken; ik passeerde langs het kamp van Verhaege en zag er drie die met hun armen open aan de draad gebonden waren, ook een stond met een been opgebonden. 't Moet er niet aangenaam zijn in zulk weer, want vandaag is het tamelijk gevrozen.

4 december 1917 – Van Walleghem

De Russen publiceren verschillende artikelen van de overeenkomst tussen de bondgenoten en daarin komt een artikel dat aan alle katholieken zeer pijnlijk valt en wiens openbaring troef is in de kaart der Duitsers.
't Is namelijk een overeenkomst tussen Italië, Frankrijk, Rusland en Engeland van geen gehoor te geven aan de Paus wanneer deze zou willen tussenkomen voor de vrede of gelijk welke bemiddeling. Nu is de vraag opgelost waarom er geen antwoord kwam op Pausens vredesnota.
Alzo verliezen onze gouvernementen meer en meer het betrouwen van 't volk. En wij vragen ons af 'Waar leidt men ons naartoe?' - 'God betere 't.
Nu ook, daar Rusland geen vriend meer is, wordt de zwarte kant van Ruslands vroegere handelwijze kenbaar gemaakt en namelijk hoe zij de katholieken van 't bezette Galicië vervolgden. Wandaden die door onze gazetten doodgezwegen werden uitgenomen door 'de Stem uit België, iets waarvoor zij op haar kappe kreeg door de XX° Siècle.

4 december 1917 – **Rantsoenering** – RAB – Archief Maes

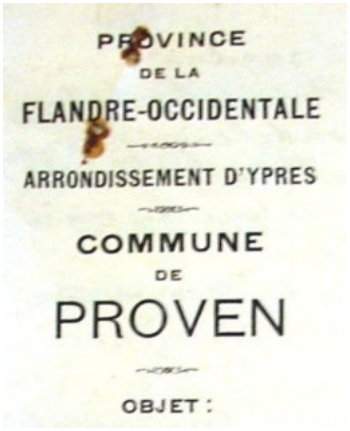
PROVINCE
DE LA
FLANDRE-OCCIDENTALE
ARRONDISSEMENT D'YPRES
COMMUNE
DE
PROVEN
OBJET :

Proven, de 4 december 1917
Mijnheer de algemene commissaris
In antwoord op uwen brief in datum van 1 december laatst heb ik de eer UE de volgende inlichtingen te geven
1 – De inschrijving voor aardappelen en suikerij zijn in de gemeente proven voltrokken.
2 – De uitdeling van aardappelen en suikerij zijn bepaald op de volgende dagen in overeenstemming met de heer Emile Spruytte
A – voor de suikerij op woensdag 5 december 1917 om 8 ure des morgens in de gemeenteschool.
B – Voor de aardappelen op woensdag en vrijdag, 12 en 14 december 1917 om 8 ure des morgens in de gemeenteschool.
Zij zullen geschieden door Mr.Folcque, gepensionneerde onderwijzer van Poperinghe, verblijvende te Proven.

3 – Voor het ogenblik zijn er 20.000 kg aardappelen en 2030 kg chicorei aangevraagd.
4 – Onze afgevaardigde is bovengenoemde heer Jules Folcque.

5 december 1917 – Van Walleghem

La chapelle de Couthoven. (collection B. de Moreau)

's Noens om 1 uur 4 obussen langs de kalsijde van Poperinghe naar Abeele.
De herberg **'Het rood Kruis'** wordt ingeslegen en soldaten en een dochter gedood en burgers gekwetst.
In de achternoen ga ik naar Abeele en keer weer in de avond.
In de avond waren Duitse vliegers boven.
Wel van 10 verschillende plaatsen terzelfdertijd. …
Eén van die doodsmijters was ongeziens boven Poperinghe gerocht.
In 't huis van de onderpastoor **Mr. Hellyn waar Mr De Deken** nu mee woonde zaten beide priesters hun officie te lezen.
Toen een bom viel aan de hoek van 't huis nevens de sacristie van St. Bertinus.
De ontploffing was schrikkelijk ,in de onderpastorij werden vensters en deuren en een deel van de muren ingeslegen.
Mr. Hellyn en de 2 kloosterzusters waren ongedeerd.
Mr. De deken werd een deur op hem gesmeten en werd ook lichtelijk gekwetst aan de schouder door een ijzerscherf.
Het stuksken werd uitgehaald in **'t hospitaal van 't Couthof**.
De sacristij en de koor van St. Bertinuskerk werden ook lelijk vermoord.
Sedert worden de kerk en de onderpastorij niet meer gebruikt.

Z.E.H. deken en Mr. Hellyn wonen in ’t gasthuis en doen er de parochiediensten in de kapel.
Mr. De deken slaapt in **’t Vogelken.**

Ik lees een Duitse gazette door de Duitsers uitgesmeten.
’t Is **‘la Gazette des Ardennes’** en lees er de namen van de slachtoffers van een Engels bombardement op Oostende den 5 september en vind er 6 gedode burgers en 36 gekwetsten.
Veel boeren verlaten hun hoeven en vertrekken naar Frankrijk.
Hun hofsteden worden gemakkelijk en meestendeels aan hoge prijzen door andere gevluchte boeren of nieuwe rijken overgenomen.
Nochtans de boeren die nog willen vertrekken moeten daartoe een bijzonder autorisatie verkrijgen. En men geeft ze niet geern meer.
Ons landbestuur zou liever de boeren in België houden.
Ja, maar dan moet men ook redelijk handelen met onze frontboeren.

5 december 1917 – Delaere C.

De Duitse kanons zonden drie of vier bommen op Poperinghe af, waarvan een huis plat legde over het Zwijnland rechtover de Boeschepekalsijde.
’s Avonds lieten Duitse vliegers nog 5 of 6 obussen vallen die de St. Bertinuskerk en het huis van E.H. Hellyn onbruikbaar maakten.
Z.E.H. de deken werd lichtelijk gekwetst door het neerstorten van een deur in de eetplaats waar ik met hem over enkele uren het noenmaal genomen had. Z.E.H. Deken, E.H. Hellyn en de twee brave zusters Lamothe trekken dan naar het hospitaal waarvan de kapel nu dienen moet tot prochiekerk van St. Bertens.

6 december 1917 – Van Walleghem

Nog voort gevrozen. Om 2 uur ’s nachts zeer veel geschot.
Om 7 uur ’s nuchtens obussen op de statie van de Abeele.
Het is de eerste maal dat Abeele door de kanonnen gebombardeerd werd.
Om 5 ½ “’s avonds vliegers en bomen op Vlamertinghe. Een machien wordt in brand geschoten.

6 december 1917 – Het Belgisch Dagblad

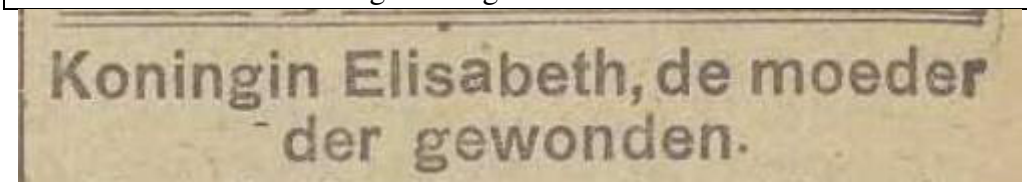
Koningin Elisabeth, de moeder
der gewonden.

Koningin Elisabeth woonde op 4 december een opvoering bij van de opera ‘Werther’ op towu gezet in de bestendigen schouwburg van het hospitaal Beveren aan den Yser door het werk van den schouwburg aan het Belgische front, met de edelmoedige medewerking van den Nationalen Schouwburg van het Opera Comique en van de Symphonie van het Belgisch veldleger. De opvoering werd druk bijgewoond, onder de toeschouwers stipte men aan generaal de Ceuninck, Minister van Oorlog, alsmede talrijke officieren en soldaten der Belgische en geallieerde legers. De beste plaatsen waren aan de verminkten voorbehouden.

De Legerbode

Belgisch front, 4 december 1917
Koningin Elisabeth heeft verleden maandag in het gasthuis van Beveren, aan den yser, eene buitengewone vertoning bijgewoond, ingericht door ‘L’oeuvre du Tehéatre au front belde’, waarvan Libeau de stichter is.
Mev. Richardson en Calas, de heeren marny, Albers, Azema, Mesmaecker en Bourgeois hadden hunne welwillende medewerking aan dit galafeest verleend.
Op het probramma: Werther van Massenet. Het orkest bestond uit een 90tal leden van de simbonie van het veldleger, onder de leiding van sergeant de Thoran, 1ste orkestmeester van den Muntschouwburg. De simfonie speelde insgelijks op meesterlijke wijze het openingsstuk van le Roe d’Ys, van lalo.
Een buitengewoon talrijk en puik publiek was dan ook opgekomen, waaronder luitenant generaal de Ceuninck, minsiter van oorlog en zijn kabinetsoverste, kolonel Constant, generaal Detail, onveroverste van den generalen staf, de Britse generaal graaf Athlane, de Franse generaal Rouquerol, de Belgische generaals Jacques, Arnould, Lartigue, Balle, Lambert alsmede talrijke officieren en soldaten van de verbonden legers.
Op de eerste rijen had men de gekwetsten van het gasthuis op draagberies aangebracht. De beste plaatsen had men bovendien aan de andere gewonden voorbehouden.
Koningin Elisabeth, die heel de vertoning bijwoonde, heeft de spelers doen roepen en ze ten zeerste geluk gewenst.
Het galafeest werd besloten met het God save the King en de Stars spangled Banne”r, gezongen door mevrouw Abby Richardson en met de Marseillaise ende Brabançonne, door Albers.
De Brabançonne werd gebisseerd onder de toejuichingen en de kreten ‘Vive La Reine!’

Het Leven aan het Belgisch Front

's Morgens in het Kantonnement

Een stroom nevelig licht waarin de goudstofjes dansen stroomt de grote loods binnen waar de manschappen, na hun werk, zijn gaan slapen. In den zonneschijn schijnt het stro te gloeien lijk smeltend goud. Op de dekens, waar de slapers ingewikkeld zijn, glanzen vale en violette tintelingen naast donzige schaduwzijden, terwijl de uitgerafelde franjes als met gouddraad bestikt lijken. Een heldere klaarte vloeit over het witsel der oude bevuilde planken beschotten.

Na den strijd.
Twee Australiërs brengen een aan het been zwaar gewond Duitscher naar een der veld-lazaretten.

In allerlei houdingen liggen de vermoeide soldaten neergevleid. Het vertroebelde zonlicht dat de beperkte ruimte van de loods verhit, doet de vermoeienis nog zwaarder op hun leden wegen; zij legt een nog roder tint op hun harde, getande wezenstrekken. De ademhalingen, waarvan het geluid zich mengt met dat van de wind in de takken der bomen, doet de uitgerafelde dekens waar de handen zich aan vastklampen op en nedergaan. Hier en daar liggen de schoenen, waarop de modder vast droogt, nog zoals zij van de voet werden geschopt. Langs de muren handen de rosse, sotfferige kapotten als een vale draperij. Aan de gordelriemen, waarvan het versleten leder in de zon glanst, hangen de beroeste bajonetten. Het prachtige zonnelicht legt zijn goudglanzen over de vermoeide mensen en bevuilde dingen, in afwachting dat des morgens alles weer wordt opgepoetst.
De hoofden met de verwilderde haarbossen, leggen rode vlekken op de ransels. De zon verzwaart nog hun slaap, in deze doffe loods waar geen windje waaien komt.
Slaap gerust, soldaten van het vaderland en van den plicht! Enige uren geleden glinsterde in uw ogen de dansende vlam van de schitterende vuurpijlen en uw lome handen bewogen de zware met modder beladen schop. Gij waart in de kleverige grond aan 't delven; uw gespannen wil gaf vorm aan de werderspannige stof, en maakte er ondanks haarzelve een bondgenote van. Het geratel van de razende machinegeweren maakte uwe hoofden dul, die neergebogen bleven over uwe tak. Aan uw voeten liggen uw wapens neergeworpen op uw kapotten om de vochtige invretende aanraking van de aarde te vermijden. Uw hielen rukken zich moeizaam los uit de omgewoelde aarde. En gij zijt terug gekomen langs de verbindinsgloopgraven waar de dood uit iedere hoek op u loert, door middel van de woedende brisantgranaten en het slanggeschuifel der kogels. Uw stoet van schaduwen die door de vermoeienis waren neergebogen strompelde over de gaten in de duisteren weg . de grauwe morgenklaarte deed uw gezwollen oogleden pijn, toen gij ze eindelijk hebt kunnen sluiten en u mocht neervleien op het gastvrije stro.

Mochtet gij gerust slapen, uw vermoeienis is gewettigd en geen klacht komt er over uwe lippen.
De mannen rechten zich op. Een tijd lang blijven ze zitten nog verdoofd door de slaap en wrijven zich de ogen. Zij werpen het deksel achteruit, vissen met hun voet de schoenen weer op en gaan dan de deur openen om wat frisse lucht binnen te laten. De mannen gaan buiten of komen terug binnen te midden van het geklikker hunner veldflessen en keteltjes. De jeugd lacht op al deze gezichten die daar straks nog ingezonken waren van vermoeienis. Vrolijke stemmen verheugen zich over het mooi weer. De broden komen tevoorschijn uit de knapzak en, zonder dralen, halen de mannen hun vetpot uit en strijken een dikke laag over het smakelijk brood.
Sommigen, op hun gekruiste benen neergezeten beginnen hun geweer uiteen te nemen. Hun hoofd blijft aandachtig over het werk neergebogen. Anderen poetsen hun schoenen en de scherpe reuk van het schoensmeer mengt zich met het stof dat de borstels doen opvliegen. In de nijverige handen glanzen reeds de blinkende geweren die schitteren in het zonnelicht.
Rboert Vivier, D. 48, 11° c.

8 december 1917 – Van Walleghem

Aan Kamerrijk worden de Engelsen nog meer achter uit gedreven en de Duitsers melden 9000 gevangenen en 148 kanonnen buit gemaakt. Het schijnt dat verscheidene Engelse generaals in fout waren, daar zij geen voorzorgen genoeg genomen hadden voor de tegenaanval.
Tegenwoordig hebben wij weinig moed op de oorlog en dorsten wij ons gedacht rechtuit zeggen, wij zouden moeten bekennen dat wij zeer verlegen zijn hier nog te moeten plaatse maken.
Nieuws van de wapenstilstand tussen Rusland en Duitsland. Ook wapenstilstand tussen Rusland en Roemenië.

8 december 1917 - De Belgische Standaard **– Melieve, strooi rozen – Fritz Francken**

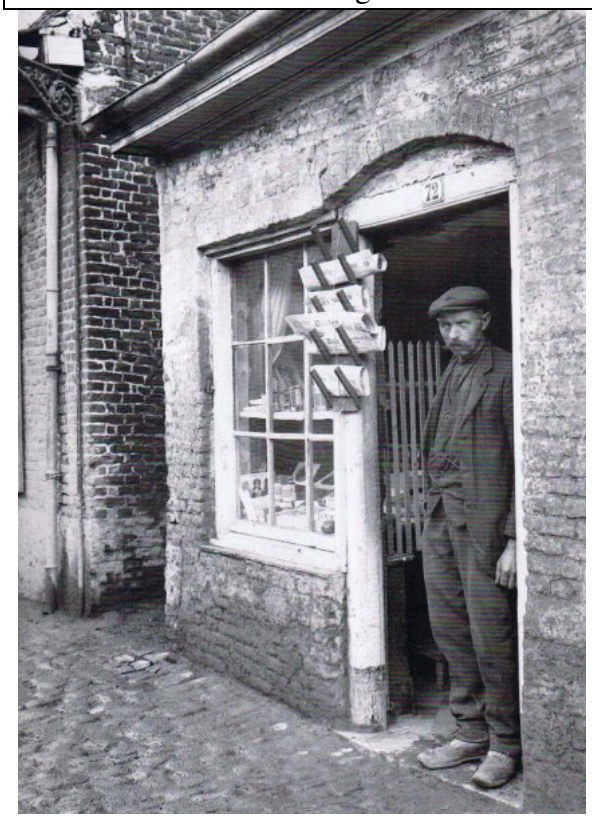

9 december 1917 – Commissie Dhuicque - Casselstraat langs de 10 geboden.

Aan Marcel Wyseur

Melieve, strooi rozen, ’t zij witte, ’t zij rode
Op de aarde der Vlaanderse gouw
Waar ’t heilig gebeente van duizenden doden
Bewaakt wordt, in hou ende trouw

Vereer ze in gedichten, herdenk ze in gebeden
Vereeuwig hun daden in ’t brons
De doden, zij legden een wal om de steden
En braken den rit der kanons!

Zij hadden gezworen, ’t zij mannen, ’t zij knapen
Te winnen of te sterven, voor ’t land
Zij hielden hun woord en de hand aan het wapen
En beten al lachend in ’t zand!

Wie later de kruisvaart dier helden aanhoren
Zij groeten bij iedere naam
En zijn ze op de eigenste bodem geboren
Zij weren de roest en de blaam!
7 – 11 – 17 – Fritz Francken

Zondag 9 tot zaterdag 15 december 19107 – Baert A.

Slecht weder, de wegen zijn echte modderpoelen. Te midden de week is het geschut een paar dagen nogal hevig. De beweging is wat verminderd. Maandagavond lost een vlieger 6 gazebommen rond de Koekuit. De moraal bij de burgers is nog al laag: slecht nieuws van Rusland, Italië, Roemenië, Portugal… men fluistert van een drukking der Duitsers op dit front, van een mogelijke doorbraak. Hazebrouck werd in deze dagen ferm beschoten.

Oorlogs tijdingen

BELGISCH FRONT

Een aanval naar Stuyvekenskerke afgeslagen.

9 december 20 uur – in de nacht van 7 op 8 dezer poogde een sterk Duits detachement om Stuyvekenskerke onze posten te bemeesteren. De poging mislukte ten volle onder ons vuur wat de aanvallers uiteenjoeg. De dag van 8 dezer was gekenmerkt door zwakke artilleriestrijd. In de nacht daeropvolgend hebben wij de Duitse stellingen in de streek van Diksmuide en de Kippe gebombardeerd als weerwraakmaatregel.

9 december 1917 – RABrugge – Archief Maes – Aanpassing openingsuren herbergen te Poperinge worden niet veranderd.

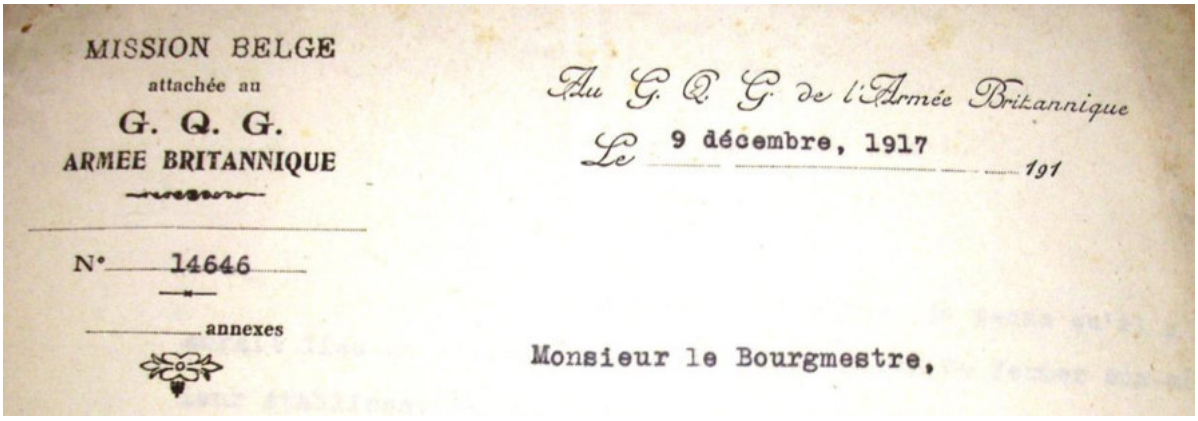

MISSION BELGE
attachée au
G. Q. G.
ARMEE BRITANNIQUE

N° 14646
annexes

Au G. Q. G. de l'Armée Britannique
Le 9 décembre, 1917 191

Monsieur le Bourgmestre,

Monsieur le bourgmestre
Le 6 novembre dernier les cafetiers et aubergistes de la ville de Poperinghe m'ont adressé une requête collective tendant à voir fixer les heures d'ouverture aux militaires de leurs débits, les oir, de 17.30 h à 19.30 h, au lieu et place de 18 à 20 heures.

Cette modification devait avoir l'avantage de permettre aux pétittionnaires de regagner leurs villes à l'extérieur de la ville, après la fermeture de leur établissement avant 20 heures, et d'eviter ainsi toute contravention à l'arrête réglant la circulation.
J' ai l'honneur de porte à votre connaissance, en vous priant de bien vouloir en aviser les intéressés, qu'il ne m'a malheuresement pas été possible de faire admettre en faveur de la ville de Poperinghe une exception à la prescription générale fixant, dans toute l'étendue de la zone britanique tant en Belgique qu'en France, de 18 à 20 heures les heures accès des débits de boissons aux troupes anglaises.
Dans ces conditions, je pense qu'il y aurait lieu de conseiller aux pétitionnnaires de fermer eux-mêmes leur établissement en temps voulu pour pouvoir regagner leur ville avant 8 herus, une entente pourrait intervenir entre-eux à ce sujet.

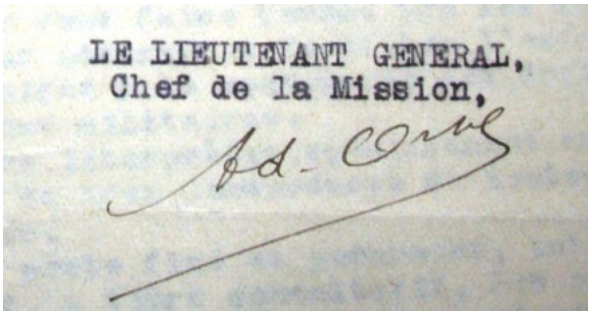
LE LIEUTENANT GENERAL,
Chef de la Mission,

Veuillez afréer, monsieur le bourgmestre l'assurance de mes sentiments très distingués.
Le lieutenant genral) chef de la mission

10 december 1917 – Van Walleghem

's Noens smijten Duitse vliegers gazetten uit. 't Is nogmaals de 'Gazette des Ardennes' van 8 december. Ik bemerk er bijzonderlijk 2 artikels 'Qui contre Hindenbrug'. De Duitsers verwijten de bondgenoten dat zij geen eenheid van legercommandement hebben, allen trekken aan een verschillende koord. De Duitsers hebben één man die allen gebiedt en in hem volle vertrouwen stellen.
Het andere artikel is een weeklacht over de ontruiming van Comen zowel uitgevoerd door de menslievende Duitsers nadat de Engelse beulen reeds meer dan 100 burgers gedood en 300 gekwetst hadden.

10 december 1917 – Brievenboek Poperinge

Aan de heer Baert Albert – stadsbediende
Gij wordt vriendelijk verzocht telkens maandag, woensdag en donderdag namiddag van één ure, u in de stadsschaal, ter beschikking te stellen van de heer Etienne Lebbe, d.d. schepen belast met het toezicht der burgerlijke bevoorrading.
Aanveerd enz…

Aan de heer Maurice Hannebouw
Bij deze heb ik de eer ued. vriendelijk te verzoeken het bureel van kantonementen zo haast mogelijk te willen heropenen in 't huis van de burgerstand, aanhoudende aan d'herberg het Zwynland.

10 december 1917 – Gemeenteraad Poperinghe – Internationale voetbalmatch te Poperinge

Openbare zitting van den gemeenteraad der stad Poperinghe in date tienden december 1900 zeventien

Eerste punt der dagorde – Toelage voor **een sportif liefdadigheidsfeest in voordeel van 't Belgisch Rood Kruis**

De heer voorzitter deelt de heeren raadsleden mede dat verscheidene leden van het Belgisch Sportif Vomiteit hem een aanvraag gedaan hebben, ten einde alhier in Poperinghe**, een internationale match van football** in te richten, waaraan Belgische, Engelse en Franse equipen zouden deelnemen.
De heer voorzitter verklaart dat gemeld comiteit den wensch uitgedrukt heeft het gemeentebestuur aan dit sportief liefdadigheidsfeest te zien deelnemen, des te meer dat al de ontvangsten te dier gelegenheid gedaan, in handen van het Belgisch Rood Kruis zouden gestort worden.
Hij stelt voor aan voornoemd comiteit eene toelage van vijftienhonderd franks te willen verleenen, welke som in de stadsbegrooting van 1918 zou ingeschreven worden.
Dit voorstel wordt door den raad met eenparigheid van stemmen aanveerd.
Het tweede punt op de dagorde is de rekening van 't armbestuur voor de dienstjaren 1915 en 1916.
Ook het vierde punt op de dagorde is voor ons interessant:
Verhoging der gemeentelijke opcentiemen voor 1918
De raad
Gezien de beraadslaging van den gemeenteraad in date een en twintigsten juni 1917, goedgekeurd bij koninklijk besluit van de 10de augustus daarna, vaststellende de inning voor 't dienstjaar 1918, van buitengewone opcentiemen op het principaal der rechtstreekse belastingen, waarvan de opbrengst dienen moest om de leningen van de stad in te korten, het deficit te dekken van 't armbestuur en te voorzien in de kosten van andere nodige werken.
Gezien, ten gevolge der bijzondere tijdsomstandigheden de noodwendigheden en lasten der gemeentebesturen steeds aangroeien.
Gezien verscheidene inkomsten verminderd, andere zelfs niet meer kunnen ingezameld worden, zoals de opbrengst der stadsschaal, de pers- en weegrechten, de plaatsrechten, de markttaksen,

Gezien ten gevolge van 't steeds aangroeiend verkeer op de wegen van groot en klein gemeenschap, verscheidene uitgaven merkelijk vermeerderd zijn, zoals het onderhoud van wegen en straten, het net houden der stad, enz…
Herzien de beraadslaging van den gemeenteraad in date 21ste juni 1917
Besluit eenpariglijk voor 1918, een verhoging te heffen van
1 – vijftien centiemen op 't principaal der grondlasten
2 – Vijftien centiemen op 't principaal der personele belastingen
3 – Vijf en dertig centiemen op het principaal van het patentrecht
Zodat voor het dienstjaar 1918 zullen geheven worden
1 – vijf en negentig centiemen op het principaal der grondlasten (daarin begrepen de zeven centiemen voorzien door de wet van de 12de juli 1821)
2 – vijf en negentig centiemen op het principaal der personele belastingen (daarin begrepen de zeven centiemen voorzien door zelfde wet)

En 3 – zestig centiemen op het principaal van het patentrecht.
Om er het beloop van te gebruiken voor het inkorten der stadsleningen, het dekken van het deficiet van ’t armbestuur, het onderhouden en herstellen van straten en wegen van groot en klein gemeenschap, het nethouden der stad, enz…
Afschrift dezer beraadslaging zal naar den heer Gouverneur der provincie toegezonden worden, met beide dezelfde aan de koninklijke goedkeuring te onderwerpen.

Vijfde punt der dagorde – Vernieuwing der conventie gesloten met den heer Town Major, nopens **nethouden der straten**
De heer voorzitter geeft kennis aan den raad van eenen brief toegestuurd naar ’t gemeentebestuur door den heer Town major, waarbij deze hoge beambte erop aandringt de geldelijke tussenkomst van de stad in de kosten veroorzaakt door ’t nethouden der straten merkelijk te zien verhogen en desgevallend eene bijzondere taks vast te stellen op de winsten gedurende den oorlog door de ingezetenen aangeworven.
De heer voorzitter verklaart dat de toelage betaald tot heden in bovengemelde kosten beloopt tot vijfhonderd franks per maand en stelt de heeren raadsleden voor, te rekenen van 1ste januari aanstaande deze toelage uit te betalen op den voet van duizend franks per maand.
Dit voorstel wordt door den raad met eenparigheid van stemmen aanveerd en de heer burgmeester wordt bemachtigd een overeenkomst dies aangaande met den heer Town major te sluiten en te ondertekenen.
Aldus gedaan in zitting date als boven

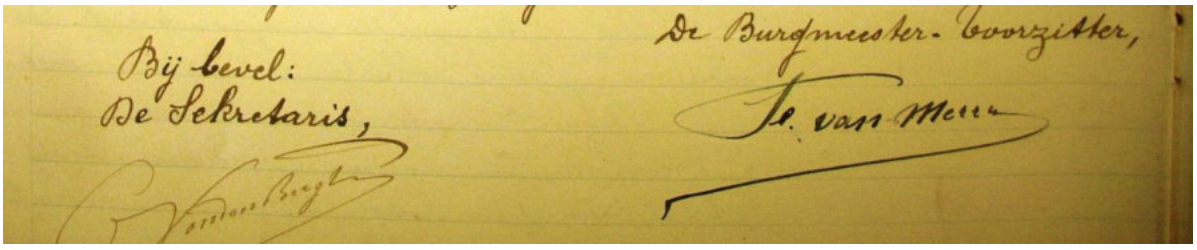

Legerbode 11 december 1917

Op het Belgisch Front

(Weekbericht van 1-7 December 1917.)

Tijdens de verlopen week is de artillerie bedrijvigheid fel afgenomen op ons front.
De 30 november heeft de vijand twee onzer posten benoorden Kippe aangetast, terwijl een andere groep, bezuiden Dixmuide poogde onze vooruitgeschoven werkeen ten oosten van den Yser te genaken. Ons machinegeweervuur en de krachtige samenwerking onzer artillerie hebben 's vijands inzichten verijdeld. Menigen keer heeft onze artillerie op 's vijands werken benoorden en bezuiden Doixmuide gevuurd, alsmede in het gebied Nieuwe-Stede: zij heeft 's vijands batterijen, die onze vooruitgeschoven stellingen te Oud-Stuyvenkenskerke, onze werken nagij Dixmuide en zekere punten bij merckem onder vuur namen, flink betantwoord.
Om tegengeweld uit te oefenen wegens de beschiering van Adinkerke en omgeving, Wulpen en de omgeving van Veurne, hebben wij de barakken te Leke en praatbos gekannoneerd.
Wegens het slecht weder, was de bedrijvigheid onzer vliegeniers fel verhinderd. Drie Duitse vliegtuigen werden stuurloos in hunne linies teruggejaagd.

Soldatenvrouwtje

Welneen, je moet niet denken
Dat 'k angstig ben en bang!
Het vrezen, lieve jongen,
Verleerde ik sedert lang.

Als mijn gedachten vliegen
Naar 't verre oorlogsveld
Ik 't moordend lood hoor suizen
In 't ruwe krijgsgeweld,

Dan zie 'k je lieve ogen
En spiegel er mij in weer
Dan giet 'k mijn kracht je over
En – rustig leg 'k me neer.

Want waar veel jonge levens
Zich geven in hun moed,
Daar weet ik, dat jouw leven
Door mijn kracht is behoed.

Daar weet ik jouw dierbaar leven
Beschermd door stille macht
Daar is jouw hart onkwetsbaar
Ompantserd door mijn macht.

En met een moedig vrouwtje
Valt je het strijden licht?
M'n jongen – wees niet roekloos –
Doch doe – met mij – je plicht.

En keer je weer uit 't leger
Dat overwinnen zal

Dan heb ik je in mijn armen
Mijn held, mijn man, mijn al!

Welneen, je moet niet denken
Dat ‘k angstig ben en bang!
‘k ben een soldatenvrouwtje
Een zoen op iedere wang!
8november 1917 – Hollandsch meisjen

12 december – de Belgische Standaard – Na de wapenstilstand in Rusland

Foto van forum eerste wereldoorlog

En onze autokanons in Rusland

Onze autokanonniers zitten er, met de huidige gebeurtenissen, lelijk voor in Rusland. Wat zal er van hen geworden? En zeggen dat ze met zulken moed er naartoe trokken, er onthaald werden als helden en er vochten als leeuwen! Sie transit gloria….
Ze zijn ook in den wapenstelstand meegesleept en hoe zullen ze weerom alhier geraken?
Velen zijn er in glorie gevallen voor de goede zaak. Nu schijnt hun opoffering wel nutteloos te zijn geweest. Velen liggen er in ’t hospitaal van Kiew gekwetst onder meer de gekende worstelaar **Constant Lemarin** en zijn makker **O. Thirry**, die vielen wanneer de Russen het hazenpad kozen.
Men heeft veel van onze Belgische autokanons en autogeleiders gesproken in den tijd. We zouden nu wel graag vernemen wat er voor hun behoud is gedaan!
Eene les is er ook in besloten: blijf bij uwe leest.

De worstelaar Constant Lemarin. Hij werd in 1921 en 1924 nog wereldkampioen worstelen. Hij stierf op 4 november 1965.

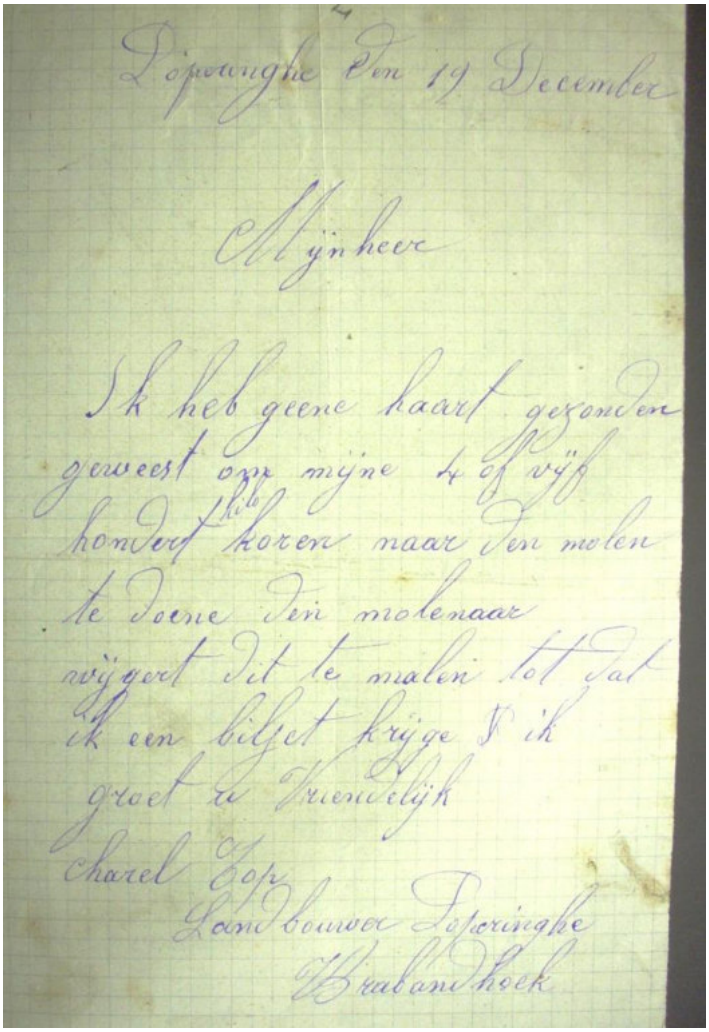
Poperinghe den 14 December

Mijnheer

Ik heb geene kaart gezonden geweest om mijne 4 of vijf honderd kilo koren naar den molen te doene den molenaar wijgert dit te malen tot dat ik een biljet krijge Ik groet u vriendelijk

Charel Top

Landbouwer Poperinghe Brabandhoek

13 december 1917

Poperinghe den 13 december

Mijnheer

Ik heb geene kaart gezonden gewest om mijne 4 of 5 hondert kilo koren naar den molen te doene – den molenaar wijgert dit te maken tot dat ik een biljet krijge

Ik groet u vriendelijk

Charel Top – landbouwer

Poperinghe – Brabandhoek

14 december 1917 – Van Walleghem

Mijn broeder Remi komt hier aan in congé. Wat heeft hij afgezien in zijn secteur van Merckhem, waar hij op loer lag tussen de Kippe en de Ashoop. Nog nievers geen tranchées, enkel bommenputten meer dan halfvol water.met St. Elooisdag trokken zij er naartoe voor 6 dagen, verbleven eerst 3 dagen in een nauwe en flauwe abri, waar de mannen bijna op malkaar zaten, zonder middel van de minste rust. Dan werden zij geladen met 6 kilo's granaten, 100 kogels, 2 broden, 2 vleesdozen, 2 gourden koffie, geweer en ransel en trokken op tot op enige meters van de vijand. Nog nievers geen houten trapwegels, maar in de donkere nacht goed komt het uit door water en modder. Met 8 of 10 mensen zich vasthoudende aan dezelfde koord om niet te verzinken of te versmoren. En of 't nodig is! 't Is immers al de ene bommenput nevens de andere, sommige wel 5, 6 meters diep, en zodanig veel slijk dat de zwaar geladen soldaten er telkens inzinken tot over de knieën. En de koorde kwam hen te passe. Zij hebben moeten al hun krachten gebruiken om een van hun maten uit te trekken. Het duurde uren eer zij alzo een half uur ver gerochten en kwamen op hun post doornat van 't zweet om een paar uren nadien te bibberen van de koude. En nochtans niemand die er ziek van werd.

Drie dagen hebben zij daar verbleven in de obusput op enige meters van de vijand. Nu en dan eens veranderende van positie om niet te verzinken. Na neige uren begon het te vriezen, dan kregen zij vasten grond maar de koude aan de voeten was onverdragelijk. 's Nachts gingen zij liggen boven de grond. Hun koffie was vervrozen, het eten smaakte niet. En eindelijk na 3 dagen mochten zij hun post verlaten en kwamen na een halve nacht wroeten in de modder onder hun zwaar pak te Oostvleteren aan.

In 6 dagen hadden zij niet geslapen en sedert 3 dagen zonder warm drinken. Nog nooit van gans hun leven waren zij zo tenden geweest. Of de warme koffie en de bundel strooi hun deugd deden. Van in hun post hoorden zij de F-Duitsers en zagen er soms. Nochtans geen geweerschot noch van mitrailleusen werd gelost. Zij ook moesten in 't aflossen door de Duitsers gezien en gehoord worden. 't Was van zo te zeggen een zwijgend akkoord van in dat

geval hun geweren en mitrailleusen niet te bezigen. Hadden zij moeten schieten de verliezen van weerskanten gingen zo schrikkelijk zijn dat er bijna geen aan de kogels zoude ontsnapt hebben. Nochtans van weerskanten schoten zij met de kanonnen en ’t was daar het meeste gevaar.
Rond hen zagen zij nog verscheidene lijken liggen van Belgische en Franse soldaten, doch iedere nacht werden er weggenomen en begraven.

Nummer 185B **Doos Gazette** **december 2017**
guido.vandermarliere@telenet.be

Boerenbetweterigheid uit het verleden

*

Jong een hoer, oud een profetes. Dat zegt men van zulk eene, die na een ongebonden leven in de jeugd, in haaren ouderdom een groote kuisheid en ingetoogenheid voorgeeft: gelijk wanneer hoeren in een klooster gaan. 't Schijnt ontleent van de profetes Jesabel, Openb. 2: 20. Doch 't is wenschelijk, als zulker bekeering waaragtig is, zo als Luk. 7: 37–. Men vind'er echter maar al te veel, op welke past: *Jong een hoer, oud een koppelster*. Dus is *een bedorven koopman wel een goed makelaar*. Doch 't zal met die Jesabel geweest zyn gelijk wel met andere: *Onder een hoerhuis, en boven een kerk*.

Uit 'De nederduitsche spreekwoorden' door Carolus Tuinman – 1720

*

Doos Gazette, een slim schrift des tijds met meer dan 580 lezers

Beste abonnee

Van Paul De Groeve kreeg ik de onderstaande appreciatie:
Beste Guido,
Goedemorgen!
Bestaan er ergens opnames van deze liederen? Of muziekpapier?
Het zou mooi zijn om die opnieuw tot leven te brengen en ze te laten zingen.
Met vriendelijke groeten,
Paul de Groeve

En van Renaat Devos, kreeg ik de volgende interessante bemerkingen:
Goeiemorgen, Dag Guido,

Sinds iemand mij er attent op maakte, lees ik sinds de zomer van 2015 gretig jouw Gazette mee. Prachtig werkstuk! In vroegere dagen zou men dat misschien een Encyclopedie genoemd hebben...

Deze morgen bleef ik meteen hangen in jouw inleidend woordje over het herdenken van Poperingenaars. Ik geef hier graag even mee dat wij dit van in het begin deden in het college. Met de St.-Stanislasspeelschaar ('t collegemuziek) brachten wij in maart 2015 een vertelconcert waarbij we het verhaal brachten van de oorlogsjaren in ons college. Op het einde van het concert werd toen een grote gedenksteen onthuld met de namen van 35 gesneuvelde oud-leerlingen. Voorlopig staat die steen opgesteld in het hoofdportaal van het college. Je moet maar eens de monumentale voordeur opensteken. Je zult er onmiddellijk die gedenkplaat zien staan. De familie van de gesneuvelde Paul Vandenbussche bracht er vorige zomer een intiem gedenkmoment. Uiteindelijk zal de gedenksteen bevestigd worden aan de binnenmuur van de voormalige collegekapel waar honderden soldaten verzorgd werden. Nu zijn er nog werken aan de gang (figuurlijk én letterlijk!). Na voltooiing van de compartimentering van die gang en de opfrissingswerken krijgt de gedenkplaat daar een definitieve bestemming. Momenteel werken wij met de Speelschaar aan de voorbereiding van een tweede vertelconcert waarbij we het verhaal willen brengen van de collegevlucht naar het kasteel van Martragny in Normandië. Als alles goed gaat en als we dus voldoende verhaal vinden, staat dit vertelconcert gepland in maart 2019. Een vluchtverhaal, 100 jaar na datum!

Mooie gedachte trouwens, dat herdenken van Poperingenaars! Misschien kan er een oproep gelanceerd worden in jouw Gazette, waarbij ook andere verenigingen of groeperingen gevraagd worden om het verhaal van hun gesneuvelde leden op te sporen? En misschien kunnen al die verhalen dan gebundeld worden en zit daar een concertideetje in voor jouw muziekgroep?!

En nog een tip... Momenteel wordt op het stukje gras bij het kruispunt Deken De Bolaan - Korte Reningelststraat (oude spoorwegbedding) door de VZW Lady-Kant (met initiatiefnemer Ghislain Kuyle) een monument opgericht dat verwijst naar de georganiseerde evacuatie van kinderen uit de Westhoek naar de talrijke schoolkolonies in Frankrijk en Zwitserland. Vandaag is daar de betonnen sokkel al zichtbaar. Eerstdaags wordt het artistieke monument geplaatst. Neem dus zeker je fototoestel mee!

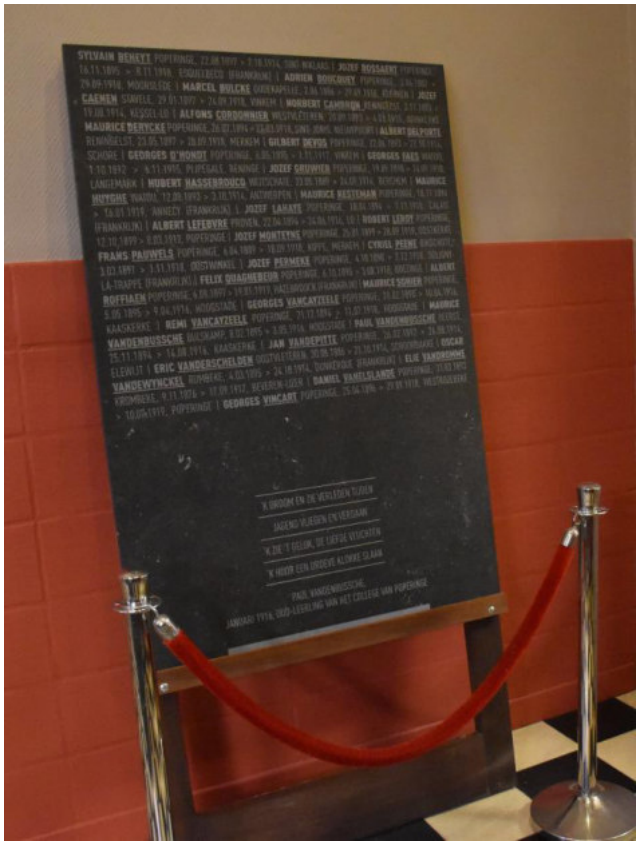

Groeten,
Renaat, steeds zoekende.

Beste Renaat bedankt voor al deze info. Ik heb mijn camera genomen en ben de gedenksteen gaan fotograferen. 't Is ook een prachtig en weemoedig vers van Paul Vandenbussche die daarbij gevoegd is, kortom prachtig werk!

Het schooltje van de Paulienen

Om het ontstaan van het eerste schooltje van de Paulienenenigszins te kunnen situeren, ga ik eerst eens kijken wat ik schreef in de biografie die ik opstelde van Karel Verhelst[1], de charismatische priester die in de Franse tijd hier in Poperinge ontzettend veel werk verzette en zijn leven lang ijverde voor de armen.
Daar lezen we het volgende:

1805 - De Paulienen

De sociale gedrevenheid van Karel Verhelst staat buiten kijf en hij ligt ook mede aan de basis van de oprichting van de Paulienen in Poperinge. We vervolgen hier met de biografie:

De volgende brief welke hij schreef aan juffrouw **Maria Josephina Carolina Coleta Devos,** die haar huis te Poperinge verlaten had in deze onstuimige omstandigheden, om geruster te leven in het klooster door juffrouw De la Motte gesticht, bewijst de droevige toestand in welke Poperinge zich alsdan bevond:

Beminde jufrouw in Christo
De oogst is groot en zeer groot te Poperinge en de werklieden luttel en bijna al weg door de oorlog. Ik vind mij overal alleen, vele zieken te berechten, te bezoeken, vele armen te vertroosten, ja vele eerlijke harten in het verborgen bij te staan, en wat het meeste is; de onwetendheid die de vrucht is van de oorlog, groeit dagelijks aan, zodat de kinderen brood – geestelijke spijs – vragen en bijna niemand geeft die spijs.
Gij weet hoe wij hier zijn, men mag niet prediken of catechismus houden. Ik wenste dat gij nu in uw school, met uw kleine kudde waart, gelijk over twee, drie jaren, ik zoude die welhaast tot zestig, ja, tot honderd en honderd vijftig doen aangroeien. Ik kan het niet meester zijn, gij moet komen helpen.
Gij moet komen en ik peize dat God, die zijn armen zo wel te Poperinge als te Ieper heeft dat van U vraagt en dat gij maar voor enige tijd naar Ieper gegaan zijt omdat, op de leest van Ieper wat geslagen zijnde, gij hier een schooltje zoude beginnen, wienst moeder te Ieper zal blijven en die gij altijd zult herkennen omdat gij nu twee jaar lang haar zog in overvloed gezogen hebt en zij getracht heeft u te brengen tot de staat van volmaaktheid zoveel het in haar was.
Vraag het aan de vader des huisgezins, aan mijnheer **Van Roo,** zeg de redens, of toon hoe nodig het is dat er in voorzien werd, mijnheer is al te onpartijdig om hier tegen te zijn, hij wenst maar de glorie van God en het goed van onze heilige kerk.
Indien het nodig ware of dat ik konde komen, ik zou welhaast bij zijn eerwaarde zijn om hetzelve ootmoediglijk te verzoeken, ten minste voor eenen tijd, tot dat andere bekwame werklieden zouden gevormd woiden. Gij moet niet vrezen hier te wonen, wij zijn nog al wel gerust gelaten. Ik ben, nu sedert Pasen **deken,** ik zal u inhalen met het geluid van onze klokken, die bestaan uit een kleintje, dat door de natie nog geborsten is.

[1] Karel Ignatius Verhelst °31 december 1759 - + 21 januari 1838 - Guido Vandermarliere

Lachen à part, gij moet komen, beter vandage als morgen. Ik zou andere kunnen vinden maar de mensen kennen u, gij hebt de confiëntie van het volk. Dat mijnheer u zende, indien het volgens hen aldus de wille van God is.
Ik ga u haast verwachten, zoo gij niet haast komt, ik zal recht naar mijnheer schrijven, die u haast in missie naar Poperinghe zal zenden, om als een leerzame dochter, onder zijne zorg, in den wijngaard des heren te werken, om velen de rechtvaardigheid en den weg des heren geleerd hebbende, hierna te mogen blinken als sterren in het firmament des hemels en dat voor een lange eeuwigheid.

We hebben het origineel van deze brief nergens terug gevonden, maar we nemen aan dat deze authentiek is en dat de schrijver van de kleine biografie(1) de brief heeft kunnen overschrijven. Van wanneer dateert deze brief?
Enerzijds haalt Verhelst aan dat de klokken van de O.L. Vrouwkerk weggehaald waren op een klein klokje na. De klokken werden op de ***22ste oktober 1793*** *door de Fransen weggenomen. Dus dateert de brief zeker van na deze datum.*
Anderzijds stelt Verhelst dat Juffrouw Devos, de toelating dient te krijgen van 'mijnheer Van Roo', de kanunnik van Ieper die de Mariaschool, gesticht door Clara Francisca van Zuytpeene Lamotte bestuurde. Van Roo overlijdt op de 5de januari 1797, zodat deze brief van voor deze datum moet zijn.
Verder constateren we dat Verhelst zich nu – sedert Pasen – **deken** *is en er een verbod is van te prediken en catechismus te houden.*
Vandaar dat we denken dat we deze brief kunnen situeren ***tussen 1795 – en begin 1797.***
Verhelst schrijft ook: Ik wenste dat gij nu in uw school, met uw kleine kudde waart, gelijk over twee, drie jaren, … *wat betekent dat Devos voor* **1795** *al school gehouden heeft.*

Daarbij denken we aan het schooltje dat de gebroeders VanGoesteene in 1763 'gefondeerd' hadden, het parochieschooltje 'In de Cruyce', gelegen langs de O.L. Vrouwkerk.
In het boek over Van Roo wordt ten andere vermeld dat heel wat 'meesteressen' die in de Lamotteschool ervaring hadden opgedaan, dan verder een eigen school gingen leiden.
Zo lezen we pag. 115:
Ik spreek niet van de lest opgeregte school tot Poperinge, nog van de school van Belle, nog van die van Tourhout, welkers joffrouwen regeersters onder zijn beleid zijnde, in de wijze van schoolbestiering, door hem zijn geweest volkomentlijk onderrigt.
We mogen dus aannemen dat Maria Devos haar 'opleiding' tot meesteres – zoals dat toen zo mooi genoemd werd - in de Lamotteschool heeft gehad en onder invloed van Van Roo een aantal jaren reeds les gegeven had aan de arme meisjes, toen ze door Verhelst, terug gevraagd werd naar Poperinge waarschijnlijk rond 1796.

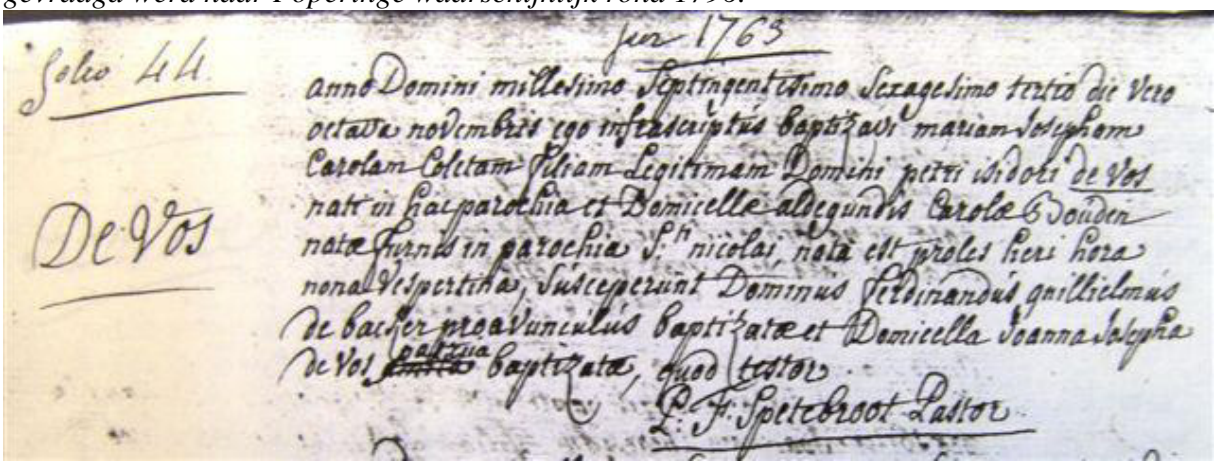
Folio 44
De Vos
jur 1763
anno Domini millesimo Septingentesimo Sexagesimo tertio die vero octava novembris ego infrascriptus baptizavi mariam Josepham Carolam Coletam filiam Legitimam Domini petri isidori de Vos nati in hac parochia et Domicellae aldegundis Carolae Bouden natae furnis in parochia S.ti nicolai, nata est proles heri hora nona vespertina, susceperunt Dominus Ferdinandus guillielmus de backer proavunculus baptizatae et Domicella Joanna Josepha de Vos patrua baptizatae, quod testor
P. F. Spetebroot Pastor

De geboorteakte van Maria Josepha Carola Coleta Devos;
de wettelijke dochter van Peter Isidoor Devos, haar vader en van Aldegondis Carole Bouden, haar moeder.

Dit wordt deels bevestigd door de 'biografie' (1):
Juffrouw Devos, aan wie dezen brief geschreven was, had van jongs af een genegenheid betoond tot het onderwijs der arme kinderen, welke zij in haar huis ontving, om hen in de christelijke lering te onderwijzen.
Zij was geboren op de **7de november 1763**

Bij den eersten inval der Fransen verliet zij Poperinge, alwaar, gelijk M. Verhelst het zegt, zij door een ieder weer verlangd werd. Zij luisterde naar de wensen van dien eerwaarde heer en keerde weder naar haar geboortestad, alwaar zij haar huis veranderde in een school en op **5 oktober 1805,** uit handen van den eerweerden heer Lauwers, pastoor van de O.L. Vrouwparochie ontving zij het zwarte kleed met den regel, om in gemeenzaamheid van andere juffrouwen te leven, volgens den geest van den heiligen **Vincentius a Paulo.**
Vandaar dat ze Paulienen genoemd worden.
Het duurde dus toch tot 1805 vooraleer zij de stap zette om effectief in deze moeilijke tijden, een 'gemeenschap' op te richten.

De school van die tijd – een klein gebouwtje in de tuin van haar vader – bestaat nog altijd. De heer Henri Lefever was zo vriendelijk om mij toe te laten een foto van dit 'historische' gebouw te maken.

De eerste aanvaarde meesteressen onder haar leiding waren Juffrouw Bonaventura Bruneel, juffrouw Clara Vandenameele en Juffrouw Misselyn.

Op de 24ste januari 1808 beraadslaagt de gemeenteraad over een vraag van juffrouw Devos. We vertalen uit het Frans:
De gemeenteraad, gezien de petitie die door **juffrouw Marie Josephine De Vos**, overste van de congregatie van de meisjes, onder de titel van St. Vincent de Paul, vragende om geautoriseerd te worden om **de publieke wegel te sluiten** en in het bezit te nemen, die zich bevindt tussen het huis van de heer Jacques Joseph De Schryver, waarvan zij eigenares geworden is, en het huis van Pierre Flahau, gesitueerd aan **de oostkant** van de Napoleonstraat van deze stad.
Gezien deze vraag gesteld werd met het oog op het bouwen van een school om gratis onderwijs te verschaffen aan de arme kinderen van de twee geslachten en dat daarbij deze passage van geen nut meer is, aangezien de buren hun water kunnen vinden in de naburige putten of water kunnen gaan pompen langs de andere publieke wegel die zich bevindt aan het begin van het huis van de heer Charles Devos in dezelfde Napoleonstraat. *(nu de Boeschepestraat)*
... krijgt juffrouw Devos de toestemming om deze wegel in bezit te nemen.

En daarmee krijgen we het begin van de Paulienenschool aan de andere kant van de straat, nu het VTI.

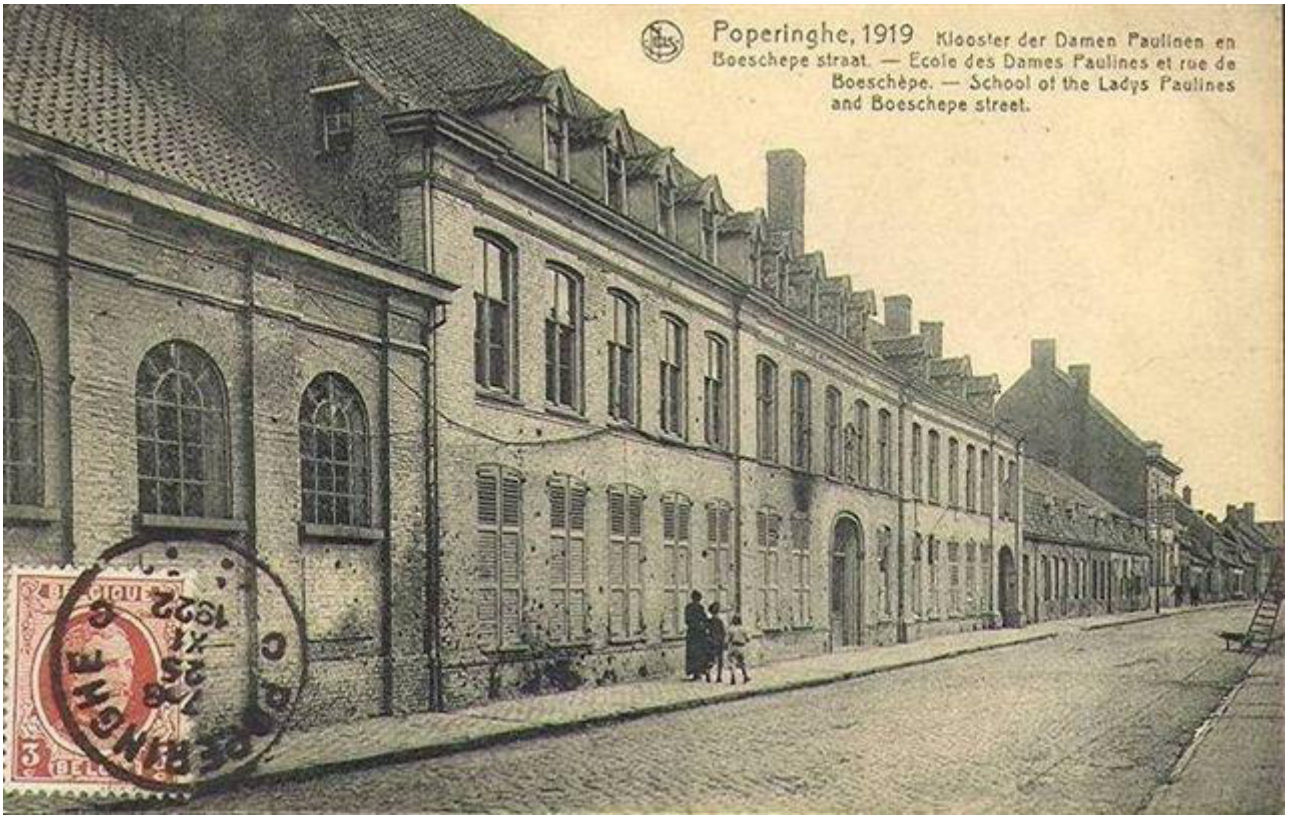

We nemen hier als afbeelding een minder bekende postkaart uit 1919.

We gingen ook eens kijken in het bevolkingsregister van het jaar 1826 – wie er nu woonde op de Overdam, zoals de Napoleonstraat nu terug heette, en we vinden de volgende personen:

De Vos Marie Josephine	63 jaar - ° Poperinge
Bruneel Marie Therese	57 jaar - ° Poperinge
Vandenameele Isabelle Clare	56 jaar - ° Poperinge

Cockenpoo Marie Isabelle	55 jaar - ° Haringhe
Desodt Anne Clare	42 jaar - ° Beveren
Vercruysse Amelia	38 jaar - ° Kortrijk
Comer Marie Therese	38 jaar - ° Kortrijk
VanKuylen Therese Caorline	37 jaar - ° Antwerpen
Weens Thereseia Roselia	36 jaar - ° Poperinge
Coudron Regina Libaria	31 jaar - ° Belle
Weens Maria Catherine	29 jaar - ° Poperinge
Benoit Adelaide	24 jaar - ° Gent
Vanhouwer Eugenia Colete	25 jaar - ° Westouter

En de dienstmeid: Boone Virginie Pelagie – 18 jaar en geboren te Poperinge.

In 1830 was Vankuylen vertrokken maar was Wielemaeker Pauline – 19 jaar – uit Brugge er bijgekomen.
In 1846 waren er reeds 18 Paulienen. Juffrouw Marie Josephine De Vos stierf op de 4de augustus 1841.

Afbeelding van Vincent de Paul – uit Journal pour Tous – Nr. 520 – 24 sept. 1862

Vanaf 1808 verkregen de Paulienen dus eigendom aan de ‘oostkant’ van de huidige Boeschepestraat om aldaar een nieuwe school te bouwen.

Eén en ander betekent dus dat **het ‘oude’ schooltje,** op de westkant van de straat, van voor 1808 zal dateren.

Als we de Atlas van de Buurtwegen it 1841 raadplegen dan zien we dat er op deze plaats een langgerekte achterbouw getekend staat, waar zich nu het oude schooltje bevindt.

Samen met **Daniël Liefooghe** ging ik op fotoreportage om de huidige toestand te bekijken.

De huidige achterkant ziet er momenteel zo uit. Het schooltje zelf staat nu op twee eigendommen. Het linkse stuk op de foto werd mooit gerestaureerd, met nieuwe ramen, en werd als tekenatelier gebruikt.
Het rechtse stuk waar zich de ‘hoofdingang’ bevindt, ligt op de eigendom van de heer Withouck. Hij heeft daar een uitgebreide, goed verzorgde moestuin. De ‘hoofdingang’ stond oorspronkelijk effectief in het midden van het schooltje.
Alleen de de rechtse kant werd deels afgebroken.

Op de zijkant zien we immers het volgende:

Daar zien we dat het schooltje effectief eerst tot tegen het erf van Withouck kwam. De ramen werden uit de muur gehaald en in de huidige, nieuwgebouwde zijmuur gezet. Het valt dan ook op dat deze zijmuur niet in de gevels geankerd is en de ramen die oorspronkelijk in de gevel stonden werden hergebruikt en in de zijgevel geplaatste. De oude raamopeningen werden dichtgemetst.

Laat ons nog even kijken naar het plannetje uit de Atlas van de Buurtwegen. Daarop zien we de nauwe doorgang lags de Tien Geboden, die zo, mits het maken van een kleine hoek, kon leiden naar een poortje langs waar men door de hof het schooltje kon bereiken. De heer Withouck vertelde ons dat hij zelf nog dit poortje had dicht gemaakt

Aan de andere kant van het schooltje, aan de kant van de Boeschepestraat wordt dit erf begrenst door het oude ‘schoolmeestereshuis’ . in de voorgevel is een ‘Onze Lieve Vrouwkapelletje’ in gemetst. De gevel is gemetst in de in die tijd veel voorkomende ‘geel’ of toen ‘wit’- genoemde baksteen.
Vooral opvallend zijn de dakkappellen.

In vergelijking met de postkaart uit 1919 zien we dat het identiek de zelfde dakkappellen zijn die eertijds stonden op de Paulienenschool aan de overkant van de Boeschepestraat, die nu echter met de laatste verbouwing plotseling verdwenen zijn.

Ook de helling van het dak is typisch voor die tijd. We zien dat het dak nog gebouwd is met een soort inzinking vooraan – gebaseerd op de aloude ‘osiedrop’ of de uitstekende rand van het dak waarlangs het water afliep.

Aan de achterkant van huis zien we de zelfde ‘osiedrop’ structuur - liggend op de muurbalk - die echter nog altijd gewoon uitsteekt en zijn functie - het laten aflopen van het water weg van de muur – nog steeds uitoefent.

Links zien we een kelder met een opkelder – rechts was er blijkbaar een gewone ‘kamer’ met daarboven een typische halfhoge kamer met twee halfronde vensters. Het onderstaande grote raam is echter nieuw. Oorspronkelijk was het raam kleiner.

Een klein grasveldje scheidt het schooltje van het ‘schoolhuis’ Links zien we de plaats waar eertijds de toeletten zich bevonden. De bovenkant van deze muur lijkt ons nieuw.

De hoge deur van het schooltje leidde naar deze toiletten en naar het schoolhuis.

Hiernaast het oude raam in de ‘nieuwe’ zijmuur.
Hieronder – de metalen schijf waaraan de stalen kabel zich bevindt om de gevels met elkaar te verbinden, om zodoende de muren recht te houden.

De heer Withouck die zijn deel van het schooltje gebruikt als ‘tuinhuisje’
We mochten ook binnen gaan kijken.
Daar zagen we de binnenzijde van de grote deur die naar het schoolhuis leidde, en die nog in zijn oorspronkelijke staat is. De muren zijn – naar de toenmalige gezondheidsvoorschriften bekalkt geweest en de vloertegels leken ons ook nog de orginele tegels te zijn.

Het plafond werd eertijds zorgvuldig afgewerkt met lattensplijterslatjes , die waarschijnlijk ook zullen bekalkt geweest zijn.
De restanten hiervan getuigen hiervan.

Op de volgende foto zien we de stalen kabel die de twee gevels recht houdt. Rechts zien we dat het oorspronkelijk latteklieverswerk vervangen is geworden door houten latten. Hier blijkt ook dat de nieuwgebouwde zijmuur maar slordig afgewerkt werd en daarmee in schril contrast staat met het gebinte dat getuigt van vakmanschap.

Het valt hier ook duidelijk op dat het schooltje eertijds één open ruimte was – de muren en de ramen liepen door en de lucht kon bovenaan ‘circuleren’ – wat volgens de toenmalige theorieën, nodig was om de hersenen goed te laten werken.

Nu werd de grote open ruimte die men in het schooltje had gescheiden door een muur en een ‘nieuwe’ schouw waarin er een ‘verdieping’ werd gebouwd.

De kelder

Het vroegere ‘bureau’ van de schoolmeesteres

Een kijk door het halfronde venster

Dit 'vergeten' schooltje doet in het kader van de 'monumentenzorg' veel vragen rijzen.
We hebben de indruk dat heel weinig mensen zich van het bestaan van dit schooltje bewust zijn en toch is het op zich een belangrijke mijlpaal geweest binnen de 'sociale' geschiedenis van onze stad Poperinge.

Heeft het zin om dit schooltje en het schoolhuis voor het 'nageslacht' te bewaren?
Kan het bewaard worden?
Technisch gezien kan het schooltje natuurlijk wel drastisch gerestautreerd worden en van verder verval gevrijwaard.
Ook het schoolhuis is slechts weinig verbouwd en is één van de 'weinigie' huizen die nog in hun oorspronkelijke staat te restaureren zou zijn. Het water in de kelder is natuurlijk wel een probleem, maar dat is het voor veel Poperingenaars.

Heeft het 'historisch-cultureel' zin om dit schooltje en het schoolhuis te bewaren?
Eigenlijk wel, ja. Het schooltje is nu ruim 200 jaar oud, en indien men het wenst te behouden dan is het dringend tijd om dit radiaal te restaureren.
Als het de bedoeling is om met het bewaren van een aantal 'monumenten' ook een aantal 'tekenen' des tijds te bewaren, dan is deze site - net zoals het Sint-Michielscomplex en het Weewhof – enorm belangrijk om de 'armoedebestrijding' en het duurzaam en historisch katholiek caritasbewustzijn te illustreren.

Het blijft ook een getuigenis van de initiatieven die onze echte volksheilige Karel Verhelst hier in onze stad, samen met Maria Devos, gerealiseerd heeft.

Kan men – gezien de kosten – een particulier hiermee opzadelen?
Dat lijkt mij nu echt niet mogelijk.
Het lijkt mij eerder een taak voor de stad of voor een andere 'overheid' om hier een initiatief te nemen.

Het Vlaamse monumnentenbeleid heeft het initiatief bij de lokale overheid gelegd.
Het huidige beleid komt er eigenlijk op neer dat men een subsidie kan krijgen voor renovatie en restauratie en dat is het zowat.

Co7 heeft nog niet zo lang geleden de taak gekregen om een nieuwe 'inventaris' van het onroerend erfgoed op te stellen. Binnen drie jaar zou men aan Poperinge beginnen. Om dus te kijken welke gebouwen interessant genoeg zijn om bewaard te worden.

Misschien moet men toch al maar eens een werkgroep samen stellen om de doelstellingen voor een dergelijke inventaris op te stellen. Naast dat er een visie uitgewerkt kan worden rond het bewaren van het onroerend erfgoed, lijkt het ons momenteel reeds nodig om particulieren met een dergelijke groep te ondersteunen bij het bewaren van hun stukje erfgoed.
Ten minste als men een dergelijk schooltje ook voor de toekomst wil bewaren, als een teken des tijds – als een teken van de wilskracht tot armoedebestrijding in het verleden voor de toekomst.

10 jaar geleden – Den Grooten Oorlog

Nr 14 *Nagezien door de Krijgsoverheid* 14-8 en 1-12-17. (Nrs 523 en 1193.) 15 December 1917

ABONNEMENTSPRIJS
Poper. Soldaten : KOSTELOOS.
Andere soldaten : 1.00 fr.
Burgers 2.00 fr.

Verschijnt
2 maal te maande

BEHEER
E. H. Jul. Vanneste, Aalm. D 65 I
H. G. Herpelinck, brank. D 195
H. A. Baert, Noordstr., 13, Pop.

KERSTNACHT

1917 jaren is het geleden dat het Goddelijk kind ter wereld kwam.

Jongens,! Verbeeldt u het armzaligste kantonnement dat gij ooit gezien hebt. Te midden een uitgestrekte slijkpoel eene oude en verlatene stalling met wijde luchtgaten in het strooien dak, waar zelf nog geene vaderlandekens de gapende spleten in de houten wanden stoppen, en waar regen en sneeuw, koû en wind naar willekeur binnenstormen. In zoo eene droevige doening werd het verhevenste maar ook armste kind geboren.

't Is nacht. Eene bleeke maan drijft tusschen zwangere wolken. Zij regent hare zachte stralen op het nederige stal, en omkranst het goddelijk wicht met eenen geheimzinnigen glans. Een scherpe noorderwind huilt door de spleten en doet geheel de schuilplaats wankelen.

Jongens ! Gij die weet wat het is koude en armoede lijden, aanschouwt het heilig kind. Half naakt ligt het in de kribbe op een handsvol stroo, koude rillingen doorloopen zijn teeder lichaam. Zijn aangezicht is bleek alsof het ziek ware en twee dikke tranen rollen uit zijne zachte ten hemel verhevene oogen. Zijn Vader en Moeder sluiten zich dicht bij hem aan, alsof zij de bijtende koude wilden beletten het lieve kind te raken ; zij vergeten eigen koû en ellende. Maar hun hart breekt bij het zien van hunne onmacht tegenover de wreede strengheid van den ijselijken winter.

Vrienden, gedurende dien hartverscheurenden oorlog hebt gij u waarschijnlijk reeds menigmaal afgevraagd : Waarom al dat lijden? Vraagt u nu eens af bij u zelven : Waarom moest dat onschuldig kind zoo lijden ? Waarom? Omdat het zelf zoo gewild heeft.

Vrijwillig had Gods zoon besloten een menschenkind te worden, onderhevig aan al de noodwendigheden die het menschdom na zich sleept ; een menschenkind dat niet gelijk eee prins zou geboren worden in satijn eu fluweel, te midden al den luister van een paleis, wel in de eentonigste verlatenheid en de zwartste ellende ten prooi aan de meeste ontberingen en de bitterste armoede.

Wat eene drijfveer mocht Gods zoon er toe brengen dat hevig lijden boven alles te verkiezen ?

Niet alleen de liefde tot de menschen, maar meer nog het willen bemind ziju van de menschen.

God kon gemakkelijk, na den rampzaligen val van Adam, gezeten in het grondlooze licht van zijne almachtige majesteit en gedreven door loutere liefde tot de menschen, met één wil, één gedacht het bedreven kwaad herstellen en de poorten van den hemel heropenen voor de menschen die van goeden wil zijn. Maar het menschelijk hart dat Hij zelf miek kende Hij te wel om niet te vatten dat dit niet voldoende zou geweest zijn om genoegzame wederliefde van wege de stervelingen uit te lokken. En wederliefde was zijn eenig doel, zijn driftigste verlangen, zijne onophoudende bezorgdheid. Hij wilde leven te midden dezen dien hij beminde en hen doen voelen, klaarblijkend en tastbaar hoe zijn goddelijk hart in zijn boezem klopte van liefde tot hen. Hij wilde alle noodwendigheden, te kortkomingen en angsten, alle verlatenheid, verdriet en hartzeer met hun deelen, zoodanig dat Hij van zijne gebenedijde lippen mocht laten vallen deze woorden vol ontegensprekelijke waarheid : *O vos omnes qui transitis per viam, attendite et videte si est dolor sicut dolor meus.* Hij wilde dat alle rechtschappen menschen die geen steenen hart in hun borst dragen, getroffen door zijn al te groote goedheid en niet meer kunnende bedwingen de innige dankbaarheid die hun hart verteerd in eene uiting van grenzelooze liefde zouden uitroepen : « Liefdevolle Jezus, wij kunnen het niet anders, maar wij moeten U beminnen.

En Hij kwam ter wereld in een oud en verlaten stal op eene strenge winternacht : *Kerstnacht.*

Jongens, gij die zoo diep ongelukkig waart gedurende dien langen wreeden oorlog en soms bitter lijdt, gedenkt wat het kind Jezus leed uit liefde tot u, verdraagt verduldig uw lijden, uw liefde tot Hem.

RAPH.

Op voorpost te R.... 1917.

DE OORLOG

DE TOESTAND

Sinds 't laatst verschijnen van den « Keikop is veel gebeurd.

Rusland gaat om zeepe. 't Kan niet missen, want de boom is in den grond geraakt, de wettels zijn aan 't rotten.

Italië gaf nen sprong.... achteruit, doch men is de gebroken potten aan 't vermaken, daarvoor is de winter 't beste tijdstip.

De *Engelschman* voert nu oorlog met zijn tanks en ging zoo rap vooruit.

Fijn uitgepeisd.

De *fransche* strijder is én held. Men ontmoet hem overal waar er te stooten valt of 't duitsch gebroed den weg te versperren. In 't binnenland is 't *Clémenceau* die heerscht. Verdachte dweepers en kluchtspelers beven voor den ouderling, die hen belooft met goeie zeep de bol te wasschen.

De kleine *Belg* strijdt moedig voort... spijts regen en modder, spijts kommer en onzekerheid van 't geen er al gebeurt te huis. Toch hoopt hij op de toekomst en zoo welhaast een eind te zien aan al d'ellenden en miseries.

ESTIUS.

Wie op God betrouwt
Wordt nooit berouwd ;
want
God leeft
Die 't al geeft.

VAN 'N SOLDAAT

Voor deze die het broekje past.

De mannelijke jonkheid van Poperinghe, en bijzonderlijk onder hen, onze moedige soldaten, bestatigen met bekrompen hert dat het hert der jonge meisjes, die met hun zijn opgewassen. Stilaan, min en min beantwoorden aan hunne onschuldige schroome eischen. Aan wat is dat te wijten? Hebben zij dezelfde zeden, dezelfde gebruiken niet meer dan deze jongens ? Hebben zij dezelfde opvoeding niet gehad ? Hebben zij den zelfden drang niet gevoeld ? Zijn die Vlaamsche dochters niet meer dezelfde van Augustus 1914, zoo schoon in hunne schroomheid ? Ja, zij zijn dit allen. Doch, een Belg, man of vrouw. en deze laatste bijzonderlijk, is bewonderaar van den vreemde, en allen, of bijna allen, onderstaan met genoegen en eer de aanlokkingen van de dappere soldaten onzer groote bondgenooten. 'k Zeg dit niet met het doel onze « Tommies » het recht te ontnemen op verovering uit te gaan van de ziel en het hart der Poperingsche — zij zijn immers menschen als wij en gaan immers, ter verovering van een plekje grond van ons geliefd Vaderland — neen ; dat recht ontnemen wij hen niet. Er zou zelf geen enkel berisping te sturen zijn aan die Juffers, indien zij zich gedragen zooals het behoort tegenover hunne medeburgers. Maar neen

Censuur

Ziedaar ! Men weet niet hoe, doch sedert eenigen tijd hebben die « Juffers » de slechte gewoonten der groote steden opgevat. 't Moet u ook niet verbazen te Poperinghe van die gepoederde wezens, versterkt met alle kleuren, tegen te komen. Zij, vroeger zoo onnoozel, spreken nu van rokjes met wijde opengespreide boorden, 't gene dat natuurlijk aanlokt. In een woord, alles wordt toegelaten : doorschijnende koussen, enz. Geen enkel middel wordt daar gelaten om aangenaam te schijnen, om zich aantrekkelijk te maken bij de soldaten van Douglas Haig.

Censuur

Ouders, denkt na !.... Denkt aan de toekomst !... De droevige gebeurtenissen welke wij nu doorleven zullen een einde hebben en dan zal elk naar *zijn* haard terugkeeren. De Engelschman zal ook **alleen** naar huis gaan ! Wat denkt gij ervan ??

P. JOZEF.

De laatste brief van Colonel Driant

Briefje, met eene prachtige eenvoud door Colonel Driant in de loopgraaf enkele uren voor den aanval geschreven :

« In der haast schrijf ik u enkele woorden, want ik ga naar boven om de mannen aan te moedigen en de laatste toebereidsels na te zien.

« Het order van Generaal X, gisteren, bewijst dat het uur nakend is. De vijandelijke aanval kan deze nacht plaats grijpen, gelijk hij nog voor 'n dag of twee kan verschoven worden. De eerste schok zal verschrikkelijk zijn ; de duitschers zullen vlammen en gas gebruiken ; wij weten het door een krijgsgevangen, dezen morgen. Mijn arme jongens, tot nu toe zoo gespaard gebleven ! Mijn hert nijpt toe, doch ik blijf kalm — ik zal mijn best doen — op Gods genade ! Ik heb althoos zulk 'n kans gehad dat ik er ditmaal nog aan geloof. Maar hoe nietig voelt men zich niet op deze oogenblikken !.... »

ONZE STAD

Burgerstand van den 15 tot 30 November

BLANCKAERT JOZEF
soldaat bij het 11e linieregiment, gesneuveld den 17 Juli 1916,
aan de pachthoeve Proost bij Diksmuide.

ALLERHANDE NIEUWS

— In de eerste weken van November beleefden onze stadsgenooten eenen kalmen tijd. Geene obussen, geene bommen. Zeker was het slecht weder en de nieuwe maan met de donkere nachten voor een groot deel is er de oorzaak van. Alleenlijk rond half November was er een buitengewoon geschut te hooren ; een gerommel van 't vaderland weg zooals men tot heden toe nog niet had beleefd. Soms uren en uren lang hevig trommelvuur. De winter met 't gure were weder zal misschien ook stilte meêbrengen.

— Dinsdag avond, 6 November, was E. P. De Coster, onze alomgekende en ijverige Poperingnaar op wandel bij « Het Hooghe ». Een oogenblik verstrooid, werd hij door eenen auto verrast. Omvergeworpen werd hij toch niet te erg gekwetst. Eenige weken welverdiende rust zullen hem deugd doen en daarmeê zal hij ervan af zijn.

— Remi Logie, soldaat, was eenige dagen komen rusten in het ouderlijk huis. Bij ongeluk heeft hij zich erg aan handen en voeten verbrand, zoodat men genoodzaakt werd hem naar het hospitaal te vervoeren.

— Zondag, 18 November, werd in de O. L. Vrouwkerk, eene militaire mis gezongen met plechtig *Te Deum*, ter gelegenheid van het naamfeest van zijne majesteit Koning Albrecht I.

— Maadag, 19 derzelfde maond, kwam vrouw P. Beddeleem-Hauspie voorbij « Het Zweerd ». Plotseling werd zij door eenen auto gevat en overreden. Ze bleef levenloos liggen en toen men ze opraapte kon men slechts de dood bestatigen.

— Daags daarna onderging Henri Hennin, vluchteling van Dickebusch hetzelfde lot. Aan de Noord- en Watoustraat waagde hij het oversteken, doch gerocht in de verwarring en werd overreden. Hij liet er het leven bij. — Nog dezelfde dag werd een engelsch soldaat overreden en erg gekwetst naar het hospitaal gevoerd.

— Met het opkomen der lange winteravonden hoort men ook meer en meer spreken van inbreken en stelen. De dieven gaan zoo wat overal, in huizen en tenten. Het was het geval in de tent van Henri Decoker, in de tent van 't gasthuis, de herberg « De Voorzienigheid » (*dees keer toch had men het niet voorzien* !?!), enz. enz.

— Eerweerde Heer Aug. Benoot, priester-brankardier, zoon van den statieoverste van Abeele, komt legeraalmoezenier benoemd te worden bij de piotjes.

Proficiat ! Moge de Heer zijn heilzaam werk zegenen.

HET ZAL HEN ROUWEN

De Pruisen waren onmeedoogend
En vielen in ons land heel kleen.
Zij hadden 't eereword verloochend,
Zij jaagden ons van huize heen,
Wij zullen haat voor haat weerschenken
Dat zij ons stoorden in den vree
Wij zullen 't altijd wel herdenken,
O ! booze Duitschers, zwicht u, wee !

Een tijd lang kunt g'uw prooi nog prangen.
En krampig sluit maar uwen vuist,
Aan ons nu overwinningszangen,
Gij wordt gepletterd en vergruisd.
De overwinning moet aan ons toehooren :
Met ons is gansch de wereld nu,
Dan wroeging zal uw hart doorboren.
O ! booze Duitschers, wee, zicht u !

Hoe gij ook uit den slag moogt komen,
Gij zijt van iedereen veracht,
Dit zal u later wel afschromen,
Een waar onheil die u toelacht.
In al de hoeken van de aarde,
Het zij te lande, 't zij op zee,
Zal men u achten volgens waarde,
O ! booze Duitschers, zwicht u, wee !

JAK.

Nationaal Verbond tot heropbeuring van den landbouw in Belgie.

Waarom wordt dit *Verbond* gesticht ?

Vooreerst de landlieden te helpen hunne *boerderij herstellen* als de streek vrijkomt. Allen hebben min of meer hulp noodig om hun boerderij zoo gauw mogelijk in hun vorigen staat te brengen. Daartoe zal het *Nationaal Verbond* al zijne leden helpen, met woning en stalling te bezorgen, evenals vee en trekdieren, landbouwalaam, meststoffen, veevoeder, zaaigraan, enz., alles aan de genadigste prijzen. Het zal zorgen om geld te verschieten door de landelijke kredietkassen en leengilden.

Daarenboven hebben veel boeren eene *vergoeding* te eischen voor de geledene *oorlogschade* : hier nog zal het *Nationaal Verbond* tusschenkomen voor zijne leden om die vergoeding te helpen vaststellen en regelen.

De gestorte gelden (20 fr. per aandeel van 100 fr.) brengen niet alleen 5 ten honderd op maar wanneer later de maatschappij ontbonden wordt, zal de gestorte som uitgekeerd of terugbetaald zijn.

Het Bestuur van het Hopverbond ondersteunt geerne dit *Nationaal Verbond*, zooveel te meer dat onze hoppestreek een trouwen afgeveerdigde in het beheer heeft : *M. Hector Lebbe*, provinciaal raadslid te Poperinghe.

Ten allen tijde mogen de leden inlichtingen vragen aan *M. Hect. Lebbe*, te Poperinghe of aan den *E. H. De Jaegher*, alg. schrijver van het Hopverbond.

(De Hopboer Juni-Juli 1917).

Dat men het wille of niet.

Men lastert niet ijdelijk den naam van God. Zijne Gerechtigheid is traag soms — heeft Hij niet de gansche eeuwigheid voor zich ? — soms is zij onverwachts en schrikkelijk.

Het gebeurde op een kouden en regenachtigen dag, een dier ontmoedigende dagen, wanneer men lichamelijk en vooral geestelijk lijdt. De vijand had zijne werking geheel gestaakt. Niet eén geweerknal werdt gehoord. Wij zaten neergehukt in de loopgraaf en redekaveelden rustig. Toen opeens een onder ons tegen den oorlog begon uit te vallen, zoodanig dat hij zelf zegde :

« Indien er een God ware, zou Hij den oorlog niet toegelaten hebben ».

En hij eindigde zijne redevoering met deze schrikkelijke verwenscching :

« Indien God bestaat, dat Hij mij doode ». Het antwoord liet zich niet lang wachten. Nauwelijks was zijnen zin ten einde, of een granaat, komende van den duitschen post op dertig meters van ons, verbrijzelde hem het gelaat. 't Was de eenige granaat geworpen binst dien dag.

We mieken geen overdenking. Doch iets vreemds drukte op ons. Het lichaam van den ongelukkigen bleef vier en twintig uren in de loopgraaf liggen. Iederen keer dat wij het voorbijgingen miek zich een schrikgevoel van ons meester.

Dat men het wille of niet, wij hebben allen in deze dood eene straf van God gezien.

Uit 'n en brief.

....Dank om de keikoppen, die ge mij opstuurdet ; ze zijn mij allen om ter best gekomen, en 'k zit er in te peuzelen, als de kinders, die in de gazet het « Faits divers » verslinden. Hier is noch moord noch brand beschreven, maar ik zie de namen met daden en gevoelens, die ik in Poperinghe leerde kennen en reeds ontmoette aan het front.

'k Ben slechts enkele dagen terug uit verlof te Lourdes en 't is alsof mijn gedachten ginder achtergebleven zijn. 'k Heb mij er uitermate goed verzet, We hebben de bijzonderheden der streek gaan bezichtigen : de verscheidene grotten, de Pont-d'Espagne en 't Meer ; hier hebben we een vijandelijk torpedoboot op de vlucht gedreven. Wij hebben er oprecht aangename uren beleefd. 's Morgens hadden wij de H. Mis en algemeene communie ; 's avonds paternoster aan de grot en daarna processie. 't Is ongelooflijk hoe dapper onze vlaamsche mannen er naartoe trekken. Dageliiks komen er van 30 tot 35 toe. J. A.

POSTREGLEMENT

We denken goed te doen aan onze lezers te herinneren de volgende voorschriften aangaande het postvrij verzenden en de manier waarop de nieuwsbladen hoeven verzonden te worden.

a) Naar de burgers mogen *postvrij* verzonden te worden *alleen de brieven en kaarten*, dus geen pakjes noch gelijk welk drukwerk.

b) De postvrij verzonden brieven en kaarten moeten boven in den rechter hoek de melding *L. D.* of *S. M.* dragen ; ook moeten altijd de naam en adres van den verzender aangeduid worden.

c) *Dagbladen, tijdschriften, drukwerken* of *stalen* van gelijk welken aard mogen *niet* van 't front naar achteruit gestuurd worden.

Het verzenden dezer zaken van achter het front naar de verbondene landen wordt toegelaten op voorwaarde dat de zending rechtsreeks door den uitgever geschiedt.

Dagbladen moeten onder band en door het beheer van het dagblad zelf verzonden worden. *Naar de onzijdige landen is hun verzenden niet toegelaten.* Deze ter bestemming van burgers moeten gefrankeerd worden.

(Omzendbrief O. J. van de C. S. B. C. van 30 Maart, 30 Juni en 1 Septembre 1917).

EERELIJST

MONTEYNE Raoul, 1er luitenant bij het voetvolk ontving op 14 November laatst het kruis van *Ridder der kroonorde* en het *Oorlogskruis*.

Den 30 October was hij reeds aan het *Brigade dagorde* gebracht geweest.

OOGHE Gaston (zie n° 10) *getuigschrift zijner onderscheiding :*

« Op schildwacht in eenen voorpost, die geweldig beschoten werd « met obussen en minnenwerfer, op het onverwachts aangevallen « door vijf duitsche soldaten, heeft moedig stand gehouden tegen « vijand, een neerschietend en de andere op de vlucht drijvend. »

ONDERSTEUNING

Alles is weêr op zijn plooi. Wij hebben toch steeds getracht de lezers in alles te voldoen. Spijts de steigende onkosten hebben we den « Keikop » laten verschijnen op vier bladzijden. Thans komt hij opnieuw tweemaal te maande op twee, soms op vier kanten, dit al volgens de hulp onzer lezers.

Wij hebben ontvangen van :

Twee belgische soldaten (uit England),	10.00
Heer Maur. Vanhaste, korporaal,	5.00
Onbekend, Poperinghe,	5.00

Aan allen hartelijk dank !

UIT DE BRIEVENBUS

FRONTLEGER

QUAGHEBEUR F., serg. — Ik ben reeds 14 dagen op 't front na twee jaren dienst achteruit gedaan te hebben. Ik heb reeds den vuurdoop gehad binst de drie dagen « tranchées » die ik gedaan heb. Alles is goed afgeloopen spijts bommen en granaten.... Nu en dan ontmoet ik schoolmakkers en andere kennissen. Het frontleven is veel wisselvalliger, daarbij men gevoelt zich thuis in Vlaanderen.

BORTIER F. — 'k Houd er veel aan onze Keikop geregeld te ontvangen, en 'k wil dus diensvolgens het mijne bijdragen (2 fr.)

Iedereen is niet in staat zijne gift persoonlijk op te sturen, dit verstaat zich gemakkelijk. 't Is daarom volgens mij, dáár, in die eenheden waar er tamelijk veel Poperingnaars zijn zou eene kleine omhaling ten profijte van ons bladje goede uitslagen kunnen opleveren. *Veel kleintjes maken een groot*, en dit zou aan allen de gelegenheid geven, het zijne bij te dragen, hoe gering het ooke weze. (*Dank om gifte en raad*).

FRANKRIJK

M. FL. — Tusschen de menige kranten van den dag ontmoette ik plots eenige losse bladjes met opschrift « De Keikop ». Wat eene aangename verassing wier een weinig nieuws onzer zoolang verlaten en bekreund Poperinghe te zien ! In eens stelde zich voor mijn geest mijn bloeiende jeugd : mijne eerste jaren van begrijp. mijne studiejaren op het collegie, mijn achtbare oude leeraars en oversten, mijn vroeger medematen, allen en alles wat ik in mijn jeugd ontmoet had en eindelijk onze duurbare stad, die *'t enden de wereld lei*, maar die nog fier met hare drie prachtige kerktorens, die zich steil in den lucht verheffen, met volle hoop en kracht den doodstrijd levert en den vijand toegrijnst die haren ondergang tracht !... Doch eens zal hij herleven, den strijdlust der « keikoppen » van over eeuwen bewezen, zal ze meer dan ooit doen zegepralen en weer tot aanzien brengen.

Moge « De Pop. Keikop », waarin de eischen en het leven der Poperingnaars merkwaardig zijn afgeschetst, steeds groeien en bloeien.

Burgerstand van den 15 tot 30 November

GEBOORTEN

Corvard William, z. v. Thomas en Marguerite Deman, Provensteenweg. — Huyghe Albert, z. v. René en Emma Vandevoorde, Watousteenweg. — Desmedt Alexia, z. v. Polidore en Eudoxie Vandamme, gehuisvest te Vlamertinghe. — Vandamme Joseph, z. v. Henri en Marie Vermeersch, gehuisvest te Dickebusch. — Gillebert Louis, z. v. Abel en Blanche Gillebert, gehuisvest te Meessen.

HUWELIJKEN

Adolphe Bergen, sold., gehuisvest te Kessel Loo en Elisa Peire, kleermaakster gehuisvest te Hooghlede. — Leandre Coudyzer, serg. maj. bij het belgisch leger, gehuisvest te Meenen en Marie Logier, z. b. gehuisvest te Yper.

OVERLIJDENS

Vancayseele Albertine, 5 j., van Vlamertinghe. — Bouthé Léon, 4 j., Boeschepestraat. — Pyck Charles, 86 j., z. b., wed. v. Rosalie Peutevinck, bij de Statie. — Hennin Henri, 73 j., winkelier, echtg. v. Julie Hoevenaeghel, gehuisvest te Dickebusch. — Vanzeebrouck Thérèse, 70 j., herberg., echtg. v. Charles Dewachter, Casselstraat. — Deneire Henri, 2 m., Watoustraat. — Verbrugghe Jules, 39 j., werkm. echtg. v. Leonie Six, gehuisvest te Yper. — Vanrobaeys Marguerite, 18 d., Westoutresteenweg.

Le Gérant : J. VANNESTE.

Imp. De Mesmaeker-Froment, 50, r. Ducouëdic, Paris XIVe.

15 december 1917 – Brievenboek Poperinge

Aan de kolonel Dullier – Voorzitter van de commissie van reclamaties
Hiermede heb ik de eer Ued. eene klacht mede te deelen van wegens verscheidene landbouwers wonende in den Westhoek te Poperinghe waarvoor aan de bevoegde militaire overheid wordt aangevraagd alle legeroefeningen te willen staken op de landen gelegen

tusschen de Watoukalsijde en de Casseldreve, ten einde de landbouwers toe te laten hunne velden ten bekwame tijde te bezaaien.
Wil zoo goed zijn mij ontvangst dezer te melden.
Verhopende door uw welwillende tusschenkomst de hier medegaande klacht te zien inwilligen, bied ik ued de verzekering mijner hoogachting aan.

Brouwer te Poperinge - Brouwerij in de Hondstraat

Zondag 16 tot zaterdag 22 december 1917 – Baert A.

Het kanon brult gans de week schier onafgebroken, soms zeer hevig. De zaterdag avond is het echt trommelvuur. Streng koud weder. Heldere nachten maar toch geen last van vliegers. De herbergen mogen maar open blijven voor burgers en soldaten van 12 tot 2 en van 6 tot 8 uur.

Nu zal de oorlog spoedig gedaan wezen!
Delporte verhuist met zijn burelen naar de Veurnestraat op 't kasteel van M. W. Van Merris.
Er heersen veel kinderziekten en er zijn nog al veel scholen gesloten.

16 december 1917 – Van Walleghem

Een omhaling in mijn oorlogskerk ten voordele van 't Kerstgeschenk aan de Belgische soldaten bracht 112,75 frank op. Ik geef 50 frank aan 't werk vn E.H. Delbaere SKVH en 90 frank aan 't werk van de Belgischen Standaard.

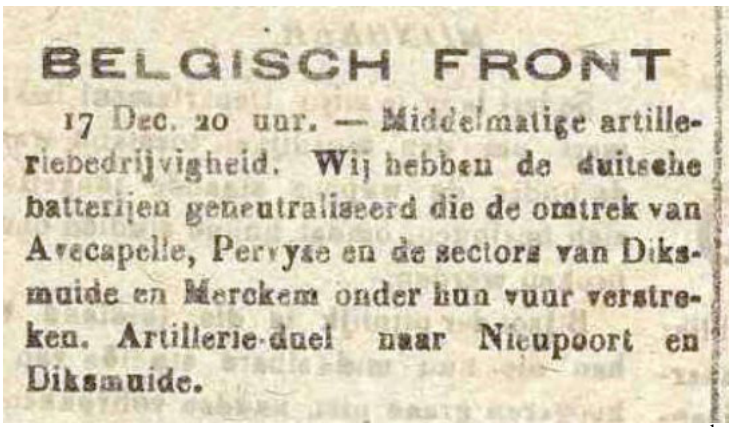

BELGISCH FRONT

17 Dec. 20 uur. — Middelmatige artilleriebedrijvigheid. Wij hebben de duitsche batterijen geneutraliseerd die de omtrek van Avecapelle, Pervyse en de sectors van Diksmuide en Merckem onder hun vuur verstreken. Artillerie-duel naar Nieupoort en Diksmuide.

De Belgische Standaard

18 december 1917 – Brievenboek Krombeke

Het gemeentebestuur van Crombeke bevestigt dat de lijst der prijzen – van de 10de december 1917 – van de eetwarren en verschillende koopwaren vastgesteld de 23ste november 1917 voor 15 dagen van december

toepasselijk gemaakt gedurende het 2de vijftiental der maand december, onmiddellijk afgekondigd werd te Crombeke de 18de december 1917 – waarvan proces verbaal opgezonden aan de her voorzitter der Provinciale commissie.

19 december 1917 – Brievenboek Poperinge

Aan de heer Goudry – 5de batterie M.V.D. Armée belge
In antwoord op uw brief van de 7de heb ik de eer U te informeren dat de zoon van Debruyne Henri geen bronnen, noch bestaansmiddelen heeft. hij heet Debuyne Hilaire.
Dit kind is geboren in de maand mei 1912. De moeder Debruyne Euphrasie is gestorven op de 1ste oktober 1912 en de vader Debruyne Henri, heldhaftig gedood door de vijand op de 15de november 1917. De wees van vader en moeder is opgenomen door de schoonouders Debruyne Auguste, wonende te Poperinghe op het gehucht 't Vogeltje in een hut genaamd **'Villa Hilaire'.**
De echtgenoten die nu het kind verzorgen hebben geen andere bronnen dan de vrucht van hun handenarbeid.

BELGISCH FRONT.

19 Dec. 15 uur. — Op 18 dezer middelmatige artilleriebsdrijvigheid in de streek van Diksmuide en Merckem. Veurne, den omtrek van de statie van Adinkerke en de Duinhoek werden beschoten door stukken van langen dracht. Op 19 dezer was de artilleriestrijd zwak. De omtrek van Adinkerke en de Duinhoek werden nogmaala gebombardeerd.

19 december 1917 – Brievenboek Krombeke

Bericht aan de bevolking –
Er wordt herinnerd dat de wet van de 4de oogst laatstleden beslist dat de inwoners welke zouden te klagen hebben voor schade toegebracht door de troepen in hunne inkwartiering of cantonnement, dusdanige klachten moeten indienen bij het gemeentebestuur op straf van verval voor het vertrek der troepen, welke de schade aangericht hebben of in geval van onvoorzien vertrek, ten laatste 24 uren na dit vertrek, uitgezonderd in geval van verrechtvaardigd belet.
Dus is het van het grootste belang dat de klachten der inwoners binnen de voorgestelde tijd ingebracht worden en voor wat het aangaat zal de medewerking der bestendige taalmannen bijdragen om de werking van 't gemeentebestuur te vergemakkelijken, en hoogst nuttig om de intresten der inwoners te vrijwaren.
De heer taalsman **Hillebrant E.** zal drie halve dagen per week, zich ter beschikking houden der inwoners, welke zijne hulp zouden willen inroepen in de zaal van 't gemeentehuis den zondag voormiddag en de dinsdag en vrijdag namiddag – zo haast hij officieel bericht ontvangen heeft dit volgens verklaring van hem den 19de december 1917.

20 december 1917 – Van Walleghem

Voort gevrozen en zeer koud. Overal ziet men weinig troepen. De gazetten schrijven nochtans dat de Duitsers de Vlaanders vol gaan steken. De levensmiddelen voor mensen en dieren worden van langs om duurder. Een zwijn werd hier onlangs verkocht voor 925 frank.

Een landbouwer werd 1200 frank geboden voor 1000 kilo's peerdebonen te leveren wanneer het hem beliefde en 130 frank voor 100 kilo's aanstonds te leveren.

20 december 1917 – Brievenboek Poperinge

Aan de heer Town Major
Ik heb de eer om U te informeren dat de gemeenteraad op haar vergadering van de 10de, de tussenkomst voor **het straatonderhoud** bepaald heeft op 12.000 frank per jaar vanaf 1 jaar toekomende.

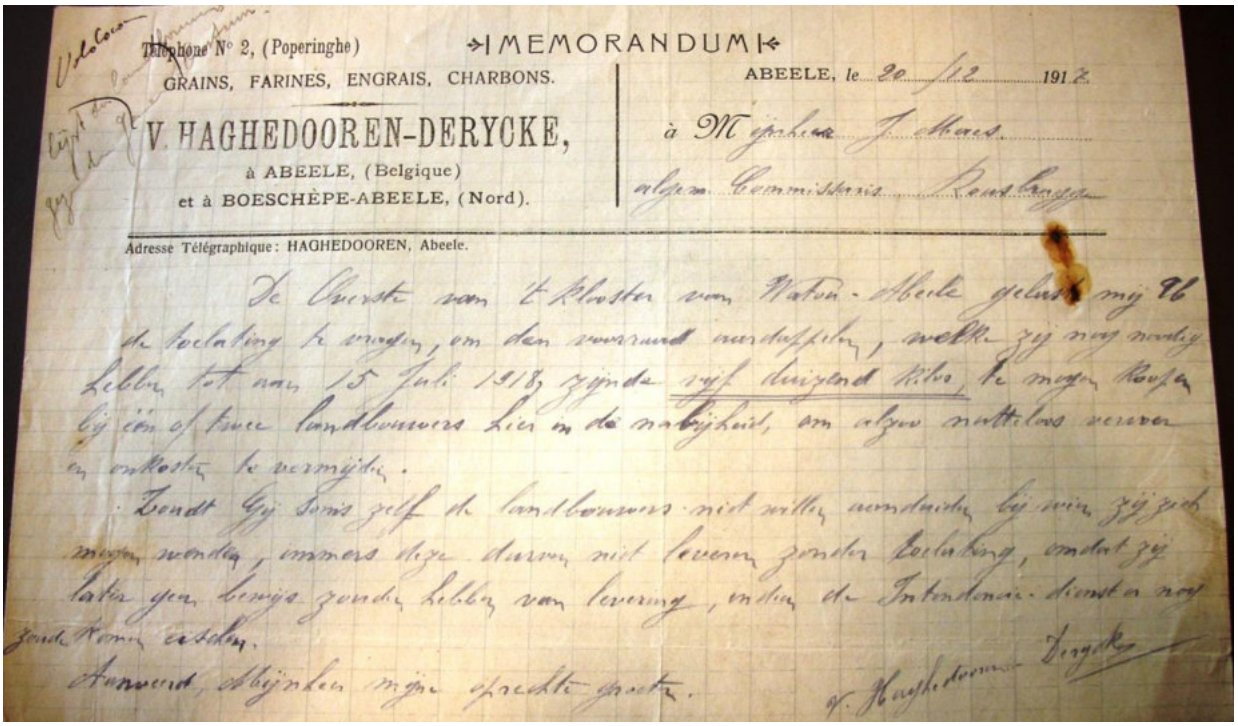
Téléphone N° 2, (Poperinghe)
MEMORANDUM
GRAINS, FARINES, ENGRAIS, CHARBONS.
V. HAGHEDOOREN-DERYCKE,
à ABEELE, (Belgique)
et à BOESCHÈPE-ABEELE, (Nord).
ABEELE, le 20/12 1917
à Mijnheer J. Maes
algem. Commissaris Rousbrugge
Adresse Télégraphique: HAGHEDOOREN, Abeele.

De Overste van 't Klooster van Watou-Abeele gelast mij U de toelating te vragen, om den voorraad aardappelen, welke zij nog nodig hebben tot aan 15 Juli 1918, zijnde vijf duizend kilos, te mogen koopen bij één of twee landbouwers hier in de nabijheid, om alzoo nutteloos vervoer en onkosten te vermijden.
Zoudt Gij soms zelf de landbouwers niet willen aanduiden bij wien zij zich mogen wenden, immers deze durven niet leveren zonder toelating, omdat zij later geen bewijs zouden hebben van levering, indien de Intendance-dienst er nog zoude komen eischen.
Aanveert, Mijnheer mijne oprechte groeten.
V. Haghedooren-Derycke

De overste van 't klooster van Watou – Abele gelast mij U de toelating te vragen om den voorraad aardappelen, welke zij nog nodig hebben tot aan 15 juli 1918, zijnde vijf duizend kilo te mogen kopen bij één of twee landbouwers hier in de nabijheid, om alzoo nutteloos vervoer en onkosten te vermijden.
Zoudt gij soms zelf de landbouwers niet willen aanduiden bij wien zij zich mogen wenden, immers deze durven niet leveren zonder toelating, omdat zij later geen bewijs zouden hebben van levering, indien de … dienst en nog zouden komen eischen.
Aanveert mijnheer mijn oprechte groeten

20 december 1917 – Oostvleteren – Opeising der suikerei – RAB – Maes

Oost-Vleteren – 20 dec. 1917
Mijnheer
Wij hebben daar zoo even den bon ontvangen van de geleverde suikereiboonen. Er was 3 frs het honderd kilos afgehouden. Wij gaan maar 54 frs ontvangen. **Henri Hoflack**, den agent heeft verschillende keren bij ons geweest om de suikereiboonen te bezigtigen en hij zeide ieder keer dat zij wel gedroogd waren. Het is lastig voor ons dit te moeten verliezen en al doen wat wij kunnen om wel te doen – het zijn vreemde menschen die het werk gedaan hebben en is er iets die niet geheel juiste is – wij kunnen er toch ook niets aan doen.

Wij hebben al miserie genoeg – altijd in de soldaten – zij pakken van onze chicorei – zij pakken van onze coks en wij kunnen er niet aan doen. Mijnheer, wilt zoo goed zijn ten besten te spreken omdat wij de volle somme zoude mogen ontvangen want de boerestiel is al slecht genoeg. Wij hebben maar 12 frs de honderd kilos ontvangen daar de prijs nogtans met deze maand 12,50 moet zijn.
In afwachting mijnheer, dat gij de goedheid zult willen hebben te zorgen dat wij mogen ontvangen gelijk alles vastgesteld is – groet ik u vriendelijk
Henri Hoflack, landbouwer – Oost-Vleteren

21 december 1917 – De Legerbode – **Machinegeweervuur uit de lucht**

De ‘Times’ verneemt uit het Britse hoofdkwartier in Frankrijk, dat er steeds meer gebruik wordt gemaakt van vliegers, die de vijandelijke troepen met machinegeweervuur bestoken. De Britten zijn er mee begonnen, weldra volgden de Duiters hen na en nu is dit nieuwe wapen zo algemeen geworden, dat men in loopgraven, granaattrechters en op de wegen naar het front altijd op zijn hoede is tegen het vuur van laagvliegers.
Het nadeel, de vijand dagelijks toegebracht door geallieerde vliegers, die op geringe hoogte langs en schier zijn linies heenstrijken, in onberekenbaar; zo vuurden dezer dagen een dozijn toestellen op één dag van hoogten tussen 100 en 400 voet verscheidene duizenden patronen af op een groot aantal doelen, onder andere op troepen die naar het front marcheerden en die met achterlating van doden en gewonden verstrooid werden, op werkploegen die goederenwagens laadden en zich moesten wegpakken, op gepakte muildieren die voorraden naar het front brachten, op wisselwachters, op ploegen die de telegraafdraden herstelden, op motortransporten, zware batterijen die gedwongen werden het vuur te staken, enz.
Twee der toestellen zetten koers naar een dorp, vielen onderweg een marcherende kolonne aan en beschoten daarop, op 40 voet hoogte vliegende – maar iets boven de daken der huizen – Duitse troepen die de dorpsstraat vulden en hun heil in de vlucht moesten zoeken.

22 december 1917 – Brievenboek Reningelst – Schade bij Kestelyn

Le 22 – 12 – 1917
À M. Le capitaine Pierrrepont – claims commission – district 6 à Poperinghe
Mr. Le capitaine
J'ai donné communication de votre lettre de 12 x – nr. 3/162^{E} à l'interessé Keestelyn Maurice de c/c. celuit à déclaré qu'il a en effet refusé le receoir l'indemnité de 60 fr. que la 41° division lui a présenté a règlement du dommage causé à se schamp de froment (tarwe) et de jeunes trifles pour le motif qu'il considerait se réclamation comportait ne somme de 100 fr. comme tres fodnée.

Lors de l'examen des dégats sur le leiu – il aurait déclaré à m. le claim officer de la divison qu'ilz contentent qu'un indemnité de 80 francs.
M. Kestelyn me prie de vous demander si la claims commison est dispassé à lui alloner ce dernier montant.
Camerlinck

Zondag 23 tot zaterdag 29 december 1917 – Baert A.

Koud weder: vorst en sneeuw.
Nog al veel geschut en wat meer beweging. Zondag avond branden drie burgerstentjes af bij Sint Eloy. Een ouderling Servaes Snick, 74 jaar van Brielen komt ellendig in de vlammen om.
We vieren het vierde kerstfeest – vredesfeest – in de oorlog.

23 december 1917 – Van Walleghem

Nog een nieuw order: Ook de koffiehuizen mogen enkel openen voor de soldaten van 12 tot 2 uur en van 6 tot 8 juist gelijk de herbergen.
De herbergen zijn ook gesloten voor de burgers buiten de soldatenuren.
Nog eens 't contrarie van de redelijkheid. Men is er tegen dat burgers veel spreken met soldaten, en men geeft hun enkel de occasie van op staminee te gaan als wanneer de soldaten er zijn.
De Engelsen kopen veel zwijns voor Christmas, zij betalen de boeren 3 frank de kilo levend gewogen.

24 december 1917 – RABrugge – Maes

Westoutre – 24 december 1917
Mijnheer de algemeene commissaris
De ondergeteekende Maurice Coppin – Vandermeersch, suikerbakker, gehuisvest te West Nieuwkerke en tijdelijk verblijvende te Westoutre, waar hij, met de noodige machtiging, een spijshuis heeft geopend, heeft de eer uedele te bericthen dat hij aardappelen in koop had tot bevoorrading van zijn sijshuis. De landbouwer durft ze niet leveren zonder toelating en de

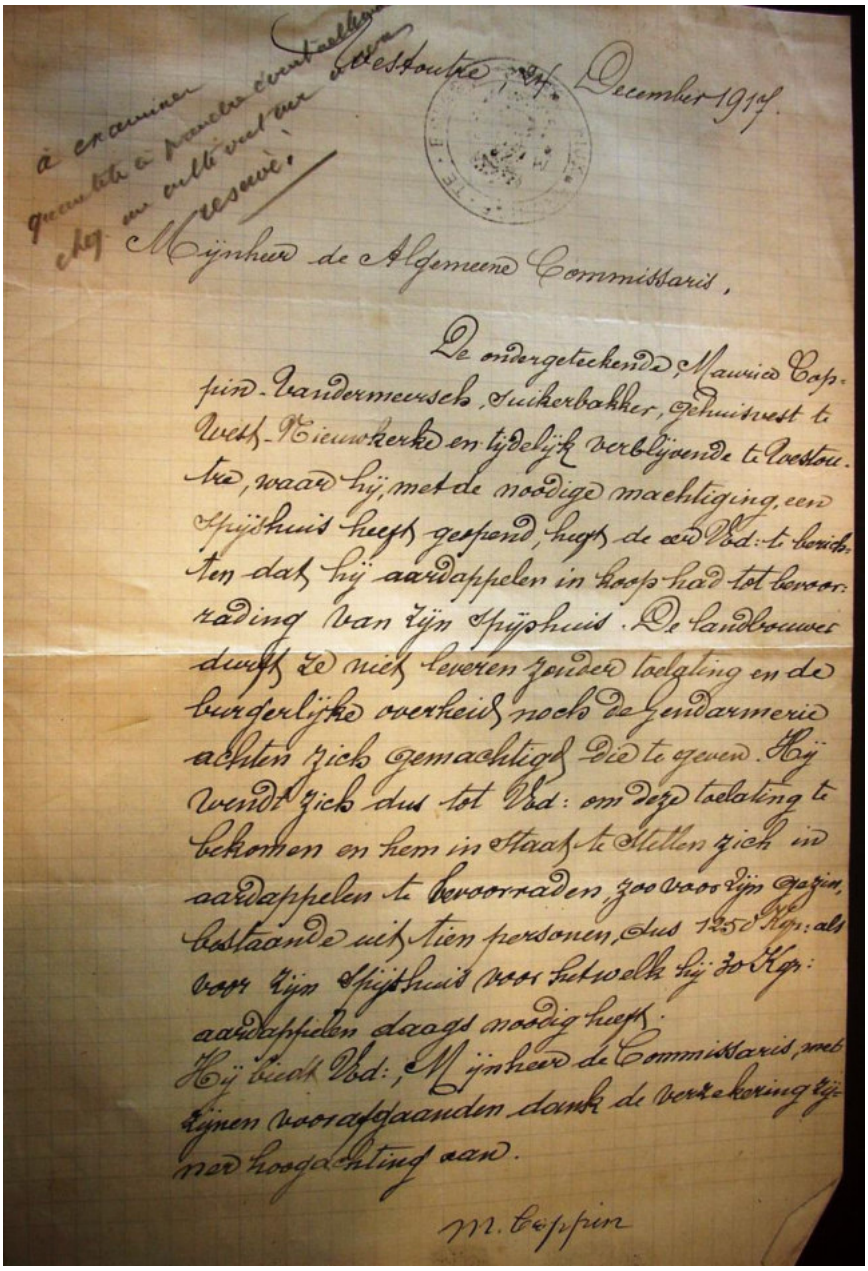

Westoutre 24 December 1915.

Mijnheer de Algemeene Commissaris,

De ondergeteekende, Maurice Coppin Vandermeersch, Suikerbakker, gehuisvest te West-Nieuwkerke en tijdelijk verblijvende te Westoutre, waar hij, met de noodige machtiging, een Spijshuis heeft geopend, heeft de eer Ued: te berichten dat hij aardappelen in koop had tot bevoorrading van zijn Spijshuis. De landbouwer durft ze niet leveren zonder toelating en de burgerlijke overheid noch de gendarmerie achten zich gemachtigd die te geven. Hij wendt zich dus tot Ued: om deze toelating te bekomen en hem in staat te stellen zich in aardappelen te bevoorraden, zoo voor zijn gezin, bestaande uit tien personen, dus 1250 Kgr: als voor zijn Spijshuis voor hetwelk hij 30 Kgr: aardappelen daags noodig heeft.
Hij biedt Ued:, Mijnheer de Commissaris, met zijnen voorafgaanden dank de verzekering zijner hoogachting aan.

M. Coppin

burgerlijke overheid noch de gendarmerie achten zich gemachtigd die te geven. Hij wendt zich dus tot uedele om deze toelating te bekomen en hem in staat te stellen zich in aardappelen te bevoorraden, zoo voor zijn gezin, bestaande uit tien personen, dus 1250 kgr. Als voor zijn spijshuis voor hetwelk hij 30 kilogram aardappelen daags noodig heeft.
Hij biedt uedele, mijnheer de commissaris, met zijnen voorafgaanden dank, de verzekering zijner hoogachting aan.
M. Coppin

25 december – Kerstdag – Van Walleghem

In onze schuur vieren wij een prachtige kerstdag. In de kerstmis om 6 ½ uur komen er 53 burgers ter communie en het kerstlied wordt prachtig gezongen door de jonge dochters. 2de mis om 8 uur en om 9 ½ de hoogmis waarin wel 50 Nieuwzeelanders tegenwoordig zijn. Ik hoor een 20 soldatenbiechten voor de mis en geeft de algemene absolutie voor de andere.
In de voornoen een grote sneeuwvlaag hetgeen de bijgelovige Engelsen deed opspringen van vreugde, een witte kerstdag is teken van geluk. Zo is er veel bijgeloof onder de Engelse soldaten. Zo zijn zij waarlijk woedend als zij een paar schoenen op tafel zien staan, teken van ongeluk. Ook zijn de ordonnancen hier uiterst verwonderd als zij ons de zondagavond zien met de kaart spelen, dat is voor die Farazeeërs een soort van heiligschennis.

't Is van de jare waarlijk een luidruchtige christmas. Vooral de Nieuwzeelanders drinken en schinken en zwieren en roepen en tieren en twisten en zoeken ruzie met de Chinezen. Deze laatste worden verbitterd, spannen te samen en in de achternoen en 's avonds wordt er op verschillende plaatsen gevochten. Wat wilde gasten!
Wij vernemen dat zij deze nacht op verschillende plaatsen gestolen hebben. Bij Henri Lamerant werden 15 hennen gestolen, bij de weduwe Jules Delanotte worden de dieven

getrapt binst dat zij bezig zijn met de hennen te stelen. Bij Jules Maerten in ’t Kapelleken wordt om 9 ½ ’s avonds een Nieuwzeelandse sergeant betrapt in ’t zwijnkot wijl hij bezig was met een dikke stok de zwijnen kapot te slaan. Men sluit de deur, hij wil ontvluchten door ’t dak, doch valt ervan. Zijn zij sterk in ’t drinken, zij zijn het ook in ’t stelen.

27 december 1917 – De Belgische Standaard - De Vredesgeruchten

In ’t vooruitzicht van e mogelijke vredesvoorstellen door Duitsland, heeft Lloyd George verklaard dat Duitsland met zijn huidig bestuur onmogelijk in de statenbond van Europa kan opgenomen worden. Hij verklaarde ook dat België, Servië en Roemenië eerst moeten ontruimd en vergoed zijn vooraleer van vrede kan spraak wezen. Wat de kwestie der Duitse kolonies betreft, die zou door de vredesconferentie opgelost worden, als ook de kwestie van Mesopotanië.
Anderzijds heeft de secretaris van state, Lansing, in naam van Wilson verklaard dat vredesonderhandelingen slechts mogelijk zijn op de grondvesten: herstellingen en vergoedingen door Duitsland.

Een nieuwe « Casque »

In de verschillende legerafdelingen zullen proefnemingen gedaan worden met een nieuwe casque, die volgens reeds opgedane ondervindingen meer bevrediging zou geven dan de thans in zwang zijnde casque.
De nieuwe casque is een uitvinding van Dokter Weekers, legerdokter en professor in de oogheelkunde aan de Luiker Hogeschool.
Dr. Weekers heeft zich bij ’t vervaardigen van die casque een driedubbel doel voorgesteld: bescherming der ogen en ’t gelaat, bescherming van de schedel en bescherming van de nek.

BELGISCH FRONT.

25 Dec. 20 uur. — De laatste twee dagen hebben we Schoere, Leke en den weg van Schoorbakke gebombardeerd in weerwraak van de beschieting met gasobussen van Ramscappelle. De artillerietrijd was nogal levendig in de streek van Bixschoote. Wij brachten in den nacht van 24-25 krijgsgevangen op in de streek van Merckem.

Door statistieken is opgemaakt geworden dat kwetsuren aan de ogen in een verhouding van 6 % gestegen zijn.
Een ontzaglijk getal soldaten werden blind in de oorlog, die met wat meer voorzorg hadden kunnen gered worden.
Anderzijds is uitgemaakt dat 70 op honderd oogkwetsuren voortkomen van kleine ingeslagen stukken staal, steen, beton of aarde.
Dit ingezien hebbende, heeft Dr. Weekers een speciaal vizier vervaardigd dat op en neer geschoven kan worden. Het zich is er niet door belemmerd en wanneer het opgeschoven is, beschermt het vizier op nog meer doelmatige wijze de schedel.

In de holte van de casque wordt een bijzonder weerstandstuk aangebracht en de nek wordt in de casque gesloten.
Het is dus een hele middeleeuwse casque.
De koningin heeft het maken van een duizendtal zulkdanige ‘casques’ bekostigd. Daarmee worden thans proefnemingen gedaan.

29 december 1917 – De Legerbode

Kerstmis op het Belgisch Front

Koningin Elizabeth biedt de Soldaten en Gewonden hare Wenschen

Belgisch front – 25 december
Koningin Elisabeth is voortdurend op de baan langs de wegen aan het front, steeds onvermoeibaar in het vervullen van de edele taak die hare goedheid op zich genomen heeft: de moeder en de zuster te zijn van al de soldaten die voor het vaderland strijden, de raadgeefster van allen die reeds sedert zoveel maanden bescheiden zijn van hun familie en van al wie ze lief hebben.
Op dit einde van het jaar geeft zij nog mee blijken van haar ijver om goed te doen. Het is nu kerstmis en weldra zal het nieuwjaar zijn. Hare majesteit heeft gewild dat elk der onzen zijn geschenk zou ontvangen. Zelf gaat zij ze aan de zieken en gewonden brengen.
Twee dagen geleden heeft men haar te Pervyze kunnen ontmoeten; gisteren was het in het gasthuis te Beveren aan den Yzer. Zeer eenvoudig, zoals altijd, was de koningin gekomen, vergezeld van de gravin de Jehay en van majoor Preudhomme, alsook van prins karel, in zijn blauw marine-uniform.
Hare majesteit werd ontvangen door dokter Burger, adjunct bestuurder van het gasthuis, en door commandant Fivé, zij wandelde door al de zalen, sprak met al de gewonden, als ook met de burgers die door de bommen van de vliegeniers of door de kanonnen met lange draagkracht, waarmee de Duitsers de dorpen achter het front bombardeerden; getroffen waren.

Haar glimlach, die slechts den weerglans is van haar schone ziel, werpt een lichtstraal in de zalen waar men lijdt, haar eenvoudige woorden gaan recht naar het hart van de gewonden, want het is het hart, dat alle ellende mede voelt, dat zij spreken laat. Met een mooi, moederlijk gebaar, geeft zij hen sigaren, sigaretten, chokolade, bloemen en meer nog dan om de tabak en de versnaperingen, zijn onze gewonden haar dankbaar om de bloemen, hun een takje mimosa brengen is hun een kiese attentie bewijzen, en dat tekent wel het hart van de geefstere, daaraan zijn zij vooral gevoelig.
De koningin heeft niet alleen aan de gewonden van Beveren gedacht. Zij heeft ook kruisen van hare orde uitgedeeld. De orde van Elizabeth werd aan drie ziekenverpleegsters

overhandigd: mejuffers Henry, Brouders en de Cléry, terwijl hare majesteit ze bedankte in enkele welgekozen woorden, voor de diensten die zij bewezen en voor de zorgen die zij steeds aan onze zieken en gewonden hadden gewijd.

30 december 1917 – De Belgische Standaard

Sir J. Ball Osborne, Amerikaans consul te Gent, thans te le Havre, heeft ons front en onbezet België bezocht. Hij vertolkte zijn indrukken als volgt:
Het Belgisch leger is me voorgekomen als bereikt hebbende het toppunt van de degelijkheid. De mannen zijn bewonderenswaardig in hun doen en laten, in hun leven en hun weerstand. Ik heb bij allen een gevoelen van optimisme waargenomen die wel aandoet.
Wat betreft de burgerlijke bevolking van onbezet België; die aldaar blijft leven met de eeuwigen donder van het kanongeschut in de oren, ik vind geen woorden om mijn bewondering te vertolken. Ze leven er midden bommen en obussen als in vredestijd! Ze geven aldus aan 't leger een aanmoediging die hoegenaamd niet is te versmaden.
Na zijn verwondering uitgedrukt te hebben dat mensen in stuk geschoten huizen kunnen blijven leven, na de vrolijkheid der kleinen als een bewijs van onverdelgbare standvastigheid te hebben aangehaald, besloot J. Ball Osborne: 'Mijn vurigste bede is dat heel België weldra zijn gehele verlossing zou mogen beleven en vieren!'

Jozef Simons – Uit 'Verhalen van een kanonnier'

Kerstmis
Wak winterweer. De vorst was uit de lucht.
Na een regenbui waren de wolken uiteen gewaaid.
Op het grote slijkerige plein voor de barakken stonden de vijftien compagnies van het instructiekamp, onder wapens, in vier kant opgesteld… te wachten.
Voor de loods, die tot wachthuis diende, had de optrekkende en de afgaande wacht post gevat.
De klaroenen bliezen de wachtparade en het wanluidend koor der vijftien compagniebevelhebbers tierde het 'garde à vous!'
De drieduizend man roerden niet meer.
Uit het gevang – een barak met dicht dooreengevlochten prikkeldraad omgeven – traden twee soldaten met geschouderd geweer, de blinkende bajonet hoog in de lucht. Tussen hen beiden een gevangene, bleek doch met strakke blik.
Ze stapten – militaire stapmaat – recht af op het midden van het met soldaten rond omzette plein, stonden stil, groetten, maakten op bevel van de wachtofficier rechtsomkeer, weken terug.
De gevangene stond allen. Van der Meulen! De sergeantstrepen losgesneden, nog amper bij de twee uiteinden aan de mouw vasthoudend.

Het was doodstil op het plein.
De wachtmeester las luidop van een stuk papier: ‘Uittreksel uit de uitspraak van de krijgsraad in dato 10 december 1917.’ – De krijgsraad zetelend te X op 20 december 1917 heeft veroordeeld sergeant **Van der Meulen, Frans Jan Emiel**, oorlogsvrijwilliger, militieklas 1916, stamnummer 7817, geboren te Elzeghem op 2 september 1896; om in oorlogstijd en in het kantonnement zich te hebben schuldig gemaakt aan slagen en verwondingen op zijn overste, tot 1° beroving van zijn graad, 2° drie jaar militair gevang.

De officier zweeg, rolde het papier op, wenkte de wacht-adjudant.
De ‘blauwe’ adjudant schreed op de frontsergeant toe, rukte met zenuwachtig snokken één voor één de hangende strepen af.
Op een wenk traden de twee mannen van de wacht terug op om ‘soldaat’ Van der Meulen weer te leiden naar ’t gevang.
‘A droite par quatre!’ En ook de drieduizend machteloze gedwongen toeschouwers, walgend van dit weerzinwekkend toneel, werden door hun bevelhebbers naar de loodsen terug geleid.
De eer van de kapitein was gewroken.
Das Militär was voldaan…

Ploegsteert austtralische bedradingsgroep – 16 december 1917

26 december 1917 – Van Walleghem

Weerom sneeuw. ’s Nachts nog veel geschot. Het herneemt in de achternoen en duurt gans de avond. Wij vernemen dat te Passchendaele een Duitse aanval afgeslegen werd.

Gans de nacht horen wij veel dronkaards. Op de Zevecote stelen zij de geit van **Charles Delanghe** en snijden haar oren af. 's Anderendaags werd zij alzo gevonden in een verlaten kamp. Veel soldaten hebben grote nadorst.
Wij vernemen dat verscheidene Chinezen die gisteren tegen de Nieuwzeelanders gevochten hadden, deze morgen op de Zwartberg gefusilleerd werden. Is 't waar? Het schijnt van ja.

26 december 1917 – Brievenboek Poperinge

Aan de gouverneur
In antwoord op uw brief van de 20ste december, heb ik de eer U te informeren dat de affiches, betreffende de generale rekwisities van de granen, uit geplakt zijn geworden op de gebruikelijke plaatsen in de stad op de 26ste dezer maand.

26 december 1917 – RAB Maes

Schatting der gemiddelde opbrengst en handelsweerde der gewassen in onbezet België

Aanmerkingen
1 – Het Belgische Middencomiteit voor landbouwbelangen, handelend als provinciale landbouwcommissie heeft de opbrengst, vermeld op de keerzijde, geschat in de gewestelijke decemberzittingen 1917 te Hoogstade en te Poperinghe.
2 – De schatting voor de streek Poperinghe – Yper betreft de gemeenten of delen van gemeenten gelegen langs de oostzyde van de lijn Crombreke steenweg naar Poperinghe en Poperinghe steenweg naar Westouter.
De overige gemeenten of delen van gemeenten aan de westzijde hebben een gemiddelde opbrengst als in de streek Loo – Veurne.
3 – De opbrengst is lager in de streek Poperinghe – Yper
Omdat er minder werkvolk is en dat het Engelse leger weinig of geen hulp biedt voor 't zaaien en planten – omdat de boeren minder scheikundige meststoffen gestrooid hebben en omdat er overal op de zaailanden veel schade door de troepen geschiedde.

Poperinghe 26 – 12 – 1917
De secretaris

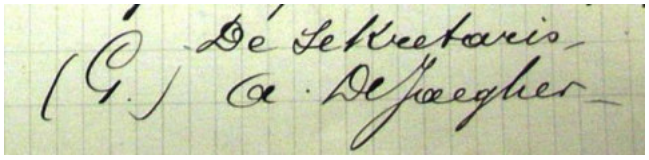

29 december 1917 – Brievenboek Poperinge

Aan de arrondissementscommissaris
In antwoord op uw schrijven van 17de dezer hier aan gevoegd, heb ik de eer U de gevraagde inlichtingen te geven nopens de toestand van de familie Gouwy.
Gouwy Isidore was landbouwer voor den oorlog en woont nu in eene tente. Hij is toeziener van het goed aan 't Gasthuis toebehoorende.
De ouders van den soldaat **Vandermeersch Romain** waren: Vandermeersch Edouard, overleden 2 jaar voor den oorlog, en Gouwy Emelie, overleden te Stavele in 1914.
De soldaat woonde voor den oorlog te Clercken met zijne moeder.
Hij is weduwnaar zonder kinders. Bij de dood zijner moeder te Stavele is hij naar Frankrijk gaan wonen en van daar naar 't leger vertrokken.
Gouwy Isidore heeft dus voor den militair nooit moeten zorgen.

Zondag 30 en maandag 31 december – Baert A.

Volledige stilte op het front. Zeer grote beweging. Maandag avond vallen 8 bommen rond de Koekoek, Sint Sixmolen, enz..
Bilan – In het jaar 1917 zijn op Poperinghe gekomen: van 1 januari tot 1 juli: 1369 obussen, 33 bommen, 13 schrapnels.
Van 1 juli tot 31 december – 2511 obussen, 1003 bommen, 161 schrapnels
Te samen: 4880 obussen, 1036 bommen, 174 schrapnels.

30 december 1917 – Van Walleghem

Vandaag zie ik een Chinees gloeiende kwaad op een schooljongen.. ik verneem dat de jongen zijn kleine vinger opgestoken had, iets wat hun woedend maakt. Strekt men integendeel de duim op dan zijn zij uiterst welgezind.

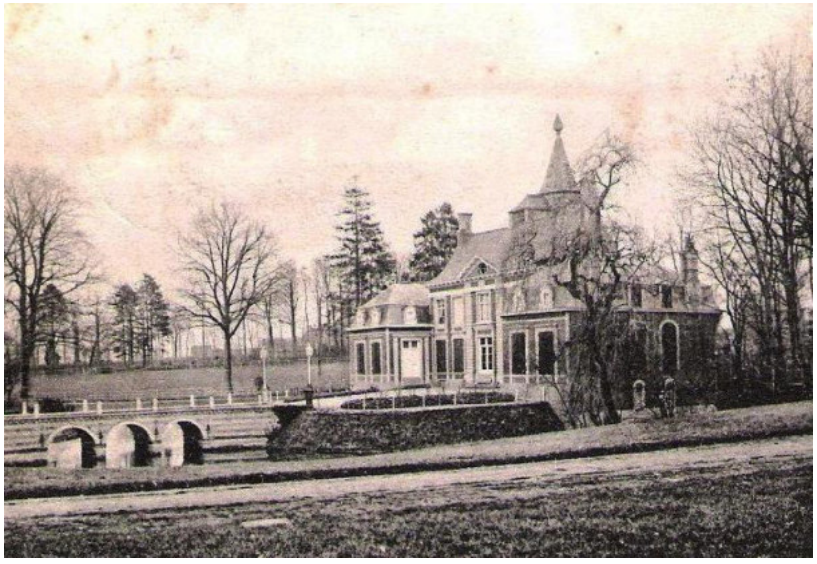

31 december 1917 – Van Walleghem

Vandaag brandt het kasteel van Kemmel af door de onvoorzichtigheid van de soldaten.

31 december 1917 – Brievenboek Poperinge

Aan de arrondissementscommissaris
Als gevolg aan uw schrijven van de 17ste dezer hier aan gevoegd, heb ik de eer U te melden dat de ouders goed voor hunne kinders zorgen. (Vanneste Alois)
Bij de terugkomst zou de zoon geboren den 12de oct. Zijn vader helpen in het tabakkerven gedurende dezen winter en met den aanstaanden zomer zijn stiel van timmerman voortleeren welke hij nu aanleert.

Als gevolg van uw schrijven van de 10de dezer hier aan gevoegd heb ik de eer ued de gevraagde inlichtingen hieronder te laten geworden aangaande de terugkeer der dochter Bostoen.
Het huisgezin woont in eene tente, Brabanthoek, sektie H, buiten de streek der vijandelijke beschietingen. Integnedeel de vader heeft een hofstedeken overgenomen te Vlameringhe alwaar hij met zijn huisgezin voornemens is te gaan wonen. De dochter Martha, geboren den 15 februari zou de ouders naar Vlamertinghe vergezellen alwaar zij hun in de landbouwonderneming zou helpen.
Daar Vlamertinghe gevaarlijk is voor verblijf van kinders, ben ik van gevoelen dat het beter zou zijn de dochter minsten tot na den winter in de schoolkolonie te laten.

31 december 1917 – Brievenboek Krombeke

Aan de heer arrondissementscommissaris Watou – Overeenkomstig uwer omzendbrief nr. 2676 van 22 december 1917 laten wij ued. bij deze de verzekering en getuigenis geworden dat de exemplaren der berichten van de 15de december 1917 nopens
A – de algemene opeising der oogstten zijn uitgeplakt geweest sedert de 25de december 1917 op de gemeente Crombeke

B – idem voor wat het besluit betreft van opeising van **haver**, ook van de 15de december 1917.

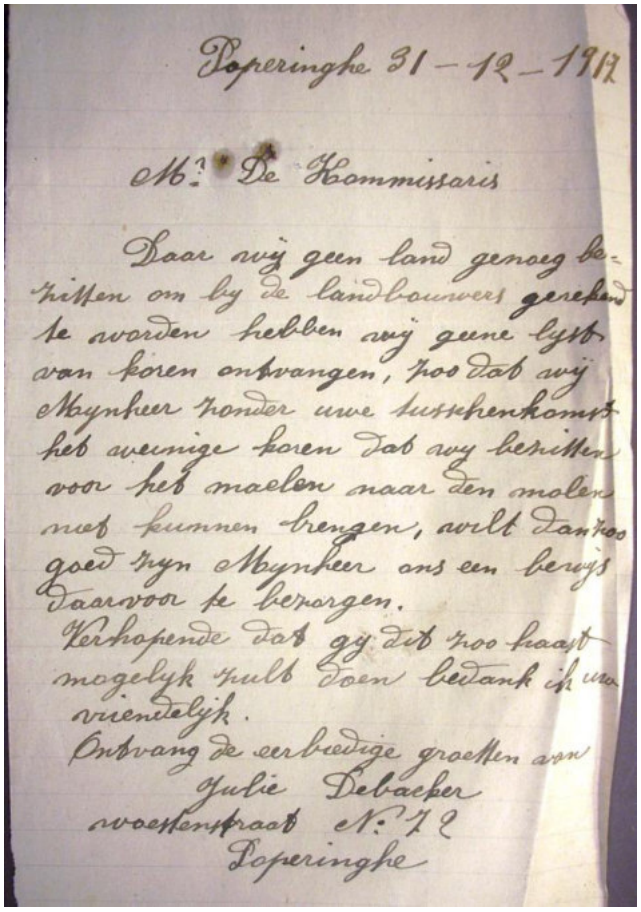
Poperinghe 31 – 12 – 1917

Mr. De Kommissaris

Daar wij geen land genoeg bezitten om bij de landbouwers gerekend te worden hebben wij geene lijst van koren ontvangen, zoo dat wij Mijnheer zonder uwe tussenkomst het weinige koren dat wij bezitten voor het malen naar den molen niet kunnen brengen, wilt dan zoo goed zijn Mijnheer ons een bewijs daarvoor te bezorgen.

Verhopende dat gij dit zoo haast mogelijk zult doen bedank ik u vriendelijk.

Ontvang de eerbiedige groeten van

Julie Debacker

woestenstraat Nr. 72

Poperinghe

31 december 1917 – De tarwe moet naar de molen – RAB – Maes

Poperinghe 31 – 12 – 1917
Mr. De kommissaris

Daar wij geen land genoeg bezitten om bij de landbouwers gerekend te worden, hebben wij geene lijst van koren ontvangen, zo dat wij, mijnheer, zonder uwe tussenkomst het weinige koren dat wij bezitten voor het malen naar den molen niet kunnen brengen, wilt dan zo goed zijn, mijnheer, ons een bewijs daarvoor te bezorgen.
Verhopende dat ij dit zo haast mogelijk zult doen, bedank ik u vriendelijk.
Ontvang de eerbiedige groeten van Julie Debacker
Woestenstraat nr. 72 – Poperinghe

In hetzelfde dossier zit er nog een ander – wat eigenaardig geformuleerd – briefje.

M. Maes, ik kom uw vrienlijk te verzoeken en vragen of ik een bewijs mag hebben voor bastje te malen – een latje van 160 kilo. Wij en hebben maar een vierdeel tarwe en zonder bewijs – zij willen niet malen – Mijn heer zend als het uw belieft een bewijs om te gaan naar de molen
Zie mijn adres: M. Louwi Hamerlinck – landbouwer langs de Sen Six straat – Poperinghe

Een ander vriendelijk briefje van een Poperingse kleine landbouwer.
Poperinghe 16 – 12 – 1917
Beste Vriend
Mijnheer geliefd de goedheid te hebben van ons een bewijs te willen zenden daar wij nu niet naar Poperinghe en kunnen gaan met ons graan – naar de molen – ook hebben wij naar Poperinghe geweest en de heer commissaris heeft ons gezeid dat wij naar uw moesten schrijven – zoo nu mijnheer, hebben vier gemeten land en er is drie vieren deelen tarwe in het – ook zijn wij met 6 personen in huis, - zo hoop ik mijnheer van in het korte een bewijs te ontvangen
Beste groeten Emile Decae – landbouwer bij den Kijselaere – Poperinghe